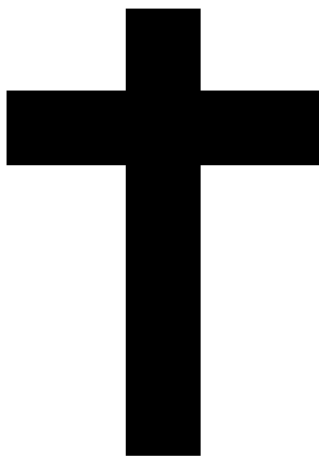

Píívyéébé ihjyu:
jetsocríjyodítýú
cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Píivýéébé ihjyu: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48

Contents

Matéo	1
Máaco	71
Róoca	113
Jóaa	182
Héecho	233
Romáano	293
1 Coríitio	318
2 Coríitio	343
Gáarata	359
Epéetsio	368
Piripéetse	377
Corotséetse	383
1 Tetseronitséetse	389
2 Tetseronitséetse	395
1 Timotéo	398
2 Timotéo	405
Tíito	410
Piremóo	413
Heeberéo	415
Tsajtiágo	434
1 Péédoro	441
2 Péédoro	448
1 Jóaa	452
2 Jóaa	459
3 Jóaa	460
Jóodaá	461
Apocaríhtsi	463

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíii, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsíiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé múnáaúvu ílluúme:

² Diibyéjháa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma.

³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Páaréé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Páare tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake.

⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóoke Raáadívú. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíí tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíí tsíimavá Tsaromóoke Oriá táábádívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsíimavá Áátsáake. ⁸ Aabéhjáa Áátsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsiáke. ⁹ Aabéhjáa Otsiá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsíimavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsiáke. ¹¹ Aabéhjáa Jotsiá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsiri méihdejeje ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tzorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tzorobabéé tsíimavá Abióoke. Aabéhjáa Abióó tsíimavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá Erióoke. ¹⁵ Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaríá tajíi íjcyáábeke. Aabéhjáa diille Maaríá tsíimavá Jetsóoke, 'Pájtyetétsoobe' nééiyóné 'Críjtoó' némeílbyeke.

¹⁷ Ehduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyéjháa muurá Aavaráaúvu tsíimavá tsáapíikye. Aabéhjáa dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné. Ehdúhjáa icyóhodu 'camácámá' lílyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áábeúvudítýúhjáa idyé lílyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa méénucátsítýu ityáhjáameke tsajtyé íiñújivu. Téijyútúhjáa idyé ditye lílyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjuco tsíimávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsíimaváne
(Rc 2.1-7)

18 Íllúhjáa muurá teene Jetsocriytoke tsáápille tsíimaváne: Dílbyéj tsíjúhjáa íjcyáille Maariake Jotséé áábajáa ityáábavaki. Áronáacáhjáa dítyétsi úcújatsíyúné ihderé tsúuca Maariá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Ípííchoj tééveri pícyoóne. 19 Aabéhjáa diibye Jotséé ímíáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu néellema íjcyane. Áanélliihyéhjáa íjtsámeíbye ílluréjuco dílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaaca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácútsóné muhdú dille íjcyane. 20 Áaneríhjáa díbye ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dílbyedívú bóhówááveebe néehíi:

—Jótsej, Dabíiúvú tsíiménémúhaabe u íjcyáábej, tsá muhdú u íjtsámeítyú dítyáába íjcyáille Maariadítyu. Tsá muurá dille éévané ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Ípííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu díllekej. 21 Muurá tsíimáváille wájpíikye. Áábe mémei Jetsóó díbye íhyájkímuke ímityuháñetu pájtyetétsóííllíihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséেকে ityúwá pañe.

22-25 Ahdújucóhjáa díbye ípyééne dílleke újcujené ihjyávu. Áállekéhjáa tsá díbye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dille tsíimáváabeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpíikye úújétúné badsijcaja éévaáhi. Aane tsíimáváille wájpíikye. Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne. Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

1 Aanéhjáa Jodéa íiñújivu dílbyeke tsíimavámé Beréé coomívú Heróóde téené íiñújí avyéjuube íjcyánáaaca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate míicúrú waajácu múnaa tsáame wajtsí Jerotsarévu. 2 Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáílbyeke tsáápille tsíimávaábe? Muurá íñe nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbálléné míicúrúwake. Áanéllii muha metsáá dílbyeke medúúruváváme.

3 Aanéhjáa idyé téhdure Heróóde tsúuca waajácúhi. Aanéhjáa dílbyeke tsíwárejcáro pámeere teene Jerotsaréé múnámájucu. 4 Áanélliihyéhjáa pihjúucuube pámeekéré llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa dílloobe kíavú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáílbyeke dítye tsíimávaíñé némeíhíjcyáne. 5 Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Beréevu Jodéa íiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpi caatúnúhi:

6 Jodéa íiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámédítýu tsaapi íjcyáá ámuhá avyéjuube ámuhakye téhméílbye.

7 Ehdúhjáa dítye úúbállénéllii Heróóde píuvá wáájácúratúné díitye míicúrú waajácu múnáake. Áámekéhjáa dílloobe ímíñéúvú

mújyútújucóhjáa ímichi m̄ícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepéene ímíñéuvú méwaajácuté diibye tsíiméneke. Aane ámuha díbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúrúvaté díbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé diityémá íhjuvátasihdyu idyé pehíjcyámé diibye m̄ícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténáa díbyéwu íjcyátsíí hallúvú m̄ícúruwa táchúúreevéhi. ¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímjyuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééj pañévu úcaavémé úújeté tsíiju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúkéhjáa duurúvámé imíhmóubánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díbyéwúuke óóroó, íjtsiéétsoo, míraá, éhdunévu. ¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe neé Heróódé íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsiélléturéjuco.

Jetsóoma tsíijumútsí Ejíhtó íiñújivu úmíváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéj múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáavéne neé díbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá níhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méjcyaa téhulle ámuhakye o neéné hajchóta. Muurá Heróódé néhcoó aadi tsíiménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye íajkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó íiñújivu. ¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróódé dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáajpi tééveri íllu néhdújuco: Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróódé tsíimédívú lííhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróódé ávyetá íhnáhó cayóbaávaté diitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco óómiñeri. Áánemáhhjáa íjcyaaabe lííhyánutsó wapímúj tsíimédívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájuco ípyé m̄ícúruwake íajtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Beréé múnáaj tsíimédívú lííhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíimemájuco. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéemuj tsíimé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíllétú dílleke mebóhijtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróódé tsúuca dsíjívénéllí níjkyéj múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáavéne neéhií:

—Maájkyéne wa meóomí ámuha íjraéémú íiñújivu. Tsúuca dsíjívémé tsíiménéwúuké dsíjívétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu. ²² Áronáacáhjáa diibye Heróódé cápáyóóvé íllíyéjuco Akyeráó teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáajácúne íllityé téhullévú ípyééiyóneri. Áánéllíhyéhjáa Gariréa íiñújívuréi péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye péétyúné neénéllíhye. ²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyhjáa Jetsóó Natsaréé múnáajpi íjcyaiñe tsúucajátújuco Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáa néhijcyádújuco.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

¹ Téijyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa iññújiri ñnéubará píívyétútsihyi. ² Íllúhjáa úwáábohíjcyaaábe:

—Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméi mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjújete meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu píihíjucóóhií.

³ Diibyéhjáa Jóáadityu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía néehií: Méllééboó ñnéubará píívyétúné iññújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtymívakí.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjíneta méénúmeíñé wajyámúnema íjcyáábéj píinétú ócájimíñhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaábe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáacunúhíjcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéa iññúji múnaa, Joodááj píihíri íjcyáné iññúji múnaa, íjcyame. ⁶ Áamedítýhjáa muhdú íjcyahíjcyanéhií úúbállémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadot-séó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójtsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha íññimyémúeméjté meíjcyámeke ¿múha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méímityuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiáané ámuha metsójtsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá tééneréjuco ámúhadítý íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke tsá ñná múúhake pajtyéiyúne.” Tsá múu ehdu íhjúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyárónetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmeíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhií íillóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori ámúhá ímityú ámuha meíhvéjtsómé íjtsaméi tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehníñévu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu díbyedívú o píihívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoíibye. ¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbájhómeke dówajcároó ímityúmedítýu. Ááne tsaímíyé pícyoóiibye diitye ímiáámeke. Áánetu ímityúmeke waagóoíibye cúújúwá pañévú éhne múúne trígotu ímíúhí meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóáaá.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

13 Téjyúhjáa Gariréa iñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllevu dííbyedívu itsójtsojáameiki. 14 Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsoóyóóbeke?

15 Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébe ímillédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénelii Jóáa tsojtsó dííbyeke. 16 Aabéhjáa itsójtsojáameitsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébe Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívu. 17 Áanáacáhjáa idyé téhullétúré cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwúuke o wájuúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjhóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

1 Aanéhjáa Jetsóó tsójtsojáameíñé boone Píívyéébe Apííchó dííbyeke tsajtyé íñéubá píívyétúne iñújivu téhullévú Naavéné dííbyeke imáváríjchoki.

2 Aabéhjáa téhulle 40 coojívájuco májchótuube íjcyaaabe ajyábáavatéhi.

3 Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro nééhií:

—Bo ímiáané Píívyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

4 Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi méjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu méjcyame tééne tájpi méjcyáhi.”

5 Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnéllii tsajtyéébe dííbyeke Jerotsarévúréjuco. Áábemáhjáa néríívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. 6 Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáallo níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íná uke ipájtyétuki.

Aabe tsá íñéubatú u wápújuúvéityúne.

7 Ehdúhjáa Naavéné nééronáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memáváríjchóityúne.”

8 Ehdúhjáa Jetsóó nééronáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke cámehábaú níjcaúvu. Áhábaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere íñújí avyéjuvu.

9 Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjuu.

10 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiívyéébeke ké medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

11 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñéne dííbyeke. Ááne boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúne Gariréa iñúji múnáadítyu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cuvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa iñújivu íhcyóomi Natsarévu. ¹³ Ácoomíyhjyáa wahájchotaré ijcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa iñújiri íjcyané unéúóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, íjcyané dohjiba múnáa iñújícú úníuri íjcyácoomívu. ¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné míamúnaa ijcyá Gariréa unéú ijcyátsihyi Joodáa úníuri, Tsaboróoo, Netaríi, íjcyané dohjiba múnáa iñújícúri.

¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi mejjcyadu ímiáájú wáájácutúmé wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía néehíí.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó uwáábótujkénuube néehíí:

—Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúeje íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó uwáábótujkénuube néehíí.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí iñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúráavye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétíí ámuhtsi mejjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí díbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi iñáhbema Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjyáa téhdure íhmíínema cááníkye íhvéjtsóne péé díbyemáyéjuco.

*Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)*

²³ Páneerée Gariréa iñújiri muuha ímamyémuma Jetsóó uwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejááné pañévu. Úwáábohíjcyaaabé ímiáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityéke. Aabé bóhíitsohíjcyá páhdúváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méénuhíjcyánéhjáa páneere Tsíríiá iñújii múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá díbye éllevu páhdúváré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjike, íjpi váuúmeityúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíitsohíjcyaaábe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa díbyeke úráávyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa iñújii, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

5

Cáméhbáú hallúvú Jetsóó úwaabóne

¹ Aamée dífbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbáú hallúvú ácuúveébe.
² Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe néehii:

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

³ Maímijyu ditye íjcyane ídátso Píívyéébé icyánéjcu píáábójuri tsúúráméíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

⁴ Maímijyu ditye íjcyane ídátso kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmítýá’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébé díityéké íájcuíñé nééné ííñújí muurá díityé wáábyuta.

⁶ Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúráméíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí ditye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré ídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ídáátsóvéne píaabóhi.

⁸ Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúráméíhijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

⁹ Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúráméíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke ímiááné Píívyéébe dílló ítsíímedi.

¹⁰ Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí íúráávyné déjúcotu ícúbáhráméíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

¹¹ Maímijyu ámuha méijcyane tahñéjté ámuha méijcyané déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi íúúhívaténe nehníwu állíuháñé íhjúvuhíjcyáme. ¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éíjyuuúvú téhdure Píívyéébé íhjúvú uubálle múnáake patyéhíjcyáhi. Áhdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyérónáa íllure méímíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha méicúbáhráméíhijcyáne áhdó ávyeta ííne ímíjyau ámuha méíjcyaa níjkyéjiri.

Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

¹³ Aame ííñújiri ámuha méijcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Áhdu ámuha oke meúráávýnetu méíhvetéhajhíí waagóojtéréjuco ámuha méijcyaiñe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méijcyá ííñújiri ímiáájú ámúhadítýú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáú níjcauri íjcyacóomí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácoítyuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicýóó tene íájchúacunúki.

¹⁶ Áhdu ámuha menééme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávýéjújtsó dúúruvaméré níjkyéjiri íjcyaa Méécáánikyé.

Píivýéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Álliúumé ihdyu méjtsúcunúdí Píivýéébé taúhbaju, dííbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhjii, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyané ímíñeúvú míamúnáadivú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhake o nées muurá Píivýéébé taúhbaju tsá mújyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere dííbyé waajácúháámitu néhijcyanéhjii pájtyeé muhdú tene néhijcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dííbyé taúhbajúnetu íhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáriívehíjcyámé tsá áveyjúúllémeíityú dííbyé avyéjuvu. Áanetu panévaré dííbyé taúhbajúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévé avyéjúúlléméíhi. ²⁰ Muurá ímiááne ámúhake o nées eene taúhbajúné úwáábojtémá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá mújyú ámuha meíjcyáityú Píivýéébé avyéjúeje.

*Cáyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éjyúúvúvú ámúhá ihde múnááúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívetsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhoóíñe tene ímíbájchoméíñe.” ²² Áhdure ámúhake o nées tsaate íñahbétedivú cáyobáávatéroné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaate ehdiíva tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsijtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cújúwá pañevú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéebema ímityúné ámuhtsi medáriívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Ájyú ihdyu Píivýéébeke dúúrúvameíhíjcyátsihvu tsíeméne u tsájtyéneri u dúúrúvane ímí íjtsúcunúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjii ditye ímíbájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúvú cánáájánújcatsí avyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ²⁶ Ímiááneturé ámúhake o nées tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyú.

Ihdícýámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnéhjáa éjyúúvú méihde múnááúvuke Píivýéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícýámema dómácójcatsíyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámúhake o nées muurá tsaapi pevénéré tsáápílledi úmúúpívyéronáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméí pañe.

²⁹ Ahdícýane díhyállúuri u ííténeri ímityúné u méénúíyóneri u úmúúpivyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyúco ihdyu tsau díhyállu u wájýúrou wágóóovéné u ímíjpyeté tsáijyú múúne páneere díjpi ímí nééroobe cújúwá pañevú u wágóóóóvénáaaca. ³⁰ Áhdure díhyójsiri ímityúné u méénune uke tútávátsohajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyúco ihdyu téhojtsi u wájýúrohójsí wágóóovéné u ímíjpyeté tsáijyú múúne páneere díjpi ímí nééroobe cújúwá pañevú u wágóóóóvénáaaca.

Táábávájcatsímýé wáágóójcatsítúyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihdé múnáaúvukée Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámúhakye o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú meénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díibye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Mehjyuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjjuuvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: “Tsane múu ímiááneturé imyéenuíñé Píívyéébe lléébónáa díibye mémé idyómajcóné meenú muhdú íñéhdújuco.” ³⁴ Áronáa ámúhakye o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óvíi níjkyeji muhdú ijcyá o állíhajchíjju.” Muurá Píívyéébe avyéjúrú teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óvíi ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchíjju.” Muurá Píívyéébe éhnéré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óvíi Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchíjju.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíi muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchíjju.” Muurá u néesjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u néesjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí nééhií: “Ééé ímiááné tehdujuco teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejíivari.” Ehdu íhhyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhhyuváné Naavénedítyúrú tsááhií.

Mepíámeítúyuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjjuuvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke tsiíñe Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyuúcúúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámúhakye o nééhií: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítúyúne. Áhdure tsaate ámúhakye meénúhajchíí tsá múu píámeítúyúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane ímíbájcho ipíúvamedítyú ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá díbye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé díityémá ehniíñevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhakye tsiíñé píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónétu íóómíchoíñé táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wájyúmémáyé múu wájyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wájyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámúhakye o nééhií: Ámúhakye múnáájtsórómeke

múu wajyúhi. Áhdure ámuhákye múhdurá dáríívéromé hallúvú múu píááboju táúmeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méjcyaaá ímiááné ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsííme. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráávvehíjcyámema téjijto úráávvehíjcyátúroméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámuhákye wájyúmekéré ámuha mewájyúhahjíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Ehdú ámuha mewájyújcatsííé tsá Píívyéébe ímí ámuhádvú íjtsúcunútyúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wájyúmeke wajyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámuhákye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhjúvánhahjíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí ihjúvájcatsíhi. ⁴⁸ Ahdícyané ímiááméré múu íjcyá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámuhádi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhahjíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámuháj Caani tsá ímí ámuhákye íjtsúcunútyúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejááné pañévú, ulléjijtonéj pñnévú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkiye. Aane téénetu ámuhákye ímiááneturé o néé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéke píaabó téévéneúvúre. ⁴ Ájyju ihdyu ámuháj Caani pane wáájácube ímí ámuha meméénuhíjcyáne íítténe tééne áhdó ámuhákye píááboóhi.

Píívyéébema meíhjúvánhé Jetsóó úwaabóne (Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjúvávacooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejááné pañévú ulléjijtoné únúvú Píívyéébema ihjúvánhíjcyámé míamúnaa ííttérokíye. Aane ímiááneturé diityédítyú ámuhákye o néé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu díibyema íhjúvávacooca ímijcóhó pañévú iwátáhávéne ihjúvá múha wáájácútúnááca. Ájyju ihdyu ámuhákye píáábóíibye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéhjíré íhjúvatú díibyema íhjúvávacooca. Pane tsá múu bíwáánéré wápihtsúcuhíjcyatú díibyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ditye bíwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne añjúcúiyóne. ⁸ Ahdícyané tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú íná méhdityu píhtone díibyekéi metáúmeityúrónááca. ⁹ Áánéllii múu íllu íhjúvává díibyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máávvyéjujtsó dúúrúvamére.

¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcuéne u ímillédú múúhake

túkevjtso ííńújiri muha meįjcyámeke muhdú nįjkyėjiri u meénuhįjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óví múúhake majchóvú ú ácuhiįcyá pajjuváré téene tájpi muha meįjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhįjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dábjáńvé múúhake ímityúné meénuhįjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábáńńvehiįjcyádu. ¹³ Áhdure múúhake ihvéjtsótuubéré píáábohįjcyá mávarįchojúúnevu muha metáhjátsámeityuki. Muurá íhtsútuube múįjyú muhdú u įjcyáityuube páné avyējuubéré ú įjcyáhi. Ayu tehdújuco. Ehdu múu Pívyéébema ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdįcyane muurá ámúháj Caani nįjkyėjiri įjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ábáńńveé ámuha ímityúné meméénuhįjcyáné tsįjtye ámúhama ímityúné meénuhįjcyáné díityedí ámuha meídáátsóvéne maábáńńvehajchįjy. ¹⁵ Áánetu ámuha díityedí meídáátsóvétúhajchįí tehdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne.

Pívyéébema meįjyúvácooca tsáįjy majcho meáwańe Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáįjy díįbyema meįjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvéméhįjyúvú įjcyatú eene bańú múnaa įjcyame míamúnaa úllévenúkiyé icyahįjcyádu. Muurá ímiááneturé o néé apááńéré téene áhdójuco įjcyane míamúnaa díityedí úllévenúhįjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Ahdįcyane díįbyema ámuha meįjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówaneúvú méénutúne. Óví ihdyu díįbyere ámúháj Caani waajácú tehdújuco ámuha meméénuhįjcyáne. Áįjy muurá ámúhake píáábóńbye.

*Ímí nįjkyėjiri meįjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)*

¹⁹ Tsá múu ííńújiri íéhnévályóneri tsúúrámeityú múhajchótá téene tájpi ámuha meįjcyályónerįńńvari. Muurá ámuha téene tájpi meįjcyaronéhįjį ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúrámei nįjkyejívú Pívyéébe ámúhake avyējuutésóńneri. Teene ihdyu tsá múįjyú muhdú ámúhadívú įjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa įjcyáityú ámúhá avyēju ámúhadívú tútáváįtsóįyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhńńńvevu ímí ámúhake pájtyénįcųrįjyjuco ámuha meįńńveńe.

*Méhálluúúcú peetédú nééneé
(Rc 11.34-36)*

²² Muurá ámúhá hálluúúné peetédú nééneri ámuha ímiááneré meńńtneri metsúúrámeįhajchįí teene ámúhadityú bóhówaúcúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meńńtneri metsúúrámeįhajchįí téeneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áįjy muurá Pívyéébe icyánęjcuęte ámuha meįjcyaroné tsáhajúco wáájácúmeityú ílluręjuco ámuha metútáváávéńńńhye.

*Mįjįtócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)*

²⁴ Tsá muurá tene ímítyuró míityétsikye ámuha maávyējuubévané. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méńńcúvéiyá cáábyeké éhńńńvevu ámuha mewáįyúúbeke. Áánetu tsįjpiįyóńńcúvérátuube ímíchi ámuha mewáįyútuúbe.

Ehdu néénéllii tsá tene ímityú Píivýéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé mityane meéhnéváyóneri.

*Ihñéjteke Píivýéébe téhmene
(Rc 12.22-31)*

²⁵ Ahdícýane ámuhákye o néé tééne tájpi ámuha meijcyáneriyé meijyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ñná ámuhádi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méijcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáne tsane tééne tájpi éhniññevu ímí meijcyane. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubáre mújyú méénútúromeke diibye ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe máchótsohíjcyáne. Aanéjii muurá diityé ehniññevu ámuha míamúnaa mewajyúmeíhi. Áameke ámuhákye Píivýéébe tsá ñnetú pihótósoityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámuhádiityú iye ehniññevu cáámenútsámeíiyóobe? Íjcyáábejii vari.

²⁸ Aanéjii óvijyacóóné ámuha meijtsámeíhijcyáne ámuha mewájyamúuváyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú píivýehíjcyáne pevétáre íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjute ehniññevu íjcyaróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úujetétú teene wajcóháñé ímivu. ³⁰ Ehdu muurá Píivýéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotáre ímiñe íllúhwuúré tsúuca chémene. Aabéjii awáá muurá ámuhákye ehniññevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píivýéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca ñná ññe mémájchoóhi? ¿Aca ññemá ññe mewajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeityú Píivýéébe íjcyátúcoocájii vari. ³² Muurá ihdyu Píivýéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe waajácú ñná ámuhádiityú pihótone. Aabe ihdyu ámuhákye píááboóhi. ³³ Áánéllii múu tsane ámuhádiityú pihótóroneri íicúvetúmé tsúúrameíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píivýéébeke iúráávyéne díibye avyéjuvu iúcaávéyóneri. Áijyu muurá tsá ámuhákye díibye ñnetú pihótósoityúne. ³⁴ Áánéllii tsá múu íjtsámeityú muhdú ámuhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcoójiri muhdú íjcyáneriyé íjtsámeíhi. Muurá Píivýéébe ámuhákye píáábohíjcyáá panévaturé pajcoójivare.

7

*Tsijtye múhdurá íjcyáneri meihyúvátýuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)*

¹ Ahdícýane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjúvatú Píivýéébe ámuhákye íñéetu téhdure ímityúmé ámuha meijcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medáññévéhajchíí téhdure ámuhákye Píivýéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhýewuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebáané íjcyane wáajácúmeityúme? ⁴ Muura úménebáané ámuhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééityuróne: “Cána muha ámuhákye mebohdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebáané ámuhá

hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebohdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdíwáné imityúwu méénúneri íjyáacunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájcuíturó bóónétu íllure ámúhake dígújcúiyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjúcúityuró íllure téuhji tádírhóóiyómedívú. Ehdu nééne tsá múu ímiáájú Píívyéébe úwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píívyéébeke piááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táumeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámúhake dibye íajcuki. Métsúúraméi ímí ámuha meíjcyáiyóneri ámúhake dibye ipiááboki. Áhdure mé táuméi ámúhake dibye ityúkévjtsoki. ⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táumeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Díbyeke túkevjtsoju táumeímyeke túkevjtsoóbe.

⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámúhadítú íjtsiméné majcho táumeícyooca nééwayúvúré ájcuíyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñáa íñimyédivúré ájcuíyóme? ¹¹ Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájcone. Aanéjñí awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe imíllé díbyeke ámuha metáumeímyeke ímiáánevúré íajcone.

¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu diityémá ímiááméré íjcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeévú waajácúháámitu, téhdure tsijtye díbyé ihjyú uuballe múnáa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Imíájito
(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáhó íuráávýé néérojító úraavýé níjkyejívú meúújetéjító. Muurá íjcyajító tsíjito tsaímíyé meíjcyajító. Áronáa téjito meúraávverómé nihñéetsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojító muurá mítyame úraavýéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáhó íuráávýé néérojító meúraavýémé meúújeté múijyú muhdú meíjcyáítúhullévu. Ájito uhjéméré úraavýéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmei muhdíwámé meíjcyane
(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téíwúwá meíjcyá állíu múnáa Píívyéébe ihjyú uuballe múnáadi díllómehíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnáaré ditye íjcyane. Cáhawáá méjtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváityuróne. Tsá átéréhe múijyú ímiááne nééváityuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváityuróne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváne uméhé tsá nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááne

nééváityuróne. ¹⁹ Áánéllii múúne átéréehé meíllóne mécónvajsóhi. ²⁰ Aane muurá úmehééne méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane íñéévátúre. Ahdu íivane cáhawáá óví ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánétúre.

Píivyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píivyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu díbye ímillédú íjcyámekéré újcuíbye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímbájchoméicyooa mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwaábohíjcyáhi. Aame dímyémeri muha méwaámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dímyémeri méméénuhíjcyá méénúráityúronéhji.” ²³ Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhakyé o wáajácúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meííne óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné ílléébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya díbye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu díbye méénúnéllíihye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóoroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcuútuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá ihdícyátsihvúré díbye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyétá ímí úwáábohíjcyaaabe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjuúvájíjtójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áánaacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbye líiíñévú ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

³ Áánéllíihyé neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu néébere dííbyeke dócárájcóneri tsúuca bóhiíbe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéke dúúballedí íñe muhdú u bóhiíne. Tsapéhdúré llúúváabe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitsééúvú néhdu Píivyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó neé dííbyeke.

Tsodáhómú avyējuúbé únú múnáájpikye Jetsóó bóhíitsóne
(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyējuube dííbye éllevu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépéé:

—Ávyējuubej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyétá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeítyúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Cána bo o péé o bóhíitso dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Avyējuubej, muurá íñe tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátsó o néébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhgyúvané tujkéveri díbye íbóhíiki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhíííñe. ⁹ Muurá táavyéjuchte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiélllevu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o piúvácooca tsaábe. Áhdure táúnú múnáajpikye tsíménevu o táuhbáné méénuúbe. Ahdícyane ó waajácú u néécooca táúnú múnáajpi bóhíííñe.

¹⁰ Ehdúu diibye tsodáhómú avyējuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápiubaré tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllévátú tsaáimyé mityame íjraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsóimye. Aame dííbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítýú mityame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévú Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene íhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe diibye tsodáhómú avyējuúbeke:

—Áyu wa dipye dihjývuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúnú múnáajpi bohííhí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéveríhgyáa tsúúca bóhíibe.

Pééedoró báábeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Pééedoró javu mepéénáa diibye Pééedoró baabe áíivyeri chémelle ícyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhíille múúhakey majchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjhívyyétsoobe diityéke. Áhdurée tsiíñe chémeri íjcyámeke bóhíitsoóbe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé íhgyú uubáalle múnáajpíhgyáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdítýu páhdúváré nééne chémeháñe waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímílleróme
(Rc 9.57-62)

18 Áábedívúu téjyju mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllii múúhakyee neebe muha únéúcobá tsiñéjcvu mepájtyeki. 19 Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboobej, ó imíllé úúmáye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco.

20 Áánélliihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsihjima. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

21 Áijyúréé idyé tsaapi dííbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihiyo éllevu. Óví ihdyu mújyú óhdivu dsíjívveebe úúmáyejuco o úllehíjcyaki.

22 Áárónáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímíájíjtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívvecoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

23 Átsihdyúu muha míneri mepéé únéú tsiñéjcvu. 24 Áánáacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébári mítyane nohji íjcyane múúhakyee pámaúcíyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. 25 Áábekée muha ícúu maákyéjtsóne menééhií:

—íÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! íTsúúca mémájcánúhi!

26 Áánélliihyéé neebe múúhakyee:

—¿íneriami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? íTsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Pívyéébeke!

Ehdúu múúhakyee íñétsihdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. 27 Ehdúu téjyju Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane

(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

28 Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará íñújivu. Áánáacáa dííbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj píneréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. 29 Aamútsíi Jetsóoke kévájicyó ílluú:

—íMúhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Pívyéébé Hajchi u íjcyáabel íTsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

30 Áijyúu tétsíj píhírí mítyame jéémú meenímú majchóri. 31 Áánélliihyéé naavémú díityétsí pañe íjcyame Jetsóoke nééhií:

—Múúhakyee íjtyétsí pañétú u wáágóóhajchíí aatye méenímú pañévuréjuco muha meújcámeíñe.

32 Áánélliihyéé neebe díityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi díityé pañévuj.

Áhdújucóo dítye íjchívyéne újcámeíñé díityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cátsíñibámé májcanúhi.

33 Ehdúu méenímuke tene pájtyéneri díityé tehméjté ávyétá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa ícúu tétsíj píhírí íjcyáméhji éllevu idsíínéne úúballémé

muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánélliihyéé pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dííbyeke néé tétsihdy muha mepéékíí.

9

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe bîwáhullévuré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke ííténe neébe:

—Líhij, wa ílluréjuco díímíjyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítyú ó ábájîvêjucóóhíí. Ahdícýane tsáhájucó íná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóo néene tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááne pañe néehíí:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? ⁴ Ehdúu dítye íjtsámeíñé Jetsóo iwáájácúne néé díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímityuháñé díityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díímítyú úúma o ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.” ⁶ Ahdícýane cáhawáá óvíí ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdy tsííñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye dihjyávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóo méénúneri míamúnáa íillityéne Píívyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dííbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíihye.

Matéoke Jetsóó újçune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáíjyúu Jetsóo oke Matéoke ájtyumí múúhá ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke néehíí:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o péene dííbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávu muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téénere dsíídsí ahdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama. ¹¹ Áámekée ííténe paritséómú néé múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatye ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóo illéébóne néé díityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. ¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébe waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíllétú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjçatsíñe.” Ahdícýane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú

o tsáá diityéké téénetu o ímbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néesé paritséómuke.

Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýmú Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho íawahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánáa tsá dímamýmú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjívaténevu dííbyé miñútsó múnáa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdú nééne támamýmú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááne íjcyáiñé diityédítýú o pééíne. Áijyu ihdyu óví muhdú íñéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájjamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpacyo bíinojpacyo mepícyoone tsúúcáau mííhínevu cahpáyú pañévu. Muurá béjpacyo íuhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovené tsanéécújuco bíinojpacyoma cahpáyú. Áánéllii ihdyu béjpacyo mepícyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdú nééne tsá tene ímityú íhdéené uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýmuma Jetsóó íhhyúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívú. Aabée dííbyé líiíñevú ímímóúúvéne néesé dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjivéhi. Áronáa ó waajácú dille óoma tsiíñe bóhííñé u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánélliihyée téhullévú péébema muha mepééhií. ²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé tujpacyo íhvetépityúneri ícúbáhrámehíjcyalle piihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcohajchíí ó bóhííhi’ íñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu. ²² Aanéhjáa iwáájácúne díílledivú iyévóóvéne neébe:

—Ínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhííne.

Ehdúu Jetsóó néénemáyé ímiááne tsúúca bóhíílle.

²³ Aamée muha tsúúca meúújeté diibye avyéjuube Jáiro javu. Áanáacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí meénuhíjcyáhi. ²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívetúne. Íllure cúwalle.

Ehdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dííbyedi. ²⁵ Áámekée tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco díbye íucáávéne dííllévúúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhíílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó meénúné uubállé páneere téené íiñúji múnáa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

27 Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míityétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsíinériyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—ǀMúhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyáabeǀ!

28 Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—ǀA ámuhtsi mécáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánéllíhyéé neemútsi:

—Ééé Ávyéjuúbeǀ, muhtsi mécáhcujsóhi.

29 Ehdúu dityétsi néénéllíi diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

30 Ahdújucoó ímiáané tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémútsí tsaímiyéjuco íitene. Áámútsikyéé bóíjcyuube muucá teene dityétsí iúúbállétuki.

31 Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsíhǀi múnáake.

Íhǀyúvátúúbeke Jetsóó íhǀyúvatsóne

32 Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhǀyúvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyáábeke. 33 Áábé pañétúu diibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúúca íhǀyúvájúcoóbe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne nééhíi:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

34 Áronáacáa parítséómú nééhíi:

—Aadi muurá eene naavémuke íchívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

35 Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityé pihcyáávejáané pañevu. Aabée bóhíitsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhǀike. Téhdurée íhǀyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. 36 Aabée ídáátsóvehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé idáátsówu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi. 37 Áámedityúu neebe múúhakey:

—ǀmiáané mítyame míamúnaa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéiyóné uwááboju úwáábómeíiyóme. Áronáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. 38 Áánéllíi múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyabe Píívyéébeke díbye éhnííñevu uwáábojtéké ípícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbyé avyéjuvu ditye iúcááveki.

10*12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki*

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

1 Aanée téijyju Jetsóó muuha ímamyémuke pihǀyúúú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhakey ájcuube íhǀnáhootu dííbye mémeri tsaaté

pañétú naavémuke muha mejchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha illuúme: Tsimóo Péédoroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, íñújí avyéjúúbé wáábyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyaae oo Matéoo, Apéó hachi Tadéó dííbyere ‘Rebéó’ némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, dííbyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloone
(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhake Jetsóó uwáábovu iwáallóomeke illu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé íñújínévu. Áhdure Tsamááriá íñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mebóhíitsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájáávéneri chéméméhjike, páhduvaré néene chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdú tamyémeri táíhñáhorí ámuha meméénúíñévu ámúhake ó ajcú pevénére. Áánéllíi tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha díityéké mepiáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyedí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyedí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyedíñe. Ámuha mepiáabóméré ámúhake piáábohíjcyáa panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii mejcyané hajchótá ímí ámúhake pícyóóímye. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñéuvú ihjyúvá díityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu díityémá íjcyá ámúhaj tééveri díityéké Píívyéébe ipiááboki. Áánetu dítye ímíllétúhajchíí tsáhájucó múu íícúvetú díityedí. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha díityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíicuvéjúcohdí díityedí. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe íñú mépíchóújcámeicyó ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meímíletúne’ nééiyóne. Ááne tsiéllévúréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímiááneturé o néé tehdu néeme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehniíñevu muhdú míamúnáa ícyahíjcyané díityémá ímíbájhómeicyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Áhdícyane íñe ámúhake ó wallóo obééjámuke bájú oohímyé pañévu mewáallóoyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííímye íícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsoúne. Ímiááméré múu íjcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhake túkevétjsojté éllevu itsájtyémeke píhcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhake tsajtyeimye ávyéjúté éllevu óhdítu íjcyané uwááboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu. Áíjyu téhdure tétsihvu ámuha díityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke.

19 Aane ámuhákye ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítú muhdú ihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámuhákye tükévétsoó ámuha meihjyúvaki. 20 Tsá ámuhá íjtsaméityu tsááne ámuha meihjyúváityúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaneré ámuhákye tükévétsoñeri ámuha meihjyúvaáhi.

21 Aane muurá míamúnaa ávyetá imítúyú dáriívécátsíhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújcátsíhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema lliihyánújcátsímeye. 22 Áhdure mítyame ámuhákye múnáájtsóo oke ámuha meuráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaimíyé nihñéétsihvuré áábucúmé ihdyu pájtyetéhi. 23 Áhdure tsácoomí múnaa ámuhákye imítúyúné dáriívéhajchíí múu técoomítúyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe ímiááneturé ámuhákye o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuháí pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábojúvú mewáájácútsótúnááca.

24 Muurá tsaapi mamye tsá íuwaábóóbé ehniíñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyējuúbé únú múnáajpi tsá dííbyé ehniíñevu íjcyatúne. 25 Aane muurá íñe ámuhá avyējuube o íjcyároobe o ávyējuúllémeítúyúhachíí téhdure tsá ámuha maávyējuúllémeítúyúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpidi díllóhíjcyáme. Aaméjívva muurá ámuhákye íávyejúúllétúne téhdure díllóhi.

Píívyéébedi múu íllyitéhi
(Rc 12.2-7)

26 Áronáa ihdyu mááábímyeídí míamúnaa ámuhákye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhákye pátyehíjcyané tsá tétsihvuré níjkéváityúne. Muurá páneere ñná meméénuhíjcyané bóhówááveéhi. 27 Áánéllii íñe ámuhákye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballétúmé ámuha meíjcyáityúne. 28 Áhdícyane tsá múu áábímyeítú míamúnaa ámuhákye dsíjívésóíyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhákye iwáágoóíyóné Píívyéébedítú. Apáábyéré ihdyu dííbye píívyeté ámuhákye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañevu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

29 Muurá coomícomútsí mítyétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítúyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéityuróne. 30 Aabe muurá páneere ámuhá níwáujíñé íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. 31 Áánéllii tsá íñeri ámuha maáábímyeítúyúne. Muurá diitye coomímú wájyúmeíñe ehniíñevu ámuha mewájyúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Rc 12.8-9)

32 Muurá oke íúraavyéné tóónúmeítúyúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívú. 33 Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúballéé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóo hallúvú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsáílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsaríllé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsaríllé tsííjuke téené hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja téené hallútúré tsarílléhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcatsíí oke tsaate imúnáadíyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehniíñevu tsamééré cáánímuma ítsiime wájyújcatsíhajchíí tsá ímiááné tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu íicúbáhrámeíyóné ímíllétumé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri íimíllédúré íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóóveéhi. Áanetu ookéréjucó ímí iúráávyéneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

*Tsítjyke ímí méíicuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)*

⁴⁰ Muurá ámuha táwákímyéí meméénúmeke íicuvémé okée wáloobe Llíhíyomájucó múhtsikyé íicuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébé wákímyéí méénúmeke íicuvémé tééne áhdo újcuú tsahdúré díityéma. Áhdure idyé tsítjyke Píívyéébeke úráávyehíjcyámeke tsaímíyé íicuvémé tééne áhdo újcuú tsahdúré díityéma. ⁴² Aane díitye táuráávyé múnáake nújpacyo díívanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáloomútsi
(Rc 7.18-35)*

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu téené ííñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áánáacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllíihyéhjáa wáloobe míityétsikyé ímamyémudítýú dííbye éllevu. ³ Aamútsíí neevá dííbyeke:

—¿Ava díibyéjucó uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyáabej? ¿Mityá tsáhái díibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu díityétsí Jetsóoke néérónáa neebe díityétsikyé:

—Meóómíñe méuubállé Jóáake íñe muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pájtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. Énehji páneere méúúbálleco dííbyeke. ⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu íñééné boone díityétsi déjuvu neebe múúhake díibye Jóáadityu:

—¿Acáa Jóáa íñéubará píívyétúné ííñújiri íjcyáábédívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduvaré dííbyé íjtsaméí nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyéé úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá íhdícyátsihyí díbye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñe pañéiyo díibye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébé

ihjýu uubálle múnáajpíi diibyej? Ímiáánée diibyejuco. Áronáacáa tsíjtyé ehnííñevu diibye. ¹⁰ Díibyedítýú muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: Ó pícyoó díihde tsáápiikye diibye iúúbálle míamúnáake ditye íimíábáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá díibyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri Íjcyaaabe Píivýéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe Íjcyároobe avyéjúúlléméíi diibye Jóáa ehnííñevu.

¹² Diibye muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píivýéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétúmé múhdurá ícyahíjcyáhi.

¹³ Muuráhjáa pámeere Píivýéébé ihjýu uubálle múnáa éjjuúvú Íjcyane téjyútújuco Íhjýuvahíjcyáné díibye avyéjuri. Áhdurée Moitsééúvú ihjýuvahíjcyá ténetu. Áámé nihñéepíyée muurá diibye Jóáa bóhówaavéhi.

¹⁴ Aane ámuha mecáhjújtsóhajchíi mecáhjújtsó Jóáa Eriá Íjcyane éhné Píivýéébé ihjýu uubálle múnáa tsiíñe diibye bóhówááveíñé néhíjcyáabe.

¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménuíyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájtsiri íicume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páhduvaré médaríívémehíjcyáhi.

¹⁷ Muurá múúne illu úhbácatsíhíjcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívarónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsíhíjcyámé Íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá diibye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetúu díibyedítýú ámuha ménehíjcyá mééíi bye Íjcyáábé pañe naavéné Íjcyánéllii ehdu diibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé

Míamúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévaré o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhíjcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta Íjcyane dsíídsí áhdótso múnáa ímityúmé Íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénétúu méwaajácúu keená ímiááné Íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

*Lléébópítyúné míamúnáa
(Rc 10.13-15)*

²⁰ Aabée tsáijyu ihjýuvá mítyane méénuráítyúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíj; múnáadítýú ditye ímityú íhvéjtsópítyúnetu. ²¹ Neebépeé:

—ÍMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, Íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téjyuré técoomícyu múnáa ímityú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe ballíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubálle.

²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehnííñevu ícúbáhrámeíimye diibye Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyú múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné Píivýéébe nihñéétsihvuré diityémá ímíbájchócoóca. ²³ Áhdú muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmityá’ tsiíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmeúbá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímýé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénuráítyuróné o

méénuhíjcyánée Tsodóoma múnáama éjyúuvú o méénuca ímítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocáplí íjcyáyocóómi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaáo múnáa ávyétá íhnáhó ícúbáhráméíí técoomí múnáape ícúbáhráméííne ehnííñevu Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímibájchócoóca.

Méimítýutu meke Jetsóó állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)

²⁵ Téjyúu Cááníma íllu íhjúvaábe:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejíí, ííñújii, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyaaábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú idáátsojtédívuré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnáa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoótú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíí ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhjúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke pícyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsáméííne. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyaaábe íjtsaméí. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idýe apáábyéré ó waajácu muhdú díibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsoóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhake o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá ííne ídátso tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámúhake o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Ájyju ihdyu ííne ímíjyaú ámuha méíjcyaaíhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámúhake o nééne ámuha meúráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóó.

12

Wáyeéévejcoójí Jetsóó mamýémú méénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcoójí úmíháj píinétú mepájtyeme maájyabáávaténéllíí bajtsóháñetu meújcuéne mémajchóhi. ² Aanée parítséomú íítténe née dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenu íjcyoojí wáyeéévejcoójí meméenuítýuróne?

³ Áronáacáa Jetsóó née diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllíí íñahbéjtema téhdure Dabííuvú méénune Píívyéébe waajácúháámitu cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú íúcaávéne imájchóítýuróne Píívyéébe íicúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhíjcyáné apáámyéré llúúvájte máchóhíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moítséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéí múnáa llúúvájte wáyeéévejcoojíí íjcyaróne wáyeéévéítýuróne? Aane muurá dítye téjcoojí wáyeéévetúné tsá ímítýúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjíí awáá muurá teene duurúvaja ávyéjúúllémeííne ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Ó ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsííne. Tsá o ímíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca

tsá menéetsóityuró ímityúné méénútúrómédívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébéllii téhdure téjcooji wáyeeévejcóoji. Ehdúu Jetsóo née paritséómuke.

Tsáapi hójtsí Jetsóo ímíjpyetése
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dílbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéjá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójsí íhyójsi múhdurá néebeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéetsóro née dílbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeeévejcóoji tsaate chémémeke mebohítsóiyóne?

¹¹ Áánéllihyee neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcóoji ámuha jééu obééjé wáhyéjü pañévu áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyetsóityuróne? Muurá ámuha méíjchívyetsóiyáhi.

¹² ¡Aanéjii awáá muurá diibye obééjé wájuryemeíñe ehníñevu míamúnaa wájuryemeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néetu wáyeeévejcóoji ímíáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dílbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucoo dibye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ipyéénemáhjáa pítyácójcatsi muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóo méénuíñe tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyémédítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé íhgyú uubáalle múnáajpíhgyáa Itsaía dílbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéi méénuhíjcyáa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájurynéllii ó ímíjyúu dílbyedi. Áánéllii Táapíchó dílbyé pañévu ó pícyoó tééne píáábori dibye pámeekéré míamúnáake iúúbáalle muhdú táíjtsaméi íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmitýá’ íhgyúváityú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdíiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómédítýú tsá dibye ‘óvíjyacóome’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetéseíibye íávyéjuutéjyú. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi. Ehdúhjáa Píívyéébé íhgyú uubáalle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú néehíi.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllevúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhgyúvátuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóo ímíjpyetéseoobe tsúúca íhgyúváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame íllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabííúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiibye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséómú illééboone néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóo píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Muurá tsáné avyéjute tsajjítóré ijtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjucó ihvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnaa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjucó wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu néene zaca muhdú íivane Naavéné ihyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjucó díbye íavyéjú újovéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboríyé díbyeéjte naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca zmúúbé piááborí ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá díitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó piááborí díitye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meihjyúváneri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téenetu ámuha mewáájácúro tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhné dííbyé já pañétú múha tsájtyéityuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbye éhne. Árónáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke piáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ipiáabóné ímíletúmé táwákimyéí íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjte íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé díityédí ídáátsóvéñema. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedityú ímityúné íhgyúvárómedi ídáátsóvéííbye. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhgyúvahíjcyámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

Iñéévalu méwajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí néévatúne. Ááneturé méwajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íivane zímíáámejívva ámuha ímí méihjyúváiyá úñimyé múeméjitéré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedityú téenere íjchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré ihgyúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjucó. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihgyúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjucó. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúbálléé Píívyéébeke muhdú íihgyúvahíjcyanéjí díbye páneere muhdú díitye ícyahíjcyáné díityémá ímíbájchóoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóííbye muhdú díitye íhgyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhgyúvahíjcyámé hallúrí tsá íná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhgyúvahíjcyámé ícúbáhráméííhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséomuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke: —Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyú míne menéé ímiááné díiibyéjucó Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánéllíihyé neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokííívari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhííhi. ⁴¹ Aane muurá Níínibé cóomi múnáa amúhadívú néétsoó íñe icyooca íjcyáné míamúnáa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnáa muhdú icyahíjcyáné ímíbájhócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa diibye Jonáaúvú úwaabóné icyáhjútsóné ímíbaavyé ímityúné ícyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe amúhake o úwáaboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle amúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsihyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

*Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)*

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíi íajtyúmitúnéllíi íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé pañévúre ó óómií ópée o íjchívyéébé pañevu.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa lííyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe íúcááve dííbyé pañevu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraabe. Ehdu muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

*Jetsóoke tsiíju dííbyé nahbénuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)*

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvúnáa íñahbémú tsiíjuma dííbye élleву tsááme wajtsíi tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íihjyuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsihyi áachi dííñahbémú díítsííjuma íjcyamévá imíllé úúma íihjyuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhake úúbácyunúúbéré nééhíi:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ⁵⁰ Muurá Líhíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé díbye ímíllédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

13

*Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)*

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meíjcyájatu mepée únéú úníúvu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa idyé mítyane míamúnáa

píhcyaa véjucóó dífbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa mǎné pañévu úcááveébe. ³ Aabée téemí pañétú díityéké mítyane panévatu úuwaabóné úúbálléhíjcyá tsíeménéhjitu. Téjyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji juuváj piínévu dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjihjáa néwayúúné raahóvu dójcoúhji ícúíwuúré ííñé tétsii íñu imíchi íjcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájihjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeríyé tébajkyéjí íjcyánéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánétúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imívu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imívu píívyénetu tsáhiibáji neevá mítyane. Áané tsihíwbájihjáa lííñevúré neeváhi. Áané lííñevuréjucóhjáa tsíhiibáji neévane. ⁹ Aane ihdyu óvi lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne

(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu díbye néénéllii muha dífbyeke menééhi:

—¿Aca íveeki tsíeménetu ú úúbálléhíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áanéllíihyéé múuhakye neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhakye iwáájácútsó muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá díbye wáájácútsotú téénevu eene ámúhakye iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu dítye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá díbye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyanévu dítye wáájacuróné muurá íllure dojtúcuíibye díityédítu. ¹³ Ehdú néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbálléhíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyáhíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé icyáhíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdú icyáhíjcyámé Píívyéébe ihjyú uuballe múnáajpí Itsaía íllu néhdújucu:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá dítye wáájácúityúne. ¹⁵ Dítyé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá dítye ímíñevú lléébohíjcyatúne. Aame icyáhíjcyá wáájácúmeityúme éhne múúne hállúvatúme íjcyadu. Aaméjǎva tehdu óhdi íjyáacunúmekéjǎí ó ímjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaaajácú íñá tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaaajácú íñá íjcyane. Áanéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyúúvú íjcyame Píívyéébe ihjyú uuballe múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imílléhíjcyará íajtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Árónáacá tsá téijyu díityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imílléhíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámúhakye o úwáábohíjcyané uwááboju. Árónáacá tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu úuwaabóné Jetsóó bóhówájtsóne

(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

18 Cáhawáá ímíñeúvú meǎjtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju iná nééiyóné o bóhówajtsóne. 19 Muurá njkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mýtátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñnevúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. 20-21 Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu illuréjuco teene ihvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu íññeróné núhbá allóócori chémené. Ehdu muurá patyéhijcyáné ímí cáhcújtsótúmema. 22 Áánetu tsaate tsúúca ímí tééné uwááboju llééborómé mityane íjí avyéjuríyé itsúúráméíñélli ténéjcu ábájívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañnevúhjáa dójcoúhjí íññeróné íllure dúhcúvaténe. 23 Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa íññuji nétsihvu dójcoúhjí íññedu. Áámedítýú íjcyámé tsaate éhniñínevu ímí Píivýéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene tríígóhiibáné ímíwu píivylene mityane néévadu néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píivýéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa lííñevúré nééváhiibájídú néémeé. Áámedítýú muurá íjcyámé tsaate diityé lííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Tríígójí pañé bñvatu íjcyáné uwááboju

24 Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivýéébé avyéjú tsaapíhjáa íúmihe bájtsójedú. 25 Dibyéhjáa íbájtsóje ne óomíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsóje bñva tríígo díbye bájtsóné raahóri. 26 Aanéhjáa keemévé teene ímiáané íkyéémévéne nééváné tujkéveríye. 27 Aanéhjáa díibye tépallí aabájáábé únú múnáa íúújéje neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bñva íñé tééné raahóri? 28 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapiúbá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenuhi. Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óví íjcyáne? 29 Ehdúhjáa ditye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metabáhcýóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóóhi. 30 Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsóíñé tsanéécú íkyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhakyé ó neé ámuha metabáhcýóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mépícyóóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsa neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

31 Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivýéébé avyéjú ehne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe neeváúwu tsaapi bájtsone íñé ímíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu.

32 Muurá panévá neváúúné lííñevúré íjcyáróúwúutu íñéhe keemévé

panévá bajtsóhééne ehniñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévu muurá wahpéjté ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchetu ijcyáné uwááboju

(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchetu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille hariínálljyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhjicyáne

(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej téeveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñéúvú iwáájácútsó ñná úwááboju nééiyóne. Tsáháa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej téeveri ó waajácútsóó táuúwááboju ñná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñée íñúñjima páneere Píívyéébé ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútsunéhjí.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Bñvátú ijcyáné uwááboju Jetsóó bóhówájtsoóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ípítyájcóne dibye ááhivu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menéehíí:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsoó úmíhé pañe bñva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ñná nééiyóne. ³⁷ Áánéllíihyé múúhake neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere íñúñjiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píívyéébé avyéjúejte íjcyane nééiyóne. Áánetu bñva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáné míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáajpíkíye imúnáájtsóne bñva bájtsóobe muurá páñetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe íñúñjima páneere ílluréjuco níjkévaíñe’ nééiyóne eene bajtsóháñe ááhívétsómeíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñe ááhívétsómé ‘níjkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañe bñva mepíhñune mecóvájtsódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtema. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévu íñe íñúñjiri múhdurá míamúnáa icyahíjcyáné diityémá níjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ípíhjúcu diitye ímítyúmeke táavyéjúejtéke ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévu ditye wájojcómé téewá pañe íjcyame íhwañeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu íhdyu Píívyéébe ímillédú icyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuu éhne múúne nuhba cóójíejpi ájchúcunúdu. Aane íhdyu óví ámúhadítýú llééboome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu nééne tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapíi tsátsii ííñújíi pañe ávyétá mityané wáýúmeíñe tsíeméné íájtymíné tétsihvúré íhvétsoíñúhi. Ááneríi íímjyúúvéne páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima tétsii ííñuji áhdoobe iyéjucu téénema íjcyaki.

Ímíwu nééné neewáýutu íjcyané uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébe avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi ímíwu nééné newáýúúné mityane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íájtymícooca páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyané uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébe avyéjú éhne múúne tsíínúúri amómeke meújcu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhí úníúvú ítsájtýene píhcyú ímíá amómeke. Áánetu doorátujtéke ílluréjucu ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéíñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííñuji níjkévátsocooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároo ímíáamedítýú ímítýúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcmé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúccanéécú ímíwu nénéécutu íjcyané uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcáutu néé múúhake: —¿A ícyooca ámuha melleebójucóó íñá nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllíihyée muha menéé:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha melleebó ícyooca íñá tene nééiyóné.

⁵² Áánéllíihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébe taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca íjcyané míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébe avyéjucu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébe waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

*Jetsóó Natsaréeri úwaabóne
(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)*

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhíjtu íúúballénej tééveri úwaabóné níjkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake píhcyáávéjé pañévu. Áábedíi íúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kíátú aabye íujcúné waajácuri panévaré méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úmehewááné wákímyéi múnáajpí hajchí íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíijju Maaríá íjcyatúne? Muurá díbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñáallémú íchihyi. Aabéjii muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa díbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsijtýe muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébe íhnyú uubáalle múnáajpíkye. Áánetu íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjúúllétú díbyeke.

⁵⁸ Ehdúu díbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllíi tsá éhnííñevu díbye méénújúcootú méénúráítýúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnájpi Jóáa dsíjívéne
(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa díbyedítýú tsaate úúballé Gariréá iñújí avyéjuube Heróódeke. ² Áánéllihyéhjáa neebe ínúú múnáake:

—Tsájyu múúne tsojtsó múnájpi Jóáa tsiíñe bohíhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráítýúronéhjí imyéénune.

³ Díbyée muurá Heróóde nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa díbyedívú iékéévetsóne úwááñéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodía díbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Díbyéhjáa Heróódeke íllu nehíjcyabe Jóáa íñáhbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímítýú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa díbye nehíjcyané hallútú imílléroobe téijyúréjuco ídsíjívetsóné díbyeke. Áronáacáhjáa nuhnéveebe Píívyéébé ihjyú uubáalle múnájpi díbye íjcyane iwáájácúne míamúnaa díbyeke ávyejúúllehjýcýanéllíhye. ⁶ Áijyúhjáa ítsímávajcóójí úújeténéllii díbye Heróóde wáñehívatéhi. Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodía ajoyúwá wahtsí pámeere úúbamyé úmíwávu. Aanéhjáa díbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áánéllihyéhjáa díilleke neebe íná dílle díbyeke táúmeíñevu íajcuíñé ímíááné állítýuubére. ⁸ Áánéllihyéhjáa tsiíju úwaabódújuco dílle nééne díbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnájpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dílle nééne kímóhcó díbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa íállítýúné díbye nééne pámeere díbyé uubamyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca tsaatéke wallóó díbye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke dítye ikípíyúúcuté ihñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa pééme ikípíyúúcutéju tsíivane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme dílle bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsííjjuke.

¹² Áánéllihyéhjáa díbyeúvú mamýmú tsáame díbyeúvú ítémeho íújcúyéne cuuúhi. Átsihyúhjáa Jetsóo éllevu ípyééne úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyúu muha mepéé mñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye mejjýároki. Áronáacáhjáa tsúúca míamúnaa waajácújucoó kiávu muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa dítye péécunúné íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújetenáa mñné pañétú Jet-sóo íjchívyeebe ítécunú tétsihíjyucó míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áamedíí ídáatsóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikéhjáa dítye tsájtyemeke. ¹⁵ Áijyúu tsúúca cuvéhréjuco tene néénéllii muha menéé díbyeke:

—Tsúúca cuvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi mejjýanáaáca. Ílluréjuco walló íjtyéke íchíj piíhíri íjcyájáhji múnáadítýú tsíeméné íújcune dítye imájchoki. Muurá tsá imájchoma dítye íjcyatúne.

¹⁶ Áánéllihyée neebe múúhake:

—Ívéémekéami ó wáalloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyéé muha menéé dííbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhake iñééne diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakey dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléemuháñema tsiime éévemeityúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake néé muha dííbyé ihde míineri mepájtye tsíñejcúeuvú dibyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iye muha íjcyátúhullévú cámebhavú Píívyéébema íihjývaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. ²⁴ Áánáacáa muha tsúuca píinéuríjyucó meíjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjyébama nohji múúhakey wáojcóhi. ²⁵ Aaméikyéé muha mepéepíñáa cóójí pañévú díibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. ²⁶ Áábekéé muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—íÁyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

²⁷ Árónáacáa neebe múúhake:

—íMéíllityédíñe, oóre!

²⁸ Áánélliihyéé Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné díibyéjuco u íjcyáhajchíí o péé díéllevu ehdu nújpácýó hallúri.

²⁹ Áánélliihyéé neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro míinetu níityeíñúné nújpácýó hallúri úlleebéré dííbye éllévu. ³⁰ Árónáacáa kíjyeba ávyétá ihnáhó nééneri íillityéne ílluréjuco díbye búuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeííbyé nééhií:

—íÁvyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánélliihyéé íhyójtsitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíi máné pañévú úcáávénáa tsúuca kíjyeba íhvetéhi. ³³ Áijyúu pámeere téémí pañe muha meíjcyame Jetsóó líiñévú memáíhmóúbáné menéhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóó bóhútsóné Genetsarée íñújiri
(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méuújeté Genetsarée íñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke íwáájácúne úúballé pahúllevaré tééne íñújivi múnáake. Aamée tsívahíjycá chéméméhjike díbye íbóhútsoki. ³⁶ Aamée

dííbyeke néé íwajyámúbávúré dibye idyómájcótso ibóhíiki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

15

*Ímichi ìná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)*

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýémú tsá méénuhíjcyatú méihdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñe ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchoméíñe meméénune.

³ Áánéllíihýe neebe díityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju néene tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúraávyehíjcyánéllíihýe. ⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néehíí: “Ámúháj caanímuke múu íwájýúne avýéjuulléhi. Áánetu íllure cáanímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáanímuksikye ipíaabóné íimíllétúhájchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píaabóne. Muurá ámuhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjuco o íicuvéne.” ⁶ Aanéva ehdu íhýúváróóbé hallúrí tsá ìná íjcyatú díityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúraávyehíjcyánéllíihýe. ⁷ Ímiáámeúvúdu ámuha méicyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé íhýú uubálle múnáajpi Itsaía ámuhadítýú nééeneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuríye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye íipívyéjtsóné uwáábojúúné úráavyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné úráavyeúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóo tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíñeúvú mélleebúacunúco ìná nééiyóné ámúhake o nééíñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévaré míamúnaa óovene tsá díityéké tútávajtsotúne. Muurá ihdyu díityé ííbúwá déjúcoturé ímítýúné íjtsaméí tsááne díityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu dibye néénéllíi muha dííbyeke menéehíí:

—¿Aca ú waajácúrá eene ehdu u néene aatye paritséómuke ávyéta tsáryé pájtyene?

¹³ Áánéllíihýe neebe múúhake:

—Muurá múúne úmíhé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé ííñehe metábahjýúcné méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Llíhíyó avyéjýeje íjcyatúme ímítýú ícyahíjcyámé wágóóóveehí. ¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá meíicúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítýúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcsátýómé

tsaméhíjjuco áákityéiyóné wáhyéju dííwáné pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu Jetsóó nééhií.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtso peiyené u nééné uwááboju ñná nééiyóne.

¹⁶ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájacutú ñná tene nééiyóne? ¹⁷ Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhií pevénére méjpiítu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá íííbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméi tsááne díityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá díityé íííbúwá déjúcotu ichívvehíjcyané panévaré ímítyúné íjtsaméi ílluúne: Dítye dsíjívétsócatsíhíjcyanéhií, dítye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhií, dítye nánicyatsíhíjcyanéhií, dítye állícyatsíhíjcyanéhií, dítye tsíjtyedi néhni íhíyúvahíjcyanéhií. ²⁰ Énehji ihdyu díityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú íímíbájhómeíiyóné íhyójtisine níjtyámeítyúmé májchone díityéké tútávajtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

*Tsííñé ííñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)*

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícýú íjcyané ííñújivu. ²² Átsihíhíjyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu díídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dílle néérónáa tsá díbye ñná néétu díílleke. Áánéllihyée muha dííbyeke menéhií:

—Áálleke píáábó dílle íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áánéllihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnaa jodíómú íjcyátumeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímíyelléré dííbyé líííñévú ímímóúúvéne nééhií:

—ÍÁvyéjuúbej, áronáa óvíjyuco ihdyu oke píáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímekéréjuco téénevu ájcuítýuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Íhdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcionéwuúji.

²⁸ Áánéllihyée neebe díílleke:

—Ímíáanéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Áhdícyane ihdyu óvíi uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó díílleke nééné tujkéveríhíjyáa tsúúca dííllé aiyúwá bohíjucóóhií.

Páhdúvaré nééne chémeháñeri chéméméhíike Jetsóó bóhítsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiíñe Gariréa unévu mepééme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa píhcyaaémé tsivácunú páhdváré nééneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhjuvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsííñeeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhítsohíjcyaaébe. ³¹ Áánerí míamúnaa ullévenúhijcyá eenée íhjuvájcyatúmé tsúuca íhjuvájúccóóneri, páviiújíi némehjí ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmée tsúuca úlléjúccóóneri, hállúvatúmé hálluvájúccóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake néehíi:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúuca pápíhchúúj coojívájucó meéma íjcyámedívú ímájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyuré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǐíva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhake neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéehíi:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhake ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée ímájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-mevábúhjáa walléémuháñema tsime éévemeityúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu ímájchótsóné boonétú botsíi wállóobe diityéke. Átsihdyúu muha mǐneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné díbye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáa Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke ímújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki.

² Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdívané cóójí íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwállóone tsúuca ámúhake Píívyéébe páhdváré nénehjí imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejǐí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjǐívari? Óvíi ihdyu Píívyéébé íhjuu uubáalle múnáajpí Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááne

diibyéjucu o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédítýú mepéé tsiéllévúréjucu.

Paritséómú uwáábójucu Jetsóó ímamyémuke téibúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjucvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábájiwéne. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhake nééhií:

—Téibúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhake díbye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha méijtsámeíñe iwáájácúne neebe múúhake:

—¿íveekí ámuha apáañeriyé méijtsámei memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúme ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájacutú éhne 5-hováturé páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne?

¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha méítsáávetú éhne 4,000-meváké 7-hováturé o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcu? ¹¹ Aane ¿muhdú íívane tsá ámuha mewáájacutú tsiíñeriyé ámuháma o íhjúvaróné ámuúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu díbye néénetu botsíi muha mewáájacúv é ímiáané téénetu díbye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsólyónetu muha metéhmemei díbye múúhake nééneé.

Péédoro néé mépátyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némei cóómí íjcyané íiñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýu?

¹⁴ Áánélliihyé muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáadítýú Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítýú tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶ Áánélliihyé Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Píívyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánélliihyé neébe:

—Tehdújucu, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyáabe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyáabe Llihíyóre uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúváihi. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dímyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu íná wááótuúdu u neébe u íjcyáa múhdumé oke cáhcújtsómedítýú ímichi ídyéjúcóejpi.

Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ñná muhdú méénúityuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhíhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyéeveri míamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjúeje íjcyaiñe. Aane íñe íñújiri múhdurá ícyahíjcyáné míamúnaa díuwaáboju cáhcújtsotúmé tsá téenéejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téenéejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñéené boone múúhakyee neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné dííbyéjuco Críjto mepájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhakyee úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevýtsojtémá llúúvájte avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhráné níjcáutu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñé úúballébe. ²² Áánéllihyéé Pééodoro múúhadítýú idyówajcáróóbeke nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe íjcyánáa ñná uke pájtyeéhi. Tsá ñná uke pájtyeéityúne.

²³ Ehdúu Pééodoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—;Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡íijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméiyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakyee:

—Tsaate oke úraavyéné ímillémé óví ímillédú íicyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájýúmeítýúméré ícúbáhrámeiyóné pañe. ²⁵ Muurá ímillédú íñújiri íjcyáíyóneriyé tsúúrámeíhijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí úráávyéíñeri tsúúrámeíhijcyámé pájtyeééhi. ²⁶ ¿Aca íñetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehniíñevu tsaimíyé meíjcyáiyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjté níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéityú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyee.

17

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébe Pééodoroo, Jacóóboo, íñahbe Jóááa, éhdúmeke cámeéhaúvú múha íjcyatúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúrééveébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójiejpi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánáacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówaávémútsima ihjyúvaábe. ⁴ Áánéllihyééhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihijj! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméenu 3-wawa nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro íhjuvánáa ojtso ávyeta ájchúcunúne diityédívú ni-ityéhi. Áané pañétúhjáa Píivyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájuúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane iállityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré nééhií:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíñe ditye ítérónáa tsáhájucó múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyuréévéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñei muucá íñe ámuha maájtyumíné Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíttúné hajchóta.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íivane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriáva tsiíñe bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóiiybe bóhówááveíñe íhdéwu?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Eriá bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóííbye úmíwari dibye diityéké íhdénu dííbyema. ¹² Ahdújucóo muurá dibye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá dibye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá míamúnáa ávyejúúllétúmé múhdurá dáríívehíjcyá mújyú ookéréjucó Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke idyáííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú dibye nééneé.

*Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aamée tsúuca tsiíñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnáa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lli-íñévu ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucó hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeihíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íñe íjtye dímamyému éllévu diityévá óóma íbóhíttso o tsívaróóbeke tsá ditye bóhíttotúne.

¹⁷ Áánéllihyéé neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnááhana ihdyu ímiááné ámuuha Píivyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhahjchótá ámúhá muhduré o áábúcuéne ámúhake ó úwáábohíjcyáa ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllévu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke dibye úhbánetu dibye íjchivyéne. Áané boonée tsúuca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveeki tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u meéenuhíjcyádu?

²⁰ Áánélliihyéee neebe múúhakyé:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllíi tsá ámuha mepíívyetétú tehdíivane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámuúhakyé o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íinéiyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá íiná ámuúhadívú túhúúítyuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Ídsííveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréá íiñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhakyé neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímítyúmeke. ²³ Áábeke ditye dsííjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhíhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátsó múúhakyé pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsíídsíke áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhakyé íáhdótsoki. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámuhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévaré áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánélliihyéee Péédoro néé diityéke:

—Íhdyúu áhdóíbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke iúúballe Péédoro díbye éllevu tsájá pañévu úcáávérónáa íhdére népéjtssoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyéjunte? ¿A íiíñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé íiñúji múnáakej?

²⁶ Áánélliihyéee neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé íiñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánélliihyéee Jetsóó nééhií:

—Aanéjii ¿muhdú tsííñé íiñúji múnáájpiúbájii ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbé íhjuú pañe tsaji dsíídsíji u ájtyúmijívú ú áhdóteé méema tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítyú íjcyáiyóne
(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Ájyúu muha Jetsóoke menééhií:

—¿Aca caabyé múúhadítyú íhtsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyéee tsííménéwúuke ípíúváábeke múúháj pñnévu ípícyóóne neébe:

—Ímiáané ámuúhakyé o néé íjtye tsiíme íinéikyé wáájácútumé íjcyadu ámuhá íjtsaméí cápáyóóvétúhájchíi tsá ámuha meíjcyáityú Píívyéébe avyéjúejte. ⁴ Muurá Píívyéébe avyéjúejte ídáátsóméhjíúvú tsiíméwuúmu

Íjcyadu nééme ijcyá ñh̄tsútuje. ⁵ Muurá ññe áánu ídátsó ts̄imene Íjcyadu táuráávyé múnaa idáátsóméh̄jiúvú néémeke ñ̄cúveh̄ijcyámé ookéjuco ñ̄cuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsii oke cáhcujtsómé ídátsó ts̄iméwuúmúduréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsoh̄ijcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééh̄añetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájójcó móóá pañévú apíchó diityé úm̄wa nééne íhdétu. ⁷ Íjveekíami ññe íñ̄újiri ímityúmé Íjcyame ténejcúvú ts̄ijtyeke íbúwátsoh̄ijcyaj! Árómeke íh̄dyu máidáátsoju tene pájtyéñe.

⁸ Ahdícyane ámuhá hojtsineri ímityúné ámuha meméénuh̄ijcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámuháj tuháañeri ímityúne éllevu ámuha mepéh̄ijcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téjtuháji. Muurá íh̄dyu ímí ámuha méjcyáá ámuháj piityu tsátsih̄jtsá Íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá ídátsó ámuha méjcyáá ímí ámuháj piilh̄añé néérome mújyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. ⁹ Áhdure ámuhá hálluúñeri ámuha maájtyum̄iné ímityúné meméénuh̄ijcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyáá tsánejcúeuh̄ji Íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méjcyáá tsaúúcuma ámuha méjcyarómé cújújwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

Obééjá mújtánetu Íjcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Ahdícyane tsá múu ts̄iméwuúmú Íjcyadu idáátsóméh̄jiúvú nééne cahcújtso múnáake éh̄diiv̄alletúne. Muurá Íjcyámé diityé teh̄méjté n̄jkyéji múnaa Llih̄iyoma dílbyeke diityé hallúvú piááboju táumelh̄ijcyáme. ¹¹ Muuráh̄jáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáá ímityuh̄añé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápi obééjámú 100-meva Íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjuco Íjcyámeke tsátsih̄vu ípícyóóne néhcóityuró dílbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dílbyeke íájtyum̄íne mítyane ímjyúúvéíyoobe pámeeréé Íjcyácooca ímjyúúné eh̄níñevu. ¹⁴ Ahdu muurá n̄jkyéjiri Íjcyaaabe Méécááni tsá ímilletú dílbyé uráávyé múnaa ídátsó ts̄iméwuúmú Íjcyadu néémedítýú tsáápiubaré wágóoóevne.

Ts̄ijtyema múhdurá méjcyane meím̄báchójcasiñe
(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámuhama méénuh̄hajchíí múu iye díbye Íjcyátsih̄vu bóijcyú téénetu díbye ílléébóh̄ajchíí íimibáávyeki. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívámevájucó ímíñeúvú íh̄jyuváné dílbyema. ¹⁷ Aame néérone díbye táh̄jálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íh̄jyuváné dílbyema. Áámeke idyé díbye táh̄jálléhajchíí múu ílluréjuco íh̄vejtsóné íhdícyaabéduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímíáané ámuhakye o néé muhdú n̄jkyéjiri Íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco ññe íñ̄újiri míamúnáake ámuha metúkévétsoh̄ijcyádú ámuha méjcyañe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhakye o nées míityétsi tsane íjtsámeíñé hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke piáábó táumeíhachíí muurá piáábóiibye diityétsikyé. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj piñe oo diityéké o piááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Pééodoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óóma ímityúne méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúne méénúrómedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéhjáa íhyájkímú pevénéré dííbyedítýú náhjíhénuhíjcyáné diityémá ímíbajchódu. ²⁴ Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítýú náhjíhénuhíjcyáábema. ²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye pívyetétú teene íñetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa díibye íavyéjuube nées tsaatéke dííbyedívú íñáhjíhénuíné páneere íhñénéhjima ítsíímemájucó teene múhdutú díbye áhdóityúrónélliihye. ²⁶ Áánélliihyéhjáa díibye íúnú múnáajpi dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne dííbyedívú ídáátsójkímyeíñe neéhií: “Ávyéjuúbej, cána ehdícýaróné pañeí daabúcú íñe úhdityu o náhjíhénuhíjcyáné uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.” ²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyedi ídáátsóvéne tsáhájucó díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íñá íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbébedívú téhduréhjáa dííbyedítýú áyanéwu íñáhjíhenúné áhdohíjcyatúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó imíllé icyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjíhenúne.

²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne ídáátsójkímyeíñe neéroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcú tsaríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétú ídáátsóvéne dííbyedi. Íllurécóhjáa díbye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke díbye dáriivéné tsijtye íñahbéjteke ídáátsó pájtyénéllii íavyéjúúbeke úúballémé muhdú dííbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúnú múnáajpi, ¿íveekí ávyetá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyetá mítyané óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke íñéene íllurécó icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámúhakye méénúiibye Llihíyó níjkyéjiri íjcyaae ámuha ímiáánéjucó ámúhá ííbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhachíijyu.

19

*Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítúyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mc 10.1-12; Rc 16.18)*

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdy muha mepéjucóó Gariréatu Jodéá iñújivu Joodáá tsiñéjucvu. ² Áhullée mítyane míamúnaa úráavyehíjcyá dífbyeke. Áámedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyaaábe. ³ Áijyúu tsaate paritséomú dífbyeke imújtátsóro dífbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné íhdícyané hallútúre?

⁴ Áánélliihyé neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébe waajácuháámi? Muurá téhaamítú caatúváne díbyée páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téijyújuco díbye néene wajpi wáleeke ityáábávállema ííneíñé cáánímútsídítýú díílle máyéjuco íjcyá tshahéecoréjuco tsáápiiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tshahéecoréjuco íjcyáíñé Píívyéébé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítúyuróné.

⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—Áánáacáráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné tééne waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájcúnema?

⁸ Áánélliihyé neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu dítye cáhcujtsópítýúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdú tene néétúrónáaáca. Tsáháa Píívyéébe tehdú teene ípívyéjtsótúne. ⁹ Áánéllii ámúhake o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjíma méénútúrólleke íhvéjtsóné tsíjpíllekeréjuco táábáváhajhíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menééhií:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávájcatsí néérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyé neebe múúhakey:

—Árónáa tsá pamévaré píívyetétú tehdú íjcyane. Apáámyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píívyetétú tehdú íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wáleeema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wáleeema íjcyane píívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejteré íjcyane íiná túhújtsotúme níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjúeje íjcyáneríyé íííjveeki. Áhdícyane ihdyu óví caatyé íyéejteré íjcyane imíllémé tehdú íjcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakey.

*Tsííméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)*

¹³ Áijyúu tsaate ítsíímeké tsivá dífbye éllevu díbye dítyé hallúvú pííááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánélliihyé muha menéé íínevú dítye tsííméké tsíivane íllure dífbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhakey:

—Óví ihdyu tsíiváme. ¿íveekí ámuha mecátuhtsóhi? Muurá dítye tsíime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébe avyéjú íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu íñééne

diityéké dócárájcoobéré Píivýéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááne boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma ihjyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnájpi íjcyaaabe Jetsóo éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné mújyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánélliihyé neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivýéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáá dílbyé taúhbajúúné néhdu diicya mújyú u dsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyú.

¹⁸ Áánélliihyé neébe:

—¿Aca keená teene dílbyé taúhbajúúne? Áánélliihyé úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjivétsotúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsityúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díicyáánímútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóo néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáabedityúré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá ijcyánéi tsiíñe ñná o méénúiyónej?

²¹ Áánélliihyé neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsíméné náhjihénúne ídáátsóméhjiké piáábo. Áijyú ihdyu ímiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóo nééne kímóhcó pajtyé dílbyeke mítyane dibye éhnévánélliihye. Aabéé ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánélliihyé Jetsóo néé múúhakye:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píivýéébé avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píivýéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye nééneri muha meúllévenúne menééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánélliihyé múúhakye ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnáa píivyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píivýéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné ñná dílbyedívú túhúútúnélliihye.

²⁷ Áánélliihyé Pééodoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha méíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí ñne teéne? ¿ñná muha méújcuú tééne hallúvu?

²⁸ Áánélliihyé múúhakye neébe:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé páneere tsíhdyuréjuco ímíbbáavyécooca Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Áijyú idyé ámuha téhdure méíjcyáá 12-hava ámuha múnaa íjraéémú íjcyámé avyéjujute.

²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallémuu,

cáánimuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyáromeke ipícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéne wákimyéi méénume éhniíñevu tsaímíyé íjcyáá mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téiibúwá méíjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téjyju waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúuteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá Píivyéébe níjkyéjiri íjcyaae pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íumihé wákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íumihé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvéneturé nehco wákimyéi múnáake. ² Aanéhjáa tsúuca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcooji íáhoíñe. Áanemáhjáa wallójucoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójìhréjuco neénáa tsiíñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áámekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táumihé pañe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójìjppíne péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áámekéhjáa neébe: “¿Íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétaré?” ⁷ Áanéllihyéhjáa néémeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbánejí ñná muha méwákímyeíyáhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Áné óoma mepééne méwákímyeítyé táumihé. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dííbyema.

⁸ Áané íjyúnuvúhjáa diitye wákímyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénuúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávémeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eené ávyetá nihñéjteré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénuné tsáápiitsáké 10-haamívá díibye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eené tujkénú cúúvéneturé úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíñe éhniíñevu pájcoojiré ditye wákímyeíñéllihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáájpídityú lílhcáyameímye. ¹² Áamedítyúhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú íívane aatyé ícyoocárené cuuvé pañe úcáávémeke ú ahdó íñe muha cójìhajchótá állócohívaneri mewákímyeímyeke u áhdodúnére.” ¹³ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhakye o áhdoíñe tsájcoojí wákíméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhakye o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dípyej. Muurá ihdyu ó ímillé áyanéwu wákímyeíyómema tsahtúnéhjiré o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájácutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsídvu? Anéjívva oke ú nééiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómitúáaváityuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iíye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeihijcyámé nihñéétsihvu ídátsó waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé

ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyéivu o újcúrómedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímíbájchónetu.

Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu díbyema mepéénáa juuvávyú múúhakye neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtémá tauhbájú uwaábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke idsíjívétsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímýé jodíómú íjcyátúmé hójtí pañévu. Aame óhdi iúúhíváténe oke imyéénúúbeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjiveki. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jacóóbomútsj tsíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóó éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ipíúváne díbyé lliiñévú mímóuuvé piáábó ityáúmeiki. ²¹ Áállekée neébe:

—¿íñetú uke o piabóné ú imílléhi?

Áánélliihyé neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsi úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe dílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú íñá u táúmeíñe. Ehdúu dílleke íñétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá íhnáhó méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánélliihyé neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánélliihyé neebe diityétsikye:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méicúbáhrámeííhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóótyuróne. Muurá ihdyu Lihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsi íhjuváne múúhakye diityétsi nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsári pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhakye ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe ííñújiri íjcyané avyéjujte pamévare íhtsutúmé íjcyane ímílléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke íícuvé íñéé muhdú Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube avyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o piabódú íjcyabe diityé wávyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mityane míamúnaa úraavyéhi.
³⁰ Ájyúu hállúvátúmútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu
 Jetsóoma muha mepájyene iwáájácúne kéévánécoba nées dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucó dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néénéllíi tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Árónérí ícúvétúmútsí éhnííñevúré tsiíñe nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucó dídaatsóve!

³² Áánéllíihyéé Jetsóó íjyóóúúvéne nées diityétsikye:

—¿íiná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéllíihyéé neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néénéllíi mityane ídáátsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné díbye dócárájcónetu tsaímíyé ítétjúcoomútsi. Aamútsí dííbyekéréjucó úraavyéne.

21

Jerotsarée pañevú Jetsóó úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée píihíriyéjucó Bepajée cóomí úníuri Oriívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóó míityétsikye múúhadítúyú técoomívu. ² Áamútsikyéé neébe:

—Écoomi ípíihíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjúu íllíma íjcyaaabe dóhjínúmeííbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye. Ícúiyévané ihdyu óómíhóííbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa íllu néhdújucó:

⁵ Tsióó cóomí múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjúu hájchíí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi.

⁶ Aamútsí tsúuca újcujé dííbye íayáne íjúke íllíma Jetsóó néhdújucó.

⁷ Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meíhbóné hallúvú íñeríívyéne péjúcoóbe. ⁸ Ájyúu mityane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, ídyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, máávyejújtsó áanu Dabííúvúj tsíménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé nééhií:

—¿Múamí tsáama aátyej?

¹¹ Áánéllíihyéé tsaate nééhií:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréá iññújiri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹² Ááné boonétú duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya téjá lliiñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áíjyúu téjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téjyúu méénuube méénúráityúronéhji. Áíjyúu tsiime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máavyejútsó aadi Dabíiúvúj tsiiménémúháábeke!” Aanée llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte tsári íjtsúcunúne Jetsóoke néehíi:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? ¹⁶ Áánélliihyéé Jetsóó néé diityéke:

—Ééé. ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóríyéi íjcyárótsíwuújimájucu.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneé boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítuyútsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ááné tsitsíínevúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá únútu íjcyaha higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánélliihyéé ílluréjuco díbye teehe pítuyútsóobe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúúca íjtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúúca cheméhi?

²¹ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Muurá ímiááné ímiñéúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéerahe o chémétsónéeméné ámuha meméénúíturóne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú íñéiyá móááj piñévu. ²² Ahdícyane muurá páneere íñá Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhake ájcuíibe ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhajhíjyú.

Jetsóó íhtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

²³ Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa páñétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte dííbye éllevu itsááne néehíi:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehjí u méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha néėjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébeé, mityá míamúnaárée néėjuri tééné wákimyéí méénuhíjcyaaábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhahjchíí botsíi ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturi ténehji o méénuhíjcyáne. Áánéllihyéé tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyéébéé néėjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”²⁶ Áánetu ‘míamúnaárée néėjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa tééné hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane.²⁷ Ehdúu íñéjcatsíñeri íñúhnévéne íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturi o méénuhíjcyáne.

Tsáapí hájchimútsidítýú íjcyáné uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Muhdú ámuha méíjtsúcunú tsiíñe ámúhakye o úubáalleíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítýú ámiáábeke nééhií: “Líhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeítyej.”²⁹ Árónaacáhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Árónemáhhjáa bóónétu wákímyeítyeébe.³⁰ Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áánéllihyééhjáa neébe: “Juúuj Llíhij, tehdújuco. Óví ó wákímyeítyéhi.” Árónaacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne.³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítýú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánéllihyéé nééme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakye o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáné walléemuma méíiñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámúhajtane Píivyéébé avyéjúejtéréjuco ííjcyaki.³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhakye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwáávéroki. Árónaacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áánaacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójucoorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáá mélleebúcunu tsiíñe ámúhakye o úubálléne: Tsaapíhjáa íúmihe óova íbájtsoné mijcónúhi. Áánemáhhjáa tsátsii ímbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééj páñétú tépalli téhmémeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsííñé íiñújí.³⁴ Aabéhjáa tsúúca tene néévane iwáájácútsihvu wallóo íúniú múnáake diityémá ditye iwállóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne.³⁵ Árónaacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáapíkyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme.³⁶ Áané

boonétúhjáa idyé tsiíñe wáalloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihñévúrhjáa wáalloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ³⁸ Áronáacáhjáa dííbyeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áanéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhjáa iékéévéebeke ditye tépallítú íwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe díityéke:

—¿Aane íñe díibye úmihé aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú díityéké eené tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dáriívemeímye?

⁴¹ Áanélliihyé neémeé:

—Íhya ihdyu díityéké ídáátsóvétuubéré idsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécoca tsáneevu dííbyeke ájcúímye.

⁴² Ehdúu ditye néerónáa neebe díityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Píivyéébé waajácúháámi? Muurá tsátsihdyu nééeneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñe wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píivyéébere ehdu meenu téhdújuco.

Ehdu muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééeneé. ⁴³ Aane ámúhake o néé Píivyéébé avyéjú ámúhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsíjtye ímí óóma íjcyámé wáabyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáávatécoca ílluréjuco ditye wágoóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritéómú waajácújucoó díityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áanélliihyé ímílleromé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju

(Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píivyéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wáalloobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúballetéronáa tsá ditye ímíllétú itsááneé.

⁴ Áanélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwállóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsááneé. Ícúvetúméhjáa íwákimyéháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsíjtyéhjáa péé nájhíhévu. ⁶ Áánetúhjáa tsíjtye íllure díityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi.

⁷ Aanéhjáa ílluréjuco díibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áanélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye díityéké idsíjívetsóne díitye cóómí icyátsuhjácoki. ⁸ Áané boonéhjáa idyé tsíjtye íúnú múnáake neébe:

“Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléityúmekéhjáa o míñtósújúcooromé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehjújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíi.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllévú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke míñtósóné ímityúróméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi ihdícyámáyé íwajyámuma diityéj piine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dííbyeke neénéllii tsá díbye ñná néétune. ¹³ Áábedityúhjáa ínúmú múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácýuma íhyójtscu mechjíchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicýóhjí téhulle díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.” ¹⁴ Ehdú neéne muurá íñe ímiááné páme wáábyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítyácójcatsí muhdú dííbyedívú íñéétsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróodé icyánéjcutémá tsaatéké íhdityu wallóomé dííbye éllevu ditye íñéete muhdúhjáa dííbyedityú ípityácójcatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke neéhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéeílejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubere. Árómeke muurá pámeekéré tsahtúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhake díñe díicyánéjcutuj: ¿A tehjújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dííbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe dítyéke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

Ahdújucóo ditye tsájñvu úújetsóné dííbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi nááve eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánéllíihyé neéme dííbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánéllíihyé neebe dítyéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké neéneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

Dsǰívémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone

(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Áané boonée téjcoojírē tsadotséómú tsáá dííbye éllevu medsǰívémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsǰímávátuube dsǰívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábavaíñé dííbyeréjuco itsǰímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsǰímáváiyóne. ²⁵ Aanée ijcyámé múúhadítú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabé ityáábávárólléjtane dsǰívé tehdu tsǰímávátuubére. Áállekéé bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsǰívé téhdure tsǰímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekeré táábavarómé dsǰívé díílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévuré díílleréjuco dsǰívéne. ²⁸ Aane cána múúhake díñe ¿cáábye taabá ímichi dílle íjcyáíñé tsiíñe dítye bóhíicoóca?

²⁹ Áánélliihyée neebe díityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye. ³⁰ Muurá dsǰívémé tsiíñe bóhíjyu páneere cápáyóóvéé tsíhdyuréjuco. Tsáhájuco muurá míamúnaa táábavácatsítúyúne. Muurá pámeere téjyu íjcyáá níjkyéji múnáaduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” Ehdu muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú dítye íjcyane. Muurá dítye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Píívyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó díityéké nééneri ullévenúme muhdú dííbye tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée parítséómú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaavéné dííbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítúyú tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánélliihyée neébe:

—“Múu wajjú Dípíivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹ Áánetu tsiíñe néehíí: “Pamévakeré múu wajjú muhdú u wájjúmeídyu.” ⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca méijcyá dííbyé íhjúu uubáalle múnáape úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée díitye parítséómú píéétúmeke tsiíñe neébe:

—¿Aca mújtsǰíménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méíjtsúcunúhi?

Áánélliihyée néémeé:

—Dabíúvúj tsǰíménémúhaabéiyó muurá dííbye.

⁴³ Áánélliihyée neébe:

—¿Aanéé idyé muhdú íivane diibye Dabíiúvú íjtsiménémúhaabe íjcyáíbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtdótyú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe dííbyeúvúj tsiménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó díityéké nééne íáñújcútúnéllii tsáhájucó tsiíñe dítye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne
(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii muha mejjcyámeke Jetsóó néehíí: ² — Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Ímiáánéhde tehdujúco dítye úwáábohíjcyáne. Aane melléébone mécahcújtsó. Áronáa ihdyu eene múhduhjírá dítye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsííñéhjí taúhbájúúné ípívyétsohíjcyá díitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejííva awáá muhdú dítye íúráávyeki. ⁵ Muurá páneere íiná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnaa díityéké imítýájtsokiye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeíhíjcyá íñéjuwáánetu íúmicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñe vu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájivu úcámeíhíjcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure píhcyáávejáané pañe íjcyácooca imíllémé ímítjívúré íácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa díityéké íavyejuúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté mejjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóíyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú mejjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeityú ávyéjujtedí. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuube. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íicuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame ídáátsóméhjíúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjuúteehi. Áánetu íiye íhtsutúmé ávyéjujte íjcyane némeíhíjcyámé íllure núcójpíivétsáméíli.

¹³ Aane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñe bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú mejjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjujte íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyéénéllíihye. Áánéllii tsá ámuha dííbyé avyéjujte mejjcyáitúne. ¹⁴ Áánereré íjcyáíyónáa jíveekí ámuha pííbájuyjte walléemudítýú médotuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí núcójpí ulléjijtóné úniúúnevu ámuha mejjcyáne Píívyéébema cááménécobájíúvú méihjývahíjcyá wáájácúratúne. Ehdú

ámuha medáríívémeihíjcyané déjúcotu muurá ávyetá ihnáhó ámuha meícúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwáábomé mépehíjcyá ámuhá uwááboju múhdurá néene ditye iúráávyeki. Muurá ímityúmeke éhniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllíi diityé hallúrí ápíchó cújúwá pañévu ditye wágóóóveíñé ímichi ámuha llííñé íjcyane.

¹⁶ Máídáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeityú muhdú Píívyéébeke meúráávyeyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvaja mémerivá tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééj pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénútúhachíí ímityúne ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééj pañéene óórótu méénúmeíñéhíj, mityá teeja duurúvaja ímichi tééj tájpi pañéenehíj íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébe ícúvé covájtsómeíñé wáíji mémerivá tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu díbyé ícúve mémeri ámuha tsane meméenuíñé menéerone ámuha meméénútúhachíí ímityúne ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébe ícúve, mityá teene wáíji ímichi téíj hallúvú tene covátsómeihíjcyáíj? ²⁰ Muurá téíj mémeri tsane imyéénuíñé tsaate néene dómajcó páneeréjuco múhduná téíjéne íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure idyé duurúvaja mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó páneeréjuco tééjéne íjcyanéhíj Píívyéébe mémemájuco ímichi díbyé wáábyuta tene íjcyánéllíihye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó Píívyéébekéjuco díbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye.

²³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Píívyéébeke meícúveróné ámuha bájtsori. Árónáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaimíyé méijcyame tsíjtyeke mepiáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhíjjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeityúme. Muurá éetébáwu íjcyaróóbeke ámuha ádo pañétú ámuha mewáágoomé ¿íveekí caméélloke wáágootúme díbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máídáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménityuhíjcyará imíwu. Árónáa ténéhíj pañévu ámuha mépícyohíjcyá ímityúne naníyí ámuha meúcuhíjcyanéhíj. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méimibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha méijcyane ámuhadítýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Árónáa ihdyu máídáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehíjdú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone

pánehjidú hállu imíwu meííteđu. ²⁸ Ehdu ámuha meicyahijcyá míamúnáama pánehjidú imiáámevúdú tsanééré ímityúné íjtsaméi ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámuhákye máidaátsoju tene pájtyeiñe! Íveekí ámuha éjjuúvúu ditye dsíjívétsohijcyámé Píivyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú nijkyéné méicyáávétsohijcyá imiááamevúa diityéúvú íjcyánéllíhye. ³⁰ Ááne ámuha ménehijcyáhi: “Éjjuúvúu méihde múnáaúvú íjcyáijyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoíturó Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuháyé meúúbállémei diityéúvukée dsíjívétsohijcyámeúvúj tsiíménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá ihde múnáaúvúu méénuhijcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha íñimiyémúeméjte. ¿Aca ámuha méjtsúcunú cújúwatu ámuha mepállójcóiyóne? ³⁴ Áánéllí ícyoooca ó pícyóóroo ámuháma tsíjtyeke Píivyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájacúmeke ámuhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méuráávyehijcyáá pátsárijcyomére pacóómívaríye. Áamedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyúu pihcyáávejááné pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoo páwachékevu mewátýétyéhcúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllí ámuha pámé hallúriyé teene éjjuúvúu imiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohijcyanéhji. Muuráhjáa Abéé imiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Ááne boonéé tsíjtye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake ámuhá ihdeéjte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacariake duurúvájama Píivyéébé íicúvé cóvátsómehijcyáné wají ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane imiááné ámuhákye o néé ehdu éjju múnáaúvú dáríívémehijcyáné muurá ámuhá hallúri íñe ícyoooca ámuha meíjcyámé hallúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)

³⁷ Ahdícyane ámuhá Jerotsarée múnáaj, ¿íveekí ámuha méllíhyanúpétsohijcyá Píivyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhijcyáhi? Muurá imílléroobe ámuhákye íjucune éhne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáácýú lliñévu íjucudu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehijcyatúne? ³⁸ Ááne déjúcotu muurá ámuhá cóómí ápajýuréjuco íjcyañe. ³⁹ Ahdícyane ámuhákye o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjúcúoítýúné tsiíñe o tsááíñévujuco. Téjju muurá ámuha oke maájtyumíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágóóóveíñe Jetsóó nééneé
(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabéé Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjjuco péébeke muha mépíuvá téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aaméé muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méíite imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá imiááneturé ámuhákye o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oriívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menéehí:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanehji. ¿Aca íinetú muha méwaajácuú ííñuji níjkévaíñeréjucu u tsááiñe píhíjucóóne?

⁴ Áánéllihyée neebe múúhake:

—Éhdu nééme tsáma wajácútsi méjcyaco ámuha maállítsámeityu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúuca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjucu Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. ⁶ Áhdure íjcyaiñé méénucátsí pahúlleváre. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téjyju o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané ííñúji múnaa méénucátsíí tsííñe ííñúji múnáama. Ájyju íjcyaiñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúlleváre ííñuji vááúméíli. ⁸ Ehdu déjúcóóveíñé ícúbáhraméí ííñújiri.

⁹ Ájyju muurá ámuha tahñéjte meíjcyané hallútú cáhcújtsotúme ámúhake itsárílléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítú tsaatéke dsíjívétsoóhi. ¹⁰ Ájyju muurá mítyame amúhadítú oke cáhcújtsoromé tsáhájucu oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhake itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. ¹¹ Áhdure idyé téjyju mítyame állíu múnaa díllóméí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Áámedívu mítyame állítsáméíli. ¹² Ehdu páhduváre ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucu wájyúcatsíityúne. ¹³ Áánetu ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúme tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyeteéhi. ¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéréí ííñújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméíli. Ájyju ihdyu botsíi ó tsaá páneere íllurejucu iníjkévaki.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii ííne ímityúné úújéityútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsaríyé pájtyeéhi. Áhdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeháñevu Jodéa ííñúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújucu nééne Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaaabe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó íná íjcyaiñe. ¹⁷ Áhdícyane téjyju áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímíjcoóhó pañévú tseméné iújcuki. ¹⁸ Áhdure íumíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téjyju walléémú éévájtema tsíjtye ñohñóríyéí ítsíímewuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeévejcóójí ehdu tene amúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáajyju níjyáháñe líiine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téjyju íjcyaiñé ávyéta íhnáhó ícúbáhraméí íñe ííñuji ípívyéévétsihdyu mújyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucu mújyú tehdu nééne ícúbáhraméí íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúí tsiíñe oke wállóóibye íhñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúuca tene píhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhí’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne

mécáhcújtsodiñe. ²⁴ Muurá íjcyáimyé állíu múnaa iiye Crijtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé méénuráityúronéhjí imyéénune. Áneri muurá mújtátsóimyé míamúnáake Píívyéébedityu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsóiyómé ímiááné dífbyeéjtéjuco íjcyáromeke. ²⁵ Aane íñe ámúhakye ó úúballé íhdéjuco ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbúwááveki. ²⁶ Ahdíciane tsaate ámúhakye ‘éje, áadi éhñe Crijóó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámúhakye ‘áadi éhjá pañe Crijóó’ néhajchíí mécáhcújtsodi éhduhji ditye ámúhakye néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniíñévújuco rórihjáácódú ámúhakye ábájínéjcuíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávye múnaa píhcyááveé éhne múúne tsíméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyéne boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áábatéíñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucóo ájchúityúne. Áijyu múccuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ³⁰ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Áneri muurá oke cáhcújtsotumé íñíjuri íjcyame íillityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba íllíjchu írojrócó páneere múhdumé íñíjuri íjcyané míamúnáa tahñéjté óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méjtsúcunu higyéérahej. Muurá itsóúúvéne tsiíñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne. ³³ Ahdu néene íñe ámúhakye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácúú tsiíñe o tsááíñe éévé tsúuca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámúhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñeí íñíjuri míamúnáa íjcyápíñáaaca. ³⁵ Muurá íñe íñíjuma páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámúhakye o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááíñe éévé tsá múha wáájácútu. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácútu. Téhdure pañetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácútu. Apáábyéré ihdyu Lihíyó waajácú múijyú tsiíñe oke iwáallooíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááíñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame íñíjuri cáájávéíñé ihde ‘íñéjuu’ íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúuca Píívyéébe íñíjuri cáájávétsóíñéllí Noéé íhmííne pañévú úcáávétsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneríyé túhuuvémé wáájácúmeítyúnáa tsúuca páneere íñíjuri cáájávénetu tsáhájucó ditye píívyetétú muhdú ípájtyeténe. Áhdure íivane muurá míamúnáa ímíllénéhjiríyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááne ábájínéjcuú díityéke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsídityú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvuré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépi cáátsohíjcyámúpidityú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

42 Áanéllii tsáma téibúwá méijcyaco téené ijtsúcunúre. Muurá tsá mewáájacutú múijyú o tsááiñe ámuhá avyéjuube o íjcyaaábe. 43 Muurá tsaapi ihya cúwátuube téhme péjcovéiyá naní múnaa tépejco dííbye éhnénéhji nániñe iwáájacuca. Aabe muurá tsá nánichóityuró ihñénehjívú. 44 Ahdu tsáma téibúwá méijcyaco naní múnáake tsaapi téhmeiyódu. Muurá ámuha meijtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpidívú o ípívyéveébe.

Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyané uwááboju
(Rc 12.41-48)

45 Muurá tsaapi tsaimíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívú. Aabe diityéké ímí íicuvé téene tájpi ditye íjcyáiñéhjitu. 46 Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. 47 Aane ímiááné ámuhákye o néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñéví téhmetsóne. 48 Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicúí óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. 49 Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineriyé pehíjcyá tsíjtyéhjima lílyícyáveebére. 50 Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óomíbye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. 51 Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáho ícúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwáñe íhdónema. Ahdu muurá pajtyeíñe míamúnáama tsiíñe o tsáacoóca.

25

Bádsijcadítyú íjcyané uwááboju

1 Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáiíbyeke peetéma téhmehíjcyádu. 2 Diityédítyúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. 3 Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyééte ipañénuíñe. 4 Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóné. 5 Aaméhjáa wájtspítyúúbeke tépejco ityéhmehíjcyárone ícyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. 6 Áronáacáhjáa tsúuca pécójpíne tsaate kéévánécoba néehí: “¡Tsúuca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! ¡Wa mecáhdahíroj!” 7 Ahdújucóhjáa ditye íajkyéne íicúí íjcyátsíiivyéjucóóné ipyééteháñema. 8 Áanáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwájpacyó tsúuca óuuvéhi. Áanélliihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhake ámuhá cuujúwájpacyotu tsánéhwuuvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwájpacyó óuuvéhi.” 9 Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjidívújuco. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” 10 Ahdújucóhjáa ditye ahdóví péené hallúrí tsúuca wájtspíbyema ditye úcaavéné teeja díbye wañéhjivatéijyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco díbye tééjá lleehówa wátajcóné múha íucaavéjucóótuki. 11 Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtspíne lléehowa díbye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!” 12 Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájacutú ámuhákye.”

13 Ehdúu íúúbálléne múúhake Jetsóó néehí:

—Téhdú ámuhákye tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú mújyú tsiíñe o tsááiñe Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe.

*Dsíídsítu íjcyané uwááboju
(Rc 19.11-27)*

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébé avyéjú wákímyeí tsané avyéjuube tsiíñe iíñújí iááhíveté íwákímyeí múnáadívú idsíídsíke téhmétsoíñúdu. ¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké híjtsúcunúdnéhjí iwájtúne peebe diityédítu. ¹⁶ Áané hallúríhjáa diibye 5,000-jívámá íjcyaae náhjihe meenu téenema. Áanéríhjáa lílyaatétsoobe dííbyema tsiíñe éhnííñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaae náhjihe imyéénúneri lílyaatétsó tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívare díbye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áanáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchová diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsí muhdú dítye téhmené. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbajchoobe 5,000-jívávúu íájcúúbema. Aabéhjáa néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 5,000-jíva o lílyaatétsóne.”

²¹ Áanéllíihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehmeí. Áanéllíi ícyooa éhnííñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbajchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva o lílyaatétsóne.”

²³ Áanéllíihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehmeí. Áanéllíi ícyooa éhnííñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima ímíbajchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jívávuré íájcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñe hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o lílyaatétsóné dsíídsíjí ímíatsíí páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áanéllíihyée íllure ó cuuú dídsíídsíke. Aane íñe dídsíídsí.” ²⁶ Áanéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “ÍÁvyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítu! ¿A éhdurée ú meenu teene tadsíídsíke ‘o wákímyeítuuroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néenema?

²⁷ Aanéhdée ihdyu dítye dsíídsíke téhmehíjcyájáábá pañévúré ú pícyoóiyá tene óoma íllílyaatéki. Aacáa muurá ícyooa ó wajtsíiyá éhnííñevuúvújuco tene lílyaaténáaaca.” ²⁸ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyí íjcyámeke: “Áábyedítuú eene 1,000-jíva íjcyane dsíídsi medójtucúne maájcú áadíkya eene 10,000-jíva idsíídsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe lílyaatétsómeke éhnííñevu tsiíñe máajcú dítye íllílyaatétsoki. Áánetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítuú ílluréjuco medójtucúné páneere diityédí

Íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádikye íñéubará óóma wákímyeityúúbeke méwaagóote peete Íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe íhđónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju Íjcyatñe

³¹ Muurá Míamúnáápidívú o Ípívyééveebe mújyú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o Íjcyaaabe tahñéjé níjkyéji múnáama. Ájyju táavyéjú iyyáwá hallúrí ó ácuúcunuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri Íjcyané míamúnaa pícyáávémedítýú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óóma Íjcyaaahi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré Íjcyaaahi. ³⁴ Ájyju eene óóma Íjcyámé avyéjuube o Íjcyaaabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Llihíyó ámúhake ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóiyónerí o Íjcyáabeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubéé úllebére o péhíjcyáabeke ámuha oke mécúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. ³⁶ O wájamúúvátúúbekéé ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébeke ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójari o Íjcyáabeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímiájté óóma Íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa mújyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Mújyúhjáa ádópiyi u Íjcyáabeke uke muha méjchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée mújyú muha uke wáájácútuube u úllébeke uke muha mécúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Mújyúhjáa u wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa mújyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa mújyú cúvéhóójari u Íjcyáabeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa íhdyu ehdu ámuha tahñéjteke ítécutúuméré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma Íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdítýu tsiélléré Íjcyámeke ó neéhi: “Méíñe óhdítýu ámúhá ímítýu níjcaúvú ámuha méwágóóveímye. Muurá ámuha méwágóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóvéíñe cuujúwá pañevú mújyú ámuha méjchívyéityúhullévú. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méíchohíjcyatú ádópiyi o Íjcyáabeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úllébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekéé tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú cúvéhóójari o Íjcyáabeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá mújyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u Íjcyáabeke. Tsáháa mújyú úllebére u péhíjcyáabeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá mújyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u Íjcyáabeke. Áhdurée tsá muha mewáájacutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóójari u Íjcyane. Aanéjñvaríi muhdú uke muha mepíááboíyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíivállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdítýu tsiélléré Íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóveíñe mújyú

níjkéváityúné ícúbáhrámeílhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ííné imíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítýácójcatsíñe

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóó íñééné boone tsiíñe múúhakye neéhií:

—Muurá míjcyoojícúutúréjuco pájtyéteé wañéhjí lléévaíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívýéévéébedívú tsaapi ékéévétsóo tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááné téjyju teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyaavémé tsíjtye llúúvájte avyéjúttee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítýácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú íállíñe dííbyeke iékééveíñé idsíjívétsoki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meílbórínúíyónéllíihye.

Pácúúcupácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múríjchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áíjyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeííbyé jari. ⁷ Áánáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúcupácýo mítyane áhdoméíjpacýoma. Ájpacýoríi múríjcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke.

⁸ Aanée múúhakye tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—¿íveekíami aalle ícúbahra pácúúcupácýorij? ⁹ Muurá téjpacýo menáhjíhénúne dsíídsiri mépiáábóiyá ídáátsóméhjíke.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhakye neébe:

—¿íveekí ámuha méihjývúvú áámyédityu? Muurá ihdyu tehdújuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kíávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ¹² Áánéllii oke téjpacýorí múríjcholle oke ditye cúúúíñe íhde tájpi íímíbajchóne.

¹³ Aane ímiááneturé ámúhakye o neé íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácúúhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jóóda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju Jóóda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe mújyúrú llúúvájte avyéjúté éllevu ípyééne neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakye Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa díbye neénéllii áhdomé 30-jíva. ¹⁶ Aanéhjáa diityemá ípítýácójcatsíñe tsúúca íímíbáchójcatsíñéllii ítsámeihíjcyaaabe muhdú dííbyedívú iékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Aanée teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá májchómélníjcyáné wanéhjí tújkévajcójí muha Jetsóoke menééhí:

—¿Kíávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

18 Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáiñe éévé pñhíjúcóónéllii dílbye jávú ámúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

19 Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dílbye jávú méénune.

20 Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dílbyema. 21 Átsihvúu neebe múúhake:

—Ímiááneturé ámúhake o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóíibye.

22 Ehdúu díbye múúhake nééne ávyétá kimóhcó múúhake pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dílbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

23 Áánélliihyée múúhake neébe:

—Íñe tsají pañévuré muhcsi dílbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

24 Ehdu ímiáané oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújucó. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáiñturóne.

25 Ehdúu díbye néénéllii diibye Jóoda eenéhjáa dílbyedívú méénútsóíibye néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dílbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

26 Ehdúu íñétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhake iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

27 Ahdurée idyé ado íékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevuú múúhake íajcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájuryíyé múhdmé teene cáhcujtsómé imítýú íábájíívemeíki. 29 Aane ámúhake o néé ícyoocátú tsiíñe ámúhama o ádójúccóóityúné óóvajpácyó mújijyú Llihíyó avyéjuriyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jetsóó úúballé Péédro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

30 Aamée teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oriívó bajúvu. 31 Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdivu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. 32 Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíine ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

33 Áánélliihyé Pээéodoro nééhíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóótyúne.

34 Áánélliihyé neebe dííbyeke:

—Árónáa ímiáánetúré uke o néé ípyejcójucó oke u úráávyeróné u tóónuífne cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

35 Áánélliihyé Pээéodoro nééhíí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyucó ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

36 Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakey:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvátéki.

37 Aabée múúhadítyú tsajtyé Pээédorómá Tsebedéó hájchimútsiky.

38 Áámedívúhjáa ávyétá íhnáhóré kímóóvémeíbyé néé díityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjucó oke táííbuwa. Ahdícyané cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mecúwadííne.

39 Ehdúhjáa íñééne peebe díityédítyú éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuvvaabe nééhíí:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénútyúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

40 Ehdúhjáa íhjuvátshdyu óómiibe wajtsí cuwáí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Pээédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? 41 Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjuvvaahjcyá ámúhakey díbye ípíáábo ímítunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllérá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

42 Ehdúhjáa díityéké íñééne tsiííne óómiibe bíwáhullévúre. Áánemáájáa idyé tsiííne Píívyéébema íhjuvvaabe nééhíí:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa ihdyu óvíi muhdú u ímillédú óóma ú meénúhi.

43 Átsihdyúhjáa idyé tsiííne tsáábe wajtsí bíwáhdúré cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. 44 Áámedíhjáa ícúvétuube tsiííne oomí bíwáhullévúre. Áánemáájáa idyé tsiííne Píívyéébema íhjuvvaabe píéhduuré tujkénúu íhjuvvádu. 45 Átsihdyúhjáa tsiííne díityé éllevu ítsááne neebe díityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjucó mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímítýumeke ékéévetsóííne éévé tsúúca úújetéhi.

46 Ahdícyané ílluréjucó metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

47 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúuca tsaatémá Jóoda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénucátsiháñe nñtsúmuma cávaájcoháñema. 48 Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóoda néene diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. 49 Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco díbye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu uúj? Ehdúu néébere chohchócú dííbyeke. 50 Áánélliihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúuca dííbyeke íékéévéébe tsajtyéme.

51 Ááneréjucóo tsaapi múúhadítú íññtsúwari wállórhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho. 52 Áánélliihyéé dííbyeke Jetsóó nééhií:

—Pícyo téhbabýa pañévu dínñtsúwa. Muurá nñtsúmuri méénújcatsímýé téwáhhiríyé dsíjiveéhi. 53 ¿Aca tsá u wáájacutú o ímilleca icyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné níjkyéj múnáa oke ipájtyetésoki? 54 Muurá íllu oke dítye méénútúhájchíí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucoo Píívyéébe néhijcyané dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

55 Ehdúu dííbyeke íñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu dítye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu nñtsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyaaabe duurúvájá pañévu ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróobeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. 56 Árónáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébe ihjúu uubáalle múnáape tsúúcajátújuco néhijcyané dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

57 Aamée awáá tsajtyéjucóo dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávu tééjari pañétúejte avyéjulte íjcyáme éllevu. 58 Áánáacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj piínévu úújeté tétsihdyu íñte muhdú dítye Jetsóoke méénúñe.

59 Áánáacáhjáa díitye avyéjulte íjtsámeí muhdú dííbyé hallúvú íállíñe dííbyeke ídsíjívétsoíñe. 60 Árónáacáhjáa tsá dítye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú íállíyóne. Mítyaméróhjáa díitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. 61 Áánéj piínévúhjáa tsaatétsi úúballé dííbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébe duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyété tsiíñe 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

62 Ehdúhjáa dítyétsi úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íñá u néétu aatyétsi dííhyallúvú úúballénetu?

63 Árónáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímíá Piivyéébe mémeri uke o néé ímíáánetúré múúhakye u úúbálleki: ¿A ímíááné dííbyéjuco uu Críjto Píívyéébe Hajchij?

64 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówáávee ojtsó pañetu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii diibye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówárijcyámeíbyéré néehíi:

—Áánu ¿iveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Píívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéliihyéhjáa néemeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánélii ílluréjuco dibye dsíjiveíne.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñéene dííbyeke méenuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke ímyéénune néehíi:

—Ehdu idyé Crijto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péedoro tóónúmetíne

(*Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Áánaacáhjáa Péedoro lláhájsiri ácuúacunúhjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáá únú múnáalle ipyéene néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpíima.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedííí óoma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájsí lleehówá íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íáptyúmíne tétsihyi íjcyámeke néehíi:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánéliihyéhjáa idyé tsiíne tóónuube néehíi:

—Éje, tsá o wáájácútu dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Áané íllúhwuúréhjáa tsijtye dííbyeke néehíi:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóó mamýmúejpi. Muurá díhgyúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíne ityóónúne líhcyámeíbyéré néehíi:

—ímiááneturé tsá o wáájácútu muubá Jetsóó íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa dibye néerónáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóope dííbyeke néene ímiááné dííbyé uráávye múnáajpi íjcyaróné dibye tóónuíñé cáracámúí májtsívatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco táane ávyétá íhnáho ímiááné ityóónune ítsáávéneri.

27

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsáptyene

(*Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32*)

¹ Áané tsítsíñevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjyémá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímíñevúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhjinúúbeke tsajtyémé téené íñújí ávyéjuube Pirááto éllevu dibye muhdú íñéé dííbyedítyu.

Jóoda Ijcartíóóté dsíjivéne

³ Áánetúhjáa diibye Jóoda tsúuca dííbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte íjcyáme éllevu peebe dityée áhdone dsíidsi 30-jiva íjcyane ióómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íné ímityúné méénútúúbedívú o llííhyánútsóíñeri.

Árónáacáhjáa nééme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsíidsi ílluréjuco dibye durúvájaj piínévú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco dibye íkyéjtúhityu ióhbáyúmeíñeri dsíjivéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjute iújcúne néehí:

—Tsá íñe dsíidsi Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllííhye.

⁷ Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téénema íáhdoíñé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeítsíi tétsihdyu tsííñé ííñúji múnáa dsíjívémeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyocápi tétsíi mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpihjáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraéémú dsíidsi dííbyeke ídsíjívétsoñe áhdó 30-jiva. Áánema áhdómé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeítsíi.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóómé tééne ííñúji ávyéjuube Pirááto éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube? Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte tsííñe állíjyucóó dííbyé hallúvu. Árónáacáhjáa tsá dibye íñéubá néétu diityéke.

¹³ Áánéllíihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatyé ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Árónáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. Áíjyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dííbyeke íná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe
(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyété wañéhjí pañe íchívyétsohíjcyá cuvéhóójari íjcyámedityú tsáápi hallúvú ditye íhjuváváabekéjuco. ¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeíbyé cuvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacúúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévémeke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáábyeké o ácásíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Crijtoó’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi íñómítutááváne ditye ehdu dííbyeke dáriívéne íwáájácúnema.

19 Aabéhjáa íavyéjú ijyáwá hallúri íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí íiné ímityú méénúúbekéjía díbyé hallúri tene íjcyátuki. Ípyejcóne ávyétá apííchó ó tuwá díbyé íhdéhcáneécu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé díbyeke.

20 Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávémeke néé ditye Barabáá hallúvúré íhhyúva díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa nééme Jetsóó hallúvú ditye íñéé díbye dsíjiveíñe.

21 Áámekéhjáa tsiíñe neebe Pirááto:

—¿Aanéhaca ímiááné cáabyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

22 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méenuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áánéllihyéhjáa pámeere nééhií:

—¿Díbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

23 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe éhniíñevúré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó díbyedívu!

24 Ehdúhjáa ditye néénéllí tsáhájucó díbye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúrjúco ditye íbóríbáávénéllí núpacyo ityáúmeíjácýori pámeere ííténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré nééhií:

—Árone néhi tsá táhallúri tene íjcyáityú eene íiné ímityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíñe. Ámúhá hallúriyei teéne.

25 Áánéllihyéhjáa nééme díbyeke:

—¿Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiiménémúháábemájucó múúhá hallúri teene díbyeke muha medsíjívetsóne!

26 Ehdúhjáa ditye néénéllí tsúúca íjchívyétsoobe Pirááto Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne díityédívurjúco díbye íhvejtsóné díityérjúco iwátyétyéhcu páwachékevu.

27 Áábekéhjáa díbyé já pañévú tsodáhómú íááhívétsoóbedívú píhcyaaavéhi. 28 Aaméhjáa díbyé wajyámúúné ityácórijcóne uácó tújpájácoba nééne wajyámuvu. 29 Áhduréhjáa tshjíuuhónetu imyéénúné cháhíiwavu íávohjácóóbeke éjycállómé úméheívu. Áánemáhjáa díbyé líiñévú ímíhmoúbáne íúúhívaténemáyé wáñejcóme:

—¿Íñóóoj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

30 Áhduréhjáa díbyé hallúvú íúnityójcóne díbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. 31 Ehdúhjáa díbyedi íúúhívaténé níjcáutu teeja wájyámúcoba díbyedítýú ityácóriúúne páñétújeja íwajyámuvúrjúco ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévurjúco.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

32 Aaméhjáa pééme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíínojpácýó paapáwu néénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ipíhjáácúróné tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dílbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi illu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé iñéhcójcatsíne wátújcatsímye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú íahcúbáne téhmehíjcyá dílbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné illu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuube.”

³⁸ Téhduréhjáa téjyju tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dílbyé úníutu panéjcuwátú íjcyáwachékéécutu. ³⁹ Aanéhjáa dílbyeke úújéjémé dílbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetétsaméi eene éwachékevu uke dítye wátyétyehcúnetu ímiááné dílbyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíjyju.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúwájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyaaé. Árónáa tsáháhaca díbye píívyetétú iye ipájtyetétsámeíne.

⁴² Aabe cána bo óví ímiááné mee íjraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu dítye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsí dílbyeke mecáhcújtsóné dílbyejteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaé. Aabe cána bo óví dílbyeke pájtyetétso ímiááné díbye némeíhíjcyádú dílbyé Hajchi díbye íjcyáhajchííjyju.

⁴⁴ Áhduréhjáa dílbyé úníutu dítye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dílbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téjyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁶ Ájyúhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó wáníjcyámeílbyé néehíí:

—Eriíj, Eriíj, ¿rama tsabatááni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíne illéébone néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllíihyéhjáa tsaapi ícúí idsíneíñúne wájyámubádú nééne bíínojpácýó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki. ⁴⁹ Árónáacáhhjáa tsíjtye néé dílbyeke:

—Óvíjycóóne, dáácudíne. Bo óví Eriá pájtyetétsová dílbyeke.

⁵⁰ Áánáacáhhjáa tsiíne ávyetá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjívéne. ⁵¹ Ááné tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájco wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcuwátú wájitahnécu. Áhduréhjáa téjyju ííñuji vááúmeíñeri néwáyúcobané

wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtso múnáápe dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhíne ijchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píívyéébe cóómi Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánetúhjáa eene dííbyeke téhmejíjcyáné tsodáhómú íavyéjyúúbemáyé ávyetá mityáné illityé téjyju ííñuji vááuemeíñema tsíñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímíááné Píívyéébé Hajchi áanuú!

⁵⁵ Áíjyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehíjcyá dííbyeke dítye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa ííñújitu tsáame dííbyeke íícúvehíjcyáme.

⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsíjju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsíjjuu, éhdume.

Jetsóó íitémeho dítye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Ááné íijyúnúvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómi múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dííbyeke dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. Áánéllíihyéhjáa neebe ítsodáhómuke dítye íájcuiki. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhoúvuke íbíjínúne cuuú béhéjuréhjáa íhllíi nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Ááné boonéhjáa tétsíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama ácuúcunúhíjcyáhi.

Jetsóó níjkye dítye téhmené

⁶² Ááné tsíjcyoójíhjáa teene pajtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcoójí díitye llúúvájte avyéjútémá parítséómú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé téallíjuáupe 3 coojívatu tsiíne íbóhííñé nééneé. ⁶⁴ Áánéllíi cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé níjkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamyémú pejco íllure íñáníjyene míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhneé dítye dsíjívétsoobe tsiíne bohííhi’ íñéneri éhníñevu meke íállíiúnútuki.

⁶⁵ Áánéllíihyéhjáa Piráátó néé díityéke:

—Aané wa ihdyu aatyé tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Áhdújucóhjáa dítye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpejtsóutu cáátunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa díitye tsodáhómuke téhmetsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíne bóhíne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeévéjcoójí tsíjyú tsííne tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áánáacáhjáa ííñuji íhnáhó vááuemeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsítsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múne chijchi rórihcýódu. ⁴ Áábedíhjáa díitye tsodáhómú téníjkye

téhmehíjcyarómé ávyetá ihnáhó iíllityéne íjcyaiñú múu dsíjivédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maariámúpíke:

—Méíllityédííne. Muurá ó waajácú ámułpi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyetyéhcúneri dsíjivéébeke. ⁶ Áronáa tsáhájucó díbye níkyéhjú pañe íjcyájucóotúne. Tsúuca tsiíne bohíjúcoobe ípyée iñéhíjcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée dííbyeke pícyohéjú íevehéjúrjúco íjcyane. ⁷ Ahdícýane íícúí mepééne méuubállé dííbyé mamýémuke tsúuca díbye tsiíne íbohííne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámułpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsínéríyé pééne múúha éllevu múúhake úúballéki. Aamúpihjáa iíllityéróne mítyane ímjyuuvéhi. ⁹ Áamúpidívúhjáa Jetsóó íbohówáávéne diityépíke dillóhi. Áánéllíihyéhjáa íícúí dííbyéj tuháácýuvu waamúpi dííbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áamúpíkehjáa neébe:

—Méíllityédííne. Wa ihdyu íícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjke ditye ípyée Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dííbyé níjkye téhmehíjcyamedítýú tsaate péé ímunáa coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjútéké muhdú tene pájtyene. ¹² Ááné lliíñétúhjáa túkevítsojtémá íúcújcatsííne pítyácójcatsímýé muhdú iñééíne Jetsóópe bóhíjúcóóityúné iñéhíjcyáneri iñéétsámeítýuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne nééhií:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaíñúné hallurí ímamyémúré újcúje Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiíñújí ávyéjuube iwáájácúne ámułhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámułhá hallúvú méihjúvvaá díbye muhdú ámułhake ímyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllíi íllure íállííne néhíjcyáné ímamyémúré Jetsóó ítémeho újcújene. Aane muurá ícyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúballéhíjcyáhi.

Múhdú ditye wákímyéííne ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevárjúco dííbyé mamýémú meíjcyame mepéé Gariréa ííñújí caméhbaúvú múúhakeé díbye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítýú díbye bóhííne cáhcújtsótúrónáaaca. ¹⁸ Áronáacáa múúhake neébe:

—Muurá Píívyéébe oke pícyóó páneere ííñújí, níjkyejí, íjcyáné avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícýane óví ámuha pahúllévá íñújííne múnáadívú métsújaúcu táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke tééne uubállé métsótsóhíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñéúvú méúwááboco tátyaúhbaru néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámułhamáyé ó íjcyáa pájyuvaré ííñújí níjkévanévújuco. Áyu tehújuco.

MÁÁCOÓ Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)*

¹ Íllúu tujkéváné Píivyéébé Hajchi Jetsocrijtó mepájtyetíñe méénúné úwááboju.

² Píivyéébé ihjýú uubáalle múnáajpíhjáa Itsaiaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáadítýú íllúu:

Ó pícyoó díhde tsáápiikye dibye iúúbáalle míamúnáake ditye íimíabáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki. ³ Aane mellééboó ínéubará píivyéetúné íiñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímíabáavyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.”

Ehdúhjáa Itsaia íwaajácúháámitu caatúnú Jóáadítýú.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye ínéubará píivyéetúné íiñújiri úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímítýúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne ímíánejcúveréjuco ííbúwáave díityé ímítýú íábáíívémeíki, áané uubáalle ditye itsójtsótsámeíki.

⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa íiñúji múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé úwáábó ílléébúcunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímítýúné ímyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa díibye Jóáa camééllómú ihjínetu méénúmeíñe wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú ócájimííhé chíucunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke ítyúhápáájíubaré o tácoríucu dííbyedívú o pííhívéítýúroóbe.

⁸ Muurá ámúhake nújpacýori ó tsótsohíjcyáhi. Áanetu ihdyu díibye ámúhá pañévú pícyoó Píivyéébé Apíícho.

*Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)*

⁹ Téjyúhjáa Jetsóó péé Gariréa íiñújiri íjcyacóomí Natsaréetu díibye Jóáa éllevu Joodáatu díibyeke dibye itsójtsoki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca díibye tsójtsótsihdyu íchívyeebe íténáa cáámetu Píivyéébé Apííchó níityé dííbyedívú íjuuudú nééneé. ¹¹ Áanáacáhjáa idýe cáámetu Píivyéébe nééhí:

—Uu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó ímíjýúúhí.

*Jetsóoke Naavéné máváríjhóne
(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)*

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñe boonétú Píivyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé ínéubá píivyéetúné íiñújivu. ¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áabekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjhóóbeke níjkyéji múnáa píáábohíjcyáhi.

*Jetsóó úwáábótújkenúne**(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)*

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjju tsojtsó múnáajpi Jóááke ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meucáávéííne úwááboobe nééhií:

—Tsuúca Píívyéébe íavýéjújete íjcyáímyeke újcuííne éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meicyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mecáhcújtsó ííne mepájtyetéííne úwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaaabóhi.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune**(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)*

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá ííne amomé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi meíbúwáávétsóííne wákimyéívu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé ííhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

¹⁹ Áámútsimáhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu. ²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánéllii íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyámedítyú peemútsí dííbyemáyéjuco.

*Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne**(Rc 4.31-37)*

²¹ Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeeévejcóójí pihcyáávéjé pañévu úwaaabóhi. ²² Ááneríhjáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvavájító díbye íhjúváváni. Tsáháhjáa díbye íhjúvatú taúhábájú uwáábojte íhjúvavahíjcyádu. ²³⁻²⁴ Áíjyúhjáa tééjé pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádijcyó íllu dííbyeke:

—íJetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿íveekí múúhakyé ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakyé ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—íCúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áádí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré íjchivyéne dííbyé pañétú ávyetá íhnáhó dííbyeke íáméjcatsichónema. ²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuneri pámeere íllityéne nééhií:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néénetu.

²⁸ Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé pámeere Gariréa ííñújiri.

*Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne**(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)*

²⁹ Átsihdúhjáa pihcyáávéjé pañétú pééme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááa, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu. ³⁰ Áíjyúhjáa Tsimóo baabe áíívyeri

chémene úúballémé Jetsóoke. ³¹ Áánélliihyéhjáa díille éllevu ipyéene íhyójtistu dibye íjyócujárulle tsúúca íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dílbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri chéméméhjike dibye íbóhíitsoki. ³³⁻³⁴ Mítyaméhjáa técoomí múnaa tééjavu tsáámedítýú páhduváre nénéhji chémeri íjcyámeke bóhíitsohíjcyaaábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaábe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íhhyúvaki. Waajácúméhjáa dílbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréa íiñújí pañe
(Rc 4.42-44)

³⁵ Ááné tsitsíívenúhjáa pejcójuco técoomítýú dibye péene tsátsihvu Píívyéébema íhhyúvaki. ³⁶ Áábekéhjáa Tsimóó íñahbéjtema néhcotéhi.

³⁷ Aaméhjáa íajtyúmííbeke néehíí:

—Míamúnaa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóómíjívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téenélii o tsááhií.

³⁹ Aabéhjáa píhcyáávejáané pañevú pahúllevá múnaa Gariréa íiñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé lliiñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dílbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa dílbyeke idyócéraúcunúne dílbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu íhdyu tehdújucoj.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca bóhííbe. ⁴³ Áábekéhjáa neébe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhííne.

⁴⁴ Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dílbyedívú dúhjétsámeítýeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténe hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájácu tsúúca u bóhíjucóone.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbállebe muhdú íbóhííne. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú píhcyáávehíjcyánélii tsáhájucó dibye píívyetétú múhduútú cóomí pañevú íúccáávéiyóne. Áánélliihyéhjáa pehíjcyaaabe imíchi ditye íjcyátútsíhjíriye. Áróné pañéhjáa pahúllevátú dílbyedívú píhcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vááúmeítýúúbeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

¹ Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsíhdyu tsiíñe óomíbye Capenaóovu. Ááné uubálléhjáa idyé íícúíwuúré tsúúca waajácúmé técoomí múnaa.

² Aaméhjáa dílbyedívú píhcyaaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke

úwááboobe. ³ Áánáacáhjáa 4-meva tsivá ijpi vááúmeítyúúbeke dííbye éllu. ⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú iúújetétsóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíhye. Áánéllíhyéhjáa cáámetu díbye íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúróné botsíi dííbyeke níityétsóme. ⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Llíhij, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéjucóóhií.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa díbye néénetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjyúvá Píívyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe píivyété míamúnáadítýú ímítyú iwáágoóné díityédí ídáátsóvéne. ⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe díityéke:

—¿Íveekí ímityúné óhdityu ámuha méíjtsámeíhi? ⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó píivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímityuháñé díityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó píivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó píivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dípye dihjyávu.” ¹⁰ Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke: Llíhij, dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye dihjyávu.

¹² Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca ímíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íténááca. Ááneríhjáa mítyane iúllévenúne Píívyéébeke idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane maájtyúmitúne.

Revúkye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiíñe Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávemeke úwááboobe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjája neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjája díbye pééne dííbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjája téhdure tsijtye majchó téénere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsií ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé díityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa díbye díityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtemá paritséómú néé dííbyé mamýmuke:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatye ímityúméhjíma?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illééboone néé díityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícýane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjája ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá díityéké o ímíbáávyétsó Píívyéébe icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuke.

*Jetsóó mamyé mú majcho áwatyúne**(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)*

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnájpi Jóáá mamyé mú majcho diitye paritséómú mamyé mú Píivyéébema íhgyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyééne tsaate dífbyeke nééhií:

—¿Aca íveeki dímamyé mú majcho áwátúnáa Jóáá mamyé mú paritséómú mamyé mú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho. Ehdu nééne támamyé mú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýu o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúccáaja wájamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniñínevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpcáyo bíinojpcáyo mepícyoone tsúúccáau mííheneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpcáyo íuhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúccáau. Áijyu wágooóvéne tsanéécújuco bíinojpcáyoma cahpáyú. Áánéllii béjpcáyo mépañénu bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

*Wáyeévejcóójí Jetsóó mamyé mú méenune**(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)*

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyé mú pajtyé úmihéj piñétú wáyeévejcóójí. Áijyúhjáa ímamyé mú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áánéllihyéhjáa paritséómú néé dífbyeke:

—¿Aca íveeki aatye dímamyé mú meenu íjcyoojii wáyeévejcóójí meméénútyuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáavaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméne méenune Píivyéébé waajacuháámitu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú íúccáávéne imájchóityuróne Píivyéébé ñcúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchomé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeévejcóójí íjcyá míamúnaa ímí téjcoojii íjcyaki. ²⁸ Áánéllii Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébé wáábyuta téhdure téjcoójii.

3*Tsáapi hójtsi Jetsóó ímjpyetésóne**(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)*

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyé mú tsiíne úcaavé pihcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeévejcóójí íjcyánéllii tsaate dífbyedívuré íítehíjcyá ‘áádíkye éhne ímjpyetésóííbye’ íñéne téenej téeveri dífbyedívú íñéetsóroki. ³ Áánáacáhjáa dífbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye pééneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéké mepiáábóiyóné íjcyooji wáyeéévejcoóij, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtyetétsóiyá tsaate dsijíveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méihvéjtsóiyá ditye idsíjive wáyeéévejcoóji íjcyánéllíhyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye áñújcutúne. ⁵ Aanéhjáa díbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé idátsó íjtsúcunúúbé ditye díbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe díbye múhdurá íhyójtisi néébeke:

—Muúbej, cána íllewu cujúúvé díhyójtisi.

Ahdújucóhjáa dibye cújúúvénemáyé téhojtisi ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú díbyeke idsíjívétsoíne.

Mítýane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úníúvu. Áábekéhjáa mítýane míamúnaa úraavyé Gariréa íiñúji múnaa. ⁸ Aabéhjáa méénuráityúronéhji mítýane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánéllíhyéhjáa mítýame tsáácunú pahúllevátú Jodéa íiñújituu, tééné íiñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa íiñújituu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tíiroó, Tsidóoo, íjcyané íñújicutuu, íjcyane díbyeke íajtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mítýane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye mñne ímíbájcho témí pañévu íucááveki. ¹⁰ Mítýanéhjáa dibye chéméméhjike bóhíitsohíjcyánéllii ávyetáréjuco ditye díbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa ímíllehíjcyá díbyeke idyómajcóné íbóhíiki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame díbyé lliñévu mímóúúvéme pañétú kéévánécoba néémeé:

—jUu muurá Píívyéébé Hajchi!

¹² Áánéllíhyéhjáa dítyéké neebe ditye tsiíne tehdu ílhjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe cámehábuúvú íjtsúcunúdúmema. ¹⁴ Áámedítýúhjáa meménuube 12-meváké díbyé uwaáboju úwáábomére péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áámekehjáa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméhjáa ílluúme: díbyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péedoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa díbyere chíjchí hájchimútsídívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananítámúejpi Tsimóoo, díbyéhjáa Jetsóodívú méénútsóibye Jóóda íjcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate nééneé
(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áámemáhjáa Jetsóó tsúuca oomí ípyée ícyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúuca mítýane míamúnaa píhcyaavé tétsihvu. Áámedítýúhjáa túhuuvémé tsá ímájchóiyónéhji éllewu íjcyatúne. ²¹ Aanéhjáa iwáájácúne díbye hájkímú tsáa díbyeke tétsihdyu itsájtyérocki. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame neé dííbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

²³ Áánéllihyéhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—¿Aca múhdutú díbye Naavéné iiye waagóomeíyáhi? ²⁴ Muurá tsané avyéjuute tsajjítóré íjtsámeityúmé páhdváré idyáríívéjcatsíhajchíi illure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵ Áhdure tsája múnaa tsajjítóré íjtsámeityúmé páhdváré idyáríívéjcatsíhajchíi illuréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu íivane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca illure pírujtsóiyá diityéjúcooiyó íavyéjúeje íjcyáiyómeke. Tehdu imyéénuca illure íavyéjú újovéjtsóiyóobe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dííbyé já pañétú múha tsájtýéityuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbyé tsíeméne. Áronáa tsáhábá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke píáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Ímiááneturé ámuáhake o neé panévaré ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píivyéébe abájííveíñe diityédi ídáátsóvenema. Áhdure ímityúné óhdityu dítye íhjuvahíjcyáronéhjí abájííveíílye. ²⁹ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjuvahíjcyámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá múijyú diityémá ímíbáavyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane dítye neénéllíihye.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áánáacáhjáa tétsihvu tsíju dííbyé nahbémuma wajtsí áachi éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké neé dítye dííbyeke íñéé díbye íúújéva diityéke.

³² Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame neéne dííbyeke:

—Díítsíju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhíi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íñéene íúníuri ájújcatyémeke ííténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ³⁵ Muurá Píivyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíi.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju

(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsíñe únéú úníúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávenéllii míñe pañévú íúcáávéne téémí pañéturéjuco díbye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjítu úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúacunuj:

Tsaapíhjyáa íwajcyóhá trígóúhá bájtsóobe illure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhjí juuváj píinévú dójcone coomímú méhdójehi.

⁵ Áané tsiúhjihjáa dojco néwayúúné raahóvú iinü imíchi ijcyátútsihvu. Áuhjihjáa ícúiwuúré iinü tétsii iinü mítyane ijcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájihjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeriyé tébajkyéjí ijcyánéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí wááménéneri íñíroné dúhcúvaténé tsáhájucó néévatúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco tsátsii imíwu íñíuji nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píivylene imíwu neeváhi. Tsáhiibájihjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsíhíibájihjáa éhníñévu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óví lléébone icyáhcuýtsoné tehdu ijcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye ijcyátsihvu imamyémuma tsijtye tétsii ijcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne.

¹¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhádivú Píivyéébe bóhówátsohijcyá ámuha mewáájácu muhdú díibyé avyéjú ijcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohijcyá oke cáhcújtsótúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahijcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahijcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítyuháñé muurá tsá imíbaávyéityúne. Ehdu néénéllíi ó úwáábohijcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iiná nééiyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiñe téhdure nénéhjitú ámuhákye o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa trígoúúhá wávarajcódú nééne íñe tsaapi imíáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate imí lléébójúcoorómeke Naavéné téénetu mútátsohijcyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj píinévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúúca imí úraavyéjúcoorómé páhduvaré nééne mávaríjchojúúné ijcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu illuréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa ijcyátsihvu dójcoúhjí imíwu íñíroné núhbá allóocori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyané imí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu imíá uwááboju tsúúca imí llééborómé mítyane íjí avyéjuriyé itsúúráméíñéllíi illuréjuco ténejcu ábájjívehijcyáne. Aane nééiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí íñíroné illure dúhcúvaténé néévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate tééne uwááboju illéébone cáhcujtsómé imí tehjújuco úráávyehijcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa íñíuji nétsihvu dójcoúhjí íñínedu. Áamedítyú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájidú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájidú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mityané nééváhiibájidú nééme imíáánéjuco imíáájú icyáhcuýtsoné imí úráávyehijcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyáné uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliíñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáamevu mépicyóó tene íájchúcunúki. ²² Ehdu néene muurá Píivyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmeííhi. ²³ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhácútsóne tehdu íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neebe:

—Ímíñeúvú tsáma méíjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájácújóóne. Muurá teene ámuha mewáájácújúcoorómé múhdurá medááívémeíhájhíí Píivyéébe tsáhájucó amúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájácúné ímí úráávyémeke éhnííñevu waajácútsóíibye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówájtsóíibye éhnííñevu ditye ímíñeúvú iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówájtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyanéwu ditye wáájácúroné dojtúcuíbye diityédityu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyáné uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríigoúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwají díbye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcójivaré díbye wáájácútné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá íñíjiri ímí bajtsóháñe píivyene ikyéémévéne tsúúca wajcójíñééva ípívyéveíñéjucó. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjucó áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píivyéébé avyéjúejtéma. Muurá diityéké díbye újcuíñe éévé úújetécooca újcuíbye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe amúhake ó úwááboó Píivyéébé avyéju? ³¹ Muurá dííbye avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróuwu mebájtsou mítyáhécoba kéémévédu. Muurá pahéva neváúúné lliíñévúré tééhé neeváú ávyetá ayáúwu. ³² Áróuwu muurá mebájtsou ííñene keemévé mítyáhécoba pahévare bajtsóhéene éhnííñevu. Ááhé wájcáváné hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píivyéébé avyéju.

Jetsóó úuwaabóné tsíeménéhítu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake úuwaabóné tsíeménéhítu úúbállehíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa díbye pevénére úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsóhíjcyaaabe íná tene nééiyóne.

Kíjyébama nohí Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Áané íjyúnúvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcuéúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye pééne tsíñejcúeúvú mǎneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate ihmíneneri pééneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa píínééuri íjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjyébári mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diitye mǎné pañévu. Aanéhjáa ipamáávélýóneri íllityéne diitye ímamyémú idyējuri cúwahíjcyáábeke iákyéjtsóne néehíí:

—ǎvyējuúbej, tsúuca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánélliihyéhjáa iájkyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjápeé:
—ǎlijyévéne, dihvétel!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—ǎíveekí ayájú ihnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké díbye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáápi pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúuca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará iíñújuvu. ² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áabe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáa ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íékeevéne. Úwááñehíhjáa íjcyaróneri tsá múha dííbyeke chíjchúityuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúuca dííbyeke chíjchújúcohíjcyarómé íjtyúháácycuma íhyójtsicu. Áronéhjáa távúdócohíjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dííbyeke muhdú méénúityuróne. ⁵ Aabéhjáa cójihajchótá pécóhajchótá íhjúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj píine. Áané tsáijyúhjáa cámevájúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke iájtyúmííbe éllevu dsíinériyé ipyééne mímóúúveté dííbyé líiíñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿íiná óhdityu ú imíllé íhstútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóo u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú néé Jetsóoke díbyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíihye.

⁹ Áabekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánélliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéejpi mítyame muha meíjcyánéllíihye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke díbye diityéké iwáágóotu tsíhyullévú téené iíñújitu. ¹¹ Áihjúhjáa tétsihyi jéémú meénímú majchóri. ¹² Áánélliihyéhjáa dííbyeke néémeé:

—Múúhake ihdyu wallo aate meénímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa díbye wállóonéllí dííbyé pañétú íjchívyéne meénímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cámevájutu únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehméjté íllityéne ícúu tétsíi múnáake úúballéhi. Áánélliihyéhjáa téhullévú péécunúmé iájtyúmi muhdú tene pájtyene.

¹⁵ Aaméhjáa úújeté dííbye eenéé ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúuca

Íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjídurējuco ácuúcunúúbedívu. Áánerihjyáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé díityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii nééme Jetsóoke díbye tééné íiñújitu ipyéé tsiéllévúréjuco.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa Jetsóo ipyéé mǎné pañévu úcáávéébeke díibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe néé dííbyemáyējuco ipyéékií. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsá u pééityú oómaá. Dihyájkímú pañévúré pééne duubállé díityéké muhdú Píivyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa díbye íhyájkímú pañévu ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo dííbyeke bóhítsóné Decáaporí íiñújiri íjcyácoomíji múnáake. Áánerihjyáa ávyetaré ullévenúme.

Tsaatépike Jetsóo bóhítsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma bíwánejcúvúré úújeténáa idyé tsúuca míamúnaa píhcyaaavé dííbyedívú únéú úníúvu. ²² Átsihvúhjáa ‘Jáiro’ némeíbyé wajtsí pihcyáávéjé avyéjuube íjcyaaabe. ²³ Aabéhjáa dííbyé lli-íñévu ícyánoovéváne nééhií:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille oóma íbóhíiki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo dííbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke íchéme tujpácýo íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháñe taabójtédívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá íhñénehjívú ‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa íllure ávyetéle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóo íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dííbye éllevu ipyééne dííbyé wajyámú dómajcó ‘muurá dííbyé wajyámú íjcyaroné o dómajcóhajchíí ó bóhíhi’ íñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómajcolle dííbyé wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiááné tsúuca bóhílle tsaímíyējuco lííñémuúcunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóo waajácú tsaate bóhíne dííbyé wajyámú idyómajcóneri. Áánélliihyéhjáa iyévoóvéne néébe díityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánélliihyéhjáa ímamyémú nééhií:

—¿Aca muhdú míamúnaa wahdyuré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa dítye nééronáa pahúlleva ííteebe íajtyúmi caatyé dííbyeke dómajcóne. ³³ Áánélliihyéhjáa eenéé dííbyeke dómajcolle íllityéneri úúvécunúlléré dííbyé líiñévu ímímóúúveténe úúballé dííbyé wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píivyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca ú bohíhií. Ahdícyane wa dípye tsaímíyējucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóo díílleke néénáa tsaate pihcyáávéjé avyéjuube Jáiro jatu tsáame úúballévá dííbyeke ídsíwu dsíjivéjucóone. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúuca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane íñélliihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa dítye nééneri ícúvétuube Jetsóo néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñéene tsá dibye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyérehjáa péé dííbyema Péédooro, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóáaá, éhdume. ³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañe táhíjcyamedívu. ³⁹ Áamekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿Íñeríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjivetúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure goocóme. Áamekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iyéjucó dibye úcaavéné díílléwúuúvúj caanímuútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa díílléwúuúvuke íhyójtisu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’ nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhííne tsúuca úllege 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áamekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma oómiibye ípyéé ipíívyéné iíñújivu. ² Aabéhjáa wáyeééjycóóji pihcyáávéjá pañévu úwaabóné mítyame ílléébóneri dííbyedi iúllévenúne néehíi:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíñé panévaré wáájacúnej? ¿Aca múhdutú píivyéteebe méénuráítyúronéhjí imyéénune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi diibye Maariá hajchi. Áábé nahbémújucó muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú íjcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dííbyedítúyú iñéene tsá ditye ávyejúúlletú dííbyeke.

⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhdyújucó tsáma Píívyéébé íhjáyú uubáalle múnáajpi íjcyaróóbeke dííbyé iíñúji múnáa íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúlletú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa dííbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénuráítyúronéhjí méénutúne. Apááñérehjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyáabe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánéllíihyéhjáa técoomí únúuri íjcyájáhji múnáakéréjucó dibye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo mítyétsícyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áamekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíídsíi, íjcyane. Apááñérehjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee, ícyuuúíi, íjcyánema. ¹⁰ Áamekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsíi múnáa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíi

múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóné’ nééiyóné. Ááne múu péé tsiéllévurējuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyetá íhnáhó ícúbáhráméíí muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímbájchóméicyooa éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñé ehnúíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóné íjtsaméí icyápáyóóve ímiánejcúvurējuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéné
(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájácúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsíjívéebeúbá tsiíñe bohííhíí. Muurá téénéllí piivyéteebe méénúráítyúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuuúvú ícyahíjcyáabe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuuúvú ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllí tsiíñe Heróódé néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyejúco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúvú o kípíyuuúcutsoobéha tsiíñe bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekeré íñahbe Perípé taaba Herodiáke. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu díbyeke néhíjcyané hallútú cuvéhoojánútssoobe úwáñehííñeri íchíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodiá díbyeúvuke tééné hallútú íñehnílléne imíllé idsíjívetsóné. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille pívyetétú muhdú díbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróódé Píivyéébeéjpi díbye íjcyáneri íllityéne dílleke téhmehíjcyanéllíhíhe. Áánéllíhyéhjáa díbyeúvú íhgyúvanéhjí tsaríyóné pañe lleebúacunúhíjcyáabe. ²¹ Áronáacáhjáa diille Herodiá tsúuca díbyedívu llihyánútsóohi. Diibyéhjáa Heróódé ítsímávajcóójí úújeténé wáñehíjínúhi. Ááne éllévúhjáa píhgyúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjtee, Gariréa íñíjújí íhtsútujtee, éhdúmeke. ²² Ááméj píinévúhjáa díllé ajoywá bádsíjajca wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé diibye Heróode. Áhduréhjáa díbyeke náhbénúné avyéjtee ímí íjtsúcunúhi. Áánéllíhyéhjáa dílleke neébe:

—Ínà u ímilléné oke táuméí ávyeta ímiááné állítyuube uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróódé néé dílleke ímiáánetúré ínà dille táuméíñevu íájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahtúnéécú dílleke íájcuíñé teene dille táuméíhájchíjyju. ²⁴ Áánéllíhyéhjáa tsíjju éllevu ípyééne neetélle:

—¿Aca Wa ínà íñe ó táuméíyáhi?

Áánéllíhyéhjáa neelle dílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá níiwau ikípíyuúcuúvú uke díbye iájcuci.

²⁵ Ahdújucóhjáa dílle dííbye éllevu ipyééne néétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá nííwáuvu.

²⁶ Ehdúhjáa dílle nééne dííbyeke kímóhcó pajtyéráhi. Áronáacáhjáa eene dííbyeke náhbénúné avyéjujte lléébónáa díílleke iállítyúné iñéénéllii tsá díbye ‘tsáhaá’ néétune. ²⁷ Áánélliihyéhjáa íicúí itsodáhómudítýú tsáápiikye wáalloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcuúne díbye itsívaki. ²⁸ Ahdújucóhjáa díbye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri itsívaúvú ájcváné díílleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsííju éllevu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsíjívéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illééébóne újcuje dííbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áanáacáhjáa Jetsóó mamýémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca óómimye tsiíne píhcyaavé dííbyedívu. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhi. ³¹ Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho néétune’ míamúnaa tsaate péénetu tsíjtyeréjuco dííbyedívú píhcyaávehíjcyanéllíihye. Áamedíyhjáa íjcyame tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ³² Áánélliihyéhjáa pééme máneri múha íjcyátútsíi tujkévetu. ³³ Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú dítye pééneé. Áhullévújucóhjáa íicúí dítye pacóómivátúré péécunúné íjchityu. Aaméhjáa díityé íhdéré úújeté kiávú dítye pétsihvu. ³⁴ Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áamedíhjáa ídáátsóveebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó díityéké ííténéllíihye. Áámekéhjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójucoobe mítyane panévátúre. ³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánaáaca.

³⁶ Ílluréjuco wallo aatyéké íchííj píhíri íjcyájáhji múnáadítyú tsíménéuba iújcune dítye imájchoki.

³⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó díityékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cáná méuvánuj.

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnáake dítye íahcúba páhadsíji.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa dítye áhcubáne. Tsáhadsíji múnáahjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnáa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvéne. Áané boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke dítye iwájtu pámeekére. ⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsámíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe. ⁴⁴ Aaméhjáa díitye eenéé tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene
(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcuvu miiñeri ipyéene iúújeté Betsáidávú díbye miámúnáake pityájcóné hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe caméhbaúvú Píívyéébema ihjyúvaki. ⁴⁷ Áanáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneéúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áámekéhjáa díbye íténáa kíjyéba nóhjí wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeihjycáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco díbye péene nújpácyó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeiñúiiibyédu. ⁴⁹ Áábekéhjáa íajtyúmíne ílityémé wáníjcyámeí naavénekeré iwáábyúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—íMéíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañevú úcáávenemáyé kíjyeba íhveteneri ullévenúme. ⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú díbyéé ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée iñújiri
(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsiñéjcuéúvú Genetsarée iñújivu úújetémeke tétsí múnáa íajtyúmíne waajacú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímé tsúuca díbye téené iñújivu wájtsine. Áánélliihyéhjáa pahúllévátú chéméméhjike tsivámé dííbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjíváriyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyéétsihjíri íjcyajáhji múnáake, íumihéneri íjcyámeke. Átsíhjí múnáahjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá díbye pájtyéítsihjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke díbye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye íbóhíki. Áhdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

7

Ímichi ñná miámúnáake tútávajtsóne
(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaavéhi. ² Aaméhjáa íténáa dííbyé mamýémudítýú tsaate íhyójtsine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúme íhdé múnáaúvú meénuhíjcyádú ditye meénutúne. ³ Diityéhjáa Píívyéébedívú ímíbájhómeíñéjuco ímájchóíñé ihde íhyójtsine níjtyámeíhíjcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítýuró níjtyámeítýúmé téené uwááboju iúráávyénéllíihye. ⁴ Tsíeménéhjáa iñáhjíhénújétsihdyu wájtsime iñíjtyámeítýúhájchíí tsá máchohíjcyatúne. Ímájchoháñé imyéénuhíjcyanéhíhjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánétúhjáa íjcyané mítyane tsiñehjí ditye meénuhíjcyané ityútávajtsámeíñé ímíjpyeteki. ⁵ Aanéhjáa iúraavyépíñéllíi diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte nées Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímamyémú tsá níjtyámeíhíjcyatú ímájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdu bañú múnaa ámuha meijcyame. Ímiáánéhacáa Itsaiaúvú Píivýeébé ihjyú uubáalle múnáajpi ámúhadítýú néehii:

Íjtye oke ávyéjútsohijcyará hállúejuríye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohijcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahijcyáme. Aame iye ípíivýéjtsóné uwáábojúúné úráávyehijcyá pánehjídú tátyaúhbjajúúné iúráávyeúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaiaúvú caatúnú ámúhadítýu. ⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehijcyatú ímichi keená Píivýeébé taúhbaju ijcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméi míamúnaa úwáábohijcyáneriyé ámuha meíícúvehijcyánéllíihye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú álliúré ijcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehijcyáhi. Téhdure tsíñehji álliúré ditye meénune ámuha meúráávyehijcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadítýuré tsááné uwáábó meúráávyéne ¿iveekí tsá Píivýeébé taúhbájuri meíícúvehijcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píivýeébe néé Moitséeúvuj téeveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáanímuke tútávátsohijcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ¹¹ Ehdu dííbyé taúhbaju néérónáa muurá ámuha meúwáábócatsihijcyá tsaatévá cáanímútsikye nééiyóne: “Tsá o píivýetétú ámúhtsikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú íivane Píivýeébekéréjuco o íícúvehijcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjúváróóbé hallúri tsá íiná ijcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. ¹³ Ehdu muurá ámúhá íjtsaméityuré tsááné uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píivýeébé taúhbájuri meíícúvehijcyatúne. Áánetu ijcyané mítyane tsiíñe állíunéhjí ámuha meméénuhijcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa íñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámúhake íiná o nééne ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míamúnaa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméi tútávajtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwááné déjúcoturé néhniyu tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví llééboome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké íñéene peebe ímamyémuma tsájaávu. Átsihvúhjáa dííbyeke díllómé íiná nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meijcyarómé tsá mewáájácútu íiná tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohijcyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítýúné íjtsaméi tsáánejíivari. Muurá pevénére méjpiítýu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó panévare majchóháñe dooháñema ímí nééne maáwáítýuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu ílluune ímítýúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi: íhdícýáméhjimáyé ditye dómácócatsihijcyáne, ditye dsíjívétsócatsihijcyáne, ditye nánihijcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehijcyane, ditye állícýatsihijcyáne, panévá oove ijcyatúné ditye óóvehijcyáne, ditye nómitúáavahijcyáne, ditye tsíjtyedi íhjúvahijcyáne, ditye mítyákímeyéhijcyáne, ditye múhdurá ítsámeihijcyáne. ²³ Énehji ihdyu

míamúnáá ííbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsúúñé iinúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííróó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iinújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánélliihyéhjáa íicúiyé waajácúmé tétsihvu dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá díbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá díbyé lliiñévú Tsiropenítsiá iinúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímyeke ájcuítýuróne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdýúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó tsíime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjývuj. Tsúúca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóó. Tsáhájucó dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsíucunúlldívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájucóotúne.

Lléébótuube ihjývátúúbeke Jetsóó ímjpyetésóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvuréjuco péeme pajtyé Decááporí iinújitu. ³² Aaméhjáa tsúúca tétsihyíjyucó íjcyánáa tsaate tsivá díbye éllevu lléébótuube ihjývátúúbeke dibye íimíbájchoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtýéébeke íhyójtswari ínúhejúúcu íbóríjcyóne iúúniyi díbyé nííjwa pípájchoóbe. ³⁴ Áánemáhjáa cáamevu icyárúúvéne tsíjpánécoba iálljchúne díbyeke neébe:

—jEpááta! ‘Dínúhejúúcu dímíbaávyéne lleébo’ neéíyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúúca llééboobe tsaímíyéjuco íhjuváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme. ³⁷ Ááneríhjáa ávyétá íhnáó iúúllévenúne neémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiááné píivyéteebe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha píivyéteebe illéébótsóne. Áhduréha íhjuvátuúmeke píivyéteebe íhjuvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnáa Jetsóodívú píhcyaávémedi tsá íiná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áánélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnáa tsúúca 3 coojívájucó mééma íjcyane ímájchoma íjcyájucóótúneri. ³ Muurá májchótúmeke íhjáhañévú

o wállóhajchíí juuvávyúré chéméiyómé áyáháñeri. Muurá tsaatésáhjí tsihyullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú nées dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcnetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóone.

⁶ Áanélliihyéhjáa neebe míamúnaa iáhcúbaki. Áánemáhhjáa teene páahóóné iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhhnúnévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyánéwu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtóne neebe ditye iwájtuki. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsíva úvérujtsíñe wáhpé. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-mevábáhhjáa íjcyámeke ímájchótsóné boone diityéké ipityájcoíñíune péjucóomé mánneri ímamyémuma Damanóótá iíñújívuréjuco.

Jetsóoke paritséómú nées díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhhjácatsíki. Aaméhjáa dííbyeke ímújtátsóro nées íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejíívari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké iñéene tsiíñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiínejcuvu.

Paritséómú uwáábójuu Jetsóo ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábáñivé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánaacáhhjáa Jetsóo diityéké néesíhi:

—Téíbúwá tsáma méíjcyaco. Méíícúvedí eene pááa ooríhó Heróódema paritséómu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íivane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdurá ámúhá íbuúúné nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo. ¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúnema ámúhá núhejúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátyúmihíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu coéváné ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúcúhi?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva téene pájtyé mépihjúcúhi?

Áánéllihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúúca ámuha méwaaajácú ñná neéiyóne pááá ooríchotu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímjpyetése

²² Átsihyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánaacáhjáa díbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne neé díbye ímíbájcho díbyeke. ²³ Áánéllihyéhjáa díbyeke íhyótsitu iékéévéne técoomítú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúúú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcone dílloobe díbyeke muhdújucó díbye íitene. ²⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó íté míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áánéllihyéhjáa tsiñne Jetsóó díbyé hálluúúúú dócárájconetu botsíi tsáimiyéjucó díbye íitene. ²⁶ Áábekéhjáa íhjávu iwállóone neebe técoomí múnáake díbye iúúbállétuki.

Péedoro neé mépájtyetéébe Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóomí únúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá díbye íjcyane díbyedítú míamúnaa nehíjcyáne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiñne bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúú ícyahíjcyámé Píívyéébe íhjuú uubáalle múnáadítú Eriá tsiñne bóhiibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjucó díbye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánéllihyéhjáa Péedoro néehíí:

—Muirá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péedoro díbyeke néénetu bóijcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ídsíjveíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbáleebe Jetsóó Míamúnáájpidívúú ípívyéevebe muhdú ícúbáhrámeíñe. Úúbáleebéhjáa muhdú túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbjáú uwáábojtee, íjcyame díbyeke iávyejúúllétúne dsíjvátsoóbe 3 coojívatú tsiñne íbóhiíñe. ³² Ehdúhjáa díbye néénéllii Péedoro díbyeke íhdyúétsihvu idyówajcaróóbeke neé ehdu díbye íhjuvátuki. ³³ Áánéllihyéhjáa díbyedítú íyévóóvéne tsijtye ímamyémuke íiteebéré díbyeke uhbáhi. Neebéhjapéé:

—ÍDíhne óhdityu Náve Naavénej! Muirá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíñe. Míamúnáá íjtsaméyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa díbyeke íñéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeityúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeiyóné pañe.
 35 Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéiyúne. Áanetu ihdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookerejúco úraavyémé pájtyetéehi.
 36 ¿Aca íinetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóóóóóóóóó mityane meéhneváne? 37 ¿Mityá ijcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehníñevu tsaimíyé meíjcyáiýóné? 38 Muurá oke iúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílleé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúbálléiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpileé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

1 Téhduréhjáa tsiñe neebe diityéke:

Muurá ímiáané ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébe avyéjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
 (Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

2 Átsihdyúhjáa 6 coojívalu peebe caméhbaúvú apáámyemáyé Péédooroo, Jacóóboo, Jóáaa, éhdúmema. Áamedívúhjáa tsíhdyúreevébe. 3 Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsij íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúítyuró wájyamu. 4 Áanáacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. 5 Áanerihjáa Pééodoro iúllévenúne néé díbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihij! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwáané ámúhá aha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

6 Éhdúhjáa iúllityéné pañe íñéene tsá Pééodoro wáájacutúne. Áhduréhjáa íñahbéjtétsí íllityéhi. 7 Áanáacáhjáa ojtso diityédívú nítyéné pañétú Píívyéébe néehíí:

—Áanu Hájchíwu mityane o wájyúúbeke tsáma méllééboco. 8 Áánélliihyéhjáa íiteromé íñeubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucóo íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

9 Átsihdyúhjáa ditye óómíñáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáájpidívúu ípívyééveebe idsíjívétsihdyu tsiñe bóhíítúné hajchóta. 10 Áhdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbállétu teéne. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiñe bóhííñe.

11 Átsihdyúhjáa néeme díbyeke:

—¿Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiñe íjcyañe míamúnáake pájtyetétsóíbye bóhówááveíñe íhdéwu?

12 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetétsóíbyé úmíwari díbye diityéké íhdénu díbyema. ¿Muhdúta néene óhdityu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébedítú Píívyéébe waajácúháámítuj? Muurá néene míamúnaa oke íavyejúúllétúne óhdi ícúbáhrañe. 13 Aanée muurá ímiáané íjcyájucóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane ditye nehíjcyáabe. Áróóbekée míamúnaa

iéhdüválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa díbye néérone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dílbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánacáhjáa taúhbájú uwáábojtémá díitye ímamyémú táhjácatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aaméhjáa dílbyeke íajtyúmíne íícúí dílbye élleву ípyééne dílbyeke durúváhi. ¹⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Íínerí ámuha métáhjácatsíhijcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi neé díityéj píinetú dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, áanu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaabe íhjuvátúúbeke ó tsivá dílleву óoma u ímíbájchoki. ¹⁸ Muhdú íhya dílbyeke díbye méénúcooca baavu áakityéébé íhjuvátú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe ííhdóne cópenúhíjcyaaabe. Áánéllí íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityevá óoma dílbyé pañétú iwáágoóroki. Árónáa tsá ditye píívyetétúne.

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—íjuhúú, múhduré míamúnaáami ámuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhájchótá ámúhá muhduré o áábúcúne ámúhake u ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa díityéké íñéérone neébe:

—Áyu cána bo ílleву metsívá dílbyekej.

²⁰ Ahdújucóhjáa dílbyéwúuke dítye tsájtyene dílbye élleву. Áánacáhjáa naavéné Jetsóoke íajtyúmíne dílbyeke ávyeta wáírohjácoobe áakityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávhyíñúmeílbyeke íhjuvátú uráhtsaba íjchívyéhi. ²¹ Aanéhjáa Jetsóó neé cááníkyeé:

—¿Aca múhájchótájjuco íllu díbye íjcyane?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsáíménédítyuré ehdu dílbye. ²² Tsáijyu muurá cúújúwá pañevú díbye íjcaáyoobe tsúuca dsíjivehíjcyáiyáhi. Ááné tsáijyú téhí pañevú dílbyeke wááohíjcyaaabe. Aane cána íhdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake píááboj.

²³ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó neé dílbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyu? Ú eene íhdyu ímíáané oke u cáhcújtsóhájchíí tehújuco uke o píááboíñe. Tehdu íñá óhdivu túhúúnejíivari.

²⁴ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllí oke píáábó éhníñevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe neéhíí:

—íNave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o neé u íjchívyeki! íAabe dohmíjyúcohdí dílbyé pañevu!

²⁶ Áánéllíhyéhjáa naavéné wáníjcyámeílbyéré dílbyeke tsííñe ávyetá íhnáho iwáíróhcóne íjchívyéhi. Ááné boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu.

Aanéhjáa mítyame ijsúcunú tsúúca díbye dsíjívécúóone. ²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójsitu íjyóucjároobe tsaímíyējuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó metáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjívetíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa íñújitu. Áíjyúhjáa tsá Jetsóó ímíletú múha wáájacúné dítye téeneri pájtyene. ³¹ Ímílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke íúwaabóne. Téjyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóóbeke dítye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne.

³² Ehdúhjáa díbye díityéké úúballéné tsá dítye wáájacutú muhdú nééíne ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímííneúvú ídílloíyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dílló caabyé íhstsútuube díityédítýú íjcyáíyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóó díityéké nééhií:

—¿ííneri éhne ámuha táhjácatsímýéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá dítye áñújcutú caabyé díityédítýú íhstsútuube íjcyáíyóneríhjáa ityáhjácatsíínéllííhye. ³⁵ Áánéllíihyéhjáa íacúúvéne neebe díityéke:

—Ámúhadítýú íhstsútuube íjcyane ímíllebe óví tsíjtyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa díityéké ínééne tsííménéwúuke icyájaabúcuéne neébe:

—Éje, áánu muurá tsíímene ídátsohree.

³⁷ Ahdu muurá táuráávye múnaa ídátso néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idýé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútáváíjtsotúme meke píaabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáíjyu Jóaa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dímyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuíñú tsíjpiíye íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllííhye.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿íveekí ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhyyúváítyuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútáváíjtsotúne.

⁴¹ Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó ííne ímíjyaú íjcyááhi.

Tsaatéké ímityunévú meibúwajtsóné ápihó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsii oke cáhcujtsómé ídátsó tsiméwuúmúdúréi néémedityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekeúbá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeííyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Ahdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téhojtsíji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsánejcúéhójsima íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsahójsícuma ámuha méijcyarómé múijyú áabatéíyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa íhdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámuháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsajtúháácuma íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsajtúháácuma ámuha méijcyarómé múijyú áabatéíyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa íhdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámuhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsánejcúéuma íjcyájúcoóoturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha méijcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsauúcuma ámuha méijcyarómé múijyú áabatéíyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa íhdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúvéehi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóítyuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane íhdyu óvíi ámuhá pañévú ámuha méujcú tsaimíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

Táábávájcatsímé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke imyéénuhíjcyádú úwááboobe. ² Áijyúhjáa paritséómú dííbye éllevu itsááne dííbyeke ímújtátsóro dilló tsáápílleke íhdícyáné hallúturé ájyu wáágoóné tehjújucu néhajchííjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhhjáa Moitséeévú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá tééne waajácúhaamívú maájcuéne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa íhdyu eene ámuha méijcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaca. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe pané íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee,

Íjcyane muhdú tene Íjcyáidyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyée muurá neebe wajpi ityáábávácooca ííneíñé cáánímútsidítýú díllemáyéjuco íjcyá tsahéecoréjuco tsáápiye Íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsi mítyétsi Íjcyáromútsi tsahéecoréjuco Íjcyáíñé Píívyéébéé Ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávétyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa íñééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakyé ííhvéjtsóne tsíjpiílekéréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubáané Íjcyánáa tsíjpiílemáyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke ííhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíwáhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubáané Íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téjyúhjáa tsaate íítsíimeke tsivá dífbye éllevu díbye díityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé íínevú dítye íítsíimeke tsíivane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsári íjtsúcunúne neebe díityéke:

—Óvi ihdyu tsíváme. Ííveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá díitye tsíime Íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁵ Aane ímiáánetúré ámúhakyé o néé éhne múúne teetsi tsíime ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dífbye avyéjújte Íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñééne tsíméké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí díitye hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééíyónáa tsaapi dífbye éllevu dsíinériyé itsááne dífbye líííñéví ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u Íjcyaaabe cána oke díñe muhdú ó Íjcyáiyóné mújyú o dsíjívéjúcúóóítýúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íaca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muurá tsúuca ú waajácú dífbye taúhbjúúné illu nééneé: Tsá múu íhdícyámema dómacójcatsítýúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedítýúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye nééne Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dífbyeke:

—Áronáa íjcyánéi tsane. Dítsieméné náhjíhénúne piáábó ídáátsóméhjike. Ájyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri Íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnévánélliihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye nééneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiíñe neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, ihnáhóóné ímiááné ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné ditye téeneriyé tsúúráméihjycyánéllíihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye nééneri iúlléventúne tсамééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pajtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetétsóné ñná dííbyedivú tühúútúnéllíihye.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha méihvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiááneturé ámúhakye o néé tsaate íjcyátsíhji, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméi méénume íñé imíjyaú íjcyaiñé íñe iññjiri. Aame muurá ájtyúmií tsíjtyeke diityémá íñahbéváimeyke íñahbé múdú íñaallémúdú cáánímutsidyú ítsímédú néeme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhráméihjycyáahi. Áronáa ihdyu nihñévúré újcuímyé mújyú idsíjívéjucóóityúne bóhi tsíjiréjuco íññji Píívyéébe ípívyéjtsóji hallúri íjcyaki. ³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyáahi. Áané lliñévu íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúútehi. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóo úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu péeme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áámekéhjáa tsátsihvu imíjyojcároné tsiíñe úúballébe muhdú técoomívú dííbyeke tene pajtyeíñe. ³³ Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke íkéévéébeke jodíómú íjcyátúme hójtsi pañévu íhvétsoó oke ditye idsíjívétsoki. ³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníhíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhi 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke táúmeíñe

(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchímútsí Jacóóboma Jóáámutsi néehíi:

—Uwááboóbej, muhsti méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¿Íñá ámuhsti méimílléhi?

³⁷ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Muhsti méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácujcároné úúma muhsti maávyéjuutéki.

³⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájácutú ñná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táuniúvú oore o pícyoóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táuniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa añújuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsidívu. ⁴² Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké neéhií:

Ámuha muurá méwaajácú íñújiri íjcyané avyéjujte íhnáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu neétune. Ámúhadítyú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívu o ípívyévebe tsá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájjyuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímjpyetétsóne
(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévuréjuco péémema mítyame péehíí. Áanáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuucunúúbé táumeíhijcyá píáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó píhíne iwáájácúne kéévánécoba neéhií:

—Jetsóó Dabíiúvúj tsíménémúhaabe u íjcyabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve! ⁴⁸ Ehdúhjáa díbye neénéllii tsaate neé cúuvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhnííñevúré tsiíñe neébe:

—Dabíiúvúj tsíménémúhaabe u íjcyabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyócuúvéne neéhií:

—Méne díbye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye neéneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa íícúí iwajyámú hállújeja ityácóríívéne díbye cátsíñiivyéne dííbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿ñná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áánélliihyéhjáa Jetsóó neé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyabe tsúúca ú hállúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke neénemáyé ítéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájucó péeneé.

11

Jerotsararé pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsarééj piihíri Bepajéema Betaániá coomícýú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Átsihdyúhjáa Jetsóó mítyétsikye ímamyémudítýú ípiiíhíre coomívú iwállóómútsikye nééhií:

—Écoomi ípiiíhíre cóomityu óóma méujcúté íayáne íjúwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuútsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtí mǐjco lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyóronáa tsaate néjucóo:

—ǵAca ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtýeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsi díbyéé úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsi itsájtýeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájjyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó íñéríívyéne pééhií. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájjyamúúnema wájjyuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dííbyema péeme tsuullerii, idyėjuri, íjcyame wáñécohíjcyá:

—ǐÑóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¹⁰ ǐÑóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabííúvúj tsiiménémúhaabe ímíá ávyéjuube íjcyáábeke! ǐMaímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúvájávú iááhívéne tééjǵ pañe panévare íítéíñúne péjucóo Betaániávú cúvéhréjucó tene néénéllíihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsíjyúhjáa Betaániátú ditye óómíñaá Jetsóó ajyábáavatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyullétúré ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa mǐjyoóveebe ‘néevahéubáhaja’ íñéénema. Áronáacáhjáa tsá téjjyu tehe néevatú íñéeváiyó rááhorí íjcyátúnéllíihye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjucó díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíñe u néevahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjucó u chéméihye.

Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájǵ pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Ájyúhjáa Jetsóó duurúvájǵ pañétú boáyó tééjǵ pañévú náhjíhénújcatsímyeke. Dsídsíkéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwááné wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúvewááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééjǵ pañévú íñáhjíhénújcóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjǵ lli-íñévú míamúnaa óóma íhjuvavahíjcyáijya.” Aaja ǵíveekí ámuha naní múnáá jaríyėjucó medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyėjújtémǵ taúhábájú uwáábójte iwáájácúne imíllérǵ dííbyeke ídsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dííbyé

uwáábó íjtsúcunúnéllíihye. ¹⁹ Ááné iijyúnuvúhjáa tépejcojúco Jetsóó péene técoomítýú ímamyémuma tsiéllévúréjuco.

Higyéerahe chémene

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíjyu cúúvéneturé díbyée pítyúútsöhe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjimájuco chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédooro ítsaavé tétsihdyúu dítye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméenuhíjcyá ímíñeúvú mecáhcújtsó Píívyéébeke.

²³ Muurá ámúhadítýú tsaate ímiááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj píñévu. Ahdújuco muurá téhbau ííneiyóne. ²⁴ Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé píáábojvúvú ámúhake ájcúúibye ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu.

²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medáíívcatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímítýúné meméénune.

²⁶ Áánetu ímítýúné ámúhake méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevítsojtee, íjcyame píhcyaaavéhi.

²⁸ Aaméhjáa neé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóaa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri tééné wákímyeí méénuhíjcyáabe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámúhake ó neé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekérárhjáa ¿iveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa tééné hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébe íhyyu uubáalle múnájpi Jóaa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa nééneri íñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjííva idyé ámúhake ó neé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

Úmíhé tehmé múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

1 Ájyúhjáa Jetsóó tsiemenéhjitu úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumihe tsanééré óova ibájtstone mijcónúhi. Áanemáhhjáa tsátsii ímibájchoobe téene néevá dótsúhcúmeítsii. Áhduréhjáa tépallj piínévú méénuube jáhwu cáámé cónhauvú tééj páñétú tépalli téhmémelijya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahívetéébé tsííñe iññúji. ² Aanéhjáa tsúuca tépalli néevane iwáájácútsihvu wáalloobe íunú múnáájpiikye dííbyema ditye iwáallóoro dííbye éhné íjcyadúne. ³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óomiñe íeveébe. ⁴ Áanélliihyéhjáa tsjjiikyéréjuco díbye wállóroóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsoóbedi íllure uu hívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsjjiikye díbye wállóobeke ílluréjuco ditye dsíjívetsópejtsóne. Áronáacáhjáa tsííñe wáalloobe pívámevákéjuco. Áamekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa íli apáábyeréjuco cóeváné mítyane díbye wájuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wáloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ íñéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íájtyúmine néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áanéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa íñéjcatsíñe ídsíjívetsóóbeke waagóómé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó diityéké íúúballétsihdyu néehíi:

—¿Aane íñe díbye úmíhé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eené tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímítýú dáríívemeímyeke? Muurá diityéké dsíjívetsóoíbye téené hallútu. Ááne tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi? Muurá téhaamítú nééene:

Tsaúu nééwayu jáháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne wáagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenú tehdújuco.

¹² Ehdúháa diitye llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútu imíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamúnáa néhíjcyámedi íillityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

*Íññújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)*

¹³ Áané boonétúhjáa paritseómú wallójcatsí Heróódé icyánéjcuéjtemá dííbye éllevu ditye íñééte muhdú dííbyedítýú ípítýácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú áñújcúnetu dííbyedívú íñéétsóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímíáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú uwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújijtó tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubere. Árómeke muurá pámeekéré tsahtúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíhíye. Aabe cána múúhake díñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco avyéjuube

romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dííbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveeki íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívu.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñéé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóo diityéké nééneri íllure ullévenúme.

*Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)*

¹⁸ Téjyúréhjáa idyé tsadotséómú péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebohíne cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, Moitsééúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva díílledivú íñáhbeúvúvu tsíímáváyóne. ²⁰ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére. ²¹ Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsíjívé díílledivú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéébeke idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbémú 7-meva íjcyame díílleke ityáábáválledívú tsíímávátumé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévúre díílleréjuco dsíjívéne. ²³ Aane cána múúhakye díñe ímichi ¿cáabyé taaba dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhícooca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóo néehí:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye. ²⁵ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóovéíñe. Tsáhájuco téijyu míamúnaa táábávácatsíhíjcyané íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitsééke néé úméhéwu pééécunúné pañétú dííbyema íhíjyúvácooca: “Aavaráa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébe ó íjcyáhi.” ²⁷ Ehdúu Píívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Píívyéébe íjcyane. Aanéjíva íllure ámuha mémujtáhi.

*Páñétúejúúcu taúhbjúúcu
(Mt 22.34-40)*

28 Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjájcatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó áñúcuhiycyánéllii néé dílbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu néehíi: “Ámuúha ijraéemuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube ijcyáhi. ³⁰ Áánéllii múu dílbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú néene ímichi páñétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíñe néehíi: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenéécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néenélii diibye taúhbájú uwááboobe néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u néene ímiááné tsáápiye Píivyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. ³³ Áábeke ímiááné mewájýúiyá ávyeta méííbúutúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke mewájýúiyá muhdú mewájýúmeídyu. Ehdú muurá meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé íñe dílbyeke meíicuvéné panévaré dílbyé úmíwáwú mecóvátsohíjcyané ehniíñevu.

³⁴ Ehdúhjáa díbye tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dílbyeke:

—Tsuúca muurá Píivyéébé avyéjúejpíjýucooíyó uú.

Ehdúhjáa dílbyeke Jetsóó néené boone tsáhájúco múha dílbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téjyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke uwááboobe íhdityúré néehíi:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyáiñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píivyéébé Apííchóré dílbyeúvuke tükévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúi diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvú Críjtodítýú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjii ¿muhdú íivane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllii lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe uwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, téíibúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íivatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnáa diityéké íavyéjúúllekiyé cááméjacobáji úcámeíhíjcyánetu. ³⁹ Muurá pihcyáávejááné pañévu iúcaávécocoa imíllémé íboohówátsihíjvúré iácuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihíjvúré imájchone. ⁴⁰ Aame píbbájyujte walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné núcójpí cááménécobaúvú ihjýuvahíjcyarómé Píivyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néehíi.

Ídátso néelle pííbájyulle dsíídsike picyóone

(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsíídsike ditye picyohíjcyábá únuri dibye ácuúcnúnáa téhbá pañévú picyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéjji picyóohíi. ⁴² Áanáacáhjáa pííbájyulle ídátso picyóo míjhwúúcúre. ⁴³ Aanéhjáa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbájyulle ídátso néérolle picyóo pámé ehnííñvúre. ⁴⁴ Muurá aatye picyóo mítyane idsíídsivánetu áyánéwuúji. Áánetu picyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóovéíñé Jetsóo nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi néehíi:

—Uwááboóbej, aca ííne ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿A ímíwu ú íítéhi? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóo tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píihíri oríívo bájú íjcyátsihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóo ácuúcnúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, íjcyame néehíi:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanéjji. ¿Aca íínetú muha méwajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadívú maállítsámeityuki. ⁶ Muurá o tsááiñé tsúúca píihícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyaiñé méénujcátsi pahúllváre. Ááneri méíllityedíñe. Ehdu pajtyeíñe páneere ílluréjuco níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané ííñúji múnáa méénujcátsií tsííñé ííñúji múnáama. Áijyu ííñúji vááúméíí pahúllváre. Áhdure ájyaba íjcyáahi. Ehdu déjúcoóovéíñé ícúbáhraméí ííñújiri.

⁹ Áánéllii téibúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú píhcyáávejáané pañévú ámúhake imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pajtyéteju pámeekéréí ííñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki. ¹¹ Ahdícyane ávyéjúté éllevu ditye ámúhake icyúvéhoojánu tsájtyeécooca tsá múu íjtsámeityú muhdú íihjúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhake túkévjtsóneri ámuha méihjúvaáhi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívéjácátsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá íítsíime íjcyarómedívú cáánimu táúhbaá tsíjtye dityéké idsíjívétsoki. Áhdure idyé íítsíime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé

ámúhake tsarílleé tahñéjté ámuha meijcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píivyéébeke ihvéjtsotumé tsaímíyé nihñéétsihvuré ijcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íiné imityúné úújéjtyútsihvu imityúné úújeténé Píivyéébeke ávyéta tsári pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámehábuvevu Jodéa ííñúji múnaa ámuha meijcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé ihya ihdyu waajácújucoó íiná íjcyaiñe. ¹⁵ Áhdícyane téjyju áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímíjcoóhó pañévu tsíeméné újucuki. ¹⁶ Áhdure íúmiñhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁷ Máídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téjyju walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke! ¹⁸ Áánéllii Píivyéébe meihjyúvaco tsúcohívaneri úúníjyáijyju tene ípájtyétu nújyáháñé lliiñe ámuha mewáácunútu. ¹⁹ Muurá téjyju íjcyaiñé ávyéta íhnáhó ícúbáhaméi íñeé ííñúji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááné boonétu ihdyu tsáhájucó múijyú téhdure nééneé ícúbáhaméi íjcyatúne. ²⁰ Aane muurá Píivyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúu tsiíñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyáimíyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhi’ nééimye. Áámeke wajácútsi meijcyáne mécáhcújtsodíñe. ²² Muurá íjcyáimíyé állíu múnaa iye Críjtodi díllómeimye. Áhdure díllómeimye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame píivyéteé méénúrájtyúronéhjí imyéénune. Áaneri muurá míamúnáake mújtátsóimíyé Píivyéébedítu. Tsáijyju múúne téhdure mújtátsóiyómé ímiááné díbyeéjtéjuco íjcyáromeke. ²³ Aane íñe tsúuca ámúhake ó úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóo tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhaméi pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áábatéiñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchútyúne. ²⁵ Áijyju míccuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ²⁶ Áijyju tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táuhbaa níjkyéji múnáake ditye ípíhijyúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré ííñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu hígyéérahej. Muurá itsóúúvéne tsiíñe tehe béhíjvānetu méwajácú píjcyaba pííhíjucóóne. ²⁹ Ahdu nééne íñe ícyooca ámúhake o nénehjí pájtyénetu tsúuca ámuha méwajácúu tsiíñe o tsááiñe éévé úújetéjucóóne. ³⁰ Aane ímiááné ámúhake o néé ehdu nénehjí pájtyeíñé ííñújiri míamúnáa íjcyápíñáaaca. ³¹ Muurá íñe ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámúhake o néhijcyáné tsá múijyú wágóóóvéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíñe o tsááiñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pañetu Píivyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Lihíyó waajácú múijyú tsiíñe oke iwállóoíñe.

33 Ahdícýane tsáma téibúwá téené ijtsúcunuré mejjcyáne méihjúvahíjcyaco Píivyéébema. Muurá tsá mewáájacutú mújyú tsiíne o tsááiñe. 34 Muurá tsaapi tsiíne iññújí iááhíveté únúu múnáake pícyoiññú ihjyávu tsáné wákimyéivu ditye téeneri ijcyá dibye téhulle íjcyáné hajchóta. Áamedívu muurá tsáápiikye ityéhmétsoiññúróobeke tsá dibye néetu mújyú itsááiñe. Ahdu tsá ámúhake o néetu mújyú tsiíne o tsááiñe. 35 Ahdícýane téibúwá mejjcyáne téene ijtsóré méjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájacutú mújyú ámúhá avyéjuube o íjcyabe o tsááiñe. Tsáijyu múúne tsájcoojí o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpíinej, mityá cóójí pañévu. Ávyeta tsá mewáájacutúne. 36 Áánéllii múu téibúwá téene ijtsóré ijcyá ámúhake o túvaáóvatu pevétaré iná méénutúme cuwáriyé ámuha mejjcyámeke. 37 Ehdu íñe ámúhake o nées pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícýane tsáma téene ijtsóré méjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

1 Áijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméihjcyáné wañéhjí míjcyoojícuturéjuco lléeváíñáa llúúvájte avyéjútémá taúhbjáju uwáábojte íjtsámei muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsíjívetsoki. 2 Árónemáhjáa néjcatsímýe teene wañéhjí pañéi tehdu imyéénútu míamúnáake iífbórínúyónéllíihye.

Pácúújúpácýori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

3 Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániarí Tsimóó díbyere 'Ahllárho' némeíbyé jari. Aaméhjáa téejari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdoméíñe pacúújúpácýoma. Aalléhjáa téjpacýorí díbyé núwau múrijchóhi. 4 Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímýe:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácúújúpácýori tsáné pijcyábá mewákímýeíñe áhdodúné áhdoméjpacýorij? 5 Muurá téjpacýo menáhjhénúne dsíidsiri mépíaabóiyá ídáátóméhjíke.

6 Ehdúhjáa dííledítýú ditye néerónáa Jetsóó nées díityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿Íveekí ehdu ámuha méihjúvahi? Muurá tehdújuco dílle méénune. 7 Muurá díitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú péétyúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. 8 Áánéllii muurá oke téjpacýorí múrijcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi ímíbjachóne. 9 Aane ímiááné ámúhake o nées íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácúuhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívu ékéévetsóíñe
(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

10 Áijyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté díbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe mújyúrá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne díityéké neeté díbyedívu iékéévetsóíñe. 11 Áánerihjyáa mítyane ímíjyúúvéne imíllémé

díbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítýácójcatsíñe ílluréjuco díbye íjtsámeíñe muhdú díbyedívú iékéévétsóñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyeté wañéjji óorítýúne pááá dítye máchohjycyané wañéjji obééjáuúmuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjycyané wañéjji tújkévajcójji Jetsóoke ímamyémú néehíi:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéjji májchó muha meméénune?

¹³ Áánéllihyéhjáa tsaatésikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi lílyííhyori núpáñújéébeke maájtyúmiibema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikeye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye neé kiáváhané íchii májchoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyeté wañéjji májchó májchóihyo.” ¹⁵ Áijyu ámuhtsikye úújétsóihbye tsaho imíwu córííhócoba néeho cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dítyétsi péene técoomívu. Aamútsíhjáa ímiááné muhdú díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune teene majcho.

¹⁷ Ááné iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihijyucó pámeemáyé ímamyémuma.

¹⁸ Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhake o neé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóihbye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere neé díbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Íñe tsájí pañévuré muhtsi díbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

²¹ Ehdu ímiááné oke pajtyeíñe Míamúnáájpídívú o ípívýéévéébeke tsúúcajátújuco Píívýéébe waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítýuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívýéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívýéébeke. Áánevúhjáa díbye ájcune adóme. ²⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjycyané pityájcoju o dsíjívéneri tsíhdýuréjuco cápáyóóveíñe múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámúhake o neé ícyocátú tsiíñe ámúhama bíinojpácyó o ádójúcóóityúné Píívýéébe avyéjuri meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco.

Péédoro tóónúmeíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyeté wañéjji majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó neé dítye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere illuréjuco óhdityu metsújááveíñé pahúllevávu. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone illuréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píivyéébé waajácúháámitu. ²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíine ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénélli Pééodoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíñé 3-íjyúvá cáracái míjyúcu májtsívátúné ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Pééodoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyucó néhi ihdyu oke ditye dsíjívétsóné tééne hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píivyéébema Jetsóó íhgyuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diítyéke:

—Íchiíyái meíjcyá Píivyéébema o íhgyúvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébé Pééodoroo, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyetá íhnáho kímóóvémeíbye. ³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyuréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mecúwadiñe.

³⁵ Ehdúhjáa íñéene peebe éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píivyéébema íhgyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeityuki. ³⁶ Íllúhjáa íhgyúvaabe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u meénúityúne. Óví ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píivyéébema íhgyúvátsihdyu óómíbye cuwárá íjcyámedívú iwájtsíne néé Pééodoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píivyéébema méihgyúvahíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllera tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diítyéké íñéene bíwáhullévúre ípyéene tsiíñe Píivyéébema íhgyúvaabe piéhduré tujkénúu íhgyuvadúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe úújeté téhdure cuwárá íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diítyéké íjcyame tsá dííbyema íhgyúváiyónéhji éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diítyedí iúlléjérone tsiíñe Píivyéébema íhgyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómíbye diítyéké nééhií:

—Áyu, ícyooca ihdyu illuréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane illuréjuco metsu mepéekí. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu meénútsóíbye.

*Jetsóoke ditye ékeevéne**(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)*

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame wállóónéllii tsáameé. Aaméhjáa tsáá imyéénujcatsiháñé niitsúmuma, cávaájcoháñema.

⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééené:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyjúcoói. Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco Jetsóó éllevu ipyééne dibye néetene:

—Uwááboóbej, ¿a áanu uúj? nééberéhjáa chohchócú díbyeke.

⁴⁶ Ááneréjucóhjáa ditye iékéévéébeke tsajtyene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi díbyé mamýmudítú íniitsúwari wállórihjúcú llúúvájte avyéjute únú múnáájpi núúmího. ⁴⁸ Áamekéhjáa Jetsóó nééhí:

—¿Aca muhdú íivane éhne múúne ímityúne méénuhjycyáábe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áánerá íhyajchótá ámuháj piine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjycyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjycyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjú uubáalle múnáápe tsúúcajátújuco néhijycyáne díbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjycyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjycyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyééááne díbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállójcóné

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyabe wájýámubávú idyóvíívyéne pehíjycyá diityé déjutu. ⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévu iwááoiñúne waabe pevéhorejúco.

*Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane**(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)*

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúube éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaaavéjucóó tétsihvu. ⁵⁴ Áíjyúhjáa Pééodoro díbyeke úráávyebe pehíjycyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívuré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píhmihíjycyáme életu ipíhmiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeihíjycyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíñe díbyeke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú díbyé hallúvú iállíyóne. ⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame díbyé hallúvú páhdúvare álliyómé bánímeihíjycyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure díbyé hallúvú iállíñe nééhí:

—Áanu muurá nehíjycyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóné tsíjýaréjuco imyéénuíñé míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíibye 3 coojívatúre. Ehdu ihjúvuhíjycyáábe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néérone tsá cáhcújtsómétyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj piñetú íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—¿íveekí tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá ñná diibye néétune. Áanélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Á ñmiáané diibyéjuco uu Críjto ñmiáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú ññe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsárí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúúbeke. Áanélliihyéhjáa íwajyámúúné dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhñíñevu dííbyé hallúvú tsiíñe úúballéne. ⁶⁴ Muurá ññe ámuha melléébóneriyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áanélliihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco díbye dsíjiveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa dítye néénéllii tsaate dííbyé hallúvú úníhíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénúne nééhií:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjte dííbyeke wábáajcóhi.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhájtširi íjcyánáa llúúvájte avyéjúúbé úníu múnáadítyú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dííbyeke píhmirí íjcyáábeke íítehíjcyároné nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjíí óóma ú íhjúváhi. Ehdúhjáa íñééne lláhájtší mójcó llehówavu íjyóócúúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamýmúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóónúbe. Áané íllúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ñmiáané diibyéjuco uu Jetsóó mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnáa íhjuvádú u íhjúvánéturé méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa dítye néénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeíbyéré nééhií:

—Éje, ñmiááneturé tsá o wáájácúú dííbyeke eene ámuha óóma dííbyedi meíhjúváábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye nééná tsiíñe cáraca májtsivá míjyúújúco. Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóópe dííbyeke íllu nééneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónúmeíí tahñéébé u íjcyaróné cáracái míjyúújú májtsivátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó nééne ítsáávéne ílluréjuco díbye tááne ávyétá íhñáho.

15

Pírááto éllevu Jetsóoke dítye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

1 Áané tsitsíívevúhjáa llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiiñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé ávyéjuube Pírááto éllévu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dílbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíómú avyéjuúbe?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

³ Áanáacáhjáa llúúvájte avyéjute dílbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi. ⁴ Áanélliihyéhjáa Píráátó tsiiñe dílbyeke neéhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u añújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónáa tsá díbye añújcutúne. Áánerihjáa iúllévenúne tsáhájucó díbye ñná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyeté wañéhjí pañe pajyuvaré ávyéjuube Píráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyamedítýú dílbyé hallúvú míamúnaa íhjúvúábekéjuco. ⁷ Aanéhjáa téjyu íjcyabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áanáacáhjáa tsúuca tétsihvu míamúnaa píhcyaaavémé imyéenuhíjcyádú táumeíjyucó Píráátóke díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu. ⁹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjuúbeke o ácádsíjicaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure íñómíutááváne llúúvájte avyéjute ehdu dílbyeke dáríivéné iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjute neé tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhjúvú dílbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu. ¹² Áanélliihyéhjáa diibye Píráátó neé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméenuúhi?

¹³ Áanélliihyéhjáa neémeé:

—Dílbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ñná ímityúné méenuúbe?

Áronáacáhjáa tsiiñe kéévánécoba neémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dílbyedívu!

¹⁵ Áanélliihyéhjáa awáa íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcótsoñe íhvétsoobe diityédívú diityeréjuco iwátyétyéhcú páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dílbyé já llahájsivu itsájtyéébedívú píhcyaaavéhi. ¹⁷ Aaméhjáa dílbyeke uácó wájamu duujínuúdú neéjavu. Áhduréhjáa tsuhjúuuhónetu imyéénúné चाहíwavu ávohjácómé dílbyeke.

¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcómé:

—¡Ñóóoj, áanu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa íñéene dílbyeke úníchíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dílbyé lliiñévu ímíhómóbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dílbyedi iúúhívaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dílbyedi iúúhívaténé boone tácoríucúmé teeja duujínuúdú neéjaá. Áánemáhjáa uácómé páñétúeja

dííbyé wajyámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyéyhécúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyéyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévu péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejááadorómá Róópómútsij caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyéyehcúíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchoromé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácýoma bíínojpácýo íúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyéyehcúmé páwachékevu ááméjuturéi nuhba íjcyánaaáca. Ááné boonéhjáa tsodáhómú nehócýcatsi caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóomé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééeneé: “Áánu jodíómú avyéjuube.” ²⁷ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsi ímityúmútsikye wátyéyehcúmé dííbyé únútu panéjcvátú íjcyáwachékéécútu. ²⁸ Ehdúhjáa ímityúmútsima dííbyeke wátyéyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Ímityúmé raahóri dsíjívéiibe ímityúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi íúúhívaténemáyé ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívaturé tsiíñe ú pájááávésóiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiááné pátyetétsohíjcyáabe. Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. ³² Aabe cána óví ímiááné dííbyéjuco Críjto mee íjraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí eene éwachékevúne ditye wátyéyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé únútu ditye wátyéyehcúmétsi uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjívéne
(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójípíñétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó ávyétá íhnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabatááni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébé íhjuú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áánéllíihyéhjáa tsaapi íícúí wájyámubádú nééne bíínójpácýo kiwátyetu íééníyojéné úméhéí níjcaútu ípícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óví Eriá níityétsová dííbyeke.

³⁷ Áánáacáhjáa tsiíñe ávyétá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjívéne. ³⁸ Ááné tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájco wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcvávú wajítahnécú.

³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyējuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíñe dsíjívéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiááné áánu Píívyéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléemú díbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyulléturé ñítehíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsííñé Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsíjjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca díbyeke píáábohíjcyámé téhullétú díbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure íjcyámé tsijtye walléemú díbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ñítemeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeeévejcoójilli ditye ímíbájkímyeíhíjcyajcoójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píívyéébé avyéjú ítsohíjcyaaabe. Aabéhjáa diibye Piráátoké táumeí díbyeúvú ñítemeho icyúúuki. ⁴⁴ Ááneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiááné íhya dsíjívéjúcoóbe’ íñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúubeke ipíúváne dílloobe ímiááné dibye dsíjívéjúcoohajchíí iwáájacuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúúca dibye dsíjívéne. Áánéllíhyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeke dibye iújcúne icyúúuki. ⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhoúvuke íñítyétsóne bíjínúné imíwu néené wajyámuba iáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdómeíñe níkyéhéjú pañévu icyúúune wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpi tsíjpile Maaría Jotséemútsíj tsíjújumá ájtyumí dibye cúúune.

16

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíine

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyeeévejcoójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsíjju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcuújpacyóné Jetsóó ñítemeho itsójtsootéki. ² Áánemáhjáa tsíjju tsííñe tsemáánaréjucó tújkévajcoójí pejcojúco díbye níjkyévu pééme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnááca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájcó nééwayu íñéetsoóhi?

⁴ Árónáacáhjáa ñítecunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévu úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsá ímiánéjcuri ácuúcunúubeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúubeke. Árónáa tsá dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchii dibyéé íjcyatsíí pevetsíiyéjúco íjcyane. ⁷ Ahdícyané méuúballété Péédorómá tsijtye díbyé mamyémuke tsúúca tsiíñe dibye bóhíjucóóne. Méneeco dibye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévu diityémá íátyúmíjcatsí diityékéé íñéhíjcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa díbye néénemáyé wájucóomé iíllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muucá úúbáletu mítyane iíllityéneliíhye.

*Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa ibóhijcójí cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaríá Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóólledívu.
¹⁰ Aalléhjáa úúbáleté dííbyé mamýmú dííbyeke kímóóvehíjcyámeke.
¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke dítye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívú ibóhówaávéne boonétú tsiiñe bóhówaáveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívú.
¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúbálleróné tsá dítye cáhcújtsotúne.

*Muhdú dítye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówaáveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyamedívú. Áamekéhjáa uhbáichoobe ímiááné bóhííbeke íajtyumíné tsijtye úúbálleróné dítye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Ahdícýane óví ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyáné míamúnáake méúwaabó dítye pájtyetéíñé uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiááné icyáhcújtsóné uubállé tsójtsótsámeímyé ihdyu pájtyéteéhi. Áanetu cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcujtsómé tamýémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimýémuke dítye ékééverómé tsá ñná méénúityú díityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíitsohíjcyááhi.

*Níjkyejívú Jetsóó pééneé
(Rc 24.50-53)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééneé boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íávyéjuuté dííbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráityúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓÓCAÁ

Róóca Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Íhjuu tújkeváne

¹⁻² Tsúúca muurá tsaate uwáábojite muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné pañetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájyuube Téóópiró éllewu, diityékée o díllóhíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí idyájúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállé ditye méenune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávámeíñe

⁵ Jodéa iññúji avyējuubéhjáa Heróóde íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváabe Tsacariá Abiámuúbe. Áábé táaba méméhjáa Eritsabéé Aróój tsíménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí ijsúcunú dííbye táuhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá íñetú néétsámeítýú míamúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávátú mewa Eritsabéé ajchíbá íjcyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéememútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébe úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéenuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye llúúvájtedítýú pañétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariake dómajcóné díbye úcááveíñe pañétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane díbye ipyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa díbye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjýváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné waiji íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íajtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacariake:

—Díhllyedíñe. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjývahíjcyáne. Áhdícyane muurá dítyáaba Eritsabéé tsímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhstútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó áadótyúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá díbye áadótyúne. Muurá tsíjju íbúwá pañérei íjcyároóbé pañe tsúúca Píívyéébe Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke íjraéemudítýú Ávyējuube Píívyéébe icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéke ítsíimemáyé cáánímuke díbye ímíbaávyetsómé tsáimiyéjuco íjcyáiñe. Áhdure lléébohíjcyátúróméke ímíbaávyetsóíiíbye. Ehdú muurá Ávyējuube Jetsóó íhde míamúnáake ímíbjchóíiíbye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsó Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébe Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllíi diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óoma íjcyáiñe? Muurá tsúúca kéememútsíjyuco muhsti átyáábama.

¹⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píivýéébe oke wallóó íúníu múnáajpi Gaabriéé o Íjcyáábeke díéllevu uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyané Ícyoocátú tsáhájucó u píivýetéiyú u íhjuváné dááchikye tsíju tsíimávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllíihye. Ehdu úúma pajtyéíne íéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa nééneri Tsacariá duurúvájá pañe Íjcyáábeke míamúnaa áachítýú ityéhmérone múhduréjucó íjtsámeíñe ícúu díbye tsáátúnéllíihye. ²² Aabéhjáa íjchivyédú ímiááné tsáhájucó píivýetétú íhjuváne. Íhyótsíríyéjucóhjáa díbye úbáhcýohíjcyáné díityémá íhjuvvarone. Aanéhjáa íjtsúcunúme tsíeméné dílbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dílbyeke tene dómáycodújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó íhjuvavu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímiááné tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjuvátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhjuvavahíjcyánetu íhveté íñe íllu óoma Píivýéébe meenúhi.

Jetsóó tsíimávámeíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille Íjcyánáa idyé Píivýéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari Íjcyacóómí Natsaréevu díbye íúújeté wájpíikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áabajáa ityáábáva Dabííúvúj tsíiménémúhaabe Íjcyáábe. ²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ípyéene néé díílleke:

—Maímijyu íhdyu u Íjcyanej. Muurá Píivýéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehnííñevu.

²⁹ Ehdúhjáa díbye nééneri íllure íúllévenúne íjtsámeíllé íná nééiyóné ehdu díbye nééneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllyédíñe. Muurá Píivýéébe uke tujkéveelléhi. ³¹ Ahdícyané ú éevaáhi. Aane u tsíimáváábeke ú meménuu Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube Íjcyáa Pañétúejpi Píivýéébé Hajchí Íjcyáábe. Áabeke Píivýéébe ávyéjújtsóó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabííúvúke íavyéjújtsódu. ³³ Aabe íjraéémú avyéjuube Íjcyáa múijyú cápáyóóvéityuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllíi díille Maaríá néé dílbyeke:

—¿Aca muhdú ó éevaá wájpíima o Íjcyáallejíivari?

³⁵ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá íhdyu íhtsútuube Píivýéébere Ípííchoj tééveri ehdu úúma méénuúhi. Áanéllíi dílbye u tsíimávaabe dííbyé Hajchíyé Íjcyááhi. ³⁶ Téhdure muurá díílle Eritsabéé tsíimávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjucó Íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájucó dille éévane ajchíbá Íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá íná Píivýéébedívú túhuutúne. Páneere píivýéteébe.

³⁸ Áanéllíihyéhjáa Maaríá néehí:

—Muurá dílbyeke ó ícúvehíjcyáhi. Aabe íhdyu óví eene oke u néhdu óoma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsíhdyu ílluréjucó níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhívéne

³⁹ Átsíhdyúhjáa ícúiyé múhdúj coojívatúrá díille Maaríá péé Jodéa ííñújiri Íjcyáné caméhbáuri Íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacariáke íááhívéne

dííbyé taaba Eritsabéeke duurúváhi. ⁴¹ Ááné tujkéverihjyáa diille Eritsabéeke íjtsiiméné vááúmeí ihbáú pañe. Áánáacáhjáa Píívyéébe Apííchó tsúuca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehniíñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíimáváabeke ímí pícyoó panévatúre. ⁴³ Aalle gmuhdú ídátsohíválleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Tápájtjetéébe íjcyáííbyéj tsijju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíimene vááúmeí íimíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tujkévéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúíbye úuma muhdú uke íñéhdú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllí Maaría néehí:

Ávyetáre táííbuuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápájtjetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé ícúve múnáalle ídátso ó néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyéeveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítú múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityédí ídáátsóvéne. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehjí imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoobe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjútédítú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikeréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneriyé tsúúrámehíjcyámédívú ehniíñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu íhtsutúme ehnéva múnáa tééneriyé tsúúrámehíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá íhñéjté íjraéemú meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá mújyú níjkéváityúné éhnehjáa méidé múnáajpi Aavarááuvuke pámeere íjtsiiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápíhchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsijju tsíimaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúuca itsíimáváiñe ééve úújetédú tsíimavá wájpíikeye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díílle hájkímuma tsijtye téeneri íimíjyúúvéne duurúvá dílle tsíimaváné Píívyéébere díílleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúuca íhyojtsítú pápíhchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa ímílleromé dííbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaría déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsijju néehí:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánéllíhyéhjáa nééme díílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa íñééne cááníkye úbahcyómé díbye imyémenú keená íimíllenévu. ⁶³ Áánéllíhyéhjáa cááni Tsacaría tsíeméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyááhi’ íñééneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúuca íhjúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí caméhbaúne múnáa íúllévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáádityu néémeé:

—¿Aca íhya íiné ihtsútuubéi dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke ijtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacariá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téjyu diibye cááni Tsacariá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe neéhíí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee ijraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyeteki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíiménémúháabedítýú pícyóiibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóííbyeke tsúúcajátújucóo íhjú uubáalle múnáaj téeveri íñéhdúú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méihdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké íñéhdújucó. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe meke mémunáadítýú ípájtyetétsoííne íínerí íllityétúmé dííbyekéréjucó meíicúve múijjú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íihjúvátshdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyaa íhtsútuube Píívyéébé íhjú uubáalle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke ú ímíbaávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúúca diityé ímítýuháñe Píívyéébe diityédi ídáátsóvéne ábájíiveííne ditye ípájtyeteki. ⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu wállóóiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéííne mééma méénúúíbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóo ímiájjítóvú eene iwágóóóvéíyojítóré úráávvehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáajácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdú muurá ímiájjítóvú meke waajácútsóiibye tsáímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacariá.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíimene tsáímíyé píívyeebe íjcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ííneubará píívyétúné ííñújiri ímúnaa íjraéémú dííbyeke ímííneúvú wáajácútsíhvújucó.

2

Jetsóoke Maariá tsíimaváne

(Mt 1.18-25)

¹ Áánétúhjáa Maariá tsúúca tsíimávaííne pííhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñe icyáátúnútsámeiki.

² Téijyúhjáa Tsííríá ííñújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeííne. ³ Áánéllíihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íííñújí comíínevú imyémeháñe icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé díille mewa Maariá éévállema péé Gariréá ííñújí Natsaréetu Jodéá ííñújiri íjcyacóómí Beréevu Dabííúvúu tsíimávámeítsihvu imyéme icyáátúnútsó dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyánéllíihye.

⁶ Aanéhjáa tétsii dityétsi íjcyánáa tsúúca Maariá tsíimávaííne ééve úújetéhi.

⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke ítsíimaváne wáiyámubááneri íbíjínúúbeke tódsíjcaró jéémú éébutawá pañevú kíá dityétsi íjcyáíyotsíí íjcyátúnéllíihye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke ááhívéne

8-9 Áánaacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco nįjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedítýú Píívyéébé ámítsaréhó dítýéké ájchúcunúneri mityane íllityéme. ¹⁰ Áónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha éllevu pámeere mityane ímįyúúvéíñé uubállema. ¹¹ Muurá tsúuca ámuhá avýejuube ámuhakye pájtyetésóíbyeke tsáápille tsímavá Dabíúvú coomívu. ¹² Aabe wájýámubááneri bíjínúmeíbyé jéémú éébutáwá pañe įjcyáábeke ámuha maájtyúmínetúré méwaaajúcuú diibyėjucó įjcyane.

¹³ Áánaacáhjáa diibye nįjkyéji múnáajpi úníúvú tsįjtye mityame díbyé nahbété bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

¹⁴ Maímįjyu Píívyéébe nįjkyéjiri įjcyáabej. Muurá íñńjįri įjcyáné míamúnaa díbye ímillédú įjcyame tsaímįyėjucó įjcyaiñé ñná diityé hallúri įjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa nįjkyéji múnáa tsúuca péené boone diitye jéémú tehmeté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene ícúí téhullévú péeme ímiáané ájtyúmité diille Maarıaa, Jotséee, diibye tsíménéwu jéémú éébutáwá pañe įjcyáabee, įjcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa díbyeke íajtyúmíne úúballé nįjkyéji múnáajpi díbyéwúudítýú nééneé. ¹⁸ Áánerįhjáa ullévenúme. ¹⁹ Aanéhjáa Maarıake íñé ímįyaú pájtyelle téeneri ítsámeįhįcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehmeté oomí Píívyéébeke ávyéjįtsoméé diityéké tene némeįdyújucó tene įjcyánéllíihye.

Jetsóoke ditye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojívá įjcyáábéwúuke íñaméhó nįjcáúemííhé kįhdyahíróme. Átsihvúhjáa díbyeke meménúme Jetsóodívú nįjkyéji múnáajpihįyáa Maarıake dilléi éévátúné ihdėjucó néhdu.

²² Téjyúhjáa diille Maarıá ímíbajchómeíñe éévé úújeténélli péeme Jerotsaréevu Moitséevuj tééverįhįyáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téjyú Jetsóoke Píívyéébé hótįsį pañévú pícyoomútsi.

²³ Ehdúhjáa meenúme Píívyéébé taúhbaju illu néhdújucó: “Tujkénú pamévare wájpiikye tsímávaabe Píívyéébé wáabyutáábé įjcyáahi.”

²⁴ Aamútsįhįyáa tsajtyé Maarıá ímíbajchómeíñé hallúvú Píívyéébeke íicúveíñe míityétsi wahpétetsikye díbyé taúhbaju illu néhdújucó: “Múu tóómehémútsíúbake įjúúumútsíúbake tsivá ímíbajchómeíñe ícúve.”

²⁵ Téjyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé įjcyáabe Tsimeóó tsaímįyé Píívyéébe ímillédú ícyahįjcyáabe ítsohįjcyá įjraéémuke ímíbáavyétsóíbye tsááiñe.

²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó įjcyane úúballé díbyeke díbyéi dsįjívétúnáa Píívyéébe wálooíñe meke pájtyetésóíbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré túkévįtsóneri péé duurúvajávu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsįjįmútsi úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé taúhbaju néhdújucó díbyéwúuke imyéénuki.

²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó díbyéwúuke íihbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúuca íñe oke ú ajtyúmitsó okée u néénevu díicúve múnáajpi o įjcyáábeke. Áhdícýane óví illurėjucó o

dsíjivéne. ³⁰⁻³¹ Tsúúca ó ájtyumí múúhakye pájtyetésóíbyeke pámeere míamúnáadvú u bóhówáávetsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure ijraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájíjtóvú waajácútsoóhi. Áhdure ihñjéte ijraéémuke ávyéjútsoóíbye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhjuváneeri tsíjyumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú piáábó táúmeíbyé ímí dityétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maariake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnaa ijraéémudítýú éhniífnevu tútávaáveéhi. Aame íllure díbyeke ehdiíválleé ávyejúúllétúme. Áronáa íjcyaimyé tsaate díbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdu díbyeke tene pájtyécooca waajácúmeííne muhdú míamúnaa tsáápiítsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u ítene uke tsíjjuke ávyetá kimóhcó pájtyeé diííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maariake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajuwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 pijcyábájucó ipííbajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Pajjyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré ihjyúvahíjcyá díbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho díbyema íhjuváoóca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévjtsóneri íhdéjucó íiná pájtyeííne úúbálléhíjcyalle tétsihvu itsáane duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Áané boonéhjáa úúbálléle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ipájtyetéíne ítsohíjcyámeke.

Natsarévu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsíjyumútsí imyéénúne boone oomí Gariréá ííñújivu íhcyóómi Natsarévu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaimíyé píívyeebe panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá íjcyáábema tsíjyumútsí péé Jerotsarévu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhíjcyádújucó. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítýú coévaabe Jerotsarévu dityétsí wáajácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjucó ipyéérone néhcóromútsí díbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúme pañe néhcóromútsí. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsííne óómimútsí Jerotsarévu díbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piñe ácuúcunúúbé ditye íhjuvájcatsííne lléébúacunúhíjcyáábéke. Aabéhjáa téhdure dílohíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme muhdú kémúúbejííva wáájácúneri. Téhduréhjáa díbyeke ditye díllone díbye añúcuéhíjcyáneeri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíjyumútsí díbyeke íajtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsíjju nééhi:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriívéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíínehjíréjucó íjtsámeímútsíyе.

⁴⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ívane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújucó o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye nééne tsá dityétsí wáájácutú ñná iñééiyóné ehdu dibye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsí diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsáimíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsíju íjtsúcunúneri ítsámehijcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téjyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, íjcyané iñújííí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríniá iñújí avyéjuúbe.

² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúúvájte avyéjujtétsi. Téjyúhjáa Tsacariá hajchi Jóaa íñéubará píívyétúné iñújíjiri íjcyáábeke Píívyéébe néé dibye úwááboki. ³ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyané patsíhjívá múnáakéré Joodáa únuri íjcyané iñújííne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íñvéjtsóne Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco íbúwáávéne itsójtsótsáméi Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé ímítyú ílluréjuco íábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohíjcyá Píívyéébe íhjúy uubáalle múnáajpi Itsaíáúvú íllu néhdújuco:

Méllééboó íñéubará píívyétúné iñújíjiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meíjcyahíjcyánetu tsáimíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívakí. ⁵ Méímibáávyé ámúhá íjtsáméi éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevérejuco íjcyadu. ⁶ Muurá Píívyéébe wáalloo meke pájtyetétsóíbyeke pámeere míamúnaa íajtyúmíki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóaa úwáábohíjcyánéllii tsaate peecútéré dííbyedívú itsójtsótsáméi tsáameke neébe:

—íÁvyeta mía ííñimíyémúeméjté ámuúha! ¿Múha ámúhakye néé peecútéré ámuha metsójtsótsáméíñeri mepállójcóiýóné Píívyéébe meke méímítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímiáané Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímiáané téhdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráúvúj tsíménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii ñná ámúhakye pájtyeítyúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráúvúj tsíménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágoóíñé éhne múúne tsaapi íbájtotsu ímiñe néévátuhéjji úwáájiri íllóne cóvajtsódu.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánélliihéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá ímajchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe dítyéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé itsójsótsámei dílbye éllevu ipyééne nées dílbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méljcyáiyá ímí Píívyéébema meijcyaki?

¹³ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju néené ehniíñevu ámuha maáhdótsohíjcyáiyuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú nées dílbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méljcyáiyáhi?

Áánéliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecúteré ámuha medótúcuhijcyáiyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná ditye ámúhá wákimyéi áhdone múu ímí ijsúacunú tehdújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllí dílbyedítýú míamúnáa íjtsámei tsáijyu múu diibyējuco míamúnáake pájtyetésóiibye díbye íjcyane. ¹⁶ Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpanyori. Áánetu íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehniíñevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríuucu dílbyedívú o píihívítýuroóbe. Diibye ihdyu ímiááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóóiibye. ¹⁷ Muurá dówajcárováiibye ímítýúmedítýú ímiáámeke éhne múúne bñvá pañétú tríigo meújcune maááhívetsódu. Muurá ímiáámeke iújcune ímítýúmeke waagóóiibye cúújuwa múijyú áabatéítýúwá pañévú éhne múúne tríigo néesvá meújcúné boone téhiibáji bñvámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke nées íveeki ímiñejí íñahbe Peripé táábake díbye táábaváne. Téhduréhjáa neebe díbye tsíñehji ímityúné méénuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóíyótsihvu íllure dílbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoóbe. Áánerihjyáa éhniíñevúré ímityúné méénuúbe.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dílbyé Apííchó íjuuudú bóhówaavéné niityé dílbyedívu. ²² Áánáacáhjáa Píívyéébe nées cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnáaúvu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeihijcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríi hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríi Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíi hajchi. Áánetúhjáa Revíi Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatíi hajchi. Áánetúhjáa Matatíi Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áánetúhjáa Éerí Nagái hajchi.

26 Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Tsemeí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. 27 Áánetúhjáa Jodáá Joanáa hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néerí hajchi. 28 Áánetúhjáa Néerí Méékí hajchi. Áánetúhjáa Méékí Áadí hajchi. Áánetúhjáa Áadí Cotsáa hajchi. Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. 29 Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíí hajchi. 30 Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi. Áánetúhjáa Jodáa Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáa hajchi. Áánetúhjáa Jonáa Eriakíí hajchi. 31 Áánetúhjáa Eriakíí Meréa hajchi. Áánetúhjáa Meréa Maináa hajchi. Áánetúhjáa Maináa Matatá hajchi. Áánetúhjáa Matatá Nataa hajchi. 32 Áánetúhjáa Nataa Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. 33 Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáa hajchi. Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áánetúhjáa Aráa Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páaré Jodáa hajchi. 34 Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áánetúhjáa Aavaráa Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. 35 Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáó hajchi. Áánetúhjáa Ragáó Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáára hajchi. 36 Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi. Áánetúhjáa Apatsáa Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. 37 Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa Matotsaréé Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jaréé hajchi. Áánetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi. Áánetúhjáa Mararéé Caináa hajchi. 38 Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséété hajchi. Áánetúhjáa Tsééte Adáa hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

1 Aanéhjáa Jetsóó pañe Píívyéébe Apííchó íjcyaaabe Joodáatu oómííbyeke téénere tsajtyé íñéubá píívyétúné ííñújivu. 2 Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dííbyeke. Ájyúhjáa 40 coojívájucu májchótuube téhulle íjcyaaabe ajoyábáavatéhi. 3 Áábekéhjáa diibye Naavéné néehíí:

—Bo ímiáané Píívyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

4 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néené boonétú dííbyeke tsajtyéébé cáméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchíjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánélliihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáámevu itsájtýéébeke neébe:

—Áyu cána ímiááne Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáalloo níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íñá uke ipájtýétuki.

Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neébe:

—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memáváríjchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíñe ímáváríjchóiyóné ipíívyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco díbye íhvétsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa ííñúji múnáadítu

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiihye Jetsóó Gariréa ííñújivu Píívyéébé Apííchó dííbyé pañe íjcyaaábe. Áijyúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééne ííñújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééne ííñújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréi úwaabóne

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyéé ipíívyécoomívu. Aabéhjáa imyéenuhíjcyádú wáyeeévejcojójí pihcyáávéjé pañevú eevé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa díbye éévétsíí nééhíí:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáajácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhraje. Áánetu díityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úúbáalle Píívyéébe díityémá ditye pájtyetéíñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéevéné boone téhaamívú tééjé wákimyéi múnáájpikye íajcúne ácuúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjé pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu nééne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó díityéké nééne pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa íullévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméij.” Ehdú muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóómiyí méénúrátyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píivyécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíne neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámuhákye o néékií: Tsá muurá cáábyekéikyé Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú íiñúji múnáa ávyejúúlléityuróne. ²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mityame píibájujite walléémú íjcyará Eriáúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba téené íiñújiri 3 pijcyábáj pñénévú daari íjcyánaaáca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píivyéébe wáallootú Eriáúvúke diityé éllevu díbyée diityéké néene dítye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wáalloobe Tsidóó íiñújiri íjcyacóómí Tsarétari íjcyané píibájuúlle éllévúré dííbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mityame íjpi chajááveri chémeme Eritséóúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítýúu tsá tsáápiuba bóhíitsámeityúne. Apáábyéree Tsííriá íiñúji múnáajpi Naamáa bóhíitsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaabe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbáavatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejcóóji. ³² Aaméhjáa ulléventúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaaabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba néehíi:

—¡Jsetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhjuvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díicya! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéne diityéj pñénévú íjcaáyóóbedítýú dííbyeke tútávájtsoúubére. ³⁶ Ááneríhjáa pámeere iúllévénúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyané tsaaté pañétú?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyané uubállé tsújaavé pámeere téené íiñúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávéjá pañétú íjchivyédu Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áánáacáhjáa dííbyé baabe áíivyeri chéménéllii dííbyeke néeme díbye íbóhíitsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mityámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Ájyúhjáa meíjyunúrónáa tsivahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe.
⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajáácuméhjáa ímiáané diibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíne ditye tehdu íhgyuvájúcoótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iññújí pañe
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó péé técoomítýú tsiíllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré pééme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájuryá dííbyeke díbyeí ipyéetu diityédítýu.

⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju. Muuráhjáa téenélii Píívyéébe oke wallóóhií.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhíjcyané Gariréa iññújiri pihcyáávejáané pañe.

5

Mítýane amómeke ditye újcune
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsaréé unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dííbyedívu píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacunúne ímíllénema.
² Áánáacáhjáa ájtyúmiíbe míneecu íevemíícú téúú úníuri cátsuhjúcunúmíícú témíícú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iññjtyu íjchívyéné boonéemíícú.
³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú úucáávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke píínéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téemí pañétú diityéké úwáábótsihdyu nées Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áánéliihyéhjáa Tsimóo nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhájchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa ihdyu u néenélii tsiíne muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítýane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóóhó ílluréjuco móhtobané diityé padúúcuri. ⁷ Áánéliihyéhjáa íhyójtíneri bómíhcómé íñahbéjté íhdyúémíri íjcyámeke ditye ípiáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhminéécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Pééodoro iúllévenúne Jetsóo líiñévú ímímóúúvéne néehíí:

—Ávyéjuúbej, ímítýuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityané amómeke iújcúneri iúllévenúnema.
¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóo nées Tsimóoke:

—Tsájuréévedííne. Muurá íne amómé líiñájaja múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsofíne.

¹¹ Áánéliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chááávéébeke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chááávéébe tsáábe dííbyeke íajtyúmííbé líííhévú imímóúúvéne nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócárájcoobéré nééhií:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca bóhííbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye muuca íúúbállétu muhdú íbóhííne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjítsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúúca pámeere tééne uubállé waajácúhi. Áánéllíihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyaávehíjcyá dííbyé uwáábovu díbye díityéké íbóhíítsó dítye chéménéhjitu. ¹⁶ Árónáacáhjáa díityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íhhyúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhítsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsájyju úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñúíícutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa íténáa Jetsóó Píívyéébé íhnáhoori bóhíítsóhíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ííbotári íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imílleromé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Árónáacáhjáa tsá dítye píívyetétú múhdutú íúcáávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. Áánéllíihyéhjáa cáámevu íñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu níityétsómé dííbyeke míamúnááj píínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíívéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsííhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné íhhyúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíívari? Tsá muurá míamúnáa ímítýuháñé mewáágoóítýuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe píívyeté teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa dítye néjcatsííhé Jetsóó iwáájácúne néé díityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méíjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó píívyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímítýuháñé díityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó píívyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díímítýú úuma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó píívyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.”

²⁴ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñééne díiíbye íjpi vááúmeityúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye díhhyávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj p̄nētú iijyócuúvéne p̄júcoobe ihjyávu Píivyéébeke dúúrúvaabere. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyí Ijcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivyéébeke. Aaméhjáa itsájúréevéne nééhií:
—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyējuúbé wáábyuta dsíidsike iáhdótsohíjcyátsihyí ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:
—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéénuhíjcyáné íhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjyávu. Áánevúhjáa dibye míñutsómé mityame tsáá tsijtye ííñújí ávyējuúbé wáábyuta Ijcyáne dsíidsí ahdótso múnáa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí Ijcyá tétsihyí diityéma. ³⁰ Áánélliihyéhjáa paritséomú tauhbájú uwaábojtemá néé dííbyé mamýmuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáámemájíivari?

³¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaímíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. ³² Ahdícyane tsáháa ímiááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímbáávyétso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki.

Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii néeme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýemuu, paritséomú mamýemuu, Ijcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píivyéébema íhijyúvácoóca? Áronáa muurá dímmamýmú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatésí táábávajcatsíñé wañéhjívu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú néene támamýmú tsá majcho áwáítyuró diityémá o Ijcyáné hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu Ijcyáíñé diityédítýú o pééíñé. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñéhajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñéené boone diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhnííñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpcáyo bíinojpcáyo mepícyoone tsúúcáau míhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpcáyo iúhtsaráúúvéneri táváajcá tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpcáyo, cahpáyuu, Ijcyane. ³⁸ Áánéllii béjpcáyo mépañénú bééú pañévure. ³⁹ Muurá tsúúcáajpcáyoóré iádóne ímillémé tsá ádoítyuró béjpcáyo bíinojpcáyo tsúúcáajpcáyoóré ímí diityédívú néénélliihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

Wáyeéevjccójí Jetsóó mamýmú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáiyu wáyeéévejcóójí ímamyémuma úmihéj piinetú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúmé imájchoki. ² Aanéhjáa paritséómú ííténe nées diityéke: —¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áánéliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáiyúu íajyabáavaténélii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévu iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé íicúvé páaa majchómé apaámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóójí.

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáiyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjé pañévu Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébe tétsihi. ⁷ Áánéliihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívuré íitehíjcyá dííbyeke téjcooji díbye bóhítsóhajchíí téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane íñééroki. ⁸ Ehdúhjáa dítye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó nées diíbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbye éllevu. ⁹ Áábedityúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóójí mepiáábóityuro tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá dítye ídsíjívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéke ííteebéré nées dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune dííbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáho cayóbáavatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú dítye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téiyúhjáa Jetsóó caméhbaúvú péébe Píívyéébebema ihjyúvápéjcovéhi. ¹³ Áané tsítsíívevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áamedityúhjáa újcuube 12-meváké pañétúejte ímamyémú íjcyame úwáábomére péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóáaa, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaa, tsijpi Jóóda íjcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méénútsóíbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene caméhbaútu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áiyjyúhjáa mityane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéa íñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa

tsivá chéméméhjike dibye ibóhíitsoki. ¹⁸ Áamedityúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí imíllehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómájconeriyé bóhíhíjcyáne iájtyúminéllíihye.

*Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuke ííténe néehíi:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjiúvú menééme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píívyéébé avyēju.

²¹ Maímijyu ámuha meíjcyane dibye imíllédú ámuha meíjcyáiyóneri met-súúráméihíjcyáme. Muurá ámúhake píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehji ámúhake pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámúhake imíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íñe Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyáne déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá ámúhake lléébóityúne. Ámúhake átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáimyé ámúhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éjyuuúvú díityé íhdé múnáaúvú Píívyéébé íhjú uubálle múnáadi ícúbáhráhíjcyáhi. Ahdu ámúhake ditye dárííveróné pañe óví ámuha íllure méimíjyúúhíi. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó íñé imíjyaú Píívyéébe ámúhake pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa tééneriyé tsúúráméihíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri ditye imíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

²⁵ Ehdu íñé imíjyaú panévatúré ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá idátsó díityémá níjkévaíñé íñé imíjyaú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá imíjyuuri íjcyáromema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyējuúllehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá díityé íhdé múnáaúvú iye Píívyéébé íhjú uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

*Meke múnáájtsóromeke mewájjune Jetsóo úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájjy ámúhake múnáájtsóromeke. Áhdure ámúhake tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámúhadítyú ímityúné íhjúvvarómema tsaímíyé íhjúvváhi. Téhdure ámúhake áábohíjcyáromé hallúvú múu táúmeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíi tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámúhá wajyámú díívane ditye ámúhadítyú újcúhajchíi múu íhvejtsó tsiijya ditye ítsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámúha éhné náníhajchíi tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíi múu ícyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámúhake wájjúmekéré ámuha mewájjyúhajchíi tsá ímíá wájjú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure díityéké wájjúmemáyé wájjújcatsíhi. ³³ Téhdure ámúhama ímíáámé íjcyámemáyé

ámuha ímiáámé mejjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé ijcyarómé tehdu meenuhi. ³⁴ Áhdure ámúhake tsíeménevu ájcúmekéré téené cápayóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé ijcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkíye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhake múu néhníllérómeke iwájyúne panévatúré ditye pihónéhjitu píaabó ditye ámúhake píámeítyúrónáaaca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha mejjcyame íiné imíjyaú méjcyaaíhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé ijcyarómeke ídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óví ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

*Tsijtye múhdurá ijcyáneri meíhjuvátítyuróne
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Tsá múu íhjuvátú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhake ínéétu téhdure ímityúmé ámuha mejjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhake ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejtsó íná díityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhake íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá nééromeke téhdure Píívyéébe ámúhake ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboobe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámúhake píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwáaboobe néehíí:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityéítyuró wáhyéju dííváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehniíñevu wáájacútúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méjyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúné pañe wááhyewuúné ijcyáneri ámúhá hálluúné pañe úménebáané ijcyane wáájacúmeítyúme? ⁴² Muurá úménebáané ámúhá hálluúné pañe ijcyane tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúné pañe ijcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha mejjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebáané ámúhá hálluúné pañe ijcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúné pañe ijcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

*Muhdú mejjcyánetu méwaajácúmei muhdíívamé mejjcyane
(Mt 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyané uméhé nééváítyuró átéréene oove ijcyatúne. Áhdure oove ijcyatúné néévahíjcyané uméhé tsá mújyú nééváítyuró oove ijcyane. ⁴⁴ Muurá ínéévatúré méwaajácú uméhéené kéeméhéjji ijcyane. Tsá muurá mújyú tsúhjívahe nééváítyuró híigoó. Áhdure tsá mújyú wacyónejke nééváítyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íívane muurá ímiáámé íbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhjuváne. Áánetu ímityúmé íhjuvává íííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi íjcyanéjuco. Muurá muhdú íbúuúné íjtsaméi íjcyadújuco ditye íhjuváne.

*Míítýétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ ¿íveeki ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámúhakye o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejíivari? ⁴⁷ Cáhawáá ámúhakye o úúbáalle muhdú tahñéjéte oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeííbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé itséhdíhiejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááóíturó ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíihye. Ehdu muurá tahñéjéte oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áánetu o nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñéúvú ihjyá apíhajcúné wádúhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

*Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájipikye Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.5-13)*

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhgyúvátshdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhgyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyucu. ³ Áánáacáhjáa díibye íavyéjuube tsúúca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké túkevétsojtédítýú wálloobe dííbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpiíkye. ⁴ Ahdújucóhjáa dítye ipyééne néétene:

Ímiáábé díibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehjújuo u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájyuube íjraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépíhcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa dítye néénéllíi Jetsóó péé díityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjúcóónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú dítye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ídátsó díbye néénéllíihye. ⁷ Téénéllíihyévané tsá díbye páñetu úúma íhgyúvatétúne. Áánéllíihyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhííki. ⁸ Muurévá téhdure tsíjtye íavyéjute dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke díbye táuhbánéjuco dítye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa díibye tsodáhómú avyéjuube nééne dítye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyárómedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa díibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúúca díibye íúnú múnáajpi bóhííbeke.

Dsíjívéebeke Jetsóó bóhítsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naívu péébema tsíjtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájyúllé hajchi apáábyéré íjcyáabe dsíjívéebeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhgyáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

14 Ehdúhjáa iñéene teene ítémeho dibye ékééveténéllii teeho íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke:

—Líhi, dácuúve.

15 Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúuca iácúúvéne ihjyúvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsíjyuke néé dille itsájtye dííbyeke ihjyávu. ¹⁶ Áánerihjyáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréevéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íne Píívyéébe píaabó ihñéjteke.

17 Áané uubálléhjáa páneere Jodéa iñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñé iñújíne múnáa waajácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllewu wálloomútsi
(Mt 11.2-19)*

18 Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. ¹⁹ Áánélliihyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wállóobe dítyétsí ídillóté dííbyeke dííbyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsoíiibe tsááiíbye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu dííbyéjuco íjcyátúhahchíí tsíjpiikyéi ityéhmeki. ²⁰⁻²¹ Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújetenáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó díllewu uke muhtsi medílló çava dííbyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú tsááiíbye? çMityá tsáhái dííbye u íjcyatúne? ²² Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóone, úllétuméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca úwáábómeíñe. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóó néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómíñé boone dííbye Jóáádityu neébe:

—çAcáa Jóáa íñéubará píívyétúné iñújíri íjcyáábédívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? çA ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduváré dííbyé íjtsaméi nééneé? ²⁵ çA tsáímíyée úcámeíhíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu újcyámeícyá tsá íhdícyátsihyi dibye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñe pañeíyo dííbye. çAané muubá ímiááné dííbye? ²⁶ çMityá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpí dííbyej? Ímiááné dííbyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehnííñevu dííbye. ²⁷ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Ó pícyoó dííhde tsáápiikye dibye iúúbáalle míamúnáake ditye ímíibáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjútédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí dííbye Jóáá ehnííñevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsótsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdújuco méénune. ³⁰ Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsótsámeityúmé íllure ehdíívallehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

³¹ Áámekéhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsíimedivuj. ³² Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduvaré médáíívémeíhijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá díbye bíínojácýó ádohíjcyatúne. Áábedítyúu ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíínojácýo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Árónáa muurá Píívyéébeéjte íjcyámedítyú bóhówaavéné díbye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséomuma taúhbájú uwáábojteke.

Jetsóó paritséomúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséomúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó díbye ihjyávu dííbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áánaacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúúcújpácýoma. ³⁸ Aalléhjáa dííbye líííñévu icyánoovévane tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyej tuháácýú ípípajchóné íhñíwacoríyé ípáácýúne Boone téjtuhácýú ichóhchóne teene pacúúcújpácýoríyéjuco dílle múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dílle Jetsóoke méénune dííbye eenée dííbyeke ihjyávu tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píívyéébe íhgyú uubáalle múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa díbye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díñe, Ávyéjúúbej.

⁴¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhgyáa dsíídsi táúmeí tsáápiíkye. Áámútsídityúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíváre. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco díbye íhvejtsóné teene diityétsídi ídáátsóvénema. ¿Aane caabyé diityétsídityú éhñííñevu dííbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áánéllíihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya dííbye eenéhjáa éhñííñevu dsíídsike táúmeiíbyej.

Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere díílleke ííténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhiwévaróóbema tsá nújpacýóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipíapachóné paacyú íñíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaácyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhniwau dúúrúbájpácýóúbari u múríjchotúne. Áánáa muurá oke múríjcholle pácúúcupácýori tájtyúhaácyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mítyane dííllé imítýú íjcyaroné dííllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllíhye. Muurá wahdiiváné imítýú tsaaté hallúrí íjcyane diityédí meidáátsóvéne meihvéjtsóneri tsá mítyane diitye imíjyúúvétyuróne. Áánetu ávyetá ihtsútú nééné imítýú diityé hallúrí íjcyaroné diityédí meidáátsóvéne meihvéjtsóneri muurá mítyane imíjyuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe díílleke:

—Ímítýúné u méénuhíjcyanéjhi tsáhájuco díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútsó múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyabe piivyeté míamúnáadítýú ímítýuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájuco ñná íjcyatúne. Áhdícyane wa dípye tsaímiyéjucoj.

8

Jetsóoke píáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéenúné boonétú idyé pehíjcyabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhíwári íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píivyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke díbye bóhiítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke díbye wáágoolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróodé píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaa, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehji panévalu majchó díivánetu dííbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúbálléhi: ⁵—Tsaapihjyáa íwajcyóhá tríigoúúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji dojcó juuváj pñévu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádiríhcoíñuhíjcyauhí coomímú méhdojéhi. ⁶ Ááné tsiúhíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhí íñeróné chemé tétsii píipátúnéllíhye. ⁷ Ááné tsiúhíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhí hallúvú tene wááménéneri íñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu íñuui nétsihvu.

Aanéhjáa imíwu píivyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo úwáábó tühútsohíjcyáne

(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló díbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne. ¹⁰ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbálléhíjcyá Píivyéébe ámuúhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcútsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmitúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu úúwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígóuuhádú nééne Píivyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévu úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi.

Aane nééiyóné eene juuváj pñnévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduvaré nééne mávaríjchojúúné iáábucújúcoótúne illuréjuco ténetu íhveténé ímí icyáhjútsótúnéllíhye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj pñnévúhjáa dójcoúhjí. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúráméihíjcyánéllí teene ábájíívehíjcyáhi. Aame mítyane íéhnévályóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhjí íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjí.

¹⁵ Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdujuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaimíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa íííñuji nétsihvu dójcoúhjí.

Peetétú íjcyáne uwááboju

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepééetetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcýú lliíñévu mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene iájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píivyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvu méénúmeihíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvu méjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnúíñevu bóhówajtsóiibye ditye ímíñeúvu iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówajtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné illure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Jetsóoke tsíiju díbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa díbyé nahbémuma tsíiju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píivyetétú díbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllíhye.

²⁰ Aanéhjáa tsaate díbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi dítsíijuma díñahbémú íjcyame imíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píivyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé wahárómú, táñahbémú, táñaallému.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánacáhjáa kíjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé mííne pañévu ápííchówu diityéké pámaúcuíñédu. ²⁴ Áánélliihyéhjáa dííbyeke íákyétsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi. Áánélliihyéhjáa íacúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dálhañéréjuco. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píivyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye nééneri íúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsáapí pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa íiñújitu péeme úújeté Gadaára íiñújivu.

²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Díibyéhjáa íeveebe wájyamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj pñéne. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóó líiñévu ímímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca íiná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píivyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáajpi pañétú Jetsóoke díibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénélliihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsóhíjcyabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa díibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñéubará píivyetúné íiñújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe íjcyánélliihye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke díbye iwáágóotu ditye ícúbáhrámeíyóhullévu.

³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéemú meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa naavémú néé Jetsóó iwáallo diityéké diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa díbye wáloome díibye míamúnáajpi pañétú íjchívyéne újcámeíñé méenímú pañévuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyémé téwajútú únéu pañévu cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté íillityéne wáame úúballeté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme.

³⁵ Áanélliihyéhjáa míamúnaa téhullévú péécunú íajtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ajtyumí dííbyeke eenée naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájucó íjcyaae tsaímiyéjuco Jetsóó líiñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne nééme Jetsóoke díbye ipyéé tétsihdyu diityé íñújitu. Ahdújucóhjáa díbye ímamyémuma óómiñe bíwánejcúvúre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe néé dííbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, dihjyávúré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtšúbeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áanáacáhjáa 'Jáiro' némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávújá avyéjuube íjcyaaébe. Aabéhjáa ímímóúúvéne néé Jetsóoke díbye ipyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyuco íjcyánéllíihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta rááútúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucó íchémé tujpácýó íhvetépitýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa íhñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñe taabójteke íahdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu Jetsóodívú ipíihívéne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúúca íchémé díílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa nééme dííbyeke idyómájcotúne. Aanéhjáa Péédorómá tsijtye íñahbéjté néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyúré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiine íllure oke idyómájconeri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáájacújucóónéllii íllityécunúlléré dííbyé líiñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllii dííbyé wajyámú idyómájconé tsúúca íbóhiine. ⁴⁸ Áanélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiine. Ahdícyane wa dípye tsaímiyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa díbye díílleke néénáa tsaate diibye pihcyáávújá avyéjuube Jáiro jatu tsáame dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane íñélliihyécó bañú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá íhdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úuma íbóhiiki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímilletú mítyame úcaavéné dííbyema tééjá pañévu. Apáamyérehjáa Péédoroo, Jóáaá,

Jacóóboo, diityétsi díílléwúuúvúj caanimútsii, éhdume úcaavéné imíllébe. ⁵² Áánacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílléúvuke. Áámekéjháa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjǰvari. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dííbyedi tsúúca ímiáané dille dsíjívénéllíihye. ⁵⁴ Árónaacáhjáa díílléúvú hójtsitu iékéévéne kéevánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa íbóhíine dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Ááneríhjáa diityétsi cáanimutsi mítyane úllévenúmútsikyene neebe dityétsi muucá iúúbállétu teéne.

9

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañéúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduvaré néeme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye íbóhíitsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójúcoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki. ³ Áámekéjháa neébe:

—Métsajtyédí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúhá májchoo, ámúhá dsíidsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsii múnaa ámúhadi ícúvétúhájchíi diityédí ícúvétumé ámúháj tuhááñeri íjcyáne íñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múuhá hallúri tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyáne’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduvaré íjtsámei dííbyedyú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíibe’ tsaate nehíjcyanéllíihye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uuballe múnaa dsíjívemedítyú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíi:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñiwau ikípíyuućuki. Aanéjǰǰ ħmuubáami tsáma díibye eene ehdu méénuhíjcyaaǰbej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íajtyúmíiyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéjǰi. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyatútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne iwáájácúne

tsijtye úraavyé diityéke. Áamekéhjáa úwááboobe Píivyéébé avyéjutu. Áamedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúnéllii ímamyémú née dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj pihírí íjcyájáhi múnáadítýú tsíeménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó née diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néerónáa neébe:

—Méne ditye páhadsííj íáhcúba 50-mevátsa. Áíjyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áamekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubáné páhadsííj. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdujtsó Píivyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhinunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánétúhjáa cóeváné ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

*Péédoro née mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)*

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píivyéébéma ihjyúváhi. Áíjyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu íjcyame Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáaúvudítýú Eriá tsiíñe bóhiibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá, uu, Críjto Píivyéébe uke wáalloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

*Ídsííjiveíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)*

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

²² Átsihdyúhjáa ídsííjiveíñe úúbáleebe nééhií:

—Míamúnáápidívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíí mítyane. Muurá túkevéjtsójtee, llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííváleeíhi. Aame muurá oke dsííjvétsóroobe 3 coojívatu tsiíñe ó bóhiíhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke íñééné boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyané tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú íjcyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítýúmé tééné déjúcotu ícúbáhráméiyóné pañe. ²⁴ Muurá íñújírí ímillédú íjcyáneriyé tsúúráméimyé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne oke iúráávyéíñeriyéjuco

tsúúráméimyé pájtyéteéhi. ²⁵ ¿Aca íinetú meke piáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpílléé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúwaábóiyóné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpílléé Llihíyó avyējuri nǐjkyěji múnáama tahńėje éllevu o tsáacoóca. ²⁷ Muurá ímiááné ámuhadítýú tsáhái tsaate dsǐjívéítýú Píívyéébé avyējú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé cámeéhbaúvú Píívyéébema íhgyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema íhgyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsiinúnjá ajchúacunúhi. ³⁰ Áanáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówáávemútsí íhgyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhgyáa téhdure cádiúcunúmútsí íhgyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhráméíne díbye dsǐjívéíneri. ³² Aanéhjáa Péédoro ínabéjétsíma íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítýú kiávú díityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Péédoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchii. Áhdícýane métsu meméénu 3-wava nújuwááné dihńéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédoro íneéne tsá wáájácutú íveekí ehdu íneéneé. ³⁴ Áanáacáhjáa ojtso díityédívú nítyéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Píívyéébe neéhií:

—Áánu muurá Hájhíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma mellééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhgyúvánáa ítécunúmé Jetsóó íyējuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úbállétú teéne.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Ááne boonéhjáa tsǐjcyoojǐ téhbaútú dítye óomíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnáa Jetsóoke téhmehjícýámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi.

³⁸ Áamedítýúhjáa tsaapi nées kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájhíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjeváj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhráhjycyáhi. Idáátsówu tsáijyu díbye wákyééhcoobe íhgyúacunúcooca íhgyútu uráhtsaba íchívyehjycyáhi. ⁴⁰ Áánélii dímamýémuke ó neerá dítye óoma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Árónáa tsá dítye pívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánéliihyéhjáa Jetsóó nées díitye ímamýémuke:

—íjuhúú, muutéráhana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íne ¿múhájchótá ámuhá muhdúra o áábúcuéne ámuáhake o úwááboóhi? Ehdúhjáa díityéké íneéroné neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Áhdújucóhjáa dííbye éllevu díbye tsájtyéébeke tsiíne naavéné wákyéhcóne. Áánéliihyéhjáa Jetsóó nées díbye íjchívye dííbyé pañétu. Áhdújucóhjáa díbye íjchívyéné boone tsúúca ímǐjpyetéébé cááníma péé

pevétsihjíduréjuco. ⁴³ Ájyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé ihtsútú íajtyúmíneri.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú melleebúcunúcó ámúhake o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsóó ímityúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájacutú íná nééíyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítyú ditye wáájacúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téjyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájacúne Jetsóó tsííménéwúuke iújcúne diityéké nééhí:

—Muurá íjtye tsííméwuúmú ídátsó néémeke íícuvémé ookéjuco íícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ahdícyane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá íhtsútuube. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne
(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújúcóótu íveekí tsíjpiye íjcyabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhí:

—¿íveekí ámuha mébójicyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca níjkyejívú dibye pééíñe éévé pííhíjúcóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Ájyúhjáa tsaatéké wáloobe íúmíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéítsí. Ahdújucóhjáa pééme Tsamááriá íñújiri íjcyané jaaháñé néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tétsíi múnaa tsá ímíllétú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénéllíihye. ⁵⁴ Áánéllíihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke nééhí:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi Eriáúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke dibye cúújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye íáíívyeki.

⁵⁵ Áánéllíihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úumaye o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco.

⁵⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé oówamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsihjima. Áanetu íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe tsáápiikye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óvíi ihdyu mújyú llihíyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé dílbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájacutúme cúúújcatsí ídsíjívécoóca. Áanetu ú úwááboó Píívyéébe avyéjutu íjcyáné uwáábojúrjúco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítýájcóteéhi.

⁶² Áánéllihyéhjáa neebe dílbyeke:

—Muurá múúne caajáihcyú túkévajtsoobe tsá kiá íitetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsóiyónéllíihye. Ehdú nééne tsúúca Píívyéébe avyéjúeje íjcyarómé tsíñéhjiriyé íjcyame tsá dílbyé avyéjúeje íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáalloóne

¹ Áané boonetúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóómivávú dílbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáanéjuco ávyetá mityámé míamúnaa Píívyéébe avyéjúeje ditye íjcyáiyóné uwááboju úwááboméiyyóme. Áronáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmei pané aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojteké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dílbyé avyéjúeje ditye íjcyáíñé uwááboju. ³ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóo oohímye éllevu obééjáuúumuke mewállóoíyódú muhdú ámúhake dáríívéímeye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtýeityú ámúhá cahpámyuu, ámúhá dsíídsíi, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meihjyúváyúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake nééhií: “A ámuha méíjcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áanetu ditye ámúhake cátúhtsópéjtsóhajchíi múu íhvejtsó dityéké íná néétumére. ⁷ Áanetu ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsíjyatuú, tsíjyatuú, péétúne. Aane óvíi dityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhake ájcúne tájpi ámuha

méjicyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnáa ímí ámúhake iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panévaré ámúhake ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhítsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúuca Píivyéébe avyéjúeje ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áanetu tsácoomí múnáa ámúhake wáátsúcútuhajchíi múu ulléjjítónéj piinévú íjcyáne nééhií: “Íñe ámúhá cóomi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mépíchóújcámeí ámúhá hallúrí ímityúné íjcyané uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óví muhdú ámuha méjicyáhi. Muurá Píivyéébe avyéjúeje ámúha méjicyájúcoóiyáhi.” Ehdú méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o néé ehdu ámúhake dáríivémeke muurá Píivyéébe ávyétá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnáa ícyahíjcyané íimíbájchócooca Tsodóoma múnáadi íicúbáhráíñé ehniíñevu.

Lléébópityúné míamúnáa
(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyáné Tííroó, Tsidóo, íjcyácoomícyu o méénuca tsúuca íimityú ííhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjívú íújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyómé teene ííhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyané Píivyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúméubá ííhtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámúhake lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke ílléébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkévetsóhi.

70-meva íúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wálloome mítyane ímíjyúú íúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dílbye nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha méjchívyétsócooca.

¹⁸ Áánélliiyhjáa neebe diityéke:

—Ééé, tehdújuco teene tsúuca páñéttúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíhye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íiná ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimiyémuma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Áronáa ihdyu mémityájkímyeídí tééneri eene naavémú ámúhake ávyéjúúlléneri. Múu ímityájkímyeíyódú íivane Píivyéébekéré mítyajtsó tsúuca ámúha mémeháñé dílbye waajácúháámitu cáátúvánéllíhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóo Cááníkye dúúruváne
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píivyéébé Apííchó Jetsóoke ímíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúrúvaabe néehí:

—Ayúju Taácaáni Píivyéébeéj, níjkyejí, ííñjii, íjcyáné aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímíáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeihíjcyámedívú u bóhówájtsoótú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsoóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumíme. ²⁴ Muuráhjáa éíjyuúvú Píivyéébé ihjýú uubáalle múnáama íhtsutúmé avyéjute oke ítsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumídú íajtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjýúváné illéébone. Áronáacáa tsáhái téjyju o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro néehí:

—Uwááboobej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá mújyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánéllihyééhjáa neébe:

—¿Muhdútá neéne taúhbajuj?

²⁷ Áánéllihyééhjáa neébe:

—Muurá neéneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájýúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa díbye neénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Ééé, tehdújuco. Ahdícyane óví tehdú u íjcyá mújyú u dsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánéllihyééhjáa ityáhjátsámeityu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájýúiyáhi?

³⁰ Áánéllihyééhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapí Jerotsarétu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénuéne dííbye éhnénéhjí dojtú píruné iwajyámúúnemájjuco. Áánemáa péjucóómé díbye tétsíyé dsíjiveri íjcyánaáaca. ³¹ Áánáacáa llúúváábe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedí íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhdúré dííbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dííbyeke íajtyúmíbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bííjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Ááné tsitsíívevúu tééja múnáajpíkye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi

tsiine tsíeméné dííbyema u áhdóhachíí o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aanee caabyé diityédítú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áanélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.

Áanélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyané óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpike Jetsóo ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóo ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsaimíyé diityéké ihjávú waatsúcúpejtsóhi. ³⁹ Áíjyúhjáa dííllé naalle Maaría Jetsóo líiñévu ácuuvé díbye úwaabóné ílléébúacunúki. ⁴⁰ Áanáacáhjáa díille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dílle ípíáábokij.

⁴¹ Áanélliihyéhjáa Jetsóo neé díílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú íjyáacunú táuwaáabori íícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdujuco Maaría méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsóíturóne. Ehdúhjáa Jetsóo neé Máátákeé.

11

Píívyéébema meíhjuváváne Jetsóo úwaabóne
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjuvávánetu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítú neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhjuváváne éhnéhjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuváváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímíllédú múúhake túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyá páijyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabájíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhíjcyádu. Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítuyuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñésihdyu tsiine neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpiine ámúhadítú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjávú wájtsíibeke o májchótsoki. Ávyeta tsá íñéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdú díbye neénéllii ícyuwájá pañétú neéíyoobe dííbyeke: “Tsáhájucó o píívyetétú uke o ájcone. Tsúuca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdú muurá ámúhadítú tsaapi íñahbéváábeke íñééróne ájcuíyá díbye táumeíñevú éhnííñevúré

dibye ipátsárijcyótuki. ⁹ Ahdícyane ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha mejcyane ámúhake dibye iájcuki. Métsúúraméí ímí ámuha mejcyáiyóneri ámúhake dibye ipiááboki. Áhdure métáuméí ámúhake dibye ityúkévjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi ijcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí ijcyáiyóneri tsúúráméímyeke piááboóbe. Dííbyeke túkévjtssoju táúmeímyeke túkévjtssoóbe.

¹¹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítúú ijtsiiméné majcho táúmeícyoooca neéwayúvúré ájcuíyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcuíyómé ííñimyédivúre? ¹² Áhdure ¿aca ííhyúu táúmeítsike ájcuíyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé mejcyarómé méimíllé ámúháj tsíimeke ímiáánevúré maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe Íapííchó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné piáabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca ihjyúvaábe. Ááneríhjáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Árónáacáhjáa Jetsóodítúú tsaate néehíi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó piáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure mávárijchómé nehíjcyá dibye méénúráityuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Árónáacáhjáa diityé íjtsaméí iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjunte tsajjítóré íjtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ¹⁸ Ahdu ííivane muurá Naavéné íhyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újónévjtsoiyáhi. Ehdu íñe ámúhake o neé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke piáábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénéllíihye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbe piááborí ámúhá mamýmú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meihjyvánéri. ²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íiná múha tsájtyéityuróne. ²² Árónáa dííbyé ehnííñevu íjcyaaabe dííbyedítúú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsieméné íimíllédú méénúiyóóbe.

²³ Ehdu néene muurá oke ipiáabóné ímíllétúmé táwákimyéí íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyéé íjchívyémé pañévu tsiíñe naavéné óómiñe
(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne Jetsóó nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íjtyúmitúnéllí illu íjtsámeíhi: “Tsiíne ó óomií bīwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.” ²⁵ Ahdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa llíyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllí múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne iúcaáve dílbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe.

Ínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj pñínétú kéévánécoba nééhií:

—jMaímijyu ihdyu diille ukée itsíimáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure jmaímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki.
(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéjhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame jíveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsóméjñvari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpí Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaaajácú diibyejuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muuráhjáa dílbye muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnáa waajácú ímiáánéjuco Píívyéébe dílbyeke wáalloóne. Ahdu muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácú dityée ímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wáalloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímbájchócooca tsáápille tsííne íññj múnáalle ámúhadívú néétsóó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa jíveekí dílbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné ícyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa jíveekí dílbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íajchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúne peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meííteneri metsúúrámehajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámehajchíí téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúúnuúhi. ³⁵ Áánéllí téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúúca mewáájacúné múhdurá meúráávýétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacumé

Ímityúné méénújúcootúmé íiné imíjyaúrjúco íjcyane éhne múúne peete ájchúccunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóné
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjyávu imájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójtí nítjyámeityuube májchóneri dííbye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámuhá pi hállúre méímíbáchoméihjcyáhi. Áronáa ámuhá íjtsaméí ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáájácúmeityúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure méíjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítjyámehjcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllí múu íjpi, íjtsaméí, íjcyane tehme ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máídáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá téhdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíicúvehjcyáné ámuhá bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeityú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóítyuróne.

⁴³ ¡Áhdícyane máídáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méímíllé píhcyáávejááné pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méímíllé míamúnáa ámuhákye ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áámeke ámuhákye taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyarómeke míamúnáa ítehjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hallu ímíwu meíítedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí taúhbájú uwáábojtdítjyú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámuhákye ídátso pájtyeíñej! Muurá ámuha íllure métúhútsohjcyá míamúnáake ámuhá íjtsaméityuré ámuha meújcné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá téhdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Áhdícyane máídáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éíjyuúvú Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu díityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwajácú ámuhá íhdé múnáaúvú ícyahíjcyájítóre ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétjúco íwáájacúné úúbálléímye. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítjyú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdú Píívyéébe néehí. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó íññjñ ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné díbye díityémá ímíbájchoíñe. ⁵¹ Muuráhjáa Abéke íñahbére dsíjívétsoné boone tsíjtyeke ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacariake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébe

íicúvé cóvátsómeíhíjcyáné wájíí ráhoúccunútsihvu. Aane ámuúhakye o nées íñe ícyooa íjcyáné míamúnáake téhdure téené ímibájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyané máidáátsoju ámuúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájácúiyóné jíveekí ámuha métúhútsóhíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhccújtsóne úráávyeyíyóné ámuha métúhútsóhíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímiíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuvúné taúhbájú uwáábojtémá paritséomuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévalu dilló tsane díbye múhdurá áñújcúhahjíí dííbyedítú ímityúné íhjuvúvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

¹ Téijyúhjáa ávyetá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájóccátsíñáa Jetsóó nées ímamyémuke:

—Téíbúwá meíjcyaco aate paritséomú bañú múnáa ímiáámeúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénu méiyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá pámeere íná méénuhíjcyáné bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha míjcóhó pañévú meíhjuvúvaróné waajácúméíhi.

Pívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñééré méjpi dsíjívetsóiyómedi. ⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Pívyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéityuwa cúújúwá pañévú ámuúhakye wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjihuúccúré áhdómeiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámuhá níwájúíñe múhdújívá íjcyane. Áánéllíi tsá múu íñnerí íllityétúne. Muurá díitye coomímú ehniíñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítú ímityúné íhjuvúváromedi Pívyéébe ídáátsóvéne teene abájíivéhi. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjuvúvámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuúhakye píhcyáávejááné tehmejtéma ámuhá íiñújí avyéjúté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjuvúváíñeri. ¹² Muurá ihdyu Pívyéébé Apííchoré ámuúhakye tükévétsoó ámuha meíhjuvúvaki. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mityane íehnéváíyóneri

¹³ Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj píñevú nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñahbeke díñe díbye oke idyówajcáro múhtsí wáabyuta múhtsáj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—¿Aca múha oke picyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaaabe ámúhtsiky e o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane iéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnéváne tájpi tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dílbyeke íñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbáleebe ehnéva múnáájpidítu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsoháñée mítyane néévánetu íllu íjtsámeííbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyáneíívari?” ¹⁸ Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene áahívétsámeííhjcyaja o wácávyáhcóne éhniíñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévu ó pícyoóhi. ¹⁹ Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá íná óhdítu pihótóne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwají o íjcyaiñé óhdítu o mójchoíñé, o ádoíñé, pihótóúccóótúnéllííhye.” ²⁰ Ehdúu díbye ítsámeííhjcyárónáa Píívyéébe néé dílbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítu. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjívéehi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” ²¹ Ehdu muurá pajtyeííne íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsohree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa díityéké íñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apáañeríyé íjtsámeítu íñe tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apáañéré majchoo, wájyamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáá méjtsúccunu muhdú wahpéjé íjcyane. Tsá muurá dítye mújyú wákímyeítu téene tájpi íjcyaki. Pane tsá dítye imájchó pícyoótúne. Árome íjcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjii muurá díityé ehniíñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhake díbye íínetú pihótósoítu. ²⁵ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítu éhniíñevu icyáámenúne ímíleebe íyee cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeítu tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéiyóneíívari.

²⁷ Téhdure cáhawáá méjtsúccunu wajcóháñé muhdutú íyee tsaímíyé píívyehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóvú tsijtye ávyéjúté ehniíñevu íjcyaróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré íimí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhake éhniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítuúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdu néene tsá múu áábímyeítu téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítu pihótórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcujtsotúme áábímyeí ípíhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú íná ámúhadítu pihótone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepihótóneri íccúvetúme tsúúráméí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dílbyé avyéjuvu iúccáavéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhake díbye íínetú pihótósoítu.

Ímí nájkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)

³² Muurá ámuha tahñéjé ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítu. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe ímíllé

ámúhake iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméné iñáhjihénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúne ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú nééne íjcyá níjkyéjiri mújijyú muhdú íjcyáityúme ámuha meíjcyaiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútávaávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnaa ámúhake tútávátsohíjcyádú nééne tsáhájucó téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhake pájtyénéjcuríyéjucó ámuha meíjiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke metéhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatésí tsáábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáábeke íúnú múnaa téhmehíjcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime íñe ímíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé díityéké ímájchótsómema nahbévájcatsíbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu dítye íjcyane tsáijyu múu pécójpíñéuba mityá cóójíháñe pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi mújijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájacuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá díbye úcáávéíturó íñániki. ⁴⁰ Ahdícyane meíjcyátsíívyéne méítsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeityúnáa Míamúnáajpidívú o ípívyééveebe tsiíñe ó tsaáhi.

Tsaatésí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívú. Aabe muurá díityéké ímí íícuvé íñe tájpi dítye íjcyáíñéhjitu. ⁴³ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴ Muurá ímíááné ámúhake o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí oómíityúné’ íñééne íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdu neébe muurá íllure ihyájkímuke ímyéénúne ímíllédú wañéhjineriyé pehíjcyá lílyícyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube oómíibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaaca. Áábeke ílluréjucó díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnaa ímítyúmeke ímyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúnú múnáake ícúbahrá díbye ímíllédú dííbyé wákímyeí ímyéénúiyóné wáájacurómé tehdu méénútúhájchíjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájacútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútará ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyáacunú ímí dítye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyáacunú ímí dítye téhméíyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnáa tsáílléjcatsíñe

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá táhallútú míamúnáa ítsáílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééne pañéjucó meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñe níjcautu o dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúra ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha

meijtsúcunú tsaímíyé míamúnaa ijcyá o tsááne ííñujívu? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa tsajjítóré ijtsámeityúmé táhallútú itsárálléjcatsiki. ⁵² Aane muurá icyoocátú tsané múnáa ijcyarómé tsarílléjcatsíi táhallútu. Muurá tsaatédítú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíi tsaatétsi cáhcújtsótumútsi tsaríllé diityéke. Áanetu diityétsiyé cáhcújtsóhajchíi ímunáajte tsaríllé diityétsikyé. ⁵³ Muurá cááni tsaríllé íllíkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsaríllé cááníkyé. Áhdure ídsi tsaríllé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsarílléhi. Ehdu muurá panéjcuavú míamúnaa tsarílléjcatsíi táhallútu.

Íná pájtyeíñé úúbállenéhji

(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhdurehjáa tsiíñe Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhjycyanéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálléíñe. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcutú kíjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba ijcyaiñe. Ahdújuco tene ijcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaaajácú muhdú néjyu muhdíivané cóoji ijcyaiñe. Árome jíveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwáalloone Píívyéébe páhduvaré nénehji imyéénúneri ámuhákye úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáajtsórómeke mewáajyune

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ jíveekí tsá ámuha meijtsámeityú ímiáámé ámuha meijcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámuhadítú ímityunéhji dítye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíi ímíñeúvú cánáajánújcatsíi téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meijchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchíjyu.

13

Ímityúné meicyahíjycyané meihvejtsóne

¹ Téijyúhjáa tsaate Jetsóó éllevu ípyéene úúballé Píívyéébeke íícúvéné iyámeke dítye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Píráátó tsaate Gariréa múnáadvú lííhyánútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha meijtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehníñevu ímityúmé dítye íjcyánéllíihye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíi diityédúré ímityúné ámuha meicyahíjycyané meihvéjtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchíjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha meijtsúcunú Jerotsarée múnáadítúú 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dítyéé ehníñevu ímityúmé íjcyánéllíi aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíi diityédúré ímityúné ámuha meicyahíjycyané meihvéjtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchíjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó íñétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumíhé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Áronemáhjáa tééné tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 píjcyábájucó íhye tsá néévápityúne. Áánéllíi ílluréjucó dihlo. Báñú úmíhé

pañétú teéhe.”⁸ Áronáacáhjáa tépallí tehmeébé nées dílbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óví íñe pijcyábá méjítsoaráhi. Óví ó wápíjcoó tehe íñéevaki.”⁹ Tsájyju múu tehdu meméenúneri néesahe. Tehe néesátúhájhíí botsíi ílluréjucu meíllóíñe.”

Wáyeévejcóóji tsáápille Jetsóó bóhíitsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsájyju wáyeévejcóóji úwááboobe pihcyáávéjá pañe íjcyámeke. ¹¹ Áanáacáhjáa tétsihyi tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucu íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekehjáa Jetsóó ipíúváne néehíí:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néebere dílleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjucu. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávéjá tehmeébeke tsáí pajtye íveekí wáyeévejcóóji díbye dílleke bóhíitsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíí:

—Muurá íjcyané 6 coojívá wákimyéíjcyoojiji. Ájcoojíí ámuha métsááiyá díbye éllevu díbye ámuhakye íbóhíitsoki. Tsá wáyeévejcóóji ámuha díbye éllevu metsááityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó nées dílbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyaaabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeévejcóóji íjcyaróné ámuha jéémú dóhjívámeke ámuha meíjchotéityuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu néene muurá áámye téhdure Aavaráúvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájucu naavéné ípañe íjcyaabéré dílleke tehdu méenúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóityuró wáyeévejcóóji íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye néeneri pámeere dílbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánétúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye dílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyané uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca íñetú íñe tsiíñe ámuhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá díbye avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcávané hallúvú wahpéjte píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyané uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íñetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu téené ooríchetu pícyooróné páneeréjucu óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Ímiájijto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji múnáake úwááboobe. ²³ Áábekéhjáa tsaate néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráávyé néerojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéjító. Muurá mityame imíllerá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵ Muurá téibúwájí néétume áachi iimillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu.” Árónáa nééíbye: “Tsá ámúhakye o wáájácutúne.” ²⁶ Áánéllii neeímyé dííbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu ditye néérónáa nééíbye: “Muuráhané ámúhakye o néé ámúhakye o wáájácutúne. Áhdícyane méíine óhdityu ímityúmé ámuha meíjcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé íiteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco ditye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóójteréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca idáátsóméhjíúvú néeme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ídáátsónúuhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa paritséomú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áánélliihyéhjáa neebe díityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíkyévá íhdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóone chéméméhjike íbóhítsóhíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéityuró Jerotsarée tsiéllévure. Óvíi íhdyu múhahjchótá ó íjcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnaaj, íhdyújuco tsáma ¿íveekí ámuha íllure mellííhyanúpétsohíjcyané íhjyú uubálle múnáake Píívyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Úwáábojtéké díbye ámuha éllevu wállóórómedi ¿íveekí íllure ámuha méicúbárahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámúhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú líiñévu újcuudu. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne?

³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúrjúco cóevaíñe. Áhdure ámúhakye o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíñe o tsááiñévujuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óorííbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhítsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséomú avyéjuúbe jávú dííbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa díitye paritséomú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óoríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áadikye éhne íjcyoojii bóhítsóíbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtmá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhítsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

4 Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye ñná neétune. Aanéhhjáa awáá tsúuca diibye íjpi óorúbyeke íbóhítsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéekíí.
 5 Átsihdyúhjáa neebe diitye parítséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjjuuba wáyeeévejcóójí wáhyéjú pañévu áákityéébeke tsá ámuha meújcútyuróne?

6 Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye píivyététú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

7 Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívuré íacuuvéne. Aanéhhjáa Jetsóó múhdurá íjtsucunúne diityéké úwáaboobe néehíí:

8-9 —Tsaate múu ámuhákye ityáábávajcátsíñé wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehniíñevu ávyejúumé wájsímekéréjuco ditye tétsihvu ácuújóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. 10 Áánéllíí múu tsaate íwañéhjivu ámuhákye míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámuhákye íajtyúmícooca íboohówátsihvu íacujcárokí. Áijyu ihdyu tsá íínerí ámuha menúcójpívétsámeityúne. 11 Muurá iiye íhtsutúmé ávyejújte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméííhi. Áánetu ídáátsóméhjívúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyejúúteéhi.

12 Ehdúhjáa diityéké íuwaábótsihdyu neebe díbyekée íwañéhjivu míñútsóobeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikéré uke ditye píámeííñe u ímíllénéllíihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú díhyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. 13-14 Múu téhdure míñútsó ídáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihjí íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye ditye píámeíiyóné íjtsámeityúmére. Muurá Píívyéébere ámuhákye áhdoó dibye ímíllédú ámuha meíjcyame medsíjívémé tsiíñe mebóhíícoóca.

Wañéhjitu íjcyané uwááboju

(Mt 22.1-10)

15 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíí tsaapi néé díbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

16 Ehdúhjáa dibye néénéllíí Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu úwáaboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa íwañéhjíváténevu míñútsó mítyámeke. 17 Ááme éllévúhjáa íúníu múnáájpikeye dibye wáalloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.” 18 Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé díbyeke: “Ohné tsaatédítýú íííñújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllíí tsá oke dibye téhméityúne.”

19 Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeííñe. Áánéllíí tsá oke dibye íjtsójúcoóityúne.” 20 Áánetúhjáa tsijpi néehíí. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.” 21 Ehduréhjáa ditye népejtsóné íoómíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhhjáa díbyeke tsarí pájtyeebe néé diibye íúníu múnáájpiíkye: “Ané cána míñútsóté ídáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú íúllene píivyététúméhjima hállúvátúméhjike.” 22 Ahdújucóhjáa ímíñútsójétsihdyu tsáábe néene díbyeke: “Ayúju ávyejúúbej, tsúuca ó

míñútsojéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpetúne.” ²³ Áánéllihyéhjáa íavyéjuube nééhií: “Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej. ²⁴ Tsáhájucu tujkénúu o míñútsoromé májchováityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Ihtsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráavyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráavyeromé oke iwájyúné ehnííñevu méwámyuma íhyájkímukéré wáyúhahchíí tsá ditye ímiááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure íiye éhnííñevu iwájyúmeíhahchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷ Áhdure oke úráavyéne déjúcotu ícúbáhrámeíiyóné ímíllétúme tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhahchíí botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsíídsí úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyemeíhhyáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeíityuró téhdúmema díityéké ityáhájíityuróne? ³² Muurá téhdúmema íhnháhoóityúrónéllíi tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíiyómé díityé éllevu ditye íñéete imyéénújcatsíjycóótuki. ³³ Ehdú neéne muurá tsaate ímíllédú íicyahíjcyané íhvéjtsotúme tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánáámatu íjcyané uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánááma íímuma ííjcyánéllíi meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaabóityuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúiyónéúbatu tsá meke tene píaabóityuróne. Áánéllíi tehdu neéne ílluréjuco mewáágóone. Aane íhdyu óvíi ámúhadítýú lléébone icyáhájtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyané uwááboju
(Mt 18.10-14)

¹ Téjyúhjáa ííñují avyéjúúbé wáábyuta dsíídsíike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúme píhcyaaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó ílléébúacunúki. ² Áámedítýúhjáa parítséómuma taúhbájú uwáábojte nééhií:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú ditye íhnyúvánéllíi obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmíhéh píínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcoíityuróne? Muurá ámuha ménéhcoíiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtísidu mépíhhyúciyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure ímíjyúúve mújtáróobeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaae mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi ímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsídsiji wágóóóvenetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsídsijitu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápilledi 10-jiva dsídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj téeveri llijaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íajtyúmíneri íimíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke pihjyúúyolle ditye téhdure íimíjyúúveki. ¹⁰ Ehdú muurá ímityúné ícyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóne Píívyéébe ícyánejcúvuréjucu íbúwáávéébedi níjkyéji múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cááníidityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe néehíi:

—Íjcyamútsíhjáa múityétsi tsáápi hájchimútsi. ¹² Áamútsidityúhjáa bóneebe néé cááníkyeé: “Llíhij, u dsíjívéné boone métsíméné múhtsidívréjucu cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíi ícyoocájucu oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íñá néétuubéré ájcune diityétsikye tsahdúnéecu. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii dílbye bóneebe íjcyáróne páneere íhñe nahjíhenúhi. Áane dsídsímáhjáa peebe cááníidityu tsíhyullévú tsiíñé íñújivu. Áhullévúhjáa teene idsídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné ícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúuca páneere idsídsí átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené íñújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátsó pevéeberéjucu ícyahíjcyáné íine tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánéllíhyéhjáa téené íñúji múnáajpikye táumeíbyé wákiméi. Aabéhjáa dílbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújucóótúnéllii imíllera diityé éebuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa ikímóóvémeíñe íllu íjtsámeíbye: “Ehdíivajúné tsáma áyáturómé llihíyó wákimyéi múnáadítýú majcho píhtótúnáa jíveekí íchihvu ó dsíjíveehúbá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne llihíyo éllevu o óómíñe dílbyeke ó neéhi: Llíhij, jíveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíi ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíivari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucu díjtsíméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáajpíjýjucu o íjcyáiñe.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújucu díbye óómíñe cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyulléturé cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne ícúí ícyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyújucu díbye cááníkye nééneé:

“Llíhij, jíveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíi ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíivari? Ahdícyane tsáhájucu díjtsíméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa díbye néerónáa cááni néé íúnú múnáake: “Ícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcóne hójtsíwápaajívú maájjú díbye ípícyámeíki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dílbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátsó kíatú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómiibye lleebúcunúvá wáñehjí ihjyáí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa íullévenúne kémuélléturé íúnú múnáajpikye ípíuváne dílloobe íveekí ditye wáñehjívaténe. ²⁷ Áánéllíhyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíhyéne díícyááni líihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú díbyevané íñá pájtyétuube kíatú bóhdívánéllii dílbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsári pajtyé

dííbyeke. Aabéhjáa íhnáhó cáyobáavatéébé tsá áyánéwu ímíletú íááhívéné íhjávu. Áanéllíihyéhjáa cááni dííbye éllewu ipyééne cánaájanú díbye íááhíveki. ²⁹ Áronáacáhjáa neebe cáánikyeé: “Llíhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyei uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívuré ehdu o wáñehjívaté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dáachikye ímiáábekéjii ú wáñehjínú íjucáváábeke jeemúdítyú u dsíjívetsóóobé hallúrí ímityúné walléémudi didsíídsí pírujtsójéébeke.”

³¹ Áanéllíihyéhjáa cááni néehíi: “Ímiáánéjuco, Lli, óoma tsatsíiyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíeméné dihñe. ³² Áanetu íhdyu tehdújuco mewáñehjínúné díñáhbeke ídátsó kíahjí múhduháñé íicyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehíi:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehneva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé dííbye íavyéjúúbeke díbye ímityú téhmehíjcyáné dííbyé tsíeméne. ² Áanéllíihyéhjáa íavyéjuube ípíúváábeke néehíi: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Áhdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíeméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óoma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáá oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñé wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúo íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi díbye oke wáágóóocooca díityéréjuco oke ípíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsadí díityéké eenéé íavyéjúúbedítyú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúo íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Ácáa múhduná táavyéjúúbedítyú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áanéllíihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanéllíihyéhjáa neébe: “Ééé, íñéé muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco picyo 50-hoojávaréjuco u áhdotúne.” ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanéllíihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áanéllíihyéhjáa neébe: “Ééé, íñéé muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco caatúnú 80-babyávaréjuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuíhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu ímyéénuíñé díbye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó úráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájácúcutúme tujkévééne íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámuhakye o nées íñe íñújiri ámuha meéhnévámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píívyéébe ámuhakye iúcúpéjtsu mújyú muhdú íjcyáityúmé díbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákimyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeihajchíí méwaajácu téhdure éhnííñevu íjcyáné wákimyéí ímí ditye méénúiyóne. Áánetu teene átérééné wákimyéí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhnííñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe íñújiri ámuha meéhnéváneri ímíáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébé wákimyéí múhdurá ámuha médáriívéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhné ímíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámuhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámuhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá mítyétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhnííñevu iwáiyúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi díbye íícúvéityuróne. Áánéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúráméíñe medsíídsíváyíóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íllure uuhívaté dííbyedi téeneri itsúúráméíhíjcyánéllíihye. ¹⁵ Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhíjcyá ímíáámédu. Árónáa Píívyéébe waajácu ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñe tsaríllébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhjíyú uubáalle múnáauvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráávyeíhíjcyáhi. Ááne boonétúu ihdyu dííbye Jóááuvuréjuco úwaabóné ímíáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánéllíihyée mítyame tsúúráméíhíjcyá téénevu iúcáávéíñeri.

¹⁷ Muurá íñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé uwááboju tsá mújyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjípíllekéréjuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímúbááné íjcyánáa tsíjípíllemáyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímúbááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhráméíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehíi:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímíá wajyámuunévú úcáméíhíjcyáabe. Áábekéhjáa íná píhtótuube pájyuvaré wáñehjívatéhíjcyáhi. ²⁰ Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhíjcyá dííbye já lleehówá úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátsó úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcwaaahyéjí ímájchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímíyé ípíhcyáávéne píhjahíjcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe íbúuhjáa níjkyéji múnaa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu.

Áané boonétúhjáa dííbyeréjucó íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéebeke tsaímíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéebeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeíbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájucó íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeíbyé néehíi: “Múúhá ihde múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke díbye íhyójtswáubaré nújpcýotu imúriúúcúneri táhníjwa ípíjajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.” ²⁵ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúne ihde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjcyaaabe íñe ícyooca íñe imíjyaúrjúcú íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe piáábó u táumeíyónáa íjcyané íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejívari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ípájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ípájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllíi neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihde múnáajpi u íjcyaaabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llihíyoke pámeere tahájkímuma díbye úwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé díbye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyané níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhráméídyú dítye ícúbáhráméítyuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néérónáa Aavaráá néé dííbyeke: “Árónáa muurá íjcyané díityédí Píívyéebé waajácúháámí íñe ícúbáhráméítyu úúbálleháámí dííbyé ihjú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnuháami. Téhaami óví íévéne cáhcujtsómé ípájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdýúhde ímiáané íjcyájúcooróné díityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítýú tsiíñe bóhíbe díityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané ímityúné íjcyahíjcyané íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjucó.” ³¹ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá néehíi: “Árónáa muurá Píívyéebé ihjú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnúné uwááboju ícyáhújtsótúhahchíi téhdure tsá dítye cáhcújtsóityuró dsíjívémedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsoíñe. Árónáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú díityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiímédúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobané íóhbáñúmeke wáojcú móóá pañévu ápíchó díityé úmíwa nééne ihdétu. ³ Áánéllíi téíbúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúúbeke mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe

íbuwáávéhachíí ílluréjuco máábáííveco ímityúnée dibye méénune dííbyedi meídáátsóvéne. ⁴ Tsáiyju múúne 7-ijyúvá tsájcoojí méénúyoobe ímityúne. Áhdújyúvá dibye ámuhadívú ídátsójkímyelíhachíí múu ídáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsoneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú néehíí:

—Múúhake píáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtso eehé úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityáábávyéne móóáj píñetú íjyócuúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyócuúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámuhá únú múnáajpi úmíhé pañe caajáí tsáiyju ócájjimu téhméubari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdú téhdure Píívyéébe ámuhakye pícyoóné wákímyéi ámuha meníjkevácococa tsá múu íjyácunútú dibye ámuhakye téhdújtsóiyóneri. Íllure múu néehíí: “Tsá muurá ímíá íicúve múnaa muha méíjcyatú múúhake dibye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu néehíí. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájaávémeke Jetsóo bóhiitóné

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa íñújjícutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáa íjpi chájaavéme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtisine dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba néehíí:

—jjetsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa díityéké íiteebéré néehíí:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Áhdújucóhjáa ditye péene tsáimiyéjuco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áámedítyúhjáa Tsamááriá íñújji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúruvaabére. Aabéhjáa Jetsóo líiñénuvú ímímóúúvéne dííbyeke téhdújtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíitúne? Muurá íñe tsííñé íñújji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyócuúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke parítséomú dílló múijyú Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe. Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píivýéébé avyējú bóhówááveróné ámuha maájtyúmííyónejíivari.
 21 Áánéllii tsá múha nééítyuróne: “Íñe Píivýéébé avyējú.” Muurá ihdyu
 ijcyájúcooróné ámúhama.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívýéévéébeke
 ámuha maájtyumíjúcóóiyóneri. Ehdú ámuha meijtsámeiyónáa tsáhái
 ámúhadívú o bóhówáávéityúne. 23 Muurá ámúhake tsaate neéhi: “Tsúúca
 Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. 24 Muurá
 chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmií Míamúnáájpídívúu
 o ípívýééveebe o tsáabeke. 25 Áronáa ihdyu ihnáhoóíñe icyooca íjcyáné
 míamúnáa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. 26 Muuráhjáa
 Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnáa íjcyaduré íjcyáimyé o tsááiñe íjtsotúne.
 Áánáa tsúúca ó tsaá Míamúnáájpídívúu o ípívýééveébe. 27 Muuráhjáa
 téijyu íjcyáné míamúnáa ímilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri,
 táábávajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmíine pañevú úcáávenáa
 ííñuji páneere caajávájucóóhií. Ááneri pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé
 imájcanúneri. 28 Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma
 múnáake. Muuráhjáa téhdure ímillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri,
 adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. 29 Áánélliihyée muurá Píivýéébe
 díbyeke néé dibye íjchíivye técoomítyu. Áhdújucóo dibye íjchíivýéné
 boone Píivýéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áivýéne. 30 Ahdu muurá
 Míamúnáájpídívúu o ípívýééveebe ó tuvááóvaá míamúnáake ímilléduré
 íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

31 Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcóóityúne. Áhdure
 íumihéri íjcyame tsá ihjyávú péjúcóóityúne. 32 Cáhawáa méijtsúcunu
 muhdúhjáa díbye Róo táábake tene pájtyene idyējú dille révoúcunúné
 déjúcotu. 33 Muurá ííñújiri ímillédú íjcyáneriyé tsúúrámehijcyámé tsá
 pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé
 pájtyéteéhi.

34 Muurá tsiíñe o tsáácooca mítyétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o
 újcúnetu tsijpi coévaáhi. 35 Áhdure tsaatépí cáátsómúpídítýú tsáápílleke o
 újcúnetu tsijpille coévaáhi. 36 Téhdure tsaatétsi íúmihé pañe íjcyámútsidítýú
 tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

37 Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii ímamyémú nééhií:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyavédú
 tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímítyúnéhjí ímibájcho múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju

1 Áhduréhjáa Jetsóo tsiíñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímítyúnéhjí
 ímibájchoobe ímítyuube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjtsó Píivýéébema
 ílhjývahíjcyánetu ditye íóochévétuki. 2 Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube Píivýéébeke
 ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. 3 Áábekée

técomíyí íjcyalle pííbájuulle néé tsaatémá ímityúné dille dááríívéjcatsííñé díbye ímíbájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhájchótájucó dille dííbyeke piáábó táúmeíyóneri tsá díbye íícúvehíjcyatúne. Áánéj píínévúhjáa illu íjtsámeííbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbájuulle íjyévé éhniíínevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyucó díílleke o piááboííne oke dille ípátsárijcyójucóótuki.”

⁶ Ehdúhjáa íúúbálléne neébe:

—Ehdúu píínévúí piááboobe ímityúnéhjí ímíbájchoobe ímityuube íjcyároobe. ⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe íhñéjteke piááboííne dííbyeke piáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méíjtsúcunú dítye piáábó táúmeíñeri díbye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóiibye díityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnaa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsíí Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe tsííne ííñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatésí Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímíáámedi ídíllómeííne tsíjtyeke éhdiíwálléhíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatésí Píívyéébema íhjuúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáíjyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapí paritseómuúbe. Áánetúu tsíjpi ííñújí avyėjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaé. ¹¹ Aanée paritseómuube Píívyéébema íhjuúvaabe néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímíáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múíjyú íhdícýámema o dómácójcatsítýúne. Pane tsá aabye ííñújí avyėjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaé ímityuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úúma ó íhjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jiva o dsíídsívānetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe. ¹³ Áánetúu díibye ííñújí avyėjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaé tsá cáamevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjuúvatúne. Íllurée kímoóvémeííbyé íjpiújitu íllaáyómeííne néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi íhdyu dídáátsóvéne dáabajíívé táimítyu. Muurá ímityuube o íjcyáhi.” Ehdúu íhjuúvaabe Píívyéébema ííñújí avyėjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaé. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúuca Píívyéébe ímíbájchóóbé hallúrí tsáhájucó ímityú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímíbájchotúne. Ehdú muurá íiye íhstutúmé íjcyane némeíhíjcyámé núcójpívétsáméííhi. Áánetu íhdyu ídáátsóméhíjívú néeme avyėjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaaóhi.

Tsíiméké Jetsóó llúúvānúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye éllevu ítsíimeke tsivámé díbye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí díityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú díityéké néé íínevú dítye ítsíimeke tsivane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó díitye tsíiméké ípíúvāne néé ímamyémuke:

—Óvi íhdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécātuhtsóhi? Muurá díitye tsíime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyēju. ¹⁷ Aane ímíáánetúré

ámúhake o nées éhne múúne teetsi tsíimene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne
(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsájyú tsáné avyéjuube Jetsóoke néehíí:

—Uwááboobej, ímiáábé ú íjcyabe cána oke díñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné mújyú o dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveeki eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu íhdícýámema dómácójcatsityúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllíi neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítýuré tehdujúco o ícyahíjcyáne.

²² Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néehíí:

—Árónáa íjcyánéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíméné náhjihénúne píáábó ídáátsóméhjíkej. Ájyú ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjúco duráávyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóo nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane díbye éhnévánéllíihye. ²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóo néehíí:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú díitye ehnéva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tétsihyi íjcyame néehíí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnáa tsá píívyetétú iyeye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe píivyeté díityéké ipájtyetétsóné íná dííbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha méíhvéjtsóne uukéréjúco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néehíí:

—Ímiáánéturé ámúhake o nées páneere íjcyátsíhjíma imúnáake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébe wákíméí méénume muurá íné ímíjyaú íjcyaa ífíújiri. Aame újcuú mújyú ídsíjívéjúcóóítyúne bóhí tsííjiréjúco ífíují Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóo úúballéne
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóo ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúúmeke néehíí:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú tsúúcajátújúco Píívyéébe íhjuvu uuballe múnaa nehíjcyané oke pájtyeéhi. ³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte

ihvétsoó jodiómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjucó dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú íínerí díbye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímbajchóne
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój piihíríjyucó íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. ³⁶ Aabéhjáa mítyane tééneri míamúnaa pájtyénéllíi dilló íínerí ditye úllene. ³⁷ Áánéllíihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸ Áánéllíihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeííbyé nééhií:

—jÉtsoj, Jetsóój, Dabíúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsuullérí pééme dííbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—jDabíúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabe óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó íjyócúúvéne néé ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváábeke díbye nééneé:

—jíná ú imílléhi?

⁴¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújucó. Oke u cáhcujtsódú íjcyáabe tsúúca ú hallúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé ítétjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjucó pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsíjtye íajtyúmíne téhdure durúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhívéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáábyuta dsíídsíke áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáabe. ³ Aabéhjáa imíllérá Jetsóoke íajtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke íajtyúmíne míamúnááj piíne íjcyáabeke báhrí íñéénéllíihye. ⁴ Áánéllíihyéhjáa íícúí díbye pééihyullévú dsíínéríyé ipyééne néríívyeebe uméheri dííbyeke íajtyúmíki. ⁵ Ánácáhjáa Jetsóó tétshdyu pájtyeebe tééhé níjcáuri íjcyáabeke íajtyúmíne nééhií:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí níitye úúma o péékií. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

⁶ Áánéllíihyéhjáa íícúí íñútyéne tsajtyéébe íhjavú dííbyeke. ⁷ Áánéríhjáa míamúnáa íhjuvúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáabe javú díbye pééneri.

⁸ Áánéllíihyéhjáa dííbye Tsakyéó íjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíménetu tsahtúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjíke. Áánetu tsaatékée o állíñe pevétsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújucó.

⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe u ijcyáábedivú tsúuca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpidivú o ípívyééveebe o tsáá ímityúné pañévú mújtámeke o pájtyetetsoki.

*Dsíidsitu ijcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu píihínáa míamúnaa íjtsámeí tsúuca Píivyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áamekéhjáa úwááboobe néehíi:

—Tsaapílhjáa íhtsútúméejpi ijcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñé ihde 10-meváké iúnú múnáadítyú ipílhjyúcúmeke dsíidsidívú iwájtúne néehíi: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o ijcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa dityéké ipítýájcoíñúne técoomívú memévateébé íhcyóomí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbye cóomi múnáa tsá ímilletú diityé avyéjuube díbye ijcyane. Áanéllihyéhjáa tsaatéke wallóomé dííbye déjutu ditye íñéé íhcyóomí avyéjuube díbye ijcyane múha ímilletúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúmé páñétúejpi íhcyóomí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihyúhjáa óomíbye teene íhcyóomívu. Aabéhjáa iwájtídu pihjyúcú iúnú múnáake dsíidsidívú iwájtúñúmeke múhduná ditye líyaatétsóné iwáájácu. ¹⁶ Áabekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó líyaatétsóhi.”

¹⁷ Áanéllihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áanéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u ijcyá ímiáábé u ijcyánéllihye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó líyaatétsóhi.” ¹⁹ Áanéllihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áanéllii téhdure ímiáábé u ijcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u ijcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíi: “Ávyéjuúbej, íñe didsíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímityuube u ijcyaaabe díwákímyeí hallúvují dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó didsíidsíike.” ²²⁻²³ Áanéllihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímityuube o ijcyane wájácú u néébe jíveekí tsá u pícyootú dsíidsí téhmémeihíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óoma líyaatéiyoki? jíveekí ímityuube uú?”

²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúditu eene dsíidsí medójtúcúne maájcu eenée ihñe páme ehniíñevúre líyaatétsóobeke.” ²⁵ Áanéllihyéhjáa néeme dííbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dííbye dsíidsí.” ²⁶ Áanéllihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá íhñe líyaatétsómeke ehniíñevu tsiíñe máajcu ditye íllíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítýú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o ijcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o íténáa médsíjivétso.”

*Jerotsaréé pañévú Jetsóo úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)*

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóo péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáániá coomícýú úníuri oríivo

bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjívwáabeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámúhtsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu.

³³ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyóronáa áábájajte nééhií:

—¿Ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóo dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu ííhbóne Jetsóoke néríjcyáróme. ³⁶ Áíjyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca orívó bajúvú píihime méénúráityuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate parítséomú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíivyérónáa néwayúúneréjuco íhjuúcunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsarééj píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsáimiyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhake ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámúha cóomí ímíicáávéne ámúhake méénuúhi. ⁴⁴ Aame ámúhake idsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñe wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhake píaabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévu íúccáávéne náhjihénújcatsímyeke téjá pañétu íbóáyóne nééhií:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj lliiñévu míamúnaa óóma íhjuúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa paíjyuvaré tééj pañévu dibye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsíjtye avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhíjcyá ííne hallútú dííbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá ííne hallútú ditye dííbyeke méénúityuró mítyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

20

*Jetsóo ihtsútu**(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)*

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pajtyéteju úwáábónáa llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame itsááne dííbyeke néehíi:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámuúhake ó díllone oke máańújcuj. ⁴ ¿Acáa múha néėjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaáree néėjuri?

⁵ Áánéllihyéhjáa tсамééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé néėjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíi meke nééiyóobe: “Áábekéráhhjáa ¿iveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaáree néėjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívetsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébe íhju uubálle múnáajpi diibye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhhjáa néeneri íñúhnévéne néeme iwáájácutúne. ⁸ Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Aanéjíiva idyé ámuúhake ó úubálleé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

*Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívemeíñetu íjcyáne uwáábo**(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)*

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjuu iúmihe bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhhjáa tsaatéke ityéhmétsoíñúne peebe tsiélluve tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu.

¹⁰ Áhullétúhhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácutsihvu wálloobe iúníu múnáajpikye dííbyema ditye iwáallóoro téénetu dííbye éhné íjcyadúne. Ahdújucóhhjáa péeróobeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe.

¹¹ Áánéllihyéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóoróobeke téhdure iúhbáne méénúpéjtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íéveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóobeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjucó díbye wááneé.

¹³ Áánéhjáa díbye úmihé aabájaabe néehíi: “¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuúróobekéréjucó o wállóokij. Dííbyeke íhya avyéjuúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhhjáa íñéene íllíkyeréjucó díbye wállóobeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucó íñe cáánińúiyóne. Áánéllii metsu dííbyekéréjucó medsíjívétso mehnéréjucó tene íjcyaki.”

¹⁵ Ahdújucóhhjáa tétsihdyu kémuélluve itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhhjáa Jetsóo iúúbálletsihdyu néehíi:

—¿Aane íñe díbye tépallí aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú diityéké eenéé iúmihevú díbye téhmétsoíñúme ímityúné dáríívemeímyeke?

¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú ídsíjívetsóne tsíjtyekéréjucó díbye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhhjáa Jetsóo néénelíi tétsihyi íjcyame néehíi:

—Óvíi íhdyu Píívyéébe múúhake tehme tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóo diityédívú ííténe néehíi:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámitu illu nééhií:
Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne waagóórou pícyámeí
ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdu o néébé uwááboju cáhcújtsotúme mújtaáhi.
Áamedívú o cáyobáávatécooca illuréjuco ditye wágóóóveíñe.

Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjútéké múu
lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyuré dííbyeke iékeevéne.
Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dííbye éllewu wallóó ditye dííbyeke
ávyéjúúbedítýú díllone díbye múhdurá añújcúhahjíí téené hallútú dííbye
éllewu itsájtyéroki. ²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdujuco u uwáábohíjcyané
keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu
íjtsúcunúroneri íícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhakey diñe díicyánéjcutuj:
¿A tehdujuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye
áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné híjtsámeíñemáyé ditye néene Jetsóó iwáájácúne
néé díityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó
dsíídsíjívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé
eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áanéllihyéhjáa néemeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu. ²⁵ Áanéllihyéhjáa Jetsóó
néé díityéke:

—Ané wa ihdyu dííbye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnejuco
íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta
íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dííbyeke dáriiverómé tsá píívyetétú dííbyedívú iñéétsóiyóne.
Aaméhjáa ehdu díbye néeneri iúllévenúne tsá íñá íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Áané boonéhjáa tsadotséomudítýú tsaate péé dííbye éllewu
medsíjívémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitsééúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú
tsíímávátuube dsíjívéhahjíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco
itsíímáva dííledívú íñáhbeúvúu tsíímávaíyóne. ²⁹ Aanée ijcyámé 7-meva
tsané nahbému. Áamedítýúú amíaabe ityáábávároléjtane dsíjívé tehdu
tsíímávátuúbe. ³⁰ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure
dsíjívé tsíímávátuubére. ³¹ Áané boonée tsijtye bónejte díílleke táábáváromé
téhdure dsíjívé tsíímávátúme. ³² Áane nihñévúree díílleréjuco dsíjívéne.
³³ Aane cána múúhakey diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáíñe tsiíñe ditye
bóhíicoóca?

³⁴ Áanéllihyéhjáa Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi. ³⁵ Áánetu ímíáámé dsíjívémé tsiíñe bóhíime níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávájcatsítýúne. Tsiíhdyuréjucó ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píívyéébej tsiímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjucó néémeé. ³⁷ Muurá ímíááné dsíjívémé tsiíñe bóhíhi. Muuráhjáa Moitsééuvú teene úúballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píívyéébe dííbyeke illu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néénetu méwajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítýuró diityé Píívyéébé íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhjí dáilhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké díbye néénéllíi tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújucó u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú íívane ámuha ménéhíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsiíménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítýú néé íwajácuháámitu:

Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvúj dííbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsiíménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:

—Téíibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejuúllekiyé cááméjacobájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá píhcyáávejááné pañe imíllémé íboohówátsihíjívuré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihíjívuré imájchone. ⁴⁷ Aame pííbájuyjte walléémudítýú dótuíhíjcyá diityé jaaháñe. Ááné núcójpí muurá cááménécóbaúvú íhnyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdú muurá dáríívémeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Pííbájyulle dsíídsike pícyoóne

(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyoócunú dsíídsike Píívyéébé wáábyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjí pícyoóhií. ² Áánacáhjáa pííbájyulle ídátso pícyoó míjíhwuúcuere. ³ Aanéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájyulle ídátso néérolle pícyoó páme ehnííñevúre. ⁴ Muurá tsijyte dsíídsivarómé pícyoó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyoone.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávetsámeíñéhjiri.

⁶ Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhíi:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii díbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca mújyú pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyánéhji? ¿Aca íñetú muha méwaajácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñé?

⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méjicyaco ámuha maállítsámeítýuki. Muurá o tsááiñé tsúuca píhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáa dílbyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mecáhcújtsodíñé. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénujcátsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñé. Pane méjjsúcunúdí téijyú tsúuca o bóhówááveíñé. Tsáhái téijyú o bóhówááveítýune. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané íñúji múnaa tsííñé íñúji múnáama méénújcsííhi.

¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó íñúji vááúméíhi. Ájyú íjcyáiñé ájyabááne, cheméháñé, pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúmé ámuhakye íícúbáhrámeke tsájtyeé píhcyáávejááne pañevú muhdú ámuha meicyahíjcyané ámuhakye idíllóki. Áhdure ámuhakye ííñújí avyéjúté élleu itsájtyeemeke cuvéhoojánúmye. Ehdu muurá ámuhakye míamúnaa dárííveé oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. ¹³ Ááné hóowari ámuha táuwaáboju díityéké meúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha méjyáacunúityú muhdú ámuha díityémá meíhjúváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámuhakye ó ájcuú muhdú ámuha díityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Ájyú ámuhakye múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíñé néhíjcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámuháj caanímú, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévalhíjcyároméhjí ámuhakye téijyú ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámuhadítýú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuhakye tsaríllé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Árónáa tsá ámuhá níwájúñé íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóveítýune. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévaré maáábúcuúhajchíí mépájtyeéhi.

²⁰ Áhdure tsííñé íñújine múnaa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúuca técoomi wágóóóveíñé. ²¹ Ájyú mewáácunúco cáméhbaúnevu Jodéa íñúji múnaa ámuha méjicyame. Áhdure técoomí múnaa óví néhi wáácunú tsiéllevu. Aane íúmihé pañe íjcyame íoomíjýúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyáiñé ícúbáhraméí míamúnáama ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyú walléémú

éevájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó néené ícúbáhraméi pájtyeé téjyju íññújiri íjcyané míamúnáadvú Píívyéébe cáyobáavatécooca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méenujácátsí pañe. Áanetu tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí íññújinévu. Áané boone jodiómú íjcyátúné míamúnaáréjuco teene Jerotsarée cáávácúíñé Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehjí pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcoéjpii, mícúruu, íjcyane múhdurájucó íjcyaiñe. Téhdure ávyetá ihnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotómé íllityééhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehjí íññújiri íjcyácooca muurá míamúnaa íllityéneri ílluréjuco wájácúráúúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ²⁷ Áijyu ihdyu Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímjyuvéhi. Muurá téené boone tsúúca ámuha máállíjchúu múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu higyéeráhema tsiíñé uméhééné muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá ténehjí béhjívácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pííhine.

³¹ Ahdu íññújiri ténehjí íjcyácooca méwaajácucu tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówáávéíñe éévé úújeténe.

³² Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu nénehjí pájtyeíñé íñéi íññújiri páhdure míamúnaa íjcyapííñaáca. ³³ Muurá íññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámúhake o néhíjcyané tsá múijyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áánéllí tsamá téiíbúwá méíjcyaco tsiíñe o tsáábe ámúhake o túvaaóvátu lílyiicyáveháñeri, tsíñéhjíri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá ímíllédúré íjcyámeke ó ábájínéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcúdu. ³⁶ Áánéllí múu téiíbúwá íjcyáne Píívyéébema pajyuvaré ihjyúvá ténehjí ámúhake ímújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdívu Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú íñerí núcójpívetúne.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréri íjcyabe Jetsóó duurúvájá pañévu úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdu pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸ Aanéhjáa pajyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú díbyé uwáábó ílléébucunúki.

22

Jetsóoke íekééveíñé dítye pítyácójcátsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

¹⁻² Téjyúhjáa pajtyeté wañéhjí óorítýúne pááá máchóméíhíjcyané wañéhjí lleevárijyuco íjcyánaa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióóté pañévu tsúúca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamýémúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte

avyéjútémá duurúvájá tehméjte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe. ⁵ Áánerihjyáa ímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áánéllihyéhjáa íjtsámejyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óórityúne pááa máchoméihjycyáné wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjycyáné wañéhjí lleevájucóóhíí. ⁸ Áijyúhjáa Péédorómá Jóáámútsikye Jetsóó néehíí:

—Mééma mémeenúté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánéllihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kíávú ú imíllé muhísi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ámuhísi Jerotsarévu mepéémutsi tsaapi lííyíhýori nújpañújéébedívú meúújetéébema mepééne tééja múnáájpkýe méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhískýe néé kíává íchíi tsaho míjcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áánéllíí ámútsikye úújétsóihýe córíhócoba néého tsúuca ímíbájchoméihýo cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúuca dítye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhjí májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúuca muurá ámúhadívú ó dsíjívéeíí. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wañéhjívatéityú íñe pajtyété wañéhjí. Árónáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbálléméihjycyáné oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuriyéjuco meíjcyame mewañehjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o áadóityú íñe óóvajpácýo Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhnunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré méméénuhjycyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvú diityéké íájjúne neébe:

—Íñe tátyujpácýo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahjycyáné pityájcoju tádsjívéri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe ámuha mepájtyeteki.

²¹ Aane muurá íchihýi mééma majchóri dííbye óhdívu méénútsóihýe.

²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñe Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke. Árónáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñe eene óhdívu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díllójcatsímyé caabyé diityédítúyú dílbyedívú méénútsoíñe.

Jetsóó mamýémú táhjájcatsí caabyé diityédítúyú ìhtsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítúyú ìhtsútuube íjcyáiyóneri.
²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá íññújiri ávyéjujite imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa ìhtsútujtédí idíllóki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehdujuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke ìícúvehíjcyaaabe ìhtsútuube íjcyá pámé túkevétsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé ìhtsútuube ávyéjuube? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú ìícúveébe? ¿Mityá eene dílbyeke ìícúveébej? Muurá míamúnaa ijtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye ìícúveébe ìhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene ìícúvehíjcyaabédú o néébe ámúhama ó íjcyá ámúhake o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítúyú nénehji oke pátyehíjcyárónáa imí ámuha óóma méijcyá oke ìhvéjtsótúme. ²⁹ Áánéllii ámúhake ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujite ámuha mejcyaki. ³⁰ Áámema muurá ìñé imíjyaú ámúhama ménahbévájcatsíí táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítúyú cáhcújtsótúmema méimíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédro tóónúmeíñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítúyú íñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu ímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u ìhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye imí oke iúráavyeki.

³³ Áánélliihyéhjáa neebe dílbyeke:

—Tehdujuco, Ávyéjuubej, ímiáané tsá uke o ìhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúñe. Áhdure uke ditye dsíjívétsocooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dílbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimó, ípyecójuco oke u úráávyeróné u tóónúñé caracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíñe píhíjucóone

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwáábovu o wállóócooca o néé ámuha dsíidsima tsípaajíí ámúháj túhápaajíné ámuha metsájtyétuki. ¿A téíjyúu tsáneetu ámuha méviióhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íñnetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ícyooca métsajtyécó ámúha dsíidsíi, ámúhá nítsumuu, íjcyane. Áánetu nítsumáavatúmé óví hállújea íwajyámú íñáhíhénúne ínítsumá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyéiñe tsúúcajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúmé raahóri itsájtyéébeke téhdure ímityúúbedi díloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeiñe.

Píívyéébema Jetsóo íhjuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke íñésihdyu ipyéhiycyádú oríívo bájú íjcyátsihvu pééebema téhdure pééemeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa íñéene ííneebe diityédítýú éhne múúne nééwayu maáámune úújetené hajchóta. Átsihvúhjáa ímímóúúvene Píívyéébema íhjuúvaabe néehíí:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ipíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáho téeneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjuúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwári íjcyámeídvu. ⁴⁶ Áamekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ííwane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áamekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dííbyé mamýémúejpi íjcyaaabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtisine chohchócú dííbyeke. ⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyémú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu ménítsúmuri.

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédítýú llúúvájte avyéjuúbé únú múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wállóríhjúcúhi. ⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Óvi íjcyaaabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco dííbyé núúmiho. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjujtee, duurúvájá tehmejtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyaaabe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu níitsúmuma, cávaájchoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhíjcyáne. Áronáa ihdyu ícyooca tsúuca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímeyíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúúca iékéévéebeke llúúvájte avyéjúúbe jávú ditye tsájtyéébeke Pééodoro úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áíjyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmihíjcyáme életu téhdure píhmíbe.

⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsí wákimyéi múnáalle píhmírí íjcyáábedityú néehí:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Árónáacáhjáa illure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejí díbyeke.

⁵⁸ Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi díbyeke néehí:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejívarí.

⁵⁹ Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiijyúco nééneé:

—Ímiáané muurá áánu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjí óoma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa díbye néenáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo díbyeke révoucunúhi. Áánetúhjáa ítsáávebe díbyeé nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsivátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónuú oke u úráávveróne?”

⁶² Aabéhjáa tétsihdu áachívú ípyéene ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme díbyedi iúúhívaténe meenúhi. ⁶⁴ Díbyé halluúúcúhjáa iwátájcóobeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méenunej?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé díbyedi.

Túkevítsojté úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

⁶⁶⁻⁶⁷ Ááné tsitsíívevúhjáa túkevítsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ípityácócatsíhíjcyátsihvu díbyeke itsájtyéébeke néehí:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhakey duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhakey o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. ⁶⁸ Pane ámúhakey o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjva oke médillóhi. ⁶⁹ Aane cáhawáá óví ícyoocátú Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébé únifuri ó íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néenéllii nééme díbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdu ímiáané Píívyéébé Hajchi uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa díbye néenéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhniíñevu díbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobaráe Jetsóoke tsajtyé téené iĩñújí avyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dííbyé úmíwávú dííbyedívú iĩñéetsóro néémeé:

—Áanu míamúnáake ííbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí avyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿Ava ímíááné uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjujtemá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá díbye ííne ímítyúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpanécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iĩñújí múnáake ííbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iĩñújí múnáadítýú tújkénuube íñe téénema íllléjuco tsááneé.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló díityéké ímíááne Gariréa múnáajpi díbye íjcyáhajchíi iwáájácuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyucó díbye íjcyane ditye néénéllii wáalloobe dííbyeke téené iĩñújí avyéjuube Heróode éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dííbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúúcajájucóhjáa díbye ímílleroné dííbyeke íajtyumíné dííbyedítýú ditye íhjúvahíjcyáne íllléébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné díbye méénúráityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panéváré dílloobe dííbyeke. Áronáacáhjáa tsá díbye añújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa ídyé tétsihyi llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímítyúné dííbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjáa diibye Heróodé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó avyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wáalloobe Pirááto éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróodemútsí wajyújcatsí íhdée néhíllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjujtemá tsijtye avyéjujteke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá díbyevá míamúnáake ímítyú dáríívehíjcyáne ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meítténeriyé ó dílloráhi. Áronáa tsá díbye ímítyuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróodé íjcyároobe tsá wáájácútu ííne ímítyú díbye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe ííne hallútú dsíjívétyónejíivari.

16 Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. 17 Ehdúhjáa Piráátó nées pájyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyéte wañéhjí pañe íichívyétsohíjcyánéllíihye.

18 Áronácáhjáa pámeere nées kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíllétú Jetsóoke maácádsíjcaáyoóne! ¡Barabáakeré muha meímíllé mejchívyetsóne!

19 Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúme ávyéjuktéké dibye ímityúné dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. 20-21 Aanéjhjáa Piráátó Jetsóoke íácádsíjcaáyoóne íimílléne tsííñe diityémá íhjúvárónáa éhniíñevúré néémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

22 Áánéllíihyéhjáa tsííñe neébe:

—¿Aca ííne ímityúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune téené hallútu ídsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

23 Áronácáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyehcutsóne. 24-25 Áánéllíihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañevú ditye íimíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakeréjuco dibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllii ditye cúvéhoojánúróobeke.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

26 Aaméjhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyehcúíhullévú tsájtyme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmiñetú oómíbyedívu. Áábekéjhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyehcúíwachékevu.

27 Áijyúhjáa mítyane míamúnáa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméjhjáa wal-
léémú dííbyeke táámere pééhií. 28 Áámekéjhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsarée walléémuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsíimekeré ihdyu mékimóóve.

29 Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé ítsíimávátúneri. 30 Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnáa neé muhdícyanéjcurí diityé hallúvú cámeñbaúné úhnóbáiyóné apáhajhíí ídsíjívé apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. 31 Muurá íñe ííne ímityú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjji mítyáubá ámuhakye ditye méénuíñe awáá múhdurá ámuha menéémeke.

32 Téhduréhjáa téijyu míityétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsaijyú dííbyema ídsíjívétsoki. 33 Aanéjhjáa tsúúca ‘Niwáupááji’ némeítsihvu íúújetétsóobeke wátyétyehcúme páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcvátú íjcyáwachékéécuto wátyétyehcúme diityétsi ímityúmútsikye.

34 Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú íná imyéénune. Áánácáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. 35 Aanéjhjáa mítyane míamúnáa íítehíjcyánáa ávyéjuchte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaaábe. Aabe cána óví pájtyetétsámeí ímiááné diibyéjucó Críjto míamúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácyó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diibyéjucó jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéegomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímítymútsí íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjucó míamúnáake u pájtyetétsóííbye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánéllíihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllítýú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallúrí ímítýúne íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújucó meícúbáhrámeíñé ímítýúne meméénuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íñé ímítýú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújucó. Muurá ímiááné uke o néé óoma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téjyúhjáa cójípínétú ííñuji íjyunú cuuvé tujkéevújucó.

⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Ájyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájó wáyámúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wajítahnécú.

⁴⁶ Áánaacáhjáa Jetsóó ávyétá íhnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéne dsíjívéébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu dítye téhmetsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íájtýmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe nééhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íñé ímítýú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsíjtye tétsihyí íjcyame tééneri itsájúréévéne ílluréjucó pééneé. ⁴⁹ Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsáame walléémú kémuélléturé ítéhíjcyáhi.

Jetsóó ítémeho dítye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téjyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa ííñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyaiñé. Áánéllíihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Píráátóke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítyétsóné wáyámúbari íbííjínúne cuúú nééwájitu behéjure bóhdómeíhyéjú pañévu

tsaatékéi ditye cúúútúhjú pañévu. ⁵⁴ Dityéhjáa wáyeeévéjcoójí ihde ímbájkímeíhíjcyajcoójí cúúúube.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsáané walléemú íiténáa cúúúube. ⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyéene pácúúucújpacyóné iújcúne wáyeeevéhíi teene wáyeeévéjcoójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóo dsíjiveebe tsiíne bóhíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

¹⁻² Aanéhjáa tsíjyu cúúvénetúré tsííne tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí tsiíne péeme íitécunú níkyéhjú watájcó nééwayu tsítsíyéjuco íjcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévu iúcaávéne íiterá pevétsíyéjuco Jetsóo íiteme ho íjcyájúcootúne. ⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúráúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwajyámúúne néémutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsídíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íiná ámuha níkyehjú ménehcó tehdu íchii íjcyácoóbekéjívári? ⁶ Tsúúca bóhíibe. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámuháma íjcyácooca muhdú ámuhákye díbye néhíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsi néénetu ítsaavémé ímiááne tehdu díbye néhíjcyáne. ⁹ Aaméhjáa íoómíne úúballéte 11-mevaréjuco dííbyé mamyému íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dííbyé mamyému cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áánetúhjáa Péédro dsínéríyé níkyéhejúvu ipyéene téhejú pañévu iúcaávéne íte ímiááne dííbyekée ditye bújínúne wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúllévenúne ílluréjuco díbye oómiíne. Ílluméhjáa díityéké úúballé díbye tsúúca bóhíne: Maaría Madarénaa, Jóáánaa, tsííne Maaría Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjíi, éhdume.

Ímamyémudítúyú tsaatétsídívú Jetsóo bóhówaavéne

(Mc 16.12-13)

¹³ Aanéhjáa téjyuré Jetsóo bóhíjcoójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítúyú tsaatétsi péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítúyú íjcyácoomívu. ¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵ Áánaacáhjáa díityétsídívú bóhówaáveebe díityétsimájjuco pééneé. ¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe díityétsikye íhyálluúúne pívyééjtsomútsi tsá wáájacutú dííbyeke. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsi muhdú kehóvémútsiúvu? ¹⁸ Áánéllíihyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé neé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo neé díityétsikye:

—¿Aca íiná pájtyéhi?

Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé ihjú uubálle múnáajpi íjcyaaabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájýúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰ Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííñe avyéjute íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhćuneri. ²¹ Muháa méijtsúcunúra diibyéjuco muha ijraéémuke pájtyetétsóiibye íjcyane. Aane íñe tsúúca 3 coojívájucó mee dibyée dsíjívétsihdyu. ²²⁻²³ Áronáacáne walléemú cúúvéneturé níkyehéjú úújémé múúhake née dííbyé ítémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuváne níjkyéji múnáajtési bóhówáávemútsí diityéké née tsúúca dibye bóhíine. Ááneríñe muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¡Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjú uubálle múnaa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóiibye ícúbáhrámeityuubéré avyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñéene úúbállebe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeíñe tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjú uubálle múnaa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíji pañétú muhdú tene néene úúbállétujkenuube diityétsikye.

²⁸ Áánacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóo pítyajcó diityétsikye pééiiibyedu. ²⁹ Áronáacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóevané diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho íekéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsaahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúmélívyemútsí ehne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dííbyeke wáájácúrónáa tsúúca kiávú peíñuube diityétsidítyu. ³² Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¡Áyúú, ehdúhacáne ívane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanehíji úúballéné íñe imíjyaú mééíbúutu meke pajtyehí!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu pañétúejte dííbyé mamýmuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóo ímiááné tsúúca bohíjucóohí. Tsimóodívuva bóhówáaveébe.

³⁵ Áánéllíihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóo bóhówaavéne
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóo tsiíñe diityédívú íbóhówáavéne née diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóohí. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Áánerihjáa itsájúréevéne íllityémé naavénekeré iwáábyúnema.

³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—ǵíveeki ámuha múhdurá meíjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?.
³⁹ Éje, cáhawáá oke meííte táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá diibyējuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavené tsá íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa íñéene úujétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhacunéhjí íhyójtscutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Ááneríhjyáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—ǵA íjcyané majcho ámúhadi o májchokij?.

⁴² Áánélihyéhjáa ajcúmé amóóbevíú wáhjáameíñema ímúhójpacyóvu.

⁴³ Aanéhjáa ditye íténeryé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhojpacyo.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyané muurá íñe tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñe muurá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubáalle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháámitu caatúvane.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye néénetu botsíi waajácúmé ímiáané tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. ⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu néene míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjiveebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhííbe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkevané páné íñújíine múnáake úwáábómeíñe, ditye ímítyú íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvurējuco íbúwááve diityé imítyú íábájíívémeiki. ⁴⁸ Ááné uwaáboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi.

⁴⁹ Áánélii ámuha éllevu ó wáalloo Llihíyóo Íapííchovu ámúhake íajcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúréi météhmecco ámúhá pañévú tene iúccáaveki.

Jetsóo níjkyejívú pééneé
(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihdyúhjáa íhyójtscu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejívu. ⁵² Ááné boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóaa Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Míamúnáájpidívú Píívyéébe ípívyeevéne

¹ Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. ² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páne ihdéene íjcyaiñei íjcyátúnáaaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa ñná iye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi íjcyané mújyú dsíjívéítyúne bóhi. Áhdure íjcyané ímiá uwááboju dííbyedi pámeere míamúnaa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú íññújí hallúri míamúnaa teene wáájácútumé éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóááa' némeíbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake iúúballe dítye ícyáhcuíjtsoki. ⁸ Áronáacáa tsá dííbye Jóaa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbye uuballe múnáajpíyé dííbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevuú míamúnáake iwáájácútso tsaabe íññujívu.

¹⁰ Aamée míamúnaa íññújiri íjcyame dííbye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹ Aabée imúnáállii tsáaróóbeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ími dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsíime. ¹³ Áronáa tsá íñe míamúnaa metsíimávahíjcyádú meke díbye tsíimávátúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbajchómé méijcyá dííbyej tsíime.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne méjpiine úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéébedítýú tsojtsó múnáajpi Jóaa néehii:

—Áánúdityu éhne ámúhake ó nehíjcyá táehníñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyaaabe ipíívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdéjuco.

¹⁶ Áábej tééveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvu tééveri méénuube ítyaúhbaru téénetu míamúnaa iwáájácu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj tééveri meke iwáájýúne ímiáájúvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí dííbyeke. Aabée múhake waajácútsó dííbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú néehii.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóaa bóhówajtsóne
(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojteké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu dítye idílló dííbyeke muubá díbye íjcyane.

²⁰ Áánélliihyée úúballebe muubá íjcyane. Neebépéé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

21 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpí u íjcyáabej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíñe néémeé:

—Áánéllii diibyéjuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diíbye o íjcyatúne.

22 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wáállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhakyé duubálle muubá u íjcyane.

23 Áánélliihyée botsíi Jóaa nééhií:

—Oo muurá éhne íñéubará píívyétúné iíñújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí.” Ehdúhjáa o úwááboíñe muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

24-25 Ehdúu dibye néénéllii diitye eenéé paritséómú dííbye éllevu wáalloome néé dííbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejñíva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eriáuba u íjcyáábejñívari?

26-27 Áánélliihyée Jóaa nééhií:

—Muurá ihdyu ímiááné núpácycori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámúhama íjcyaróóbeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhniíñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájúbaré o táócóriúcuítyuróne.

28 Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnejcuvu diíbye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú néébeé

29 Áané tsijcyoóíñi diíbye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo dííbye éllevu péébeke íájtyúmíne nééhií:

—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóo dibye míamúnáa ímityuháñe íimíbájchoki. ³⁰ Áánúdítyúu muurá éhne ámúhakyé ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiíbye táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyéé o íjcyatúné ihdéjuco ícyahíjcyáabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútu diibyéjuco meítsóhíjcyaaabe dibye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dííbye ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudityú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dííbyeke o tsójtsoíjyu ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuudú cáámetu dííbyedívú níityene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácúityuró diibyéjuco meítsóhíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáiíñevú oke pícyoobe oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsoóbedívú níjkyéjitu Táapííchó níityene u ájtyúmínetu ú waajácuú diibyéjuco

míamúnáa pañévu Táapíichó pícyóóiibye íjcyane.”³⁴ Ahdújucóo ímíááne dííbyeke o tsójtsojyju o ájtyumíne. Áánéllii o nées dííbyéjucó Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnájpi Jóááa.

Jetsóo úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Ááne tsijcyóójíi tétsihyíyé muhtsi imámyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóo tsiíne pajtyéhi. ³⁶ Áánélliihyé tsiíne neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wáalloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóáa dííbyedítýú néénéllii muhtsi dííbyemáyéjucó mepééneé.

³⁸ Áánáacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Íiná ámuhtsi ménehcóhi?

Áánélliihyé muhtsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áánélliihyé neebe múhtsikye:

—Cáhawáá oóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjucó néénáa dííbyema mepéémutsi téhullévú méíjyunúhi.

⁴⁰ Muhtsí Jóáadityu Jetsóomáyéjucó mepééne Tsimóo Péedoró nahbe Aderéema. ⁴¹ Aanée dííbye Aderéé íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucóo Críjto míamúnáake pájtyetétsoóbeke.

⁴² Ehdúu íñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Árónáa téhdure dimyémé íjcyaa Péedoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóo újcune

⁴³ Ááne tsijcyóójíi Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa íiñújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáidá múnájpi Perípeke íájtyúmííbeke nééhií:

—Muúbe ookéréjucó duráávyé.

⁴⁴ Téhdurée diityétsi Aderéema Péedorómútsi técoomí múnáajétsi.

⁴⁵ Ájyúrée idyé dííbye Perípé Natanaée éllevu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnéhjáa Píívyéébé ihjýu uubálle múnájpi Moitséeúvu dííbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáhaamíjitu dííbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehjí Píívyéébé ihjýu uubálle múnáa caatúnú dííbyedítýu. Aabe Jetsóo Natsarée múnájpi íjcyabe Jotséé hajchi.

⁴⁶ Ehdúhjáa Perípé Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímíááne? ¿Aca íhya Natsaréri íjcyámé tsaate ímíááme?

Áánélliihyéhjáa Perípé nééhií:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dííbyeke.

⁴⁷ Aamútsi péémutsi úújetenáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne nééhií:

—Áánújucó pañétúejpi íjraéemuube ímíáábé íjcyáabe.

⁴⁸ Áánélliihyé Natanaée nées dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyé Jetsóo nééhií:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípé úújetétúné íhdéjucó uke o ájtyumíne hígyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

⁴⁹ Áánélliihyé Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píivyéébé Hajchi muuha ijraémú avyéjuube u íjcyaaábe.

⁵⁰ Áánélliihyé neebe dííbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríñe u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsóñej.

⁵¹ Ehdúu iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ímiáané ámuhakye o néé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnáa iñíityéne tsiíñe néríivyémeke ámuha maájtyúmiíñe. Ehdúu Jetsóo néehíí.

2

Canáa cóomiya taabává wañéhjí íjcyane

¹ Áané boonée 3 coojívatu Gariréa iñújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábaváné wañéhjí meenu técoomívu. Áánevuñháa Jetsóój tsíjúké ditye mñútsolle tétsihyí. ² Áhdurée Jetsóoke mñútsómé muuha ímamyémuma.

³ Áijyúu teene wañéhjí ádo bíinojpácýó óúúvénéllíi Jetsóoke tsíjuu néehíí:

—Éje, tsúuca bíinojpácýó díityédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe díílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú íivane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá ñná o méénúíñe éévé úújetétúne.

⁵ Áároneríi íicúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake néehíí:

—Ámuhakye díbye néhdu méméénuco.

⁶ Áijyúu íjcyané tétsihyí 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé lliyíhyóóné téhóji pañévúu tamúnáa íimíbájhómeíñé nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji.

⁷ Áanáacáa tsúuca neebe tétsíi wákimyéi múnáake:

—Cána eene lliyíhyóóné nújpátyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe díityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcúne báñéjúúbeke meíjchone.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nújpacyóo íjcyaróne bíinójpacyóvú díbye ípívyéévétsójpácýo. Aanée tsá díbye wáájacutú kiátú ditye téjpacyo újcune. Apáámyéree tétsíi wákimyéi múnáa waajácú ípyée iñújpáñújénéllíihye. ¹⁰ Aanée báñéjuube wañéhjí múnáájpikye ípíúvane néehíí:

—¿Acáne, muube, muhdú íivane ímiájpácýóhacáne íjcyánáa peiyé átérééjpácýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýó meíjchone óuuvédú botsíi íhdícyájpácýotúrējuco meíjchone. Ehdúu neebe íbañéjuube wañéhjí múnáájpíikye.

¹¹ Ehdúu Jetsóo méénúráityuróne méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané díibyējuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha dííbyema mepéémema téhdure péeme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méijjcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo íjchívyetsóne
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pajtyété wañéhjí lléeváíñéllii muha mepée dííbyema Jerotsaréevu. ¹⁴ Ájyúu duurúvájá pañévú míamúnaa nahjíhénuhjycyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsiytye dsíídsike cápáyóócatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsihcyuúhó imyéenúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucu. Dsíídsikée cápáyóócatsíhijcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—ÍMéijchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táácáani ja ámuha méípívyejtsó nahjíhejávurájucu?

¹⁷ Ehdúu dibye néénetu muha méítsaavé Píívyéébe waajácúháámitu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Ááné boonétúu tsaate néé dííbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráityuróné meenu muha mewáájácu múihtsúturi u íjcyaaabe ehdu u méénuhjycyáne.

¹⁹ Áánélliihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojívatúré tsiíñe o pánéévetsoki.

²⁰ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévetsóo 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévetsóityuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dííbyeke ditye dsíjívétsoíñéré íñééiyóne. Íjpiíyée meménuube duurúvájávu. ²² Ehdúu dibye nééne muha méítsaavé ídsíjívétsihdyu dibye bóhícoóca. Ájyúu muha mécáhcujtsó ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújucu Píívyéébe waajácúháámitu cáátúnúmeíñé ímiáánéjucu dibye múúhake néhijcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóo túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeeri pajtyété wañéhjí pañe méénúráityurónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiááné diibyéjucu Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiááneturé dííbyeke ditye cáhcújtsotúné diityé íjtsaméi ityúhúúllétúnélliihye. ²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnaa íjtsámeíñé úúbálléityuróne.

3

Jetsóoma Nicodéémó íhjyuváne

¹ Íjcyaabée tsaapi paritséómuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyaaabe. ² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsáane néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úuma íjcyánéllii muurá ú méénuhjycyá méénúráityurónéhjí múha méénúityuróne.

³ Áánélliihyée Jetsóo néehíi:

—Ímiááneturé uke o néé béhnétu u tsíímávámeityúhahjíí tsá Píívyéébe avyéjúeipi u íjcyáityúne.

⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaaabe tsiíñe méétsííjú ííbúwá pañévu méúcaávéiyá dille meke itsíímáva b'wáhdúré tsiímene meíjcyaki?

⁵ Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Ímiááné uke o néé Píívyéébé Apííchoj tééveri ímíbaavyémé béhnétu tsiímávameítyúmé tsá dííbyé avyéjúeje íjcyáityúne. ⁶ Muurá míamúnaa tsiímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméí cápáyoácomé ténejcúriyéjuco íjtsameíñe. ⁷ Ahdícyane tsájúréévedí tsiíñe metsíímávameíñe uke o nééneri. ⁸ Muurá íñe uke o nééne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájacutú kiátú kíjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmituróné meke ímíbjachóhi.

⁹ Áánélliihyée Nicodéémó nééhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáájacutú uke o nééneé? ¹¹ Muurá ímiááné o ájtyumíné ímí o wáájacúné íñe ámúhakye ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhakye ó úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájacúroki. Áronáa íllure ámúhakye túhútsohíjcyáne. Aanéjii awáá muhdú ámuha méwajácuú Píívyéébé icyánéjcutu ámúhama o íhgyuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íñeubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca Moitséeúvú pícyóó úméhéí níjcautu ííñimyké úwááñéityu íñíjcyóóbeke páñétúejpi íhdome dííbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímýe oke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcúóityúne bóhi íujcuki.

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wájyune

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwájyúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóo ííñujívú díbye idsíjívé diityé wájyuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcúóityúne bóhi íujcuki. ¹⁷ Tsáháa Píívyéébe oke wállotú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wáloobe tajtyééveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúri tsá íiná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dííbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráíbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe ííñujívú o tsááne cáhcújtsótúme ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájjuvu diityéké o wáájacútsóiyónáaaca. Aame tsá ímíletú óhdivu ipííhine diityé ímityú o bóhówajcároné ímíllétúnema. ²¹ Áánetu ihdyu ímí íjcyane ímilléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájacu ímiááné Píívyéébe ímillédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó íjcyatúné tsiíñe nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééné boonétú muha mepéé Jodéá iinújivu. Áhullée muha meijcyánaa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtso méihijcyáne. ²³ Áané tujkéverihjyáa idyé tsojtsó múnájpi Jóaa téhdure uwáábohijcyá Enóori Tsaríí cóómij pihírí ijcyácóomi. Áábedívuhjáa míamúnaa píhcyáávémedítýú dííbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohijcyaa be tétsihdyu ijcyáhityu. ²⁴ Téjyúu tsáhái dííbyeke ditye cuvéhoójánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsájyú dííbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímijpyeténeri. ²⁶ Áanáacáhjáa diibye Jóáake ímamyémú néehíí:

—Uwááboobej, éhnée Joodáa ehnéjcuri maájtyúmííbedítýú múúhake y úúbálléhijcyaa béha téhdure tsótsohijcyáábe éllevu mítyame pehijcyáhi.

²⁷ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dííbyeke pícyóóné wákimyéijyúco díbye méénune. ²⁸ Áánetúu oke pícyoobe dííbyé ihde míamúnáake o úwáábohijcyaki. Áanéllihyée muurá ámúhake y ó nehijcyá Críjto o ijcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnájpi méwama íiné ímíjyau ijcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe ijcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehníñevu ávyéjúúteéhi. Áánetu ihdyu ídáátsoobéré ó ijcyáhi.

Píívyéébedítýú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píívyéébedítýú díbye tsáanéllíi tsá múha dííbyé ihtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyanéllíi ó ihjyúvahijcyá míamúnaa íhjuvadáure. ³² Áánetu ihdyu diibye Píívyéébeke iwáájácúnéllíi dííbyé uwááboju míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsóhijcyatúne. ³³ Áronáa ijcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohijcyá ímiáané dííbyé ihjyú állíu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wálloobe úúbálléhijcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapííchó íjcyanéllíihye. ³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájyúnéllíi dííbyé hójtsí pañevú ihvejtsó páneere íñe múhdúné tsíméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú ídsíjívéjúcúóóityúne bóhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahramé tsá téene bóhí újcuúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnájpi Jóáa.

4

Tsamáaría múnáallema Jetsóó íhjuváne

¹ Aanée diibye Jóaa ehniñevu Jetsóoke míamúnaa úráávyehijcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtso tsámeihijcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá díbye páñetu tsótsohijcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhijcyáhi. Aanéhjáa tsúúca parítséomú waajácúhi. ³ Áánetúu muha méoomí Jodéá iinújitu bíwáhullévúre Gariréa iinújivu.

⁴⁻⁵ Aanée muha Tsamáaría iinújitu mepájtyeme méúújeté tééné iinújiri íjcyacóomí Tsicáa úníúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyí núpahyéjú ‘Jacóóbó núpahyéju’ némeihyéjú úníúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téjyúu tsúúca cójijpíínéélléjuco meé. ⁷⁻⁸ Áanáacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Áané

hallúríhjáa teene Tsamááriá múnáalle téhejútú nújpañúvállékévaa Jetsóó néehíi:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áánélliihyévaa neelle:

—¿Aca muhdú íivane oke nújpacyo ú táúmeí Tsamááriá múnáalle o íjcyáalleke jodíomuube u íjcyáabe? Muurá jodíómú tsá íhjúvatú Tsamááriá múnáama.

¹⁰ Áánélliihyévaa neebe díilleke:

—Muurá Píivyéebema mútsikye u wáájacuca téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íñe uke nújpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nujpácyo.

¹¹ Áánélliihyévaa neelle dííbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyónú oke ú ájcúiyá teene bohí nujpácyo u wáábýáúúbamáyé u íjcyáábejíivari? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañewu méihde múnáajpi Jacóobouúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíimema iádóhéjtu téhdure íjyéémuke íchohíjcyáabe. Aane ¿aca dííbyeúvú ehníñevu uú?

¹³ Áánélliihyévaa neébe:

—Árónáa téhejútú adoromé tsiíñe adópívyenúhi. ¹⁴ Áánetu óhdi íjcyané nujpácyo ádome tsá múijyú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nujpácyo óuuvératu díityé pañe íjcyajpácyo díityéké ímíjpyetétsómé újcuú múijyú ídsíjivéjúcúóóityúne bóhi.

¹⁵ Áánélliihyévaa neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú múijyú o adópívyenújúcúótuki, pane íñe núpáhýejúvú tsiíñe o tsájúcúótuki.

¹⁶ Áánélliihyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áánélliihyévaa neéle:

—Tehdu o tájívállejii kiá íjcyáabeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyévaa idyé neebe díilleke:

—Tehdújuco u néerone. ¹⁸ Árónáa muurá 5-mevákéjuco u tájíváne. Muurá icyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyáabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiáané u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóó díilleke neénéllii neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úbá mía Píivyéébe íhjú uuballe múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu caméhbáutu Píivyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dííbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apááñéreva Jerotsaréetu dííbyeke medúúrúváiýóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe díilleke:

—Muurá íhdícyátsihdyuréjuco ámuha dííbyeke medúúrúváiñe éévé tsúuca úújetéhi. Áánéllii tsáhájucó ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetu, íjcyane Méécááni Píivyéébeke medúúrúváiýúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnáa ímíñeúvú mewáájácútúubeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu íhdyu muuha jodíómú ímí mewáájácúubeke méduurúvahíjcyá ímiáané múúhaj tééveri míamúnaa pájtyetéíñe muha mewáájácúnélliihye. ²³ Aane muurá ímiáané Méécááni

Píivyéébeke dúúrúvahíjcyámé icyooca dííbyeke duurúvaá íííbúuri. Tehdu dííbyeke medúúruváné imílleébe. ²⁴ Tsá muurá dibye íjpiíma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óví múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóó neénéllii neélle:

—Tehdújuco, muurá imiáané ó waajácú Críjto tsááiíne míamúnáake ipájtyetésoki. Aabe ihdyu óví itsáácooca múúhake imííneúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe díílleke:

—Muurá diibyējuco Críjto o íjcyaaabe ííne úuma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu díílleke dibye neénáa tsúuca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye dííllema íhjuváne. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú ííneri dityétsi íhjuvájcatsííne. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu díílle Tsamááriá múnáalle tétshvúré ílliyííhyó iwááoiííne dsííneriyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúháj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyaaabe oke neé páneere muhdú o ícyahíjcyáné kíatúhjáubá iwáájácúne. Tsáíjyu múu Críjto dííbye. íCáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúme múúha élleu. ³¹ Áíjyúu dííbyeke muha méneerá dibyéi ímájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájácúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaateubáhané tsúuca dííbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenējuco tamájchódú neéne okée wáloobe Píivyéébe wákimyéi o méénune muhdú dibye ímillédú tene óoma ínjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménéhíjcyá 4 nuhbávatú bajtsóháñé maááhívétsoííne. Cáhawáá meííte teene bajtsóháñé múúne kéémedu neéme míamúnaa ídátso wágóóóvéiyóné ímíájíjtó díityéké pájtyetétsoiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñé ááhívétsohíjcyamédú neéme úwáábomé péhíjcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó mújyú ídsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama íñéevá ááhívétsohíjcyamédú neéme uwáábojte tsaméhí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate neéhií: “Tsaate bájtsóne neévá múúne tsíjtyerējuco ááhívétsoííne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne neévá tsíjtyerējuco ááhívétsonédú neéme élleu, tsúúcajía tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme élleu ámuha tsiííne meúwaabóné bótsoi tsáimiyējuco ditye icyáhújtsoki. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

³⁹ Mítyame téjyju teene Tsamááriátú tsááme cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa díílle ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ neénélliihye. ⁴⁰ Aamée neé dííbyeke díityémái dibye íjcyaki. Áánélliihyée muha técoomíyí méjcyá míjcyoojicu. ⁴¹ Áíjyúu éhníííne mityame cáhcujtsó dííbyeke dibye úwaabóné ílléébónema. ⁴² Aamée neé díílle ímúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakeé u neénetu muha mecáhcújtsótúne. Muurá tsúuca muha páñetu mélleebó dibye úwaabóne. Áánetu imiáané muha mecáhcujtsó diibyējuco Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhítsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune mǵjcyoojǵcutu muha mepée Tsamááriá iǵnújitu Gariréá iǵnújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhǵjcyánáa Jetsóó néé Píívyéébé ihjýu uubálle múnááǵpikye imúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréá iǵnúji múnáa ímí dííbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréeeri pajtyéte wañéhjiri ditye úlléjénáa díbye méénúraityúronéhji méénune iájtýúmínéllihye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíínóǵpacýóvú díbye ípíívyéévétsóoomívu. Áánáacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúuca Jodéá iǵnújitu muha metsááme teene Gariréá iǵnújiriǵjyucó meǵjcyane dííbye ávyéjuube iwááǵacúne tsáá Jetsóó éllevu. Aabée néé dííbyeke dííbyema ihjýávú ipyééne díbye íllíkye íbóhítsó ávyeta dsǵjǵverǵjyucó íjcyáábeke. ⁴⁸ Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóóityuró méénúraityúronéhji o méénuhǵjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsǵjǵvétúné hajchótá íicúí óoma tahjýávú pééne bohítsó.

⁵⁰ Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—Tehdújyucó, tsúuca muurá ícyooca bohǵjúcoobe daáchi.

Ahdǵcyane wa dípyej. Ahdújucóo díbye óómiñe dííbyeke icyáhcújtsónema.

⁵¹ Aabéhjáa ihjýávú úújetéébeke íúnú múnáa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohǵjucóóhií.

⁵² Áánéllihyéhjáa dílloobe mújyú díbye bóhíne. Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Íjyújyú révoónvébedi dííbyeke pajtyéné áíívyéé.

⁵³ Ehdúhjáa ditye úúballénetu ítsááveebe ávyetáa tééne ééveri Jetsóó dííbyeke nééne tsúuca ílli bohǵjucóóne. Áánéllihyée téhdure pámeere ihyáǵkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóó méénúraityuróné meenu Jodéá iǵnújitu muha Gariréá iǵnújivu meóómimye tétsihyi meǵjcyánáaaca. Téénemáa botsíi tétsihvu míjyúúréri méenuube méénúraityuróne.

5

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhítsóne

¹ Áané boonétúu muha tsiíne dííbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééǵámú lleehówa’ némeítsíí únúri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjýurí ‘Betéǵda’ némeííba. ³ Áábá hallúrí 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhji pañétú hallúvátuméhji, úllétuméhji, íjpi vááúmeityuméhji, téhmehǵjcyá teeba nóhjiíne. ⁴ Tsáíjyúhjáa níjkyéji múnáajpi iníítyéne téébáwu nóhjihǵjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjiné Boone tujkénúré éniivyéméjyucó ímípyetéhǵjcyáne. ⁵ Téíjyúu íjcyaaabe díityé pañe ávyetáhjáa 38 píjcyábájyucó chémehǵjcyáabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú téhajchótájyucó díbye chémehǵjcyáne. Áábeké neébe:

—Muúbe ǵmuhdúami ú íjcyaj? ǵA ú imíllé u bóhíne?

⁷ Áánéllihyée neébe:

Ééero Ávyéjuubej, áronáa tsá o píivyetéhjcyatú nújpacyo nóhjícooca íicúí tujkénú o éníivyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éníivyéne ó bohíjúcoóiyaáhi. Tehdu o méénúiyónáa tsijtye táihderé éníivyeéhjcyáhi.

⁸ Áánéllihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjuco eene dííhbotámá dipye dihjávuj.

⁹ Ehdúu dííbyeke díbye néenemáyé tsúúca íbohííne íhbotámá péjúcoóbe.

¹⁰ Téjyúu wáyeeévejcóójí íjcyánáa díbye íhbotámá péene ávyéjyute ííténe néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyoojy wáyeeévejcóójí u tsájtýétyuróne.

¹¹ Áánélliyéé neébe:

—Áronáacáne oke bóhíitsoobe néé téenema o péékíí.

¹² Áánéllihyéé neémeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeeévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá díbye wáájacújúcootú caabyé dííbyeke bóhíitsóné mítyanéé míamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánéllihye. ¹⁴ Áané boonétúu Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe íájtýúmííbeke néehíí:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjúcoóhíí. Aabe ímiááberéjuco díícyaco. Tsííne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtýétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjyutéke Jetsóó dííbyeke bóhíitsóne. ¹⁶ Áané hallútúu imíllerómé téjyuré Jetsóoke ídsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeeévejcóójí dííbyeke díbye bóhíitsóné hallútu. ¹⁷ Áronáacáa neebe díityéke:

—Muurá Llihíyó paíjyuvaré meke píáábohíjcyádújuco o píaabóné íhdícyáíjyúre.

¹⁸ Ehdúu díbye néene éhniíñevu díityéké tsárvyetsómé imíllerá dííbyeke ídsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré taúhbaju néhdu wáyeeévejcóójí díbye íjcyátúné hallútú dítye dííbyeke dsíjívetsóítyuróne. Téhdurée Píivyéébeke ícyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyáné hallútú imíllémé dííbyeke ídsíjívetsóne.

Íiye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhniíñevuré dítye Jetsóoke pátsárvjcyónéllíi neebe díityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píivyéébe Hajchi o íjcyaaabe íná o méénútyuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwájtýúnéllíi waajácútsóhíjcyá páneevuré muhdú ímyéénúíñevu. Muurá tajtyéeveri éhniíñevu tsíñehjí díbye méénúneri ámuha méullévénúhí. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhíitsódú o imíllémeke o bóhíitsoóhí. ²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné díityémá ímbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjýjtso dííbyeke íavyéjýjtsódúre. Aane oke ávyéjýjtsotúmé téhdure tsá dííbye oké wállóóbeke ávyéjýjtsotúne.

²⁴ Muurá ímiááneturé ámúhakye o néé íñe o néhíjcyáné lléébone oké wállóóbeke cáhcujtsómé mújyú ídsíjívéjúcoóityúne bóhí újcuíñe. Áámé hallúrí tsáhájucó íná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píivyéébema íicyáíñejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiááné ámúhakye o néé wágóóóvéiyómé Píivyéébe Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe

éévé tsúúca úújeténe. Aane ímiáané cáhcújtsómé tsá wágóóóvéeityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítýú tsááne mújýú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevúú oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú icyahíjcyané díityémá o ímbájchoki. ²⁸⁻²⁹ Métsájúréevedí ehdu ámúhake o néeneri. Muurá ímiáané íéévé úújetéjýu pámeere dsíjívéhíjcyámé íhñíjkyénetu ijchívyeé pámeekéré o píúvácooca. Áamedítýú ímiánéjcuú úráávyehíjcyámé tsáhájuco muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítýunéjcurée úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Ínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá ñná oore táijtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wáloobe Llihíyóré oke néhdújucu míamúnaa muhdú íjcyanéjucu o néhíjcyáne. Tsá oore o ímillédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóítyuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucu muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóo ditye óhdityu idílló dííbyeke. Áánéllíihyée úúbáleebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Árónáacáa tsá díbye úúbálléneturé o wáájácúmeítýú Píívyéébedítýú o tsááne. Árónáa ihdyu o néé tehdújucóo óhdityu díbye néhíjcyané ámuha mecáhcújtsóne mepájtyetéki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojvúvú éhne múúne peetéj téeveri tsieméné maájtyumíne mewáájacúdu. Aanée díbye úwáábohíjcyané muurá wahájchotaré ímí ámuha méjtsúcunúráhi. ³⁶ Árónáa díbyeé oke bóhówátsohíjcyané éhnííñevu páñetu ó bóhówátámeihíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaajácújúcoorá ímiáánée oke díbye wáloóne. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmítúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwáalloóne. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébé waajácuháámí muhdú óhdityu néhíjcyané ámuha mújýú medsíjívéjúcóóityúne bóhí meújcuróki. ⁴⁰ Árónáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñé téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Árónáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjútsoíyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewájyutúne. ⁴³ Muuráhjáa díibyéjucu Llihíyó nééjuri íñíjvúvú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíccúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íñbúwaríyé ámuha éllévu itsááne íhdityuré újcune úwáábóneríyé ámuha meíccúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kíá eene ámuha tsamééré maávyéjútsocatsíhíjcyané íjcyánaaaca? Tééneríyé ámuha meíjcyame tsá meíccúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaae Píívyéébe ámúhake ávyéjútsoíyóneri. ⁴⁵ Aane méjtsúcunúdí ámúhá ímítýú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúbáleeñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvuré tsúúca ámúhá hallúvú úúballe dííbye uwááboríi ámuha mepájtyetéíñe méitsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyaae. ⁴⁷ Ááné uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejíi ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhake o néhíjcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

¹ Áané boonétúu díbyema muha mepéé Gariréa unéu tsaúúré ‘Tibéeria’ némeiú tsiñéjcuvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake yé úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike dibye bóhítsohíjcyané iájtyúminéllihye. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyeté wañéhjí tsúuca lléeváíñáa muha caméhbaúvú mepééme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake ííténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho méújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú díbyeke dibye iáñújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsoíñe diityéke. ⁷ Aanée dibye díllónéllii Perípé néehíi:

—Muurá 200-jivamá majcho meújcuróné tsá úújetétyuró diityédívú áyánéwuújí maájcurónáaaca.

⁸⁻⁹ Áánéllihyée Tsimóo Péedoró nahbe Aderéé néé Jetsóoke:

—Áánúwúdíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñe paáhóónema míityétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetétyuró áyámedívújívári.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóó néehíi:

—Méne pámeere iáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllii ditye áhcubané 5,000-meváubáhhjáa íjcyame. ¹¹ Aabée teene páahóóné iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhake dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikyemuha mewajtune úújeté pámedhívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhycúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. ¹⁴ Ehdúu méénúráityuróné Jetsóó méénune iájtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáánéha diibyéjucóo áanu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecútéré díbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ípícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítýú íyee peebe caméhbaúvu.

Nújpácýó hallúri Jetsóó úllene
(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Áané iijyúnúvúu muha díbyé mamýémú mepéé míneri Capenaóovu tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúuca péjcohrejuco néénáa tsá Jetsóó múúhama íjcyatúne. ¹⁸ Áánáacáa mítyane nohji ávyétá íhnáhó kíjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píínéeurjyucóo méíjcyame máájtyumí dibye tsááne nújpácýó hallúri úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi. ²⁰ Áronáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áánéllihyée muha méújcú díbyeke mííne pañévu. Aamée tsúuca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcóne

22 Áané tsijcyóóhjáa múúha déjuvu itsaavémé apáámírée m̄ine ijcyámiri muha mepéémema Jetsóó péétune. 23 Áánaacáhjáa tsímihji Tibéeria cóomityu tsámihji wajtsí dibyée Píivyéébeke ityéhdujtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj piíhívu. 24 Aanéhjáa tétsihyi díbyeke iájtýúmítúnéllii témihjiri pééme múúha déjutu Capenaóovu díbye néhcovu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhívu meke Jetsóó ájcune

25 Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé díbyeke néehíí:

—Uwááboóbej, ¿acáa mújyurá u tsáá íllevu?

26 Áronáacáa neebe diityéke:

—Ímiáané ámúhake o née ámúhake o májchótsónéllihyé oke ámuha menéhcohjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohjcyatú méénúráityurónéhjí o méénune iná nééiyóné ámuha mewáájacuki. 27 Tsá múu ijyácunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi mejcyááñeríjñvari. Múu táuwaábori ijyácunú teene majchódú néene mújyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújjúñeri. Áánevu muurá ámúhake o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpídívú ó ípívyeevéhi.

28 Áanéllihyé néeme díbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píivyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

29 Áanéllihyé neebe diityéke:

—Muurá ímillebe okée dibye wállóónéllii íñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujtsóne.

30 Áanéllihyé néemeé:

—¿Aca iná díwákimyéi? Ané cána méénúráityuróné meenu uke muha mecáhcujtso diibyjuco míamúnáake pájtyetétsóibye u ijcyane.

31 Muuréváhjáa múúhá ihde múnáaúvú manáa májchohjcyá inéubará píivyéébe iníjuri ijyácoóca. Muurá Píivyéébe waajácuháámitu néeneé: “Píivyéébe diityé éllevu majcho dójcsó níjkyéjitu.”

32 Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:

—Ímiáanéjúcoo Moitséevú tsá diityéké ácuhijcyatú majchóvú téjyju. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóre dócótsohijcyá diityé éllevu teene ‘manáa’ néemeñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámúhake iájcune teene majchódú néene mújyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhívu. 33 Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wállóobe íñujívú míamúnáake téene bóhívu o ájcuki.

34 Áanéllihyé néeme díbyeke:

—Ávyjuúbej, ané ihdyu múúhake pájyuvaré dáácuhijcyá téeméne májchotu.

35 Áanéllihyé neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe mújyú medsíjivéjúcóóityúne bóhívu ó ajcúhi. Aane ímiáané oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhníñevu tsáimíyé ijyáíyóneri íjtsámeityú éhne múúne memájchóne maadóne tsiñe maájyabáávatémé memájchóíyóneri maadóíyóneri meíjtsámeídyu. 36 Áronáa ihdyu íñe ámúhake o néhijcyádú ¿iveekí ámuha tsá oke mecáhcujtsotú ímiáané diibyjuco o ijyáábeke tsúúca ámuha oke maájtyúmiróme? 37 Muurá Llihíyó nééjuri oke cáhcujtsómeke tsá

o cátuhtsóityuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa oke dibye táuhbáné o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímilletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedityú tsaate wágóoovéne. Imíllebe páneere nihñéetsihvúré tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca páneere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá ímíllebe okée dibye wállóobeke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcune. Muurá dsíjívémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca.

⁴¹⁻⁴² Ehdúu Jetsóo majchódú néébe níjkyéjitu itsááne diityéké néénetu díbyeke cáhcujtsotúmé díbyedityú néehí:

—Áánerá aabye Jotsée hajchi Jetsóo wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú íivane néé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetéityuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca. ⁴⁵ Muurá Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháámitu nééneé: “Píivyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú díbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí díbyeke díbyedityúu o tsáánélliihye. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhake o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnáaúvú ínéubará píivyétúné iinújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchoromé dsíjívehíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjine íjcyáne májchori, teene májchome mújyú dsíjívéityúne májchori. ⁵¹ Aabe ó íjcyá teenéé majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáabe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnaa ípájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá mújyú dsíjívéjúcóóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóo néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéecovu dóótsóiyóobe?

⁵³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú tééne bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú tééne bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wállóobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpi íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bohí. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene néétu éhnée méíhdé múnáaúvú teene májchoromé dsíjívehíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóo úwaabó Capenaóovu pihcyáávéjá pañévu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhi meújcúné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáháubá múha llééboítyuró muhdú tuhúwu díbye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meíhjuváné iwáájácúne neebe múúhakey:

—¿A múhdurá ámúhakey pajtyéné o úwaabóne? ⁶² Awááréjucóubá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ámuha meíténeríyé cáamevu ópée o tsáhullévú o pééca múhduréjucó ámuha meíjcyáiyóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj tééveríyé méujcú múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhi.

Tsá meere teene meújcútyuróne. Aane íñe ámúhakey o néhijcyáné Píívyéébedítýú tsááne ímiááne meke ajcú téene bóhívu. ⁶⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámúhadítýú teene icyáhcújtsóiyóné ímíllétúme. Ehdúu neebe

Jetsóo íhdéjucó caatyé dílbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácúube íhdéjucó caabyé dílbyedívú méénútsoíñe. ⁶⁵ Áanélliihyée neebe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdívu íbúwájtsótuca múha pájtyetétýuróne.

⁶⁶ Ehdúu díbye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjucó dílbyeke íhvéjtsóne pééneé. ⁶⁷ Áánétúu múúhakey neebe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdítýu mepééneé?

⁶⁸ Áanélliihyée Tsimóo Péédoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdívú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwááboju múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhívu meke ajcúnáaaca? ⁶⁹ Muurá muha tsúúca uke mecáhcujsóhi. Aame muha méwaajácú ímiááne díibyéjucó Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áanélliihyée neebe múúhakey:

—Muuráhjáa ámúhakey ó ujcú ámúhakey o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú ímítýuube ávyétá naavéné íjcyaaabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóo néé Tsimóo hajchi Jóódáke íñéérone múúháejpi íjcyároobéhjáa dílbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsótúne

¹ Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íñújiri. Tsáháa díbye ímíllétú Jodéa íñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dílbyeke dsíjivétsóllehíjcyánéllíhye. ²⁻³ Áronáacáa téjyju ‘nújuwááne wañéhji’ némeíñé lleevárijyucó íjcyánéllii íñahbémú néé dílbyeke:

—Wa bo ihdyu dípye Jodéa íñújívú ukée cáhcújtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénuráítýurónéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá tévéneúvú méénútyuró dílbyeke pame wáájácúné íimílléhajchíjyju. Aanéjívva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dílbyeke téhdure icyáhcújtsótúnéllíhye.

⁶ Áanélliihyée neebe díityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícýáijyuré téhullévú mepééneé. ⁷ Muurá ámuha tsamééré íji múnáa meíjcyame tsá metsárálléjcatsítýú tshdúré ámuha menéénéllíhye.

Áánetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyané diityédívú o bóhówátsohíjcyané hallútu. ⁸ Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdy taéévé úújeté o péékií.

⁹ Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñééne coévá tétsihvúré Gariréá iinújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúí íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepéehíí. Áronáacáa tsá boohówaneúvu díbye úújetétúne. Wáájácúratúnée tétsii dílbye. ¹¹ Ájyúu ávyéjajte néhcohíjcyá dílbyeke. Díllóhíjcyámée pamévakeré caabyé díbye íjcyane.

¹² Áábedítúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduvé. Tsaaté nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyabe íllure míamúnáake állihíjcyáne.

¹³ Ehdúu dílbyedi téévéneúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjajtédí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjajte iúllévenúne néé dílbyedítu:

—¿Aca kiátú aadi ehdívaíñé wáájacúné waajácúháámíubaréé íítehíjcyáábejívári?

¹⁶ Áánélliihyé neebe diityéke:

—Tsá oore táííbúwá íjtsameítu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdy okée wállóóbé úwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óví díbye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsááné uwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdityúré iújcune úwaabó diityéké míamúnaa íávyéjújtsokíye. Áánetu ihdy okée wállóóbeke íávyéjújtsóné ímillémé ímiááné tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhakyé ajcú Moitsééúvuj tééveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿ííne hallútú ámuha méimíllé oke mellíhyanúne?

²⁰ Áánélliihyé tétsii íjcyame néé dílbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke ímíllé illíhyanúne?

²¹ Áánélliihyé neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhítsóné múhdurá ámúhakyé pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitsééúvuj tééveri méénútúróné taúhbaju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsíméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekihdyahírótsóhíjcyáne. ²³ Ehdú muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhíjcyá tsáápiikyeréé téjcooji o bóhítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiááné múu díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú idsíjívétsoki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré íiná nééneé? Áánélliihyébá bo ávyéjajte íjcyarómé cáhcujtsó ímiááné dílbyéjuco míamúnáake pájtyetétsoíbye Críjto díbye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá dílbye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá

múnáajpi díbye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetésóibye tsáácooca tsá múha wáájácúityú kiátú díbye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítýú ditye íhjuváné iwáájácúne duurúvájá pañévu iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuháva éhne méwaajácú kiá múnáajpi o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táííbúwariyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáábeke ámuha mewáájácútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo néené hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi úújetétúnéllíihye. ³¹ Áróobekée tsijtye mítyame cáhcújtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehnííñevu méénúráityúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséómú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wálloóne

³² Aanéhjáa díbye méénuhíjcyánéhjiri míamúnaa íhjuvahíjcyané paritséómú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjútémá diityéké pájtyénéllii wallóomé duurúvájá tehmejteke dííbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtyeki. ³³ Aamée dííbyedívú wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóóbe éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetéityúronéllíihye.

³⁵ Áánéllíihyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjyúcoóityúné eene neébe? Íhya mítyá íñe kiáhjí tsííñe iñújí múnáa pañe memúnaa jodíómú mújtáme éllevuréjuco díbye pééíñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe dííbyeke menéhcóromé díbye íjcyáhullévú meúújetéityuróne?

Píívyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévu úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcoójiréjuco tsúúca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo kéévánécoba néehí:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévu téhiñe ípívyééveíñe íñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dííbyeke cáhcújtsómé pañévu Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké tükévétsoíñe íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téjyju tene tsááíñe éévé úújetétú diibyée Jetsóo teene wállóóibye íavyéjvúúí óómítyúnéllíihye.

Pahdúvaré Jetsóodítýú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate díbye íhjuváné illéébóne néehí:

—Ímiáánéha diibyéjuco aabye éhneváa Píívyéébé íhjuú uubálla múnáajpi tsááiíbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye néehí:

—Diibyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetésóíibye. Áronáacáa tsijtye néehí:

—Árónáa Gariréa iĩñuji múnáajpi tsá Criĵto İjcyáıtyuróne. ⁴² Muurá Píıvyéébé waajácúháámitu nééne Dabııúvúj tsımenémúhaabe dibye İjcyaiñé díıbyeúvúhjáa İcyahıjcyacóómı Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu mıamúnaa páhduvaré İjtsámeı Jetsóodıtyu. ⁴⁴ Áıjyúu tsaate imıllérá díıbyeke íekeeéne. Árónáacáa tsá dıtye tehdu méénutúne.

Ávyéjıte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée diıtye duurúvájá tehmejté díıbyeke íekéeve tsáárome íevejteré oomıhi: Aamehjáa diıtye parıtséómuma llúúvájte avyéjıjtédıvú úújetemeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco díıbyej? ¿İveekı tsá ámuha metsıvatúne?

⁴⁶ Áánéllııhyéhjáa néemeé:

—¿Muhdú İñé hallútú méekéeveé túútavané İhıyúváábekéjııvari? Tsá muurá múha múıjyú tehdu İhıyúvatúne.

⁴⁷ Áánéllııhyéhjáa néeme diıtyéke:

—Áánéllııhyéha İllure ámuha díıbyedıvú máállıtsámeıhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjıte İjcyáromedıtyú tsaateúbaré cáhcújtsotú díıbyeke. Tehdure muha meıjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáámyéré İhıdyu İmıtyúmé Píıvyéébé taúhbaju wáájacútúmé İjtsúcunú díıbyéjuco Criĵto İjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa dıtye néénéllıı diıtyéejpi Nicodéémó tsápejcoo Jetsóoke ááhıvéjeebe néé diıtyéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecúteré tsáápihdıvú meıcúbáhrátsóıtyú dibye İñá méénune İmıñeúvú mewáájacútúhıjıııjyú.

⁵² Áánéllııhyéhjáa néeme díıbyeke:

—ıÚbá bo tehıure Gariréa iĩñuji múnáajpi! Cáhawáa Píıvyéébé waajácúháámı dehve u wáájacu tsá muurá Gariréa iĩñuji múnáadıtyú díıbyé İhıyú uubáıle múnáajpi İjcyaiñé némeıtyúne. ⁵³ Ehdúhjáa díıbyeke İñéene İhıyáhañévurıjuco dıtye pééneé.

8

İhdıcyámema İcyahıjcyáne wáıle

¹ Áánétúu Jetsóoma muha mepéé orııvo báju İjcyátsıhıvu. ² Aamée idyé tsıjcyoojı tsııñe muha méoomı duurúvájıvu. Átsıhıvúu mıamúnaa díıbyedıvú pıhıcyáávemeke íacúúvéne úwááboóbe.

³ Áánáacáa taúhbájú uwáábojtemá parıtséómú tsıvı ájyúma İjcyárolle tsıjpiıma İjcyáıleke İtyúvıááolleke. ⁴ Ááılekeé Jetsóó tééjı pañe İjcyáábe ellevu İtsájıtyéne díıbyeke néemeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma İjcyárolle tsıjpiıma İjcyáıleke muha métuvááóhi. ⁵ Muuráhjáa Moıtséeúvú taúhbaju néé ehıu nééne walléémuke medsıjıvıtsoıñé néwayúúnevu maáámınerı. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

⁶ Áánéllııhyéé İllure İcyánóóvéne İhyójtsıwari caatúnuube íıñuji. Ehdúu Jetsóoke néeme muhdú dibye nééne díıbyé hallúvú íúúbálléroki. ⁷ Aanée éhııñevúre dıtye dıllónéllıı İcyánohıjıucunútsıhıdyu neébe:

—Ané óvı İhıdyu ámúhadıtyú múıjyúúbá İmıtyúné méénuhıjcyátuube áámıtıjkénú díııleke.

⁸ Ehdúu İñéene tsııñe İcyánóóvéne caatúnuube íıñuji. ⁹ Aanée ehıu dibye néérónáa waajácúmé İmıtyúmé İjcyane. Aamée İlluréjuco tsáápiıtsadı

péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Ááné boonée iijéjuco dille cóeváné tétsihvu Jetsóó úniúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóó icyánohjúcunútsihdu iitécunú iijéjuco tétsihyi Íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánéllihyée neéle:

—Íhya tsáhaj.

Áánéllihyée idyé Jetsóó nééhií:

—Téhdure o Íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dipyej. Tsiiñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

¹² Ááné tsíjyúu tsiiñe míamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédu o neébe ííñújiri o Íjcyáábej tééveri míamúnaa ímiá uwááboju waajacúu peetédu nééne bohíwú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu cúúvétsihyi Íjcyadu ímityúné pañe Íjcyatúne.

¹³ Áánéllihyée paritséómú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴ Áánéllihyée neébe:

—Áánerá ímiááné o nééhií. Muurá ó waajacú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáájacutúne. ¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe Íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye Íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa íyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye icyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wáalloobe Llihíyoma muhtsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju néé míityétsi ñná pájtyene úúballécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o Íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajacú okée wáalloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyáaníí?

Áánéllihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájacúmejíí méwaajacúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájacuca téhdure méwaajacúiyá dííbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ícúvé dsíidsi pícyámeíhijcyátsihyi Íjcyámeke. Áróobekée téjyju tsá múha ékéévetú íévéí úújéttúnéllíihye.

Jetsóoke cáhcújtsotúme tsá úújetéityú dííbyedívu

²¹ Ááné boonétúu idyé tsiiñe neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámuhadítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhorómé tsá maájtyúmiityúne. Ámuha médsíjiveé ámuhá ímityuháñe ímíbáávyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi Íjcyame néjcatsíhi:

—Dsjíivétsámeíiibyébáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívú meúújetéityúne.

23 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhií. 24 Áánéllii ámúhakye o nées diibyéjuco míamúnáake o pájtyetésóóbeke cáhcújtsotumé ímityú ímbáávyetúmeré dsíjiveíñe.

25 Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámúhakye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. 26 Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyané ámúhakye ó neéiyáhi. Áronáa okée wálloobe ímiáábé íjcyánéllii oke dibye neénere ámúhakye ó nehíjcyáhi.

27 Ehdúu Jetsóó Cááni Píivyéébedítýú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácútu. 28 Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpidívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhúcooca botsíi méwajácuú muubá o íjcyane. Tsá táájtsamétyúré o újcune ámúhakye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke neénere ó nehíjcyáhi. 29 Muurá diibye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú dibye ímilléné o méénuhíjcyánélliihye.

30 Ehdúu dibye neénetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavénééjte

31 Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámúhakye o nehíjcyané ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíí ímiááné tahñéjté ámuha méjcyaaáhi. 32 Aame ámuha ímiá uwááboju tsúúca mewáájacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méímíjpyéteéhi.

33 Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe meíjcyámeke ¿íveekí u nées íñetú muha meímíjpyetéíñe tehdu múhójtí pañe muha meíjcyámekekéjivari?

34 Áánélliihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. 35 Muurá tsaaté hójtsiri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. 36 Ahdu Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámúhakye ímityúnetu o ímíjpyetétómé ímiááné ámuha méímíjpyéteéhi. 37 Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke medsíjívetsóné íñe ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meímíllétúnema. 38 Muurá ihdyu Llihíyó oke tükévéjtsóneri ámúhama ó íhjuvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámúháj caani ámúhakye tükévéjtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

39 Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihde múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áánélliihyée Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ímiááné dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe ámuha meíjcyaca dííbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méjcyáiyáhi. 40 Aaca muurá íñe Píivyéébe oke tükévéjtsóneri ámúhakye o úwáábohíjcyané hallútú tsá ámuha oke

medsijivetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. ⁴¹ Áronáa ihdyu ámuháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá íjcyaae tsáápiye múuháj caani Píivýéébeé. Tsá tsijpi múuháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllihyée Jetsóó née diityéke:

—Muurá ímiááné Píivýéébe ámuháj caani íjcyaca oke ámuha mewájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítúy o tsáá oke díbye wállóónéllihyee. Tsáháa táábúwaríy o tsáátune. ⁴³ Aabe ámuhákye o úwaabóné živeekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámuháj caani Naavéné íjcyánéllii díbye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímityuube diibye dsijivétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apáañéré állii dífbyé pañe íjcyáábédítúy ímichi teene tshíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllii tsá meímíletú ímiááné ámuhákye o néhíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímityuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiááné Píivýéébeéjté íjcyame imíllé dífbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyéjté meíjcyátúnéllii tsá meímíletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjuco muha menéhíjcyáné Tsamááriá iññúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánéllihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu iiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyejújtsóiyóneri. Áronáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke ámuha maávyejújtsóne. Aabe ihdyu óví muhdú née oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné ámuhákye o née o néhíjcyáné cáhcujtsómé múijyú dsijivéjúcóóityúne.

⁵² Áánéllihyée néeme dífbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjiréjucó u íhgyuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píivýéébé íhgyú uubálle múnáa íhtsutúmé íjcyároméhjí dsijivehíjcyáhi. Aanáa muhdú íivane u née u néhíjcyáné cáhcujtsómé múijyú dsijivéityúne. ⁵³ ¿Aca diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ehniñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivýéébé íhgyú uubálle múnáaúvú ehniñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsijivéhi. Aanéjñí tehdu múha uke cáhcújtsóiyónejíivari.

⁵⁴ Áánéllihyée neébe:

—Ihdyu tehdujuco ímiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímítyuróne. Áronáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámuhá Píivýéébé díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábe. ⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájacutúne. O ihdyu ó waajacú dífbyeke. Muurá dífbyeke o wáájacutúné o néeca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Áronáa ímiááné dífbyeke o wáájacúnéllii oke díbye néene ó cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú

ími ijtsúcunú o tsááiñe ímiááné iwáájácúnélliíhye. Áánerí mityane ímjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénélli néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejíí ú waajácú Aavaráaúvuke?

⁵⁸ Áánélliíhyéee neébe:

—Ímiááneturé ámúhake o néé dííbyeúvúikyéee íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénélli néwayúúné éhkebámé dííbyeke iáámúroki. Árónáacáa díiyédítýú duurúvájá pañétú mújyúrá wáájácúratúné íjchívyeebe.

9

Hállúvátúúbe tsíju tsíínaváábeke Jetsóó ímjpyetésóne

¹ Téhduree tsátsihdy muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa tsíju tsíínaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsíju tsíínaváahi? ¿A cáánímútsí ímítýú déjúcotu, mityá dííbyé ímítýú déjúcotúrej?

³ Áánélliíhyéee neebe múúhake:

—Tsáháa dííbyé ímítýú déjúcotu ehdu díbye íjcyatúne. Áhduree tsá cáánímútsí ímítýú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyeke o ítétsónej téeveri Píívyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyeebe. ⁴ Aane ó imíllé okée wáalloobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o neébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadvú o bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu íñéene ííñújí hállúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri dííbye hállúvátúúbeke íhyálluúúcu tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeítýe éhne ‘dítyéee wáalloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeíábáwútu. Áhdújucóo díbye téébatu íllójcámeíjyéne óomiñe tsáimiyéjucó íteébe. ⁸ Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé íájtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúacunúúbe píáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánélliíhyéhjáa tsaate nééhíí:

—Dííbyéjucó.

Áánetúhjáa tsíjtye nééhíí:

—Dííbyejíívari. Tsíjpiíye. Árónáa ihdyu paabéjucó dííbye.

Árónáacáhjáa dííbyere páñetu nééhíí:

—Muurá dííbyéjucó oó.

¹⁰ Áánélliíhyéhjáa nééme dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú ítéhí?

¹¹ Áánélliíhyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcu ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeíábáwútu o íllójcámeítýeki. Áhdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhí.

¹² Áánélliíhyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Aane kíá dííbye?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájacutú kiá icyooca dibye íjcyane.

Paritséomú dilló hállúvátúúbeke múhdutú dibye ítéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaímiyéjuco ítéébeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴ Ájyúu Jetsóo díbyeke ímíjpyetéstó wáyeévejcóoji. ¹⁵ Áanélliihyéhjáa tsiíne dillómé díbyeke múhdutú dibye ítéjucóone. Áanélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllójcámeíne tsúuca ó ítéhi.

¹⁶ Áanélliihyéhjáa paritséomodítýú tsaate néehí:

—Áanélliihyéhaca tsá dibye Píívyébedítýú tsáátune. Keená dibye wáyeévejcóoji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye néehí:

—Árónáa ímítýuube tsá méénútyuró méénúráítýúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhdúváré Jetsóodítýú íjtsámeíhi. ¹⁷ Aaméhjáa díbye hállúvátuubée icyahíjcyaaabe tsaímiyéjuco ítéébeke tsiíne néehí:

—¿Aanéhaca díbye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú díibyéjuco hállúvátuubée icyahíjcyaaabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye néémeé:

—¿Ava díibyéjuco áánu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íne múhdutú tsaímiyéjuco ítene?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, díibyéjuco. ²¹ Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájacutú múha díbyeke ímíjpyetéstóne. Aane tsiímenécojii tuhúúlléhi. Cáhawáa ihdyu medílló ámúhakye dibye iúúbálle muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímutsi néé diityéké díibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávújá pañétú iwáágóoiñé ditye pítyájcámeíne apííchori. ²³ Áanélliihyéhjáa neemútsi díbyekéré ditye idíllóki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii tsiíne ipíúvábéke néémeé:

—Píívyéébekéré tehdújtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácutú ímítýuube dibye íjcyane.

²⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítýuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiáánée hállúvátuube o icyahíjcyáábeke oke dibye ímíjpyetéstóne.

²⁶ Áanélliihyéhjáa tsiíne nééme díbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúuca ámúhakye ó úúballéhi. ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíne ámúhakye o úúballéné ámuha mecáhcújtsokííivari? ¿Mityá ámuha méimíllé díbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii ílluréjuco ditye díbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure díbyeke duráávvey. Muurá ihdyu muha Moitsééúv uwaábóré méúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajácutú díbyeúvumáa

Píivyéébe íhjuvahiycyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájácútu kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íivane tsá ámuha mewáájácúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetésóóbeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píivyéébeke piáábó táúmeiyóné tsá díbye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiááné díbyeéjté íjcyame díbye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri tehdiivanéhjí méénuúbe. ³² Tsá muurá mújyú mehdu nééme hállúvatúméhjike ímíjpyetésóné mewáájácútu. ³³ Aane muurá díbye okée ímíjpyetétsoobe Píivyéébedityú itsáátuca tsá tehdiivanéhjí méénúityuróne.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme díbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímityuube u píivyeebe ú ímíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néemere díbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávújá pañétu.

Píivyéébeke ímí cáhcújtsotúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu

³⁵ Aanée tsúuca Jetsóó waajácúhi. Áábekée tsáijyu íájtyúmííbe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcujtsó Píivyéébé Hájchikye?

³⁶ Áánélliihyé neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé díbye íjcyane o cáhcújtsó díbyeke.

³⁷ Áánélliihyé neébe:

—Díbyéjuco muurá íñe úúma o íhjuváne. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áánélliihyé díbyé lliiñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Áané boonée Jetsóó néehíi:

—Muuráhjáa ííñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácútsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájácútmé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu néemeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panévaré iwáájácúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwaáboju ditye wáájácútu.

⁴⁰ Áánélliihyé paritséómú tétsihyi íjcyame néehíi:

—¿Aca muha tehdu hállúvatúme íjcyadu?

⁴¹ Áánélliihyé neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá íiná ámúhá hallúrí íjcyáityuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájácúné menémeihíjcyánéllii ámúhá hallúrí íjcyáné ímityúne.

10

Obééjámú míjcotu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obééjámú míjco pañévú llééhówatu úcáávetúme íhdícyátsihdyuré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu téewá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aamejúco témíjco pañétú áachívú díbye déjutu íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé díbyeke iwáájácúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhachíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájácútmélliihye.

6 Ehdúu Jetsóo diityéké néene tsá ditye wáájacutú ñná ññéíyóné obééjámú mijcótú díbye íhjuváne.

Jetsóo obééjámú tehmeébedu

7 Aanée ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájítori:

—Oo muurá ímiááné teene obééjámú mijcó lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnáádú néeme úwáábohíjcyá tsíjijtóriye. Árómé uwáábóo tsá míamúnáa obééjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiááné lléehowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame ñné ímíjyaú ijcyá éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obééjámuke. Áánétúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsíjívéjúcoóítyúne bóhí ditye iújcuki. ¹¹ Aabe ímiááné páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obééjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obééjámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmehíjcyabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohíúbyé díívaabe diityéké idyóó tsáábedítýú díbye wááné boone tsáápiikye díbye tábejcarónetu wáchájaavémé ílluréjucu mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdú muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyácunútú íhñéjté ditye íjcyátúnélliihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhcsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhrámeíi ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsijtye jodiómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyáímye. Áámeke ó pihjýúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjucu íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wajyú diityé wájyuri o dsíjíveebe tsiíñe o bóhííbye. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívetsóítyuróne. Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o íhvéjtsámeíúbyé ó dsíjívéeíhi. Ároobe tsiíñe ó bóhííhi. Ehdú táúmiwa Llihíyóo néhdújucu.

¹⁹ Ehdúu Jetsóo néénetu páhduváré íjtsámeímyé dííbyedítýu. ²⁰ Tsaatée nééhií:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtáábeke ¿íveekí ámuha mécáhcútsohíjcyá állíuuháñé díbye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyabe íhjuváiítyuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsoíyáhi?

Jodiómú Jetsóoke éhdíválléne

²² Áhdurée tsáíjyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa durúvaja Píívyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcoóójí wáñehjínúme. ²³ Áanáacáa Jetsóo patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmíwa ‘Tsaromóo’ némeítsihyi. ²⁴ Áábedívúu ímíicáávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiááné dííbyéjucu Críjto u íjcyáhajchíí múúhakye duubállej.

²⁵ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámuhákye ó nehíjcyará diibyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénúráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeihíjcyará diibyéjuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahñéjté ámuha meíjcyátúnéllíhye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhácútsónéllíhye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke uráávyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii diityéké ó ájcuú mújyú ditye dsíjvéjúcoóityúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyo okée diityédívú téhmétsoobe pámé ehniñevu íhtsútuúbe. Áábédityú tsá múha diityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhsti Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóo néénéllii tsiíñe éhkebamé néwayúúné díbyeke téuhjiri idsíjívetsóroki. ³² Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyo oke piáábóneri ámuháma méénúráityuróné o méénuhíjcyáábeke jííné hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánélliihyée néeme díbyeke:

—Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjívetsóíñejíivari. Muurá ihdyu íveeki míamúnáajpi u íjcyaaabe Píivyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha medsíjívetsóóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámuhá taúhbaru íjcyáháámitu Píivyéébe néehíi: “Ámuha méjycá ohdu.” ³⁵ Aane muurá díbye uwáábó icyáhácútsóné uráávyémeke ímiáánéjuco díbye íwaajácúháámitu néene díbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú díbyerée oke ííñujívú wáloobe tehdú oore díbyé Hajchi o íjcyane o néénejíivari. Aane jíveeki ámuha méjtsúcunú ímityúne Píivyéébedityú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénúráityúronéhjí ámuháma o méénuhíjcyané díbyedityú tsáátuca tehdújuco ímiááné ámuha tsá oke mecáhcútsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wáloone ámuha mecáhcútsótúrónáa mecáhcútsó o méénuhíjcyanéjí díbyedityú tsááne ámuha mewáájacu Llihíyoma muhsti tsáápihdyuré meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóo nééné hallútú idyé imíllerómé díbyeke íekeevene. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíñe muha mepée Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpi Jóáávu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹ Ájyúu mítyane míamúnáa díbyedívú píhcyaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áánu méénuhíjcyádú Jóáávu méénúráityúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjuco díbyeúvú díbyedityú úúbállehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodityu. ⁴² Áábekée mítyame tétsii múnáa cáhcútsóhi.

11

Ráátsaro dsíjívéne

¹ Ájyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betaániári íñáállémúpíma Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpíma íjcyaaabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháácú pácúúcújpácyori imúríjchóne paacyú íhñiwácori.

³ Aamúphjáa wallóo tsaatéké Jetsóo éllevu díbye náhbévahíjcyaaabe íhnáho chéménéllihye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjívéné tsá íná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjútšámeíkíyé ehdu dííbyeke pajtyéne. Áhdure dííbyé Hajchi o íjcyaaabe téenej téeveri o ávyéjútšámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítyanée ivámeííbyé díityéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke.

⁶ Aabée Ráátsaro íhnáho chémene dítye úúballérónáa míjcyoojícúí íjcyá tétsihyi. ⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhake:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéa ííñújvu.

⁸ Áánéllihyéé muha menéé dííbyeke:

—Uwááboobej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnaa uke imíllera ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllihyéé neébe:

—Muurá cóoji ímí máájtyumíhi. Áánéllii cóoji úllémeke tsá íná pájtyetúne. ¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóte téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllihyéé muha menééhí:

—Ávyéjuúbej, áánéllihyééhaca bóhííbye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre díbye néene meíjtsúcunúnema.

¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíñéúvú neebe múúhake:

—Muurá ihdyu ímiáané tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi. ¹⁵ Áronáa íllure ó ímjyuvé díbye dsíjívénáa téhulle o íjcyátúneri éhnííñevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyané cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhake néénéllii Tomáa dííbyere 'Jeméero' némeíbyé nééhí:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dííbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhítsóné

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájuco pájtyene Ráátsaróúvuke dítye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáania Jerotsaréetu míñéécú kiróómetrój píínévu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé díityépi Máátámúpíke ínáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa diille Máata tsúúca tétsihyjyuco muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá ááhívu coéváhi. ²¹ Aallée Máata néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéítyúroobe tsúúca dsíjívéhi.

²² Áronáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke píááboíñe.

²³ Áánéllihyéé neebe díílleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴ Áánéllihyéé neéle:

—Ééé, ímiáané ó waajácú díbye bóhííñé pámeere tsíhdyuréjucu ímíbáávyéjyú pámeere dsíjívémé bóhícoóca.

²⁵ Áánéllihyéé Jetsóo nééhí:

—Muurá dsíjívemeke ó bóhütsóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjiveromé bóhühi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyé neéle:

—Ééé Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjuco éhneváa íñe íññujívú tsááiibye Crijto Píivyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kimoovéne

²⁸ Ehdúu íñéene Mááta íñaalle Maaría éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ícúii peelle dííbyeke iúújetéki. ³⁰ Téjyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyéee muuha Mááta múúhadívú úújetétsíhyi. ³¹ Aanéhjáa Maaría diityépike náhbenúmé íténáa ijchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa ijsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhhjáa úraavyémé díílleke.

³² Aallé múúhadívú wájtsille Jetsóó lliñénu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu íñéene taálla. Téhdurée dííllema péeme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée néé diityéke:

—¿Kíatúhhjáa ámuha mécuuú dííbyéúvuke?

Áánélliihyéee néemeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímeye:

—Mítayanée muurá wájyuube dííbyéúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate néehí:

—Áánerá hállúvátúméhjike ítétsohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúubá meénutú dííbyéúvuke díbye idsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhütsóne

³⁸ Aamée dííbyéúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiíñe Jetsóó kimoovéhi. Ájyúu teene níkyehéjú wátájcámei mítyau nééwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méñnétsoj.

Árónáacáa dííbyéúvú naalle Mááta néehí:

—Ávyéjuúbej, árónáacáubá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojívájuco mee díbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyéee neébe:

—Muuráhhjané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píivyéébé íhtsútú u ájtyúmiíñe.

⁴¹ Ehdúu díbye néénéllii awáá íñnetsómé teeu nééwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhgyúvaabe néehí:

—Ayúju Táácáániij, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyané hallúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdú íñe uke o néé íjtye míamúnaa icyáhcújtsó ímiáánée oke u wáalloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhgyúvátshdyu tsíjpánécoba neébe:

—¿Rátsa Ráátsarój, díjchivye eene níkyehéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu díbye néénemáyé ijchívyejúcoobe dityéhjáa bííjínúnéhjimáye. Áánélliihyéee neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbijínuháñe.

Jetsóoke iékééveíñe dítye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu díbye méénune íajtyúminélli Maaríama péémedítýú mítyame cáhcujtsó dífbyeke. ⁴⁶ Áánetúu cáhcújtsotúmé paritséómu éllevu ipyééne úúbáalletéhi. ⁴⁷ Ááné lliñétúhjáa pihcyaaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsijtye pañétúejte ávyéjújte ipítyácójcatsí muhdú dífbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuu dífbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénúraítýúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure dífbyeke meíhvéjtsóhajchíi pámeere dífbyekéréjuco ávyéjúulleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáavaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáa néé diityéke:

—Ávyetá muutérá mía ámuha íñnéubará wáájácutúme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehdújuco tsáápiye dsíñvéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píívyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjiveíñe jodíómu wájyuri. Tsáhájháa íhdityuré iújcune ehdu díbye néétune.

⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájyuríyé díbye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píívyéébej tsíímé íññújiri íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé ipájtyetéki. ⁵³ Aanée téjyu pítyácójcatsímyé muhdú dífbyeke ídsíjivetsoíñe.

⁵⁴ Áánéllíhyée tsáhájjuco díbye boohówáneúvú péhíjcyatú míamúnááj piíne. Áábemáa muha mepéé Jodéa íññújitu Eeparaíivu íñnéubará píívyétúné íññújij píhíri íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méícyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyuco pajtyeté wañéhji muháa ténevá pijcyábádú mewañehjivatéhijcyáne. Ááné íhdéjucóo hállúécoomíji múnaa péécunúné Jerotsaréevu muhdú ícyahíjcyané íímíbájchómeiki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íajtyúmíyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méíjtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áánacáhjáa paritséómu llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé dítye kíá Jetsóo íjcyane iwáájácúcooca íñcúí diityéké iúúbáalle dítye dífbyeke iékééveki.

12

Tsáápille pácúúcupácýori Jetsóój tuháácýú tsójtsoné
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Aanée téjyu íhyojtsítú tsájcoojíturéjuco teene pajtyeté wañéhji lléeváíñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu díbyée bóhíitsoobe Ráátsaro íjcyácoomívu. ² Áijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenu dífbyeke idyúúruváne. Áánevuú Mááta ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. ³ Áánacáa ‘náadó’ némeíñe pacúúcupácýó mítyane áhdótsámeíjpacýó itsíváne Maaría múrijchó Jetsóój tuháácýu. Áánemáa páácýulle íññíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuváahíi. ⁴⁻⁵ Ájpacýó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiiibye Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóté néé múúhakey:

—¿Aca íveeki éjpacyo tsá menáhjihénutú 300-jiva tsané pijcyábá wákimyéi áhdodúne téene dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá imiáané ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu dibye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmehíjcyánetu iñanihíjcyánélliihyéré imílléroobe téjpacyo náhjihénúmeíñe. ⁷ Áábekée Jetsóó néehí:

—Óvi ihdyu oke téjpacyórí múríjcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúúcooca oke itsójtsoiyónéjuco dille méénune. ⁸ Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítú pééityúne. Áánetu tsá pajjyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mítyame tsúuca waajácú Betáániári dibye íjcyane. Áanélliihyée tsáácunúme díbye élleu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íájtymíné dsíjívéebekée dibye bóhítsóóbeke. ¹⁰⁻¹¹ Téjyúhjáa llúúvájte avyéjujte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveeki díbyeke Jetsóó bóhítsónéllii mítyane míamúnaa díbyekéréjuco icyáhcujsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema díbyeke cáhdahíróme íllu wáñécohíjcyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneej! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjónema.

¹⁴ Áijyúu bóhdübe íayáne íjju hallúrí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu íllu néhdújuco:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóómi múnaaj, méíllityédíñe. Ámuha élleu ámúhá avyéjuube tsáá íayáne íjju hájchí hallúri.

¹⁶ Ehdúu díbyedítú nemeíñe tujkénú tsá muha mewáájácútú iiná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónétu cáamevu dibye íavyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu díbyedítú tene nehíjcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyí íjcyame úbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéebekée dibye bóhítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénuráítyuróné dibye méénune iwáájácúnéllii mítyame cáhdahíró díbyeke. ¹⁹ Áámekée ííténe parítsóómi néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa díbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíivyététú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íájtymíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha mejjcyámé pañe íjcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa iñnújiri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe élleu itsááne néehí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke. ²³ Áanélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúuca muurá Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiááné ámúhake o nées tríígó neeváú mebájtsoo dsíjiveúú íjcyátsihdyu íñe mityanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjiveé mityame Pívyéébe avyéjuejte íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjari íicyahíjcyajítóré ímillémé wágóóovéhi. Áanetu ímityúne ímyéenuhíjcyané íhvejtsómé újcuú mújyú ídsíjivejúcoóóityúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjte íjcyane ímílléhajchíí óví ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Llihíyó avyéjútsoóhi.

Ídsíjiveíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca táííbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óbá Llihíyoke ó táúmeíyá íná oke pájtyénetu díbye oke ipájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllíi oke wáalloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoj, óví ihdyu ú bóhówájtsooméhi. Áánéllíihyé nájkyéjitu Pívyéébe néehíí:

—Tsúuca muurá ó bóhówájtsooméhi. Árónáa éhnínevu tsííñe ó bóhówájtsooméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyí íjcyame illéébóne néehíí:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áanetúu tsijtye néehíí:

—Nájkyéji múnáajpi dííbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánéllíihyé neebe díityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhake íñéérone ookéré neébe. ³¹ Aane tsúuca míamúnaa ímityúme íjcyanévu néétsámeííñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube Naavéné tsúuca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú ditye dííbyeke dsíjivétsoíñe.

³⁴ Áánéllíihyé neéme dííbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Pívyéébe waajácúháámitu ditye éévehíjcyané míamúnáake pájtyetétsóíbye Crijóto muhdú íjcyáityúne. Áánaa muhdú u nées u dsíjiveíñe Míamúnáájpídívú u ípívyééveebe. ¿Mityá tsíjpiyéí dííbyej?

³⁵ Áánéllíihyé neébe:

—Muurá ihdyu peetéú o neébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyááhi. Áánéllíi ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáne ítéveri péjcodu neéne ímityúne ámúhake idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyí íjcyame wáajácúmeítyúme íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetéú o neébedi ímiá u wááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámúhadítýú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó díityéké íñétsihdyu péébe tsáhájjuco tsííñe díityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíomudítýú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mityáméj pínévu méénuráityúronéhjí díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsohíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúne Pívyéébe neéne dííbyé íhjúu uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúne néehíí:

Píivyéébeej, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori íícuvémej? Muurá tsúuca ú úújetsójúcoorá diityéké dííhstútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiáané tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píivyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu néeme íibuúúné wáájácúmeityúmé íajtyumíjúcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúhaaca’ íñéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóiyóóbedi íícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítýú Itsaía Píivyéébé ihjýú uubáalle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé íhstútu íatyúmiíhíjcyanéllíihye.

⁴² Ároné pañée mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjyute íjcyároméhjimájuco. Aamée dííbyeke icyáhjújtsoroné tsá pámehdívuré bóhówáávétotú paritséomú diityéké píhcyáávéjá pañétú wáágóóiyóné apííchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píivyéébéama íjcyane. Áronáacáa éhnííñevu ímíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóo uwáábó lléébotúmé díllómeí ímityúmedi

⁴⁴ Áijyúu Jetsóo kéevánécoba néehíí:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúuca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóobeke.

⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúuca ájtyumí dííbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédu néene ímiá uwáábójuma o tsáá ííñujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééityuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyané íehdíválléne cáhcújtsotúmé téené déjúcotu néétsáméíhi. ⁴⁹ Aane íñe ámúhake o nehíjcyanéhí tsá táájtsaméityuré o újcune o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wállóobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiáané dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú ídsíjivéjúcoóityúne bóhi. Ehdu ámúhake o nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñe Jetsóo níjtyune

¹ Aanée teene pajtyété wañéhíí lleevárijyuco íjcyánáa tsúuca waajácuube míamúnáama ííñújiri ícyahíjcyátsihdyu Cáání éllevu íóomííñe. Aabée mítyane múúhake iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítýú ipyétshívújuco.

² Áanáacáhjáa tsúuca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté íbúwá pañévú Naavéné úcaavé dibye dííbyedívú méénútsóííñe íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cáání Píivyéébe éllevu tsiíñe íóomííñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke dibye pícyoone páné avyéjubéré dibye íjcyaki. ⁴ Aabée majchorí muha meíjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácóríívéne ípáácyméibávú íjpinétú chíaavéhi. ⁵ Áanemáa lílyíhlló pañévú nújpacyo ípícyójpácycori múúháj tuhááñe íñíjtyúne páácycuube eenée íjpinétú íchíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péedoróké dibye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íívane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

7 Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco. Árónáa tsá u waájácutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óví ú waajácúhi.

8 Áánélliihyée neebe Pééodoro:

—Árónáa tsá oke u níjtyúityuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Árónáacáa neebe díbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáityuró táavyéjúeipi.

9 Áánélliihyée idyé neebe Pééodoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjiva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Tehdure oke níjtyu táhníwáuma táhójtucu.

10 Áánélliihyée Jetsóó néé díbyeke:

—Muurá íávuhcútsihdyu íjchivyéme íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúócóótúnélliihye. Ahdu muurá icyooca ímíhyero ámuúha. Árónáa tsá pámeéere.

11 Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi díbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

12 Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe íwajyámuvu iúcaávéne ácuúveebe múúháj pínévú ípyée íacuúcunúhíjycyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:

—¿A ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámúhakye o méénune? 13 Muurá ámuha oke medílllohíjcyá Uwaábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane díbyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke medílllohíjcyáne. 14 Muurá ímiááné Uwaábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó níjtyúhi. Aane ihdyu óví tehdú ámuha ménítyúcatsíhíjcyáhi. 15 Muurá ehdu ó meenú tehdú ámuha pamévakéré maávyéjúúlleki. 16 Muurá ímiááné ámúhakye o néé tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá díbye íavyéjúúbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wállóobe tsá díityé ehnííñevu íjcyatúne. 17 Ehdú ámúhakye o néhíjcyáné ámuha mellééboone tehdú meícyáhajchíí muurá íñé ímíjyaú ámuha meíjcyaaáhi.

18 Árónáa tsá pámeere tehdú ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté íjcyane. Árónáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Díbyema muhsti memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” 19 Ehdú oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhakye o úúballéné néhi tene pájtyeíjyu ámuha oke mecáhcújtso ímiááné díbyéjuco o íjcyane. 20 Aane ímiááné o néé íñe ámúhakye o wállóomeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Lihíyó okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne.

Jetsóó úúballé díbyedívú Jóóda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

21 Ehdúu Jetsóó múúhakye íñétsihdyu múhduúvurá illíñémuúcunúmeíñe tsiíñe néehíí:

—Muurá ímiááné ámúhadítyú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

22 Aanée tsá muha mewáájácutú cáábyedítyú díbye nééneé. Áánélliihyée muha íllure méíítéjcatsíhi. 23 Téjyúu muha memájchónáa mítyane díbye oke ívámeífyé díbyé úníuri ó ácuúcunúhi. 24 Áábekée oke Tsimóo Pééodoro

née o díllo dílbyeke ímichi cáabyedítú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucóo dílbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsóohi?

²⁶ Áánélliihyée neébe:

—Pááaho o ééníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóteke.

²⁷ Ájyúu tsúuca dílbyé pañevú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóo née dílbyeke:

—Wa bo ícúu íná u méénuíñe meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dílbyema majchóri meíjcyámedítú tsáápiúbaré wáájácútu íveeki ehdu dibye dílbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatéé ijtsúcunú dsíídsí tehmeébe dibye íjcyánéllii ehdu dibye nééne wañéhjí wáábyuta tsíeméné dibye íáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúme ídáátsojtéké dibye dsíídsítu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée dílbye Jóoda Jetsóo pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítú péjucóo tépejco.

Jetsóo taúhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóo nééhií:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhtsi maávyéjútsójcatsííne Píívyéébeema. ³³ Muurá ámúhake o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíityú áatsíiméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámúhá avyéjuteké o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyane ámúhake ó táuhbá muhdú ámúhake o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. ³⁵ Muurá ímiáané ámuha mewájyúcatsíhajchíí téenetu pámeere míamúnaa waajacúu ímiáané tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóo úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóo néénéllii Tsimóo Péédoro née dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óoma u pééityúne. Áronáa bóónétúki oke ú úráávyeehi.

³⁷ Áánélliihyée Péédoro née dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveeki tsá ícyooca úuma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájyuri.

³⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿aca ímiáané u née tawájyuri u dsíjívéiyóne? Muurá ímiááneturé uke o née ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónúíñe 3-íjyúva.

14

Jetsój tééveríyé Méécáánidívú meúújeténe

¹ Aane ihdyu ínerí maáábímyeídííne. Llihíyoma múhtsidívú mecátsipááve. ² Muurá dibye íjcyáhulle íjcyané meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévu ámúhá ihde o ímbájchoki. ³ Aane o ímbáávyetsódú ámuha

tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééiñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéiñe.

⁵ Ehdúu múúhakeyetsóó néénéllii Tomáá néehíi:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácútuú kiávú u pééiñe. Téhure tsá muha mewáájácútuú muhdú téhullévú meúújetéiñe.

⁶ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvadáu o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múújyú ídsíjivéjúcúoóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáájácúhahjchíi tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé néehíi:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakey dájtyumítsó Díícyáánidívú muha tééneri meíjácunújúcúótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáájácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakey o ájtyumítsóiyóné oke u néehíi? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dííbyema tsáápihdyuré muhtsi meíjcyane? Muurá dííbyere tajtyéeveri ámúhakey úwáábohíjcyáhi. Tsá íiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénuráityúronéhjí ámuha meííténáa o méénuhíjcyánéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹² Muurá ímiááné ámúhakey o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráityúronéhjí méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhniíñevu íjcyanéjhi méénuúhi. ¹³ Aane panévaré ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó tééneri dííbyé ihtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévaré píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakey ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píúvyéébé Apíúchó iwáallooñe

¹⁵ Aane óví ímiááné ámuha oke mewáájyúhahjchíi mélleebó muhdú ámuha meíjcyaiñe ámúhakey o néhijcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táuméíi díbye ámuha éllevu iwáallo Íapíúchó ámúhakey tene ipiáábohíjcyane panévatúré ímí ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámúhadítýú kiá íjcyáityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájjítvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjje ne úráavyehíjcyámé pañévú teene dítye wáájácútuúnélliihye. Áanetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyánélliihye. Aane ámúhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámúhakey o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámuha éllevu ó tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjjuu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyumíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyumíi o bóhihdu ámuha mebóhííñélliihye. ²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. ²¹ Aane ihdyu óví oke wájyume lleebó muhdú diityéké o néhijcyáne. Áaneri úújétsóimýé ímiááné oke iwájyune. Áamedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma mewáájyúúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóoda íjcarióóté íjcyátuube néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveeki múúhadívuré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívú wáajácútsámeityuúbe?

²³ Áánélliihyée neébe:

—Muurá oke wáyjume o neéene lléébómedívuré ó waajácútsáméííhi. Áámeke Llihíyó iwáyjúne diityé pañévú Íapííchó pícyoo téénej tééveri ímí tsaméhíí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o neéene lléébotúmé tsá oke wájyutúne. Ehdu íñe ámúhakye o nehíjcyáné tsá táíjtsaméíí jcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámúhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámúhama o íjcyáné hajchóta. ²⁶ Árónáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámúha élleu wálloonéréjuco ámúhakye píááboíñe panévatúre. Aane ámúhakye tükévétsoo muhdú ámuha meíjcyaiñe ámúhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehíjívú ámúhakye waajácútsóíñe.

²⁷ Aane ámúhakye o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyároné pañe ímíñeúvú meíjcyaco íñerí íjtsámeityúne. Árónáa tsá ámúhakye o neétu míamúnaa ímíjyútsócatsihíjcyádú neéne íjtsaméima ámúhakye o pícyoíñúíñe. ²⁸ Aane muurá ámúhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámúhadítúyú o péébe idyé tsiíñe ámúha élleu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewájyúhachíí meímíjyúúveé Llihíyó táehníñeuvu íhtsútuube íjcyáábe élleu o péeneri. ²⁹ Aane ámúhakye ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íñe nihñéréjuco ámúhama o íhgyuváne. Tsúúca muurá íñújí avyéjuube átéréepíyé íjcyároobe tawáábyú tsáábe píñhíjucóohíí. ³¹ Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméíí Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájacu ímiááné dííbyeke o wájyúnéllíi díbye oke néhdújuco o íjcyáiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

15

Jetsóo neé óovahédú íñééneé

¹ Aabée tsiíñe múúhakye úwááboobe neéhií:

—Oo muurá óovahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu.

² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájucóórómedítúyú táuwaáboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óováhetu neévahíjcyátúwajcájí tééne tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítúyú táuwaábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhniíñeuvu ímí ditye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúúca ámúhakye o úwáábohíjcyáne j tééveri ámuha meímíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdityu medówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvwéwjá tsá neévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwaáboju ámúhadítúyú bóhówaúcunújucóoityúne.

⁵ Aane óovahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávéthajchíí ímiá uwaáboju ámúhadítúyú bóhówaúcunúhi. Áánetu óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñe éhne múúne teene óováhetu neévahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdityu dówáávetúmeré ímí táuwaáboju meíjtsúcunúhachíí tehdujúco ámuha meíjcyáiñe. Aame ámuha

piáábó metáúmeíñevu ámúhake ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímiá uwááboju ámúhadítú bóhówaúcunúhajchíí ímiááné Llihíyoke ámuha máavyéjútsoóhi. Aame ámuha méjcyáá ímiááné táuráavye múnaa. ⁹ Muurá ámúhake mítyane ó wajyú Llihíyó oke wáyyudu. Áánéllii oke méihvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámúhake ó piááboó íñe Llihíyó taúhbajúúné o lléébónéllii oke dibye piáábohíjcyádu. ¹¹ Ehdu íñe ámúhake ó nehíjcyá tsaméhjí téeneri meímíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámúhake ó nehíjcyá ámúhake o wáyyudu ámuha mewáyyújcatsíki. ¹³ Muurá o dsíjíveneri ámúhake ó úújétsoó mítyane ámúhake o wáyyune. Tsáhájucó muurá tsiíñe muhdú éhnííñevu mewáyyune meúújétsóíturóne. ¹⁴ Aane íñe ámúhake o nehíjcyáné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiááné táñahbévajte ámuha méjcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámúhake o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyéjúúbé wákimyéi múnaa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámúhake o néé táñahbévajte ámuha meíjcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyáné ámúhake o úúbállehíjcyánéllíihye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íñe ámúhama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámúhake ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú mújyú níjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeícyooa ámúhake piáábóíbye. ¹⁷ Áánéllii ámúhake o néé ámuha mewáyyújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme díbyeéjteke tsárilíne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhake tsárilílehajchíí múu ítsaavé okée itsárilíledújuco dítye ámúhake tsárilíne. ¹⁹ Muurá dítye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámúhake wáyyúiyóme. Áronáacáa dítyédítú ámúhake o újcúnéllii ámúhake tsárilíleímé dítyédú ámuha menéjucóótúnéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá méjtsúcunu éhné tsané avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhnííñevu íjcyáityuróné ámúhake o nééneé. Aane muurá oke ícúbahradúre ámúhadi ícúbahraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhdúváré ámúhake dárííveímé tahñéjté ámuha meíjcyáné hallútú okée wáalloobe Píívyéébeke iwáájacútúnéllíihye.

²² Muuráhjáa dítye uwáábovu o tsáátuca tsá oke dítye tsárilíleítyuróne. Aacáa tsá dítye hallúrí ímityúné íjcyáityuróne. Áronáa ícyooa dítye hallúrí teene íveeki oke cáhcújtsotúme illure oke tsárilílehíjcyánéllíihye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye dítye tsárilíne. ²⁴ Muurá dítyej píñévú méénuráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca tsá dítye hallúrí íñá íjcyáityuróne. Áronáa ténehji múubará méénútyuróné o méénuhíjcyáné ájtyumíjucoorómé jíveekí illure múhtsikye tsárilílehíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehjújuco oke dítye tsárilíne díbye waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Íñe ímityú o méénútúróobeke oke tsárilíne.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu o wáloonéréjuco ámúhake túkévejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óví ámuha teene méméénuhíjcyá íñe táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu íñe ámuñhake ó nehíjyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámuñhake waagóoímýe pihcyáávejááné pañétu. Áhdure tsaatéké ámuñhadítýú idsíjívétsone íjtsúcunúimye tehdújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívémeíimye Llihíyoma múñtsikye iwáájácútúnéllíihye. ⁴ Aane íñe ámuñhake ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éjju ámuñhake teene o úúballétú ámuñhamáyéikyé o íjcyánéllíihye.

Píívyéébe Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúuca ámuñhadítýú o péjúcoó okée wállóobe élleu. Áronáa tsá tsáápíuba ámuñhadítýú oke díllotú kiávú o pééíñe. ⁶ ¿Muhdú ámuha kehóvéméhjíuvú ámuñhake o úúballéneíllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuñhadítýú o pééíñe. Muurá o péétuca tsá Píívyéébe Apííchó ámuha élleu tsááítýuró ámuñhake ípíááboki. Áánéllíi ó péé ámuha élleu teene o wállóoki. ⁸ Muurá téénej tééveri míamúnaa waajácuú ímityúmé íjcyane. Téhdure waajácuímýe ímiájíjtó cáhcujtsómé ímíjpyetéíñe. Téhdure waajácuímýe teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú dítye ícyahíjcyané ímbájchoíñe. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóové tééne déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyó élleu o péénetu ímiááné apááñéré táuwaáboju icyáhcújtsóneri míamúnaa dííbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámuñhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmítyúne. ¹¹ Téhdure waajácuímýe Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané díityémá ímbájchóijyu dííbyeke cáhcujtsómé pájtyetéíñe tsúuca ííñújí avyéjuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámuñhake o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácútyuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó ímiááné ámuha élleu itsáácooca ámuñhake waajácútsoó keená ímiááné íjcyanévu. Tsá íhdityuré íujcune tene ámuñhake úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere nééne ámuñhadívú bóhówájtsóíñe panévaré muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwaábojívú ámuñhake iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllíi ó nehíjyá tahñévuré dííbyé Apííchó ámuñhake wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu níjkevané

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjuco ámuñhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmítyúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiíñe maájtyúmí Llihíyó élleu o pééíñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllíi múñhadítýú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútúne.

¹⁹ Aanée dííbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múñhake:

—Éhnené ámuñhake 'lléváhréjuco ámuñhadítýú o pééíñe, áronáa idyé llévá ámuha oke maájtyúmí' o nééne muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámuñhake o néé ávyetá íhnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoóvené ámuñhama níjkévaá ímíjyuuvúréjuco. ²¹ Muurá walle

itsíimávájyu avyéri ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíimene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájuco dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjúco dille ímíjyuuvéné tsíiméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámúhadítú o pééneri ámuha mékímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénútyúne.

²³ Aane téjyu piáábó tsáhájuco oke ámuha metáúmeítúne. Llihíyokéréjúco ámuha tamyémeri metáúmeííne ámúhakye díbye ipiááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítúne. Cáhawáá métáuméí ámúhakye díbye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocrító íj ímítúú tsúúca táhiane

²⁵ Áhdurée idyé tsiíne neebe múúhakye:

—Muurá ámúhakye ó úúbállehíjycá tsieménéhijj tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímííneúvú Llihíyodítúú ámúhakye o úúbálleki. ²⁶ Díbyekéréjúco ihdyu ámuha metáúmeííne piáábó tamyémeri. Tsáhájuco ámúhama o táúmeítúne. ²⁷ Muurá mítyane ámúhakye wájyuube oke iwájyudu dííbyedítúú o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíihye. ²⁸ Muuráhjáa dííbyedítúú ííñujívú o tsáábe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímííneúvú múúhakye ú úúballéhi. Tsáhájuco tsieménéhijj tééveri múúhakye u úúbáalletúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiááné páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áanéllii muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítúú u tsááneé.

³¹ Áanélliihyée neebe múúhakye:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³² Áronáa tsúúca óhdityu ámuha metsújááveéhi. Áané boone ooréjúco o cóévaííne. Áronáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdú ííne ámúhakye ó nehíjycá óhdivu ámuha mecátsípáávéne ííneri maáábímyeítuyuki. Ihdyúhde tehdújúco ííñújiri ámuha meícúbáhrámeííne. Árónehíjívú métáhjátsámeídííne. Muurá tsúúca tééj ímítúú ámúhama ó tahjáhi.

17

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeííne

¹ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvéne néehíi:

—Ayúju Táácááníj, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejújtsó dííhtsútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóó pámé avyējuubéré o íjcyaaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsíjívéjúcúoóítúne bóhíívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Píívyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íínee ííñujívú u wállóóbeke wáájacúmé újcuú tééne bóhi.

⁴ Aabe ííne uke íjítu ó bóhówátsohíjycá dííhtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó níjkéváhi. ⁵ Áhdícyane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú ávyéjutsó meíjcyá éhnée ííñujíi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyámedítúú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújúco dihñéjté íjcyame ííne díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjycáné úhdityuré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o

úwáábohíjcyané imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóónélli o tsááané.

⁹ Ahdícycane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjucó íjcyame táhójtširi íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeityúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyámedityú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áámedityú tsúúca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ímiáábé u íjcyaaabe, tehme díhštsúhuri táhójtširi íjcyame ímí tsaméhjí tsajjítóré íjtsámeí íñe meíjcyadu. ¹² Muurá íññújiri diityémá o íjcyaaabe dítsjipari diityéké ó téhmeíjcyáhi. Aame íjcyá pámeere. Áronáa tsáápiye diityédityú wágóoové tsúúcajtújucóo díwaajácúháámitu tene néhdújucó.

¹³ Áámeke ihdyu íññújiri diityémá o íjcyáné hajchótá ó úwáábohíjcyá ditye ímíjyu íñe o ímijyúdu. Aabe tsúúca diityédityú ó oomíjyúcoó diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téénéjpi o íjcyátúúbeke ditye úráavyénéllíihey. ¹⁵ Áronáa tsá uke o néetu diityéké diityédityú u íñétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóiyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá íññújieneri o íícúvetú téénéjpi o íjcyátúnéllíihey. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íícúvetú tsúúca oke úráavyénéllíihey. ¹⁷ Áámeke ihdyu díuwaábójuj tééveri éhniíñevu dímiábáchó tsáimiyé uke ditye úráávyeki. ¹⁸ Muurá ó wállóo diityéké uwáábovu íjienéré úráavyémé pañévu íñe diityé pañévu oke u wállóhdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímíábávyetsó ímiájjító icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnéllíihey.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táúmeityú apáámyeré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure o táúmeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóimyé hallúvu. ²¹⁻²³ Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájacu oke u wájyudu diityéké téhdure u wájyune. Áámema ímí menáhbévájatsí téénetu íjí icyánéjcu úraavyémé icyáhčújtsó ímiáánée oke u wállóone. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyá meíjcyadu.

²⁴ Ahdícycane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtširi íjcyame óoma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa íññúji u ípívýéjtsótúné íhdéjucó oke u ávyéjútsohíjcyáné oke u wájyúnéllíihey. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyaaabe muurá íjí icyánéjcu úraavyémé tsá uke wáájacutú íñe uke o wáájacúdu. Áánetu ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wállóóbeke icyáhčújtsónéllíihey. ²⁶ Áámeke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Ááneturéi diityéké éhniíñevu o wáájacútsóíñe pámeere pahúllevávú mewájýjčatsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

¹ Ehdúu Jetsóo Cááníma íhjúvátsihdyu muha díbyema mépajtyé ‘Tsedoró’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríivo bájú íjcyáné lliíñévu muha méúújetéhi. ² Átsiípye Jóoda Jetsóodívú méénútsóiibye waajácú pajjyuváree tétsihvu muha díbyema méúújetéhíjcyánéllíihey. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséomú wállóomeke. Áámée ímyéénucátsiháñema,

ipyéetehañema, tsáahií. ⁴ Aanée Jetsóo iwáájácúne diityé éllevu ipyéene néé diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánélliihyée nééme díbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánélliihyée neébe:

—Oo muurá díbye. Téjyúu diityé pañe díbye Jóoda díbyedívú méénútsóiihye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké néénetu idyējuéhnejcúvú óómíyómé áákityéhi. ⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿ímiááné muucá ámuha ménehcóhi?

Áánélliihyée néémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhake o néé díbye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhahjíí médómáycodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné díbyerée íllu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtisiri íjcyamedítýú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Péédoro íniitsúwá iwávítuucúne wállórihjícú llúúvájte avyējuúbé únú múnáajpi ‘Máacoó’ némeíbyé núúmího ímiánéjcuého. ¹¹ Áronáacáa Jetsóo néé díbyeke:

—Íveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo díníitsúwa. ¿Aca tsá u wáájácútu Llihíyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyējuúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómuu, íavyējuúbee, duurúvájá tehmejtee, íjcyane tsúuca Jetsóoke íekéévéebeke dohjinúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé díbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téjyúu tééné pijcyábari díbye Caipáa pañétúejpi llúúvájte avyējuúbe. ¹⁴ Díbye muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné íhdétú tehjújuco tsaapi dsíjiveíñe.

Jetsóoke úráavyeróné Péédoro tóónune
(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráavyéebema idyé Tsimóo Péédoro péé óoma pañétúejpi llúúvájte avyējuúbe oke wájácú neébema. Áánélliihyée oke pajtyétsoobe ihjyá llahájtí míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánétúu díbye Péédoro coévá llééhowávúré áachí éhnejcúvu. Áánélliihyée ó ihjyúvá llééhówá tehmélema díbye téhdure iúcááveki. Áánélliihyée botsíi pajtyétsolle díbyeke. ¹⁷ Aallée néé díbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamýémúejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téjyúu tsuucówu tene néénéllii llúúvájte avyējuúbé únú múnáama tehmejte icyújuwáañúwatu píhmiime életu idyé píhmiibe Péédoro.

Llúúvájte avyējuúbe Jetsóoke díllone
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

19 Áánáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dilló Jetsóoke iná díbye úwáábohíjcyáne. Áhdurée dílloobe imamyémú iná méénuhíjcyáne.

20 Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejáané pañévú miamúnááj pñevú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú tévéneúvú o ihjyúvahíjcyatúne. 21 Aanéjii muhdú oke ú dillóhi. Cáhawáá dillo táuwááboju lléébúacunúhíjcyámeke ditye uke inéé iná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyí ijcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

22 Áánélliihyée duurúvájá tehmeébé néé dífbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú áñjucú llúúvájte avyéjúubeke? Ehdúu néébere wábáajcáro dífbyeke.

23 Áánélliihyée Jetsóo néehíi:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej. Muurá imiáané o néehíi. Aanéjii ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

24 Átsihdyú Jetsóoke díbye Anáa wallóo dóhjúri pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévúréjuco.

Tsiiñe Péédoro tóónúmeiñe
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

25 Áánáacáa tétsihíyí Péédoro pihmíri diityej pñe íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamýémúejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

26 Áánélliihyée llúúvájte avyéjúube únú múnáadítýú díbyeé inúúmího wáhdahíróóbé jééeebe néehíi:

—Ááneráñjané diityémá oríívó bájú lliiñe u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

27 Árónáacáa tsiiñe íllure tóónúbe. Áánáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

28 Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené iinújí avyéjuube Pirááto jávu. Áánáacáa tsúúca métsítsiivéhi. Ájyúu dífbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú téjja pañévú téeneríváa ímityújtsámeimýe teene wañéhji májchó imájchójúcóityúrónéllíhye. 29 Áánélliihyée Piráátó diityé éllevu íjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca iná ímityúné áánu méénune ámuha méúúballé dífbyé hallúvu?

30 Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváityuró diélllevu.

31 Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuró tsaaté dsíjivétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné dífbyerée Jetsóo muhdú idsíjiveiñé néhdjúco.

33 Áábekée Piráátó ihjya pañévú ipíúváábeke néehíi:

—¿A uu jodíómú avyéjúube?

34 Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿A uure ehdu oke u néehíi, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u néé?

³⁵ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—Tsá muurá jodíomuube o Íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿ííne hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿íínetáhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶ Áánélliihyée neébe:

—Tsá ííñújíene táavyéjú Íjcyatúne. Muurá ííñújí avyéjújepi o Íjcyaca támamyémú táhallútú méénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷ Áánélliihyée Piráátó néé dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu avyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímiáájuvúu míamúnáake o wáájácútso ííñújívú o tsíímávámeíbye. Aane ímilléméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—¿Aca íiná teene ímiááju?

Ehdúu dííbyeke íñéene ihjá pañétú íjchívyéne neebe dííbyeke tsívameke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube Íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

³⁹ Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari Íjcyámedítýú tsáápí hallúvú méihjyúváabeke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámuhá avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóné téjyju?

⁴⁰ Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobaré nééhií:

—¿Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa avyétá ímityuube Íjcyaaabe cúvéhóójari téjyju.

19

¹ Aanée ehdu ditye néénéllii awáa Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáne ítsodáhómuke ditye dííbyeke iwátsíhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhiíwa imyéenuwávú ávohjácó dííbyeke. Áánemáa dííbyeke uácómé wájyamu duujínuudú nééjácobávu. ³ Áánemáa dííbyé úníúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—¿Íñóóoj, maímijyu áánu jodíómú avyéjuúbej!

Ehdúu iwáñéjcone néémere wábáácohíjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíñe Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ípyéene nééhií:

—Cáhwáa íllevu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné díbye ímityuube Íjcyatúne.

⁵ Ehdúu íñéene Jetsóoke díbye píúvaabe úújeté diityé úmíwávú ánetóóné cháhiíwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujínuudú nééjavu ditye úácójama diibye. Áábedítýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áánu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte íájtýúmíne kéévánécoba nééhií:

—¿Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcútsoco!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítyuube díbye íjcyatúne.

⁷ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá tauhbaju néhdújuco díbye dsíjiveíñé íveekí Píívyéébé Hájchidi díbye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu dítye nééneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiiñe ihjá pañévu itsájtyéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpi úú? Aanée tsá díbye áñújcutúne. ¹⁰ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u áñújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o nééjuri páwachékevu uke dítye wátyétyéhcuíyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke téénetu o pájtyetésóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénútyuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe díllévu oke tsívame díehníñévu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó imíllera dííbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónáacáa nééme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséetsáma ímí u íjcyatúyúne. Muurá iye avyéjúubedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dííbyeke.

¹³ Ehdúu dítye néénéllii ihjá pañétú ijchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácuúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsii mémée heeberéomú ihjyúrí Gabáata. ¹⁴ Téijyúu cójijpíne péjcore teene pajtyéte wañéhjí llééváiñáaaca. Áijyúu Piráátó néé díityéke:

—¡Aabye ámuhá avyéjuúbe!

¹⁵ Árónáacáa kéévánécoba néémeé:

—¡Wa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu díbye ídsíjiveki!

Árónáacáa neebe díityéke:

—Árónáa tsáhábú ámuha jodíómú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu díbye néérónáa llúúvájte avyéjujte néé dííbyeke:

—¡Árónáa íjcyabe apáábyéré pañétúejpi múúhá avyéjuube Tséetsaá!

¹⁶ Ehdúu éhniñévu dítye néénéllii ílluréjuco Piráátó ihvejtsóné díityédívú dítye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu dítye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dííbyeke dítye wátyétyéhcuíwachéké ‘Niwáupáaji’ némeítsíí heeberéomú ihjyúrí ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téijyu tsaatésikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuváacutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó néé dítye téwachéketu ípícyo íllu nééneé: “Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíómú avyéjuúbe.”

²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánélliihye. Caatúváne heeberéomuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyúri.

²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dííbye éllevu llúúvájte avyéjujte ípyéene néé dííbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuro jodíómú avyéjuube díbye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iye jodíómú avyéjúubedi díbye díllómeihjicyáne.

²² Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúúca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú díbyeke iwátyetyehcúné iníjkevádú díbyé wajyámúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píivyetétú muhdú iácújcatsíñe. ²⁴ Áánéllihyéé néjcatsímye:

—Íjyháhcoba tsá medóváájcoityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtýeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébe waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Táwajyámúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyáiñe.”

Ahdújucóo ímiááné tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi díbyéj tsíjjuu, díllé naálee, Créopá taaba Maaría, Maaría Madarénaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke díbye néhíjcyaaabe tsíjjuú úníuri o íjyócunúúbeke ííténe neebe díllleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, dítsíjjuú.

Áánéllihyéé tahjyávuréjuco díllleke o tsájtýene.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téjjuu tsúúca páneere pájtyéíñe éévé úújeténé Jetsóo iwáájácúne nééhí:

—Ó adóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánéllihyéé bíínójpácýo kiwátyé líyíhlló pañe íjcyánetu wájyámúihdsídú néene iééniyóné úméhéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé díbyeke. ³⁰ Aanée ííhásihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu íñétsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcároné

³¹ Áané tsíjyúu pajtyété wañéhjí lléeváiñélli tsá ditye ímíletú ítemehóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánéllihyéé néeme Piráátóke díbye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ityájkííñe iwáihyáñu ícúu ditye idsíjive ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsíéllévuréjuco ipícyoóki. ³² Ahdújucóo díbye néenélii tsodáhómú péeme wáihyañúné Jetsóo úníutu panéjcvátú íjcyámútsí tájkiíñe. ³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáihyañúyónáa tsáhájucóo díbye bóhítúne. Áánéllihyéé tsáhájucóo ditye wáihyañutú díbyé tájkiícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó díbyeúvuke íáámíhotu cáváajcároo aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímiááné tene pájtyene o ájtýmíné íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óví ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ityájkíícyú tsá wáihyáyotú tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Tsá díbyeke tsátsíúba ditye wáihyáyóityúne.” ³⁷ Téhdure téhaamítu néenéé: “Ditye cáváajcáoóbeke íiteímye.”

*Jetsóó íitémeho ditye cúúune**(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)*

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjúté apííchorí teevétariyé Jetsóoke úráávyehíjcyaaabe táumeí Piráátoke dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. Ahdújucóo díbye ájcune díbye icyúúuki. ³⁹ Téjyúhjáa dííbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhgyúvajeébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároe, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbajpácýó 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhjáa wáyámubáané imúríjchóne bííjínúmútsí dííbyeúvuke dityéé íitémeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné únuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhėjure tsaatékéi ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dííbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju néénéllíhýe. Ehdúhjáa meenúmé wáyeéévéjcoójí ihde ditye ímíbáchómeíhíjcyajcóójí tsíjyúu téjcoojí íjcyáíñéllíhýe.

20*Jetsóó dsíjiveebe bóhíne**(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)*

¹ Aanéhjáa teene wáyeéévéjcoójí boonétú tsííñé tsemáánaréjuco déjúcóóvejcóójí Maaria Madaréná péé pejcójuco Jetsóó nijkye úújetéle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó nééwáyúcoba íínétsámeíñevu.

² Áánéllíhýéhjáa íícúí dsíñeríyé tsáalle Tsimóo Pééedorómá muhtsi meíjcyámútsikye neeváhi:

—ÍÁvyéjúúbeúvú íitémehóha újcujémé níkyéhéjú pañétu! ¡Aane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áánéllíhýéé muhtsi téhullévú mepéé dsíñeríye. ⁴⁻⁵ Aanée íícúí o dsííneebe Pééedoró íhderé o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íúmíwatúrú ó dújuúcunú íbíjínubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áánaacáa botsíi Pééodoro tadyéjuto wájtsiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wáyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúbárée íhñíwau bííjínúmeíbá béwánúmeíbá ájtyúmííbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmíne botsíi ó cáhcujtsó ímiááné Jetsóó bóhíne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhííñé tsúúcajátújuco Píívyéébe néhíjcyané dííbyé waajácúháámitu cáátuvané íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhtsi teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiñe.

*Maaria Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne**(Mc 16.9-11)*

¹¹ Áánetúu Maaria Madaréná tsííñe níkyéhéjúvú péélléváa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹² Aalléváa ájtyumí mítyétsi níjkyéjí múnáajtéstí tsítsíj íwajyámúúné néémutsi ácuúcunúné Jetsóó íitémehó boonééhájtisiri panéjcváácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsiváa néé díílleke:

—Muúllej, íñnerí ú tahíjcyáhi?

Áánéllíhýéváa neelle díityétsikye:

—Ávyéjúúbé íitémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúváa íñétsihdyu révoúcunúllé ájtyumí tsaapi íjyóacunúúbeke. Áronáacáváa tsá dille wáájacutú Jetsóó díbye íjcyane. ¹⁵ Aabéváa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áánéllihyéváa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neéle:

—Tsáijyúne múu uure ítémeho tsítsihvu u ínétsóhajchíi ihdyu oke duubállé kiávuhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacáváa díllóobe imyémeri dílleke. Áánéllihyéváa dífbyedívú iwááne ‘¡Rabónij!’ neelle muuha heeberéomú ihjyúri ‘Ávyéjuúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áánéllihyéváa neebe dílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánéllii tahñeje éllevu péene duubállé tsúúca o pééiñe Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsááne múúhake úúballéváne dífbyeke íajtyumíne. Áhdurée úúballelle muhdú díbye dílleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojiré tsemáaná tújkévajcójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha mewátajcó llehówááne tsíjtyé apíichori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéne múúhake néehii:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méjcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhake íñéene úújétsóobe íhyójsícútuú ditye wátyétyehcúné añúíhyóhejúcu. Téhdurée tsaapi cáváajcóróhejúvú múúhake úújétsóobe. Áánerí mítyane muha meímíjyuuvé Jetsóoke maájtyúmíneri.

²¹ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óví ímí ámuha méjcyáhi. Ókée ííñujívú ámuha éllevu Llihíyó wáallohdu idyé ámuhake ó wallóó táuwááboju wáájácútúme éllevu.

²² Ehdúu néebere múúhake íbátsúhcúne néehii:

—Óví ámuhá pañévú Píivyéébé Apííchó úcaavéhi. ²³ Muurá tsaate ímityúne meénune díityémá ámuha meímíbájchómé hallúri tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu díityémá ámuha meímíbájchótúmé hallúri íjcyáíñé díityé ímítyu.

Tomáá Jetsóoke íajtyúmínemáyé cáhcujtsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dífbyere ‘Jeméero’ némeíbye. ²⁵ Áábekée muha meúúballérónáa neebe múúhake:

—Dííbyé hojtsícútu añúíhyóhejúcú íjcyáneri táhójsíwa o uácótúhajchíi tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityé cáváajcóhéjuri o uácótúhajchíi tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhake.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatu tsiíñe muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúúca múúhamájucó dííbye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha llehowááne mewátajcónáa tsiíñe Jetsóó múúha éllevu iúcaávéne néé múúhake:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méjcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójsíwa duácó íñe añúíhyóhejúcú táhójsícútu íjcyánerij. Téhdure ú uácó íñe oke ditye cáváajcóhéjuri. Ááne tsá éhniíñevuré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áánéllihyé Tomáá botsíi icyáhcújtsóne néehii:

—jímíáánéjucó Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánélliihyéé Jetsóó néé dífbyeke:

—Oke u ájtyúmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhííne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane íájtyúmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó nééhií.

Íhyaamí pañe cáátuváné ñnetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane méénúráityúronéhjí muha ímamyémú meítténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Árónáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímíáánée díibyéjucó Críjto Píívyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dífbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvétyúne.

21

Tsiíñe ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

¹ Áané boonétúu tsiíñe Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: ² Tsimóo Péédooroo, Tomáa dífbyere ‘Jeméero’ némeífyee, Gariréa íñújiri íjcyacóómi Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéo hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtetsii, éhdúmedívu. ³ Áijyúu Tsimóo Péédooro ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhjí mepéékií. Ahdújucóo muha máíneri mepééme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. ⁴ Aanée tsúuca metsítsíívénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíromé tsá mewáájacutú dífbyeke. ⁵ Aabée múúhake nééhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyéé muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meújcu meítyane ámómeke. Aamée ávyetá padúúcu néémeke tsá muha meíhnhootú meíjchívyetsóné míñé pañévu. ⁷ Áánáacáa dífbyeke o wáájacúne Péédooróké o nééhií:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédooro íícúu íwajyámuvu íucáávéne cátsíñiiivyé tééú pañévu dífbye éllevu ipyéékií. ⁸ Áánetúu ihdyu muha choocóu tsínucóóhó lílyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha íúniutu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchívyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánáacáa Jetsóó néé múúhake:

—Ámúhaj táávalu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áánélliihyéé Péédooro tsínucóóhó amómema lliúcu íjchívu 153-meva íjcyámema. Áróme padúúcuríi tsá técoho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhake:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápíuba díllotú dífbyeke múha dífbye íjcyane pámeeré dífbyeke muha mewáájacúnélliihye. ¹³ Áámekée múúhake amóóbeke pááahoma wájtúúbe.

14 Ehdúu Jetsóó tsiíne múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápihchúú iyyúvájucó ípyéé idsíjívétsihdyu bóhííbe.

Péedorómá Jetsóó ihjyuváne

15 Aanée muha memájchóné nájcautu neebe Tsimóo Péedoróke:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajjú íjtye díñahbéjté oke wájýuné ehniíñevu?

Áanéllihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájýune.

Áanéllihyée Jetsóó néehíí:

—Ané óoma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeđu.

16 Átsihdyúu idyé tsiíne neébe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajjúhi?

Áanéllihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájýune.

Áanéllihyée idyé neébe:

—Ané óoma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeđu.

17 Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsimoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajjúhi?

Aanée Péedoróké ídátsó pajtyé 3-ijyúvájucó biwáánéré dibye díllone. Aabée néehíí:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íná u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímiááné uke o wájýune.

Áanéllihyée idyé neebe díbyeke:

—Ané óoma táuráávyé múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmeđu. 18 Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjucó uke díwajyámuunévú iújcóóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúróhullévu.

19 Átsihdyúu idyé neebe díbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó néé Péedoróké dibye iwáájácu muhdú díbyeke iúráávyéné nájcaúvú idsíjíveneri dibye Píívyéébe íhtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ivámeíwu íñéébedítýú úúballéne

20 Aanée tétsihdyu Péedoro révoucunú Jetsóo déjuto ivámeíwuúu oke dibye neébe o péébeke. Ópée muurá díbyé úníuri nihñéré majchóri muha mejcyánáa o íjcyaaabe ó dílló díbyeke caabyé múúhadítýú díbyedívú méénútsoíñe. 21 Áábekée Péedoro oke ííténe néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyáahi?

22 Áanéllihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjívéityú múijjú tsiíne o tsááiñévújucó. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

23 Ehdúu Jetsóó óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvánhjáa o dsíjívéjúcóóityúné uubálle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o

Íjcyaiñé mújyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe tééneri Péédoro ñjtsámejyúcóótuki.

²⁴Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o Íjcyaaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhi o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéhi o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváné ímiáané íjcyane.

²⁵Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehji Jetsóope íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhi. Aane muurá páneere mecáátúnuca íñujívú tsá waajácúhaamíné úújetéítyuróne. Áyu tehđújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnehjí uubálleháámi

Píivyéébé Apííchó tsááíñe némeíñe

¹ Muúbe Téóópiroj, ihdeé diéllevu o cáátúnúháámi pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjí. ² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivyéébé Apííchoj téeveri níwááveebe iná ditye méénúíñevu. ³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhiine ditye iwáájacuki. Áamekéhjáa Píivyéébé avyéjuto úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsarétúí kiávú mépehdíñe. Météhmeccói tétsihdyu Llihíyóo ámúhake yé iájcuíñe néhíjcyáne. ⁵ Ímiáánéjucoo Jóaa tsótsohíjcyáne nújpacýori. Áanetu ihdyu lléváhréjuco ámúhá pañevú Píivyéébé Apííchó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

⁶ Aaméhjáa tsiíñe dííbyema idyóbéévésihvu néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímíbaávýetsoó méiíñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúccóotuki?

⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múucoocá Llihíyóo tehdu méénúíñe. Óví ihdyu mújyú ímílléjyú méénuube páneere dííbyé hójtsiri íjcyaaabe. ⁸ Áanetu ihdyu dííbyé Apííchó ámúhadívú níityene ámúhá pañevú úcáávécooca ámuha téené íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyáne uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa íñújí múnáakee, Tsamáaría íñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó ditye íténeryé tsúuca cáamevu wátyóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañevú tsúuca tévéveíñúúbeke tsáhájucóo ditye ájtyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévuré ítéhíjcyárónáa míityétsi ávyéta tsítsi íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu. ¹¹ Aamútsihjáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréa íñújí múnaa, ¿aca iná caame ámuha méíítehíjcyáhi? Muurá ámúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo ámúhadítyú níjkyejívú. Aabéjuco idyé tsiíñe tsááíñe muhdúhjané ámuha méíítnáa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápáyóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyéévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju néené hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyéé ícyahíjcyajávú cáámééjírí íjcyáne mójcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédooroo, Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchí Jacóóboo, tsáha múnaa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaa, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó

pañévu Píivyéebema ihjyúvaki. Áamemáhjáa ijcyámé Jetsóo nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye walléemuu, ijcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Péédoro íñahbéjté 120-meva ijcyáméj piínévu íjyócuúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbému, tsúuca pajtyéné éhnehjáa Píivyéébe waajácúháámitu Jóoda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáatúnúmeíñé.

¹⁶ Ehdúhjáa muurá díbye díbyedívú méénútsoíñé tsúucajátújuco Píivyéébe Apííchó nehijcyané Dabíiúvuj téeveri. ¹⁷ Díbyéé muurá Jóoda Jetsóo mamýmú meijcyáméepi tsaméhjii díbyema mewákímyeíhijcyaábe.

¹⁸ Aabéé ímityúné méénune ditye áhdóne dsíidsí díbye wájójcoíñúné iújcúnemma áhdómé tsátsii íññuji. Ááné boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsómeíbyé áákityé apáhajchíi íhbáu áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne dityéé áhdotsíi meménú Atsээdama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. ²⁰ Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééené:

Íávajaréjuco dílbye ja cóévajari tsáhájucó múha ijcyáityúne. Téhdure idyé tsiíñe nééené:

Íávajaréjuco dílbye ja cóévajari tsáhájucó múha ijcyáityúne.

Téhdure idyé tsiíñe nééené:

Tsíjpiiyéjuco dílbyé wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²² Áhdícyane muurá ijcyámé tsaate éhneé Jóaa Jetsóoke tsójtsoobe cáamevu pétsihvújuco meke náhbénuhijcyáme. Áamedítýú ihdyu óví méujcú tsáápiikye díbyéé ímiááné idsíjívétsihdyu bóhíine úúbállehijcyáíbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

²³ Áhdújucóhjáa mítyétsikye ditye pevénéreí mémenúné tsáápiikye diityétsidítýú iújcuki. Tsáápíhjáa Jotséé díbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójto imyéme íjcyáabe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píivyééebema ihjyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píivyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéllebe íjtyétsidítýú úcáaveíñé díhjú u wááboobe íjcyá Jóodáuvúu ímítýú níjcaúvú úújetéébe cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píivyééebema ihjyúvátshdyu nehómé diityétsidítýú cáabyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco ijcyame Píivyéébe uwááboju úwááboméré péhijcyáímyé pañévu.

2

Píivyéébe Apííchó níityene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñé wañéhjij cóójí dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecúteré éhne múúne tsíjipáné kíijyebá tsáane íhjuvadá néene tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóové pájá pañére. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújúwaj péétédú ‘níwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévu Píivyéébe Apííchó úcaavéné diityéké ihjyúvatsó tsíjtyéhjii ihjyúháñeri ditye lléébótúrójúhji.

⁵ Téijyúhjáa ijcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréeri Méecáánikye muhdú íjtsúcunúdu úráavyehijcyámé panéva íññújnetu tsáameé.

⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhjuaba íjcyane illéébone diityédívú píhcyaaavéhi.

Aaméhjáa úvánucátsí tsaatésáhjii ditye íhjuvávájhjiri íhjuváne illéebónema. ⁷ Ááneríhjaa úváhtúuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú íivane ávyeta melíjyúvávájhjiri íhjuváme? ⁹⁻¹⁰ Muurá íñe íchii mee panévá íñújiiine múnaa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadótsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Píríjiaa, Pajpííriaa, Ejíhtoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné íñújiiine múnaa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítúú tsaate pañétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómu íjcyaturómé diityé uwáábó uráávyehíjcyáme. ¹¹ Áhdure íjcyámé Créétama Aráábíá múnaa. Ílluume íñe melleebó muhdú Píívyéébé íhtsútú diityéké íhjuvatsóné melíjyúvávájhjiri.

¹² Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idyé tsiíñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáama teénej?

¹³ Árónáacáhjáa tsaate diityedí iúúhívaténe néehíi:

—Íllure lííyícyavéme.

Péédoro íhjuváne

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa diitye 11-mevadítyú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáá ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú melleebúcunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítúú menéhdúú. Muurá lííyícyáve múnaa íjcyarómé tsá ícyooa ááméjutúréi nuhba íjcyánáa lííyícyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha mellíyícyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébé íhjuú uubálle múnáajpi Joéé íñe ícyooa pájtyénetu néehíi:

¹⁷ Muurá nihñéré míamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsiiménémúháábé ííbúwá déjúcotu táuwááboju íjchívyééhi. Ováhtsámú naavédú nénehji ííténé pañe diityémá ó íhjuváváhi. Áánetu kéémémuma ó íhjuvává ityúwaháñé pañe. ¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táicúve múnaa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi. ¹⁹ Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsóo páhduváré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñé téené uubálleháñé mítyane méénujcatsiháñé pañe tújpacyo wágóóovéíñe. Áhdure íjcyaiñé panévaré áívyéne ójtso. ²⁰ Muurá cóójiejpi nuhba áábátééhi. Áánetu péjcoejpi íjcyáa tújpacyoóduréjuco. Ehdu páhduváré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá íhtsútú nééíñe úmíwari. ²¹ Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúrámeíhijcyámé íhdyu pájtyéteéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píívyéébe néehíi.

²² Áhdícyane, ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáá melleebúcunu tsiíñe ámuúhakye o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej téeveríi Píívyéébe panévaré méénuráítyúronéhji méénuhíjcyáné ámuúháj piínévu. Téeneríi muurá meke úújetsójúcoóroobe ímíááné Píívyéébe dííbyeke wáalloone. ²³ Áróóbedívúu ámuha ímítúmeke mééménutsó páwachekevu mewátýtyéhícutsoneri Píívyééberéhjáa íhdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. ²⁴ Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhítsó

tsúuca dsíjívéjúcóóróóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dílbyeke méénúityuróne. ²⁵ Muuráhjáa Dabíiúvú dílbyedítýú nééhíí:

Paíjyuváree Ávyéjuube oómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá ínerí o íllityétuki. ²⁶ Áánerí mítyane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyááhi. Áánéllíi o dsíjívécococa tsaimíyé úuma ó íjcyááhi. ²⁷ Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú díicúve múnáájipikye mítyane u wájyúúbej pi ícúbáhrámeíñe. ²⁸ Muuráhjáa oke ú waajácutsó ímiájijtóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuvé oóma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítýu.

²⁹ Aabéhjáa muurá dílbye Dabíiúvú dsíjívéebeke dítye cúúune ícyocápí dílbyeúvú níjkye íjcyáhi, ámuúha táñahbémuj. ³⁰ Muuráhjáa Píivyéébe íhjúyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiááné waajácú Píivyéébe dílbyeke néhíjcyáné dílbyeúvúj tsíiménémúhaabe lílyaatémedítýú Críjto ávyéjuutéíñe dílbyeúvúu ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñe íhdétújuco iwáájácudú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto ídsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dílbye pi muhdú íjcyáityúne. ³² Áhdújucóo muurá dílbyeke Píivyéébe bóhiítsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píivyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej tééveri muurá íñe ícyooca Cááni Íapííchó múuhá pañévu pícyóó dílbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Píivyéébedítýuré tsáá Ílí Jetsóoj tééveri dílbye méénune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsíiñe Dabíiúvú nééhíí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú díicya dímunáake úuma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa íhdyu tsá dílbye íhdítýu íhjúvátúne. Muuráhjáa tsá dílbye cáamevu níjkyejívú péétu Críjto péhduú.

³⁶ Aane íhdyu ámuha pámeere tamúnaa íjraéémú méwaajácúiyá Píivyéébé Mepájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne díityéké múhdurá pájtyénéllíi pámeere díitye uwáábojtéké nééhíí:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múuhá nahbémuj?

³⁸ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé díityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá amúhá ímityú amúhá hallurí íjcyájúcóótuki. Ááne métsójtótsaméí Jetsocríjto mémeri Píivyéébe amúhá pañévu ípícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucoo úubállémeíhíjcyáné pámeere amúháj tsíiménémúháábema amúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píivyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro díityéké íuwaábótsihdyu nééhíí:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Áhdújucóhjáa múhdumé dílbyé uwáábó cáhcújtsódumé tsójtótsáméíñe. Áijyúhjáa tsúuca cahcújtsó múnáa lílyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa díityé uwáábó úraavyémé tsaimíyé náhbévájcatsímé tsatsíhvú idyóbéévéne Píivyéébema íhjúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóó dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchóhíjcyáhi.

Tujkénújte Jetsóó uráávyé múnáa muhdú icyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí ijtsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte meénuráityúronéhjí meénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé iñáhbévájcatsíñe panévatúré piáábócatsíhíjcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhjíhjáa iñáhjíhénúne piáábohíjcyámé pihtómeke. ⁴⁶ Aaméhjáa paijyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvájávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóó dsijívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyáné tsijtye ímí ijtsúcunúhi. Aaméhjáa éhniíñevu lílyaaté Píívyéébe piáábori tsúúca pájtyetéme.

3*Úllehíjcyátuube úlléjucóóne*

¹ Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóááama péé duurúvájávú Píívyéébema ditye íhjúvahíjcyáne ééveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsííménédítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu 'Ímíwu' némeítsihvu díbye ityáúmeíhíjcyá dsíídsike tééjá pañévú úcáávémeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévú úcáávémútsikye. ⁴ Áánéllihyéhjáa díbyedívú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye díhtej.

⁵ Aanéhjáa ijtsúcunúúbé dityétsí tsíménevu ájcuíñe. ⁶ Árónáacáhjáa Péédoro néé dílbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Árónáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócúúvéne duhle.

⁷ Ehdúhjáa néébere ímiánéjcuéhójsitu iékéévéébeke íjyócujcárónemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsaímíyéjuco úllebe cáhtsíñíbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúrúvane. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúme dílbyéjuco duurúvájá lleehówarí 'Ímíwu' némeítsihyi ácuucunúúbé piáábó táúmeíhíjcyaaabe díbye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme dílbyedi.

Duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeítsihvu Péédoro íhjuváne

¹¹ Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéébe tsá íhvéjtsotú diityétsí Péédorómútsikye. Ááneríhjáa míamúnáa ítsájúréevéne dsíínécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeítsihyi íjcyáme éllevu. ¹² Áámekéhjáa Péédoro íajtyúmíne néehí:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íivane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méíté tehdu múhtsí íhnáhooríyé muhtsi meméénúnerííivari? Áhdure ¿aca ímiájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébe Ílli Jetsóoke tééneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjúté hójtsí pañévú meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dílbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Dílbyéé ímiáábé hallúvú íhjúvatúme ámuha cáábyerá dsíjívétso múnáájpi hallúvuré méihjúvává díbye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha méllíihyánútsó dílbyéjuco meke bohíívú ájcuúbedívú. Áróobekée muurá Píívyéébe bóhiitsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áábeke muhtsi

mecáhcújtsónéllii muurá íñe áanu ímjpyeté dííbye mémeri dííbye ihnáhoori ámuha meéhteneríye.

¹⁷ Ahdícyané, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjutmá dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tehdujúco díbye ícúbáhrámeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáaj téeveri néhdújuco. ¹⁹ Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóné Píívyéébé icyánejcúvuréjuco meíbuwáávé ténehji ámuháma íábájíívemeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²⁰ Muurá meéllevu wállóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke díbye pájtyetétsoíñé íñéébeke meke díbye íjycúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyáá páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújuco íñéhíjcyané ímbáávyétsóné hajchóta. ²²⁻²³ Íllúhjáa muurá Moitséeúvú nées meíhdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjúyú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñéé oke ípícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúmé wágóóvééhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhjúyú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvú íhjúvahíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áábeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhíjvúvú íhjúvahíjcyá téénetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáaj téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa meíhdé múnáaúvuma pámeekéré meke ípiááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyáíñé piáábó díjtsiménémúháábej téeveri.” ²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Íllíkye wallóo tujkénú mee íjraémuke díbye ípiáábo méimítyuháñé meíhvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

4

Péedorómútsí Jóáama ávyéjute úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjúvahíjcyárónáa tsáácunúmé llúúvájteé, duurúvájá tehméjté avyéjuúbee, tsadotséomuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbaávaté Jetsóope dsíjíveebe bóhíhdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhííñé dítyétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa íekéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhrejuco tene néénéllíihye. Aamútsíhjúyáa téhulléré tsítsíivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa dítyétsí úwáábó lléébúacunúhíjcyámedítýú mítýame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucóo tsamééré wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyavéjucóómé Jerotsaréevu ávyéjutee, túkevítsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjute Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé dítyéjééjete. ⁷ Aaméhjáa dítye ávyéjute nées Péedorómútsikye dítye íjchívyétsóné itsíva dítyé élleveu. Ahdújucóhjáa dítye tsájtýémútsikye dítye nééneé:

—¿Aca íñé íhtsúturí ámuhtsi méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áánéllíihyéhjáa Péédoro Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe nées dítyéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraémú avyéjutej, ámuha íñe múhtsikye médílló éhnée íayáábédítýújuco úllétuube áanu muhdú ímjpyeténé ámuha

mewáájácuki. ¹⁰ Áánéllii icyooca muhcsi ámuhákye méúúbálleé teéne. Muurá ihdyu Píivyéébere ímjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsiíwétsóóbeke íbóhítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkedu néébeke ámuha meéhdíiválléroobe icyooca íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúetsihdyu éjkedu néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsóóbe. Tsáháa muurá tsijpiikye Píivyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsóóíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsi íhjuvávneri diitye ávyéjujte ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsi ídátso nééméejtetsi íjcyane tsáijyúubaré waajácúhaaminé íitehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsi ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsi ímjpyetétsóobe tétsihyi íjcyánéllii tsáhájucó ditye íiná néétu diityétsidítu. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa ílluréjuco ditye wálloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjuvávajcatsííne muhdú diityétsikye imyéénúiyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca ííne muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerot-sarée múnáa waajácú méénúráityuróné dityétsi méénune. Aane muhdú metóónúiyónejíivari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsi éhniíínevu Jetsóodítu íjcyáné uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiííne ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsi iúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsi diityéke:

—Cáhawáá méíjtsaméi keená ímí Píivyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámuhákyéré muhcsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhcsi meíhvetéityuró Jetsóodítu íjcyáné uwááboju meúwáábohíjcyánetu díbyée iúwáábóne méénuhíjcyanéhjí muhcsi maájtyúminéllíihye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsi néénéllii íbóijcyúróné ílluréjuco ditye íhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píivyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsi ímjpyetétsónéllii mítyame Píivyéébeke ávyéjútsonéllíihye. ²² Aanéhjáa diibye dityétsi ímjpyetétsóobe 40 píjcyábá ehniíínevújuco.

Cahcújtso múnáa píáábó táúmeííne

²³ Aamútsihjyáa tsúúca ditye ácádsíjcaáyomútsi íñahbéjte éllevu ipyééne úúballé páneere muhdú llúúvájte ávyéjujtemá túkevjetsojte diityétsikye nééneé. ²⁴ Áánélliihyéhjáa tsaméhjí íllu Píivyéébema íhjuvávahi:

—¡Ayúju múúhá Avyéjuube Píivyéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneerée iévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyéjtsóóbe! ²⁵ Aabée muurá díicúve múnáajpi Dabííúvudi Díapííchó íjcyáneje tééveri u néehíí:

¿íveekí tsiííne íñúííne múnáa páhdúváré idyáííwéjcatsííne ítsámeíhijcyá íínetú diityéké píáábóityúnéhjiri? ²⁶ Muurá ávyéjujte pítyácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj tééveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllii icyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsiííne ííñújí múnáa, muuha íjraéémú avyéjujtee, íjcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyée pájtyetétsóóíbyeke u wálloóbeke. ²⁸ Áábekée meenúmé tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰ Aame

muurá u íiténáa téhdure múúhake méénúllehjycyáhi. Áanéllii ihdyu óví múúhake ú túkévejsó dííhtsútuuri muha meúwáábohjycya díuúwááboju íínerí íllityétúme. Áhdure múúhake piáábó muha méénúráityúronéhjí chéméméhjike mebóhíitsohjycya Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píivýéebema íhgyúvānetu ditye níjkévānāa tétsii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píivýéébé Apííchó diityé pañe íjcyame íínerí núhnévetúme úwáábohjycyá dííbyé ihju.

Pámé wáábyutáré íjcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajjítóré íjtsámeímyé tsá néhjícyatú ihñénéhjí íhdyúenéhjí íjcyane. Tsáapiitsá éhnéhjáa páme wáábyutáré íjcyáhi. ³³ Aaméhjáa diitye uwáábojte úúballéhjycyá Ávyéjuubée Jetsóo idsíjívétsihdyu bóhíine. Áámekéhjáa Píivýéébe mítyane piáábohjycyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí piáábócatsihjycyá ínetú píhtótsójcatsíyúme. Tsaatéhjáa ííñújínema, íhgyáhánema, íjcyame ténehji íñáhjíhénúne dsídsí pihjyúcuéhjycyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánetújucóhjáa ditye ácuéhjycyáné tsaate diityédítýú píhtómeke. ³⁶ Áíjyúhjáa íjcyabe diityédítýú Revítámuube Jotséé Chííperévúhjáa ditye tsíimávaábe. Áábekéhjáa uwáábojte íúúhínúne meménú Benabéedívú ‘ímijyújtsoóbe’ nééiyóne. ³⁷ Aabéhjáa ííñújí íñáhjíhénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojtéke.

5

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

¹⁻² Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama ííñújí íñáhjíhénúne áhdotu tsane újcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjíjtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú díbye muhdú méénune. ³ Áábekéhjáa Ananíake Péédoro nééhií:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájsónej péévé muhdú ú meenú dííñújí áhdo? ¿Ááne pánéhjidú ú tsivá coééne? Ú imíllé múúhake u állíñe tehdujúco Píivýéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene ííñújí? Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñeíryo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééne u tsiváityuró pánéhjíjtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejíivari. Muurá téhdure Píivýéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néénemáyé Ananíá ílluréjuco dsíjívéebe áakityéné baavújuco. Ááne uubálléhjáa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú íbíjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjáa mewa wajtsí íná ájyúke pájtyene wáájácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menáhjíhénúné ámuhtsí ííñújí?

Áanéllíihyéhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Áronáacáhjáa Péédoro néé díílleke:

—¿íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méjtsúcunú Píivýéébé Apííchó wáájácútyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájjuvuke icyúújétsihdyu. Aame muurá ícyooa ukéréjuco cúúutéiñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca dsíjívélle áákityé díbyé lliiñevu. Áalledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsí ítémehovuréjuco. Áalleúvukéhjáa idyé itsájtýene cuuúmé ájyú únútu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénúrátyúronéhjí méénúmeíñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañevú tsátsii ‘Tsaromóo’ nemehtsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane méénúrátyúronéhjí míamúnááj pñévu. ¹³ Áamekéhjáa cáhcújtsotumé diityemá náhbévahíjcyáturómé ímí íjtsúcunúhi. ¹⁴ Téjyúhjáa idyé tsijtye wajpíumumáyé walléemú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañeahcujtsó Píivýéébeke. Aaméhjáa éhniíñevu mítyaméjuco líyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáhãneri íjchívyetsómé hulléjítónéj pñévu téenerívaa Péédoro pájtyéébe náávéubaré diityé hallútú pájtyéneri ditye íbóhíiki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúníúécoomjí múnaa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye íbóhíitsoki.

Uwáábojtéké ditye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbema tsadotséomú nomítáává diitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánéllihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹⁻²⁰ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhoojá llehówáané ípááyúnetu íjchívyétsómeke néé ditye míamúnáake duurúvájá pañevú íuwááboté muhdú Píivýéébeke meúraavyéne. ²¹ Ahdújucóhjáa ditye cúuvéneturé tééjá pañevú ipyééne úwaabóne. Áanáacáhjáa diibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcú túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé diityé éllevu cuvéhoojá pañétú ditye íjcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íávajávuréjuco. ²³ Áánéllihyéhjáa íóomíñe néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeijyá tehme múnaa llehowáané téhmejíjcyámedívu. Áronáa muha llehowáané mépaayú dáílhãneréjuco tsaatéubaré pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúballéneri diibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame íullévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáábe néé diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecuvéhoojánúmé éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyucu.

²⁶ Áánéllihyéhjáa tehme múnáa avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúmé tsajtyé míamúnáa néwayúúnevu diityéké áamúyóné apííchori. ²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjuttédívú wájtstsómeke páñétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhií:

—Ááneráhjáa muha ámúhakye mébóijcyú ámuha meúwaabójucóótu eene ámuha meihjyúvahíjcyáábedítýú íjcyané uwááboju. Áronáa ¿íveekí

éhnííñevúré ámuha méúwaabóhi? ¿Iveekí ámuha Jerotsaréeri dííbyé uwááboju metsújaucúne méimíllé díbyée dsíjívéné múúhá hallúvú mewátayanúne?

²⁹ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néehíí:

—Árónáa ihdyu Píívyéébe múúhake néhdújuco muha meméénune míamúnaa múúhake bóijcyúrónáaaca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méihdé múnáaúvú dííbyeke cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhiítsó éhnée páwachékevu ámuha mewátyétyéhcutsoobe dsíjívéébeke. ³¹ Áábekée muurá díbye ávyéjuutétsoobe icyooca ijcyá dííbyé únuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej téeveri mee ijraéémú ímityúné meícyahíjcyané meihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco meíbúwáave ténehji máhallúrí íjcyájúcoótuki. ³² Aane muurá Píívyéébé Apííchó múúhadívú bóhówaajtsóné íñe muha meúúballehíjcyáhi. Muurá ímiáané dííbyeke mecáhcújtsómé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké cáyobáavatétsómé imíllerá diityéké idsíjívetsóne. ³⁴ Árónáacáhjáa paritséomuube ‘Gamariée’ némeíbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke míamúnaa ávyejúúllehíjcyaaabe diityéj piínétú íjyóocúúvéne nées dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. ³⁵ Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téibúwá tsáma méíjcyaco. Áane ímíñevúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúihajchíjyju. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeíbyé itsúcunúmeihijcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé míamúnaa 400-meva. Áróbekéhjáa tsaate dsíjívétsóné boone pámeere dííbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daihañéréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáijyju. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróobeke idyé dsíjívetsóme. Áané boonéhjáa dííbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllíi ámúhake o nées diityéké éhnííñevu ámuha mepátsárijcyójúcoótuki. Muurá ihdyu ímiáané míamúnáadityuré tsáané uwááboju ditye úwáábohíjcyáhajchíí diityémá nijkévaíñe muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaaca. ³⁹ Áánetu Píívyéébedityú tsáané uwááboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllíi téibúwá méíjcyá.

Tsá tene ímityú Píívyéébeke ámuha ímityúné medáñvéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye lléébone. Árónáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipíúvameke wátsihcyúme. Áámekéhjáa íácádsíjcaáyo tsiíñe bóijcyúmé ditye úwáábójúcoótú Jetsóodityú íjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píívyééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodityú íjcyané uwáábójú hallútú núcójpítsó íícúbáhrámeíyónnáaaca. ⁴² Aaméhjáa íhvéjtsotúmé éhnííñevúré pajcójívaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañevu. Téhduréhjáa tsíjtyeke íhjáhañevúré úwáábomérehíjcyáhi.

6

Uwáábojté piáábojte íjcyáímyeke ditye méménúne

¹ Aanéhjáa téijyu tsúuca mítyaméjuco cahcújtso múnáa lííyaaténe. Áánáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé gríéégómú íhjúrí íhjuvámé

imúnáadítú nehíjcyá dityéváa píibájujteké panévatúré píáábohíjcyatúne. ² Áánélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu mítyétsi íjcyame uwáábojte pámeere cáhcújtso múnáake ipíhjúcúmeke nééhií:

—Muurá íñe Píivyéébe uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímyeítyuróne. ³ Áhdícyane, ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhadítú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téénevu mepícyó Píivyéébe Apííchó diityéké tükévétsohíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dííbyeke píáábó metáúmeíñe dííbye uwááboju méúwáábohíjcyáahi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllii meménújucoómé Ejtéébake Píivyéébe Apííchó tükévéjtsóneri ímí dííbyeke úráavyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúme íllúumeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíomuube íjcyáturoobé diitye uwááboju tujkénú úráavyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojte éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ipícyóóne táúmeímyé píáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píivyéébe uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu líyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítúyú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénuráítyúronéhjí Píivyéébe píáábóneri. ⁹ Áábemáhhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate píhcyááveja ‘íicúve múnáa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsirééne múnáa, Arejadríia múnáa, Tsiríítsiá íiñúji múnáa, Áátsiá íiñúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píivyéébe Apííchóré tükévéjtsóneri díbye íhjúvahíjcyánélliihye. ¹¹ Áánélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú íállíñe íñéé díbyéváa Píivyéébeé, Moítséeúvuu, íjcyámútsidítúyú ímityúné íhjuváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene tükévéjtsójtémá taúhbájú uwáábojteké muhdú dáríivémé awáá díibye Ejtéébake íkéévéébeke tsajtyé ávyéjujté éllevu. ¹³ Áábélliihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye íálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítu:

—Áánu ímityúné íhjúvahíjcyá duurúvájatuu, Píivyéébe taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóo duurúvaja íwáchájánúne Moítséeúvú uwáábó cápáyoáoíñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjujtémá tsíjtye tétsihyi ájújcyatýmé íitécunú díibye Ejtééba húmí amítsárahcówu níjkyéji múnáajpí humídu.

7

Íhyallúvú Ejtéébá íhjuváne

¹ Áábekéhjáa páñétúejpi llúúvájte ávyéjuube nééhií:

—¿Ava ímiááné ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámúhake o néene melleebúcunuj. Muuráhhjáa Mépiivyéébe íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méíhdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavú díbye péetúné ihde Metsopotáamíá íiñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neebe: “Pámeere díhyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné íiñújivu.” ⁴ Áhdújucohhjáa muurá díbye íiñúji Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Ááné boonétúhjáa cááni

dsíjívétsihdy Píivýéébere tsivá dílbyeke íñe ícyooca meíjcyané iññújivu. ⁵ Aanéhjáa ímíáané dílbyeúvuke iájcuíñé iñéérónáa tsáhái dibye dílbyeke ájcutú téené iññújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe dibye dsíjívéné boone iájcuíñé dílbyej tsíménémúháábekéréjuco dílbyeúvúi tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dílbyeúvudítú lliyaaténj tsíménémúhaabe tsííñé iññújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivýéébe néé diityédítu: “Eene kéené iññúji múnáa hójtsírí ditye íjcyámema teene ó ímbájchoóhi. Áané boone ó ijchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye íicúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píivýéébe Aavaráaúvuma muhdú dibye íjcyáíñé pítájcoju imyéénene néé pámeere dílbyej tsíménémúhaabe ikíhdyahírótsámeiki. Ahdújucóhjáa dibye méénune ílli Itsáake itsímáváabeke 8 coojívá dibye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóbóke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenú téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee ijraéémú ihdéejtéké itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méíhdé múnáa Jacóóboúvuj tsímé nomíutáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dílbyedívú tsaatéké ditye náhjihenúmé tsajtyé dílbyeke Ejíhtó iññújivu. Áróóbekéhjáa ihdyu Píivýéébe píáábohíjcyá panévare dílbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dílbyeke dibye túkévéjtsónej péévéré teene Ejíhtó iññújí avyéjuube Paraóó ímí dílbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dílbyeke pícyoobe íiññújí túkévéjtsóobe íjcyaae téhdure páneere dílbyé tsíméné tehmeébé dibye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iññújí, Canaáa iññújí, íjcyáíicú múnáa. Tsáháhjáa téjyju méíhdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iññújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méíhdé múnáaúvuke ditye téhullétú tsane iújcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíñe péemedívú botsíi Jotséé waajácútsámei diitye íñahbémudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iññújí avyéjuube waajácújucóo caatyé múnáajpi dibye íjcyane. Áanéllíhyéhjáa neebe dibye ípiúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóbóke pámeere íhyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjívé 12-nevá dohjíba múnáape mee ijraéémú ihdéejte íjcyame diibye cáani Jacóóbomájuco. ¹⁶ Áameúvukéhjáa tétsihdyu icyúúrómeke tsúúcajátú tsiíñe íáabyúne tsajtyémé Tsikyéevu díbyéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsíímedítú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivýéébe Aavaráaúvuke pítájcone éevé tsúuca pííhínáa memúnáa éhniíñevu lliyaaté mítyáméjuco teene Ejíhtó iññújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiéjuco úcaavéné téené iññújí avyéjúubedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa íallíñe ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áanemáhjáa nehíjcyaae ditye ítsíméwuúmuke iwáámíuhíjcyá béhnere itsímáváméwuújike. ²⁰ Téjyúhjáa Moitsééúvú tsímávámeíbyeke Píivýéébe ímí ijtsúcunúhi. Áábéwúkéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápíhchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúkéhjáa tsúuca dityétsí wáágojúccóóróobeke Ejíhtó iññújí avyéjúúbé ajuúwá iújcuúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye

úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájácuhiŋcyanéhji. Aabéhjaa ávyétá tujkéveebe iná imyéénúnetu, iŋhyúvānetu, panévātúre.

²³ Aabéhjaa 40 pijcyábájucó iŋcyaaabe iŋtsámei imúnáake iááhívetéiñe. ²⁴ Aabéhjaa téhullévú péébe cábuuvé Ejihto múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhŋjcyáábedívu. Áábekéhjaa lliihyānuúbe. ²⁵ Áijyúhjáa iŋtsúcunúúbé memúnáaúvú tsúuca wáájacúné díbyej tééveri Píivyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeihŋjcyānetu iŋchívyétsoiñe. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶ Áané tsijcyóóŋhjáa idye úújetéébé tsamútsiyé memúnáajtétsi méénújcatsímútsidívu. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcárone. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveeki ámuhtsi tsané múnáajtétsiyé meŋjcyamútsi méméénújcatsihi? ²⁷ Áronáacáhjáa imichi cáabyedítú tene tujkévaabe diibye Moitséke néehi: “¿Múha uke picyóó imítýúnéhji ímibájchoobe u iŋcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú lliihyānuú éhnéijyu Ejihto múnáajpikye u líihyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néénetu ílluréjucó Moitséé wááneé. Aabéhjaa úújeté Madiáa iññújivu. Aabéhjaa téhulle tsíiñé iññújiri iŋcyaaabe tsíimavá mítyétsikye téhullétú ityáábáválledívu.

³⁰ Aanéhjaa 40 pijcyábájucó díbye inéubará píivytúné iññújiri iŋcyānāa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé díbyedívu úméhewu péétécunúné pañe ‘Tsinai’ némeihbáuj pñhívu. ³¹⁻³² Áanerihjyaa mítyane ullévenúúbe. Áanélliihyéhjáa imíñeúvú iñte díbye pñhívérónāa Píivyéébe díbyeke néehi: “Oo amúhá Píivyéébé ó iŋcyá díihde múnáaúvúu Aavarāaa, Itsāaa, Jacóóboo, iŋcyame oke cáánivahŋjcyaaabe.” Áanerihjyaa iŋllityéne úúvécunúúbé tsáhájucó tsiiñe iñtetúne. ³³ Áábekéhjaa tsiiñe neébe: “Díjtyúhápaajiné tácoriŋcó iñe úhdivu o bóhówáávénellíihye. ³⁴ Muurá ó waajácú tahñéjté Ejihtori iŋcyame wánicyámeihŋjcyāné ícúbáhrámeiñeri. Áameke diŋtyééveri o iŋchívyétso iñe úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iññújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píivyéébe neé Moitséke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke picyóó imítýúnéhji ímibájchoobe u iŋcyaki?’ néeróóbeke. Píivyééberéhjáa ihdyu neé úméhewu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi díbyedívu bóhówáávéébej tééveri díbye memúnáaúvuke iŋchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénúráítýúronéhji imyéénúnej tééveri díbye iŋchívyetsóné méihde múnáaúvuke Ejihtó iññújitu. Aaméhjáa inéubará píivytúné iññújivu péeme Tújpañe Móoa pajtyé nújpacyo dówáávéjŋjtori. Aabéhjaa téhulle 40 pijcyábá iŋcyaaabe méénuhŋjcyá méénúráítýúronéhji. ³⁷ Aabéhjaa mee imúnáadítýú néehi: “Píivyéébere muurá picyóó méhdityu iŋjyú uubálle múnáajpikye iñe o iŋcyadu neéíbyeke. Aabe ihdyu neéne méllééboco.” Ehdúhjáa neébeúvu. ³⁸ Aabéhjaa muurá inéubará píivytúné iññújiri méihde múnáaúvuma iŋcyáábedívu níjkyéji múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinai’ némeihbaúvú. Áábemáhjáa iŋhyúvāne ájcuube díbyeke Píivyéébé taúhbaju cáátúnúmeiñevu díbye iájcu méihde múnáaúvuke.

³⁹ Áróobekéhjáa tsá ditye cáhcútsohŋjcyatúne. Ílluréhjáa díbyeke ityáhjálléne tsiiñe imílloromé ióómiñe Ejihtó iññújivu. ⁴⁰ Áánemáhjáa díbyé nahbe Aróoke neémeé: “Mééma meenu Píivyéébedu néméhjike piéhullévúre meóómicyooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú iñe díñahbe Moitséé úújeté meké Ejihtó iññújitu iŋchívyétsónema.” ⁴¹ Ahdújucóhjáa

ditye nįjcyone jééú ocájıwuúdu néébeke. Áábekéhjáa ńcúvehįjcyámé iyámeke illįhyánúmehjidi. Áánerįhyáa mıtyane imįyuuvéme iıye inįjcyoóbeke ńcúvehįjcyáneri. ⁴² Áánellihyéhjáa illuręjucó Pııvyéébe diıtyéké ihveįtsóné ditye awáá idyúúruvahįjcyca caame iévéhóowari įjcyámehjike. Muurá díıbyé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháamıtu nééneé:

¿Acáa ámuha įjraéémú oke méńcúvehįjcyá iyámeke mellįhyánúmedı
 40 pijcyábá inéubará pııvyétúné inńjiri ámuha meįjcyácoóca?
 ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke ńcúvetúme ámuha méńcúvehįjcyá ámuháyé meméénúmehjike. Áánemáa ámuha métsatyéhįjcyá nįjcyotáábé Moróoke ihjyawúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhįjcyá nįjcyotáábé mııcúruwa Reįpáake Pııvyéébedı ámuha medıllónema. Áánellıi ámúhake ámúhá inńjıtu o įchıvyétsómeke ó wáalloó Babıróonıa inńjı ehnıńevu.

Ehdúhjáa muurá Pııvyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi caatúnıhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle inéubará pııvyétúné inńjiri méıhdé múnáaúvudı įjcyaja iyámé mıhénetu méénúmeįjyá duurúvaja dıtyéhjáa Pııvyéébe taúhbaju cáatúnúmeıńe newáyuwááne pıcyohįjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moıtséeúvú Pııvyéébe díıbyeke néhdújucó muhdúhjáa iájtyumıdu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dıtyéúvú inetsóné tsıńe inńjıvu Pııvyéébehjáa Jotsoéeúvuma téęı múnáake ibótoácóne díıbyeke ájcuįıvu. Áájaréikyéhjáa icyahįjcyá Dabııúvú įjcyáne hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diıbye Dabııúvú waajácú imı Pııvyéébe díıbyeke pıaabóne. Áánellihyéhjáa imılléroobe imyéénune behja Jacóoóbuúvu téhdure cáánıvahįjcyaa Pııvyéébe wáabyuta teeja iyámé mıhénetu méénúmeįjyá cápáyóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa illıyęjucó Tsaromóouúvú méénune teęja. ⁴⁸ Áronáa Pııvyéébe tsá įjcyatú apááńere duurúvaja mıamúnaa méénújá pańe. Muurá ihdyu ihdıcyátsihjırıyé díıbye. Muurá illu díıbyé ihjyú uubáalle múnáajpi néehıı:

⁴⁹ Nįjkyęjiri táavyęjı iıyáwá hallırı o įjcyaaabe ó eįecunú páneere inńjı.

Aanéjııva ¿muhdııvane já ámuha óoma méméénúu tésıhyı o įjcyaki?

⁵⁰ Aanęjucó páneere múhdúné tsıeméne įjcyane o įpıvyęjtsóne.

Ehdúhjáa neebe Pııvyéébe ihjyú uubáalle múnáajpij téeverı.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyétá nuuhęjıte meįjcyámé ibuúúné ehne Pııvyéébeke wáajácútúme ibuúúnédu. Aame ámuha Pııvyéébe Apııchó néene tsihdýuré méıcyahįjcyá méıhdé múnáaúvúu icyahįjcyádure. ⁵² ¿Acáa cáabyeké Pııvyéébe ihjyú uubáalle múnáadıtyú méıhdéęjtéúvú pevénére inęcunúhįjcyáhi? Muuráhjáa llihyánuhįjcyámé imıáábé Crįto inńjıvı tsááıńe úubáallehįjcyarómeke. Aabee muurá Crįto tsáaróobeke ámuháyęjucó mellııhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúuca ámúhama nįjkyęjı múnáaj téeverı Pııvyéébe taúhbaju įjcyájucóoróne tsá ámuha melléébohįjcyatúne.

Ejtéeba dsįıvıne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéeba néenellıi díıbyedıvú cayóbaávatémé ihwáńeene inđónema. ⁵⁵ Aanéhjáa diıbye Ejtéeba Pııvyéébe Apııchó ipańe įjcyaaabe ájtyumı nįjkyęjiri Pııvyéébe įavyęjuri įjcyáábé únıuri Jetsóo įjcyáabeke. ⁵⁶ Aabéhjáa néehıı:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpidívúu ípívyéevebe níjkyéjiri Píívyéébé úníuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa díbye néérónáa íllure ínúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé íhjúcunúmére. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýú tsiélluve itsájtýéébeke áamuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcámeíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtééba dítye áamúroobéré Píívyéébema íllu íhjúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihdyúhjáa ímímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa íñétsihdyu dsíjiveébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú dítye dííbyeke lííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáríivéne

¹ Téíjyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeííñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría íinújivu. Árónáacáhjáa íhdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ² Aanéhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé díibye Ejtéébaúvuke kímóóveméré cuuúhi. ³ Ááné tujkéveríhjáa díibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé wal-léémuke ícúbáhraabéré íhjáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íinújiri ímíáájú uwáábómeíñe

⁴ Árónáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllváré úwáábomére. ⁵ Áánetúhjáa Perípé Tsamáaría íinújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úbállehíjcyá díibyejuco Críjto Mépájtýetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhjáa mityane míamúnáa píhcyaaavémé lleebúacunúhíjcyá díbye úwaabóne. Aaméhjáa íítehíjcyá méénuráítyúronéhjí díbye méénune. ⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke díbye wáágoómé íhjúcunúmére díityé pañétú íchívyehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááu méítyúméhjíma úllétúméhjíke ímípyetétsohíjcyáabe. ⁸ Ááneríhjáa técoomí múnáa mityane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áíjyúhjáa íjcyaaabe tétsihyí ‘Tsimóo’ némeííbyé apííchoobe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaaabéhjáa pane iwáájacúne. ¹⁰⁻¹¹ Áábedítýúhjáa ícyátújtsíméné íllure díityéké díbye íapííchori álliínehjí icyáhcújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca íhdyu Píívyéébé íhnáhoóma. ¹² Áánetúhjáa íhdyu Perípé Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju Jetsocríjtodítýújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámeí wajpíímuu, walléémuu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa díibye apííchoobe Tsimóo íjcyároobe icyáhcújtsóne íllurejuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ulléventúhíjcyá méénuráítyúronéhjí díbye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa díitye Tsamáaría íinújii múnáa tsúuca Píívyéébeke cáhcujtsóne uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájacúne wallóo díityé élleву Péedorómútsikye Jóáamaá. ¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne díityé hallúvú piáábó táumeí Píívyéébeke dííbyé Apííchó díityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa díityé pañévú tene úcaávetú dítye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúccóronáaaca. ¹⁷ Áánéllihyéhjáa díityé hallúvú

íhýójtšicu ipícyóóne dityétsí Píívyéébeke piáábó táúmeíñé tujkéveri botsí dííbyé Apííchó úcaavé diityé pañévu.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí meénune diibye Tsimóó íájtyúmíne née diityétsikyé íáhdóiyóné dsiídsidívu. ¹⁹ Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjucó tsaaté hallúvú táhójtšicu o pícyóóne tujkéveri Píívyéébe Apííchó diityé pañévu íucááveki.

²⁰ Áánélliihyéhjáa Péédoro née dííbyeke:

—¿íveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene didsiídsimáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úubá ú íjtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke. ²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tújkevééllétúnéllíhye. ²² Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíñé dííhvéjtsóne dííbyeke piáábó táuméi. Tsájyju múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíñé. ²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehníwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyu Tsamáaría íñújiri patsíhjívá múnáake íúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsarévu.

Perípemútsí Etiopía múnáájipima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáájpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ínéubará píívyétúné íñújitu pájtyéjuri. ²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáájpi eonóocodívú tééne íñújí avyéjuulle ‘Cadaátse’ némeílle dsiídsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsarévu idyúúrvájétsihdyu íjchíémiri ííñújivu óómiihye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáájpi Itsaíaúvú waajácuháami.

²⁹ Áánacáhjáa Píívyéébe Apííchóré diibye Perípeke nééhií:

—Éhmi íjchíemi duhjéte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúccunúné díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú íná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácúú múha oke úwáábónejívari.

Ehdúhjáa íñéene píívaabe dííbyeke íjchíémí pañévu. ³² Aanéhjáa Píívyéébe ihjyu cáátúnúmeíñé díbye éévehíjcyáne íllu nééhií:

Obééjake múúne illíhýánu ditye tsájtyedu tsájtyémé dííbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáábeke dsiíjívetsómé éhne múúne obééjáwu pevétsihjídú íjcyáábeke ditye náítsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe íñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítýú úubálléiyá muhdúhjáa téijyú míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa nééne éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáájpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju. ³⁶ Aamútsíhjáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—ÍÉje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsoítýuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dííbyeke:

—Ihdyu tehdíjuco ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dibye íjchíemi idyáíívyétsoki. Áámitúhjáa íñítýéne peemútsí teene nújpácýó pañévú Perípé dííbyeke itsójtsoki.

³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa iiyéjuco dibye péhíjcyáné tsaímijyúure. ⁴⁰ Áánáacáhjáa diibye Perípé Atsóótó cóomijyucó. Aabéhjáa pacóómiváriyé úwááboobéré péhíjcyaaabe úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Áané tujkéverihjáa Tsáoro lliihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyéjúube éllevu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa dibye ájcúháámíma peebe Damájcori íjcyáné pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtodítýú íjcyáné uwááboju úráávyehíjcyámeke Jerotsaréevu itsájtýe wajpíímumáyé walléemuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca técoomívú pííhírónáa dííbyedívú peete cádiivyé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmituubéré néehíí:

—ÍTsáoj, Tsááoroj! ¿Íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaabe. Árónáa muurá uure ú tútávátsámeihíjcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbíjcóne iye tútávájtámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbére néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?

Áánélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmituubéré néehíí:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúi uke neeímyé íiná u méénuíñe.

⁷ Ááneríhjáa dííbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmituubéré dííbyema íhjúváneeri. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyóócúúvétsihdyu tsáhájucó hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyéjuco ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápíhchúúj coojívá hállúvatuube íjcyaaabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áájyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dilló dííbyeke. Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘Ímiánéjcu’ némeíñé ulléjijtóvú péene Jóoda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeíbyekej. Muurá tééjari Íjcyaaabe piáábó táúmeihjycyá Píívyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú néene ííténé pañe ájtyumí dííbyé hallúvú díhyójtšicu u pícyoone dibye tšiiñe ihállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá néehíi:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjycyá dibyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtšómeke ímityúné méénuhíjycyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúuvájté avyéjuchte nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néehíi:

—Wa ihdyu dípye díbye élluvuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwááboju úwááboobéré pehíjycyá tšiiñé iñúííne múnáake íavyéjuchtéjímájuco. Áhdure ámuha imúnaa íjraéémuke úwáábóííbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsóo muhdú dibye téené déjúcotu ícúbáhrámeííne.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá diibye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééja pañévú iúcaávéne dííbyé hallúvú íhyójtšicu ipícyóóne néé dííbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówáávebe oke wallóó díéllevu uuva tšiiñe u hállúvábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúúcú pañétú amóóbé miihédú néene áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójtšótsámeííne. ¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi imájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúuca úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjycyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áánu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjycyatú Jerotsaréeri? Diibyéjuco muurá íñe íllevu tsááne llúuvájté avyéjuchte élluvu tsaatéke itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhniínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiáané diibyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa íllure tsájúréévétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóné

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítyácójcatsí dííbyeke illííhyánúroki. ²⁴ Áánemáhjáa pécóhajchótá cójíhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówáané dííbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújúcoobe teene. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtší pañévú iúácóóbekejco níityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye llííhyánúíyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllará iñáhbévájcatsííñé técoomíyí íjcyáné cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájacutú dibye téhdure cáhcújtšójucóóné Jetsóoke.

²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté élluvu itsájtyéébedívú waajácútsó

diityéké ímíñeúvu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóo juuváj pñínévú dííbyedívú bóhówáávéebema íihjyúvátsihdyu péébe dííbyedítú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íñnerí íllityétuube úúbállehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréri íjcyabe diityémá uwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íñnerí íllityétuube. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé griéégómú íhgyúriyájucó íhgyuvámé dííbyema ityáhjájatsíñe líihyánúllehíjcyá dííbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñahbéjté cahcújtsó múnaa iwáájácúne tsajtyé dííbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé dííbyeke Táátsovuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamaáariaa, íjcyané íñjúñnerí íjcyané cahcújtsó múnaa tsaimiyájucó íjcyane Píivyéébé Apííchóré diityéké píáábónerí. Aaméhjáa éhniñnevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Péédoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtsó múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeííbyeke 8 pijcyábájucó íjpi vááúmeítýúnerí chémehíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocrijtó uke bóhíitsóhi. Ahdícyane dácúúvéne íllurájucó dicyúwá díimibájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyácoomícyu múnaa íájtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéhí íhvéjtsóne Jetsóokérájucó cáhcujtsóne.

Dóoca bóhíine ídsíjívétsihdyu

³⁶ Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtsó múnáalle Jóóperi Tabítá griéégómú íhgyúri ‘Dóocáa’ némeíílle. Aalléhjáa ávyetá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátóméhjíke. ³⁷ Aalléhjáa téijyu chémelle dsíjívéhi. Áalleúvukéhjáa íñjtyúne picyóomé cáámééíjiri íjcyané míjcóhó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa díbye Péédoro íjcyacóomí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtsó múnaa díbye kíá íjcyane iwáájácúne wallóó mítyétsikye dííbye éllevu. Aamútsíhjáa neeté dííbyeke:

—Uuva ú peé íícúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye pééne diityétsimájucó técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene míjcóhó pañévú kíá tééhouvú íjcyáhullévu. Áánáacáhjáa tétsihyí pííbájyujte walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó dííbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píivyééebema íhgyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ííteebéré nééhíí:

—Tabítaj, múúhama dácúúve.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé ítjúcoólle. Aalléhjáa dííbyeke íájtyúmíne tsúuca ácuuvéhi. ⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtsícutu íékeévéne íjyócuycároóbe. Áánemáhjáa cahcújtsó múnáama pííbájyujtéke ípíúváne úújetsoobe tsúuca bóhííllédívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnaa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhíí tsúcájá técoomívu ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbyé Tsimóo jávu.

10

Péedorómútsí Conéeríoma

¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerío’ némeíbyé tsáha múnaa ‘Itariáno’ némeíñé tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe. ² Aabéhjáa paíjyuvaré Píivyéébeke piáábó ityáúmeíñé ícyahíjcyá muhdú díbye ímillédu. Pámeemáyéhjáa ihyájkímuma duurúvahíjcyámé díbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke piáábohíjcyáabe panévatúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi díbye éllevu tsááneé. ⁴ Aabéhjáa díbyeke díllónéllii íllityécunúúbéré díbyedívú ííteebéré néehíi:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá Píivyéébe ímí ijtsúcunú piáábó díbyeke u táumeíhijcyáne. Áhdure ímí ijtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u piáábohíjcyáne. ⁵ Ahdícyane Jóópévu tsaatéke walló dítye íjcuté Tsimóoke díbyere ‘Péedoro’ némeíbyeke. ⁶ Téhulle muurá díbye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbye ja únéú únuri íjcyájari. Díbye uke neé íná u méénuíñe.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoke íñéene péené boone píúvaabe míityétsi íúnú múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píivyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. ⁸ Áamekéhjáa ímíñéúvú íúúbálléne wáloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyu tsúuca técoomíj píihíríjyuco íjcyánáa Péedoro nériivyé já hallúvú Píivyéébema íihjúva cójípíínéjyuco íjcyáíñááca. ¹⁰ Téijyúhjáa mítyane ajoyábáavatéébe. Áábemáhjáa dítye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú néene bóhówaavéhi. ¹¹ Ááne pañéhjáa ájtyúmíibe cáámetu wájyamúbácobádú néene téjtyóhjitú dóhjívané díbyedívú níityene. ¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³ Áamedívúhjáa díbye úllévenúrónáa Píivyéébe díbyeke néehíi:

—Aatyédítýú bo tsaatéke lílíhyánúmeke tsájtyéne didyoy.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa neebe díbyeke:

—¿Íveekí doorátujtédivú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa díbyeke Píivyéébe neé pápíhchúújyúva. Ááne boonéhjáa tsiíñe piéhullévúre péene cáámevu. ¹⁷ Áaneríhjáa díbye ítsámeíhíjcyánáa tsúuca llééhowávú wajtsíjucóomé Conéerío walló múnaa díbye íjcyaja dílloméré péhijcyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari díbye íjcyáhajchíjyú.

¹⁹ Aabéhjáa téene íjtsaméiyíyéi íjcyánáa tsiíñe Píivyéébe Apííchó neé díbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcóhi. ²⁰ Diityémá peeco íná néétuubere. Muurá oore ó walló dítyéké díllevu.

²¹ Ahdújucóhjáa díbye dítyé éllevu ípyéene nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcóhi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáá taéllevu?

²² Áánélliihyéhjáa néeme díbyeke:

—Ihdyu muha metsáá tsodáhómú avyéjuube Conéerio ímiáábé Píivyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dííbyekévaa níjkyéji múnáajpi néé dííbye jávú u péene dííbyema u íhjúvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye néénéllii Pééodoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíjyju úújeté Tsetsarávu eenée Conéerio ihyájkímuma ínahbévajtéké ipíúvámema dííbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Pééodoro dííbye jávú ááhívéiyóné ihdéré íjchívyéíñúne dííbyé úmíwávú mímóúúvetéébé dííbyeke idyúúrúvaki. ²⁶ Áronáacáhjáa Pééodoro dííbyeke nééhií:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dííbyema íhjúvaabéré tééjá pañévu úcááveebe úújeté mítyane míamúnaa tétsihvu píhcyáávémédívu. ²⁸ Áámekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá mújyú jodíómuube tsííñé iñúji múnáajpiima íñahbévájcatsíñe dííbyé já pañévu úcáávéityuróne. Áronáa Píivyéébe oke néé tsaatéke átéréejtédí o díllótuki. ²⁹ Ahdújuco muurá íñe o tsááne ‘tsíjyju’ néétuubéré oke ámuha mepíúvánéllíihye. Aane ícyooca o ímíllé o wáajacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa Conéerio néé dííbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyarí májchótuube Píivyéébema o íhjúvahíjcyáábédívu tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áanetu tsúuca mee píinéehójsíj coojívájucu. ³¹ Aabée oke nééhií: “Píivyéébe muurá lleebó dííbyema u íhjúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhíjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllii walló tsaatéke Jóópévu ditye újcuté Tsimóoke dííbyere ‘Pééodoro’ némeíbyeke. Téhulle muurá diíbye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óvíi itsáácooca úúma íhjúváhi.” ³³ Ehdúu oke díbye néénéllii díéllevu o wallóó uke ditye újcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píivyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píivyéébé uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Pééodoro Conéeríómuke úwaabóne

³⁴ Áánélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ícyooca ihdyu ímiááné o waajácú Píivyéébe pámeekéré tsahdúré wájyune. ³⁵ Muurá tsííñé iñújñe múnáadítú múhdumé díbye ímillédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píivyéébe muuha íjraéémú ihdeéjtéúvuke néhíjcyané tsaimyé dííbyema meíjcyáíñé uwááboju méema íjcyaiñé páme Avyéjuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújji Gariréatu tene tújkeváne éhnée Jóááuvu úwáábóne tsótsohíjcyané boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévu Píivyéébe Íapííchó pícyóó díbye téené íhnáhoori íbóhítsohíjcyá naavéné túkevéjtsójú pañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco díbye méénuhíjcyané Píivyéébe dííbyema íjcyánéllíihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa díbye méénuhíjcyané Jodéa iñújrii, Jerotsaréerii, íjcyane. Áané boonétúu dííbyeke líihyánúme páwachékevu.

40 Áróobekée Píívyéébe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíísóóbeke bóhówajcáro múúhadívu. 41 Áronáacáa tsá pamévadívuré díbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucajátújuco Píívyéébe múúhake dííbyé uubállé muha meméénúmyeke méménúmedívuré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. 42 Ájyúu múúhake níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píívyéébe dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjívéjúcoóroméhjima muhdú dítye ícyahíjcyané díbye ímíbájchoíñe. 43 Téhduréhjáa muurá tsúucajátújuco Píívyéébe íhjúu uuballe múnaa néhijcyané dííbyeke cáhcújtsómé ímityuháñe ábájíívemeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíomú íjcyátúme pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavéne

44 Aabéhjáa íuwaábó píneévénaa tsúuca Píívyéébe Apííchó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. 45 Ááneríhjáa ímúnaa dííbyemáa péeme ulléventú jodíomú íjcyátúrómé pañévú Píívyéébe Apííchó úcaávéneri. 46 Aaméhjáa lleebúcunú Píívyéébeke dítye dúúrúvané tsíjtyéhjí íhjúuháñe iwáájácútúrójúhjíri. 47 Áámekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúuca muurá díityé pañe íjcyané Píívyéébe Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllíi tsúuca píivyétémé ítsójtsótsámeíñe.

48 Ehdúhjáa íñéene neebe ílluréjuco dítye ítsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme díbyeí díityémá íjcyu tsuucájááneúvu.

11

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

1 Aanéhjáa Jodéari íjcyané uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucoó jodíomú íjcyátúrómé tsúuca Píívyéébe uwááboju cáhcujtsóne.

2 Áánaacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítýúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé íhdééné taúhbaju úraavyémé íhjúvahíjcyáhi. 3 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíomú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe díityémá ú máchohíjcyáhi?

4 Áánéllíihyéhjáa úúballebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

5 Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyabe Píívyéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wájyamúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjívané cáámetu óhdivu nítyene. 6 Áánevu o úllévenúróne botsíi ímíñeúvú o ííteebe o ájtyumí tééné pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane. 7 Áámedívúu o íítehíjcyarónáa Píívyéébe oke néehíi:

“Aatyédítýú bo tsaatéké lííhyanúmeke tsájtyéne dídyoj.” 8 Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuubej, tehdúí mújyú ehdííváméhjíke o dóónejíi doorátujteke.” 9 Áánéllíihyé oke neébe: “¿Íveekí doorátujtedívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” 10 Ehdúu oke pápihchúújyúvá díbye nééné boone píéhullévuré péene cáamevu. 11 Áané tujkéveríhjáa tsúuca o íjcyajávú wajtsíjucóomé pápihchúúmeva Tsetsaréatu dítye taéllevu wálloóme. 12 Áámemájucóo o péene Píívyéébe Apííchóre oke tükévéjtsóneri

íiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píúváábe jávu. ¹³ Aabée múúhake úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjyávú íbóhówáávéne dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéke wallo ditye íjucuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédo’ némeííbyeke. ¹⁴ Dííbye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóvéíyónetu mepájtyetéíne.” Ehdúu múúhake úúballeébe. ¹⁵ Áané boonétúu díityéké o úwáábómé pañévu Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévu íúcaavédu. ¹⁶ Téjyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó íllu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané nújpácyori. Áánetu ihdyu ámúhá pañévu Píívyéébé Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóó nééne ó ítsaavé téénetu. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllíi Píívyéébé Apííchó díityé pañévu úcaavé éhnée mépañévu íúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe ímíllédú méénune tehdu muhdú o méénúíyónejíivari.

¹⁸ Ehdúhjáa Péédo Jerotsaréeri íjcyané cahcújtsó múnáake nééneéllíi tsáhájucó íiná ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehí:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejuvú pajtyémé mújyú ídsíjivéjúcóóityúne bóhí íjucuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeri íjcyané cahcújtsó múnáa.

Ajtiokíari íjcyané cahcújtsó múnáa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake ímityúné dáriivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Penítsiávuu, ‘Chíipere’ némeííne caapáhovuu, Ajtiokíiávuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwááboju apáámyekéré ímúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsijtyeke ditye úwáábohíjcyatúne.

²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chíiperétú tsáané cahcújtsó múnáama Tsiréene múnáa Ajtiokíiavu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹ Áámekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhí íhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtsó múnáa iwáájácúne wal-lóó Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévu úújetéébé waajácú muhdú ímiááne Píívyéébe díityéké píaabóne. Áánerihjáa mítyane ímíjyúúveebe díityéké tükévétsohíjcyá ditye ímííneúvú Jetsóoke íúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa díityéké neebe ímí Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apííchó tükévétsohíjcyaaábe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú íjucújéebema tsiíne óómimútsí Ajtiokíiavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíi cahcújtsó múnáama tsáne pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá díityéke. Ájyúhjáa botsíi cahcújtsó múnáake díllómé ‘Críjtiánómudi’ Críjtó uráávyé múnáake.

²⁷ Áanáacáhjáa uwáábojtédítýú tsaate Píívyéébé ihjyú uuballe múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokíiavu. ²⁸ Áamedítýhjáa ‘Agááb’ némeííbyé díityéj píinévú íjyócuúvéne néé áyaba íjcyaiíne íínújiri Píívyéébé Apííchó tükévéjtsóneri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóodio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áánéllíihyéhjáa Ajtiokíari íjcyané cahcújtsó múnáa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ípiááboííne Jodéari íjcyané cahcújtsó múnáake.

³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áanemáhjáa diityétsi Benabéemútsikye Tsáorómá wallóomé téhulle íjcyané cahcújtso múnáa túkevýtsojté éllevu.

12

Jacóoboke illíhyánúne Péedoróké ditye cívéhoojánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróodé ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ² Diibyéhjáa muurá neéjuri Jóáa nahbe Jacóoboke lliihyánúme icyáváácóneri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnaa jodiómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péedorókeréjuco ditye iekééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyeté wañéhjí pañe óorityúne pááa máchómeíhíjcyáijyu. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme píineehójtámevátsáhjidi. Áanemáhjáa íjtsámeíbyé téené pajtyétavú íjchívyétsóóbedívú iúújétsóíñé tsíjtyeke ditye muhdú íñéeki. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnáa piáábó táumeíhíjcyá Píivyéébeke.

Píivyéébe Péedoróké cívéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíivevu diibye Heróodé díbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuaváacutu úwáañéhityu tsodáhomútsidítúyú dóhjívaábe. Áanetúhjáa tsíjtye imyéenuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi díbyedívú úújetéébedítúyú peete cádiúcunú páneere teene cívéhóójá pañe. Aabéhjáa díbyeke cávilyiñú ‘muúbe, dájkye’ neébere. Ehdúhjáa díbye néenemáyé úwáañehi córíiveíñú díbyé hótíjkejícútu. ⁸ Áábekéhjáa neebe díbye íwajyámúúné ímíbájkímyeíñé íjtyúhápaajínevu iújcámeiki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímyeíbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hallúejávú dávoóveíñúne dichá tadyéjurij.

⁹ Ahdújucóhjáa díbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiáané íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédú néenere ííténé pañe íajtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúuca pajtyémútsi tujkénúetsíi, hallúvúetsíi, téhmeíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsi ulléjítóvréjuco meíjchívyéné lleehówá úwáñewáánetu méénúmeíwawu. Aawáhjáa iye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsi tsamútsi peerá teene ulléjítóri diibye níjkyéji múnáajpiíma. Aabéhjáa tétsihdu ílluréjuco díbyedítúyú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiáané íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiáané Píivyéébe níjkyéji múnáajpikye taéllevu wallóo oke díbye ípájtyetétso Heróodé hójtsi pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnáa íjcyarómé oke ímillédú méénúíyónetu.

¹² Ehdúhjáa neéneri íjtsámeíbyeré péé Jóáa díbyere ‘Máaco’ némeíbyéj tsíju Maaría jávu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ípíhcyáávéne Píivyéébema íhyúvahíjcyáhi. ¹³ Áanáacáhjáa llééhówatu áachí éhnejcútu díllóhíjcyaaabe diityéke. Áanéllíhyéhjáa bádsíjcaja ‘Róodeé’ némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áanemáhjáa díbyekéi pááyúcutulléré ícúti tsiíñe ióómíñe úúbáletté diityéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa dílléke népejtsóme:

—Íllurébá ú meívatéhi. Tsáhábá diibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáajpiyéubá díbyé uubállema tsáábeke ú néehíi.

16 Áanáacáhjáa Péédoro éhniíñevúré dílohíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcuúbedi mítyane ullévenúme. 17 Áámekéhjáa íhyójtisiríyé neebe ditye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké muhdú Píivýéébe díbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúballeco Jacóóboko tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa iñéene tsiéllévúréjucó díbye péene diityédítu.

18 Aanéhjáa tsitsíñevu tsodáhómú eenéé díbyeke téhmehíjcyámé úvánucátsí múhdutú kiávú díbye péeneri. 19 Ááme éllévúhjáa diibye Heróódé wallóó tsaatéké ditye teene cúvehóójá iúújeté díbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllii imíñeúvú diitye tehme múnáake idíllóróne íllurjúco díbye lílíhánutsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa iñúújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróódé dsíjivéne

20 Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tíiróma Tsidóó coomícyu múnáake. Ároméhjáa díbyé iñúújíturé majcho úcuhíjcyánéllii imíllé díbye diityémá ímíjyuuvéne. Áánélliihyéhjáa tsaméhjí imíñeúvú ipítýácójcatsíñe péé díbyé piááboobe Bárájo éllévu. Áábekéhjáa néeme díbye Heróódeke iñéé díbye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébé díbyeke díbye diityémá ímíjyúúveki. 21 Áánélliihyéhjáa diityéké éévebe kéjcoojí diityémá íhíjyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácúúvebe diityémá íhíjyúvaki. 22 Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhíjyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píivýééberéubá díbye! 23 Ehdúhjáa ditye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa íllurjúco dsíjivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa díbyeke pajtyéné íveekí Píivýéébeke ávyéjújtsotúme míamúnáa díbyekéré ávyéjutsóné ímí díbye íjtsúcunúné déjúcotu.

24 Áíjyúhjáa Píivýéébé uwááboju éhniíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

25 Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóó Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake piáábóne dsíídsidívú diityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhíjyá tsajtyé Jóááke díbyere ‘Máacoó’ némeíbyeke.

13

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

1 Áíjyúhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáama íjcyámé Píivýéébé íhíjyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóó díbyere ‘Cúuvéébeé’ némeíbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iñúújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsáíjyú píivýéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítýúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúúca díbyeke cáhcújtsómeke. 2 Aaméhjáa tsájcoojí májchotúme Píivýéébeke dúúrúvameke díbyé Apííchó néehíi:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítýú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne ditye táumeíñé piáábó Píivýéébeke. Átsihdyúhjáa ipítyájcómútsikyé illuréjuco ditye wáalloóne.

Benabémútsí Chíiperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píivýéébé Apííchó túkévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahííyí peemútsí ‘Chíipere’ némeíñé caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcóvú úújetémútsí úwaabójucóó Píivýéébé ihjyu imúnaa jodíómú pihcyáávejááné pañévu. Áamútsimáhhjáa ipiááboobe Jóaa péé dííbyere ‘Máácoó’ némeíbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa illure iállíñe nehíjcyá Píivýéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne.

⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema íñáhbévácatsíhíjcyánéllíihye. Diibyéhjáa ávyéjuube píuvá Benabémútsikyé Píivýéébé úwááboju illéébúacunúné ímíllénéllíihye. ⁸ Aamútsíhjáa dííbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe dííbyere ‘Erííma’ némeíbyé tsá ímíllétú díbye cáhcujtsóné Píivýéébé ihjyu. Áánemáhhjáa illure téénetu bóíjcyuube dííbyeke. ⁹ Áánéllíihyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivýéébé Apííchó íjcyaaabe dííbyedívú ííténe néehíí:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsiiméné u íjcyaaabe átéréepi. ¹⁰ Aabe ¿múijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáné úwááboju ímíáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícýane ícyooa Píivýéébere nééjuri tsáhájucu u hállúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucu díbye állúvatúne. Áánemáhhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dííbyeke. ¹² Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne illuréjuco cáhcujtsóné Píivýéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñáhbénujtsésima Páápótu péé tsahííyí Pajpííríá íñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsídityúhjáa tétsihdyu Jóaa oomí Jerot-saréevu. ¹⁴ Áané boonéhjáa íiyéjuco péémutsi úújeté Ajtiokííavu Pítsíidiá íñújiri íjcyacoomívu. Aamútsíhjáa téhulle wáyeéévejcoójí íjcyamútsí péé imúnáa pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánácáhhjáa tééj ávyéjute Píivýéébé ihjyu íéévene ínjkevadú néé tsaatéké ditye idílló dityétsí íhjúvánhajchíjyu. Áánéllíihyéhjáa néeme diityétsikyé:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsané túkevétsoju íjcyatú múúhakeye ámuhtsi menééiyóne? Tenéva íjcyáhajchíí múúhakeye mene.

¹⁶ Áánéllíihyéhjáa diibye Páávoró íjyócúúvéne íhyójtisiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáá ímíñéuvú mélleebúcunu ámuúhakeye o nééíñe íñe múhdumé Píivýéébeke ámuha maávyéjúúllémeke.

¹⁷ Muuráhhjáa méíhdé múnáaúvú Píivýéébé idyé íjcyaaabe íhñéjté Ejíhtó íñújiri íjcyámeke llíyaatétsó diityékée íñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe tééne íñújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcúne diityéké piáábohíjcyaaabe panévaturé 40 píjcyá hajchótá ditye ínéubará píivýétúné íñújiri íjcyácoóca. ¹⁹ Áané

boonéhjáa Canaáa iñújivúréjuco péemeke idyé dibye piáábónej téeveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnáa téené iñújiri íjcyámeke. Diityékéjháa ibóáyóné boone iyéjuco ditye cáávacuhíjcyané diityé iñújine. Ehdúhjáa muurá méenuhíjcyámé Píivyéébé piááboríye. ²⁰ Áamekéjháa tükévétsohíjcyaaabe ímityúnéhjí ímibájcho múnáaj téeveri 450 píjcyá hajchótá íhjú uuballe múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táumeí Píivyéébeke díbye imyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáíbyeke díbye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa díbye mémenúné ‘Bejamí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke díbye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áabekéjháa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco díbye tsiíñe pícyoone diityé avyéjuube díbye íjcyaki. Dílbyedítúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevélléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Dílbyéhjáa muurá Dabííj tsiiménémúháábeditúyú Píivyéébe meménú Jetsóoke mee íjraéemuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáabeke tsúucajátújucóhjáa iñéhdújuco. ²⁴ Áábé íhdéjháa Jóáa úwáábohíjcyá memúnáa íjraéemuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú íicyahíjcyánéhjí íhvéjtsóné ditye ímánejcúvuréjuco ípájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeiki. ²⁵ Aabéhjáa teene úwáábó níjkévaríjyucó íjcyaaabe néehíi: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóíbye. Áabeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríucútyuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró néehíi:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsiiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnáa Píivyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyeté uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muurájháa Jerotsaréeri íjcyame memúnáa íavyéjútémáyé tsá wáájacutú dílbyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóo íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píivyéébé íhjú uuballe múnáa uwááboju dílbyedítúyú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá dílbyedi tsúucajátújuco tene dílbyedítúyú némeidyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa íñé ímityúné díbye méenutú téené hallútú ditye dílbyeke lílhyánúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátóke díbye íllíhyánútso dílbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dílbyedítúyú tene cáátúnúmeidyújuco ditye méenune dílbyeke. Áabeúvú ítémehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu iñítyétsóné cúúne. ³⁰ Áróobekée muurá Píivyéébere bóhítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváijyúvá bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dílbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íñe úbállehíjcyá míamúnáake dílbyedítu.

³² Aane íñe ámúhake muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúucajátújucóhjáa méíhdé múnáaúvuke úbállemeíhíjcyáne. ³³ Muurájháa meke diityéúvúj tsiiménémúháábeke iñéhdújuco Píivyéébe bóhítsóné Jetsóoke. Muurá Tsáámóháámitu néeneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáabeke uke ó bóhítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píivyéébe néé dílbyeke íbóhítsóíñé dílbyej pí ícúbáhrámeityuki. Áhdure idyé tsiíñe neébe: “Ámúhake ó piááboó panévatúré Dabííuvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiíñe Tsáámóháámitu néeneé: “U íjcyátúcoocájíva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pí toócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá dílbye Dabííuvuke Píivyéébe iñéhdújuco ímí ícúvehíjcyané míamúnáake díbye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéébeke cááníúvú únítu ditye cúúúbej

pi ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhítsóóbej pi tsá ícúbáhrámeítyúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaajácúiyá diibyée dsíjívénéj téeveri tsúuca pámeere míamúnáá imítyuháñé Píívyéébe ábájíívéné uwaáboju. ³⁹ Aane muurá íñe múhdumé díbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé tsúuca ábájíívemeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbjáúré úráávyehíjcyámé imítyuháñé tsá ábájíívemeítyúne. ⁴⁰ Ahdícyané téibúwá méíjcyaco. Ámúhakye pajtyédíñé éhnehjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaa íllu nééneé: ⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi íllure úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecjo.

Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyabe panévaré o méénune tsaate ámúhakye úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávéj páñévú úwáábóné tsujáávevu tsaate díbyeke néé tsiíñe díbye wáyeéévejcóójí itsááne iúwááboki. ⁴³ Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsijtye jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyame. Áámekéhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítýú íjcyáné uwaáboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhjáa nehíjcyá diityéké Píívyéébé piáabori ímí ditye iúráávye díbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñé tsemáánaréjucóo déjucóóvéneri wáyeéévejcóójí íllúhwu pácoomí múnaaré dóbééverá Píívyéébé uwaáboju illéébúcunúki.

⁴⁵ Ááneríhjáa avyéjute mítyane íñómútááváne Páávoródítýú ihjyúvá díbyé uwaábó icyátúhtsónema. ⁴⁶ Áámekéhjáa núhnévétsómé diibyé Páávorómá Benabéemútsí nééhí:

—Muurá ihdyu tehdújúcooro íñe Píívyéébé uwaáboju Jetsóodítýú íjcyane mee jodíómudítýú úwááboméi tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné mújyú medsíjívéjucóóítyúne bóhí ámuha meújcuiki. Áánéllíi muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjucóo muhtsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá Píívyéébe íhgyú uubáalle múnáaj téeveri nééhí:

Ukéé ó picyóó peetédu u néébedítýú pajtyété uwaáboju itsújááve pámeere íñújiri íjcyáné míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééneri jodíómú íjcyatúme ímíjyuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítýú íjcyáné uwaáboju ímíááne íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eené múhdumé mújyú idsíjívéítyúne bóhí iújucúíñejcúvuréjucóo pájtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené íñújiri úwááboméíñé Ávyéjúúbédítýú íjcyáné uwaáboju. ⁵⁰ Áronáacáhjáa pihcyáávéj túkevítsojtémá íhtsutúmé íjcyáné walléemú néé técoomí avyéjuktéke diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené íñújitu páhduvaré idyáíívémútsikye. ⁵¹ Áánéllíihyéhjáa ílluréjucóo dityétsí diityédívú íjtyúháñe íñú ipíchóújcone péene Icóóníovu. ⁵² Áronáacáhjáa ihdyu tétsíi múnaa múhdumé tsúuca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébé Apííhó íjcyane mítyane ímíjyuvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyáné pihcyáávéj páñévú úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó ímúnaa

jodíomu. Áhduréhjáa tsíjtye múnaa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíomú cáhcújtsotúmé bóijcyú jodíomú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújuco tsárillehíjcyané cahcújtso múnaake. ³ Ároné pañéhjáa tsúucajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívú icyátsípáávéne íñneri núhnévétumútsi. Áamútsikyéhjáa píááboobe dííbyé íhnáhoori dityétsí méénuráítyúronéhji imyéenuki. ⁴ Áanáacáhjáa técoomí múnaa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejuvu. Áánetúhjáa tsijtye coevá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áánéliihyéhjáa jodíomuu, tsijtye jodíomú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjútémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduváré idyáííwémútsikye néwayúúnevu íáamuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá íññújuvu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá téené íññújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸ Aanéhjáa Ríítarári íjcyaaabe tsaapi itsíimávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúcnúhijcyá Páávaro úwaabóne. Áábekéhjáa Páávaro íajtyúmíne waajácú díbye ímiáané cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áánéliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyocúúvénemáyé díbye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá íññúji múnaa íúllévenúne néé íhjuúri:

—íPíívyéébemútsíhya íñe méhdivu níityé míamúnáajtétsídívú ípívyéévenema!

¹² Ehdúhjáa íñéene Benabéeke meménúmé ‘Jóópíte’ némeíñé mîícúruwake icyáánivahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóorio’ némeíñé mîícúruwa déjutu ímichi díbye íhjuvavahíjcyánéliihye. ¹³ Áijyúhjáa diibye ‘Jóópíte’ némeíñé mîícúruwake cáánivahíjcyaaabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá únúríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu ícyáávétsómútsikye. Áamútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllera íllíhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsári ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéliihye.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ipyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi míamúnáajtétsi. Aamútsí muurá íñe ámuha éllevu muhtsi metsáá ámúhake meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúráávyehíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúráávyé páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima íññuji tééjí hallúrí íjcyáméhjimájucó nújpacýo pañe íjcyámeke ípívyéjtsóobeke. Diibye ihdyu meke bohíwú ajcúhi. ¹⁶ Dííbyeréé muurá éjyuuwú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimíllédu. ¹⁷ Áronáacáa íhnáhoovu diityéké úújétsoobe panévatúré diityéké ípíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píívyene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímijyúúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééronáa ímíllorómé diityétsikye íícúvéne ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áánaacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, Ijcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllii Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa 'tsúúca dsíjívéebe' iñééne lliúcuñúmé técoomítyú ñwávuú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsíi cahcújtso múnáa mícaavérónáa iácúúvéne tsiíne peebe diityémá técoomívu. Áané tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyane cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáabomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari ijcyané cahcújtso múnáake. ²² Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávyé Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíñé níjcautu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. ²³ Téijyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári Ijcyané cahcújtso múnáa túkevjtsojte Ijcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhjí májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá dílbyeréjuco diityéké ityúkévjtso.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pítsídiá iññújitu péémutsi úújeté Pajpííriá iññújivu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa iwákimyéí iníjkévátsihdyu tsahúiyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsíkye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsíkye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú Ijcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú Ijcyané uwááboju. ²⁸ Áamemáhjáa tsúcájá Ijcyamútsi.

15

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

¹ Áijyúhjáa tsaate Jodéa iññújitu teene Ajtiokííavu pééme tétsíi cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítyúmé pájtyetétyúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjácatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa ihjyúvácatsíñé dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyééne idyé iññyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevjtsojtémá uwáábojte Ijcyámema.

³ Aaméhjáa pééme pajtyé Penútsíamá Tsamááriá iññújicutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú Ijcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íjcyahíjcyanéhjí ñhvéjtsónema. Ááneríhjáa tétsíi cahcújtso múnáa mítyane ímjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyané panévatúre. ⁵ Áijyúhjáa tsaate parítséomudítyú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíi:

—Múu eene jodíómú Ijcyatúmé cáhcújtsómedívu íkihdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyeki.

⁶ Áánélliihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevjtsojte dóbeevé téeneri iññyúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjácatsíñé níjcautu Pééodoro íjyócuúvéne néehíi:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácu tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámúhadítú imyéménúúbeke pícyoone o úúbálléhíjcyá ímíáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúróméke ditye téhdure icyáhcújtsoki. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe iná túhúúllétuube téhdure diityé pañévu pícyóó ípííhó mépañévu ipícyohdu. Áaneríi úújétsobe téhdure diityéké iwáyjune. ⁹ Áamekéé ímbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa meke ímíibajchódu. ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké ímbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónélliihye. Áameke jíveekí ámuha méimíllé illure metúhujtsóné méihde múnááuvúu íjcyarómé ímí úráavyehíjcyánejjíva ditye iúráavye Moitséeuvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáiyónejjívari? ¹¹ Aame muurá tsaméhí diityémá tsúúca mépájtyetéjucóó apáañéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne méema méénune mecáhcújtsónélliihye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Péédoro néenélii cúuvéhulléréjuco ditye lléébúacuné Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúráítúronéhjí diityétsij téeveri méénuhíjcyané jodíómú íjcyátúrómé pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco néeneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá idyé táicyánejcutu ámúhake o nées píeyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómédívú íuwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcújtsómé dííbyéjté íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé ihjyú uubálla múnáa cáátunúné illu néehí:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíñe ó tsaá Dabííuvú avyéjuu tútávaavéné dííbyéj tsiiménémúháábemáyéjuco o ímbájcho téénetu pámeere míamúnáa iwáájácúne Píívyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáabyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucóó íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyú uubálla múnáa caatúnúhi.

¹⁹ Áanéllii ámúhake o nées tsáhábá menééíturó jodíómú íjcyáturómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeuvú uwááboju iúráavye diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰ Áronáa ihdyu illure mécaatúnuu diityémá ditye illuune imyéénújucóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácócatsíityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváriyé tsaate úwáábohíjcyané téénetu Moitséeuvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévejcoojívádú éévemeíhijcyané píhcyáávejáané pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néenélii pámeere tétsíi cahcújtso múnáa, uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame nées tsaatéké íhdityu iwáalloíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áanemáhjáa meménúme Tsíírámútsikye Jóódama dííbyere ‘Batsabáa’ némeílybema ityújkevééllémútsikye.

²³ Áamútsímáhjáa waajácuháámí iwáállóháámí pañe néemeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnáa meíjcyame ámuha éllevu íhju méwallóó jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííríá íiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyame éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsíríítsiá íiñúji múnáa wáabyuta téhaámí. ²⁴ Aame muha méwaajácu jucóó muha mewáallootúméré ámuha éllevu ipyééne

íllure ámuhakye máváríchohíjcyáne. Ámuhakyévá muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekihdyahírótsámeiki. ²⁵ Áánéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múúhadítýú meméménúmútsikye méwallóó ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsí muurá Páávorómútsí ápíchó nééronehíjvú pájámeihijcyá Máavyejuube Jetsocríjtoke iwájýúnéllíihye. ²⁷ Áámútsima muha méwallóó ámuha éllevu Tsíírámútsikye Jóódámaá. Aamútsí ihdyu óví ímíñeúvú ámuhakye néé muhdú téhaamí pañe íjcyáné túkevjtsoju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámuhakye muha metúhújtsótu apáhdyuré Píívyéébé Apííchó múúhakye tükévjtsóneri ámuhakye muha menéehí: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsítýune. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajhíí ímí tehdújuco ámuha meíjcyáiñe. Áyu wái meíjcyaj.” Ehdúhjáa íñéhaami wallóómé Ajtiokíari íjcyáné cahcújtsó múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúuca técoomívú iúújeténe ipíhjúcúmeke ájcumútsí téhaamívu. ³¹ Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihjyu diityéké téeneri éhnííñevu itsápíjtsoki. Píivyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióómiíñe. Áánélliihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaimíyé ióómiki. ³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvúré cóévánáa Jóóda iijéjuco óómiñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokíavuvu. Aamútsíhjáa tétsí múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoró tsiíñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájucó pájtyénetu Páávoró Benabéeke nééhií:

—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtsó múnáake mewáájácu muhdújuco dítye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé imíllerá tsiíñe Jóáa péene diityétsima dííbyere ‘Máacoó’ némeíbye. ³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá ímíletú díbye péene diityétsima díbyéhjáa Pajpíírí coomívú diityétsidítýú cóévánéllíihye. ³⁹ Áané hallútúhjáa itsípájújcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke iújcuúbema péé tsaíhíyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírakeréjuco újcune díbyema ipyéékií. Áámútsí hallúvúhjáa tétsí cahcújtsó múnáa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííríamá Tsiríítsiá íñújícúri íjcyáné cahcújtsó múnáake tsápíjtsomútsíyé.

16

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsíhjáa ájtyúmímútsí tsaapi cahcújtsó múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsiíjúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtsó múnáalle. Áánetúhjáa cáani gríéégómuúbe. ² Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsí cahcújtsó múnáa nehíjcyá ímíáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró

imíllé itsájtyene díbye iñáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cáani gríeégómuube íjcyánéllí díbye kíhdyahírótsámeityúne. Áanéllíihyéhjáa tujkénú dííbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnaa jodíómú méénuhíjcyádú téené hallútú díityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbálléhíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyané uwáábojte túkevétsojtémá díityéké úwáábohíjcyané muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illééboéne Píivyéébeke cáhcujtsómé líiyaaté éhniíñevu mítyaméjuco.

Naavédú néené pañe Matsedóónia múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píivyéébe ihjyu Áátsiá iññújí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóré díityéké túkevétsoonej péévé tsá ditye úwáábotú téené iññújí múnáake. Áanéllíihyéhjáa Píríjiamá Garáátsiá iññújícuturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iññújí watsíivyevu úújetémé imíllérá ipyééne Bitíiniá iññújivu. Arónáacáhjáa téenere Píivyéébe Apííchó Jetsóope díityéké ájcune túkevétsoonej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áanéllíihyéhjáa tsapéhú Míítsiá iññújitu pajtyéme úújeté ‘Tóróóaa’ némeí mujcóvújuco. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédúnéne bóhówáávéne pañe Matsedóóniá iññújí múnáajpi dííbyeke néehí: “Muúbej, Matsedóóniá iññújivu metsááne múuhakyeréjuco méuwaábo.” ¹⁰ Ehdúu néene dííbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píivyéébere múuhakye wáállóhullévú muha méuwaáboki.

Páávorómú Pírípori

¹¹ Aamée Tóróóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iññújí pañévú íhcyóómi ípívyéjtsocóómi Pírípovu téené iññújí avyéjú coomívu. Ácoomíyikyéé tsúcájá muha méicyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píivyéébema ditye íhjúvahíjcyátsíhvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha méuwaabó walléemuke múuhadívú píhcyáávémeke. ¹⁴ Áámé pañéé íjcyalle Tiatíírá cóómi múnáalle Ríidia ímiá wajyamúúné duujínuúdú néjáhhí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúucajátújuco Píivyéébeke úráávyehíjcyárolle botsíi dííbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýu íjcyané uwááboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵ Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé íhyájkímuma. Áané boonétúu múuhakye neelle:

—Áyu cána tahjyávu mepe ímiáané Píivyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchíjyju. Ehdúu múuhakye iñééne íhjúvúvú itsájtyémeke tétsihvúréi coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyu Píivyéébema ditye íhjúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej téeveriyé ñná pajtyeíñé wáájacuhíjcyáalledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíisike úcuhíjcyá díityémá téené hallúvu. ¹⁷ Aallée múuha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píivyéébe wákimyéi múnáa amúhakye pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

18 Ehdúu múúhake nehíjcyalle pívájyúvájucu. Áánéj taíchoríi Páávoró illuréjucu úhbane dííllé pañe íjcyaae naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o nées Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé dííllédítu.

19 Áánélliihyée íavyéjute íiné hallúvucó idsíidsivájucóóityúné maatyóbá diityétsi Páávorómútsikye iékéévéné tsajtyé técoomí avyéjute élleu.

20-21 Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsi ¿iveeki méhcóomí pañe páhduváré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóiyónejívari?

22 Ááneréjucóo pámeere nééne ímiááné tehdu dityétsi méénuhíjcyáne. Áánélliihyée awáá avyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjcmútsikye iwápáájoki.

23 Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke.

24 Áánélliihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañevú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

25 Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsi Píívyéébema ihjyúvahíjcyá pécópíinájucu meíjcyárónáaaca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváné dityétsi májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame leebúcunúhíjcyáhi.

26 Áronáacáhjáa peecútéré tétsii úúvécunúneri lléhowááné páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítu úwáñehííñé cóhribáhi.

27 Áanáacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe íitécunú páneere lléhowááné páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca ditye úmíváne. Áánélliihyéhjáa ícyávaájco újcuube illíihyánúmeíki.

28 Áronáacáhjáa Páávoró néehíi:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero muúha.

29 Áánélliihyéhjáa peete ipíúváne íicúu diityétsi élleu peebe íllityécunúúbere. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsi líiíñevu.

30 Áánemáhjáa ílluréjucu díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

31 Áánélliihyéhjáa dííbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mecáhcújtsó ámuha mépájtyeteki.

32 Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu úwáábomútsi dííbyeke pámeere ihyájkímumájucu.

33 Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa ílluréjucu díbye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájucu.

34 Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávú itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúúca icyáhcújtsóneri.

35 Áané tsitsíínevúhjáa técoomí avyéjute wallóo tehmeé múnáake ditye íñéete díibye cúúvéjá tehmeébeke ílluréjucu díbye íjchívyétsó diityétsikye.

36 Ahdújucóhjáa ditye dííbyeke nééténéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjutevá nées ámuútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyané wa ílluréjucu mepej.

37 Áronáacáhjáa Páávoró nées diityéke:

—Muurá íñe mútsikye íiná néétuméré míamúnááj píinévú iwápáájcmútsikye cuvéjaanú romáánómúejtetsi téhdure muútsi meíjcyáne

waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé múhtsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhtsi áyánéwu meímíletúne. Óví ihdyu iíye itsááne múhtsikye íjchívyetsóváme.

³⁸ Ehdúhjáa dityétsí néene úúbálletémé ávyéjútéke. Ááneríhjáa mítyane íllityémé romáánómúejtétí íjcyáné waajácúháámima dityétsí íjcyáneri. ³⁹ Áánéllíhyéhjáa diityétsi éllewu ípyéene ídátsojókímyeímyé diityétsídívu. Áánemáhjáa choocórējuco ditye wáalloone técoomítyu. ⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsi Ríídiá javu úújetémútsi cahcújtso múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

17

Tetsaróonicáři ditye úúborívaténe

¹ Aaméhjáa Páávoroo, Tsííráá, Timotéoo, éhdume péhíjcyámé pajtyé Ajpííporii, Aporóóniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja.

² Áájá pañévúhjáa wáyeeévejcóójí Páávoroo imyéenuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápihchúújyúva.

³ Úúbállehíjcyaaabhjáa diityéké Pííyéébé ihjyú uubáalle múnááhjáa cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto íícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe tsiíñe bóhiíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyējuco Jetsóo Mepájtyetétsoobe íjcyáábedítýú ámúhakye o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoroo néenélii tsaate imúnáadítýú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúméhjíúvú néeme cáhcujtsóhi. ⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevjtsojte cáhcújtsotúmé íñómíutááváne juváñeri átéréejte óvehe múnáa péhíjcyámeke íújcúmema técoomí múnáake ííborínútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyéjúté éllewu. ⁶⁻⁷ Aaméhjáa diityétsikye íájtyúmítúnélii diibye Jatsóokéréjuco tsi-jtye cahcújtso múnáama tsájtyene diityé éllewu. Áamekéhjáa diityédívú íúújetétsóne néemeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsi Tsíírama wájtímútsikye áánu Jatsóo ihjyávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tсамéhjíjuco íhgyuváné ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsíjipívá avyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye néene técoomí avyéjútémá tsiijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹ Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeídyú meenu ditye íácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyo.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Ájyúhjáa tépejco cahcújtso múnáa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííráá, íjcyámútsikye diityétsi ípyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú íúújetédú péé imúnáá pihcyáávejavu. ¹¹ Tsáháhjáa tétsii múnáa Tetsaróonicá múnáádú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúcunúhíjcyámé dityétsi úwaabóne. Aaméhjáa néhcóhíjcyá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáape cáátúnuhíjcyánéhjí

pañe iwáájácu ímiáané tehdújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchíjyu.
 12 Áamedityúhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame
 wajpiímumáyé avyējúméhjiúvú néené walléemu. 13 Aanéhjáa tsúuca
 Tetsaróónicáři íjcyame jodíómú waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyané
 Píivyéébé ihjyu. Áánélliihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíne iibórinutéme
 diityéke. 14 Áánélliihyéhjáa íicúí wallóomé Páávoróké díbye ipyéé
 móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsiírámá cóévánaáaca.
 15 Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye
 iñéé íicúí dityétsí ipyéé díbye éllevu.

Páávoró Atéénari

16 Áámútsikyéhjáa téhmeebe íítehíjcyá mítyane técoomíyí ditye
 dúúrúvahíjcyané níjcyotájteke. 17 Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii
 téeneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píivyéébeke dúúrúvahíjcyámema
 pihcyáávéjá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe
 téeneri. 18 Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávvehíjcyámema
 tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávvehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi.
 Áamedityúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhjyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsiíñé piivyéébémú ihjyú uubálle múnáajpiúbá díbye. Ehdúhjáa
 nehíjcyámé Páávoródityú díbyeé Jetsóó dsíjívveebe bóhííbedityú
 íjcyané uwááboju úúbállehíjcyánélliihye. 19 Áábekéhjáa tsajtyémé
 ípityácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa díbyeke
 néemeé:

—¿Aca tsá múúhake u wáájácútsóityuró ímiñéúvú béhné uwáábójuma u
 tsáánevu? 20 Muurá múúhake u nehíjcyané tsáhái tsáijyúubaré muha mel-
 léébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímiñéúvú ñná nééiyóné
 múúhake u nehíjcyáne.

21 Ehdúhjáa díbyeke néeme Atééna múnáama tsiíñé iñújí múnáa íjcyame.
 Aaméhjáa íñerí íjcyatúmé pajjyuvaré úbállécatsíhíjcyá páhduvaré néené
 uwáábó illéébone.

22 Áámekéhjáa Páávoró néehíí:

—Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsiñehji
 mecáání vahíjcyáne. 23 Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjírí o
 péhíjcyaaabe ó ájtyumí íicúvé waijí hallútú illu néene cáátúnúmeíñe:
 “Mewáájacútúné Piiivyéébé wáábyuta.” Aane muurá díbyedityú
 ámuúhake ó úwáábohíjcyá eene díbyeke wáájacutúmeré ámuha
 medúúrúvahíjcyáábédityu.

24 Díbye ihdyu Píivyéébe páneeré múhdúné tsiéméné ípívyéjtsoóbe.
 Díbyeé muurá ípívyéjtsó íñújíma páneere íévéhóówari íjcyanéhji. Áánéllii
 páneere íjcyá díbye tájpiye. Aabe tehdu apátsiíyé íjcyályónejíí míamúnáa
 méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé díbye. 25 Aabe
 tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu díbyedityúré tsááne bóhíima
 méjcyáhi. Áhdure panévare íñe múhduná téene tájpi méicyahíjcyané
 díbyedityúré tsááhií.

26 Muuráhjáa tsáápihdityúré íñe múhdumé íñújíri méjcyámeke
 llíyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújuco díbye éévecúné kiáhjí méjcyáiñé

múijyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube dííbyedi meítsámeíhíjcyané níjcautu íhstútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróobeke. ²⁸ Muurá dííbyedítýuré tsááne bóhíima méijcyá éhnéhjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píivýéébej tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca dííbyej tsíime méijcyame tsá méijtsúcunúityuró eene panévaturé míamúnaa óórótuú, nééwáyutuu, dsíidsituu, nícyohíjcyánehjídú Píivýéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éijyuúvú pevénéré iitécunúhíjcyaaabe míamúnaa iwáájácútúné hallúrí ehdu méénuhícyáne. Áronáa ícyooca pámeere míamúnáake neebe ímityúné meicyahíjcyané meihvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú meicyahíjcyané iwáájácudú mééma ímíbájchóibye ípyéé imyéménuube Jetsóoj téeveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe dííbyeke íbóhíitsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoru dsíjivémé tsíine bóhíinetu íhjuvávneri íllure tsaate uuhívaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehíi:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyu tsíine téénetu u íhjuvávne melléébúcunúne.

³³⁻³⁴ Áámédítýuhjáa tsúuca tsaaté múnaa cáhcujtsómé dííbyema nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaaabe Dioníitsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeillema tsíjtyehji íjcyá díityéma.

18

Páávoru Coríitori

¹ Aanéhjáa Páávoru teene Atéénatu péébe úújeté Coríitovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíirake Póótó iíñúji múnáajpiikye. Téijyúhjáa téhdure botsí wajtsíibé Itáaría iíñújtu mewa Pírítstírama, Ávyéjuubeváa Cáráóodio pámeere Róómári íjcyané jodíómú íjchívyeiñé néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoru díityétsímáyéjuco íjcyane díityétsikye íwákimyéityu ipiáábo téeméné wákimyéi imyéénuhíjcyánéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanédú nééne nujúwááne. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojívádú pehíjcyaaabe imúnáa jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítýu íjcyané uwááboju imúnáama tsíjtye imúnáa íjcyáturómeke dítye icyáhíjtsoki.

⁵ Áánáacáhjáa tsúuca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóoniá iíñújtu. Áijyúhjáa Páávoru tsanéeriyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake dííbyéjuco Jetsóo dítyeé téhmehíjcyaaabe Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Ehdúhjáa díbye nééronáa dííbyedítýu nehníwu íhjuvávame. Áánéllíihyéhjáa ílluréjuco díbye díityédítýu ípyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Áhdícyane jodíómú íjcyáturóme éllévuréjuco o pééíñe díityékeréjuco o úwááboki.

⁷ Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá únuríyé íjcyaaabe tsúucajátújuco Píivýéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸ Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyéjuube ‘Críjpo’ némeíbyé cáhcujtsó Jetsóodítýu íjcyané uwááboju pámeere íhyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsíjtye Coríító

cóomi múnáadityú cáhcujtsómé tsójsótsámeíhi. ⁹ Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóo naavédú nééné pañe íbóhówáávéne nées dííbyeke:

—Ímichi díícyáne éhniíñevu dúwááboco íineri íllityétuubére. ¹⁰ Íjcyámé mityame ícyoomíyí tahñéjté íjcyámye. Áánéllii ehdu uke o néehíi. Áábeke o íjcyátucoocájííva múha uke muhdú méénuúhi. ¹¹ Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj pñínévú tétsii Coríitori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyu.

¹² Áijyúhjáa Acááyá iññújí avyējuube Garióo íjcyánáa tsaate imúnaa jodíomú cáhcújtsoótumé ipityácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye ávyéjúube élleu díbye ímityunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³ Áánemáhjáa dífbyé hallúvú úúballémé dífbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééné tsíjítoriyé míamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴ Ehdúhjáa Páávoróo hallúvú ditye úúballénéllii díbye íhjúváyíyoné íhdéré díbye ávyējuube Garióo diityéké néehíi:

—Íhdyúhde tehdújúcooíyó dífbyema o ímíbájhóiyóné díbye ímityuné méénuca. ¹⁵ Áánetu ámúhá taúhbaju nééné tsíjítoriyé díbye tsáápihdityú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáhajchíi wa íhdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíllétú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene íllurējuco díbye diityéké wálloone tétsihdyu. ¹⁷ Áronáacáhjáa píhcyáávejá avyējuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu iékévéébeke wápáajcó díbye ávyéjúúbé úmíwávu. Áróneríhjáa tsá díbye íicúvetúne.

Páávoróo Ajtiokííavu íóómítsihdyu tsiíñe uwáábovu pééneé

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoróo ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu 'Tséekeréa' némeí mujcóvú bééromeí tsanéhjáa ímiááneturé imyéénuíñe íñéené uubáalle. Ehdúhjáa méénúmeíbyé Tsííríi iññújivu ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtso múnáake ipityájcóne peebe Akííramútsima tsahíyí teene Tsííríi iññújivu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Pírítstíírama cóeváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoróo imúnaa jodíomú píhcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu píhcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájááneuvú dityémá íjcyaki. Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe néehíi:

—Áronáa ó imíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óvíi Píívyéébe ímílléhajchíi tsiíñe ámúhakye ó uujéváhi.

Ehdúhjáa íñéene péjúcoobe tsahíyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dífbyedityú cóevá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsétsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa élleu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³ Átsihyíhjáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyaaabe Garáátsíámá Píríjíi iññújícúri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívadu.

Éépetsórí Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadríiá cóomi múnáajpi jodíomuube Apóóro teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyaaabe mityane

waajácú Píivyéébé ihju. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meuráávyeyíjtó tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyané uwaábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávéjá pañévu íínerí núhnévétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akúíramútsí dííbyeke ihjyávu itsájtyéne botsí ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píivyéébe Jetsóoj téeveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iññújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu dítye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píivyéébere tükévéjtsóneri piáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá díibyéjuco Jetsóo Crijó Mepájtyetétsoobe íjcyane Píivyéébé waajácuháámitúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllii tsáhájucó dítye íná néétune.

19

Páávoró Éépetsóri

¹ Aabéhjáa Coríitori íjcyánáa Páávoró íjchí iññújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píivyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwaábó úráávyehíjcyáme. ² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píivyéébeke mecáhcújtsótujkénújyu tsúúca dííbyé Apííchó ámúhá pañévu úcaavéhi?

Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejííva dííbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa ííne uwaábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóáávu tsótsohíjcyáné uwaábo.

⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyáné ímytúné íicyahíjcyanéjí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaaabe dííbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóíbyeke dítye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánéllihyéhjáa botsí Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímyé dííbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtsi ipcyóone Píivyéébema íhjuvúné tujkéveri dííbyé Apííchó diityé pañévu úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjíri ílléébótúrójyúhjíri Píivyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé diityédívu íuwaáboju bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa diitye Píivyéébé Apííchó diityé pañévu úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúu nuhbává imúnáa jodíómú pihcyáávéjá pañévu úwáábohíjcyá íínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téíbúwátsohíjcyá Píivyéébé avyéjyú icyánejcúvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcújtsóne. Aaméhjáa nehíwú ihjyúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyáné uwaábotu pámé úmíwávúre. Áánéllihyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama 'Tirááno' némeíbyé uwaábojávú. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéké úwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá iññújy múnáa lleebójucó

Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju dibye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. ¹¹ Áijyúhjáa dííbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá mítyane méénúráityúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhíhíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji íchívyehíjcyáhi.

¹³ Áijyúhjáa tsaate téhullé múnaa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllerá Jetsóo mémeríyējuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etsééba llúúvájte avyējuúbej tsíimé 7-meve íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáápí pañétú diibye naavéné nééhíi:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe dityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íévejtéhjírejuco wájyamúúvatúmé dibye túúvátsonéhjima. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnaa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójuccóomedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné íjcyahíjcyanéhji. ¹⁹ Áánetúhjáa apííchojte ténéhjí waajácúhaamíne ílluréjuco cóvajtsóné pámeere ítténeríye. Áané pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsi wágóoovené 50 míi. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

²¹ Áané boonétúhjáa Páávoró íjtsámei Matsedóóniámá Acááyá íñújícú íááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééíñe. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíñe Róómávúú. ²² Áánéllíihyéhjáa íhde wáalloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtomútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá íñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé páhdúváré dáríívehíjcyá cahcújtsó múnáake. ²⁴ Tsaapíhjáa ‘Deméétrío’ némeíbyedítýú tujkéváne. Diibyéhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Diána’ némeíñé níjcyota píívyéllédi idíllone idyúúrúvahíjcyája nááve. Áané hallúvúhjáa mítyane dsíidsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdmé téeménéhjí wákímyeíhíjcyámeke ípíhjúcúne nééhíi:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyéímyé tsaimíyé meícyahíjcyáné íñetú píhtotúme. ²⁶ Aane ¿íveekí Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdú íñéeneri muurá mítyámekéjuco dibye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíiyé íchíi Éépetsóri dibye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá íñújiri ehdu dibye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí tééne tájpijyuco meícyahíjcyáné méhdivu wágóóóvéiyáhi.

Áhdure diille íhtsútulle píivýelleke Áátsiá múnáama pámeere ííñújiri íjcyáné miamúnaa dúúrúvahíjcyálla ja tsáhájucó bóhówaúcunújúcóóityuróne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsiijtye icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:

—íÑóóooj, ehđíwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivýellé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néémeé.

²⁹ Aijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí miamúnaa iibórínújcatsíhi. Áánacáhjáa Matsedóóniá múnáajtétsi Gááyóma Arijtáacomútsi Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye lliúcuíñúmé ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu.

³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá ihjyúvatéiyónáa tsá cahcújtso múnáa dífbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá ííñúji múnáa ávyéjute dífbyeke wáájacúmé néé tsaatéké ditye íñéé dífbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áánacáhjáa ihdyu miamúnaa iibóríba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú íñélliihyé ímichi ípíhcyaaavéne. ³³ Áánacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáadoróké cátuycú díbye diityé úmíwávú ipyééne íhhyúvaki. Ahdújucóhjáa íhhyúva díbye íhyójtisiri diityéké néérone cúúvéhulléréjuco ditye íjcyaki.

³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáj’ néétune tsiíñe íllu wáñecohíjcyáme:

—íÑóóooj, ehđíwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivýellé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóórá hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájacúnema.

³⁵ Áámekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivýétsómeke nééhií:

—Ámuúha tamúnaa íñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píivýelle Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúiyónejíivari. Áánéllii ílluréjuco metáchúúréévéne cúúvéhulléréjuco meíjcyá. Aame íná mémeenújúcohđi ímíñeúvú íjtsámeityúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsi tsá íñé ímityúné méénutúne. Áhdure tsá dityétsi méduurúvaja tútávájtsoúne. Aamútsi muurá tsá íná ímityúné íhhyúvatú mépiivýelledítyu. ³⁸ Ahdícyane Deméétrio íwákimyéi múnáama tsaatédítyú ímityúné íjyácunúhajchíi óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu teene ímíbájchoki. Muurá téénéllii íjcyáné ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyétá íhnáhó nééne íjcyáhajchíi múu íhvejtsó páñétúéhullévú tene ímíbáávyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó nééne máhallúri téénetu menéétsámeíiyóne. Tsá muurá íná menééityuró íñe ícyooca pájtyene páñétúejte meke díllóca. ⁴¹ Ehdúhjáa íñééne ílluréjuco díbye diityéké tsújaúcúne.

20

Páávoró Matsedóóniámá Gréétsiá íñúñicúvú pééneé

¹ Aaméhjáa íibórínújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ípíhjúcúne túkévetsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ípityájcone Matsedóóniá ííñújivuréjuco díbye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe diityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréétsiá ííñújivu iúújetétsihyi íjcyá pápíhchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tshííyí Tsííríá ííñújivu pééiyónáa tsaate imúnáa dífbyedítyú ímityúné pítyájcámeíñé iwáájacúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá ííñújivuré tsiíñe íóómíñé íjchityu.

4-5 Áábemáa o pééíńáa múhtsikye náhbénuímyé múhtsí ihdéjuco Tóróóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé illuúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá iĩńúji múnáajtétsí Tíikicyómútsí Tóróópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyéé muhtsi mecóévamútsí oórityúne pááa májchoméihjycané wańéhjí pajtyétavu botsíi Pirípotu tsháíyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu diityédívú Tóróóavu. Átsihyí muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoru Tóróóa múnáake ááhivéne

⁷ Aaméé muha tsemáána déjúcoóvejcoóji medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóó dsijivé meítsaavéne. Áijyúu Páávoru úwaabó ávyeta pécojpiĩnevújuco tsíijyu muha mepéjúcoóíńéllíihye. ⁸ Téjyúu muha médóbeevé cáámééhó pańévú peetéháńej tééveri. ⁹ Áánaacáa ováhtsáwu ‘Éóóico’ némeíbyé ácuúacunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwańúné hallúri baavu áákityéébé dsíjivéhi. ¹⁰ Áánéllíihyéé Páávoru íicúu iĩńútyéne dílbyeke íámabúcuéne nééhíí:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhíroóbe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíńe cáamevu néríivyéébema muha pááa mémajchó Jetsóó dsijivé meítsaavéne. Áané boonétúu idyé tsiíńe íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu illuréjuco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsí múnáa ihjyáhańévuréjuco péemema diibye ováhtsáwu péeneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóróóatu Miréetovu ditye pééneé

¹³ Aaméé muha mepéjúcoónáa Páávoru múúhadítýu coévá tétsihvúré Tóróóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha ihde cúújúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dílbyeke muha meújckuki. ¹⁴ Aaméé muha técoomítýu dílbyeke meújcuíńútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵ Átsihdyúu muha mepééme tsíijyu ‘Kíioó’ némeíńe caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyooji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíńe caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mecúwaté Trojírióvu. Áané tsíjyúu botsíi muha méúújeté Miréetovu. ¹⁶ Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoru íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtéé wańéhjí mepájtyeíńe. Áánéllíihyéikyéé tsá díbye ímíllétú muha Áátsiá iĩńújiri íjcyacóomí Éépetsóvú mepééne íicúu muha téhullétú meóómítyúrónéllíihye.

Páávoru íhjuvané Éépetsó cahcújtso múnáa túkevítsojtéma

¹⁷ Aabéé Miréetori íjcyaae píuvá Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa túkevítsojtéke. ¹⁸ Áámekéé neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iĩńújivu o wátsítujkénújyu o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnáa jodíómú íjcyarómé oke páhdúváré dáńíveneri támeíbyéré Píivyéébé wákimyéí ó méénuhíjcyá íiná néétuubére. ²⁰ Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhake píááboíńe patsíhíjavúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabéé ámúhake pámeekéré tamúnáa íjcyátúróméhjima ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhújtso ímí Píivyéébema ámuha meíjcyaki. ²² Aabe íńe ícyooca tsiíńe o péé Jerotsaréevu Píivyéébé

Apííchó oke túkévéjtsóneri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúuca oke waajácútsójúcoorá Jerotsarévu oke ditye cúvéhoojánuube o ícúbáhrámeííne. ²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllera Píívyéébé meke iwájyúne méema mepájyeteííne méénúné uwáábojúvú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámúhake o nées íne múhdúmáj píinévú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámúhake o nées ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallúrí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúuca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téíibúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte méíjcyame. Ímííneúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóo tujpácýó wágóóóvénej téeveri díbye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhake níwááveebe Ípííchoj téeveri diityé túkévétsojte ámuha méíjcyaki. ²⁹ Árónáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá úwáábóneri íllure diityéké tútávájtsóííne éhne múúne oohííbyé obééjámuke tútávájtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámúhadítyuré ímíá uwááboju tsíjítoryé átéréenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téíibúwá méíjcyaco éhnée pápíhchúú píjcyábá hajchótá támaatyóu o wáágóóne ámúhake o úwáábohíjcyané meítsáávénema.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté méíjcyame óví díllye tájpiyéjuco ámuha méíjcyane meke iwájyúne díbye ácuhíjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³ Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsíídsídvú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyaaabe ímíá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhijcyá óoma íjcyámema muha mepíhtone meújcuki. ³⁵ Aabée muurá ámúhake panévatúre ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu néhíjcyané o ítsáávénema: “Muurá tsaatéke tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne éhníínevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoru Píívyéébema íihjyúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóuuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere íkímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée múúhake pícyohjé cújúwamívú díbyeé ‘tsáhájucóbá tsiíne oke ámuha maájtyúmítyúne’ néeneri kímóóvéme.

21

Jerotsarévu Páávoru pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóó’ némeííne caapáhovu. Ááné tsíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeííne caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíímíivúréjuco mepájtyene Peníítsiá íiñújivu péémívu. Áámíryéjucoo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chíipere’ némeííne caapáhó náníínejcúri méííeíñútsihdyu mepéhíjcyámé méúújeté Tsííríá íiñújivu. Aaméikyéé muha Tííró muj-cójójuvú mécátsúúveté tétsihvu tsane píichuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmítememáí méíjcyá tsané tsemáána.

Aamée Páávoróké nées dibye Jerotsaréevu ipyéetu Piívyéébé Apííchóréhjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhájchótá meíjcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmoúbáne Piívyéébema méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha illuréjucu diityéké mepítýájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Ááné tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tiírótu nihñéréjucu tsaííyí mepééme mécátsúúveté Toremaidávu. Átsihyí íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoóji. ⁸ Ááné tsiíjyúu muha mepééme meúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáa túkévéjtsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée piínéehójtámeva walléémú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Piívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iiná pájtyeíñé iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyí tsúcájáhréjucu meícyahíjcyánáa Piívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhake ááhíveebe Páávoró ocájímííhé iújcúmííheri íhyójtscuu, íjtyúháacyuu, íjcyane ichiácómeíñe néehí:

—Piívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá illuva ditye íñe ocájímííhé aabájáábeke Jerotsaréevu ichíjchúúbeke íhvéjtsóíñe tsííñe iñújji múnáa hójtsi pañévu.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéetu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhake neébe:

—¿íñeri ámuha mekímoovéné ídátso oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejívari. Óví néhi ihdyu oke illíhyanúhájchíí lliihyanúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhake dibye néénéllii muha dííbyeke menéehí:

—Óvíkyéhde muhdú Piívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha illuréjucu meímíbájkímeyéíñe mepééne Jerotsaréevu. ¹⁶ Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha meúújeté Chíiperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Piívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhivéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu meúújetémeke tétsíí cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Ááné tsiíjyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áánáacáa tétsihyí pámeere cahcújtso múnáa túkévéjtsojte. ¹⁹ Áámedívúu muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímííñeúvú muhdúhjáa Piívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévu dííbyej tééveri méénuhíjcyanéhji. ²⁰ Áánéllihyée duurúvámé Piívyéébeke ávyéjútsoomé. Áánemáa néeme dííbyeke:

—Ehdíivane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíomodítýú cáhcújtsójucoorómé úraavyépi Piívyéébé Moítsééúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdityu uuva u úwáábohíjcyané téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñe iñújiri íjcyámeke ditye tééneri íícuvéjúcóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéúvúu íjcyahíjcyájíjtó íhvéjtsóne ítsíimeke ikíhdyahírotsójucoótuki. ²² Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe tsúúca íchihyí u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye.

²³ Áánéllii ú méénuú uke muha menéhdúú. Ijcyámé íchihyi múúhadítú pínéehójtámeva wajpíímú ípyée ímíáánetúré imyéénuíñé íñééneí méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsíñe méímíbájhótsaméí duurúvájá lluváábedívú memúnaa méénuhíjcyádu. Ááne boonétú ú áhdoó díityémá ditye ibyээрómeíki. Áijyu úhdityu íhjuvavahíjcyarómé neé álliúré íjcyáneri íhjuvavahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píivýeébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánetúu ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé illuune imyéénútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsítýúne. Ehdúu néeme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

²⁶ Ahdújucóo díbye díityémá pínéehójtámevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu iúúbálle tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú ímíbájhómeíñé iníjkévaíñé botsíi pañétúétsihvu Píivýeébeke íícúvéíñé iyáábeke itsájtýeki.

²⁷ Aanéhjáa tsáné tsemáánatu iníjkévaíñé ditye néene tsúúca níjkévaríjyuco íjcyánaa Áátsiá íñújitu tsáané jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme. ²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¡Ámuúha ijraéémuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúné íhjuvavahíjcyá méiíñúji múnáadítýu. Áhdure Píivýeébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju nééne tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúné íhjuvavahíjcyaaabe durúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye griéégómuke tééjá pañévu iúácóneri tútávájtsóobe tééjá pañe íñé ímityúné úújéityúrotsíi.

²⁹ Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íájtyúminéllíihye. Aanéhjáa íjtsúcunúmé Páávoró dííbyeke úacóné tééjá pañévu.

³⁰ Ááneríhjáa técoomí múnáa íbóriibaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íekéévéébeke líiúcuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjá llehówááne. ³¹ Aaméhjáa dííbyeke lííhyanújucóóíyónáa tsúúca úúbálle úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívú. ³² Áánéllíihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjújtemá ípíhjuúcúmema dsínécunúmé téhullévu. Áámekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dííbyeke iwápááčohíjcyánetu.

³³ Átsihdyúhjáa díitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco íekéévéébedívú táuhbané ditye íchíjchu úwáñehííñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dílloobe muubá díbye íjcyane, áhdure íñé hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune.

³⁴ Ááneréjucóhjáa páhduvaré mítyane ditye íhjuvavé pañe tsá díbye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áánéllíihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtýe dííbyeke. ³⁵⁻³⁶ Áhdújucóhjáa ditye íhcyóómívu itsájtýeébeke tsájá níityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuíñúné miamúnaa íjyévé ‘áádikye méllíihyánu’ néémere úráávyénéllíihye.

Páávoró íhyallúvú íhjuváne

³⁷ Áábekéhjáa ditye ihjá pañévú ááhívétsóyónáa neebe diityé avyéjúube:

—¿A tsá o íhjuváityuróne?

Áánéllihyéháa neebe díbyeke:

—¿Aca eene ú piivyété gríéégómú ihjúrí u íhjuváne? ³⁸ ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema ínéubará píivyétúné iñújivu u péene ímityúné múhá iñújí avyéjúubedítýú u ítsámeíhíjyaábe?

³⁹ Áánéllihyéháa Páávoró neé díbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíomuubéré Tsirítsiá iñújiri íjcyacóomí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyucó oke daacu tsáraahóvú o íhjuva míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóháa díbye avyéjuube íhvéjtsóobe níityéwááhyó hallútú dítyéké íhyótsiri néene ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáívyénemáyé íhjuvaabe heeberéómú íhjúrí.

22

¹ Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhake táicyánéjctú o úúballéne.

² Ehdúháa díbye heeberéómú íhjúrí íhjuvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé díbyeke.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíomuube Tsirítsiá iñújivú Táátsó coomívú oke ditye tsímávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariée úwáabohíjcyá méíhdé múnáatúvúháa úráavyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsaimíyé Píivyéébeke o ícúvéébeke o cáhcújtsóyóné táábúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha.

⁴ Ároobée táwaajácútubáané íñe ímiáájú cahcújtso múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáriívehíjcyá dítyéváa téénetu íhvetérokí. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléemuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevjtsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwálloone Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáa élleu. Aabée téhullévú tsúuca o péé oováa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóné

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójípíine técoomíj píihívuréjuco péécutéré óhdivu ávyetá íhnáho néene péété cádiivyéné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube néehí: “Tsáó Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsárcyohíjcyaj?”

⁸ Áánéllihyé o néehí: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllihyé oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsárcyohíjcyáabe.” ⁹ Aanée téjyuu óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú díbye óoma íhjuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke díbye néénéllii o neé díbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íná ú imíllé o méénune?” Áánéllihyé oke neébe: “Wa ihdyu dípye Damájcovuj. Téhullévú uke neeímýé íná u

méénuíñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcu cúúvetétsoobe o hálluvájúcoótúúbeke óoma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeíbyé tsáa taéllevu Píívyéébe Moitsééuvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyáábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsááne oke néehíí: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke díbye néénemáyé íñé ímjyaú ó ítétjúcoóhíí. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíibe íhjuváné u lléébóne díbye ímillédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllíí ícyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúbálléhíjcyááhi. ¹⁶ Ahdícýane íínerí íjtsámeityuube dííbyedívduréjuco cátoróóvéne dííbye mémeri táuméí Píívyéébeke páneere díímítýú díbye íábájíiveki. Ááne tsójsótsaméí.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoró úúbállé Píívyéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllévu

¹⁷ Aabée Jerotsaráevu tsiíñe o óómíibye duurúvájá pañévu o úcáávéne Píívyéébema o íhjuvávahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Ááné pañéé Jetsóoke o ájtyúmíibe oke néehíí: “Ícúí dípye tsiéllévu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá dítye íícúvítýú táuwááboju u úúbálléroneri.” ¹⁹ Áánéllíihyéé dííbyeke o néehíí. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake píhcyáávejááné pañévu o wápáájcoámeke o cúvéhoójánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákímýéí múnáajpi Ejtééba díuwaáboju méénuhíjcyáábeke dítye dsíjívétsojyú dítyémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téjyúu muurá ó téhmehíjcyá dítye dííbyeke lííhyanúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsiíñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévu jodíómú íjcyátúrómé pañévu uke o wállóónéllíihye.” Ehdúhjáa úúbáleebe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyéjuúbe hójtsí pañé

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúccunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáítýuróne! ¡Ílluréjuco méllíihyanu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáamevu wájójcoméré téhdure bállíjyú wájójcóhi. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa dííbye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke dítye íááhívétsó pañééjavú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe dítye iwátsíhcyúúbeke ídílló íñé hallútú dííbyedítýú dítye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa dítye iwátsíhcyú dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyí íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáróóbeke íná néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúéjpihdívu. Neebéhjápeé:

—Tsáama téíbúwá díicyaco áábyeke muhdú u méénúíhachííjyú. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dííbye.

²⁷ Áánéllíihyéhjáa pañétúejpi ípyéene néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácúháámij?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe avyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáííñe waajácuháámi.

Áánélliihyéhjáa Páávoró nééhií:

—Árónáa ihdyu llihyómútsidi téhdure tene íjcyánéllii ó néé pañétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllii ihvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube íjcyané waajácuháámima íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevjtsojté úmíwari Páávoró íjcyane

³⁰ Áané tsiíjyúhjáa imíleebe iwáájacúné ímichi ííne hallútú imúnaa jodíómú díibye Páávoródítýú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhdváré úúbállehíjcyáne. Áánemáhjáa neebe dítye dííbyedítýú íjcyané uwáñehííñe itsíñúúne ípíhjúcu pámeekéré ávyéjútéké llúúvájte avyéjútéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároobe.

23

¹ Aabéhjáa Páávoró díityédívú íiteebéré nééhií:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújuco Píívyéébé húmij piínévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye néénéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké dítye iwábáájco dííbyeke. ³ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óóma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene taúhbaju nééné tsiíjtoríyé óhdivu u táuhbané oke dítye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—¿Aca muhdú ene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube pañétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe:

—Árónáa tsá o wáájacutú díbye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácuháámítu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjúvátú ávyéjútédítýu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte díitye avyéjútje íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráávyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure tééné uwááboju ó úráávyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhíne o cáhcújtsónéllííhye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii díitye avyéjútje tsaamééré itsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Díityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa itsúcunúhíjcyámé níjkyéji múnáama panévaré apííchoháñe íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséómú cáhcújtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari íjcyánáa díitye paritséómudítýu tsaate taúhbájú uwáábojte nééhií:

—Muurá tsá áánu íñá ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímíáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médáíívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjácatsíñeri tsodáhómú avyéjuube iilityéne ijtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe itsodáhómuke ditye itsájtye biwáhullévúré ihcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóó dííbyedívú ibóhówáávéne nééhií:

—Imichi díícyáne íñeri áábímyeityubéré íñe táuwaáboju ichii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúré idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó néé Páávoróke.

Páávoróké imílleromé illíhyanúne

¹² Áané tsitsíívenúhjáa imúnaa jodíómú pítýácójcatsíyá ímiááneturé dííbyeke idsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñeubará imájchóityúné dííbyeke illíhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú pítýácójcatsímyé 40-mevá ehniíñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjútémá itýúkevítsojté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—Muha ímiááne Píívyéébe lléébónáa mépítýácójcatsí íñeubará memájchóityúné Páávoróké muha mellíhyanútúné hajchóta. ¹⁵ Áánéllii méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke díbye péjcore ámuha éllevu itsíva dííbyeke. Árónáa ihdyu méneeco dííbyedítýú íjcyané ihjyu ámuha medílló dííbyeke mepíuváne. Ájyju muha tsúúca máarúcóónuú ámuhadívú díbye úújetétúné ihdéré muha mellíhyanúki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñe Páávoró beebe iwáájácúne ícúu tsodáhómu coomívú ipyééne úúbálleté diibye ííñáhníkye. ¹⁷ Áánélliihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváábeke neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámuhá avyéjúúbe éllevu díbyevá íñáhjáubá iúúbáalle dííbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dííbyeke díbye tsájtyene ávyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénéllii ó tsívá áánu ováhtsáwúuke díllellu díbyevá íhya íñá uke iúúbáalleki.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿íñá ú imíllé oke u úúbálléne?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácójcatsí ukévá íñééíñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyéjúté éllevu dítyevá idílló dííbyeke íñá dííbyedítýú íjcyané ihjyu. ²¹ Áróneri tsá u ícúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehniíñevu dííbyekévá illíhyanú árucóónuúmye. Aame néjcatsí ímiááneva imyéénuíñe Píívyéébe lléébónáa ipítýácójcatsíñe. Aamévá dííbyeke illíhyanútúné hajchótá tsá íñeubará májchóityúne. Aame ícyooca tehmé muhdú diityéké u néeneréjuco.

²² Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyéjúúbeke úúbálléné boone ipítýájcóóbeke neebe díbye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyéjuube Pééerí éllevu Páávoróké ditye wállóone

²³ Átsihdyúhjáa diibye ávyéjuube mítyétsikye ítsodáhómú avyéjútédítýú ipíuváne néé dityétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ullerí pééímyeke, 70-meváké íjímudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímyeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáápi íjjuke

iimíbjcho dííbyedi Páávoróké itsájtye ávyéjuube Pééerí éllevu. ²⁵ Áámemáhjáa waajácuháámí wáalloobe illu iñéhaámí:

²⁶ “Ávyéjuube Pééeríj, oo iñe Cáráóodio Ríítsia o íjcyaaabe úuma ó ihjyúváhi. ²⁷ Áánukée tsúuca imúnaa jodíómú iékéévéebeke líihyanújúcóróóbeke tátsodáhómuma díityédítýú ó dojtúcú romáánómuube íjcyané waajácuháámíma díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsajtyé dííbyeke díityé ávyéjúté éllevu íñé déjúcotú dííbyé hallúvú ditye páhduvaré úúbállehíjcyané o wáájácúki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbjúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá íñá íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰ Áábeke iñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dííbyeke illíihyanuíñé pítyácójcatsíñé o wáájácúnema. Áámeke o néé ditye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri iñéé íñé hallútú dííbyedítýú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wái díicyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco. ³² Ááné tsítsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyee péeme illuréjuco oómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsijtye íjímudíí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. ³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dííbyeke íúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dííbyeke. ³⁴⁻³⁵ Áhaamíhjáa ávyéjuube iéévéne níjcautu dílló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsíríítsiá íñújí múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óví ímichí díhyallúvú páhduvaré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácú muhdú úuma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Pééerí úmíwávú Páávoró ihjyuváne

¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevjtsojtéma. Áámemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúme hallúvú íhjúvaábe. Aaméhjáa dííbye ávyéjúúbedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa díityé éllevu ditye tsájtyéébe hallúvú Téétoro úúballéjucóo ávyéjuube Péeríkée. Neebéhjápeé:

—Ávyéjuubej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaaabe pane u wáájácúúbe túkevjtsojúj pañe muha tsaimíyé meícyahíjcyánéllíihye. ³ Muurá muha páhduube dítyúkevjtsojúj pañe méijcyáhi. Áánéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúcutú múhachótáwuú úuma o íhjúváne. ⁵ Muurá muha méwaajácú áanu ávyeta panévá íñújíneri íjcyané jodíómuke íbórinuubéré péhíjcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráávyehíjcyámedítýú ímichí páñétúejpi. ⁶ Muuráhjáa duurúvaja díbye tútávájtsóíyónáa muha meékéévébema méimíllérá teene méimíbjchóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dííbyeke. ⁸ Áánemáa neebe dííbyé hallúvú úúbállehíjcyámé itsáa

diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsáane diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúbálléhíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óví pañetu ú dilló dííbyeke u wáájacu muhdú néené déjucotu muha meúúbálléhíjcyané dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyaé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánélliihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íihjyúvaki. Ahdújucóhjáa díbye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúne pijcyábájucó íñe iñújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllii mítyane ó ímíjyuuvé táicyánéjcu o úúbálléneri. ¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óví apáañéré ú waajácú Jerotsarévúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívare meíjcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyumítu tsatémá o táhjájcatsímyeke o íbórinuhíjcyané duurúvájá pañevu, pihcyáávejáané pañevu, tsiélléhíjvu. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú íñe hallútú táhallúvú iúúbálléhíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apáañéré táihde múnáaúvúu cáánívahíjcyaae Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráávyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájíjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dííbyé ihjyú uuballe múnáa waajácúhaamínetu dííbyé taúhbaju cáátúnumeíñéhjíma tsíñehjí íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsódúré dííbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhjíma ímityúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllii ó imílléhíjcyará tsaimíyé Píívyéébema o íjcyane. Áhdure idyé ó imílléhíjcyará tsaimíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne pijcyá lliíñe tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táíiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dííbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Éhdurée nénéhjíri duurúvájá pañe o íjcyáábeke Áátsiá iñújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí ditye méénuhíjcyádújuco téjéj lluuwáábedívú o ímibájchoméíbyeke. Áánáacáa tsá tétsihyi tsijtye íjcyáturóne. Aabée tsáháturo téjyju muucá o íbórinutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbálléhíjcyámé íllevu itsáane úúballévá ímiáané ímityúné táhallúrí íjcyáhajchíjyju. ²⁰ Óvíikyéhde aatyéré úúballé íñe ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjútémá o méénune íájtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apáañéré dityémá o íjcyaae pámeere lléébónáa o néehíi: “Oke íñe ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé bóhííne o cáhcújtsónéllíihye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró nééneéllii ávyéjuube Pééri ílluréjuco téené ihjyú íhvejtsóné ímíhyéhjáa díbye úráávyenéjcu iwáájacúnéllíihye. Áánemáhjáa neebe díityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáa botsíi ámúhama meímibájchoki.

²³ Ehdúhjáa díityéké iñétsihdyu neebe tsáapi tsodáhómú avyéjúúbeke díbyéi tétsihvúre ípícyo dííbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtsó imúnaa dííbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíñe tsáa dííbye éllevu mewa Drotsírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá dííbye Páávoróké díbye díityétsima íihjyúva muhdú Jetsocríjtoke

mecáhcújtsónetu. ²⁵ Áánélliihyéhjáa ihjyúvaabe muhdú tsaímíyé mejcya ímítyúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa ihjyúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbájchóíñetu. Ááneríhjáa ávyéjuube íllityéne dííbyeke nééhíí:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhiyjáca idyé tsiíñe uke ó píúvaá múhtsima u íhjuúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa diibye Pééri ijjácunúhijcyá dsíidsidívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Téénélliihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhjuúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú pijcyabá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápáyóóvéhjáa Póótsio Péjtoréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

25

Páávoró Péjto úmíwari

¹ Aanéhjáa diibye Péjtoréjuco téené íñújí avyéjuúbedívú úcaáveebe pápíhchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevítsojjetémá llúúvájte avyéjujte úúbállépejtsó ímítyúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa néeme díbye ípíúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsiyá juuva íarucóónúne dííbyeke íllíhyanúpéjtsóíñe. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa diibye ávyéjuúbeke dítye néérónáa neebe díityeke:

—Bo néhi caatyé ámuhadítú avyéjujte íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dííbyé hallúvú ímiáánéé ímítyúné díbye méénúhachííjyu. Muurá téhulle diibye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíñe o péehíñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápíhchúúj coojívaubáhjápeé, íhjáa mityá pahójtsícúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu íacúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa dítye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu pééné jodíómú ípíhcyáávéne dííbyé hallúvú úúballéjucóó ímítyunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu nééhíí:

—Tsáháturo tsáma íñá ímítyúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájtu, téhdure díityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjuúbedítú ímítyúné o íhjuúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ímí íjcyane ímílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbajchóné eene íñá díhyallúvú dítye úúbálléhíjcyáne?

¹⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbáchohíjcyáítsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajacurá íñé ímítyúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááné ímítyúné o méénuca ó pájámeíiyá oke dítye íllíhyanuki. Keená ‘tsáhaá’ o nééiyóne. Áánetu íñe táhallúvú dítye úúbálléhíjcyáronéhjí

ímiááné íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áánéllii ó imíllé ámúhá avyéjuube pañétúejpiyé óóma teene ímíbajchóne.

¹² Ehdújáa Páávoró neénéllii Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíñe née dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube pañétúejpiyé úuma ímíbajchóné u imílléné ané óví dííbye élleuvúrejuco u péeneé. Ehdújáa Péjto née Páávoróke.

Páávoró avyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdýhjáa idyé múhdúj coojívaturá tsijpi avyéjuube Agríipá péé mewa Berenítsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye díibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaae íchihyi tsaapi cúvéhóojari Pééeri pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevétsojtémá llúúvájte avyéjuute ímityúné oke úúballété Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekéé o néehíí: “Tehdu muha romáánómú peecutére muucá medsíjívétsóiyónejíí tsaate tsíjtyé hallúvú úúballémema ditye díllócatsítyúhajchííjyu.” ¹⁷ Ehdúu o néerónáa ditye óhdivu píhcyavéjúcóónéllii awáá tsíjcyooji o díllóítsihvu o íjcyáne ó píuvá dííbyeke. ¹⁸ Áábe éllevuú tsááme ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúballéhíjcyáme. Aanée ó ijtsúcunú ímiááné díbye ímityúné méénuhíjcyané dííbyé hallúvú ditye úúballéíñe. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyáabe’ íñéene úráavyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénehji o ímíbajchóityúrónéllii ó neerá dííbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbajchotéki. ²¹ Áronáacáa imíllebe pañétúejpimáyé Agójtoma teene ímíbajchóne. Áánélliihyéé dííbyeke o née díbyei cúuvéjariyé íjcyá dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdújáa Péjto Agríipake úúballénéllii neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto néehíí:

—Cáhawáá óví péjcore tsaabe díbye íhjuváne u lléebúcunúki.

²³ Ehdújáa Péjto dííbyeke neénéllii tsíjcyooji tsiíñe tsaamútsí Agríipamútsí méwama. Ávyéta ímíhjáa íicyáávéne aahívemútsí dííbyé já pañévu tsodáhómú avyéjujtémá tsíjtye técoomí íhtsútujtéma. Áánáacáhjáa Péjto píuvájucóó díibye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé avyéjuube Agríipama mejjcyamej. Áánújuco íchii dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsarée múnáama Tsetsaréa múnáa oke úúballéhíjcyáabe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illíhyanúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejíí íñé déjúcotu díbye dsíjívéiyóne. Áábeke ó wállóo pañétúejpi Agójto éllevu dííbyema teene díbye ímíbajcho dííbyerée ímíllénéllíhye. ²⁶ Áábedítýú díibye pañétúejpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyáronáa íñe ámuha metsáánéllii ámúhadívú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óví aabye avyéjuube Agríipá dílló muhdú díbye úúballéné bótssi mecaátunúné pañétúejpi avyéjúube éllevu mewállóoki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúuvéjari íjcyáábeke peecutére mewállóone pañétúejpi

éllevu ímichi ííne déjúcotú dííbyeke mewáalloone úúbállétúmére. Ehdúhjáa Pejto nées díityéke.

26

Agríipá úmíwávú Páávoró úúballé muhdú ícyahjycyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké díibye ávyéjuube Agríipá néehíí:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa díibye íhjuváne. ² Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agríipáj, mítyane ó ímíjuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítyunéhjí úúbálléhjycyánetu ícyooa dúmíwávú o íhjuvávneri. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahjycyánéhjí hallútú metáhjácatsíhijycyáne. Aane cáhawáá ímííneúvú lleebúcunu úuma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahjycyáne Jetsóoke icyáhcuítsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúmé muhdúhjáa díityémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá ííñújiri. ⁵ Téhdure waajácúmé táováhtsadítúré parítséómuube o íjcyaaabe ííne muha meúraávyehjycyajító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajhíí úúbálléiyóme. ⁶ Áábeke ííne oke íchihvu tsivámé Píívyéébeé dsíjívemeke íbóhíitsoííne méíhdé múnáaúvuke néhijycyáne o cáhcújtsónéllii teene oke idíllóki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnáa muha meíjcyame Píívyéébeke pajjuvavé méíccúvehjycyá díibyeé nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééne hallútú ííne tamúnaa táhallúvú ímítyunéhjí úúbálléhjycyáhi, Ávyéjuúbej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsíjívemeke bóhíitsoíne?

Muhdú íhdéuvu Páávoró Críjtó uráávyé múnáake pátsáricyohjycyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítú ímityúné o íjtsámeííne ó itsúcunúhijycyá tehdújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhjycyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o péhijycyáne cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhjíjuco muha mepítýácójcatsííne tsaatéké medsíjívétsohijycyáne. ¹¹ Ehdúu díityéké ícúbáhraabéré ó pehíjycyá pihcyáávejááné pañévú dítyéváa teene ímíá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcuítsóné ííhvéjtsóroki. Áámekée tsarí o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjycyá pahúllevavé tsíííne ííñújíneri íjcyároocomíjiri.

Páávoró tsiííne úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcuítsóne

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóónéllíihye. ¹³ Áronáacáa juuvávúyú cójijpííne núhba ájchú ehnííínevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivynéne pámeere oke náhbénúmema múúhakye ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áánáacáa oke tsaapi muuha heeberéomú íhjuví néehíí: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohjycyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhijycyá éhne múúne ócáji naatsóu ííñúbjícóne iye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánéllíihyé o néé dííbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllíihyé oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohjycyáabe. ¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá ííne ícyooa úhdivu ó bóhówaavé óhdítu íjcyáne uwááboju u méénuki, áhdure

bóónétu tsiíne úhdivu o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe ijcy uke ó líííneé dimúnaa jodíómuma tsíííneé iíñúji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áánéllii uke ó wallóo dityé éllevu diityéké u wáájácútso Naavéné hójtji pañe iicyahíjcyánetu ditye iijchívye Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye imityuháñe ílluréjuco ábájíívémeímyé ímiáámeréjuco iijcyá dííbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoru naavédú néene íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú néene óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o íitene ó cáhcujtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítýú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsaréetújuco páneeriyé Jodéa iíñújiri. Aabée jodíómú íjcyátúrómeké ó nehíjcyá ditye ímityúné iicyahíjcyané íhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráavyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju néhdújuco iijcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááné tsihdyuréjuco iijcyane. ²¹ Éhdurée néené hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañévú íékévéebeke imíllera íllíhyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané dííbyé ihjyu pámeekéré ídáátsojtémáyé íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa Moitsééúvuma Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa íiná íjcyaiñe úbállehíjcyané tsíjtoríye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhíneri meke pámeekéré tsíííneé iíñújine múnáama úújétsoíñe tsúúca méema pajtyété íjcyájucóone. Áhduréhjáa nehíjcyámé díibye tujkénúejpi íjcyaiñe dsíjívetu bóhíibe.

Páávoru imíllera Agríipá cáhcujtsóne Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoru íhjuvvarónáa Péjto kéévánécoba néehíí:

—íMuúbe, mítyane u wáájácúneriubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiááné o néehíí. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllii dííbyé húmiriyé íínerí núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevetaríye méénúmeihíjcyátúnéllíhye. ²⁷ Ahdícyane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa nehíjcyanehji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Úbá ú ímíllé áyanéwuúré u úwáaboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiýone.

²⁹ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táumeihíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúacuníhíjcyámé o íjcyadu ámuha meijcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meijcyáiýoné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoru néené boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ipyéene tsamééréjuco néjcatsííne:

—Tsáháturo muurá dibye ímiáané ìná ímityúné méénutú tééné déjúcotu idsíjívéiyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáítyuróne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke nééhí:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca íjchívyéiyóobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene ímíbajchóné ímíllétuca.

27

Páávoróké dítye Róómávu wáalloóne

¹ Aanée tsúuca múúhake Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródívú tsijtye cúuvéjari íjcyámema ajcúucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóorióké tsáha múnaa ‘Agójto’ némeíñé tsodáhómúéjpike.

² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíj cuujúwami Áátsiá íñújí mujcójúunévú péémí pañévu. Áamemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóoniá íñújí múnáajpi Tetsaróónicári ícyahíjcyáabe. ³ Aamée tsíjcyoojpi muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávorodí ídáátsóvéne íhvejtsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki.

⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó ímiánéjcutu mepájtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíriámá Tsiríítsiá íñújíccú tujkévetu mepájtyeme méúújeté Míirávu Ríitsiá íñújí coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimi cúújúwami Arejadrííáemi Itááriá íñújívu péémí. Áamiríyéjucóo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha pívájcoojívájuco mepéhijcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepájtyeme tsapéhdúré mepééiyónáa kíjyeba múúhake tsiéllévúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúrjúuco mepééme mepájtye ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhijcyámé méúújeté tsátsii ‘ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píihívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhrjúuco teene muha meúlléiyóné tsúucájáa níjyárjúuco íjcyaiñé píihíjúcúóónéllíihye. Áánéllíihyée Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjutej, ó waajácú mepééne ápíchó nééíñe. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoró néérone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémí aabájajtétsikyéree téémí avyéjúúbema cáhcújtsóobe. ¹² Áijyúu muha meíjcyamújcó tsá ímityú tétsii muha úúnijya mepájtyéiyónáacá. Áánéllíihyée muha méíjtsameí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnáhóhajchíí meúújeté Peníítsé mujcóvú Créeta caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjccúeraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepájtye úúnijyáa.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééíhullévú íójcónéllíi íjtsúcunúme múu péhdu tene nééneé. Áánéllíihyée tsúuca muha mepéjúcúo Créeta caapáhó únúéllírye. ¹⁴ Ároné illúhwúúree múúhake ávyéta tsíjpa nééne kíjyébá waaó tsiéllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjúcúóónéllíi awáá muha meíhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶ Aamée

‘Cáraoda’ némeíñé caapáhó bóunáalletu muha mépajtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu mǎ́nēwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá pañévú íhtsútúnetu. ¹⁷ Aamíi íñerijcyároné boone ímunáami cóhpéj chijchumé wábyaúúneri. Áánemáa niityétsómé téemí ihcyúháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apíichori. Áámekée kíjyebáréjucó múúhake tsájtylene. ¹⁸ Áané tsijcyóóji téhdure apíchó tene néenélii ílluréjucó ditye téemí píichutáháñé wáojcóné téhí pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápihchúuj coojívatu pañetu téemí éhnehjiréjucó idyé ditye wáojcóné. ²⁰ Áijyúu tsúuca pívájcoojívájucó tsá muha cóójíejpi núhbama mǎ́cúruwáúbakéré maájtymítúne. Aanáacáa kíjyeba éhniíñevúré ávyetá íhtsúturéjucó íjcyánélii tsáhájucó muha meíjtsámeityú mepájtjetéíñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjucó muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóóúúvéne néehíi:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuúhake o néene ámuha mecáhcujsoca tsá meke metsíváityuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeíityuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méijcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujúwami wágóóóvérónáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o íicúvehíjcyaaabe Píivyéébe níjkyéji múnáájpijkye wáloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíi: “Tsáma díhllyetédíñe. Muurá ihdyu téhdújucó páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéíñe. Áánélii díjtyéeveri Píivyéébe ámuúhake pámeekéré pájtjetétsóó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíi. ²⁵ Ahdícyane imíchi méijcyaca. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújucó mééma tene pájtjetéíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhó tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áámekée tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhijcyá ‘Áadria’ némeíñe móóariyéjucó tsánejcútú tsíñejcúvújucó. Áanáacáa pécojpiine téemí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha íñujívú mepíihine. ²⁸ Áánéliihyée eevémé tétsíj páñé iwáájacuki. Aanée tétsíj páñé 36 ééveta. Átsihdyúu éhniíñéwuúvú muha mepétsii tsííñe eevémé 27 éévetáréjucó. ²⁹ Átsihvúréjucóó ditye téemí dohjívajcyóné níityetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsítsíivéjúcoóiyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjívajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri mǎ́nēwu téhí pañévú niityétsójúcoorá téemiri íumívaki. ³¹ Áánéliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke néehíi:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíi tsáhájucó mepájtjetéityúne.

³² Áánéliihyée díitye tsodáhómú teemí mǎ́nēwúú dohji wátsahjyúú apáhajchíi téhí pañévújucó.

³³ Aanée tsúuca metsítsíivénáa Páávoró néehíi:

—Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúne. ³⁴ Áánélii metsu tsíménéuba memájcho téene tsíjpari méijcyaki. Muurá tsá muhdú méijcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho íkéévéne Píivyéébeke téhdujtsó pámeere íiténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áánéliihyée dííbye

éllu muha mémajchó dibye múúhakyé nééneri muha meímjyúúvénema.
³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha meíjcyame 276-meva.
³⁸ Aamée muha memajchóné boonétú tsiíñe wájojcómé téemí píichutátúú
 tsáneetsa icyóevané temi ivájihconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúú tsitsíívevu téemí wákimyéi múnaa tsá wáájácúú kéené iíñújírí
 muha meíjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi
 néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé íhnháhohajchíí icyátsuhjácóné
 teemí. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme.
 Áánemáa ítyúkevjtsojíné chijchuta icyácóroácóne tsuulléewa wájýamuwa
 picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkvetu.
⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcvátúú íhnháhó nóhjítsihdyu mepájtyerónáa
 cúújúwámí tújuwa úújeté néwááyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí
 ávyéta cóhpé úújetémí nohji wávájajcóhi.

⁴² Áijyúú tsodáhómú imíllerá illíihyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííñe
 iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyējuube ipájtyetétsóné
 íimílléne tsá imíllétú ditye tehdu méénune. Áánéllihyéé neebe múhdumé
 íjchííñe píívyetédúmé íjchi ííñujívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá
 hallúrí ipyéekíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28

Páávoró 'Máátaá' némeíñe caapáhori

¹ Aamée muha téijyu botsíi méwaaajácúú téjtohí mémé Mááta íjcyane.
² Áámekéé múúhakyé tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá
 icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúcó
 néénéllíihye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú
 ííñimye cájtúcuube dííbyeke íhdó íhyójsitu. ⁴ Aabée tétsihdyúré dííbyé
 hójtsitu wávíyúucunúúbeke tétsíi múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímíáané áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu
 pájtyeteróobeke tsiíñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néérónáa diibye ííñimyéké wáchíyoácoobe apáhajchíí
 cúújúwá pañévújuco. Áané boonée pevétsihjídú diibye tsihdyúwu
 néétuúbe. ⁶ Aanéé íjtsorómé 'dííbyeke tene óoríñeri dsíjívéíiibe' íñéénema.
 Aanéé íitsohíjcyároné nééme tsaapi Píívyéébedu néébe dibye íjcyane.

⁷ Áijyúú teene caapáhó avyējuube Póóbiríó ihya tétsihdyu píñiré nééjavu
 tsaímíyé múúhakyé iwáátsúcúmeke panévatúré íícúvehíjcyá pápíhchúúj
 coojíva. ⁸ Áábéj caaní téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá
 pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyééebema íhhyúvátshidyu dííbyé
 hallúvú íhyójsicu pícyóóneri tsúúca bóhíibe. ⁹ Aanéé pámeere téjtohíyí
 íjcyame chémehíjcyaméhjí iwáájácúúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco
 dibye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhakyé idyúúrúváne panévavu ajcú
 juuvá wáábyuta tsiíñe muha tsahíyí mepééííéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

11 Aamée muha pápihchúú nuhbává teene caapáhorí méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíñe mepéé tsami Arejadriíáemi tétsihyi úúniyaba pájtyémiri. Áámitúu imyémé kíjtyúmeí míñéecu Píívyéébedi ditye díllóhíjcyánéecu nááve. Tsáne mémée ‘Cájtoó’. Tsiíñe mémée ‘Póóroó’.

12 Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápihchúúj coojíva. 13 Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjió mujcóvu. Ááné tsijcyóójí tsaímíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíjyú méúújeté Poteóórí coomívu. 14 Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadvú meúújetémé múúhake wajú tsané tsemáánaí muha díityémá méijcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá méijcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávuú. 15 Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyané cahcújtso múnáa tsúúca waajácú muha meúújetéíñe. Áánéllíihyéhjáa múúhake cáhdahírómedítyú tsaaté múnáa úújeté ‘Áápió Nahjíhetsí’ némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnáa úújeté ‘Pápihchúúwava Nújuwááne’ némeítsihvu. Áámekée Páávoró ‘bohíbohíúvú’ íítécunúne téhdújtsó Píívyéébeke mítyane. 16 Áánáacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáá avyéjúúbedívu. Áámedítyúu Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

17 Átsihdyúu pápihchúúj coojívatú Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame ímúnáa jodíómú píhcyáávejááne túkevétsojíteke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáhaturóo muurá íná ímityúné o méénutú memúnáama. Ahdurée tsá ímityúné o íjtsámeityuró méíhdé múnáaúvú muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu íekéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. 18 Aamée oke idíllóróne ímíllera íácádsíjcaáyóné íná ímityúné o méénutúúbeke oke ditye lííhyánúíyónéllíihye. 19 Áronáacáa memúnáa tsá ímíllétúne. Áánéllíihyée awáa o née díityéké pañétúejpíyéjucó oóma teene ímílbájchoki. Tsáháa íná díityé hallúvú o úúbálle dííbyere oóma ímílbajchóné o ímíllétúne. 20 Ehdú néénéllíi ámúhake ó píuvá ámúhama o íhjúva ímíñeúvu. Muurá mee íjraéémú méwaajácú mepée metéhmehíjcyané Mepájtyetétsoobe tsááíñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooa oo dóhjítu.

21 Ehdú Páávoró néénéllíi dííbye neémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámiri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnáa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúbálléhíjcyáne. 22 Áronáa íhdyu muha méimíllera múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnáa béhjíjto úráavyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

23 Ehdú íñéene dííbye eevémé kéjcoojí dííbye éllevu itsááíñe. Ahdújucóo téjyú ditye tsááne dííbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcójívaré íhjúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée díityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moítséeúvúma Píívyéébé íhjúvú uubálle múnáa Jetsóodítyú cáátúnuhíjcyané uwááboj téeveri. 24 Ehdú díbye úwáábohíjcyané ímí tsaatéké pájtyeme cáhcujtsóhi. Áánetúu tsíjtye tsá

cáhcújtsotúne. ²⁵ Aamée téénetu ipájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiíñe dibye nééneé:

—Ímiáánéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méihdé múnáaúvuke íhjuú uubáalle múnáajpi Itsaíáúvuj tééveri nééneé:

²⁶ Aatyé éllevu pééne diñe íllu diityékej: Muurá uwáábó lléébójúcooromé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néétúnélli tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjíí tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó néé méihdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébé mééma pajtyété méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoro diityéké nééneé hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímýéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyíi íjcyaaabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju múha íiná néjúcoótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO

Róómári íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávorо o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéiñe mééma díbye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ó caatúnú Jetsocríjto ícúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ípájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubáalle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjto Máavyéjuube tsíjju icyánéjcutu míamúnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuube. ⁴ Aabée dsíjiveebe tsiiñe bóhíinetu méwaajácú ímiááne Píívyéébe Hajchi íhtsútuube díbye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áabej tééveri meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéne. Áánemáa meke pícyoobe díbye uwááboju úwááboméré mepéhíjcy panévá íñújine múnáake dítyédítýú cáhcujtsómé teene íuráavyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate díbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítýú Píívyéébe ámúhake tújkevélélléméjuco. ⁷ Ááme élleву íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakeé iwájýúnéllii díbye újcúme élleву. Aabe íhdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óví ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávorо ipyééíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áabeke ó ícúvehíjcyá Íllídytu íjcyáné uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááne ámúhá hallúvú díbyeke píaabó o táumeíhíjcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táumeíhíjcyá díbye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjýacunú ámúhake o ááhívetéyóneri íñe díbyeke meúráávyejjító éhnííñevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcvávú mepíaabójcatsí ímí díbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhake o ááhívetéyóneri o íjýacunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó ímíllé ámúhadítýú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méenuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallúrí teene díbyeé Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéiñe méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllii mítyane ó ímíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné díbyeé mééma mepájtyetéiñe méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpiiletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpiiletú Críjtodítýú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúnée Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyánéllíihye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú íjcyáturómeé, íjcyame. ¹⁷ Ááne uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááne Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díbye ímiáámedíyéjuco díllone. Muurá díbye waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllome pájtyetéehi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyamedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiibye ímiáájú ímilletúmé téeneriyé tsúúráméíhíjcyáné hallútu. ¹⁹ Muurá waajácurómé Píívyéébeke díbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰ Muurá díbyeke maájtyúmítúrónáa méwaajácú díbye íjcyane páneeréé múhdúné tsíeméné díbye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó múijyú níjkéváítyuube díbye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllii ímíllédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró díbyeke iwáájácútué. ²¹ Iwáájácújúcóróóbeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú díbye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaáca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ítsámehíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátso teene ímityú pañe ícyahíjcyá ímíiaane wáájácútuúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. ²² Aame ídátso bañúháñé némeíhíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte ínéubará wáájácútuúmé íjcyame. ²³ Muurá Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyúúbedi íícúvetúmé míamúnáama páhdúváré néené iyámé 'tsucátsúca' íjcyáítyúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá Píívyéébedi. Ánehjíré duurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváyótsihvu.

²⁴ Áánéllii diityéké ílluréjuco díbye íhvejtsóné ditye awáá ímíllédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panéváré núcójpítso nénehji. ²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú díbyé uwááboju icyáhácújtsóíyótsihvu állíuháñéré icyáhácújtsónéllíihye. Aame díbyeke dúúrúvatúmé kéenerá díbyéé ípívyéjtsónéhjíré duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllii diityéké íhvétsoobe ditye awáá ímíllédú núcójpítsowu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyá núcójpítsowu walléemuma íjcyáiyóné ímíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhráméíhíjcyáme.

²⁸ Muurá Píívyéébedi ditye íícuvéjúcótúnéllii awáá íhvétsoobe diityéké ímityúneréjuco ditye imyéénu imyéénúítyuróne. ²⁹ Ahdújuco muurá páhdúváré néené imityuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mityane íéhnéváyóneri íjyácunúhíjcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsíjívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átééréénéhjiri ihjyúvahíjcyáme. ³⁰ Píívyéébeke íéhdíiválléne tsíjtyedítyú nehníwu íhgyúvahíjcyáme. Uuhívatépiwu néeme itsúcunúmeíhíjcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhácújtsóiyóné ímíllétúne. ³¹ Wáájácúmeítyúme imyéénúítyúnéré íhgyúvahíjcyáhi. Muucá iwáájytúnéllii tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³² Waajácurómé ehdu néemeke Píívyéébe wáágóoíñe. Áronáa éhniíñevúré tehdu dáíívémeíhíjcyáme. Áaneréi íjcyárónáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2*Míamúnaa íjcyanéjuco Píívyéébe nééneé*

¹ Aane ámuha diityédúré menéeme jíveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsíjtye ímityúné íjcyáneri ámuha meíhgyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyáné ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye. ² Muurá

méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píivyéébe ímbájchoíñe. ³ Ámuháubá méjtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menéeme meihjyúvahíjcyámé mepállójcoíñe Píivyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímbájchócoóca. ⁴ Muurá múhahjótájucó díbye ámuhá ímityúcoba áábúculíjcyáné ámuhakye iwájyúne teene ámuha meihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. ⁵ Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meihvejtsópityú teéne? Áánéllii íllure ámuhá hallúvú líyájkímyeíñe Píivyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímbájchócooca ámuha tééné déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ⁶ Téjyju pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dííbyé avyējú mújyú níjkéváítyúneri tsúúrámehijcyámé díbye ímillédú íjcyámeke ájcúíbye mújyú ditye dsíjívėjúcoóítyúne bóhíivu. ⁸ Áánetu teene ímíllétúmé ímityujíjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóíbye ditye ícúbáhrámeíhullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhrámeíhi. ¹⁰ Áánetu diityédítyú ímí Píivyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóíbye tsaímiyéjuco dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dííbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóíbye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácúrá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúityuróne. Áánetu teene wáájácúrómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééné déjúcotu waagóóíbye. ¹³ Muurá teene wáájácúrómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi díbye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé ííbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ Ííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píivyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímbájchoó muhdú ámuhakye o úwáábóne o néhíjcyádu.

Píivyéébe taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa ¿íveekí ámuha jodíómú Píivyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááané ámuha méwaajácúrá kéjijtó meúraávyéiyóné díbye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méítsúcunúmeíhijcyá téjijto wáájácútmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevėjtsoje ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méjtsúcunúmeí dííbyé icyánéjcú wáájácútmé tsímédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájacújúcoóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha meúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváítyuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá íhdícyáméhjima medómácójcatsútyuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá níjcyotájteke mecááníváítyuróne. Áronáa ¿íveekí téhdure íívane ámuha diityé duurúvajaáne pañétú tsíeméné

méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dííbyé taúhbaju mewáájácúneri memítýákímýeíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúletú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímítýú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjýuvahíjcyá Píívyéébedítýu.”

²⁵ Muurá dííbyeéjté meíjcyáné uubállé mékíhdyahírótsámeíyómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhájchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré méíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeítyurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí díityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraávyetúnéllíihye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhájchíí tsá dííbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiááné dííbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsájyju múúne míamúnaa ímítýú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke íténéjívári. Muurá ihdyu ímichi ítteebe méííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeíñe? ² Ímiáánéhde meke píaabóné íñee íuwaábojúvú ímichi meke díbye níwááveíñúmedítýú tene bóhówaúcunúnéllíihye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyenéllíi tsáhájucu díbye ímiáábé íjcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dííbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe u ihjyuváné tsá állíu íjcyatúne. Áábedítýú tsá múha nééítyuró ímítýuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímítýúmé meíjcyarómeke Píívyéébe wájýúnetu méwaajácú ímiáábé díbye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítýuube díbye íjcyane, ¿íveekívá méímítýú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáaáca? ¿A téenéllíi ímítýuube dííbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítýuube íjcyaca tsá díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímbájchóítyuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ímiáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítýúmedi? ⁸ Áánéllíihyébá ímítýumeréjucu meíjcyáiyóné méímítýú mééma ínjkéva ímiáánevú. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítýúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdítýu. Árónáa állíuré teene ehdu óhdítýu dítye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímítýúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsíjtye jodíómú íjcyátúmé ehnííñevú? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítýúmé meíjcyane. ¹⁰ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítýú ímiáámé íjcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíletú Píívyéébeke icyáhcujsóné. ¹² Pámeere muurá dííbyedi íícúvetúmé

ímityúné pañe l̄jcyame tsá wáájácúmeityúne. Áánéllii tsá tsaatéubaré ímiáámé l̄jcyatúne. ¹³ Muurá diityé ījtsaméi nehniwu ehne múúne níkyehéjū nehniwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme ihjyuvané meke tútávajtsó ehne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé ihjyuváne. ¹⁵ Aame ímí ījtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáííwéjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhijcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáájácútu ímí ījcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá ditye ílityú Píívyéébeke.

Ehdu néene Píívyéébe waajácúháamitu míamúnáadityu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú meijcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu meijcyámejii tsá menéétyuró ímiáámé meijcyane. Áánéllii pámeere míamúnáa ímityúmé meijcyá Píívyéébedívu. ²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meijcyane meijtsúcunúmeiyómeke tsá dibye díllotú ímiáámedi tene néhdu meijcyátúnéllihye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímityúmé meijcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ityaúhbaju meúraavyéromeke. Muurá dííbyé waajácúháamitu ihjyú uubáalle múnaa meke úúballé íinetú meke ímiáámedi dibye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke díllloobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnáa múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke díllloobe ímiáámedi tsaatéké múhdurá ījtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnáa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meijcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi díllloobe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóveneri méimítyú ímíbaávye pámeere dííbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyeteki. Téhdurée tééneri ímíbjáchoobe méíhdé múnáaúvú dííbyeke úráavyehíjcyámé ímityuháñe éjyúúvú íáábúcuhijcyáne. ²⁶ Ehdu néénetu méwaajácú Píívyéébe ījcyaduré ímiáábé l̄jcyane. Áánéllii ímiáámedi díllloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveeki mémítyájkímyeíyáhi? ¿Aca meere méimíbaávyémeke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsóneturé meke ímiáámedi díllloobe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraavyéromeke dibye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóíbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú l̄jcyátúromeke pájtyetétsóíbye. ³⁰ Muurá tsáápiye Píívyéébeé. Tsá tsijpi l̄jcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú l̄jcyátúromeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóotú dibyee mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej tééveri éhniíñevu ímí méúraavyé teéne.

4

Aavaráadítýú l̄jcyané uwááboju

¹ Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivyéébe díllone. ² Tsáháa dibye ímí íjcyánéllii ímiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene néeca muurá téeneri mityájkímyeíyoobe. Áronáacáa ihdyu Píivyéébere piáábónéllii tsá dibye mityájkímyeítyúne. ³ Muurá díbyé waajácúháámitu néeneé: “Aavaráa Píivyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi díbyeke dílloobe.” Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéke diityé wákímyeí áhdó maájcune tsá pevénére maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu diityé wákímyeí áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píivyéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íná ímiáané íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke dílloobe apááñére méimítyutú meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íne ímí méénútúrómeke dibye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye íjcyane Píivyéébe diityédi ídáátsóvéne ímítyú diityédítýú wáágóomé hallúrí íná íjcyájúcootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodíómú ímí méíjcyááhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyááhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píivyéébeke cáhcújtsónéllii díbyeke ímiáábedi dílloobe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi dílloobe díbyeke? ¿A dibyéé díbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíñe boonétu? Tsáhaá. Teenéikyéé dibye méénúmeítyúne íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubálléé bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áanéllii diibye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píivyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllómedítýu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píivyéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcóejpi diibye Aavaráaúvú díbyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píivyéébeke cáhcujtsóne

¹³ Píivyéébéhjáa muurá díbyeke néé pámeere díbyéj tsiiménémúháábema diityéké íñujívú íajcuíñé ímí dibye díbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píivyéébe taúhbaju néhdu íjcyánéllii dibye téené piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá díbyé taúhbaju néhdu méíjcyáne j téeveriyé meke dibye piááboca bañúháñé Críjto dsíjívéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá illure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá íná méhdivu néétsóityuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íajcuíñé Píivyéébe néené piáábó téhdure méújcuú íne múhdumé díbyeúvúj tsiiménémúhaabe méíjcyane Píivyéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu meújcutítýú teene. Muurá pámeere múhdumé díbyeúvúu Píivyéébeke ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú téené piáábo. Áanéllii diibye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi Píivyéébeke mecáhcújtsómedítýu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píivyéébe néé íwaajácúháámitu: “Uke ó meménú mityame míamúnáaj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe díbyedítýú panévatúré íhtsútuube íjcyabe dsíjívémeke bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsóobe. Áhduréhjáa cáhcújtsóobe díbyedítýúu míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye néene tenéi pánéévetúrónááca.

18 Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsoobe Aavaráa Píivyéébeke. Árodújucóhjáa díbye íjcyane pámeere múhdumé Píivyéébeke cáhcújtsómedítúú idyéjúcóejpi. Téenetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu llíyaaténé míamúnaa mítyame íjcyááhi.” 19 Ehdúhjáa díbye néene cáhcújtsoobe ‘muhtsi metsíímávácóóíñejíí’ néetuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyáróobeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáara tsúúca itsíímáváyotsíhji pájtyérónáa cáhcújtsoobe dityétsí tsíímávaíñé Píivyéébe néeneé. 20 Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé iwáájácúne íhdere téené hallúvú dííbyeke téhdújtsoobe dúúruvaabére. 21 Muuráhjáa ímiááné waajácube Píivyéébe íhtsútuube íjcyabe íñéhdú méénuíñe. 22 Ehdúhjáa ímí díbye cáhcújtsónéllii Píivyéébe dííbyeke ímiáábedi díllóhi.

23 Áronáacáa tsá apáábyeúvuré ímí cáhcújtsónéllii díbye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne. 24 Téhdurée caatúváné Máavyéjuubée Jetsóoke bóhíitsóobeke mecáhcújtsómeke idyé díbye ímiáámedi díllóíñe. 25 Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewájyuri méimítúú iwáágóoki. Áábekée Píivyéébe bóhíitsó dííbyej téeveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píivyéébe ímiáámedi meke díllone

1 Muurá ímiááné Píivyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájucó múhdurá meke díbye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúúca méimítúú mééma ímbájbchónéllíihye. 2 Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píivyéébe meke píaabó tsaimiyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii méwaajácú dííbyeéjté meíjcyámeke díbye ávyéjútsoneri meímíjyúúveíñe. 3 Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehji panévaré máaabúcuhijcyá ímiááméré meíjcyaki. 4 Áánetu méwaajácú ímí Píivyéébeke meúráávyémema íñéhdújuco díbye méénuíñe. 5 Ááneri tsá menúócjpvétsámeítyú díbye meke bánútyúnéllíihye. Muurá méwaajácú díbye meke wájyune Íapííchó méíbuúúné pañévú díbye pícyóónej téeveri.

6 Muuráhjáa méimítúú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúme meíjcyáme wájyuri meke ipájtyetétsoki. 7 Tsá muurá múha ímílléityuró tsíjtye wájyuri idsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétsó dsíjivéiyóme? 8 Áronáacáa muurá Píivyéébe Críjtoke wallóo díbye idsíjivé ímityúme meíjcyárómeke ipájtyetétsoki. Áánerí meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune. 9 Áánéllii meke díllóobe ímiáámedi díbyeé mewájyuri dsíjivénej téeveri. Aame díbyej téeveriyé mepájtyeté díbye meke ícúbáhráíyónetu. 10 Muuráhjáa Píivyéébema tsá meíjcyáítyuró ímityúme meíjcyánéllíihye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájyuri dsíjivéneri méimíbaavyéjucóo dííbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe díbye mépañe íjcyánéllíihye. 11 Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímbájbchónej téeveri ímí Píivyéébema meíjcyáneri.

Adáá tútávajtsóné Críjto ímbájbchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítýuré ímityúné ííñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjívéhíjcyá ímityúme meíjcyánéllíihye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píívyéébe taúhbajúi íjcyátúnáa tsúuca míamúnaa ímityúme ícyahíjcyá Adáaúvudítýú Moitséeúvudívújuco íjcyané míamúnaa. Áróme hallúríhjáa tsá íiná íjcyatú dítyée muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléné wáájácútúnéllíihye. Áronáacáhjáa dsíjívéhíjcyámé Adáaúvúu méénudu néené ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi díbyedítýú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú íivane téhdure Críjto dsíjívéneri pámeere míamúnaa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa dílbye Adáaúvú Píívyéébe dílbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnaa médsíjívéhíjcyáhi. Áanéllíihyéhjáa ihdyu Píívyéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj tééveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dílbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dílbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mééma ímbajchóhi. Áanéllíi apááñéré ímiáané dílbyeke mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi ímityúme meíjcyarómeke. ¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiiyée ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímityuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi meke díllome dílbyé avyėjuri meíjcyaiñe mújyú dsíjívéítyúmeréjuco. ¹⁸ Tsúúcajáa mééma ímbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú nájcaúvú íñe ímityúme meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dílló ímiáámedi dílbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa díbye teene muhdú meíjcyáiyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhniíñevu méwaajácú ímiáané ímityúme meíjcyane. Aane ehdu menééromeke díbye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke díbye wájyune. ²¹ Aanée ímiáané ímityúme meíjcyané déjúcotu pámeere mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájýúnéllíi ímiáámedi díllome tsúuca méujcú medsíjívéjúcóóítyúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

6

Críjtokéréjuco meúraavyéne

¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájýúnéllíi tsá meihvetéítyú ímityúné meícyahíjcyánetu díbye meke éhniíñevu iúújétso muhdú meke iwájýune? Tsáhaá. ² Tsúuca muurá téénetu meíjchívyé ímiáámeréjuco meíjcyaki. Áhdícyane tsáhájuco tsiíñe meméénúityuró teene ímityúné téénejte meíjcyájúccótúnéllíihye. ³ ¿Aca tsá ámuha mewáájácútú mépée Jetsocríjtoéjteréjuco meíjcyané uubállé metsójtsótsámeíñe? ⁴ Muurá téeneri méúújtsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú meíjcyane. Téhdure téeneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píívyéébe íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdýuréjuco íjcyadu ícyooa tsíhdýuréjuco meíjcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú íivane ímityunéhjí meihvéjtsóhahjíí idyé dibyée bóhihdu íivane tsaímíyējuco meíjcyaiñe Píívyéebema. ⁶⁻⁷ Muurá méwaajácú ímityúnée meícyahíjcyáné tsúuca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsíjíveneri. Áánéllii téenetu meíjchivyémé tsáhájucu tééné pañe meíjcyatú ehne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. ⁸ Aanée méhdityu Críjto idsíjíveneri wáágoónéllii méwaajácú dibye íjcyadu meíjcyaiñe. ⁹ Muurá méwaajácú ípyée idsíjíveneri bóhiibe mújyú tsiíne dsíjívécúóóityúne. ¹⁰ Tsáneerée dsíjívéebe páneere méímítyú iwáágoóki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéebema tsaímíyējuco. ¹¹ Ahdu dibye íjcyadu meíjcyá dsíjívemédú ímityúné icyánécutu. Ááne ímíáámerējuco meíjcyá dibye ímillédú tsúuca dííbyeéjté ámuha meíjcyame.

¹² Ahdícyane panévare ímityúné ámuha meméénúyóneri méumúúpivyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu. ¹³ Píívyéébedívrējuco meihvéjtsaméí ámúhake dibye ítyúkévjtso tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjátsámeítyuró Jetsóoke mecáhcujsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsíjívéebe téénej téeveri meke ímíbájcho téénevu metáhjátsámeíjyúcoótuki. Aame méíjcyá Píívyéébe píáábó pañe. Tsáhájucu teene íhdééné táuhbájú pañe meíjcyájúcootúne.

Ímityúnetu meíjchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhníñevúré meméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Íllurējuco metsu téenetu meihvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsané avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meíjcyame tééné níjcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ímí mééma níjkéváhi. ¹⁷ Ahdu ícyooca méíjcyá tsúúcajáa téenetu meíjchivyémé dííbyé uwáábójú pañerējuco. Áané hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téenetu meíjchivyémé ícyooca ímíáánerējuco meúraavyéne. ¹⁹ Áánéllii teene ímíñeúvú méúraávyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méíjcyáa ímíáané Píívyéébeéjterējuco. Ehdu íñe ámúhake o néé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meíjcyácooca tsá meímíletú ímíájító meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítso meícyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóovéiyáhi. ²² Áronáa tsúuca téenetu meíjchivyémé Píívyéébeéjté meíjcyame ímíáámerējuco meíjcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídátsó wágóóové tééné déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúíbye mújyú ditye dsíjívécúóóityúne bóhiivu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyané uwáábo

¹ Ámuúha táñahbému, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe meíjcyane meíjcyané hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucu tééné pañe meíjcyatúne. ² Muurá walle ítyájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye dííledívú dsíjívéhajjíí tsáhájucu tééné pañe dille

Íjcyájúcootúne. ³ Ájyju ihdyu tsá muhdú tene néetu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áánetu ájyju dsíjívétúnáa tsíjpiikyé dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúne méénulle íveekí ájyju ímíubáané íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbémú tsáhájucu meíjcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyju dsíjívéné boone dííbyé túkevýtsojú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá meíjcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnáaréjuco. Muuráhjáa mééma ímbájchoobe Píívyéébe ímillédú meíjcyaki. ⁵ Íhdéuvúu muurá meímillédú meíjcyame ímityúne méméenuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevúré méméenuhíjcyá ímityúne téene déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Árónáa tsáhájucu téene pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ímiáané meímilléne tsaímíyé Píívyéébeke méuráávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucu taúhbaju néenéliihyéré díbye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúne méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áánéliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúne íjcyanevu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáajácúítyuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúne íjcyane. Muurá íllu nééene: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáajácúítyuró kénehjí ímityúne íjcyane. Aane o wáajácújúcoóroobe éhniíñevúré ó imíllehíjcyá ténehjíré o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáajácútúne hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Árónáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívemeíhíjcyáhi. Ááne nájcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúuca ó waajácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaímíyé dííbyema meíjcyároki. Árónáacáhjáa tehdu o íjcyátúne déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújuco o ícyahíjcyáne. Árónáacáa téenej téeveri ó waajácú ímityúne o ícyahíjcyáné déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Árónáa tsá ímityúne teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáajácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanevú tene oke wáajácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahlííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedítyuré tsááneé. Árónáa óhdityuré íjcyane ímityúne pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáajácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiááneré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénuítyuróne. ¹⁶ Aane ímityúne o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááne Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Árónáa teene ímityúne tápañe íjcyaneré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teene. ¹⁸ Aane ó waajácú ímiááne ímityuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiááneré o méénune. Árónáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúne o méénuítyurónéré íveekíhjáubá o méénuhíjcyáhi. ²⁰ Árónáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

21 Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ímiáánéré o méénúíyócooca ímityúnéré óhdivu dsínévahíjcyáhi. 22 Ó imílehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. 23 Áronáa ímityúné íjtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

24 ¡Aabe máidáátsoju ehdíiváiibye o íjcyane! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáné nájcaúvú o wágóóóvéiyónetu? 25 Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúúca téénetu Máavyéjuube Jetsocríjto tééveri oke pájtyetétsoóbe. Áánéllii mítyane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooa ó íjcyá dibye ímillédu. Áronáa táimítýú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné

1 Muurá Críjtoéjté ímillédú íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjucó íjcyámé hallúrí tsá ñná íjcyatúne. 2 Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne íj tééveri Píívyéébé Apííchó tsúúca tápañe íjcyánéllii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wagóóóvéiyúne. 3 Muuráhjáa ítyaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetétyúrónéllii Íllíkye wálooobe mehdu néébe dsíjívénéj tééveri méhdityu méimítýú iwáágóoki. 4 Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjucó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánélliihye.

5 Muurá ímillédúré íjcyame tééneríyé tsúúrameíhíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrameí dibye ímillédú íjcyáíyóneri. 6-7 Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrameímyé ílluréjucó metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrameímyé tsá ímíletú Píívyéébema ímí íjcyáíyóne. Aame tsá ávyejúulletú dííbyé taúhbaju. Áánetu dibye ímillédú meíjcyáíyóneri metsúúrameímyé tsaímíyé dííbyema meíjcyáhi. 8 Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tééneríyé itsúúrameíñéllii tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

9 Aane óvíi ímiááné Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyééjté íjcyatúne. 10 Muurá médsíjívée méimítýú déjúcotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáítýú tsúúca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónélliihye. 11 Aane ímiááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíítsóíibye Jetsóokée íbóhíítsódu.

12 Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáítýúne, ámuúha táñahbému. 13 Muurá tehdu meícyahíjcyáné meíhvéjtsótúhahchíí méwágóóóvéehi. Áánetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáháhajchíí mépájtyéteéhi.

14 Muurá íñe múhdumé tééne túkévéjtsó pañe meíjcyame ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyáhi. 15 Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá dííbyedi menúhnévéityuróne. 16 Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwajácú ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane. 17 Aane tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávýéjúúteé Cááni dííbyeke nééné avýejuri. 18 Muurá

ímiááné meícúbáhrámeihjcyámé íiné imjyaúrjúco meijcyaiñé Píivýéébé avyējuri. ¹⁹ Páneere muurá dibyée ípívyejtsóné téhmehjcyá mújyú dibye ihñéjteke ávyējújtsoíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdyu ímíbáávyeiñéi ítsíime meijcyámeke dibye tsíhdyuréjuco ímjpyetétsóijyu. ²² Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehjcyá mújyú ímíbáávyeiñé éhne múúne walle itsímáváné boone ímíbáávyeiñé téhmehjcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeítýúne. Téhdure mee tsúuca Píivýéébeéjté meijcyámé pañe Ípííchó íjcyarómé meícúbáhrámeihjcyáhi. Aame téhdure météhmehjcyá ítsíímedí meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjuco ímíbájchoíñe. ²⁴ Ehdú méúmiwa nééne mecáhcújtsóhájchíí mééma pánééveíñé tehdújuco. Muurá tsane meitsohjcyáné tsúuca maájtyúmicooa ílluréjuco meihveténé meijtsohjcyánetu. ²⁵ Áanetu meitsohjcyáné maájtyúmitúné hajchótá tsá meihvetétú meijtsónetu.

²⁶ Muurá meihnáhóótúnéllí Píivýéébé Apííchó meke píáábohjcyá panévaré maáábúcu. Muurá meere píáábó dííbyeke muhdú metáúmeítýurónéllí tééneré wáájácúratúné mépañetú ihjyúvahjcyáhi. ²⁷ Aane Píivýéébe páme íjtsaméiyé wájácú néébe waajácú íná dííbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeihjcyáné ihñéjté meijcyámé hallúvú dibye ímillédú meijcyaki.

Ihñéjteke Píivýéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaajácú panévaré meke pájtyénej tééveri Píivýéébe meke píaabóné ímiááné dííbyeke mewáýúmeke tsúúcajátújucoo ípítýájcámeidyú meke íujcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke wáájacúné ihñéjté meijcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa meijcyámedityú dííbye Ílí ímichi ídyéjúcéjpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájácúmeke dibye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjújte meijcyaki.

³¹ Áanéllí Píivýéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjji ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wáýútuubéré ihvejtsó mewáýuri dibye idsíjíveki. Aabéjji muhdú tsá meke panévatúré píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate dibyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca dibye ímiáámedi meke díllomé hallúrí tsáhájucó íná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjji ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewáýuri idsíjívéne bóhiibe ícyooa íavyējuri Píivýéébé únuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeihjcyá píáábo. ³⁵ Áanéllí dibye meke wáýúmeke tsá íná dííbyedítýú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeiyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewáýyamúúvátunéhji, ápíchó nééronéhji, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítýu. ³⁶ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meijcyáné hallútú múúhake dsíjívétsohjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdú apíchó nééronéhji métáhjahjcyá Jetsocríjtó meke wáýúúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píivýéébe meke wáýúmeke íná dííbyedítýú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsíjívé íjcyaróne, bóhiime ííñújí hallúrí meijcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme,

ííñújiri íhtsútujte ávyéjute íjcyaróme, ícyooca téené pañe meíjcyáronéhji, bóónetu meke pájtyeíñéhji, téhdure caame iévéhóowari íjcyánéhjima ííñújiri íjcyáronéhji tsá meke dílbyedítýú dówajcáróítýuró Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri díbye meke iwáýjune úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiáané mityane ámúhadi o ídáátsovéné ímityúné ámúhá hallúri íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítýú déjúcotu mewágóóóvéyónéllii ámúhakye o wáýjune oore Críjtoítýú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsíímedi dílloromé tsá dílbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsíménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáábyutáro dílbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáiñe pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dílbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaimíyé meke ípícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsíménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjújú icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube íjcyá Píívyéébe mújýú níjkéváitýúné dúúrúváméíhíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe mééma imyéénuíñe néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú díityéjúcooro Ijraééj tsíménémúhaabe meíjcyarómedítýu. ¿Íhya mityá pamévaré dílbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá ítsúcunúhíjcyámé ípyéé íñéhdu díbye méénutúné tsúuca díbye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsíménémúháabeke díbye wábyújtsotú díityéj tééveri míamúnaa pájtyetéíñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dílbyeke: “Daachi Itsáadítýú lílyaatémé íjcyáa páñétúejte díjtsíménémúhaabe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaajácú ímiáané díbye Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyéé íñéhdu díbye dílbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú lílyaatémé páñétúejte dílbyéj tsíménémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dílbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéjyú dítýáaba tsíímávaá wájpiíkye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe díityétsikye néhdújuco tene páneevéné díityétsima. Aanéhjáa díityétsí hajchi méíhdé múnáajpi Itsáadítýú mewa Rebécá tsíímavá míityétsikye tsajýure. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi díityétsikye tsíímavátúné íhdéjuco Píívyéébe néene díilleke: “Ámíáábé ehníñevu bóneebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe díityétsikye muhdú díityétsí íjcyáiñe díityétsímái tene pánéévetúrónáa íhýjáa ípítýájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsííñe íwaajácúháámitu: “Jacóóboke o wájýú Etsaóoke o wáýjúné ehníñevu.”

¹⁴ ¿Áanélliihyéhaca ímityuube díbye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímityuube díbye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó píááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iye itýújkevéléllémedíjyuco díbye ídáátsovéne. ¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube

Paraóóuvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedivú ó picyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa iwáájácu ímiáané íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píivýéébeé. ¹⁸ Aabe ímiáané ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímillétumeke pícyoobe ditye ímillédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacábá tsaate nééiyáhi: “Díbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímityúmé meíjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píivýéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meíjtsúcunútyuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee díbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé píivýeté páhduvaré ímillédú íñjcyone. Píivýetéme ímiáané wáábyuta íñjcyone. Áhdure píivýetéme átéréené wáábyuta íñjcyone.

²² Muurá Píivýéébe ímilléduré aabúcu híjcyá díbye wáágóoímé múhdurá ícyahíjcyanehji. Ehdú aabúcu híjcyaaabe dítyéj téeveri iúújétsó íhtsútu, ícyayóbaa, íjcyane. ²³ Áánetu tsúuca díbye méhdi ídáátsóvéme méjcyá díbyé avyéjúeje tsúucajátújuco meke díbye újcume. Ehdú méénuube mejtéeveri íavyéjúeje íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu díbyere meke újcú íavyéjúeje meíjcyáímyeke jodíómudítuu, jodíómú íjcyátúmedítuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá díbye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné míamúnaa ídátsó ícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíñe nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedíyéjuco o dílloíñe ímiáábé Píivýéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítuu: “Píivýéébe ícúiyéjuco muhdú míamúnaa ííñújiri ícyahíjcyáné ímíbájchócooca Íjraééj tsiíménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítuu uhjéméré pájtyéteéhi.”

²⁹ Áhduréhjáa tsiíñe neébe:

Páné ihdéene íjcyáné avyéjuube íjcyaaabe Píivýéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúuca meke waagóoíyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj téeveri mepájtyeténe

³⁰ Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúuca Píivýéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé bótíí díbyeke cáhcújtsórómeke. ³¹ Áánetu mee íjraéémú métsúúrameíhíjcyará díbyé taúhbaju meúraavyémeke díbye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke díbye díllotú ímiáámedi. ³² Aane ¿íveekí tsá meke díbye díllotú ímiáámedi? Muurá méjtsúcunúhíjcyá teene taúhbaju meúraávyénetu díbye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méénune mecáhcújtsótúnéllíi tsá díbye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhíjcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúú néébeke mecáhcújtsótúnéllíihye. ³³ Íllu muurá Píivýéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáá pañévú ó pícyoo tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe néehíí.

10

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllíí ávyetá ihnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeihjycá Píívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé dííbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllone. Imíllerómé iíye ímí íjycáiyóné diityéké ímiáámedi díbye idílloki. ⁴ Áronáa tsá díbyé taúhbaju meúráávyémeke díbye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu íjycámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyeteki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjycáítyuróne. ⁶ Áánéllíihyé Críjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjé pañe íñéhcotéiyóné díbye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke íñéhcotéiyóné díbye meke ipiáábo tehdu téhulle íjycáóobekéjívári. Muurá tsúúca mééma dííbye. ⁸ Íllu muurá téenetu nééneé: “Tsúúca ámuháma íjycájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íñe meúwáábohíjycáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjto dsíjívéébeke Píívyéébe bóhiítsóné méííbúuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyetéehi. ¹⁰ Muurá ímiááné méííbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyetéehi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne.” ¹² Ahdícyane pámeere tsííñé míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyetéehi. Muurá tsáápiíye páme ávyéjuubéré íjycyaabe piáábohíjycá pámeekéré dííbyedi tsúúrámeímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúrámeímyé pájtyetéehi.” ¹⁴ Áronáa ¿aca múhdutú dííbyedi tsúúrámeíiyómé dííbyeke cáhcújtsómejívári? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejívári? ¿Kíátú waajácúiyómé teene dííbyedítyú íjycáné uwááboju múha diityéké úúbállémejívári? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóomejívári? Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbálléhíjycámej.”

¹⁶ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévare téeneri íícúvehíjycatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú néehíí: “Píívyéébeéj, ¿a íjycámé tsaate méuwaábori íícúvehíjycámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítyú íjycáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái mújyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúuca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíne Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúuca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítýú íjcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácútúne? Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri: Tsiíne míamúnáakéréjuco o pájtyetétsóneri ámuha menómíutááváne díityédívú mécayóbááváteé átéréejte ditye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíne dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnáa táñbúwá íjcyáturómé tsúuca tahñéjté ijcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee ijraéémudítýú Isaiaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítýúné míamúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénellii meke íhvéjtsóobe Píívyéébé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámúha múnáajpi Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóiyóóbejíí tsúucajátújucohjáa ihñéjté meíjcyañé íñéemeke. ³ Muuráhjáa Eriáúvú néehíí: “Píívyéébéj, díhjú uubáalle múnáake idsíjívétsóne díicúvé waijíné wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íñe apáábyteréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke nééronáa neébe: “Áronáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáatsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájýúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsómeícýá tsá díbye meke wájýúneri mepájtyetétýuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetétýóneri meíjýacunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Áronáa íjcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúuca pájtyetéme. ⁸ Áánetu dííbyé waajácúháámitu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítýú nééneé: “Píívyéébere díityé íjtsaméi mújtatsó ditye íajtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhcujsótuki. Aame muurá téhdupíyé icyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabííúvú néehíí:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne díityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu díityémá ímítýú tene íníjkévaki. ¹⁰ Óvi íjcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu ímítýuháñé díityéké mújtatsómé ímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabííúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúme tééné hóówari pájtyeténetu meííváne botsíí tééneri metsúúrámeíki. ¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítýú

meijcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjǎ́ awáá muurá dílbyeke meúráavyécooca éhniíñevu píááboíñe pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyátúrómeke o néehí: Ámuha éllévúu oke Píivyéébe wallóó ámuhakye dílbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéí o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsájyju múu íñe ámuhakye o úwáábóneri ímí ámuha meijcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhadú ímíjpyeté ípájtyetéki. ¹⁵ Muuráhjáa múúhakye múu íhvejsódú Píivyéébe méénúné hóowari tsíjtye múnaa ámuha meijcyarómé méímíbaavyé tsaímiyéjuco dílbyema ámuha meijcyaki. Aanéjǎ́ muurá muha dílbyema méímíbaávyécooca mébóhííteé tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome. ¹⁶ Muurá tsáooobíráutu pááaho meméénuho ímí néhajchíí páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkýé ímí néhajchíí páheere ímíhyeé. Áhdúu muurá méihde múnáajpi Aavaráaúvú Píivyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dílbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píivyéébeéjte íñe múhdumé dílbyeke mecáhcujtsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjte muha meijcyarómedítýu. Áámé cápayóóvéé ámuhakye díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píivyéébeéjte íñe muha meijcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meijcyarómé ehniíñevu ámuha meijcyane. Muurá múúhadítýú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdu ímichi tujkénúejte muha meijcyánéllíihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehí: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyarómeke íhvéjtsóne meekéréjuco díbye újcune diityé cápayóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tehdújuco múúhakye díbye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnéllíihye. Áámé cápayóóvéé ámuhakye újcube ímí dílbyeke ámuha mecáhcújtsónéllíihye. Aame téibúwá meijcyá. Mémitýájkímyeídí tééneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjte muha meijcyarómedi ídáátsóvétuubéré múúhakye íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámuhadí ídáátsóvéíyónejǎ́ ímítýú ámuha dílbyema meijcyáhajchííjyu. ²² Muurá Píivyéébe ímiáábé dílbyema ímí meijcyámema. Áánetu ímítýú meijcyámeke múhdurá íjtsúcunúube. Áánéllii ímiááméré meijcyaco tsúúcajáa ámuhakye díbye újcume. Ímí ámuha meijcyátúhajchíí tsáhájuco ámuhadí díbye íícúvéítýúne. ²³ Muurá tamúnáa ímíbaávyéhajchíí diityéké újcúíbye. Muurá píivyéetebe tsiíñe diityéké újcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsiíñe míamúnáa meijcyarómeke díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu cámaavédu. Aanéjǎ́ muurá tamúnáa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúíbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhakye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píivyéébe wáájácúratúné Críjtoj tééveri méénune. Áronée tamúnáa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsiíñe múnaa dílbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémitýájkímyeídíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóíbye dítye ípájtyetéki. Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraéémudítýú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóó diityé imítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó imíbájchoó ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu néene Píivýéébé waajácúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodiómú tsaríllé Críjtóo mepájtyeteíñe méénúné uwááboju téenej téeveri ámuha jodiómú meíjcyátúrómeké téhdure Píivýéébe ipiááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhakyé. Muurá mítyane múúhakyé wájuube múúhá íhdé múnáaúvukée íhñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéménúnéllii tsá íhñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipiáabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téenej téeveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ipiááboki. ³¹ Ááné boone téhdure ámúhadí ídáátsóvédu diityédí ídáátsóvéne piáábóibye ditye icyáhcuíjtsoki. ³² Muurá díibyeere Píivýéébe meke paméva míamúnáake íhvejtsó díibyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsaíhduré meke ipiááboki.

³³ Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panévaré wáájacuube muhdú meke tükévétsohíjcyáné mewáájacúíyonévú tsá méijtsaméí úújetétúne. ³⁴ ¿Mityá íjcyámé tsaate díibyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate díibyeye úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A íjcyámé tsaate tsíménevu ditye díibyeye ájcúnéllii tééné píaméí dibye piáábohíjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere díibyere Píivýéébe ípívyejtsóné díibyeye tájpiyé íjcyáhi. Ááné avyéjuube díibye. Ahdícyane metsu díibyeye maávýéjútso páijyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píivýéébé túkevéjtsójú pañe meíjcyane

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píivýéébe mítyane meke ídaatsólléneíllii ámúhakyé o néé díibyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díibyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame díibyeye meúraávye muhdú dibye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri díibyeye méduurúváiyáhi. ² Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjjiiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámúhá íjtsaméí ámuha mewáájácu tsaímíyé meíjcyáiyóné Píivýéébe ímilléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédu íjcyaaabe oke picyóó ámúhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámúhakyé o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévaré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámeí díibyeye icyáhcuíjtsóneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsíhíjvá íjcyane tsá tsáné wáábyutaré íjcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépiáábócatsíhíjcyáhi.

⁶ Áámekée Píivýéébere ímillédu meke ájcúneri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áánéllii tehdu nénehji méméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate íñá pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdújuco úúbállehíjcyáné díibyeye icyáhcuíjtsódú íjcyame. ⁷ Áhdure tsíjtyeke ipiáabóné píivyetémé múu ímíñeúvú piáabóhi. Áhdure iúwaabóné píivyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsoné píivyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke

ipíaabóné píivyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkëvejtsóné píivyetémé múu ímíñeúvú túkévejtsóhi. Idáátsómeke ipíaabóné píivyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

9-10 Ámúhakye o nées ámuha mewájújycatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájújycatsídyu. Áane máavyéjúúllejycatsí panévatúre. Ímityúneri íícúvetúmé ímíáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

11 Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píivyéébeke ámuha meíícúvéné wákimyéi.

12 Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmíwa néénéllíihye. Ícúbáhrámeíyóné múu íáábúcúne óóchévetúmé pájyuvaré ihjyúvahíjcyá Píivyéébema.

13 Áhdure tsijtye dííbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye píhntónéhjitu. Ámúhakye ááhívémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

14 Tsaate ámúhakye tsárílléromeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu díityé hallúvú píáábó táúmeí Píivyéébeke.

15 Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhíí. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

16 Mépíáábojycatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iiye íellevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítýá’ néétune. Múu pamévamáyé tsaahdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú páme ehniíñevu iwáájacúne.

17 Tsaate ámúhakye ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítyúne. Múu ímíáánéré meenú ímí ditye ámúhakye íjtsúcunúki. 18 Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbájcatsítýume. 19 Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhakye méénúhahjíí tsá múu íjyácunútú díityéké íáhdó íjúcúíñeri. Múu íhvejtsó Píivyéébere muhdú iwáájacúdú díityémá ímíbájhoki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhakye méénúmeke. Ehdu o nées Píivyéébe o íjcyáábe.” 20 Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhakye múnáájtsóromeke mépíáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye íadóiyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha díityéké tsaímíyé meíícúvéhahjíí muurá ílluréjucó ditye núcójpíveíñé ámúhakye íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píivyéébé waajácúháámitu. 21 Áhdícyane ímityunévú métájhátsámeídíñe. Múu ímíááméré íjcyáiyóneríyé tsúúrámeí ímityúné ámúhakye idyómájcótuki.

13

1 Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjujtéke. Muurá Píivyéébere díityéké pícyoome íjcyá patsíhíjvári. 2 Aame néene lléébotúmé muurá tsá Píivyéébeke ávyéjúúllétúne. Aane ehdu néemeke téené hallútú ícúbáhraímýé díitye ávyéjujte. 3 Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé díityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímíááméré meíjcyá muhdú díityé taúhbajúúné néhduú. Áíjyu ímí ámuha méíjcyááhi. 4 Muurá Píivyéébere pícyóó díityéké téénevu díityé túkevjtso pañe ímí meíjcyaki. Áánéllíi ímityúné méénuhíjcyámé díityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanúítýuró ímityúné

méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyējuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhráiyóné apííchoríyé ávyejúúllétúne. Múu avyējuullé diityéke muhdú Píívyéébeke maávyējuúllédú dííbyeré diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Ááne ìná néétuméré mááhdohíjcyá méiíñújí avyējuúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyáné Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevýtso pañe meíjcyánéllíihye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáábyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake píáábó táumeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjunte meke áhdotsóné múu diityéké íávyejúúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú íñáhjíhenúné áhdótumé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke mewájýúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájýújcatsíñe. ⁹ Muurá dííbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítýne. Tsá múu dsíjívétotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímítýúneri úmúúpívyetúne.” Ehdú Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiíñe íllu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wájýú muhdú u wájýúmeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiááné pamévake mewájýume tsá mújýú ímítýúné meméénúítýuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllii metsu meíjcyá téñbúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúuca muurá píhíne mepájtýetémé tsíhdyuréjuco meímíbaávyeíñe. ¹² Muurá ímítýúné meícyahíjcyáné tsúuca níjkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúráméi muhdú ímí meíjcyáíyóneri téénetúréjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévatúré ímiááméré meíjcyá ímítýúnetu menéétsámeítýuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné íhdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómítáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívréjuco meíhvéjtsáméi díbye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímíllédú meíjcyane.

14

Tsá meíhjíyúvátýuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtSORómé ímí dííbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjájcatsítýú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma. ² Muurá íjcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu íjcyámé tsíjtye Píívyéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchoré májchome. ³ Aane panévaré dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsíjtye ténehjí dóótune. Áhdure panévaré dóótume tsá múu íhjíyúvatú panévaré dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wájýú téhdure íhñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsíjtye úráávýeneri meíhjíyúvaki? Óvíi íhdyu dííbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáíjyú múúne ímí íjcyáme, ¿mítýá tsáhaáj? Muurá íhdyu dííbyere píívyété diityéké ípiáabóné ditye ímí íjcyá muhdú íjcyáíyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojí dííbyeke idyúúrvahíjcyáné éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu íjcyámé tsaate pajcoójívaré idyúúruvane ímí

ijtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi íimíllejcoójí dííbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcooji duurúváhi. ⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhií. Áanetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevène májchó íjcyáróné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dóó hallúvu. Áaneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó dííbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke picyóó dííbyeke mebohówájtsoki. Aame médsíjívé dibye ímilléjyju. ⁸ Muurá mebohíiné hajchótá méijcyá dííbyé hójtsiri. Aame medsíjívécooca téhdure tsá kiávú dííbyedítú mepéétune. Muurá dííbyemáyé méijcyá dííbyeéjté meíjcyánéllíihye. ⁹ Téénéllíihyée muurá Críjto dsíjíveebe tsiíñe bohííhi. Aabe muurá téhdure dsíjívétuméi dííbyé cahcújtsó múnaa íjcyámé avyéjuube. Áhdure dííbyé cahcújtsó múnaape íjcyame tsúúca dsíjívéjúcoómé avyéjuube dííbye.

¹⁰ Aanéjii tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtsó múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néétune. Muurá pámeere méphicyáávee Críjtodívú dibye meke íñéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táumíwávú ímíhmóúbáne oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere meúúballeé dííbyeke muhdú meícyahíjcyáne meke dibye díllóijyju.

Tsá ménahbémuke metútávájtsóityúne

¹³ Áánéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímiááméré meíjcyá ménahbémú Píívyéébeke cáhcújtsónetu diityéké metútávájtsótuki. ¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévare medóórone muhdú néétune. Áronáa tsaate panévare medóóne ímityúné ijtsúcunúme óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótumeke ámuha medóóneri metútávájtsóhajchíi muurá tsá ámuha diityéké mewájujutúne. Áánéllii múu tēibúwá íjcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájyuri Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehjújúcooro néérone ámúhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívú. ¹⁷ Muurá Píívyéébe avyéjujte meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúráméítyuróne. Téhdure métsúúráméiyá dibye Íapííchó mépañévú pícyóónej tééveri ímíjyuuri tsaimíyé meíjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píívyéébe ímí ijtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí ijtsúcunúhi.

¹⁹ Áhdícyane métsu dííbyeéjté meíjcyame mepíáábójcatsíyóneri métsúúrameí tsaimíyé meíjcyame dííbyeke meúráávyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámúhá nahbémú dóótunéhjí Píívyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsótuki. Tsáháturo dooháñe ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné ijtsúcunúné médohdí ditye íiténáa diityéké ámuha metútávájtsótuki. ²¹ Áánéllii tsá ditye dóótunéhjí medóótyuróne. Áhdure tsá maadóityuró ávyéjpacyoné diityéké metútávájtsótuki. Panévare ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúítyuró Píívyéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávájtsóiyónéllíihye. ²² Áanetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújucoo ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa

ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá ííne imíjyaú méijjcyá ímityúnetu menéetsámeityúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúroné idyóhachíí tsúuca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné meíjtsúcunúroné meméénúhachíí muurá tsúuca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúuca ímí Píivýéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsoromé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímííneúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúráméityuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhniíñevu ímí Píivýéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píivýéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úúhívatémé óhdíjyuco úúhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivýéébe caatúnútsóhíjcyá meke tene úwáábónej téeveri óochévetúmé méitsohíjcyá ííne imíjyaú dííbyema meíjcyáiñe. ⁵ Muurá piivýéteebe meke ipíaabóné mávaríjchojúúné maábúccuki. Aabe ihdyu óví ámúhakye píaabó ámuha ímí meíjcyá panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejútsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímiáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímííneúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píivýéébeke máavyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé múnáaúvuke Píivýéébe néhdújuco Críjto tsáane muuha jodíómuke ipíááboki. Áanetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímiááné díbye méénune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyáturómedi ídáátsóvéne díbye ámúhakye pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjutsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyáá jodíómú íjcyátúróme pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiíñe nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsamééré Píivýéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsítsihdyu nééneé:

Pámeere panéva íñújíne múnáa máavyejújtsó Píivýéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píivýéébe tükévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

Itsaíj tsiiménémúháábedityú íjcyáiilbye tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúróme avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Áhdícyané óví Píivýéébeke ámuha mecáhcujsómeke ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne téeveri ímí dííbyema meíjcyáiñe ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbému mewáájácúnéllii mepíáábócatsíhíjcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsíhíjcyáne. ¹⁵ Aane íñe íhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe ámúhakye o néé ámuha maábájíívétu muhdú Píivýéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámúhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu

múhdurá o néeróóbeke Píivyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwáaveebe ámúhake jodiómú íjcyátúrómeke o úwáábo Jetsocrijóto tééveri mepájtyetéíne méema díbye méénuné uwaáboju. Aane táwákimyéí íjcyaaabe ámúhake o úwáábohíjcyá Píivyéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dííbyé Apííchoj tééveri ámuha meímíbáavyémeke ímí íjtsúcunúíbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocrijótoéjpi o íjcyaaabe Píivyéébeke o íícúvéneri o ímíjyúúhíí. ¹⁸ Muurá tajtyééveri méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha jodiómú íjcyáturómé mecáhcújtso dííbyeke. ¹⁹ Ehdú o méénuhíjcyá panévaré dííbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúúca pahúllevaré o úwáábohíjcyá Crijóto méema mepájtyetéíne méénune Jerotsaréetu Iríicó iñújívújuco. ²⁰ Aane o imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áánéllíi tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate uwaábohíjcyátsíhji múnáake. ²¹ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedítýú íjcyáné uwaáboju il- léébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

²² Ehdú íñe tsaate múijyúikyé Crijótodítýú íjcyáné uwaáboju lléébótúmedi o íñjívénéllíi tsá o píivyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. ²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmítyóneri o íjyáacunúhíjcyaaabe tsúúca o níjkévá íllé iñújííne múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iñújívú o péécooca ámúhake o aahíveíñúúhi. Átsihdyu o péébeke óvíi ámuha oke panévatúré mépiáabó ímí o úújetéki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí o úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújícúri íjcyáné cahcújtso múnaa piáábóne dsíídsidívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyánéjcutu ípiaabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodiómudítýú teene pajtyeté uwaáboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllíi tehjújuco diityéké dítye panévatúré piáábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óvíi teene dsíídsi Jerotsaréevu o pícyóhjéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhake o aahíveíñúúhi. ²⁹ Muurá o waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Crijóto meke piáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocrijótoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píivyéébe Apííchó meke piáábóneríye. Áánéllíi ámúhake o néé táhallúvú dííbyeke ámuha piáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájsótu téhulle Jodéa iñújíríi íjcyame. Áhdure métáuméí diitye Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa hallúvú ímí dítye íjtsúcunú diityé éllevu dsíídsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píivyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhake piááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Ehdú teéne.

16

Páávoró pítyajcóne

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiya íjcyáné cahcújtso múnáake piáábohíjcyalle ámúhake aahívéteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame

mewájýjcatsídyu. Ááne mépiááboco ímíñeúvú panévaturé ííne tájpi dille íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ipiáábóné tsanéjcvu téhdure oke piáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhake o néé Piritsíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke piáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetétsomútsí ápichó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodiómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá iññúji múnáadítýú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maariake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyálleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha mejjcyámútsikye. Diityétsíhýjáa táihdéjuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí ijtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiriake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeíbyeke Etaákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsítso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpíke Tripóótsama téénere Píívyéébe uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida tééné wákímyeí méénuhíjcyálleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópoke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsííjuke idyé ó duurúvá ávyeta waháródú o ijtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíicritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóóriaa, Neréoke íñáállemaa, Oríípa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyáné cahcújtso múnáa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájýjcatsíñe méduurúvájcatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téíibúwá mejjcyá eene múhdurá íjtsaméi nééme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewááajácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú pííhitúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu nééme Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvetúne. Muurá iiye tsaímíyé íjcyáíyóneriyé tsúúrámehíjcyáme. Aame pánehjídú íhýjyúváneeri íllure mútátsohíjcyá ímí wááajácútúmeke. ¹⁹ Árónáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Áánéri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúcunú ímíáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámúhá pañévu pícyóó ámuha tsaímíyé mejjcyáíñe íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhake díbye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake piáabóhi.

²¹ Téhdure ámúhake ó úúballé táwákímyéityu oke piáábohíjcyaaabe Timotéó ámúhake dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnáa ámúhake duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíípatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámuhákye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámuhákye duurúvá dííbyé jari o íjcyaaábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámuhákye duurúváhi. ²⁴ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámuhákye ityúkévejtsóné ímí ámuha meúraávyé Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhákye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ñnéikyé ípívyéjtsótúnáa díbye pítyájcámeíñé tsá íhdé múnáaúvú wáájácutúne. ²⁶ Árone tsúuca dííbyé ihjyú uubáalle múnaáhjáa néhdújuco panéva íñújñe múnáake úwáábómeíñé ditye icyáhcújtso dííbyere Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri múijyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

1 CORÍNTIO

Tujkénú Coríntori Íjcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávororo o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhtsi mécaatúnú ménahbe Tsójténémá elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnaa pámé avyéjuubéré íjcyáábeki íjyácunúhíjcyámé wáábyuta téháámi. ³ Aane óví Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj tééveri Píívyéébe píaabóne

⁴ Páiyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ámúhake dibye píáábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dííbyema ímí ámuha meíjcyáne j tééveriyé Píívyéébe ámúhake píaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ímiááné íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúcunúhi. ⁷ Áánélli dibye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyaa Píívyéébe píáábójú pañe. ⁸ Áámeke ámúhake téhméiíbye éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé íñetú menéétsámeítýu Máavyéjuube Jetsocríjto tsáacooca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímiááné meenu íñéhdúú. Aabée tsúúca meke ujcú Ílli Jetsocríjto Máavyéjuube íjcyáábema dííbye avyéjuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnaa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhake o bóijcyú ámuha metáhjácatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi. ¹¹ Ehdu ámúhake o néé ámuhává meúhbácatsíhíjcyáné oke Coroéémudítýú tsaate úubállénélliíhye. ¹² Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánétuvá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Péedoróéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcameíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuha wájyuri páwachékevu oke ditye iwátyétyéhckui? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtsojtsámeíhi? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámúhadítýú o tsójtsojú Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtsoné boóne. Áánélli o téhdujtsó Píívyéébeke. ¹⁵ Aane tsá múha nééítýuro támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtsojtsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyú tsáhájuco muucá o tsójtsojúcootúne. ¿Íhjáa mityá o tsójtsojá? Tsáhájuco o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke picyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke pícyoobe mépée mepájtyetéíñe dibye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsaméítýuré o

újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénuca dibyée páwachékevu dsíjívéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

Píivyéébe Críjtoj tééveri úújetsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú álliuré teene meké ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áanetu ihdyu mecáhcujtsómé mepájtyetéímyedívú tsá tene álliu íjcyatúne. Muurá Píivyéébé íhtsútú teéne. ¹⁹ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnaa iiye ipájtyetétso méíyóneri tsúúrámehíjcyámedítúyú ó waagóó téené íjtsaméi. Ehdu ditye íjtsámeyóné óhdivu atéréenére. Ehdu muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íínetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévaré íjtsámeyíñe? Áhdure ¿íínetú píaabóné ditye páhdúvaré úwáábócatsíhijcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímiááné íjcyaróné Píivyéébedívú atéréene. ²¹ Aabe muurá íñá túhúúllébejíí waajácu ehdu míamúnaa iiye páhdúvaré íjtsámeyómé pájtyetéítyuróne. Áánéllihyé muurá pícyoobe íñe míamúnaa állíuri díllóhíjcyané uwááboju cáhcujtsómé téénej tééveri ipájtyetéki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píivyéébe méénúráítyuróné méénune íájtyumíné botsíi icyáhíjcyatúne téené uwááboju. Áanetu gríéégomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévaré iwáájacúne.

²³ Áronáa ihdyu muha ímiááné íjcyane méúwáábohíjcyá dityée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítúyú íjcyané uwááboju. Árone tamúnaa ítsúcunúhíjcyá íllure tééneri muha diityéké memáváríchóhíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúme nehíjcyá álliuré íjcyane íínetú meke píáábotúne.

²⁴ Áronáa tsúuca tsaatéké diityédítúyú Píivyéébe újcume waajácu dibyée íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóne. ²⁵ Aabe Píivyéébé íjtsaméi míamúnaa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá diityé íjtsaméi úújetétúne. Áhdure díbyeke íhtsúuvúdu ditye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáa méíjtsúcunu, ámuúha táñahbémuj.

Muuráhjáa meke dibye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúme íjcyatúne. Ujhéméré muurá diityédítúyú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdííwáallehíjcyáromeke újcuube mejtééveri diitye íhtsutúme waajácu múnáake íñúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdííwáalléromeke újcuube meke dibye íhtsútújtsóné líííñévú diitye íhtsutúme íjcyarómé ílluréjuco ídáátsonúki. ²⁹ Téhdurée tsá ííneri memítúyájkímeyéítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu díbyere Píivyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjé meíjcyaki. Áánéllihyé díbyeke pícyoobe meke dibye ímiá tujkévejúvú íajcuki. Áhdurée díbyej tééveriyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyetéki. ³¹ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímítúyájkímeyéíñe ímíllémé múu mítyajtsó Píivyéébekére.”

2

Críjtodítúyú íjcyané uwááboju

¹ Ámuúha táñahbémuj, muuráhjáa íñe Críjtodítúyú íjcyané uwááboju ámuúhake o úwáábócooca tsá o íhjúvahlíjcyatú íhtsútúúnécóbaúvu.

² Téhdurée ámúháj piine o íjcyabe tsá tsíñéhjiri o wátyánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhake o úwaabóné dityée páwachékevu wátyétyéhcúúbédityú íjcyané uwááboju. ³ Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mityáhmitya’. Ídátsohrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbére. ⁴ Aabée tsá ámúhake íhnáhó o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityúré iújúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedityúré tsáané íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllii dííbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáhori ámúhake piáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméí ámúhake piáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú Íapííchó meke wáájácutsóne

⁶ Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá ííñújiri íjcyané míamúnaa íavyéjurtémá wágóóóvéimye íjtsaméí muha meúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe pane iwáájacúdú íjcyabe míamúnáake ipájtyetétsoíñe tsúúcjatújuco ííñují ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítýájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa dííbyé pityájoju néene muurá tsá tsáápúbaré wáájacutú íñe ííñújiri íjcyané avyéjurtédityu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátyétyéhcúityuró avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíívané Píívyéébe méénune dííbyeke ávyejúúllémé wáábyuta. Áanéllii tsá múha úúbálléityuró muhdíívané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dííbyere Píívyéébe waajácutsó mépañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri. Muurá páneere dííbyé íjtsaméí Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméí. Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú meíjtsámeíñe. Ahdu Píívyéébe íjtsaméí apááñeré Íapííchó waajácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke ídaatsólléne téénej tééveri mewáájacu muhdú díbye mééma méénune. Tsáháa tsííñe apííchó díbye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbálléhíjcyá tsúúca dííbyé icyánéjúcúje muha meíjcyámeke dííbyé Apííchó túkéjtsódújuco. Tsá míamúnáá íjtsaméí muha meúúbálléhíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébe icyánéjúcúje íjcyatúmé tsá cáhcújtsotú díbye Íapííchoj tééveri meke túkéjtsóné ténejúcúje íjcyátúnéllíihye. Áanéllii íjtsúcunúmé állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyaméré méwaajácú dííbyé icyánéjcu. Áanetu dííbyé Apííchó ípañe íjcyatúmé tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu néeneé: “¿A ijcyámé tsaate Píívyéébe íjtsaméivu úújetéme? ¿A ijcyámé tsaate dííbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dííbyeéjté muha meíjcyame méwaajácú Críjtó íjtsaméí.

3

Píívyéébe wákimyéí méénúmeíñe

1 Ámuúha táñahbému, muurá Píívyéébeke úraavyémé dííbyé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádú tsá ámuúhake o úwáábotú dííbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíhye. 2 Áánéllíhýe muurá ítyuhúútútsíhíjré ámuúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsííju majchótú ájcútulle ímujpáñetúréi ñóhñótsóhíjcyádu. Aamée ámuha tsá téjyju mepíívyetétú uwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútútsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi ícyoocápi. 3 Téénéllí muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomíutáávácatsíhíjcyáhi. Ehdú múhdurá ámuha meítsámeíhíjcyánéllí muurá ámuha méjcyá Píívyéébeke wáájácútúmé íjcyadu. 4 Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté méjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdú ámuha múhdurá médárrívémeíhíjcyá íhdícyame íjcyadu.

5 Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá díibye Apóóro? Áánerá Píívyéébe #cúve múnáajtétsíyé muhtsi méjcyamútsí téénevúu múhtsikye díibye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsi wákimyéjyucó íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítúyú íjcyáné uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujsóhi. 6 Ópée muurá ímichi o úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméné mebájtsođu. Aanée díibye Apóóro éhnííñevu tsííñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchóhíjcyádu. Aane muurá díibyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujsómé dííbyé uwááboju eene mebájtsoné díibyere píívyétsohíjcyádu. 7 Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure díibye eenée táuwáábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá íhdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsohíjcyámé dííbyé uwááboju. 8 Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwáábó cámahjácoóbema muhtsi tshdúré tsané tujkévevu. Árónáa íhdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsi tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhíjcyádu. 9 Muurá ámuha úmíhédú, téhdure jahdu. Ááné aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákimyéi múnáajtétsí muhtsi méjcyamútsí ámuúhake meúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. 10 Muuráhjáa meke iwájyúnéllí oke pícyoobe páñétúejpi jáháñé wákimyéi múnáajpídyú o néébe dííbyé uwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhájúné mewádúhcútujkénúdu nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjucó teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjucó táuwáábó éhnííñevu úwáábohíjcyámé íhdyu óvíi téiibúwá úwaabóhi. 11 Muurá íjcyabe tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhájúnétu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsíjpi íjcyane. 12 Áánéllí múu ímíñeúvú dííbyé wákimyéi meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjitu óórotu, imíwu nééne newáyúúnetu, tsítsíiné uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsíjtye méénúiyá 'tsucátsúcá' íjcyatúné úméhewáánee, úméhécóónee, ajíi, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjitu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjitu méénuubédu. 13 Muurá jaa ímichi apíhájúnétu éjkedu néébedítúyú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúméí Píívyéébe teene mééma ímbájchócoóca. Ímíá wákímyéi meméénuhíjcyáné cóévaá éhne múúne cóújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjucó cóévádu. 14 Muurá ímí tééne wákímyéi meméénuhíjcyámé íáhdó méújcuúhi. 15 Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá íáhdó meújcúityúne. Arónáa

ihdyu mepájtyéteé tsúuca dííbyeéjtéjuco meijcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meijcyame dííbyé dururúvájádú menéémé pañe dííbyé Apííchó Ijcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúuca díbye ímíbajchomé metútáváávéhajchíí illuréjuco meke díbye íñe íñújitu wáágóoíñe.

¹⁸ Áánéllii tsá múu állímyeítúne. Tsaate íñújíene iwáájacúhahjchíí múu ijcyá ídaatsóméré ñná wáájacútúmeúvúdú ímiá waajácu múnaa ámuha meijcyaki. ¹⁹ Muurá íjje ne mewáájacúné Píívyéébedívú atéréene. Muurá dííbyé waajacúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe tééneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” ²⁰ Téhdure tsiíñe nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméi Píívyéébe waajacú atéréene Ijcyane íñetú díityéké piáábotúne.” Ehdú nééne Píívyéébe waajacúháámitu. ²¹ Áánéllii tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyeíturóne. Téhdure tsá dííbyedi memítájíkmíyeyíturóne. Muurá páneere íñújiri Ijcyane mewáábyuta. ²² Muurá meke piáábohíjcyaaabe íñújiri meijcyané hajchóta. Téhdure meke piáábohíjcyaaabe medsíjívémé ímí meijcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, Ijcyámeke múúhake picyoobe ámúhake muha mepiááboki. ²³ Aane tsúuca méijcyá Crijó Píívyéébeéjpi Ijcyáábeéjete.

4

Uwáábojte úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha mewáájacú ídátsó ámuhádúré muha menéérome Crijó wákímyéi múnaa meijcyane. Muuráhjáa múúhake picyoobe Píívyéébeé muhdú meke ipiááboíñe pítyájcámeíñe uwááboju muha meméénuki. ² Áánéllii tééne wákímyéi máhallúri Ijcyane ímíñeúvú meméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema muhdú o ícyahíjcyané oke menééiyóne. Tsá muurá o némeíturó muhdú o ícyahíjcyáne. ⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajacú muhdú o Ijcyane. Áronáa ihdyu ó waajacú táhallúri ímityúné Ijcyatúne. Ároobe tsá o némeítú ímiáábé o Ijcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Crijó wákímyéi muhdú tsaate méénune múhdurá díityédívú íjtsúcunútúne. Óvíi ihdyu pañetu tsaabe muhdú dííbyé wákímyéi meméénuhíjcyané meke íñeékíí. Áijyu ihdyu muhdú mewákímyeíñe meke téhdújtsóíbye Píívyéébeé.

⁶ Aane íñe muhdú muhí Apóóroma meícyahíjcyané ámúhake ó úúballé tehdu ámuha meijcyá tsíñehji íjtsámeítúme. Tsá múu tsaatékéré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdívalletúne. ⁷ ¿Aca múha meke picyóo tsíjtye ehniñevu meijcyaki? Áhdure ¿aca ñná méhdi Píívyéébe piáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébe piááboriyé méijcyáhi. Ááneri tsá memítájíkmíyeyíturó méíhñáhoriyé meijcyáneríjívári.

⁸ Ámuháubá méijtsúcunúmei Píívyéébe icyánéjcutu íñe ímíjyaúréjucó ámuha meijcyane íñetú vííotúme. Áane muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíícúvetúne. Ímiááneiyó ihdyu ámuha ténejcútú meíhtsútuuvéné ímí tсамéhjí meijcyaki. ⁹ Píívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké picyóo ávyeta ídáátsojte muha meijcyaki. Aane muha méijcyá ídaatsóné éhne múúne dítye dsíjívétsoímyé Ijcyadu. Áámedi

múúhadi míamúnáama níjkyéji múnaa ullévenúhijcyáhi. ¹⁰ Muurá íñe Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítýú ménehíjcyá átéréejte ñná wáájácútúmé muha meíjcyane. Ááne ámuháyé meíjtsúcunúmeí íhtsutúmé ámuha meíjcyame ímí tehdújuco dílbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnaa múúhake ávyejúúllétúmé ámúhakyéré ávyejúúlléneri ámuha mémítýájkímyeíhijcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha ídátso múúhá ajoyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áamedi míamúnaa ícúbábrahíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvo mewákímyeíhijcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnaa páhduvaré idyáíívémedítýú nehníwu íhjúvaróné muha maáábúcúne ímíjyuuríyé meíhjúvahíjcyá díityéma. ¹³ Ehdu múúhake ditye dáríívéronáa ímiááméré muha meícyahíjcyáhi. Ároné pañe icyoocápi múúhadítýú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámúhake o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámúhake ó úwaabó áátsímédú ámuha menéémeke o wájuúnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámúhake Críjtodítýú íjcyané uwaáboju úwáábóromédítýú ó íjcyá ámúháj caanídyú o néébe ímichíí táuwaábori ámuha dílbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíhye. ¹⁶ Áánéllíí ímíñeúvú o íjcyadu meíjcyá.

¹⁷ Muurá tájtsíménédú néébe Timotéó ímiáábé íjcyáábeke ó wallóó ámuha éllevu. Aabe óvíí ámúhake úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané o ááhívehíjcyátsíhí cahcújtsó múnáake. ¹⁸ Áronáa ¿íveekí ámúhadítýú tsaate múhdurá dáríívémeímíyé mítyákímyeíhijcyáhi? ¿Íhya mítyá íjtsúcunúmé ámúhake tsííñe o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajchíí lléváhréjuco ámúhake o ááhívetéíñe. Áíjyu ó waajácuú ñná ditye méénuhíjcyané eene ‘mítyáhmítýá’ íhjúvahíjcyáme. Tsá ímyéénutúnéré ditye íhjúváiityuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébe avyéjújete meíjcyatú pevénéré meíhjúváne. Apáámyéré ihdyu dílbye íhtsúturi íjcyame téénéejte íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhake ellévú o úújetécooca o túkévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mítyá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

5

Ímityúne tsaapi méénune

¹ Muurá ó waajácújucoó tsaapívá ámúhadítýú tsííjúdúllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Ááneréi íjcyáronáa ámuha mémítýákímyeíhijcyá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáne íllure múu kímoovéme. Muurá tehdíívané ímítýú méénukeke ámuha meíjchívyétsóiyá ámúháj píñétu. Tsáhájuco ámúhama ditye píhcyáávéityuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúuca ó waajácú muhdú meméenuíñe dílbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne meíjchívyetso dílbyeke. Aane téhdure ámúhake ó nahbénuú táíjtsaméiyi. Áábeke meíhvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbábrámeíñe níjcaúvú ídsíjive Máavyéjuube Jetsocríjtó tsííñe tsáácooca díbye ípájtyetéki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáne ímémítýájkímyeíñe múhdurá ámúhama tene pájtyénáaaca. Muurá

hariínallíjyú metátsájcóné pañévu áyánéwu téené ooríchetu mepícyooróné páneeréjuco óoríchóne. Ahdu néene muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke ñná menéétúhahjíí pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllíi ílluréjuco dílbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíáávyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáuúdu néébe ipájámeíñe ícúbáhrámeí mewájyuri mepájtyeteki. ⁸ Áánéllíi metsu ímiááméré méijcyáne meúráávyé tsaímíyé dílbyeke. Ovíjyacoóné átérééne íjtsaméí méhdityu bóhówaúcunúhijcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dílbyé ihjyu ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámuha élleu o wállóháámí pañe tsúúca ámuéhakye ó úwaabó ámuha menáhbevájúcóótu íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámedívu. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámuéhakye o bóíjcyutú ámuha meíhjuvájúcóótu díitye ímityúmema mítyane íéhnéváyóneri tsúúrámehíjcyámee, naní múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, íhdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu nééróméj píine mépiivyété méijcyane tsají hallúríyé díityémá méijcyánéllíiíhye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámuéhakye o néé eene ‘cahcújtso múnáa muúha’ néérome íhdícyáméhjíma idyómácócatsíyónee, éhnííñevúré íéhnévarónee, níjcyotájteke ícyáánívarónee, tsíjtyedi íhjúvarónee, íllíyícyáverónee, íñáníyónee, éhdune méénuhíjcyámedívu ámuha menáhbevájúcóótyuróne. Áhdure tsá ámuha díityémá memájchóityuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o íícúvetú cahcújtso múnáa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyáneri. Óví ihdyu Píívyéébere díityémá teene ímíbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnáa méíitéiyá ámuhádítyú múhdurá dáríívémeíhíjcyámeke ámuha meíjchívyetso ámuháj píinétu.

6

Cahcújtso múnáa ímityúné ímíbáchócatsíyóne

¹ ¿Íveekí ímityúné ámuha medáríívéjcatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnáa íjcyatúné ímíbájchojté élleu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnáa meímíbáchócatsíhíjcyatú ténehjí? ² ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso múnáa méijcyame dílbyeke cáhcújtsótúmema muhdú dítye ícyahíjcyáné meímíbájchoíñe? Aanéjíí muurá ámuha mépiivyété ámuháma pájtyenéhjí ámuháyé meímíbáchócatsíñe. ³ Áhdure muurá níjkyéjí múnáa íjcyarómema muhdú dítye ícyahíjcyáné meímíbájchoóhi. Aanéjíí muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnáa meímíbáchócatsíñe. ⁴ Áánáa ¿íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnáa íjcyatúné ímíbájchojté élleu ímityúné ámuha medáríívéjcatsícyooca? ⁵ Ehdu íñe ámuéhakye o néé ámuha téeneri menúcójpívéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle méijcyáné cahcújtso múnáadítyú tsaatéuba íjcyatú teene ámuháma ímíbájchóiyóme? ⁶ ¿Íveekí ámuha páhduvaré medáríívéjcatsíñe cahcújtso múnáa íjcyatúme élleu mépehíjcyá dítye ámuháma teene ímíbájchoki?

⁷ Ehdu ámuha medáríívéjcatsíñetu ílluréjuco ámuha metútáváávehíjcyáné ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyérónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maáábúcuíhíjcyatú ámuéhakye tsaate íuhbarónee, íñáníyónee, dáríívéne? ⁸ Tehdu ámuha méijcyáíyótsihvu ¿íveekí díityéké ámuha mépiámeíhijcyáhi?

Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha meijcyarómé illure métútávátsócatsihijcyáhi.

9-10 ¿A tsá ámuha mewáájácutú ímityúmé Píivyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñúmeídíñe. Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsihijcyáme, níjcyotájteke cáánivahijcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsihijcyáme, tsamééré walléémú dómácócatsihijcyáme, naní múnáa, mítyane iéhnéváiyóneri íjyácutúhijcyáme, líiyicyáve múnáa, tsíjtyedi ícúbáhráhijcyáme, tsíjtyedítú nehníwu íhjuvuhijcyáme, éhdume muurá tsá Píivyéébé avyéjéjte íjcyatúne. ¹¹ Ehdúu muurá tsaate ámúhadítú ícyahijcyáhi. Árómekée Píivyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúúca dííbyé Apííchó ímíbájhómé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehí: “Mépiivyété panévare meimilléné meméénune.” Ihdyúhde tehjúúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áanéllíi tsá ténehjívú metáhjátsámeítúyuróne. ¹³ Muurá ímiáané majcho íjcyá téene tájpi meijcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá íjcyáiñé téene tájpi meijcyájúcoóityúne. Tsáháa Píivyéébe meke ípívyéjtsotú meimillédú ihdícyáméhjima medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsóobe íhñéjé meijcyame dííbyé túkevéjtsójú pañe meijcyaki. ¹⁴ Muurá Píivyéébe ípívyetédú íjcyaae ñhnáhoori meke bóhñtsoó tsúúca medsíjívérómeke Jetsóokée íbóhñtsódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíyóné tsúúca Críjtoéjé meijcyame nahtsíwamééwake medómajcóné? Tsáhaá. ¹⁶ Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajhíí tshahécoréjucó dityétsí íjcyane. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tshahécoréjucó dityétsí íjcyáiñé tsáápiye íjcyáiyódu.” ¹⁷ Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhjujtsómé méijcyá dííbyeéjteréjucó.

¹⁸ Ahdícyane óvíjyacóóné ihdícyámema ámuha medómácócatsihijcyáne. Ílluréjucó méihvété téénetu. Muurá íjcyané tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcutúne. Áanetu íñe méjpiíyí ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávátsámeíhi. ¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájácutú Píivyéébeéjé meijcyámé pañe tsúúca dííbyé Apííchó íjcyane? Aane tsúúca ámúhá pañe íjcyame tsáhájucó ámuha meimillédú medárhívemeítúyuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píivyéébe mééma mepájtyetéíñe meenu Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áanéllíi metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaímíyéjucó meijcyaki.

7

Metáábávájcatsícyooca meijcyane

¹ Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhneé taélleву ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímiáané ímí tehjúúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné íjcyanéllíi téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityáíjvábema múu ímí íjcyáhi. ⁴ Aane tsúúca ájyúma íjcyalle tsáhájucó ímíllédú íjcyatú dííbyé wáábyutálleréjucó íjcyanéllíihye. Téhdure dííbye ájyu tsáhájucó ímíllédú íjcyatú tsúúca díille méwá wáábyutááberéjucó íjcyanéllíihye. ⁵ Aamútsí idyómácócatsihijcyané tsá íhvéjtsóítúyuró Naavéné téenej téeveri díityétsíkye

tsíñejcúvurējuco íbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsájyju íhnáhó Píívyéébema íhjúvávacooca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóiyomútsí teéne.

⁶Ehdu íñe ámúhake tsánejcúvú o nées okée ámuha teene medíllónéllíihye. Áronáa tsá ámúhake o táúhbatú ámuha metáábávájcatsíki. ⁷Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátumé, tájívátumé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe páhdváré meke ípívyéjtsónéllíi tsaate píivyeté iyie íjcyane. Áánetu tsíjtye tsá píívyetétú iyie íjcyane.

⁸Áánéllíi íyíejte íjcyámema pámeere pííbájyujtéké o nées táábávájcatsíyúmerējuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹Áronáa ihdyu iyie íjcyane ípíívyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí téeneri íícúbáhrámeítyuki.

¹⁰Áánetu tsúúca tájívámé walléémú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píívyéébé táúhbaju nééhií. Tsá oore ámúhake o néétune. ¹¹Áronáa tsájyju múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímytú tsíjpiikyéréjuco dille tájíváne. Áánetu tsiíñe ityáíváné ímílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹²Aane ícyooca Píívyéébé táúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámúhake o nées tsaapi cahcújtso múnáájpi taaba cáhcújtsótúrolle ímí dílbyema íjcyáhajchíí tsá díbye dílleke íhvéjtsóityuróne. ¹³Áhdure tsáápille cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótúroobe ímí dílléma íjcyáhajchíí tsá dille dílbyeke íhvéjtsóityuróne. ¹⁴Muurá ímíbáávyéiyóobe dille ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímíbáávyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócatsíhajchíí tsájyju múúne ítsíime ílluréjuco tútávaavéne. ¹⁵Aane ihdyu cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótuube dílleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtso múnáajpi ájyú íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metáábávájcatsímyema meíjcyane. ¹⁶Muurá tsá mewáájacutú cáhcújtsóllé taji dille íjcyadu cáhcújtsóíhajchííjyju. Áhdure tsá mewáájacutú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcujtsódú cáhcújtsóíhajchííjyju.

¹⁷Áronáa ihdyu óví muhdú pamévare méjcyá Píívyéébé ímíllédú meke pícyohdu. Áánéllíi óvi tehdújuco tsaate íyíejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate mewámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá dítye tehdú íjcyaki. ¹⁸Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píívyéébe újcúhi. Áhdure tehdú méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. ¹⁹Muurá tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apáañéré muhdú dílbyé táúhbajúúné néhdu meíjcyane ímílleébe. ²⁰Áánéllíi Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénújyju muhdú meíjcyaduré múu íjcyáhi. ²¹Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dílbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyácunútú díityédítýú íjchívyéiyóneri. Áronáa ihdyu múu ípíívyetéhajchíí díityédítýú íjchívyéhi. ²²Muurá tsíjtye hójtsí pañe íjcyámema tsíjtye hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píívyéébe újcume tshdúré íjcyá dílbyejte. Aame tsaméhjí

ijcyá Críjto ñcúve múnaa. ²³ Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe mééma meenú mepájtyetéíñe. Áánéllii tsá múu míamúnáá íjtsaméí cáhcujtsójúcootúne. ²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñerí íjyácunútúne. Óvi ihdyu Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénújy muhdú meíjcyaduré meíjcyame dííbyeke méúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íñe ámúhakye ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábavátumé íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píívyéébe tsá muhdú meke néétune. Árónáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o nées ditye táábavájcatsítúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o úráavyeebe ámúhakye o nééhií. ²⁶ Aane ó íjtsúcunú ímí tehdújuco ditye íyéejteré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meúraávyenéjcu íhnáho néenéliihye. ²⁷ Árónáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwakye. Áánetu iye íjcyame tsá múu íjtsámeityú ityáábaváiyóneri. ²⁸ Aane tsaate ityáábaváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájíváhajchíí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Árónáa ihdyu íhnáhoóné táábavámeke íñújí icyánéjcuene dómajcóné. Áánéllii ámúhakye o nées ámuha ténehjívú metáhjátsámeityuki.

²⁹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsiíñe Críjto tsááíñe. Áánéllii ihdyu méwámyuma íjcyámeke o nées ditye íhnáhoóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píívyéébé wákímyeí imyéénuki. ³⁰ Téhdure ámúhakye tsaatéké kímóóve pájtyerónáa tsá múu kehdóvémejhíjívú néétune. Téhdure wáñehjivatéhíjcyámé tsáhájucó tééneri íjcyáiyúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá tééneri íjívéityúne. Ténehji íjcyárónáa méíhvéjtsodí Píívyéébé wákímyeí. ³¹ Tsá múu íñújiri muhdú íjcyáiyóneriyé itsúúráméíñe íhvéjtsotú dííbyé wákímyeí. Muurá íñe íjí hallúrí íjcyané tsíeméné ímíwu meíjtsúcunúróne níjkévaáhi.

³² Áánéllii ó imíllé ámuha tééneri meíjyácunúhíjcyánetu meíhveténe. Muurá íyéejte íñerí íjcyatúmé ímí Píívyéébeke íñcúvéíñeriyé íjtsámehi. ³³⁻³⁴ Téhdure muurá walléémú tájívátúmé íjyácunú tsaímíyé dííbyeke íñcúvéiyóneri. Aame ímíáané ténejcúrí íjívémé tsá tsíñehjiri íjtsámeityúne. Áánetu tájívámé íjyácunú muhdú ájyúma íjcyáíñé wákímyeí imyéénúíñeriyé. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame íjyácunú íjí wákímyeíyíyé muhdú díityéké ípícyóóíñeri.

³⁵ Ehdu íñe ámúhakye o nées ámuha wájuryi ímí Píívyéébeke ámuha meíñcúveki. Tsá idyé ávyeta ámúhakye taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámúhakye ihdyu o nées tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meíñcúvéné wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúúca ityáábavájcatsííñe éévevu úújetémé iye íjcyane ípíívyetétúhajchíí óvi táábavájcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ípíívyetéhajchíí óvi íyéejteré íjcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábavácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábavájcatsítúhajchíí awáá éhnííñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívalle íjcyá ájyú wáabyutáalle. Árónáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí píivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Árónáa ihdyu tsá dille tájíváityuró íhdícyáábeke cahcújtso múnáajpi

íjcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó ijtsúcunú iye íjcyalle ííne imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdú ííne ámúhake o nées Píívyéébe Apííchó oke túkévéjtsóneri.

8

Níjcyotájté íicúve

¹ Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íicúvémeííne iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca ténejcu méwaajácúhi. Áronáa jíveekí panévare mewáajacújúcóoneúvuri mémítýákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááííneré ihdyu mewájújycatsííne meke píaabóhi. ² Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímiááné wáajacútúne. ³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dííbyeke wájjune.

⁴ Aane níjcyotájteke íicúvémeííne iyámeke tsaate dóone muurá tsá muhdú neéturóne. Atéreenéré íjcyane míamúnaa cáánivahíjcyaróné tsá díityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame íévéhóowarii, ííńújirii, íjcyanehjí icyáánivahíjcyanéllii itsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némehji íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyabe tsáápiye apáabyéré Méécááni Píívyéébe páneerée ípívyéjtsóobe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsóobe dííbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj téeveri páneere íjcyáabe tájpíyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajacútúne. Muurá itsúcunúhijcyámé ímiááné níjcyotájté íbóhíma íjcyámeke íicúvehíjcyáne. Áanéllii ténéhji íicúvémeííne iyámeke idyóóiyóné múhdurá itsúcunúhijcyáme. ⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú neétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáajacútúme teene medóóne múhdurá itsúcunúhijcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténéhji dóóneri tsijtye teene dóótume íumúúpívyéne díityé életu idyóóneri íjtsaméi tútávájtsóiyáhi. ¹¹ Ehdú muurá ámúhá nahbémú ténejcu ímí wáajacútúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke dítye úráávyéiyónetu téhdurée díityé wájjuri Críjto dsíjívémeke. ¹² Aane díityé íjtsaméi metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³ Áanéllii díityéké o tútávájtsótu tsá mújjyú téeménéhjí o dóóityúne.

9

Uwáábojte íáhdó újcune

¹ Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóo uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmííbe uwááboju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímiááné ténejcú uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacábú tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áanetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllíihye.

³⁻⁴ Aane eene múhdurá óhdityu ítsáméihijcyámeke o nées uwááboobe o íjcyáabeke oke dítye íicúvéiyóné panévatúre. ⁵ Muurá téhdure o táábávállema uwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédooro,

Jetsóo nahbémuu, íjcyame péhijcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha meíícúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa ¿iveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpi méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ¿Aca múúne tsoadáho iye iáhdóne tájpi íjcyáhi? ¿Aca óova bájtsome tsá iñééva lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáñejpácyo ádotúne? ⁸⁻⁹ Ehdu ámúhake o néene méijtsúcunúdí míamúnáa íjtsaméi tene íjcyane. Muuráhjáa Píivyéébe Moitséeúvuj téeveri íwaajácuháámitu néehíi: “Tríígo tátsoujcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsieménevu íhju wátájcotú dibye imájchótuki.” ¹⁰ Ehdúu Píivyéébe néé dífbyé wákimyéi méénume tééne áhdó újcúiyóne iñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítúyú dibye néétune. Muurá tsaate úmihe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsoóne. Áronáa téhdure teenéé bájtsomédivú tsane coévá tsahturé ditye iújcuki. ¹¹ Ahdu muurá Píivyéébé icyánéjcu ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhake mepiáábóityuró tsieménetu tééne tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áánerá tsíjtye uwáábojte ámuha mepiáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhake ámuha mepiáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcujsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píivyéébeke ditye iyámedi íícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu íhvane muurá Píivyéébe néé uwáábojte íjcyáíñe cahcújtsó múnaa diityéké piáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdu íñe ámúhake o néé pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá piáábó ámúhake o táumeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíi ó dsíjívé ámuha oke mepiáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpi o íjcyaaabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere oke pícyóóné wákímyéi o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíi ídátsó oke pajtyeíyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore táíjtsaméiyi tééne wákímyéi o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne tééne wákímyéi o méénutúne. Píivyééberé oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áánéllii ó imíjyúú tééne uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú tééne áhdó oke ditye piáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múíícúve múnáajpi o íjcyáítyúroobe pamévá íícúve múnáajpi ó íjcyá téénej téeveri tsíjtye Críjtoke icyáhcuíjtsoki. ²⁰ Muurá íhdééne taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnáa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej téeveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcuíjtsoki. ²¹ Áánetu Píivyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyáné pañévú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej téeveri diityéké o úwáábo Críjtdítúyú íjcyáné uwááboju. ²² Áhdure Píivyéébeke cáhcujsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téénej téeveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímiáábéré ó nahbévahíjcyá téénej téeveri diityéké o piabóomé ípájtyeteki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí

meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjacátsiyi dsíínemedítýú tsáápiye táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu ívane ímíñeúvú méuráávyé Píivyéébeke íáhdó ámuha meújcuiki. ²⁵ Áhdure muurá íicu íáhdoma íjcyanéúvú úcááveímyé tééne íhde pííñúmeímyé tsá íiná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdu muurá pííñúmeímyé tééne áhdó ímíwú néerone múhahjótá íjcyáityúné íujcuiki. Áánetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá mújyú muhdú íjcyáityúné meújcuiki. ²⁶ Áánéllii tsá pevénére Píivyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájácutúmé dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o báñúmeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé bañúháñé pevetsíhíjré cátyétyehcúdu. ²⁷ Áánéllii muurá Píivyéébedívú o íhvéjtsámeíbyé o ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe o téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóiyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o báñúmeítyuki.

10

Níjcyotájteke Píivyéébedi medíllótyuróne

¹ Ámuúha táñahbémuji, cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa méíhdé múnááúvuke Píivyéébe ojtsórí túkévejtsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa díbye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañevú díbye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píivyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dílbyeréhjáa muurá diityéké ácuíhíjcyá majchóvuú, adóvuú, íjcyane méénúráityuróné diityémá imyéénúneri. Áámemáhjáa téijyújuco nééwayúdú néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévatúré ímíhyéjúcooro Píivyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dáríívémeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjivé íñeúbárá píívyétúné ííñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ípájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe ímájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsítyú íhdícyáméhjíma dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééne déjúcotúhjáa muurá tsajcóójíré diityédítýú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹ Áánéllii tsá Píivyéébeke mepátsáríjcyóityú ímityúné meméénune díbye íáábúcuíhíjcyaa tsaatéhjáa diityédítýú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééne déjúcotu ííñimyému íhdome dsíjíveíhijcyáhi. ¹⁰ Aanéjii tsá múu diityé díívame ímityúné íhjúvatú Píivyéébedítýu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééne déjúcotu dííbyere Píivyéébe wáalloobe ‘Dsíjíve’ némeíbyé níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehji éíjyuúvú méíhdé múnáake pátyehíjcyané muurá Píivyéébe waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooa meíjcyámema ííñuji níjkévaríjyucó íjcyame teene meéévéne tehdu medáríívémeítyuki. ¹² Áánéllii ímí Píivyéébeke íuraavyéné íjtsúcunúmé téíibúwá méíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhake dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyéhijcyáne. Árónáa mecátsípáávé Píivyéébedívu. Díbye íjcyátúcoocájii; tsá néhi ávyetá

ihnáhó nééné mávaríjchoju meke dómájcoityúne. Diibye ihdyu tehđíiváne mávaríjchoju meke dómájcoijyu meke píááboó maáábúcuki.

¹⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájuco níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵ Ehdu íñe ámuúhake o néé ámuúhá íjtsaméima ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsaméí ámuha mewáájácuki. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene díibyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewájurylí Críjtó tujpácýó páwachákevu wágoovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewájurylí díbye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne. ¹⁷ Muurá mityame meíjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjtó íjcyáábeéjte mityame meíjcyarómé méijcyá tsáápihdyúre.

¹⁸ Muuráhjáa tamúnaa íjraéémú Píívyéébé ícúvé dóhijcyámé tsame íjcyá téénéejte. ¹⁹⁻²⁰ Muurá díibyeke wáájácútúmé naavémukéré dooháñevu ícúvehíjcyá ímíubáané ditye ícúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámuúhake o néé tehdu ámuha naavémuke meíicúvétuki. Tsá ámuúhake o néhíjcyatú níjcyotájté meke píaabóne. ²¹ Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévévájcatsíhijcyámé Naavéneke ícúvehíjcyámema menáhbéváne.

²² ¿Íveekí Píívyéébeke mepátsárijcyóiyá ehdu medárhívémeíñeri? ¿Aca díibyé ehniíñevu meé?

Críjtoéjté wájuryácatsíyóne

²³ Muurá ímíáané panévaré meímilléné méméénúiyáhi. Áronáa tsá panévaré ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meúrúávýénéjcutu. ²⁴ Áánéllii tsá múu tsúúráméityú iye tsaimíyé íjcyáíyóneri. Téhdure múu íjtsaméí tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí meíjcyaki.

²⁵ Áhdure ditye dooháñe náhjíhénuhíjcyánetu múu cúuvéhulléré íáhdone dóó tsáijyu múu ícúvé íjcyane ámuha medóóne múhdurá meíjtsúcunúyónéllíihye. ²⁶ Muurá íñíjiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhné díbyéé ípívyejtsóne.

²⁷ Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyáturómé ámuúhake majchóvú píúváhajchíí cúuvéhulléré majchó ínehjí ditye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútuki. ²⁸ Áánetu tsaate idyóótune 'íñe níjcyotájté ícúvé' néhajchíí tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsáméíchótuki. ²⁹ Ehdu o néé ihdyu ámuha medóórone ímityú meíjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsáméíchóiyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú íivane mewáájácúdú meméénune tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi?

³⁰ Muurá íñná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píívyéébeke díbye ímillédu. Aanéjñí ¿íveekí tsíjtye ihjyúváiyá ímityúné íjcyáneríjñívari?”

³¹ Ihdyúhde tehđújúcoóro. Áronáa ihdyu múu panévaré íñná imyéénúneri, imájchóneri, íadóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. ³² Ánéhjiri ihdyu tsá múu tútávájtótú jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere

cáhcújtsótúróméhjimájucu. ³³ Muurá ihdyu ó imíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ipájtyeteki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyácunútúne.

11

¹ Ahdu múu ijcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyáné o wáájáne dílbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, mítyane ámuúhake o duurúvá Píívyéébe icyánéjcu ámuúhake o úwaabóné ímí ámuha meúráávyéne oke meítsáávehíjcyánéllíhye. ³ Aane ó imíllé ámuúhake o úúballéné Píívyéébe Críjto túkevýtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevýtsoobe. Áánetu diitye wajpíímú méwámyú túkevýtsojte eene Críjto túkevýtsoobe Píívyéébe íjcyadu. ⁴ Aame wajpíímú ihñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébe uwááboju úwáábóhachíí núcójpítsó teene. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébema íhgyúváhachíí núcójpítsó teene. ⁵ Áánetu walléémú ihñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhachíí téhdure núcójpítsó teene. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébema íhgyúváhachíí núcójpítsó teene ibyээрómeíñe ditye íjcyáiyódu. ⁶ Aane iwátájcómeíñe ímíllétúmé óvíi íllure béэрómeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeítyóne núcójpítsó íjtsúcunúhachíí óvíi wátájcómeímye. ⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébe pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dílbye náávé íjcyane dílbyeke íávyejyúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllíhye. Áhdure walle ájyúke íávyejyúúlléne bóhówajtsóhi. ⁸ Tsáháa muurá wájpikye Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítyú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekéré ípívyéjtsóobe wájpíhdítyú tsátsii iújcúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleeke tujkénú ípívyéjtsóolleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpíikyéré tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. ¹⁰ Áánéllii múu walléémú wátácámeíhijcyá ihñíwaúúné ájyúmuke íávyejyúúlléne uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyéjtsó wajpi wálleema iúcújcatsíñe ímí ípíáábócatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiááne wájpíhdítyuré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooca dílbyere Píívyéébe méénune wállehdítyuréjuco míamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunú diitye walléémú dobéévé pañe ihñíwaúúné wátájcómeítyúmé Píívyéébema íhgyuváne? ¿A tehdujuco teenej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújuco íjcyane wajpi ihñíwácoma íjcyáiyóne múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítyú uuvéné ihñíwácoma dille íjcyane ihñíwáú watájcódú tene néénéllíhye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámuúhake o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhachíí óvíi muhdú née téénetu. Áronáa ehdu muha méúwáábóhíjcyá pahúllevaré íjcyáné cahcújtsó múáake.

Jetsóope mépajtyeté méénúne májchó múhdurá dáríívemeíñe

¹⁷ Áánetu ijcyáné tsane ámuha meméénuhíjcyáné múhdurá ámuúhadívu o íjtsúcunúne. ¿Íveeki ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhijcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuháva metáhjácatsíhijcyáné medóbéévécoóca. Ímiááneubá tehdu ámuha méicyahíjcyáhi. ¹⁹ Áronáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdujuco teene,

ténetu mewáájácu caatyé ímiáané Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóó mewáájyuri mééma méénune meítsáávène májchó memájchoromé tsá ími meméénuhíjcyatúne. ²¹ Ámuhává muurá tsaatétane memájchome ídátso ájyábari íjcyánaa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyícyávehíjcyáne. ²² ¿Aca íveekí ehdu ámuha méméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuhá jaaháñevuré ámuha memájchóíturóne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúletú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewáájyuri méénune meítsáávène májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íñe ámúhake ó úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévétsoípyéjco pááaho íujcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. ²⁴ Átsihdyúhjáa teeho idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájyete ó ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado íékéévéne neébe: “Íñe tátyujpácýó ícúbáhrámeíñe téeveri Píívyéébema tshdyuréjuco ámuha meíjcyáíñe uubálle. Aane ámuha meítsaavéné tehdu méméénuhíjcyaco.” ²⁶ Ahdícyane óví ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbyéé míamúnáa wáájyuri dsíjívéné mújyú tsiíñe díbye tsááíñévújuco.

Jetsóoke meítsáávène májchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewáájyuri méénune meítsáávène májchó tsaate múhdurá néeme meéletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávyejúúletú díbyéé ícúbáhrámeíñe ítyujpácýó wáágoóne. ²⁸ Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíñeúvú íjtsámeí muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene meméénúhájchíí máhallúvuré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu néené níjcaúvú muurá eene ámúhadítýú chémeme dúhcúméhjíúvú néémedítýú tsaate dsíjívéhíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímíñeúvú meíjtsámeíñe teene meméénúhájchíí tsá Píívyéébe íñe hallútú méhdi ícúbáhráítýúne. ³² Muurá ihdyu tsáájy meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámeí ténetu meíllíjkívyéne ímiáámeréjuco meíjcyá cáhcujtsótúmema mewágóóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémut. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécoca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewáájyuri méénune ámuha meítsáávène májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáávatéhájchíí óví ihjyávú majchóhi. Tsá dítye teene dómájcoíturó Píívyéébe díityéké téené hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehji ámuha meméénuhíjcyáné óví ámúhake ó ááhívetéjyú méímíbjchóhi.

12

Píívyéébe Apííchó piááborítýe meméénuhíjcyanéhji

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuúhake o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájácu muhdú Píívyéébé Apííchó meke piáábónej tééveriyé ínehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyáné íbóhíima íjcyátúmeke. ³ Aane ámuúhake o nées tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori néesíturóne: “Jetsóó nehníjyau.” Áhdure tsá múha Ávyėjúúbedi Jetsóoke díllóíturó Píívyéébé Apííchó díityéké túkevėjtsótuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke piáábónej tééveri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áronáa ihdyu Ípííchoj tééveriyé meke piááboobe ténehji meméénuki. ⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduvaré nénehji meméénúróneri tsaapíikyéré méíicuvéhi. ⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu mééma meenú ihñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dííbyé Apííchóré meke piáábóneri mépiivyété tehdu nénehji meméénune mejtéeveri téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake díbye ipiááboki. ⁸ Muurá tsaate téenere piáábónej tééveri piivyété tsijtyeke ityúkëvejtsóne. Áané piááboriyé tsijtye piivyété ímí íúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej tééveri ímí Píívyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piááboriyé tsijtye piivyété chéméméhjike íbóhíitsóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénúraíturóné imyéénune. Tsijtye piivyété íná pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné íúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímíááné Píívyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóré íjcyane. Tsijtye piivyété tsijtyé ihju illéébótúrójuri íhjuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhjuváne illéébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píívyéébé Apííchó piáábónej tééveriyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyáné dobéévé méijcyá tsáápiye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mityame páhduvaré menéérome méijcyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare jodíómuu, gríéégomuu, tsijtyé hójtsi pañe íjcyamee, tsijtyé hójtsi pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méijcyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apííchó mépañévú úcaavémé méijcyá tsané múnáaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyúré méijcyá Cáání Apííchó mépañe íjcyáne tééveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyáróné dobéévé tsáápiye meíjcyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhjuvaca tsá néesíturó méjpiene íjcyatúné hójtsi íjcyatúnéllíihye. ¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá néesíturó méjpiene íjcyatúné máhálluu íjcyatúnéllíihye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúré íjcyaca ¿ííneri mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú íjcyaca ¿ííneri máarahjúciyá tsíeménej cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá néesíyónéllí ihdyu Píívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjima. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduráiyó teéne. ²⁰ Aane muurá pívátsihjívá íjcyáróné dobéévé tsáápiye.

²¹ Áanéllí máhálluuúcu íhjuvaca tsá néesíturó méhójtsicu íínetú piáábotúne. Áhdure méhniwau tsá néesíturó méjtúhaacyu íínetú piáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu ihtsúuvúdu meíjtsúcunúrotsihjí ímichi éhniíñevu meke piáabóhi. ²³ Áanéllí tétsihjí múhdurá néesírotsihjí

tsaímíyé météhmeéí múha meke iájtyúmituki. ²⁴ Áánetu muurá ímí meíjtsúcunúrotsíhí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébéé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néérotsíhí tsaímíyé metéhmeke. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyejtsoobe méjpi patsíhíjváre ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá meíjtsúcunútuki. ²⁶ Muurá tsátsíyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiíyi aveye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiye íné ímíjyaú mellííñemuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté meíjcyame méjcyá tsáápiye íjcyadu. ²⁸ Áánéllii dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyameke Píívyéébe picyóó íná mewákímyeííñehíjvu. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwáábomére ditye ipyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco íná pájtyeííne iwáájacúné úúbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé ihjyú uwáábojte ditye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráítýúronéhí méénúímyeke, chéméméhjike bóhítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevjtsojte íjcyáímyeke, tsííne míamúnáa ihjyú illéébótúrójuri íhjúváiímyeke. Ehdú muurá páhdúvare néené wákímyeíháñevu pícyoobe Píívyéébe íhñéjté meíjcyameke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté meíjcyame Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere íná pájtyeííne mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénúráítýúronéhí mééméenuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhítsohíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjúvahíjcyá tsííne múnáa ihjyú melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyeté téjúhjiri tsaate íhjuvane mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdícyane cáhawáa métsúúraméí keená éhniíñevu ímí ámuha meíjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íajcuki. Aane ó ímíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí meíjcyáíyóne.

13

Mewájyújcatsííne

¹ Muurá tsííne míamúnáa, níjkyéji múnaa, íjcyámé íhjúrí o íhjúvároobe muucá o wájyútúhájhíí atéréepíyé o íjcyaaabe pevénéré ó íhjúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuváu. ² Téhdure íná pájtyeííne íhdéjuco o wáájacúné o úúbálléhíjcyaaabe páne íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájyútúhájhíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllii cámeéhaúné tsiéllu o ínétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhájhíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhájhíí tsá ínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá íhdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájyume máaabúcu múhdurá néeronéhji. Aame tsá ííneri menómítááváítýuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellííñéítýuróne. Tsá ‘mityáhmitýá’ menééítýuróne. ⁵ Tsá atéréenéhjí méihjúváiítyuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáítýuróne. Tsá tsiélleréjuco meíjtsúcunútyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá

meímjyúúvéityuróne. Ímiááneriyé méímjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímiááne paméwake mewájurye múhdurá tsaate íjcyámeke mépiaabó ditye íímjpyeteki.

⁸ Ehdu mewájurycatsíñé tsá mújyú mééma níjkévaityúne. Áanetu eene ìná pájtyeíñé íhdéjucu mewáájacúné meúúbállehíjcyáné mééma níjkévaáhi. Téhdure dílbyé píááboriyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyúvahíjcyáné níjkévaáhi. Áhdure dílbyé píááboriyé mewáájacuhíjcyáné tsáhájucu íjcyaityúne. ⁹ Muurá Píívyéébé icyánéjcu tsátsíhwuútsaré mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa ihdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Ájytsá tsáhájucu tsátsíhjítsaré mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíimene o íjcyácooca ó ihjyúvahíjcyá tsíimene íhjyuvádu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néerone ó itsúcunúhíjcyá tehjújucu. Aanée o kéemebe tsáhájucu tehdu o néjúcootú tsúúca o wájacúúvénellíihye. ¹² Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsaré méwaajácú Píívyéébé icyánéjcu éhne múúne míícúmí pañe tsíeméne náávé meíitene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyaiñéi éhniñevu tenejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsaré o wáájacúné téjytsá botsíi ó waajácúú ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dílbyeke mecáhjútsóne mewáájucatsímýe meítsóhíjcyáné tsá mújyú níjkévaityúne. Áanetu ímichi páñétúene teene mewáájucatsíñe.

14

Tsíjtyé íhjyúrí tsaate íhjyuváné píívyeténe

¹ Ahdícyane múu tsúúráméi pamévamáyé ámuha mewáájucatsímýeke Píívyéébé Apííchó tükévejtsómé panévare ámuha meméénúiyóneri. Múu tsúúráméi íhdétújucu díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléiyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyuvámé Píívyéébébé méwájucatsímýe íhjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuró ìná ditye néene Píívyéébé Apííchóré díityéké tükévejtsóneri ditye íhjyúvanelíihye. ³ Áanetu ihdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé cahcújtso múnáake tsápijtsó éhniñevu ímí dílbyema ditye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjyúvamekére píaabóné Píívyéébeke ditye úráávýnéjcutu. Áanetu ihdyu díbye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé éhniñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhjyúváiyóne. Áronáa éhniñevu ó ímíllé ámuha meúúballéné Píívyéébe íuwááboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhniñevu píaabó cahcújtso múnáake. Áanetu tsíjtyé íhjyúrí ámuha meíhjyúvaróné tsaate díityé íhjyúvú pájtyétsótúhajchíi tsá díityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbémut, muurá ámúhakye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé íhjyúrí ámúhama o íhjyúvájchíi tsá ámúhakye tene píáábóityú ámuha melléébótúnéllíihye. Áanetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíi ámúhakye píááboíñe.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyóro ímíñeúvú mellíjchúcooca mélleebó ímíwu tsanéécú íhjyuváne.

Áánetu múhdurá melljchúhahchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénujcatsí íjcyácooca ímíñeúvú rojróco lljchúmeityúhahchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meihjyúváhahchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihjyúvá éhne múu pevésíma íhjuváu. ¹⁰ Muurá íñjuri míamúnaa páhduvaré íhjuvámé tsá wáájácúratúné íhjuvátúne. Muurá ihdyu ditye íhjuváné waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótújuri íhjuvaca tsá ínetú oke tene píáábóityuróne. Áamedityú ó nééiyá tsjtye múnaaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámúhake túkévéjtsóneri páhduvaré nénehji ámuha meméénúiyóneri meijyácunúhijcyámé múu ijyácunú ámúhake dibye píáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóiyóneri.

¹³ Áánetu tsjtyé íhjuví íhjuváné píívyetémé múu Píívyéébeke píáábó táumeí dibye túkévéjtsóneri teene ípájtýtso tsjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsaméiyi tsjtyé íhju o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhjuváhíjcyatúne. Dííbyé Apííchóré ihdyu tápañetú íhjuváhíjcyáhi. Áánéllii o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhjuváne. ¹⁵ Aane íñe çkééjuri méihjyúváiyá Píívyéébema? Méihjyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dííbyeke medúúruváné mémátsíváiyá tsajúúcuri. ¹⁶ Muurá tsjtye lléébótújuri dííbyeke medúúruváhahchíí tsá múha meke náhbénútyú illéébótúnéllíihye. ¹⁷ Ímí tehjúúcooro Píívyéébema tééjuri meihjyúvaróné tsá tsjtyeke píáábotú dííbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehjújoco teene melléébótúrójuri dííbyema meihjuváne. Muurá ámúhá ehniñevu ó íhjuváhíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácoóca. Áánéllii ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso múnaa mepíhcyáávécococa ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñewuúré o íhjuvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píáábóityuro cááménécobaúvú tsjtyé íhjuví o íhjuváné ditye lléébójurííjivari.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímíájíjtó ámuha meúraavyémé tsímédú néétune. Ímíñeúvú múu íjtsámeí kéemejte íjtsámeídyu. Áánetu ihdyu ímityúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsímé íná wáájacutúmé íjcyadu. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tahñéjté jodíómuma ó íhjuváá tsjtye múnáaj tééveri diityé íhjuví. Áronáa tsá oke ditye cahcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé Píívyéébe o íjcyáábe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsjtyé íhju melléébótúrójuri Píívyéébé Apííchó meke íhjuvátsoñeri cahcújtsótúmeke meúújtsó íhtsútuube Píívyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjiri meihjuváné illéébóne méhdityu nééiyómé illure meméivaténe. Áánetu ihdyu cahcújtso múnáa wáábyuta méhdivu íuwaáboju bóhówájtsoobe diityéké meúúbálleki. Tsá cahcújtsótúmé wáábyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsájyju múúne tsáame meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímíáané ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píívyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dííbyeke duurúváiyómé ímíhómóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meijcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepíhcyáávécocoa Píivyéébeke ámuha medúúrúvane májtsi méénuhíjcyámee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbálehíjcyámee, tsíjtye ihjyu illéébótúrójuri íhjuvávahíjcyámee, dítye íhjuvávane melléébojívú pátyétsohíjcyámee, éhdume múu ímíñeúvú meenu cahcújtso múnáake tene ipiááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtye íhju illéébótúrójuri íhjuvávane píivyetéhajchíí óví mítyétsiye íhjuvávahi. Téhdure ímílléhajchíí tsijpi píivyeté íhjuvávane. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhjuvátúne. Tsáápiitsadí múu íhjuvává llééboobe ipájtyétsoki. ²⁸ Áanetu díbye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhjuvátúne. Iíye múu íjcyácooca Píivyéébe máyé tééjuri íhjuvávahi. ²⁹ Áhdure díbye íuwaáboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsané dobéévé pañe mítyétsúba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúacunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píivyéébe lléébúacunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówajtsóhajchíí óví tujkénú úwaáboobe íhveté díityéréjuco íuwaáboki. ³¹ Ehdú múu Píivyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne díbyedívú icyátsípááveki. ³² Díbyé uwaáboju múu imyéénune píivyetémé ímíñeúvú meenuhi. ³³ Tsá díbye ímíllétú múhdurá díbyé uwaáboju medáriivéne.

Ímíllébe tsaimíyé pámeere metúkévétsojcatsíñe. ³⁴ Aane ihdyu óví ámuha mepíhcyáávécocoa Píivyéébe táuhbaju néhdú walléémú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré uwaábó lleebúacunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú dítye íhjuváváyituro. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óví íhjáhañévuré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píivyéébe píhcyáávé pañe walle íhjuváváyíone.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néetune? Cáhawáá méijtsúacunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu díbye íuwaáboju méhdivu bóhówátsohíjcyáne mewáájácutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óví tsaate díbye íuwaáboju díityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe díbyé Apíichó íjcyáhajchíí waajácú díbyé táuhbaju néhdújuco o néhijcyáne. ³⁸ Áanetu tehdújuco néerone dítye múhdurá íjtsúacunúhajchíí múhdú idyé méméenuhi.

³⁹ Ehdú teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane óví ámuha méúwaábohíjcyá Píivyéébe íuwaáboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtye íhju illéébótúrójuri íhjuvávane díityéké bójicyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panévare ímíñeúvú meenuhi.

15

Críjto dsíjíveebe bóhíne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúúca ámuha mepájtyeté ímiáané ámuha mecáhcujsóhajchííjyu. Áanetu ámuha ímí mecáhcujsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúméíhi.

³ Muuráhjáa Píivyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágoo Críjto dsíjívénetu íjcyáne uwaáboju oke dítye úwaabódújuco ámúhake o úwaábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívébeke dítye cúúube pápíhchúúj coojívatú bóhíne. ⁵ Aane íñe ó úwaábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶ Áané boonétúhjáa muurá bóhówáávebe íhñéjté 500-mevá

ehnúñevu íjcyamedívu. Áamedítýúu tsúúca tsaatétsáhjí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mityame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóóbodívu. Áané boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjucu.

⁸ Áané boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéné ó íjtsúcunú éhne múúne walle itsímáváyotsíhjí pájtyelle tsímavádu. ⁹ Áánéllii tsá o íjtsúcunúmeítýuró dííbyedítýú íjcyáné uwááboju úwáábomé péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítýuró ténejcú uwááboobe cahcútso múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. ¹⁰ Árónáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwáýyudu íjcyaaabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehdújucu o íjcyane dííbyé icyánéjcu uwááboobe. Áánéllii muurá ímiááné tsijtye uwáábojté ehnuñevu ó méénuhíjcyá tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dííbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyééveri. ¹¹ Árónáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehnuñevu tééné wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehdújucu ámúhake muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóne.

Dsíjívémé bóhííñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjíveebe bóhíine muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóhi. Árónáa jíveekí tsaate ámúhadítýú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcóóityúne? ¹³ Muuráhjáa ímiááné tehdu tene néeca Críjto dsíjíveebe tsáhájucu bóhíítyuróne. ¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méíjcyáiyá állíu múnáa díbyeé bóhíitúnéré muha meúúballehíjcyánéllíihye. Aaca téhdure tééné uwááboju mecáhcujtsóné tsá íinetu meke píáábóityuróne. ¹⁶ Muuráhjáa tehdu tene néeca Críjtoke dítye cúúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí méimítýuháñe. ¹⁸ Aamée dííbyeke ímí mecáhcujtsorómé medsíjívémé ávyetá wágoóoveréjucu meméénúiyóne. ¹⁹ Muurá dííbyeke mecáhcujtsóné apááñéré ííñújí hallúrí meíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehnuñevu ávyetá idáátsó méíjcyáiyáhi.

²⁰ Árónáacáa ímiááné Críjto idsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhííñé mééma déjucóónuúbe. ²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáá ímityúné méénúné déjucotu médsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu íívane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaaabe méénúnej tééveri medsíjívémé mebóhííhi. ²³ Árónáa tsá ihdícyáiyju mebóhííityúne. Díbyéi tsiiñe tsáácooca mebóhíí dííbyejté meíjcyame. ²⁴⁻²⁵ Áijyu páme avyéjuubéré íjcyáa dííbyeke múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Áané boone páneere Cááni Píívyéébé hójtsí pañévú íhvéjtsóiibye dííbyeréjucu páne avyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi. ²⁶ Dsíjívé meke múnáátsohíjcyáné tsáhájucu íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe picyóó Críjtoke páne avyéjuubéré díbye íjcyaki. Ehdu muurá nééne dííbyé waajácúhámitu. Tsá tene néétu Cááni dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá ícyooca páneere Críjto túkevéjtsójú pañe íjcyároobe téijyu íjcyáa Cááni Píívyéébé túkevéjtsójú pañéréjucu. Muurá Píívyéébe ávyeta páne avyéjuubéré ímichi dííbye tájpi páneere íjcyáabe. Áánéllii téijyu páneere dííbyé túkevéjtsójú pañéréjucu íjcyáñe.

²⁹ Áánetu íjcyáné tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúné nehíjcyámé jíveekí tsójtsómehíjcyá imúnáa dsíjívémé mémeri 'dítye

ipájtyeteki' néemere muhdú idyé medsjívémé mebóhjúcóóityúnáa íinetú diityéké tene ipiááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daihañéeréjuco medsjívéíñáa ¿íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhake téené hallútú dsjívétsóhajchíí muha mepájtyetékíjívarí? ³¹⁻³² Áanéllíihyehacáa bañúháñé téené hallútú Éépetsó cóomi múnaa ápíchó ehne múúne meke dóóné iyámédú néemema ó táhjácatsíhijcyáhi. Aanéjíiva, ané metsu ímiáané tehdu tene néhajchíí meíjcyané hajchótá mewañehjíváténé pañe panévaré meóóvehíjcyá tétsíhjí daihañéeréjuco medsjívéíñéllíihye. Áronáa muurá ímiáané medsjívémé mebóhíine o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye dsjívétsóllehíjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Ároneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhake mújtátsodímyé ímí ámuha meíjcyáíyómeke. Muurá tsaate néehí: “Átéreejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi.” ³⁴ Ahdu ámuha meíjcyáíyónéllíi ímíñeúvú meúráávyé ímiáájú. Óvíjyacóóné ímítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítýú Píívyéébeke wáájácútúme. Ehdu ámúhake o néé núcójpítsóróné pañe ámuha téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsjívémé bóhííñe

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámúhadítýú neéhi: ¿Aca íhya muhdííváj píhjíma medsjívétsíhdyu mebóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méjtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévau mebájtsou tsíhdyuréjuco ícyápáyóóvétsíhdyu íñíne bostíí páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsónemáyé pahéjuco íjcyáítyuróne. Tsáijyu muurá tríígó pañéváuma tsíñéhjí pañévahúúné mebájtsócooca tsáhái téúhjítu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píívyéébere íhdyu ímíllédú píívyetsóné tsaimíyé keemévé íñéhé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévaré tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áánetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéhjí, íñíjírí íjcyanéhjí, tsíhdyúre. ⁴¹ Muurá cóójíepi núhba ájchú péjcóejpima mícúru ajchúné tsíhdyúre. Áhdure mícúruj péeté tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsjívétsíhdyu mebóhíime. Muurá medsjívémeke ditye cúúume mechájááverómé tsííñe mebóhíicooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájucó múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne. Muurá íñe ícyooca meíjcyáne jpi átéreenére. ⁴⁴ Aane muurá íñíjírí meíjcyáne jpiima meíjcyame téhdure meíjcyáá tsíhdyuréjuco néene jpi múijyú medsjívéjúcóóityúné jpiima.

⁴⁵ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tujkénúejpí Adáake Píívyéébe ípívyétsóóbé pañévu pícyóó míamúnaa díbye íjcyáíñe bóhi.” Áábé boonétú Crijto bóhówáávebe íhdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne bóhíívu. ⁴⁶ Áronáa tujkénú meíjcyá íñe ícyooca meíjcyáne jpiima. Áané boonétú bostíí meíjcyáá tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsjívéjúcóóityúné jpiima. ⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe

meenú ííñúbatu Ádáake ííñújeppi íjcyáábeke. Áánéllii tééjii hallúri meijcyame méjpiíhãñema mee díbyée ípívyéjtsoobédújuco. Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjitu. Áánéllii dííbyema meijcyácooca tsíhdyuréjuco meijcyaiñe díbye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píívyéébe ííñúbatu méénuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meijcyaiñe dííbyema meijcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe ícyooca meijcyánéj piíhãñema tsá meijcyáityú Píívyéébe avyéjuri. Muurá íñe dsíjívéíñéj piíhãñe tsá múhdutú dsíjívétúné íjcyáityuróne. ⁵¹ Cáhawáá ámuúhake o úúballe múha mewáájácútu. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsíjívéityúne. Muurá dsíjívétúméj piíhãñe cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piíhãñevu. ⁵² Muurá ávyeta íicúíwuúré tsáneere metámihjyácóné hallúri méjpiíhãñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco íimíbaávye níhñéré rojrócó llíjchúmeicyooca. Tene muurá íhjúvacooca cahcújtso múnaápe dsíjívéhíjcyámé tsiíñe bóhime tsáhájucu dsíjívéityúne. Áané tujkéveri téjyju íjcyame dsíjívétúméj piíhãñe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá íñe ícyooca medsíjívéhíjcyanéj piíhãñe téjyju cápáyóóveé dsíjívéityúnéj piíhãñevuréjuco. Ájyju ihdyu botsíi méjcyaa Píívyéébe avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íñe medsíjívéhíjcyanéj piíhãñe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píívyéébe waajácuháámitu íllu tene nehjújuco: “¿Aanéhaca kiávújuco teene dsíjívé meke wáágóoyóne? Tsúuca táhjátsámeíñe tsáhájucu íjcyatúne.” Ehdu Píívyéébe waajácuháámitu nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meijcyané déjúcotu médsíjívéhíjcyáhi. Aanée méhdivu Píívyéébe taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meijcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehjújuco Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjto téeveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méihvéjtsodí Píívyéébe icyánéjcu ámuha meúraavyéne. Óochévetúmeré méméenuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaajácú dííbyé wákimyéi méméenume mebãñúmeítyúne.

16

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsídsi píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsídsike cahcújtso múnáállii ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú íñe Garáátsiá ííñújiri íjcyané cahcújtso múnáake o néhduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyéévejcoójí idyóbéévacooca ámuhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcyúnetu tsánéhu dówacárohíjcyá ámuhádivú o úújetécooca botsíi ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke méwálloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewáállóóné waajácúhaamínema dítye teene ítsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o néhajchíi ó peéhi.

Muhú ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá ííñújivu. Átsihdyu botsíi ámuúhake ó aahíveteéhi. ⁶ Aabe tsájyju múúne ámuháma úúníjyá hajchótá ó íjcyá tsúcájáhreé. Átsihdyu óví kiávú o péébeke ámuha oke mépiaabóhi.

7 Tsá o ímíletú ámúhake íícúye o ááhíveíñúne. Ó imíllé tsuucájááneúvúí ámúhama o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchííjyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé tééné pañe íchíí múnáake o úwááboki. Tsájyju múúne tsaate diityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke tééné hallútú tsáíllérónáaaca.

¹⁰ Áánetu Timotéó íñe o íjcyadu Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyaaabe ámúhadívú úújetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco díbye ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Áábeke ihdyu métsíménééllédíñe. Ímíñeúvú dílbyeke mépiááboco elle iúlléjéne oke díbye iúújévaki. Muurá dílbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke dítye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá díbye ámúhake íááhíveté tsijtye ménahbémuma. Árónáa tsá díbye péétune. Óví mújyú ímíllécooca ámúhake aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóne

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímítyunévú metáhjátsámeítyuki. ¹⁴ Múu íñá imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwájyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acaáya íiñúji múnáadítýú íhyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyéébeke. Aabe muurá díitye íhyájkímuma ímí píáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa díibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáicoo, éhdume tsáímíyé oke píaabó ílle ámuha meíjcyaca oke mepíáábóíyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámúhakyéé ítsápijtsódu. Aane ímí ó íjtsúcunú tehdujúco. Tehdu néemeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhake ó úúballé Áátsiá íiñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa ámúhake dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Pírítsíírama ámúhake duurúváhi. Áhdure díityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámúhake duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíí múnaa ménahbémú ámúhake duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámúhake o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhake ó wajyú dílbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óví dílbyeréjuco ámúhake píaabóne. Áyu tehdujúco.

2 CORÍNTIO

Hállúvúeháámí Coríntori Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o Íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú Íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe Ícyooca muhcsi íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iññújiri Íjcyáné cahcújtso múnáa wáábyuta téhaámi. ² Ahdícyane óví Píívyéébe ílli Jetsocríjtoma ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne Íjcyabe pajyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke díbye píaabódu. ⁵ Ehdú Críjtoéjté meíjcyame díbyeé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áámeke dílbyej tééveri Píívyéébe meke ímjyuuvu ácuíhíjcyáhi. ⁶ Muurá muhcsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímjyuuvu ácuíhíjcyabe téhdure ámuhákye muhcsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehdíwáné ícúbáhrámeí ámuha maáábúcuíne mepájtyeteki. ⁷ Muurá muhcsi méwaaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúraávyehíjcyáné panévare ámuhákye pájtyeróné pañe. Muhcsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure ámuhákye bóhíitsohíjcyabe múhcsikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhákye o úúballéné muhcsi Áátsiá iññújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhcsi meícúbáhrámeí múha áábúcuítýuróne. Tsáhájucóo muhcsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹ Ídátsohrée muhcsi éhne múúne dítye dsíjívétsoímýe Íjcyadu. Ehdú múhcsima pajtyéné Píívyéébedívú muhcsi mecátsípááve panévaturé íhstútuube Íjcyabe dsíjívérómeke bóhíitsoóbedívú. ¹⁰ Aabée ihdyu múhcsikye pájtyetétso téjyju muhcsi medsíjívéíyónetu. Áánéllii dílbyedívú muhcsi mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu Íjcyárónéhjitu díbye múhcsikye ípájtyetétso. ¹¹ Aane óví ámuha píáábó métáúmeí díbye éhniíñevu múhcsikye píaabóné tsíjtye íájtyúmíne dílbyeke ityéhdujtsoki.

Coríntó cóómivúí Páávoró péétune

¹² Muurá muhcsi méwaaajácú ímí tehdújuco muhcsi meíjcyane míamúnááj píine ímichi ámuháma. Píívyéébere múhcsikye píáábóneri ímí muhcsi méicyahíjcyáhi. Tsá múhcsiye tehdú meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhcsi méimíjyúúhí. ¹³ Aane íñe ámuhákye muhcsi mecáátúnuhíjcyáné tsá túhú íhjúvatúne. Cáhawáá óví ámuha méwaaajácú téhaamíjí meéévenema. ¹⁴ Muurá ámuha méwaaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáacooca ámuha múhcsidi meímíjyúúveíñe ténejcúvú ámuhákye muhcsi

mewaájácútsónéllíhye. Áhdure ámuha méwaajácú ámuhádi muhtsi meímíjyúúveíñe múhtsí uwáábóo ámuha melléébónéllíhye.

¹⁵⁻¹⁶ Aanée ámuhádivú ímí o íjtsúcunúnéllii tujkénú ó imíllérá Matsedóóniá iññújivu o péébe ámuhákye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibe ó imíllérá tsiíñe ámuhádivú o pájtyene Jodéa iññújivu o péébeke ámuha oke mepiááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téénetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítyácámeihijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtsó múnáa íjcyatúme pánehjídú imyéénútyúne íhjuvavahijcyádú o íhjuvavahijcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹ Muurá Crijto Píívyéébé Hajchi íjcyaaabe tsá múijyú íjtsaméi cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú iñéhdújuco díbye méénune. Áábedítýú íjcyáne uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa iñéhdújuco. Áánéllii díbyeke medúúrúvane météhdútsohíjcyáhi. ²¹ Téhdure díbyere Crijtoj tééveri díbye meke ímbajchómé méijcyá díbyejité íhtsutúme. ²² Aabe meke ítsímedi idíllómé pañévú Íapííchó pícyóóneri ímiááné méwaajácú meke iñéhíjcyanévú díbye ájcuíñe.

²³ Aabe waajácú ínélliihyéikyé elle Coríitori ámuha meíjcyámeke o ááhívetétúne. Ímiááné o imíllérá ámuhákye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámuhákye uhbádúré o túkévéjtsotéíyónéllíhye. Áánélliihyé tsáhái ámuhákye o ááhívetétú ámuhákye o kímóvéjtsóíyónéllíhye. ²⁴ Áronáa tsá ámuhákye o táúhbáityuró íñe mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucoóhií.

2

¹ Apááñéré ó imíllé ámuhákye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meímíjyúúki. ² Muuráhjáa dítyédíjuco ámuhádi o ímíjyúúvéíyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³ Áánélliihyé muurá ámuha élleu íhde o cáátúnúháámí pañe ámuhákye o úwaabó ámuha meímíbbáavye ellévú o péécooca oke ámuha meímíjyúúvétsóíyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhíjuco meímíjyúúvéiyóne. ⁴ Muuráhjáa tujkénú ámuha élleu o wálloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáne kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámuhákye o kímóvéjtsó o cáátúnutúne. Mítýané ámuhákye o wájýúnéllii ámuhákye o caatúnú ámuha meímíbbáavyeki.

Ímityúne méénúmedi meídáátsovéne

⁵ Áánetu eene ímityúne imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáa éhnííñevu ámuhákye kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámuhákye díbye kímóvéjtsótúnej? ⁶ Áábeke téhdunéjuco ámuha tééne hallútú meúwaabóne. ⁷ Ílluréjuco díbyedi meídáátsovéne máábajíivé teéne. Ááne mecánaajánú díbye íjtsaméi icyátoróóvéne ímíbbáavye ávyetá tútavááveréjuco Píívyéébedítýú díbye imyéénútuki. ⁸ Áánéllii ámuhákye o néé ámuha tsiíñe ímí díbyema menáhbévaki. ⁹ Ehdúu ámuha meíjcyane o wáájácúne éíjyu

téené uwáábó o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wallóo ámuhákye o nééne ámuha mecáhcújtsóhájhíí o wáájácuki. ¹⁰ Muurá ímityúné méénúmedi ámuha meídáátsóvéne teene maábájwéné ímí ó ijtsúcunúhi. Áánéllíi téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsóvémedi ó ídáátsóvehíjcyá Críjto mémeri. ¹¹ Ehdu mépíáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkéveebe meke imújtátsoki.

Tóróóá cóómiyi íjcyaaabe Páávoró múhdurá íjtsámeíñe

¹² Tóróóavúu muurá o úújetéébé tétslí múnáake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úwááboca mítyame cáhcújtsóiyá Píívyéébé píááboríye. ¹³ Áronáacáa técomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné múhduúvúrá o íjtsúcunúnéllíi o péé díityédítýú Matsedóóníá íñúújvu dííbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúmé meíjcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyá Críjtoj tééveri panévéré metáhjáíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwááboju pahúllevávú tsújaucuhíjcyaaabe éhne múúne pácúúcuju cúvá pahúllevávú tsújaavédu. ¹⁵ Ahdu Críjtoj tééveri meímíábáavyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúmé dííbyé uwááboju métsújaucuhíjcyá pámehdívúré pájtyetéímyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶ Áané uwááboju muurá wágóóóveímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné meíjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetéímyedívu ííne ímíjyaú teene bohíívú díityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá téené uwááboju? ¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébéé múúhakyé níwáávéne wákímyeí Jetsocríjto múúhakyé píáábónej tééveri dííbyeke muha meíicuvénéjuco.

3

Béhné píhtyájcoju

¹ ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítyájkímyeí ehdu ámuhákye menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné waajácúháámívu ámuhákye muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámuhákye muhtsi metáúmeííñe? ² Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámuhákye pámeere ííténe waajácú ímíááné téhdújuco ámuhákye muhtsi meúwaabóne. ³ Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámuhá pañévú úcaavéné ámuhákye ímíjpyetétsómeke tsíjtye ííténetu waajácú dííbyéjéte ámuha meíjcyane, waajácúháámí cáátúvané íéévéne íwáájácúiyódu.

⁴ Ehdu íñe ámuhákye o nééne ímíááné tsá állíi íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsíkye píáábohíjcyánéllíi ó waajácú ímíááné téhdújuco o néhíjcyáne. ⁵ Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsíkye tükévéjtsóneri muhtsi

meúwáábohíjcyáhi. ⁶ Áhdure dííbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe muhdú mejcyaiñe béhne pityájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dííbye Apííchó mépañe íjcyáne jteeveriye mépájtyetéhi. Tsá íhdéene taúhbaju meúráávyeneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúráávyeromé íllure méwágóóóvéiyáhi. Áanetu ihdyu Píívyéébe Apííchó meke ajcú medsíjvéjúcóóítyúne bóhíívu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóne taúhbaju meke pájtyetésóítyuróné néwáyuwáácutu cáátuvané tamúnaa ijraéemudívú wajtsí dííbye íhtsútuma Moitséeúvuj téeveri. Áané ámitsaráhcóhjáa dííbyeúvú húmíri íjcyánéllii tsá imúnaa ítehjcyatú dííbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dííbyedítýú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetésóítyuróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjii mityáubá awáá mepájtyetéíñe uwááboju dííbye Apííchó mépañetú bóhówájtsóíñej. Áané pityájcoju íñe ícyooca méema díbye méénune muurá meke imíjpyetésóhi. ¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúne taúhbaju ímí néerone tsá úújetétúne. Áanetu íñe ícyooca mepájtyetéíñe pityájcojú díbye méénune awáá éhnííñevu meke píaabóné tsá mújyú níjkéváityúne.

¹² Aane muha mewáájácúnéllii meúwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú dítye íájtyúmitu Píívyéébe ámitsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné hajchótá wájámubávú wátácámehíjcyádu. ¹⁴ Téijyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpityúne. Áhdure ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdéene pityájcoju éévéjúcooromé tsá wáájácútúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíménevu maávojhácóné íjcyadu wáájácúmeítýúme. Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo méema méénune mecáhcújtsóneri méwaaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane ícyoocápi tsaate téenere Moitséeúvú cáátúnuhíjcyanéjiré icyáhcújtsóne itsúcunúhíjcyá ípájtyetéíñe. Tsá dítye wáájácúpityú Píívyéébe muhdú mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dííbye icyánejcúvuréjuco pájtyemeke píááboobe Íapííchoj téeveri dítye iwáájácu muhdú ípájtyetéíñe. ¹⁸ Muurá Píívyéébeéjté mejcyame tsúúca dííbye icyánejcú méwaaajácúhi. Aame míicumídú menéemedítýú dííbye ímí bóhówaúcunúhíjcyámé icyóhodu méíjcyáá Críjtodu Íapííchoj téeveri meke díbye imíjpyetésóme.

4

¹ Aane téenetu íjcyané uwááboju ímíáájú íñe muhtsi meúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá muhtsi meóóchévéityuró mekéé ídaatsólléne Píívyéébe múhtsikye pícyóóne wákimyéityu. ² Áanéllii muurá páneere núcójpítsó nénehji muhtsi meíhvéjtsóne dííbye uwááboju meúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjijtóríyé meúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane íñe meke pájtyetétsoíñe muhtsi meúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjij caani Naavéné díityéké túhútsohíjcyá dítye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyabe Críjtdítýú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhtsidítýú muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Muhtsi meúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítýu. Áábeke muhtsi

mewáájúnéllii méijcyá ámuhá ïcúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá ïñe ícyooa mépañevú téenedu néene íuwááboju picyóó téenej téeveri dííbyé ámítsaráhcó Jetsocríjtodítýú bóhówaúcunúné mewáájáucuki.

Mecáhcujtsóné meke túkévejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébe ámítsaráhcó núpájkíhllódú menéerómé pañe tsúuca íjcyánetu ámuha méwaajácú dííbyé ihnáhooriyé muhtsi meúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsi ihnáhoori muhtsi meúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhtsikye tsíñehji páhdváré dáíívéronévú tsá muhtsi metáhjátsámeítýúne. Tsáíjyu múhtsikye ihnáhó tene íjtsámeíchórónáa tsá muhtsi íñnerí maáábímeyéíhíjcyatúne. ⁹ Tsáíjyu muurá múhtsikye dítye méénúrónáa tsá muhtsi meíhvétsohíjcyatú téené uwááboju. Ehdu múhtsidi dítye ícúbáhráromútsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá pájyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mepátyetéhíjcyá dííbyeke muhtsi meíícúvéne wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi meúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívéjúcúóóítýúne bóhí ámuha meújucuki.

¹³ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé: “O cáhcújtsónetu ïñe ó ihjývahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii ïñe ámuhákye ménehíjcyá íñnerí núhnévétumútsí ímiááné panévatu Píívyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllíihye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhútsódú medsíjívémeke íbóhútsóne díbye meke tsájtyeíñé íúniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii meícúbáhrámeíhíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsó mítyame meíjcyame dííbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyáné hallúvu.

¹⁶ Áánéllii tsá múijyú meíhtsunútyuró téené wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátso menéérome Píívyéébeke meúráávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyaaabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane ïñe ícyooa páhdváré nénéhjiri meícúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáitýúne. Áánetu ihdyu ténéhjiri meícúbáhrámeíyómé nihñévuré Píívyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáitýúne. Áánéllii meere tsáimíyé meíjcyáíyóneri tsá meíjyácunútyuróne. Apááñeriyé meíjyácunúiyá múijyú níjkéváitýúné Píívyéébe avyéjuvu meúújetéíyóneri.

5

¹ Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáitýúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píívyéébe méema tsíhdyuréjuco méénúnéj piima méíjcyaa níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáitýúne. ² Ááneri ïñe métsúúrámeíhíjcyá téenéj piivu mepátyéíyóneri ídátso meícúbáhrámeíhíjcyánetu mewáyéééveki. ³ Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáitýúne. ⁴ Múhdutúiyó ïñe ícyooa meíjcyáne j pííyé cápáyovéne múijyú medsíjívéjúcúóóítýúnéj piívu. Tsáháitýuro ihdyu medsíjívécooca múhajchótá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáitýuróne. ⁵ Árónáa

ihdyu Píivýéebere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácu mépañévu pícyoobe Íapíicho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áronáa íñe ícyoooca meíjcyánéj piimáyéi meíjcyáné hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri meíjcyatúne. ⁷ Aane ímiááné íñéhdújuco Píivýéébe mééma méénune muurá maájtyúmituróné mecáhcujsóhi. ⁸⁻⁹ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúráméihijcyá muhdú díbye ímillédú meíjcyáiyóneri medsíjívécooca tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsíjiveri. Aame ihdyu medsíjívéjúcóoiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. ¹⁰ Muurá dííbyedívú pámeere míamúnaa mépíhcyááveé díbye meke idílo muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá íñújiri meícyahíjcyáne. Ájyu meke áhdóibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé téene áhdó íñé ímíjyaú ijcyáhi. Áánétúu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhráméiíhi.

Píivýéébema ímí meíjcyane

¹¹ Áánéllii muhtsi Píivýéébeke maávyéjúúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcujsóné dííbyeke. Aane waajácuube ímiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óvíi ámuha méwaajácúhi. ¹² Ehdu ámuhákye muhtsi menééneri tsá memítýájkímeyéityúne. Íllure ámuhádivú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene íñbúuri icyáhcújtsóturóné míamúnaa íñtérokíyé iúwáábóneri mítyákímeyíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówájsoki. ¹³ Ehdu íñe ámuhákye muhtsi menééne méjitsúcunúdí muhtsi meméivatémútsí meíhíjyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej tééveri éhnííñevu Píivýéébeke máávyéjujtsó ámuhákye tene ipiááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne idsíjívétsihdyu bóhíine mewáájácúne dííbyedívú méíhvéjtsámeí díbye meke ityúkévétso meímillédú meíjcyájúcóótuki. Aame dííbyeke mecáhcujsómé medsíjívéjúcóoiityúne bóhíima meíjcyame ímityúnehíjívú dsíjívemedú méjcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meíjyácunúityuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsotúmé ténehíjiré ítehíjcyádu. Ehdúikyé Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde táajtsaméí néébe dííbyeke ó itsúcunúhijcyá ihdícyaabédúre. Áronáa ícyoooca tsáhájucó tehdu o íjtsúcunújúcootúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúuca dííbyeéjté meíjcyame íhdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítýú ímiáájuréjuco bóhówaúcunúhijcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píivýéébere meke ímíbáavyetsó Críjtoj tééveri tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áameké meke níwááveebe tsijtyeke meúwaabómé téhdure ímíbáavyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj tééveri Píivýéébe méimítýú ímbajchó ímí dííbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri dííbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij tééveri ámuháma díbye íhíjyúvaki. Aane dííbyere Críjto mémeri ámuhákye muhtsi menéé ámuha meímíbáavyéne ímí Píivýéébema meíjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyétá ímiáábé íjcyaae mújyú ímityúné méénútúróobeke Píivýéébe ímityúúbedi dílló méimítýú déjúcotu dííbyeéjté meíjcyámeke ímiááamedíjéjuco idíllóki.

6

¹ Áánéllii íñe muhtsi dííbyé wákimyéi meméénuhíjcyamútsí ámuhákye menéé ámuha mebáñúmeítyu dííbyé piááboju méema íjcyane ámuha mewáájacújucóome. ² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetésóíñeri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámuhákye ó piáabóhi.

Ehdu néénetu méwaajácú icyooca tsúuca mepájtyetéíñe méema íjcyane.

³ Áánéllii muurá íñe muhtsi dííbyé wákimyéi meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhíjcyá múhdurá muhtsi medáíívemeíñeri tsíjtyeke metútávájtsoótuki. ⁴ Muhtsi méimíllehíjcyá Píívyéébé íicúve múnáajtétsi muhtsi meíjcyamútsí ímiáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi íiná néétumútsí máaabúcu híjcyá panévariýé meícúbáhrámeíyonéhji.

⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeíhíjcyá ‘wayée’ néétune mewákímyeícyoóca. Áámútsikye tsáijyu múhtsikye íicúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcu híjcyá Jetsocríjto dítyú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájacúnej tééveri Píívyéébe ímillédú muhtsi meícyahíjcyánéllíihye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépiáábohíjcyá dííbyé Apííchó múhtsi pañe íjcyáne tééveri. Ehdu muhtsi dííbyé wákimyéi meméénumútsí dííbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsaímíyе. Áánéllii tsáijyu tsaate múhtsi hallúvú ímityúné íhjúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. ⁸ Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúcunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtétsi muhtsi meíjcyane. ⁹ Ááne múhtsikye wáájacurómé tsá múhtsidi íicúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyetá íhnáhó múhtsidi dítye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjivehíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi meícyahíjcyá ídátso múhtsikye dítye dsíjívetsóllehíjcyáromútsi.

¹⁰ Ídátso muhtsi meíjcyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píívyéébé avyéjuejte dítye íjcyá íhtsutúme. Ááneri muhtsi méimíjyuhíjcyá íñéubamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyerónáaaca.

¹¹ Ámuúha Coríito múnaa múhtsi nahbému, ámuhákye muhtsi mewáájyúne méúúballé muhdú muhtsi meíjcyane tóónútumútsi. ¹² Tsáháturo múhtsi icyánéjcutu ímityúné ámuhádítyú muhtsi meíjtsámeítyuró tsáijyu múúne ámuhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúcunúrónáaaca. ¹³ Áronáa ihdyu ámuhákye muhtsi mewáájyúne méúwáábohíjcyá éhne múúne ítsíímeke cááni iwáájyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewáájyuki.

Píívyéébe jádú menéémeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváítyuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsa hduré díityémá meíjtsaméi néétúnéllíihye. Cáhawáá meíjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsa hduré néétune. Ahdu íivane tsá tene ímityú ímiáájú meúraavyéme ímityúmema menáhbéváne. ¹⁵ ¿Aca Críjto Naavéné íjtsaméi tsa hduré? Aanéhjííva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcuejtemá náhbéváiýone. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíyóné ímiá Píívyéébeéjté meíjcyame dííbye jáhdú menééme menáhbéváne níjcyotájté íbóhíma íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Piivyéébé o íjcyaaabe tsá kiá dityédítýú o íjcyatúne.

17-18 Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímítýúné míamúnáadítýu. Ááne mémeenújúcohdí ímítýúné ditye méénuhíjcyádú ímí ámúhakye o íjtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyaaábe. Ehdú o néé Píivyéébe panévatúrú íhstútuube o íjcyaaábe.

7

¹ Ehdú íne Píivyéébe nehíjcyá meke iújcuíne, ámuúha táñahbému. Áánéllíi ílluréjuco metsu meíhveté panévaré ímítýúné méjppíyíi, meíjtsaméiyii, meméénuhíjcyánéhjitu. Ááne metsu meíhvéjtsáméi dííbyedívu.

Corító cóómiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

² Ahdícýane óvíjyuco múhtsima méímibáávyé tsaímíyé méjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo íínerí ámúhakye muhtsi metútávájtstóune. Áhdurée tsáháturo ámúhakye muhtsi maállíne hallurí ámúhá tsiéméné meékéévetúne. ³ Tsá íne ehdu ámúhakye o néétu ímítýumé ámuha méjcyánéllíihye. Éíjyúu ámúhakye o néhdu mítyane ámúhakye o wájýúnéllíi ó nehíjcyá ímí tsaméhjí méjcyá mújyú medsíjívétsihvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehújuco méjcyane. Áánéllíi mítyane ó ímíjyúú ámúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téénevu o cátóróóvéne.

⁵ Muuráhjáa Matsedóóniá ííhújivu muhtsi meúújetémútsí ávyétá íhnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píivyéébe ímyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tííto múhtsidívú 'bohíbohíuúvú' úújeténeri muhtsi méímíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apááñéré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méímíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méímíjyuuvé muhdú ámuha méjcyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyéé úúbállebe ámuhává ímítýú meícýahíjcyánetu tsúúca meíhvetémé méjýácunúhíjcyáné ámúhakye muhtsi maááhívetéíyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáíyóneri méjýácunúhíjcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méímíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámuha éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhakye o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhakye tene kímóvejtsóné ámuha méímíjpyetéki. ⁹ Áánéllíi ó ímíjyúú tééneri. Áronáa tsá ámúhakyé kímóhcó tene pájtyéneri o ímíjyúúné o néétune. Ó ímíjyúú ámúhakyé kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha méjcyáneri. Aane ámuha maáábúcuhíjcyáné ímí Píivyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri ámúhakye o tútávájtstóune. Muuráhjáa íllure ámúhakye tééneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu dííbyere Píivyéébe meke íhvejtso tsané kímóóvé meke ípájtye téénetu meíllíjkívyéne ímítýú meícýahíjcyáné meíhvéjtsóne dííbyé ícyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllíi tsá múu kímóóve íjcyácooca íñá íjtsáméítyú dííbyedítýu. Áánetu íhdyu cáhcújtstóumé ehdu nénehji díityéké pájtyéneri kímóóverómé wágóóóvéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píivyéébe ímíllédú ámúhakye íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáánéjuco múhdurá ámuha meícýahíjcyanévu ámúhakye wáájácútsóné tsáíí ámúhakye pájtyeróneri

ámuha meíllityéne méimíllerá ámuháma teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenéne ímityúné méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri meímíbájchónéllii tsáhájucó ámuhá hallúri tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámuhákye ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtsó ímiááné ámuha múhtsikye mewájujune. Tsáháa apáámútsikyére ímityúné dáriívéjcatsímútsikye tene ípiáábo o cáátúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámuhákye muhtsi menéhdújuco ámuha meíjcyánetu muhtsi méwaajácu ímiááné múhtsikye ámuha mewájujune.

Áneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuháwáa panévatúré dííbyeke meíícúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú wájtsíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúúhií. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meíjcyane o úúballéné ímí íjtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújítori mújyú o íhjyúváiyónejíivari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meíícúvéné tehdújuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhnííñevu ámuhákye wájuube ámuháwáa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meíícúvehíjcyánéllíihye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámuháma menáhbévájcatsííne o wáájácúneri.

8

Píáábojcatsi

¹ Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá ííñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné díityédí ídáátsóvénema. ² Aame muurá tsaimíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácu ímiááné dítye píáábohíjcyáné íjcyátúrónetu díityéké ípiáabóné ímíllénéllíihye. ⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtsó múnáake dítye píáábóne dsíídsí muhtsi díityé éllevu metsájtjeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meíjtsúcunútú dítye tsíjtyeke píááboíñe. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné illéébéne Píívyéébe ímíllédú ícyahíjcyámé dííbyedívréjuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóóniá ííñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa méénune imíwu muhtsi meíjtsúcunúne Tíítóke menéé ámuhádítyú tsiíñe díbye dsíídsike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdújuco meméénuhíjcyáné íñe Píívyéébeke meúraávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjítóríjyucó meúwáábohíjcyámé múhtsikye mewájuúhi. Áhdícyane óví ámuha meméénuhíjcyadú dsíídsídi mépiáábojcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámuhákye o táúhbatúne. Íllure ámuhákye ó waajácutsó muhdú ménahbému píáábócatsíhíjcyáné tehdu ámuha tsíjtyeke mepiáábónetu mewáájácu ímiááné ámuha díityéké mewájujune. ⁹ Muurá tsúuca ámuha méwaajácu Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájujuri íhdícyaabédú ícúbáhrámeíñe téénej tééveri tsaimíyé dííbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámuhákye o úwaabóné éhnííñevu ámuha meúraávyé dsíídsídi mepiáábojcatsíhíjcyáné muhdúhjáa éhne píjcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu ímíllétúróné pañe píáábotúne. Múu

piaabó imiáané ipiaabóné iimillénema. ¹¹ Ahdícyane óví ámuha tsaímíyé mepiáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámúhake o néétu ámuha mepiáábóne bóónétu íllurjúco mepihtóveki. Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú múhduná meijcyátsodúneri tsaatéke mepiáabóne. Tsá meke dibye éhnííñevu táumeityúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepihtótúijyu tsíjtyeke mepiáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepihtónetu ditye ámúhake ipiáábo tsahdúré ímí ámuha meijcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Mítiane újcúmema áyánéwu újcúrómedívú tsahdúré úújeténe.” Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

Tíítóke tsatétsi náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íñe ámúhadi o íjyácunúduré Píívyéébe tükévéjtsóneri Tíító ámúhake ipiáábóiyóneri ijyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imíllebe ámuha éllevu o wáloóne. Aabe cáhawáá óví ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítiane ó téhdujtsó Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóo tsijpi díbyeke náhbénúúbyeke díbyedítýú cahcújtso múnaa ímí dibye úwaabóné nehíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúme mepiáábójcatsíñe dsíídsí Jerotsaréevu muhtsi metsájtýecooca dibye múhtsikye íñáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtýe míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávýéjútsoki. Áhdure díityéké muha mepiáábóiyóneri meijyácunúhíjcyané ténetu ditye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtýene ímí Píívyéébe múúhake íjtsúcunúki. Áronáa tsá apáábyéré díibye ímí múúhake íjtsúcunú ímí muha metsájtýeityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhake íjtsúcunúne.

²² Aane íñe Tíítómútsima ó wallóo ménahbe panévaré Píívyéébe icyánéjcu wákimyéi tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meijcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tíító íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe dibye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye ditye díllóhajchíí múu néé Críjtoke ímí úráávýehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wáloóne. ²⁴ Ahdícyane óví ámuha díityéké mewájýúne mééícuvé ímí ámúhake muhtsi meijtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnaa ímíjýúúve teene iwáájácúnema.

9

Cahcújtso múnáá wáábyuta dsíídsi plhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsíídsike mepihcyúneri mepiáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájúco ámúhake iiná o nééityuróne. ² Áronáa ó waajácú imiáané ámuha Acááyá iññújí cahcújtso múnaa meímíllehíjcyaróné mepiáabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhné píjyábatújuco. Ááneri mítiane o ímíjýúúvéne Matsedóóniá iññújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane díityéké imíwu pájtyeme éhnííñevu ímí piáábócatsíhíjcyáhi. ³ Aane o nééne íñe icyooca ó wallóo ménahbémuke ditye ámúhake íñéé apáhajchíí ámuha mepihcyújúco dsíídsi bañúháñé ámúhadítýú díityéké o úúbállehíjcyátuki. ⁴ Tsáijyu múúne tsájjubaréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate díitye Matsedóóniá iññújí múnáadítýú péhajchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíñe

téeneri. ⁵ Áané ihdétú ó imíllé ménahbémú Tíitomu ámúhake ááhíveténé ámúhake ditye píáábóneri ámuha meúújetétsójúco múhdúneríhjáa ámuha diityéké mepíááboíñé menéhijcyáne. Ahdícyane óví ámuha méúújetétsó ímiááné ámuha mepíáabóné meimíllénema. Tsá idyé muha menééné iijyéveriyé ámuha meméénúityuróne.

⁶ Cáhawáá méijtsúcunuj, íllu muurá tsaate néehíi: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. ⁷ Ahdícyane ihdyu óví tsáápiitsa mepíáábohíjcyá ímiááné mepíáabóné meimíllénema. Tsá meimíllétúné pañe mepíáábóityuróne. Ahdure tsá tsijtye meke néénéllihyéré mepíáábóityuróne. Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú ímiááneturé meimílléne mepíáábómeke. ⁸ Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óví meke panévatúré píaabó ñná méhdityu ipíhtótu téhdure tsíjtyeke mepíááboki. ⁹ Muurá díbyé waajácúháámitu néenéé:

Ídáátsojtéké píáábómedityú tsá mújyú tene ábájíívemeíityúne.

¹⁰ Aane muurá íñe díbyere panévaré bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámúhake píááboó ámúhá wákimyéityu. ¹¹ Ehdu ámúhake éhnííñevu panévatúré píáábóiibye tsíjtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónéllii téhdújtsóimyé díbyeke. ¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsóimyé Píívyéébeke. ¹³ Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímiááné Críjtodityú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujtsóne. Áánéllii Píívyéébeke íávyéjújtsóne duurúvahíjcyaimyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánélliihye. ¹⁴ Aame ámúhake iwájyúne ámúhá hallúvú píáábó táúmíí ámúhaj téeveri díbye diityéké píáábohíjcyánélliihye. ¹⁵ Ahdícyane metsu metéhdújtsó Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméi píurúvé íjcyané píáábó Jetsocríjtoj téeveri díbye mééma méénúné hallúvu.

10

Páávoró míamúnáake túkévejtsóne

¹ Ehdu íñe ámúhake ó uwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke ídaatsólléne uwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meihjúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménéhíjcyá ámúhama o íjcyácooca ñná ámúhake o néétuube tsiélléturé waajácuháámi o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámúhake o uwáábohíjcyáne. ² Aane ámúhake o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsotúmé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhjúvámema íhnáhó téeneri ó íhjúváahi. ³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjpariyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjáhíjcyá íhtsútuube Píívyéébé íhnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnaa Píívyéébeke íéhdíiválléduré íívame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjúváronéhjí ó táhjáhíjcyáhi. Áameke ó uwáábohíjcyá Críjtodityú íjcyané uwááboju ditye icyáhcújtsóne ímíábáavyeki. ⁶ Ahdícyane tsúúca díbyeke ámuha mecáhcujtsójúcórómedityú tsaate díbye ímillédú íjcyátúmeke íhnáhó ó uwááboóhi.

7 Muurá ámuha méijtsúcunú átéréepi o íjcyane. Áronáa táijtsaméi tsá ámuha mewáájacutúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe díbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye díbyeéjté méénuhíjcyádu. 8 Aabe mítyájkímyeítyuubéré díbyeke meúraávyénéjcutu ámúhake o túkévétsohíjcyá íineri núcójpívétuubére. Áaneri tsá ámúhake o tútávájtsoúne. 9 Ehdu ámúhake waajácúháámí pañe o néene méijtsúcunúdí o méénuítyúné o íhjuváne. 10 Muurá ó waajácú tsaate óhđityu néhijcyáné atéréepívá o íjcyabe ámúhadívú o úújetécooca íiná ámúhake o nééítyuube waajácúháámíríyé ámúhama o íhjuvahníjcyáne. 11 Áánéllii ámuha élleu o péécooca íhnáhó ámúhake ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhijcyádu. Áijyu botsíi waajácúmyé óhđityu íhjuvahníjcyáme.

12 Áronáa tsá o némeítyú ímiáábé o íjcyane eene tsaate íhjuvahníjcyádu. Muurá páme ehniíñevu ímiáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure báñumeíhijcyáhi. 13 Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere oke néhdújuco íñe díbyé ihju o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Corítori ó úllejé díbyere oke túkévétsoñeri. 14 Aane ímichíi ámúhake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhake o nehíjcyá ámúhá túkevétsoobe o íjcyane. 15 Áronáa tsá o néetu apáabyéré ámúhá túkevétsoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhake úwáábohíjcyámé íjcyánaaaca. Apáañééré ó imíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcujtsóné Píivyéébé uwááboju díbye néené hajchótá ámúhama o íjcyabe o úwaabóne. 16 Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyété uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábotéé tsájyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákimyéi o cáávácútuki.

17 Áané wákimyéiyi tsaate ímítyájkímyeíñé imíllémé ihdyu óví díbyekéré mítyátsohíjcyáhi. 18 Áronáa ihdyu tsáimíyé téené wákimyéi méénume tsá iieye némeítyuró ímiáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píivyéébere dítyéké bóhówajtsó ímí dítye íjcyane.

11

Múhdurá tsaate úwaabóne

1 Ehdu íñe ámúhake o néene ihdyu óvíjyuco ehdícyaróné pañe melleebúcunu. 2 Muurá ávyeta ámúhadi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píivyéébe méhdi ijyácunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámúhake o túkévétso díbye imíllédú ámuha meíjcyá éhne múúne wájpiikyéi úújétúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibe imíllédú íjcyadu. 3 Áánéllii ámúhadi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámúhake Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébáke íñimiyéj tééveri imyéénudu. 4 Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámúhake tsaate úwááboróné ímí ámuha melleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléébúcunúné Naavéné apííchotu ámúhake dítye úwaabóné tsúuca Píivyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyaróme. 5 Muurá tsá táehniíñevu dítye íjcyatú eene ímí dítye úwaabóné ámuha méijtsúcunúróme. 6 Ihdyúhde ímiááné tsá eene dítye imíwú ‘cáto’ néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha

méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhákye o úwáábohíjcyané panévaré ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa méíjtsúcunú átéréepi o íjcyánéllii ámuhákye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámuhákye ó úwáábohíjcyá áhdótsótuube. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámuhákye ííneri o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá ííneri o pátsárijcyóíñejíivari. Áróobekée Matsedóóniá iññújitu tsáané nahbémú tsiíñe oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyané uwaáboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahíjcyané ó úúbálleé Acááyá iññúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íñe ámuhákye o wájyútúne íjcyaaabe ehdu ámuhákye ó nehíjcyáhi? Muurá Píivyéébe waajácú mítyane ámuhákye o wájyune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhñíñevu ó úwááboó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnaa íjcyame Píivyéébé uwaábojtédí idíllómeíñe pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némehji tsá píhtotúne. Muurá díbyere Naavéné ímiá uwaáboóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllii muurá díbyé ícúve múnaa ímiá uwaábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátso díityémá níjkévaáhi.

Páávaro ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Áánetu tsiíñe ámuhákye o née ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhjúvahiíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meíjtsámeíyóné pañe ihdyu óvíjyucco ámuháma o íhjúvahiíjcyané eene tsijtye múhdurá iúwáábóroneri mítyákímyeíhijcyádú téhdure o mítyájkímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píivyéébeéjpi o íjcyaaabe o mítyájkímyeíñe. Áronáa íñe muhdú ó mítyájkímyeí mééídyu o íhjúváné pañe. ¹⁸ Íñéturó mítyá íjñenéré imyéénúróneri tsaate mítyákímyeíhijcyáhi. Aanéjji muhdú tsá o mítyájkímyeíityú awáá Píivyéébé wákimyéi o méénuube. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévaré mewáajacúme ¿íveeki máállítsámeíhijcyá iwáajacutúnéré íhjúvahiíjcyámedívu? ²⁰ Ditye muurá ámuhádi páhduvaré ícúbáhraroné ámuha máaabúcuhiíjcyáhi. Muurá ámuhákye iúníu múnaádú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámuhá tsíeméné ihñéíryéjuco ditye díllóhíjcyáne. Ááne ámuhákye méénuhíjcyámé íávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpítso ó íjtsúcunúhi. Óubá ó íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjúváné pañe ó mítyájkímyeí eene múhdurá imyéénúróneri ditye mítyákímyeíhijcyádu. ²² Muurá mítyákímyeíhijcyámé heeberéomú Píivyéébeéjte Aavaraáuvúj tsíménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. ²³ Áhdure mítyákímyeíhijcyámé Críjtó ícúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure díbyé ícúve múnáajpi o íjcyaaabe diityé ehñíñevu téené déjúcotu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dárrívehíjcyáme. Ánéhíjitu píváijyúvájucó o pájtyeténé dsíjivetu. ²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsíhcyúme tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújuco. Aane tsáhojtsíijyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure

pápihchúúijyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáijyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápihchúúijyúvá cúújúwami óoma pámaáveebe tsáijyu nújpácýó pañe ó ijcyá tsájcoóji, tsápejcoo, íjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebéré o péhíjcyáábeke patyéhijcyané pahúllevávú nújpácýój piínévuu, cómiñévuu, múubará íjcyátútsihvuu, íjcyane. Aabe tsáijyu ápihó nééróméhíj piíne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj piíne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhíj piíne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbye ídátso o májchóiyónéhjiri, o ádóiyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucórí ó ícúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdúvané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíñe oke múhduúvurá patyéhijcyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsovehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mütátsójcatsíñeri o ídáátsovérónáa tsátsii tsárí oke patyéhijcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mityájkímyeíñe o ímílleca ó mityájkímyeíiyá ídátso o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkyé múijyú níjkéváityúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhijcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcóri o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okévaa ditye iékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mijcótú cáámetu páheju néénetu oke tsaate úvérújtisiyi niityétsó áachíwájucó. Ehdúu téijyu ó pállojcohi.

12

Píívyéébe Páávoróké úújsetsone

¹ Aane tsá íñetú oke tene píáábóityuró o mityájkímyeíñe. Áronáa ámúhakye ó úúbálleé ináhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úújsetsóné naavédú nééné pañe. ²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébé páñétúéhullévú níjkyejíwú dííbyeéjpi o íjcyáábeke. Aane muurá tsúuca tétsihdyu 14 pijcyábájucó pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneerée tájpiíma o péhahchíjyju, íhjáa mityá apááñeré táíbbuu péehí. Tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsáimiyéjuco meíjcyáítsihyi o íjcyaaabe ó lleebúacunúhijcyá tsaate íhjuváné tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áánetúu oke bóijcyúmé muucá o úúbállétuki. ⁵ Ááneri o mityájkímyeíiyóné muurá tsá o ímíllétúne. Apááñeríyé ihdyu ó mityájkímyeíiyá íñe ídátso o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mityájkímyeíityuróne. Ó mityájkímyeíiyá ímiáánéjuco o méenuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímíllétú oore o bóhówájtsómeíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa tééneri o mityájkímyeíiyóné íhdétú Píívyéébere íhvétsoobe Naavéné oke tútávájtssoobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áánéllíihyé Píívyéébeke 3-ijyúvá ó táúmeíyá díbye oke íbóhítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óvíi uke o píáábóneri ú aabúcuhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej tééveri ó bóhówájtsómeí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néénéllíi íñe ídátso o nééroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri díbye

míamúnáake ìhnáhoovu iúújétsoki. ¹⁰ Aabe ìne ícyooca panévariyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhíí. Muurá Críjtoke o cáhcújtsóné hallútú óhdi míamúnaa ìcúbáhráabeke nehniwu úbahíjcyáhi. Aabe panévaturé ó pihatóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríntó cahcújtsó múnáadi Páávoró íjyácunúne

¹¹ Ároobée ihdyu ímiááné mééídyu o íhgyúváné pañe ó mítyájkímyeíhi. Ámuháa oke mítyájtsotúmé tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsómeíhi. Árome ámuha maávyéjútsoorómé ìne oke ámuha meéhdiíwállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. ¹² Muuráhjáa ámuháj piñe uwáábori o íjcyabe panévariyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhijcyáhi. Ájyúu páhdúváré nénehji méénúráiúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsómeí ímiááné Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. ¹³ Ároobée tsá ámuhakye tsíeméné o táumeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méjtsúcunú ámuhakyeé o éhdiíwáalléne ìná o táumeítyúne. Árone ihdyu óvjyacoóne.

¹⁴ Aabe ícyooca tsiiñe ó íjcyátsíiviyé tsúúca pápihchúújyúvájucu ámuhakye o ááhívetéki. Aabe tsá íñeri ámuhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámuhakye dsíidsike néhcotéébé o pééíñejíivari. Íllure ihdyu ámuhakye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsíime íjcyaiñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsíime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe. ¹⁵ Aane ihdyu óví o ícúbáhrámeíyoné pañe ámuhakye ó píáabó ímítyúne pañevú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámuhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaaca.

¹⁶ Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhíjcyáné íllurévá o állíñe íñeri ámuhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñé hallúvurá o dsíidsívahíjcyáne. ¹⁷ ¿Acáa íllure ámuhakye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámuha éllevu? ¹⁸ ¿Mityá téjyúu ámuhakye álliibye Tíítoó? Áanerá tshdúré muhtsi díibyema méjyácunúhíjcyá ámuhakye mepíáábóiyóneri. Áanélliihyé díibyeki o néé tsijpi ménáhbema dityétsi ámuhakye iááhívetéki.

¹⁹ Ámuhábá méjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámuhakye o néhíjcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámuhakye muha mepíáábo ehdu ámuhakye o néhíjcyáne. Aane muurá ámuhakye táñahbémuke ehniíñevu ó píááboó díibyeki ámuha ímí meúráávyeki. ²⁰ Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámuhakye o ááhívetéébé múhdurá ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámuhakye ímí tene pátyéítyuró téené hallútú ámuhakye o nééneé. Áanéllii ó íjyácunúhíjcyá ámuha meúhbájcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó íjyácunúhíjcyá iye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúráméítyúróneri, ámuha maálliúúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímyeítyúróneri. Tehdu ámuha medáráívéjcatsíñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllii ihdyu ámuhadi ó íjyácunúhíjcyáhi. ²¹ Aane tsáijyu múúne ténehjí ámuha meihvejtsótúnáa ámuhakye o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíí

ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyané tsá meíhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

13

Páávoró pítyajcóne

¹ Muurá pápíhchúúíjyúvájucó ámúhake o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú mítyétsúba, pápíhchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tehjújúcooi teene. ² Muuráhjáa éjyu ámúhake o ááhívéjeebe tsúuca íhnáhó ámúhake o úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe piéhduré tsíhyullétú ámúhake o úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhake o ááhívetéébe tsaate páhdure néémedi tsáhájucó o íícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácúú muhdú tajtyéeveri Crijto íhjúvahiíjcyané ámuha mewáájácúíyóneri meíjyácunúhijcyáne. Dibye tajtyéeveri nééne álliu íjcyátúnéllii ímíllebe muhdú dííbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáájácúne. ⁴ Dííbyekée ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróobekée Píívyéébe íhnáhoori bóhítsoobe íjcyá ícyooca íhtsútuubéréjucó. Aane dííbyekée pájtyedu íivane tsáijyu o ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árónáa dííbyedívú o cátsipáávehíjcyánéllii oke piáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o piááboki.

⁵ Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjtsaméij. ¿A ímiááné tsúuca ímí ámuha mecáhcuíjtsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácúrá Jetsocrijtó pájyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dííbyééjté ámuha meíjcyanej? ⁶ Árónáa íhya mityá ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú ímiááné dííbyééjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medíllóhíjcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke piáábó o táúmeíhijcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe o ímíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane. ⁸ Aabe tsá mújyú állíuri o íhjúvatúne. Ímiááneriyé o íhjúváhi. ⁹ Áánéllii íllure o ímíjyuhíjcyá oke ditye éhdíiválléroobe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake o piáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsoki. Ámúhá hallúvú piáábó o táúmeíhijcyá ímí dííbyeke ámuha mecáhcuíjtsoki. ¹⁰ Ehdu íñe o caatúnú ámuha meímíbaávye ámúhake o ááhívetécooca íhnáhó ámúhake o úwáábótuki. Píívyéébe muurá íhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhake o piááboki. Tsáháa téénevu oke dibye ájcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹ Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrámeí Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáyóneri. Aane óvíi dííbyeréjucó ámúhake iwájyudu íjcyaaabe piáabóné tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹² Áánéllii ámúhake o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúruvájcatsíki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhake duurúváhi.

Áhdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocrijtoj tééveri Ípííchó mépañevú ípícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehjújucó.

GÁÁRATA

Garáátsiári íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávorо o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke íbóhítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke picyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óóma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íñújiri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme élleву. ³ Áámeke óvíi ámúhake Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjto dsíjívéné jíí imítýú meke mújtatsóójúcóórónetu meke ípájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dííbyeke maávyéjútso múijýú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyené Píívyéébeke ámuha mecáhcujtsonetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtso mekée iwájýúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Ááne mutsíenéréjuco ámuha tsíjijtójíriyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju. Íllure ámúhake tsaate íállíñe tsíjijtójíriyé úwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáne uwáábójutu ámúhake imújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyáróóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éjyju ámúhake o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáne uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhajchíí Píívyéébe díityédí ícúbáhráíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhake o nééne méijtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokíyé o íhjúvahiíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéeílleneríjyuco o tsúúramehíjcyáne. Muurá míamúnámáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjto ícúve múnáajpi o íjcyáítyuróne.

Páávorо uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dííbye uwááboju míamúnáa íjtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dííbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjto óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáriívémeíhijcyáne tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajíjto o úráavyéijyju. Téjijtóo ávyéta ímí ó waaajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyarómé ehniíñe. Aabée téijyju ímiáánéhacáa Críjto cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ícúbáhráhíjcyá dítyéva téénetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájyudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajatújuco ói o tsíímávámeítyúné íhdéjuco oke íújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waaajácútsó ílli Jetsocríjtodívú dííbyedítýú íjcyáne uwáábojývú ámúhake jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múmá o íhjúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréri dííbye uwáábo múnaa

táihdejuco ijcyaróme éllevu tsá o péetu diityémá téeneri o íhjuvaki. Aráabiá iññújivúree o péebe téhulle íñnéubará píivyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíñe ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsí Jerotsaréevu tsiíñe pápíhchúu pijcyábatu o wájtsiibe o péé Péedoró éllevu dífbyema o íhjuvaki. Áábemáa técoomíyí ó ijcyá 15 coojíva. ¹⁹ Áijyúu tsá tsijtye Jetsóo uwáábó méenuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekéree ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsííriámá Tsiríítsiá iññújicúvu. Ehdú íñe ámuha éllevu o cáátúnúne pañe o néene Píivyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhakye o úúballéne. ²² Áábekéke oke tsúúca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyée tsá Jodéa iññújiri íjcyané cahcújtso múnaa oke wáájacútúne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éjju Críjtoke mecáhcújtsoné hallútú ávyetá ícubáhrá méhdi méenuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúváa tsaate óhdityu néhijcyané illéébóne mítyane Píivyéébeke duurúvahíjcyáme.

2

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

¹ Átsihdyúu tsúúca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíñe Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma pééhií. ² Áamútsimáa o péé téhullévú Píivyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkévéjtsojte píhcyáávemeke ó úúballé íñe ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye iñéekí. ³ Árónáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá íñá néetu Tíito óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa díbye kíhdyahírótsámeityú jodíómuube íjcyátúnéllíiñe. ⁴ Árónáacáa íjcyámé tsaate illure iállíñe ímiáámédú múúhakye náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté muha meíjcyame tééné taúhbaju meméénújúcóótúmeke tsiíñe múúhakye téenevu ííbúwajtsóne. ⁵ Áróneríi tsá muha meíícúvetú Críjtodityú íjcyané uwááboju mecáhcújtsoneriyé mepájtyeténetu ámuhakye muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkévéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téenetu méénutúne. Árónáa tsá o íjyacunútú ditye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá Píivyéébe tsahdúré meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée imí íjtsúcunú Péedorókée tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívú ípícyohdu téhdure oke Píivyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúróme uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péedoroo, Jóoáa, Jacóóboo, íjcyame imí íjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi tééné wákimyéí meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe tééné wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰ Áánemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée imí ó íjtsúcunúhi.

Péedoróké Páávoró úhbane

¹¹ Árónáacáa Péedoróké Ajtiokííavu ó tsijpájúu díbye múhdurá íjcyané hallútú. ¹² Muuráhjáa ámuha múnaa jodíómú íjcyátúmema díbye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdeéné taúhbaju úráavyehíjcyámé técoomívú wájtsimedityú waabe diityedí iillityénema.

13 Áábedítýúu ííwáne tsijtye tamúnaa tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée táñahbéébé Benabée diityédítýú ííwáne wááhií.

14 Ehdúu tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáriívémeíñé hallútú Péédoróké pámeere pihcyááve múnááj pñínévú o néehíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúúca ú íhvejtsó íhdééné taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe ¿íveekí téénevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejíívari?” Ehdúu o néé Péédoróke.

Mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténe

15-16 Muurá muha jodíómu páñétúejte Píívyéébeéjté meíjcyame tsúúca méwaajácú Moitséeúvuj tééverií múúhá íhdé múnáaúvuke díbye ájcúné taúhbaju muha meúráávyeróné múúhakye pájtyetétsóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné pamévare mecáhcújtsómeke ímiáámedi dílloobe.

17 Aane dííbyej tééveri Píívyéébema meímíbaávyéíyóneri metsúúrámehijcyámé méwaajácú ímiááné ímityúmé meíjcyane. ¿Áánéllihyéhaca Críjto nééjuriyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. 18-19 Muurá teene taúhbaju o úráávyéroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáítyuróne. Áánéllíi ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcóótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrámehijcyá muhdú Críjtoj tééveri tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáíyóneri. Muurá o íhvejtsójúcooróné tsííñe o úráávyéhajchíí oore ó tútávajtsáméííhi. 20 Áánéllíi tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó íjcyá Píívyéébé Hajchíí tawájyuri dsíjívéebeke o cáhcújtsoobe oke túkévéjtsóné pañe. 21 Aane tsá mújyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne mééma díbye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveriyé ímiáámedi meke díbye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

3

Críjtore meke pájtyetétsóne

1 ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíí ámuúhakye tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúráávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé ámuúhakye o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé tééné uwaáboju. 2 ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó ámuhá pañévú úcaávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyú? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúráávyénéllíi ámuhá pañévú úcaavéne? Áyu cána oke menej. 3 ¿íveekí ayájú allíúrá ámuha menéeme múhdurá médáriívémeí tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañe ámuha meíjcyame? ¿Aca ámuha méjtsúcunú ámuhá íhnáhooríyé tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyáíyóne? 4 ¿Muhdú bañúháñé ámuha tééné hallútú meícúbáhrámehijcyáne íveekí méíhvejtsóhi? 5 ¿Mityá ámuha méjtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyáneíllíi díbye mééma méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú Ípííchó ípícyóónej tééveriyé mééma méénuhíjcyaae ténehjí.

6 Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllíi ímiáábedi dílloobe dííbyeke. 7 Áánéllíi ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe méijcyáhi. 8 Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere

ámuha jodíómú mejjcyátúrómema tsaimíyé dííbyema mejjcyáiñé Aavarááuvuke dibye illu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllii dijtyééveri pámeere ííñújiri jcyámeke ó piááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavarááuvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke piááboobe dííbyekée ipiáabódu.

¹⁰ Áanetu eene taúhbaju iúráávyéneriyé ipájtyetéiyóné itsúcunúhjycámé hallúri ápíchó teéne. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píivyéébé taúhbaju múhdurá úráávyehíjycámé hallúri ápíchó teéne.” ¹¹ Aane muurá méwaajácú teene taúhbaju néhdu ijcyáiyóneri tsúúrámeyómé tehdu jcyátúmeke Píivyéébe ímiáámedi díllóityúne. Illu tsiíñe nééne dííbyé waajácúháámitu: “Píivyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyeteéhi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píivyéébé Moitséeúvuj tééveri meke iájcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaimíyé jcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu mejjcyátúné déjúcotu méhdi dibye ícúbáhráiyóné ihdétú tsúuca Críjto meke iwájyúne pájtyetétsóhi. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímityúme átéréejtéké cáámetu úmáhajcutu picyóóme.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píivyéébe Críjtoj tééveri pámeekéré piáabóné jodíómú jcyátúróméhjima Aavarááuvukée iñéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dííbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchotu ipyéé iñéhdújuco.

Píivyéébe Aavarááuvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o néé muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsané wákimyéi meméénu tééne waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjuco meíjtsaméi cápáyoáoóityuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píivyéébe Aavarááuvuke néé dííbyéj tsiménémúháábedityú tsáápiikye ipicyooíñé míamúnáake pájtyetétsóíbyeke. Tsáháhjáa dibye íwaajácúháámitu néétu píváméváké ipicyooíñe. Neebhjáa tsáápiikyéré ipicyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeúvuke Píivyéébe ipityájcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj tééveri. Áronáacáa tsá tééne hallúhcuri dibyée Aavarááuvuke pítyajcóné wáajácúratúné jcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúráávyéneriyé mepájtyetécá álliúreyó teene dííbyeúvukée Píivyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dííbyeke iñéhdújuco dibye méénune.

¹⁹ ¿Aanéé íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokííjvári? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj tééveri pícyoobe mewáájácú múhdurá meícyahíjycáné Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píivyéébe Aavarááuvuke tsíjtyej tééveri pítyájcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píivyéébé taúhbaju

²¹ ¿Áanélliihyéhaca Moitséeúvuj tééverí dibye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútávajtsó dibyée mééma imyéénuíñé nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu mejjcyáneriyé mepájtyetécá ímiáámedi meke díllóiyooobe teene meúráávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéiñe tsíjijtóriyéjuco dibye méénuítyuróne. ²² Áronáa muurá dííbyé waajácúháámitu nééne ímityúné pañe mejjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke dibye pájtyetétsóíñe.

23-24 Muuráhjáa ímiááné éhne múúne tsíiméké metúkévejsódu táuhbaju meke tükévéjtsóné pañe méicyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávévótúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ímiáámedi dillóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájucó táuhbájú tükévéjtsó pañe méjcyájúcootúne. ²⁶ Ícyooca méjcyá Píívyéébej tsíimeréjucó pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiááné dííbyeéjté méjcyáné uubállé metsójtsótsámeimyé méjcyá dííbyedúrjúco. ²⁸ Áánéllii tsá menééityuró tsíjtyere jodiómú íjcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé míamúnaa íjcyaróméjhíma wajpíímuma waalléemú méjcyá tsamééeré Críjtoéjte. ²⁹ Ehdu pamévare dííbyeéjté méjcyame méjcyá Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe. Áánéllii téhdure méwáabyuta teene dííbyekée Píívyéébe íajcuíñé nééené.

4

¹ Cáhawáa méjtsúcunuj, muurá tsaapi tsíimene cáani dsíjívéné boone dííbyé tsieméné aabájaabe íjcyáiibe íayáné hajchótá ihdícyaabedú íjcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwají ícyahíjcyá cáánívúu diityéké téénevu níwaavémé díbye kéémécooca dííbyeke ájcuíibe. ³ Ahdúu muurá éjyu méicyahíjcyá táuhbaju meke tükévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávévótúné hajchóta. Aamée méjtsúcunúhíjcyá teene meúraávyeneríyé mepájtyeteyóne. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíne éévé úujeténéllii bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú ípívyéévéne. Áábekée dille tsíimávaabe keemévé téenere Moitséeúvuj tééveri díbye ájcúné táuhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó táuhbájú meúraávyerómé ímityúmé méjcyámeke bótsíi Píívyéébe ítsíimedi idíllóki. ⁶ Aane ímiááné dííbyej tsíimé méjcyane méhdityu íbóhówaúcunú mépañévu pícyoobe Ípííchó Íllij tééveri. Áánere muurá meke tükévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múuháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca dííbyej tsíimé méjcyámé hallúrí tsáhájucó íná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcuíibe íavyéjvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne tééveri.

Cañcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éjyu ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjí mecáániváné méíicúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúuca ámúhake díbye wáájacúmé ámuha méjcyá dííbyeéjte. Áronáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsííñe íhdééné táuhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsííñe téené pañe méjcyane? ¹⁰ Muurá ámuhá méjtsúcunúpí eene ténevá píjcyábádú, ténuhbávadú, kéjcoojíí ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medárhívéméíñetu ámúhadítýu o néé bañúháñéubáhhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o néé íhdée ámuha méicyahíjcyáné meúraavyéjucóótuki. O íjcyadúrjúco méjcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjijtórjúco o úwáábórónáacáa. ¹³ Muuráhjáa téjyu ámúhake ímiáájú ó úwáábohíjcyá

táhálluúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróobekée muurá ámuha oke ehdiwáalletúmeré tsaimíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéji múnáájpiima ámuha méíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcú oke mecápáyoácóiyá ámuhá hálluúúnetúrjúco. Áámeke ¿iná ámuhakye pájtyeme íveekí tsáhájuco óhdi ámuha méíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámuhakye o tsáílléne ehdu o néhíjcyáne? Muurá ihdyu ímíááné tehdíjuco ámuhakye o néhíjcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámuhakye íiné imíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámuhakye óhdityu imújtátsóro úwáábohíjcyámé díityé uwááborjúco ámuha meúráávyeki. ¹⁸ Árónáa ihdyu tehdíjúcooíyó ímiá uwáábó ámuhakye imyéénu ámuhadí ditye tsúúráméíñe. Tsá idyé ámuháma o íjcyánéllíihyeré ámuhadí ditye tsúúráméíhíjcyáítyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áátsímédú menéeme tsiíñe múhdurá medáíívéméíñé ídátso oke pajtyé éhne múúne walle itsíímáváne ávyeri ícúbáhráméídyu. Aabe ámuhadí ó íjyácunúhíjcyá Críjtokéréjúco ámuha mecáhcújtsóne díbye íjcyadu méíjcyáíyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó íjtsúcunú ehdu ámuha méícyahíjcyáne. Áánéllíi ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré ámuháma o íjcyane ímíñeúvú ámuhakye o úwááboki.

Agáama Tsáarámúpidítyú íjcyané uwááboju

²¹ Muurá ámuha méijtsúcunú Moitséeúvuj tééveríi Píívyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu méíjcyáneri mepájtyeténe. ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú muhdú dííbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú néene Aavaráaúvúhjáa mítyétsikye tsíímáváne. Páñétúelle méwadívúhjáa tsíímávaabe tsáápiíkye. Áánetúhjáa tsíjpiíkye tsíímávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáálle Agáadívú díbye tsíímávaabe íhdícyaabéré íñe méíjcyadu. Áánetúhjáa páñétúélledívú díbye tsíímávaabe díibyéjúco Píívyéébéhjáa díityétsikye íajcuíñé néhíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsíímávamúpí Píívyéébe míamúnáake míjijtócuri tükévéjtsóíñe. Díílléhjáa muurá Agááj tsíménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújúco Moitséeúvukée Tsinaí caméhbaúvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllíi muurá téhbau Araábiá ííñújiri íjcyahbaú memévá díílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbajú pañe ícyahíjcyá díílleúvúj tsíménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújúco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyané Jerotsarée múnáa méíjcyame tsáhájuco téené pañe méíjcyatúne. ²⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néene Tsááradítyu:

Ajchíbá u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díicya. Muurá úi ú tsíímávaáhi.

Aame díítsíime ávyetá mityámé lílyááteé díúnú múnáállej tsíímé lílyaaténé éhnííñevu.

Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbému, Píívyéébéhjáa néhdújúco Itsáake cáánímutsi tsíímáváne. Áhduréhjáa díbye néhdújúco íñe tsúúca dííbyej tsíímé méíjcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáríívehíjcyá íhdéené taúhbaju íuráávyéneri éhnéhjáa Píívyéébere píáábóneri Aavaráa páñétúélledívú tsíímáváábeke íúnú múnáálledívú díbye tsíímávaabe

tsárillehjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Díúniú múnáálleke dijchívyetso dihjyátú illímájuco. Tsá páñétúelle dítyáábadívú u tsíimáváábé wáabyuta jcyane díbye éhne jcyatúne.” Ehdu nééne Píivyéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá meijcyatú iúniú múnáálledívú Aavarááuvú tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe jcyadu. Muurá ihdyu méijcyá páñétúellé Tsáarádivu díbye tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe jcyadu tsúuca páñétúejpi Píivyéébé Hájchikye mecáhcújtsónéllihye.

5

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

¹ Muurájháa Jetsocríjtó tsúuca meke ijchívyetsó taúhbaju meke tükévjtsóné pañe meicyahjcyánetu. Áánéllii metsu dílbyekéréjucu meúraávyé ímíñeúvu. Óvjyacoóné ámuha téeneri metsúúrámeihjcyané meke pájtyetétsóiyóneríjvári.

² Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámuéhakye o nééneé. Muurá ámuha mekihdyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píivyéébe ámuéhakye díllóiyóné ámuha meijtsúcunúne tehdu meméénúmeihajchíí tsá Críjto ámuéhakye pájtyetétsóityúne. ³ Áronáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí Píivyéébema íjcyáíyóneri tsúúrámeihjcyámé óvíí ávyeta muhdú teene taúhbaju nehdu jcyáhi. ⁴ Áronáa illure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píivyéébé meke iwájyúne Críjtoj tééveri mepájtyetéíñe méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke dílloobe Íapííchó meke tükévjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke. ⁶ Áánéllii mekihdyahírótsámeítyúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeítyóné tsá meke piáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewájyúne mecáhcujtsóné meke piáabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúuca tehdújucu ámuha meúraavyéne. ¿Ááné mutsíhdyújháa íveekí tsáhájuco ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha neéjuri? ⁸ Áánerájháa tsúuca Píivyéébe ámuéhakye ijchívyetsó tenejcutú Jetsocríjtoj tééveri. Aane tsá dílbyedítýú tene jcyatú eene piéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muurájhábá ihdyu ámuhadítýú tsáápihdítýuré jcyane ehdu ámuéhakye dáriive éhne múúne haríínalljýú metátsajcóné pañévu íooríchetu áyánéwu mepícyooróné páneeríyéjucu mújtadu. ¹⁰ Áronáa ó waajácú Píivyéébe tsiíñe ámuéhakye piááboíñé ámuha meíhveté taúhbaju nehdu ámuha meijcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meijtsámeihjcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhooíñé díbye ícúbahráné ámuéhakye mütátsohjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdityu nehjcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píivyéébema meijcyane o úwáábohíjcyáne. Áronáa teene o úwááboca tsá oke dítye tsárillehjcyáruone. Muurá ihdyu Críjtoj tééveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsárillehjcyáme. ¹² Aame ihdyu óvíí illuréjucu ámuhadítýú dówaavéné téeneri ámuéhakye pátsáricyohjcyáme.

¹³ Muurájháa tsúuca Píivyéébe ámuéhakye ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimiyéjucu meijcyame tsá ímityúné meméénújucóóityúne. Ímíñeúvú pamévamáyé mewájyújcatsíñe mépiáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane

dííbyé taúhbaju néehíí: “Pamévakéré múu wajuú muhdú u wájýúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewájýúhachíí tsúuca mémeenú páneere dííbyé taúhbajúúne muhdú meíjcyáiyóné meke néhijcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewájýújcatsííne mepíáábójcatisíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhachíí muurá íllure ámuha métútávátsójcatisíhi.

Píívyéébé Apíícho meke túkévéjtsóne

¹⁶ Áánéllii ámuhákye o néé Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéreyuco ámuha meíjcyá ímítyunéhjí ámuha meméénújúcoótuki. ¹⁷ Tsá dííbyé Apííchó ímíletú meímillédú meíjcyane. Téhdure ténehji méhdivu cátuhtsó teene meke túkévéjtsóné pañe meíjcyáiyóné. Ehdu panéjcuwávú téneecu cátuhtsójcatisííllii éhniíínevu métsúúraméí Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meímillédú meíjcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dííbyé Apííchó túkévéjtsó pañe meíjcyáhachíí tsáhájuco ámuha íhdééne taúhbájú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá ímillédúré icyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévaré muurá ímítyunéhjí méénume íhdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré duurúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcátsiyíyé íjcyame itsáílléjcatsííne waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné ímílléme. Ehdu idyáíívéjcatsííne ílluréjucu ditye dóhwábahíjcyané íhdyúeháhjíreyuco. ²¹ Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líiyicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyetá mityáne. Áhdure tsíínehji panévaré ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éjyúu ámuhákye o néhdu tsá múu tehdíívanéhjí méénutúne. Muurá tehdu nénehji méénume tsá Píívyéébé avyéjéjte íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame mewájýújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíínehji meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsaímíyé pamévamáyé meíjcyáhi, tsíjtyeke mépíaabóhi, panévaré óóchevélletúme mémeenúhi, ídaatsómé meíjcyáhi, tsá ímítyúnehjíwú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá íhdééne taúhbaju nééne tsíjítóryé meíjcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímítyúné icyánéjcutu meíjcyá dsíjívemédú ténéhji éllévu meíjcyájúcoótúnéllíihye. ²⁵ Aame meíjcyá Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu meíhvéjtsámeí téeneréjucu meke túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

²⁶ Tsáhájuco ávyéjuuháñé mellíííétyuróne. Tsá íínerí menómíutááváítyuróne. Tsá ímityúné medáíívéjcatsíítyuróne.

6

Mepíáábójcatisííne

¹ Aane tsaate ámuhadítýú ímítyúné pañéwú mújtáhachíí mépíáábó ditye tsiííne ímíjpyetéki. Áronáa ihdyu ímííneúwú chooco méuwaábó dityéke. Áane téíibúwá meíjcyá ámuháyéjucu tehdu meíjcyátuki. ² Ehdu mépíáábójcátsí múhdurá ámuha meícyahíjcyánéhjítu Críjto ímillédú ámuha meíjcyaki.

³ Muurá íiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípíáábóiyónéhjí éllévu íjcyatúme állímyeíhi. ⁴ Cáhawáá ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí

Críjtoke ámuha meúraavyémé tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehniíñevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá ijcyánéi pámeere ímityúné meméénuhíjcyané meméénújúcóóityuróne.

⁶ Áhdure ámúhakye o néé íñe Píívyéébé ihjyu ámúhakye úwáábohíjcyámeke ámuha mepiáábo panévatúré íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méíjtsámeídí Píívyéébe wáájácúityúné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuííbye. ⁸ Aame illuréjuco wágóóóveíñe íimíllédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyámé méújcuú mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevélletúmé ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdú muurá ímiáámé meíjcyáhajchíí téene áhdó tsaímíyéjuco meíjcyáíñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamévamáyé ímiááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcuíjtsómé tsané nahbémú meíjcyame ímityúné medáríívéjcatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóné

¹¹ Aane íñe ámúhakye o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáátunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééné hallútú diityéké tsijtye ímityú íjtsúcunúyónélliihyéré ámúhakye táúhbahíjcyá ámuha mekíhdyahírótsámeíki. ¹³ Árome muurá tsá panévaré teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá illure ímityájkímyeí ámúhakye téénevu táúhbahíjcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú íñerí o mítyájkímyeíyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájyuríi Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllii táimityú táhallurí íjcyájúcootúne. Aabe tééné pañe o íjcyájúcóótúnéllii tenejcutú ó ijcyá dsíjívéebédu. ¹⁵ Ahdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeíyóné tsá íñetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcuíjtsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óvíi Píívyéébe meke íídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyá muhdú ámúhakye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medáríívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhíjcyané matyáwááné tájpiíyi íjcyánetu méwaajácú dííbyé wákímyeí múnáajpi o íjcyabe ímiááné ámúhakye o néhíjcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco ámúhakye pámeekéré panévalu píaabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Páávoró íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meúraávyéme éllevu Píívyééberée díbyedítýú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñévu oke pícyoóbe. ² Áámeke óví ámúhakye píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcuíjtsóne áhdo

³ Ahdícýane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévatúré píáábohíjcyaaé. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ííñújíí ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke újucúmeke ímíbájchoíñé méimítýú máhallúrí íjcyájucóótu díbyeéjté meíjcyame íínetú menéetsámeityuki. ⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllíi íjtsámeíbyé díbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke ítsíímedíyéjuco ídíloíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíimavámé díbyeéjté meíjcyane díbyéhjáa méhdítýu íjtsámeídyújuco. ⁶ Áánéllíi pájyuvaré díbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe Íllíkye mítýane díbye wájýúúbeéjté meíjcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke íwájýúnéllíi díbye dsíjívénéj tééveri méimítýuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. ⁸ Ááneríi meke úújétsoobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévaré mewáájácúíñé tujkévejúvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsóobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ípájtyetétsoíñé ítsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípánéévétsónévu. ¹⁰ Aane ehdu ípítýájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyoóíi bye pámeere níjkyéjima ííñújiri íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Díbyej tééveríhýjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcune íavyéjújete meíjcyaki. ¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íñée tujkénú muha Críjtoke mecáhcuíjtsómema ámuha bóónétu mecáhcuíjtsómé pámeere díbyeke maávyéjújtsó dúúrúvamére. ¹³ Muurá Críjtodítýú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhcuíjtsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímiááné ámuha méíjcyá díbyeéjté díbyée néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá díbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímiááné meke díbye mújýú íñéjýu pícyoóíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco díbyema meíjcyaki. Ahdícýane metsu díbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjújtsómére.

Cahcújtsó múnáá hallúvú Páávoró Píívyéébeke tujkéveeju táúmeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdujuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcuíjtsómé ímí pamévamáyé cahcújtsó múnáama mewájýucatsíhíjcyáne. ¹⁶ Áánéllíi pájyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhíjcyá díbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáabeke díbye ámúhakye íajcu ítyujkévé íjtsaméityu díbyée Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíñéúvú

ámuha mewáájácuki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tujúkevejúvú ájcuube dííbyé avyéjújéte ámuha meíjcyáímyeke díbye újcúmé úmíwa ííne imíjyaú néene ámuha ímííneúvú mewáájácuki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhake waajácútsoobe muhdíívané íihsútú íjcyáne tájpi ííne dííbyeke mecáhcujsómé meícyahíjcyanevu. ²⁰ Áánevu muurá meke úújétssoobe Críjto dsííívéebeke tsííne íbóhíítsóne íúniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íávyéjújtsóneri. ²¹ Áábekée pícyoobe ííne múhdumé ávyéjújte níjkyejíríi, ííńújíríi, íjcyámé avyéjuube páńéńtúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú ííne ícyooca íjcyáne avyéjújtedítu. Áhdure bóóne íjcyárómedítu tsá múha úújetétu dííbyedívu. ²² Áánéllíihyé muurá dííbyé hójtsi páńévu pícyoobe páneere ííne múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevejtssoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyá tsané múnaa dííbyema. Aabe páneere ejécunú ííne múhdúné tsíeméné íjcyane.

2

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhake pájtyetétsó Críjtoj téeveri ámúhá ímítuyaháńe déjúcotu ámuha mewágóóóvéeíyómeke. ² Muuráhjáa íhde ámuha ímítuńe meícyahíjcyá ííne íjí éhne Naavené túkevejtssoju Píívyéébedítu míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéree ámuha meúraávyéńéllíihye. ³ Ehdúu ímíááne meícyahíjcyá ímítuńe eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mepée meímíllejítóree meúraávyehíjcyá méhdíturee íjchívyéne allíujúne. Ááne déjúcotu muurá máhallurí íjcyájúcooróne Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóne eene ícyooca tsíjtyé hallurí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájyúnéllíi méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétssoobe Críjtoj téeveri mewágóóóvétu dííbyedúrejuco meíjcyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke íbóhíítsóneri meke ávyéjújtssoobe dííbyema meíjcyá níjkyejírí íavyéjuri. ⁷ Ehdúu méema méenuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyáne míamúnáake iwáájácútso ímíááne meke iwájyune. ⁸ Aane ííne tsúuca mepájtyeténe tsá meere meíhńahori meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsólléńéllíi pájtyetétsó Íllíkye mecáhcujsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétu ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllíi tsá téeneri memítájíkímeítuńe. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri meíjtsaméi cápáyoáo ímíááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúucájátújuco meke ímíábájchoíńe íjtsámeídújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáa meíjtsúuncu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámúhake díllohíjcyáhi. Áánemáa iye díllómeíhíjcyámé ímíáámé Píívyéébeéjte íjcyane íjpiíye íkíhdyahírótsámeíńéllíihye. ¹² Téíjyúikyée muurá ímíááne tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetétssoobe Críjtoke. Áánéllíihyé tsá ámuha Píívyéébeéjte meíjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsóíńe

pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájjuri dsíjjívéebema ámuha meíjcyánéllii tsúuca ámuha méijcyá Píívyéebema. ¹⁴ Áhdure muurá dííbyej tééveriye ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsaímíyējuco íhdée múhdurá medárríívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema méijcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbajúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsárríllécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsíjjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íñe pamévá míamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medárríívécatsíhíjcyanéhjí Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe pamévá míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaímíyé Píívyééebema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsáane muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaímíyé Píívyéebema muha meíjcyaiñé tsúuca dííbyeke muha mewáájacújúcoórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dííbyeke mewáájacújúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllii dííbyej tééveri Méécááni Píívyéebema tsaméhjí menáhbévajcátsí dííbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri. ¹⁹ Áánéllii tsáhájucó ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca méijcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébe avyéjuejte tsúuca dííbyeéjté meíjcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóo mamýmú Píívyéébe íhjú uubáalle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévu tsúuca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi pañétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meíjcyaaabe éhne múúne jaa ímichi apíihajcúné hallurí íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íñe ícyooca éhnííñevu dííbyema méllíyaatéhíjcyá ímiááméré Píívyééebema meíjcyaki. ²² Aane muurá Críjtoma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe íjcyá Íapííchoj tééveri.

3

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoro

¹ Áané hallútú íñe oo Páávoro o íjcyáabeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meíjcyátúmeke Críjtodítúyú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúuca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébe meke íídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúróméke téénevu o wáájacútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó amúhakey téhdure Críjtoj tééveri ípíááboíñé wáájacúratúné ípítýájcámeíñe. Aanée muurá tsúuca amúhakey ó úúballé áyánéwu éhnée íhde amúha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamíi ámuha meéévénetu íhya tsúuca méwaajácú ímiáánéjucóo oke díbye téénevu wáájacútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjjyu múnáaúvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íñe ícyooca tsúuca bóhówajcároobe Íapííchoj tééveri íhjú uubáalle múnáama dííbyeéjté muha meíjcyame Jetsóo mamýmú meíjcyámedívu. ⁶ Ahdícyane ámuha jodíómú meíjcyáturómé tsúuca méijcyá Píívyéébe avyéjuejte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítúyú ímiáájú úwáábómeíñé ámuha mecáhcújtsódú íjcyame. Aame ícyooca méijcyá tsamééréjuco Píívyéébe Críjtoj tééveri íajcúíñé néene meújcuímye.

7 Ehdu néene iñe úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píivyéébe téénevu oke pícyoonéjucu. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá díbyé piááboriye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píivyéébeéjté meijcyamedítýú ídáátsoobe. Áróobekée oke ityújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íñé imíjyaú meijcyané uwááboju íjcyanéví ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. ⁹ Ahdújucu muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívuré teene wáájácúratúnée Píivyéébe pámeere ípívyéjtsóobe tsúúcajátújucu pítýájcámeíñe. ¹⁰ Aane muurá Píivyéébe meke úcu híjcyá pamévare díbyeke mecáhcujsómé tsamééréjucu meijcyane téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájácu muhdáívané díbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa imyéénuíñé pítýájcámeíbyé tsúúcajájucu. Ahdújucóo muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹² Ahdícyane díbyej tééveri tsúúca Píivyéébema menáhbévájcatsí íñerí íllityétúmé ímiáánéjucu Críjtoke mecáhcujsónéllíhíye. ¹³ Áánéllíi ámúhake o néé ámuha meíhvéjtsótu iñe téené déjúcotu ámúhállíi o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méimijyúúvé tééneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

¹⁴ Ehdu Méécááni Píivyéébe tujkéveju mééma íjcyanéllíi díbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihyúvahíjcyá díbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtso múnaa meijcyame muurá tsúúca méijcyá díbyé dohjíba múnaa tsaate tsúúca níjkyéjiríjyucu íjcyámema iñe íñújiri meijcyame. ¹⁶ Áánéllíi ó táumeíhíjcyá díbyeke Ípííchoj tééveri díbye ámúhá pañévú ipícyo íhnháhó ámúhake tene itsípájtso. ¹⁷ Ahdure ó táumeíhíjcyá Críjto éhnííñevu ámúhake ipiáábo ímí díbyeke ámuha meúráávyeki. ¹⁸ Aame óví ámuha tsi-jtye cahcújtso múnáama méwajyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune méíjtsaméí píruúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámúhá hallúvú ó táumeíhíjcyá piáábó Píivyéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meijcyaki.

²⁰ Áánéllíi ihdyu metsu díbyeke medúúrúva ávyéjýjtsomé. Muurá meke piááboobe díbyeke metáumeíñé éhnííñevu meíjtsámeítýurónemájucu. Ehdu muurá meke piáábohíjcyaaabe Ípííchó mééma íjcyáne j tééveri. ²¹ Aane ihdyu óví díbyeke méduurúvahíjcyá díbyé cahcújtso múnaa meijcyame paíjyuvaré mújyú níjkévaitýúné ípyéé ipítýájcámeítýújucu Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénúnéllíhíye. Ehdu teéne.

4

Píivyéébeéjté meijcyane Ípííchoj tééveri

¹ Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú iñe cúvéhóojari oo ícyóca. Aabe ámúhake o néé tsúúca Píivyéébe ámúhake újcume ímíñeúvú ámuha meijcyane muhdú meijcyáíyódu. ² Ahdure idyé ámúhake o néé tsaííbuwáre ídáátsoóméhíjyúvú ámuha meijcyane mewájyújcatsí pamévamáye. Aame ímítýúné ámúhama íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meijcyaki. ³ Ááne métsúúraméí tsané múnaáréjucu ámuha meijcyame díbyé Apííchó piáábori tsaímíyé ámuha meijcyáíyóneri. ⁴ Muurá iñe tsané múnaáréjucu

meijcyámema ijcyáné tsáneere Píivyéébé Apííchó meke ityúkévjtsoki. Áánéllii téhdure ijcyáné tsáneere dílbyé avyējú méwáábyuta. ⁵ Aabe tsáápiye Máavyéjuube apáábyéré Ijcyáábeke mecáhcujsóhi. Áábe mémeriyé muurá métsójsómehijcyáhi. ⁶ Áánéllii diibye tsáápiye Mépiivyéébé ijcyá apáábyekéré pámeere mecáánivahijcyaábe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dílbye tájpiye. Aabe kiá méhdityu Ijcyátúnéllii panévaré mejtééveri méénuhijcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyéte muhdú nénehji meméénune Píivyéébé Críjtoj tééveri meke ájcune. ⁸ Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dílbyé hójtsi pañe icyahijcyámeke iijchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco Ijcyame dibye nééjuriyé piivyéte páhduvaré nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca iná nééiyóné teene dibyée cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú iñtsútuubée Ijcyároobe iññujívú iñíityéne idáátsonúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiñne peebe cáamevu nijkyejívú pañétúétsihvu ávyéjuube Ijcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere Ijcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajácuriyé mépiivyéte páhduvaré nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyéte dílbyé ihjyu úwáábomé ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyéte iwáájacúné muhdú méumiwa Ijcyane. Tsijtye piivyéte tsúuca Píivyéébeke cáhcújtsómeke imíñeúvú muhdú múne téjijto meúraavyéné iúwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdu muurá Críjto meke píáábohijcyá ihñéjté méijcyame dílbyé wákimyéi imí meméénu éhniñeuvu dílbyé cahcújtsó múnaa illiyaaté pámeere dílbyeke mecáhcujsómé mewáájacu muhdúhjáa Píivyéébé Hajchi Ijcyane dibyée Ijcyadu méijcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú ihdityuré iújcúné uwáábori muhdú tsiméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu imiááméré méijcyáne imíñeúvú meúraávyé teene imiááju. Áijyu imiááné Críjto métúkevjtsoobe Ijcyáábejté méijcyame éhniñeuvu méimíbaávyééhi. ¹⁶ Áábe tájpi pámeere dílbyéjté méijcyame mewáájucatsíñe panévatúré mepiáábójcatsímyé muurá éhniñeuvu melliyaatémé imí Píivyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áánéllii ámuñakye o néé Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píivyéébeke wáájacutúme icyahijcyádú ámuha méijcyájucóótuki. Muurá imityúné diityé ijtsaméi Ijcyánéllii iimillédú icyahijcyáme. ¹⁸ Tsá ditye wáájacutú muhdú imí Ijcyáiyóné Píivyéébé ijtsaméi diityé pañe Ijcyátúnélliihye. Aame tsá Ijcyáityú dílbyema imiánéjcu iwáájacúiyóné imíilletúnélliihye. ¹⁹ Muurá éhniñeuvúré ‘nucójpí’ néétune méénuhijcyá panévaré imityúne. ²⁰⁻²¹ Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto imiá uwááboju ámuñakye úwáábócoóca. ²² Áhdícyane ámuñakye o néé ámuha meihvéjtsó imiájijtóo ámuha mewáájacútúné hajchótá imityúné Ijcyaroné imiááneúvúdú ámuha méitsúcunúhijcyáné tsáijyu múu ámuñahi Ijcyáhréi nééneé. ²³⁻²⁴ Ámuñá ijtsaméi mecápáyóóvéne imiánejcúvuréjuco mepájtýé muhdú méijcyáiyóné Píivyéébe imíllénejcúvú tsaimiyéjuco ámuha méijcyánetu mebohówaucunúki.

25 Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjývúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré meijcyame tsá metútávátsójcatsíityuróne.

26 Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí páñetétsójcatsítyúne. Ícúí múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. 27 Tsá múu Naavénédivú táhjátsámeityúne.

28 Áhdure tsáijyu múúne tsaate amúhadítyú nánihíjcyámé illuréjuco méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméjhike mépiáábo.

29 Áhdure tsá múu ihjývúvatú ímítyúneri. Ímiááneriyé múu ihjývúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu. 30 Ahdícyane óvíjyacóóné múhdurá medáríívémehijcyané Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañévú díbye pícyóónej tééveri méwaajácú ímiááné díbyeéjteréjuco meijcyámeke díbye újcúvaíñe.

31 Ahdícyane illuréjuco méihvété ímityúné ámuha medáríívéjcatsíñe páhduvaré nehniwu meúhbácatsíhijcyánetu. 32 Ááne ímiááméré meijcyáne ténehji méímíbáchójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe amúhadi ídáátsóvéne Críjtoj tééveri amúhake ímíbachódu.

5

Píívyéébeéjté meijcyáiyóne

1 Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píívyéébej tsíímé meijcyámeke wájyuúbe. Áánéllii métsúúraméí dílbyedi díbye íjcyadu ámuha meijcyaki. 2 Ááne mewájyucátsí muhdú Críjto meke wájyudu. Muuráhjáa meke iwájyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeíbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

3 Ahdícyane tsúúca dííbyeéjté ámuha meijcyame tsáhájucó múu íjtsámeityú ihdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjyacóóné panévare ímityúné ámuha meméénune. 4 Áhdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneriyé ihjývúváhi. 5 Muurá ihdícyáméjhíma dómácócatsíhijcyámé tsá Píívyéébe avyéjuejte íjcyatúne. Áhdure tsíñéhjí ímityuháñe méénuhíjcyámema panévare ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbye avyéjuejte íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi.

Ténéhjíriyé muurá íjcyame tsá dííbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne. 6 Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá icyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámédivu. Muurá ehdu ditye icyahíjcyané hallútu Píívyéébe ícúbáhraá ávyétá íhnáhó díityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu.

7 Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne. 8 Muuráhjáa ihde ámuha tehdu ímityúné pañe méicyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíihye. Áronáa icyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meijcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méijcyá ímiáámeréjuco. 9 Muurá téjijto mewáájacúmé ímiáámeréjuco meijcyame tsíjtyeke mépiáabóhi. 10 Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke ámuha méimíjyújtsóiyóneri. 11 Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájacútúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáájacúki. 12 Ehdu muurá teevétari wáájacúratúné ditye méénuhíjcyáneri méihjývúváiyóne

nucójpitsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocrijóto uwááboju diityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáájácúmeityuube u íjcyabe cána wájácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméi Críjto uke iwáájácútsó imiájjítóvu. Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méíjtsaméi muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Tsá múu ímiánéjcu wáájácútmé ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáájácúme. ¹⁶ Muurá ihnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévaré múhdurá néénéllííhye. Ároné pañe múu tsúúráméihijcyá ténejcúriye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáájácúmeityúme. Múu tsúúráméi muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁸ Tsá múu llíyícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajhíí illuréjuco metútáváaveíñe. Áánéllíí ámúhá pañévú dííbyé Apííchó meújcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjývájcatsí ténejcúri. ²⁰ Áhdure idyé múu dííbyeke paíjyuvaré téhdútsohíjcyá panéva hallúvú Máavyéjuube Jetsocrijóto mémeri.

Métáábama mewájjycatsíñe

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyéjuúllédú panéjcvávú avyéjuúlléjcatsíhi.

²² Áhdícyane óvíí ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocrijótoke íávyéjuúllédu. ²³ Muurá ájyu méwá túkevétsoobe Mépájtyetétsoobe Críjto ihñéjté meíjcyámé túkevétsoobe íjcyadu. ²⁴ Áabeke ihñéjté meíjcyame maávyéjuúlléne mecáhcujsódu óvíí walléemú téhdure ájyúmuke íávyéjuúlléne cáhcujsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu méwámyuke íávyéjuúlléne wajyú Críjtoó meke ihñéjteke mítyane iwáájúnéllíí wájyúmeityuubéré dsíjívédu. ²⁶ Muuráhjáa dsíjívéebe mewájjyuri dííbyé uwááboju mecáhcujsónej tééveri meke íímíbjchoki. ²⁷ Aame tsúúca méímíbaavyé ííne ímityú méhdi íjcyájúcootúme ímiááméré dííbyema meíjcyaki. ²⁸ Áhdícyane múu ímíñeúvú wajyú méwake muhdú ámuha mewájjyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíllebe métáábake mewájjyúhi. ²⁹⁻³⁰ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráityuróne. Muurá mewájjyúmeíñéllíí ímí météhmémei panévatúre muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítýú ííne ityáábávállema tsahéecoréjuco íjcyaiñe. ³² Ehdu ámúhake o nééne pañe íjcyané muhdú Críjto ihñéjtéma íjcyané uwááboju. ³³ Áhdícyane tsiíñe ámúhake o néé ámúhá taabámuke ámuha mewájjyú muhdú ámuha mewájjyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óvíí ícyánéjcutu ámúhake íávyéjuúlléne wajyúhi.

6

¹ Áhdure tsiime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjté meíjcyane ímílleébe. ²⁻³ Muurá dííbyé taúhbaju néehíí: “Ámúháj caánímuke

mewájuúne máavyéjuulle cáámene ííñújí hallúrí ámuha meijcyaki.” Ehdu muurá ityaúhbaju néhdu íjcyámeke píááboobe.

⁴ Áánéllii cáánumu tsá múu uhbádúré úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu nééne uwáábó diityéké ímityúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóré úwáábó diityéké Píívyéébe icyánéjcu dííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idy tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké íavyejúúlléne ditye táuhbáné meenú Críjtoke íícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyejujte íitecoocaré ímí wákímyeityú ditye ámúhake ímí íjtsúcunúrokiye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsaimíyé wákímyeí ímiááné Críjtó ícúve múnaa ámuha meijcyaki. Ehdu meijcyane imíllebe Píívyéébe. ⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícuvénéjuco. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsaahdúré áhdóibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áánéllii múu íavyejujte ícyánéjcutu ímíñeúvú pícyóó ícúbáhratúmeré iúnú múnáake. Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá páme Ávyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéke éhniñeívu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsaahdúré meke wájuube pámeekére.

Ímityunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, icyooca ihdyu méitsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri dííbyé ihnáhoóri. ¹¹ Aame Píívyéébe ámúhake tújkévejsódú ímíñeúvú métémmeméí Naavéné ámúhake mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhijcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhijcyá díibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímityúme íjcyame Píívyéébeke wáájácútúmeke ímíllédú dáriívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámúhake o néé muhdú Píívyéébe ámúhake túkévejsódú ímíñeúvú ámuha meijcyatehdíívanéhjí ámuha maáábúcuíne íhtsutúme meijcyaki.

¹⁴ Áhdícyane imíchi meijcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámúhá pañévu mepícyó éhne múúne cóhpene ócájmííhé méhdityu chíucunúdu. Áane ímiááméré meijcyá ímityunévu ámuha metáhjatsámeityu éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjatsámeityu túémíhóvú pícyámeídyu. ¹⁵ Ímíñeúvú meijcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaimíyé meijcyáne uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíiivyédu. ¹⁶ Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watajcodú nééne téenej téeveri ámúhake Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷ Aane íñe tsúuca pajtyeté mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú nééne ímityunéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébe ihjyu ménítsúwádú nééne Íapííchoj téeveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámúhá pañévu. ¹⁸ Aane ámúhá pañe íjcyáne téeveri óóchevéllétúme dííbyema pájjuvare méihjyúvahíjcyatehdííbyeke píáábó ímí ámuha meijcyaki. Áhdure métauméí pahúllevaré dííbyeéjté íjcyámé hallúvú díbye diityéké píááboki. ¹⁹ Téhdure táhallúvú métauméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojvú pamévakeré o wáájácútsoki. ²⁰ Muuráhjáa tééne wákímyeívu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééne déjúcotu

ícyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí piáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Aane cáhawáá ihdyu óvíi ménahbe Tííkico téené wákimyéityu oke piáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámúhakye táubállé meenúhi. Diibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe ñná o méénuhíjcyáne. ²² Áánéllii dííbyeke ámuha éllevu ó wallóó díbye ámúhakye iúúbállé muhdú muhcsi meicyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Ahdícyane óvíi Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámúhakye piáabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujsómé mewájjújcatsíñe íbúwajíí meíjcyá ñnerí íjtsámeíjyúcootúme. ²⁴ Áámeke ihdyu óvíi ámúhakye piáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájjúmeke. Áyu tehdújuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ìcúve múnáajtétsí ìhyaami ámuhá éllevu muhtsi mécaatúnú elle Pirípori dííbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtémá túkevajtsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óvii ámuhákye píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó taúmeíñe

³⁻⁵ Muurá pajjyuvaré ámuhákye o ítsáávécocá ímjyuuiri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsoné wákimyéityu icyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllíihye. ⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámuhákye tsaímíyé píáábohíjcyáné ímí dííbyeke ámuha meúráávye mújyú tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñévújuco. ⁷ Ehdu íñe ámuhádítyú o néé oke ipíáabódúré Píívyéébe ámuhákye píáábohíjcyámeke o wáýúnema. Muuráhjáa ihde oke ipíáábohíjcyadúré íñe cuvéhóójari o íjcyáróobeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcyá dííbyé ihjy tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámuhákye o wáýune muhdú Jetsocríjtó meke wáýyudu. ⁹⁻¹⁰ Aabe ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ámuha mewáýyúcatsíñe mewáájácu muhdú dííbyeke tsaímíyé meúráávyéiyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íñerí menéétsámeityu Jetsocríjtó tsiíñe tsáácoóca. ¹¹ Ehdu dííbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyaaíhi.

Críjtokéré íícúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuha mewáájácúné íñe páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhji íllure oke píaabóné éhniíñevu ímiáájú p-tyéteju Críjtodítyú íjcyane o uwáábohíjcyaki. ¹³ Áábeke tsúúca oke pámeere páñéttéjpi avyéjúúbé já tehméjté íjcyámema tsíjtyehji íjcyame waajácújucoó Críjtóéjpi o íjcyáné hallútú cuvéhóójari o íjcyane. ¹⁴ Aabe teene cuvéhóójari o íjcyároobe ímí o uwáábohíjcyáné tsaate ménahbému iwáájácúne téhdure uwáábohíjcyá íñerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa íjcyámé tsaate tsijtye ímí méénuhíjcyáneríyé íñómíutááváne íhnáho uwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsijtye uwáábohíjcyá ímiááné téhdújuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ímí uwáábohíjcyámé oke iwáýyúne íñe tééné déjúcotu cuvéhóójari o íjcyane iwáájácúnéllíihye. Áánetu tsijtye uwáábohíjcyá íllure oke éhniíñevu ityútávájtsó íñe cuvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. ¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénuíyóneíjvari? Áronáa eene ímityúné íjtsámeíñe ímiáájú Críjtodítyú íjcyane ditye uwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúccunúhíjcyánéllii ó imíjyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure ó imíjyuhíjcyá íñe panévare ímityunéhji oke pátyehíjcyaroné tsaímíyé óóma níjkévaíñe o wáájácúnema. Ehdu óóma tene níjkévaíñe

ó waajácú ámuha táhallúvú piáábó metáúmeihíjcyánéllii Jetsocríjtó oke piááboíñé Ípííchoj tééveri. ²⁰ Aabe ihdyu ó imílléhíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné ñná táhallúrí íjcyátuube panévariyé Jetsocríjtoke o bóhówátsohíjcyá díbye íhtsútuube íjcyane paíjyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke tééné hallútú oke ditye dsíjívétsóhájchíí óví ó dsíjívéhi. ²¹ Muurá íñe o bóhíibe dííbyeke o úraavyéné o imíllédúré idyé ó imíllé o dsíjívéné tsaímíyējuco awáá dííbyema o íjcyaki. ²² Áronáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane éhnííñevu dííbyedítýú íjcyáné uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyaiñe. ²³ Muurá íhtsútú óhdivu teene muhdú o íjcyaiyóne. Tsánejcútú ímí tehdújúcooro teene illuréjuco o dsíjívéné tsaímíyējuco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhnííñevu ámúhake o piááboki. ²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyaiñé ámúhake o piáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki. ²⁶ Ehdu muurá ámúhake éhnííñevu ó ímíjyúúvétsoó tsiíñe ámuha élleu o péijyu dííbyere Jetsocríjtó oke piáábóneri tééné hallúvú ámuha maávyéjútso dííbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámúhake o néé ámuha tsaímíyé meíjcyá muhdú dííbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánéllii ó imíllé ámuha élleu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyáné uubáalle. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyánélliihyéré ímiáámé ámuha meíjcyáítyuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhíj ímíñeúvú tééné uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. ²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé piáábori ámuha mepájtyeténe. ²⁹ Aane tehdújúcooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyáné téhdure tééné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíñe. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámúhake pájtyenéhíj muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Ááneríyéi muurá íñe ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

2

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

¹ Ahdícyane ímiááné oke ámuha meídaatsólléne mewájyúhájchíí óvíi oke ámuha éhnííñevu meímíjyúúvétso ímí tsajíjtóré ámuha meíjtsámeímyé mewájyújcatsíñe mepiáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámúhake wájyúneri ámuha meímíjyúúvéme pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámúhake tsápítsohíjcyáhájchíí ámuha oke meímíjyúúvétso ímiááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdúvane méénúne ímíyíyé idyé méénutú illure tééneri ímítyájkímyeíki. Tsáííbuwáre múu íjcyáne piáábójcatsí panéjcuávú íavyejúúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu iye tsaímíyé íjcyaiyóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ipiáábóyóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñeéíyóneri íjyáacunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú itsíímávámeíñe íhdícyaabéduréjuco íjcyane meke ipiááboki. ⁸ Aabée íhtsútuuháñe líííñétuube ñná néétuubéré

ídátsó íhvéjtsámeíbyeke nucójpítsó wátyéyehcúmé páwachékevu éhne múu átéréepi ímityúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube ‘tsíjyu’ néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánéllihyé dííbyeke Píívyéébe iávyéjuuttsóóbeke meménú pámé ehniíñvuré díbye íjcyaki, dííbyé úmíwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema íñújiri íjcyame naavémuháñemáyé imíhmóúbáne iávyéjújtsóóbeke iwáájácu ímiááne avyéjuube díbye íjcyane téeneri Méécááni Píívyéébeke iávyéjújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnée ámuháma o íjcyaaabe ámuhákye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébo íñe tsíhyulle ámuháditýú o íjcyároobe ámuhákye o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píívyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dííbyere ámuhákye ácu híjcyá ímiá íjtsaméivu muhdú díbye ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevéllétúmé úhbájcatsítýúmére. ¹⁵ Ájyu ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju uwáábomére mepéhíjcyámé mébóhówaúcúnuú ímityúné míámúnááj pñnétú éhne múúne mícúru cúúvétsihdyu pééécunúdu. ¹⁶ Ehdu ámuha meméénuhajchíí mityane ámuhádi ó ímíjyúúvéé Críjto tsáácooca ópée dííbyema bañúháñe o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mityane téeneri o ímíjyúúnéllii ámuhákye o néé téhdure ámuha meímíjyuúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsjívéiyá éhniíñevu ímí ámuha mecáhcújtso dííbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyuúki.

Timotéoma Eparatorítomútsikye Páávoru úwáábovu wáloóne

¹⁹ Aane óví Ávyéjuube Jetsóó ímilléhajchíí Timotéoke o wáloó ámuhákye díbye iúújeté muhdú icyooca ámuha meíjcyane oke díbye úúballéváneri éhniíñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré dííbyé íjtsaméí táíjtsaméidyú néénéllii íjyáacunúúbé ámuhákye ipiáábóyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehjí íjyáacunúhíjcyá iye ímí íjcyáíyóneri. Tsá dítye íjyáacunútu Jetsocríjtó ímillédú íjcyáíyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaaajácú dííbye ávyétá mityané oke piáábohíjcyáne ímiáájú Críjtotidyú íjcyáne wákímyéityu éhne múu cáánikye íjcyadu. ²³ Aane óví íñe icyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wálo dííbyeke ámuhákye díbye iúújetéki. ²⁴ Árónaa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píívyéébe piáábori lléváhréjuco oore ámuhákye o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Eparatorítoke ámuhá éllevu o wálooiñe téhdure mityane panévaturé oke piáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepiáábónema taéllevu mewállóóbeke. ²⁶ Aabe téhdure mityane ímillé ámuhákye iájtyumíné díbyéé chéméné uubállé ámuha méwáajacúné múhdurá dííbyeke íjtsámeíchónélliihye. ²⁷ Ímiááne muurá dsjívéroóbe. Árónaacáa ihdyu Píívyéébe dííbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhítsó dííbyeke íñe muhdú icyooca kímóhcó o íjcyánaa díbye dsjívéné oke éhniíñevu ávyénéjcyúyónélliihye. ²⁸ Áábeke ámuhá éllevu ó wáloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dííbyedi ámuha mekímóóvehíjcyáne múhdurá oke íjyáacunúhíjcyánetu. ²⁹ Áábeke ihdyu óví ámuha ímíjyuuri méwaaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméepi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsijtye dííbyedu néméhjike idyé múu wajyúhi. ³⁰ Muuráhjáa

ávyeta wájýumeítyubéré ámuháa oke mepiáábóiyóné Críjtó wákimyéí imyéénúneri íllúhwu dsíjiveráhi.

3

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíyóne

¹ Ámuháa táñahbémuj, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe bīwáánéré ámuhákye o úwaabóné ámuhákye tene piáábóíñéllíihye. Ahdícyane múu imíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téñbúwá méjcyaco oohímýedú nééme ímityúmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeítyúmé pájtyetétyúné úwáábohíjcyámeke. ³ Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke tükévéjtsóné piáábori díbye ímillédú dííbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiááné dííbyeéjté méjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjuco. Áánéllii dííbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere ñná meméénúneri mepájtyetétsámeítyuróne. ⁴ Muurá tehdu tene nééca oore ó pájtyetétsámeíyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu újjetéítyuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waháró tsiímávátsihdyu íhyojsítú pápilhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé íjraééj tsiíménémúhaabe heeberéómuube o íjcyabe páñtúteju múúhá íhjúrí o íhjúvábédívu. Díityééjtétsí llihiyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíí dohjiba múnájpi. Áhdure paritéómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyáabe. ⁶ Aabée ó íjyácunúhíjcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráíyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke ñná nééítyuró taúhbajúu néhdújuco o íjcyánéllíihye. ⁷ Ehdúu o dáríívémeíhíjcyanéjji ó íjtsúcunúhíjcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllii óhdivu atéréenéréjuco ñnéúbatú meke piáábóityúne. ⁸ Áhdurée panévare tsíñehji íjcyaróné dííbyé hallúhcuri ó íhvejtsó díbye pané ehniíñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácúnéllíihye. Ehdúu muurá panévare o ímilléronéhji ó íhvejtsó éhne múúne tsiéméné átéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o íícúveki. ⁹ Ehdúu ó meenú tsaímíyéjuco dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyaróóbeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveriyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllii ó imíllé Críjtoke o wáájácúné tsúúcajáa dsíjivéjúcóróóbeke Píívyéébe bóhítsóné íhnáhó téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímillédújuco ícúbáhrámeíñe díbye dsíjivéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe díbyé dsíjivédu ívane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímillénéllíihye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjiveebe tsiíñe bóhíbe íjcyadu o néébe ímiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá ámuhákye o néétu panévaturé tsaímíyéjuco ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhniíñevu ó tsúúrámeíhíjcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcyaca oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuháa tañahbémuj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllii íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íhvéjtsóne ícyooca ó tsúúrámeíhíjcyá muhdú díbye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé

ímí dííbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllii níjkyejívú Píívyéébe piúvácoóca. ¹⁵ Áánéllii íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtóke ámuha mecáhcújtsómeke o nées ámuéhakye ímí tene íbúúúve íñe ámuéhakye o néhijcyáne. Áánetu tsátsii tsíhdyure ámuha meíjtsúcunúhachíí óvíi Píívyéébe ámuéhakye waajácútsó téénevu. ¹⁶ Áánéllii ámuéhakye o nées ímíñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúráávye muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.

¹⁷ Áhdícyane, ámuúha táñahbémuj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyane. Áhdure tsijtye óhdityúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyane. ¹⁸ Áánetu ámuéhakye o néhijcyádú íjcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjíveneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsárálléhíjcyáme. Aane íñe ídátso táábere tsííñe ámuéhakye ó úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééne dájúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúme muhdú tsáimíyé íñúñjiri ímíllédú íjcyáíyóneríyé tsúúrámeíhíjcyáhi. Ááneri íllure mítyákímeyéhíjcyámé múu núcópívehíjcyánaáaca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyéíejtéréjuco meíjcyame íñe météhmehíjcyá Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcúváiíbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe ídátso meícyahíjcyáne jpi meke cápáyoácómé meíjcyaa dííbyedúréjuco dsíjívéítyúnéj piíháñema. Ehdu meke ímíbjáchóíiibe panévaré ipíívyetédú íjcyaa.

4

Múu ímíjyúú páijyuvaré

¹ Ámuúha, táñahbémú mítyane ámuéhakye o wájyúmeke o ájtyumííyóneri o íjyácunúhíjcyámej, ámuéhadi ihdyu mítyane ó ímíjyuhíjcyá táwákímeyéi áhdódú nééne ímí ámuha táuwaábó mecáhcútsóhíjcyánéllíihye. Áámeke ihdyu ámuéhakye o nées tsáimíyé ámuha meúráávye Máavyéjuube Jetsocríjtóke.

² Téhdure Ebóódiámúpike Tsíítikyémá o nées dítyepí ímíáámúpiréjuco íjcyane tsárálléjcatsítumúpi. Tsá ehdu meíjcyáítyuró Jetsocríjtóéjté meíjcyame. ³ Aane íñe uke o nées táwákímeyéityu oke u náhbénuhíjcyaaabe dítyepíike u piááboki. Muurá mítyane oke téhdure piáábohíjcyamúpi ímíáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsijtye oke tééne wákímeyéityu piáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca íjcyá mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhí újcúímye mémeháñé cáátúvane waajácúháámitu.

⁴ Áánéllii ámuéhakye o nées ámuha páijyuvaré meímíjyú tsúúca ávyéjúúbeéjte ámuha meíjcyame. Áánéllii tsáma meímíjyuhíjcyane. ⁵ Muurá piíhíjucóóné tsííñe Máavyéjuube tsááíñe. Áámeke ihdyu óvíi ámuéhakye pamévaré waajácú ímíáámé ámuha meíjcyame pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeítyú tsíeméné ámuéhakye pájtyeócooca. Múu páijyuvaré Píívyéébeke úúballéhíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsóhíjcyá panéva hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámuéhakye piááboó íñneri íjtsámeíjyúcootúme tsáimíyé ámuha meíjcyane múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe piáábonévú méíjtsaméi tsá úújetéítyuróne.

Ímíááneríyé meíjtsámeíñe

⁸ Ahdícyane méjtsaméí ímíááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyeyúúlléjcatsíñe tsaimíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebohówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbému. Ehdu múu nénéhjiríyé íjtsámeíñe tsáhájucó átéréénéhjiri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹ Áánéllíi ménútsohjýcá ímíñeúvú ámúhakyé o úwáábohíjcyané tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha mélleebó muhdú ámúhakyé o néhjýcyanéhji. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehji o méénuhjýcýáne. Ahdu méméénucó Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íñe ícyooa tsiíñe ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímíááné oke ámuha mepíaabóné meímíllérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne. ¹¹ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájýcúne tájpi o íjcyáíyóné o ímílléne ehdu ámúhakyé o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjucó. ¹² Aabe ó píivýeté o íjcyane éhnévátúroobe. Áhdure idyé ó píivýetéíyá o íjcyane éhnéva múnáajpi. Téhdure ó píivýeté íbúwajíí ñná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³ Aabe ó píivýeté panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴ Áábeke ihdyu tehjújucó ámuha oke mepíaabóné íñe ídátso múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvénema.

¹⁵ Aame ímíááné apáámyéré ámuha Pirípori íjcyané cahcújtso múnaa tsúúcajátújucó meíjtsámeíñe muhdú oke ámuha mepíáábóíñeri. Muuráhjáa éhne tujkénúré Críjtodítyú íjcyané uwááboju ámúhakyé o úwáábótsihdyu Matsedóóniá íñújitu tsiéllévúréjucó o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébe íhýyúvú ámúhakyé o úwáabóné tsaimíyé ámúhakyé búúúvénéllííhye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicári o íjcyácooca ámuha taéllévu méwáallohjýcá oke mepíaabóne. ¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájýcúyóneri o íjýacúnúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó ímíllé ehdu ámuha meméénúneri éhnííñevu tsaimíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácuíhíjcyanéhjí mítyanéjucó éhnée Epaporodítoma ámuha mewállóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú éhne múúne ávyéta ímyé cúvááné pacúúcú meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áámeke ámúhakyé ájcuíbye ñná ámúhadítyú píhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyaaabe Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyánéllííhye. ²⁰ Aane ihdyu óvíí dííbyeke méduurúvahíjýcá páijyuvaré mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane díityéké muha ílle meíjcyame medúúrúvane. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnaa ámúhakyé duurúváhi.

²³ Aane óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakyé píaabóhi. Áyu tehjújucó.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Jetsocríjto dítyú ímiáájú pajtyéteju íjcyáné uwááboobe Píívyééberéé ihdyu oke ityújkevééllédú íjcyaa be tééné wákimyéivu pícyoóbe.

² Aabe íñe íhyaami o cáátúnuháámí muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meíjcyame Críjtoke meúraavyémé múuhá nahbému éllevu. Áámeke óví Méécááni Píívyéébe ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoró táúmeíñe

³ Páíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtoj Caanikyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámuhá hallúvú díbyema díbyema méihjyúvácoóca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsónéllí tsaímíyé mewáájycatsíhíjcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté íjcyámema. Áánéllí muhtsi météhdútsohíjcyá díbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íñe ímíjyaú meíjcyaiñe Píívyéébe mewáábyuta níjkyejívu méénune ámuha mewáájácúnema. Muurévahjáa Jetsocríjto dítyú pajtyéteju íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha méitsohíjcyáne.

⁶ Ááné uwááboju muurá tsúuca tsújaavé pahúllevánú íñíjiri. Aane mítyame icyáhcújtsóne ímí úráavyehíjcyá éhnéé ámuha tujkénú meíjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wáiyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujtsóhi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wáiyú menéébe ímichi ámuhákye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráavyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabéé múuhakye úúballé ímí ámuha mewáájycatsíñe.

⁹ Ááné muha mewáájácútsihdyu páíjyuvaré ámuhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmeíhíjcyá díbye ámuhákye ímíñeúvú iwáájácútsó íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeíhíjcyá ámuhákye díbye íajcu díbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíñe waajácuvu ímí díbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meíjcyámedítyú ímiááneréjuco íbóhówaucunúki. ¹¹ Ehdú nééné píáábó muha métáúmeíhíjcyá ámuhá hallúvú Píívyéébeke díbye íñnáhoori ámuhákye tsipajtsómé panéva ímítyuháñe ámuha maáábúcu híjcyaki. ¹² Aame díbye ámuhákye ímbájhóné hallúvú ímíjyuri ámuha díbyeke météhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa díbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwáájyuube íllí avyéjuvuréjuco. ¹⁴ Díbyéé muurá dsíjívénéj tééveri mééma ímbájchoobe méimítyuháñe méhdi ídáátsóvnema.

Jetsocríjto dsíjívénéj tééveri ímí Píívyéébema meíjcyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube íllí Jetsocríjtoj tééveri méhdivu bóhówaavé pañé píívyééberé íjcyaa be. ¹⁶ Díbyéhjáa muurá Jetsocríjtoj tééveri ípívyéjtsóobe páneere múhdúné tsíméné íñíjiri

Íjcyánéhjima íévéhóowari Íjcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmitúnee, Íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyéji múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévaré ípívyéjtsoobe Íllij tééveri ténéhjiiri díbye íávyéjútámeíki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyaduré ínéubáreíkyé Íjcyátúné íhdéjuco. Áábe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné Íjcyane íjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá dííbyé cahcújtso múnáa meíjcyámé túkevétsoobe íñe méhniwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjívéebe tsiíñe bohíi téhdure medsíjívémé mebohíiíñe tújkénuúbe. Áábekée Píívyéébe picyóó pané avyéjuubéré díbye íjcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píívyéébe imíllé íbohówájtsámeíñe Críjtoj tééveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íñújiri Íjcyánema íévéhóowari Íjcyanéhjí ímíbáávyeki, téhdure tsaímíyé míamúnáa Píívyéébema íjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllííhye. Árómeke tsúúca ámúhake ímíbájhómeke újcuube tsaímíyéjuco ámuha dííbyema meíjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjívénej tééveri. ²² Ehdúu méénuube íñé ímityú máhallúri Íjcyájúcootúmé tsaímíyéjuco menéémeke íjckuki. ²³ Áánéllii ámúhake o néé íñevú táhjátsámeityúmé tsaímíyé ámuha meúraávyé muhdú mepájtyetéíñe uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Áané uwááboju muurá íñe úwááboobéré o péhíjcyané tsúúca íñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

²⁴ Áánéllii ó imíjyúú ámúhake o píáábóné wákimyéi o méénuéri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewájyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhíjcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhake o úwáábohíjcyá tene Íjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye pítyájcámeíñe tsá múha wáájacuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa Íjcyarómé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íñe ícyooca tsúúca meke waajácútsoobe íhñéjté meíjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma Íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébé avyéjuri meíjcyáíñe. Eene muurá wáájacúratúné Íjcyanévu imílleebe téhdure ámúhake íwáájacútsóné jodíómú ámuha meíjcyátúrómeké.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévéjtsóméré dítye Críjtoj tééveri éhniíñevu íwáájacúne ímiááméré Píívyéébema íjcyaki. ²⁹ Áánéllii muurá íñe ávyétá íhnáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2

¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnáa tsijtye oke wáájacútúrómema mewáájacúné ávyétá íhnáhó ámúhá hallúvú píáábó o táumeíhíjcyané Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúraávyeki. ² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewájyújcatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájacúratúné méénuhíjcyáne. ³ Dííbyedi ihdyu páneere ímiá tújkéjevu íjcyáhi. ⁴ Ehdú íñe ámúhake ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámúhake íállíñeri imújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá

ámúhama elle o íjcyaturóne. Áronáa ámúhama ó íjcyá tájtsaméiyi. Áánéllii ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaímíyé meíjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dííbyeke mecáhcújtsóijyu meíjcyadu tsahtúré ímíñeúvú meíjcyá dííbyema. ⁷ Ahdícyane ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe paíjyuvaré Píívyéébeke météhdútsohíjcyá muhdúhjáa ámúhake o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tshdyuréjuco íjcyane

⁸ Téííbúwá tsáma meíjcyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáábori ámúhake imújtrátótuki. Muurá míamúnáa íjtsaméityúré tsáane méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítýú tsáané íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto míamúnáajpidívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema meíjcyámema téhdure íjcyaaabe Píívyéébeé. ¹¹ Aabe tsúúca ámúhake íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámúhama íjcyánéllíihye. Tsá idyé mekíhdyahírótsámeíñeri meímíbaávvetúne. Muurá íhdyu Críjtoj tééveriyé meke ímbájchoóbe. ¹² Muuráhjáa metsójtsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéébekée ditye cúúune. Ááneríi méúújsetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyané tsúúca meíhvejtsóne. Aame ícyooca tshdyuréjuco mee Píívyéébeé íhnháhoori bóhítsóóbeke mecáhcújtsónema. ¹³ Muuráhjáa éjyju ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyané meíhvéjtsótúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca Píívyéébe ámúhake ímíjpyetétso téénetu Críjtoj tééveri ámúhadi ídáátsóvéne. ¹⁴ Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímbájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívénej tééveri. Ehdúu mééma ímbájchoobe mewágóóóvéiyónetu meke ípájtyetétso. ¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ídsíjíveneri tsúúca tahjá Naavéneke íhyájkímumájucó. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúrameíñe

¹⁶ Ahdícyane méíícúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íhjúváne. Áhdure méíícúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wáñehjívatéhíjcyáneri ámuha meíícúvétúneri ditye ámúhadi íhjúvahíjcyáneri. Áhdure méíícúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrváhíjcyáneri ditye íhjúvahíjcyáneri. ¹⁷ Éhduhíjkyé muurá meméénúneri Píívyéébeke méuráávvehíjcyáhi. Ááneríhjáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa ícyooca tsáhájucó tehdu meméénújúcootú tsúúca díbye mééma íjcyánéllíihye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáakévá ámuha medúúrvátúhahjíí ámuha mewágóóóveíñe tsaate ímíááneúvúdú úwáábohíjcyámédívu. Muurá iwáájácútúnéré bañúháñe méénuhíjcyámé naavévaa díityédívú bóhówáávéné pañe íajtyumíne. Ehdu imyéénu pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméhjíúvu. Áronáa mítyákímyeíhíjcyámé íiye íjtsámeíñe imyéénuneri. ¹⁹ Ááne dííbyéjuco Críjto ítyúkevítsoobe íjcyáíyoóbedi tsá ditye íícúvehíjcyatúne. Muurá dííbye tájpiyé meíjcyá

dííbyeéjté meícyame. Aame meúráavyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímíllédú dííbyé piááaboríye.

²⁰ Muuráhjáa mewájyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcújtsóneri tsúuca métahjá míamúnáa íjtsaméí álliúré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájacújúcótúnéllíi méijcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa jíveekí Píívyéébeke wáájacútumé íjcyadu ámuha íjienévú métáhjátsámeíhijcyáhi? ²¹ jíveekí majchóháñetu ámuha mébóícyúcatsíhijcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyééébócatsíhijcyáne. ²² Muurá ténéhjítu ámuha mebóícyúcatsíhijcyaroné íjcyá memájchoki. Muurá míamúnáa íjtsaméityúré tsááne ámúhake úwáábohíjcyáme. ²³ Aane pánehjídú meke báñuhíjcyá ímiááné ímí Píívyéébeke ditye úráavyeúvúdu. Muurá itsúcunúhijcyámé ícúbáhrámeíñe idáátsóméhjíúvú íjcyáneri tehjúco Píívyéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá díityéké tene piááabotú ditye íimíbaávyeki.

3

¹ Ahdícyane Críjtóo dsíjíveebe tsiíñe bóhíínej téeveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúuca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne íjcyáneri dííbyeke ámuha meíicuvémé dííbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ² Áánéllíi téeneriyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ííñújéne. ³ Tsúuca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé Píívyéébeéjtéréjuco meíjcyame ténejcúrí meíicuvéjúcótúnéllíi ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsiíñe tsáácooca dííbyema tsaímíyé méíjcyaa íavyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵ Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné íhdícyáméhjíma ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsiíñehjí ámúhake tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéhjí ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváiyóneri méítsáméíhijcyané méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné íjcyané tujkévéenéré teéne. ⁶ Ehdu nénehjí lléébotúmé méénuhíjcyámedi íhnáhoóíñe Píívyéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehjí téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. ⁸ Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medáíívcatsíhijcyáne, néhíí ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcójpítsó nénehjí ámuha meíhjíyúvahíjcyáne. Énehjí panéváre ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjítu tsúuca ámuha tsiíñecúriyéjuco meíjcyame tsáhájuco múu álliúúnújcatsítyúne. ¹⁰ Métsúúraméí éhniíñevu ámuha meímíjpyetéiyóneri ímíñeúvú ámuha Píívyéébeke mewáájacu dííbyedu ímiááameréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiááné tsúuca ámuha tsihdyuréjuco. ¹¹ Tsá dííbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyánéllííhíye. Muurá íhdyu paméváre dííbyeéjté íjcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsiíñe íñújéne múnaa íjcyaróme, íñeubará wáájacúturóme, tsaaté únú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímíyeyuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujtsómé tshdúré dííbyeéjté meíjcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píívyéébere ámúhake ujcú mítyane ámúhake iwájýúnéllíi dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméí

icyápáyóóvéne wajyújcatsíhi, piáábójcatsíhi, idáátsóméhjiúvú ijcyáhi, ímiááméré pamévamáyé ijcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámuháma pájtyéronéhjí ímbáchójcatsí ídaatsólléjcatsíne Críjtó méhdi ídáátsóvéne meke ímbajchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wajyújcatsí tsaímíyé ámuha meíjcyá ínevú táhjátsámeítyúme. ¹⁵ Áámeke ihdyu óví ámúhake Píívyééberéjuco túkévetsóne. Muurá ímillebe Críjtoj tééveri ámúhake ipiaabóné ímí tsame meíjcyaki.

¹⁶ Áané hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wajácúnejcútsi meíjcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá pañe íjcyane tsápítsojcatsímyére. ¹⁷ Panévaré múu ñná imyéénunee, ílhjyuvánee, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ímiááne Ávyéjuube Jetsóójté meíjcyame meméénúiyódú téené hallúvú Méécáani Píívyéébeke dííbyej tééveri téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

¹⁸ Ámuhá walléemuj, tsúuca Ávyéjuube Críjtó uráávyé múnaa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámuhá tajímuke. ¹⁹ Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajyú ámuhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dáriívéjcatsítyúne.

²⁰ Áhdure tsíime mécahcújtso ámuháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Píívyéébe imílléhi. ²¹ Áhdure ámuha cáánimu tsá múu ámuháj tsíimeke úmécójtso tít ditye ityútáváávétuki.

²² Téhdure idyé tsáne avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó díityéke. Tsá múu ditye íítérokíyé tsaímíyé wákímyeítyúne. Múu Píívyéébeke íavyejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. ²³ Áhdure panévaré ñná ámuhá wákímyeí íjcyane múu meenu ímíñevú óvéheetúme dííbyeke ámuha meícúvénéjuco. ²⁴ Muurá tsúuca ámuha méwaaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke meícúvéne áhdó dibye meke újcuíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. ²⁵ Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíibye téene áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahdúré wájyúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4

¹ Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjuute íjcyame ímíñevú íwákímyeí múnáake pícyóó ícúbáhratúme.

² Áhdícyane múu téñbúwá íjcyáne pajyuvaré Píívyéébeke piáábó táumeíhíjcyá óochévetúme panéva hallúvú téhdújtsomére. ³ Téhdure múúhá hallúvú métáuméi dibye múúhake piáábónej péévé múúhake múha ñná néetume éhniíñevu míamúnáake muha méúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyáne hallútú muurá íñe ícyooa oo cúvéhóójari. ⁴ Áánéllii ámúhake o néé táhallúvú piáábó ámuha Píívyéébeke metáuméi dibye oke ipiáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

⁵ Téhdure ámúhake o néé panévatúré ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtso múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. ⁶ Aame ihdyu múu

ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámúhake díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóné

⁷ Ahdícyané óví ménahbe Tííkico ámúhake táuubállé meenú díbyema muhcsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákimyéí meméénuhíjcyáabe. Diibye muurá oke tsaímíyé téené wákimyéityu piáábohíjcyáhi. ⁸ Áábeke ámuha éllevu ó wallóó ámúhake tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha meíjcyane. ⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéétsimo péé ámúhadítyúu tsáábeé. Aamútsí óví ámúhake úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áánetu íñe díbyema muhcsi cúvéhóójari meíjcyaaabe Arijtáácó ámúhake dúúruváné ámúhake ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhake duurúváhi. Aabe ámúhake ááhívetéhajhíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. ¹¹ Téhdure idyé Jetsóó díbyere 'Jójtoó' némeíbyé ámúhake duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítyú cahcújtso múnáa íjcyame oke piáábohíjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítohíjcyáhi. ¹² Téhdure ámúhadítyúu tsáábe Epáápara Críjtó wákimyéí méénuhíjcyaaabe ámúhake duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táúmeíhíjcyaaabe ámuha tsaímíyé díbyeke meúráávye muhdú díbye ímillédu. ¹³ Aane ímiááné ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane piáábó díbye táúmeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséá cóómiyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé hallúvú táúmeíhíjcyáabe. ¹⁴ Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámúhake duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubálle. Áhdure Níhpáke pámeere díbye jávú dóbéévehíjcyáné cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubálle. ¹⁶ Aane íhyaami ámuha éllevu o wálloháámí ámuha meéévéne boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu téhdure ditye íééveki. Áhdure téhullétú ámuha éllevu ditye wálloháámí ímíñeúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene díbye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé díbyeke pícyóóné wákimyéí.

¹⁸ Ehdu íñe ámúhake pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyané óví Píívyéébe ámúhake piáabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicáří íjcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávororo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocriptomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnaa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii pajyuvaré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³ Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájýúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbyé wákímýeí ámuha meméénume méitsohíjcyáné tsiíñe díbye tsááiñe. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhake táñahbémuke iwájýúnéllii díbye újcune. ⁵ Muuráhjáa ámúhake muha pajtyeté tsúuca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábocooa tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múúhake píáábóneri panévare méénuráítyúronéhjí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánélliihye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhake mepíáábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhake ímíjyuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhake muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷ Ehdú nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítýú muurá Matsedóóniamá Acááyá íñújícú cahcújtso múnaa ámúhadítýú ííiváne tehdu uráávyehíjcyáhi. ⁸ Áané uwáábojúu muurá ámúhadítýú tsújaavéné tsá apáámyéré téené íñújícú múnaa wáajácútu. Muuráhjáa tsúuca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúballéítyuróne. ⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múúhake úbállehíjcyámé éhnée ámúhake muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhake úbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecááníváábeke meíícuvémé metéhmehíjcyáné mújýú tsiíñe Ílli tsááiñe éhnée dsíjívéébeke díbye bóhíitsoóbe. Dííbye muurá tsúuca meke pájtyetétso méímítýú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

2

Tetsaróónicáří Páávororo úwaabóne

1 Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñée ámuéhake muha maááhívéjetúne. 2 Muuráhjáa Pirípovu múúhake ditye ícúbáhráróné pañe íñerí íllityétúme ámuéhake muha méúwáábóté Píívyéébedívú muha mecátsípáávénema. Áamedí múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámuéhake muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi. 3 Tsáháa ímityúné ámuéhadíyú muha meijtsámeíñe íllure ámuéhake muha maállityúne. 4 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe páme íjtsaméiyé wájácú néébe múúhake ityújkevééllémekéjuco níwáávéne uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá ámuéhake dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhake ímí íjtsúcunúki. 5 Aane wájácú ámuha menéene tsáháa múúhake ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámuéhake muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. 6 Áhdurée tsá muha meijyácunútú míamúnaa múúhake mítyájtsoíyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhake ámuha mémityájtsoíyá Críjtorée múúhake uwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meijyácunútú téeneri. 7-8 Muuráhjáa ihdyu ámuéhakyeré muha tsaímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsíméké tsíju téhmedu ámuéhake muha mewájuynema. Aamée ámuéhake muha méúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhake pátyehíjcyáróné pañe. 9 Aane cáhawáa méitsáávé muhdúhjáa ámuéhake muha meúwáábo ámuéháj piine muha meijcyame mewákímyeíhíjcyané pécóhajchótá cójijhajchótá téene tájpi muha meijcyaki. Tsáháa íñerí ámuéhake muha meijyévétsohíjcyatúne.

10 Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyé ámuháma muha meicyahíjcyánéllíi íñetú muha menéétsámeityúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. 11 Áhdure ámuha méwaajácú ámuéhakée muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyané éhne múúne tsíméké cááni méénudu. 12 Muuráhjáa ámuéhake muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeúvú ámuha meijcyá muhdú dííbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjuejtée ámuha meijcyáiñeúvú ámuéhake dibye méménúmeke.

13 Áané hallúvú muha pajyuvaré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáa dííbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné muha ámuéhake meúwáábónéllíi ámuha ímí mecáhcujtsómé tsúúca méimíjpyetéhi. 14 Áhdicyane ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Críjtoke ámuha mecáhcujtsóné hallútú ámuha múnaaré ámuéhadi ícúbáhrahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meicyané cahcújtso múnáadi múúha múnaaré jodíómú ícúbáhrahíjcyáhi. 15 Díityéree muurá dsíjivetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake idsíjivetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáityuróne. Áanéllíi pamévakéré tsarílléme. 16 Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniñeuvu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Páávoró imíllé Tetsaróonicári íjcyané cahcújtso múnáake íááhíveténe

17 Ámuúha múúhá nahbémuj, éhnee ámuéhadíyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámuéhadíyú tsíhyulle muha meijcyarómé ámuéhake méitsáávehíjcyáhi. Áanéllíi muha méimíllera

ámúhake maááhíveténé tsiíne maátyúmiýcatsíki. ¹⁸ Éjyújúcooróo o ítsámeihíjcyaróné oore ámúhake o ááhívetéíyóneri. Áronáacáa Naavéné tájtsaméi tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰ ¿Aane íne íínevú muha mecátóroóvéné méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíne tsáácooca? Muurá ihdyu diityéjucó ámuha ámúhadi téjyju muha méimíjyúúveíme.

3

¹ Áamekéé ámúhake muha maátyúmiýóneri meijyácunúhíjcyánéllii ámúha éllevu tsúuca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoévá Atéénavúre. ²⁻³ Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe ícúve múnáajpi íjcyáábekéréjucó muhtsi mewáalloone ámúhake díbye Críjtdótyú íjcyané uwááboju iúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtso tsaate ámuha múhdurá meijtsámeityu íne ícyooca meícúbáhrámeihíjcyánéhjitu. Muurá tsúuca ámuha méwajácú Píívyéébeéjté meijcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíne. ⁴ Muuráhjáa ámúhama muha meijyácooca ménehíjcyá meícúbáhrámeíne. Ahdújucó muurá meícúbáhrámeihíjcyáne. ⁵ Áánerí mítyane ámúhadi o íjyácunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámúhake iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujtsóné o wáájacuki. Ópée mítyane ó ílityé bañúháñé ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné ícyánejcúvú llíúcúyóneri.

⁶ Áronáa Timotéó ámúhadi Tetsaróonicarí úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúbálleebe ámúhadi muha meijyácunúhíjcyádúreva idyé múúhake ámuha maátyúmiýóneri meijyácunúhíjcyáne. ⁷⁻⁸ Ááneri mítyane muha méimíjyúúveé panévariyé muha meícúbáhrámeiyómé ímí tehdújucó ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. ⁹ Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ¹⁰ Muurá pajyuvaré muha dííbyeke piáábó métáúmeihíjcyá tsiíne ámúhake muha maááhívetémé éhniíñevu ámúhake meúwáábo dííbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímííneúvú ámuha mewáájacutúne.

¹¹ Aane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhake piáábomútsi ámúhake muha maááhívetéki. ¹² Áhdure óví ámúhake piááboobe íne ámúhake muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájyúcatsíki. ¹³ Aane óví ámúhake piááboobe tsaimíyé dííbyeke ámuha meúráávyé múijyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca ííne ímítyú ámúhá hallúri íjcyatúme ámuha dííbyedívú meúújetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meijcyane

¹ Áánéllii ámúhake múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúre tsaimíyé ámuha meijcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhniíñevu.

² Muurá ámuha méwajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajuré ámúhake muha meúwáábohíjcyáne. ³ Muurá Píívyéébe ímillé dííbyedívú ámuha meihvéjtsámeíne díbye ímillédú meijcyane. Áánéllii tsá múu ihdícyámema

dómácójcatsítýúne. ⁴ Múu ityáábávájcatsíñe tsaímíyé ijcyáhi. ⁵ Tsá múu Píívyéébeke wáájácútúmé dáríívécatsíhijcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítýúne. ⁶ Tsá múu íñáhbé táábake pátsárijcyotúne. Muurá ehdu dáríívémehíjcyámeke tééné hallútú ihnáhoóiñe Píívyéébe ícúbahráne. Téénéllihyé muurá tsúuca ámúhakeyé éjyju muha méúúballé teéne. ⁷ Tsáháa ímítýunéhjí meméénu dibye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meihvéjtsóne meímíjpyetéki. ⁸ Áané uwááboju tsaate éhdiivállehíjcyámé tsá míamúnáake éhdiiválletúne. Píívyéébekeeré ehdiivallémé mépañévuú Ípííchó ípícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájýújcatsííñetu tsáhájucu ámúhakeyé o cáátúnútyú tsúuca Píívyéébé túkevájtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdujúco mewájýújcatsííñéllíhýe. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá ííñúji múnaa ménahbémuma ímí tehdujúco ámuha mewájýújcatsíhijcyáne. Áronáa ámúhakeyé muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewájýújcatsíki. ¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsaímíyé íbúwajíí ámúhá wákimyéiyi meíjcyá íñá ámúhadítýu ípíhtótu muhdúhjáa ámúhakeyé muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnaa íjcyatúmé ámúhakeyé íavyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe tsááiñe

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámúhakeyé meúúballéné íñe tsúuca cahcújtso múnaa íjcyame dsíjivehíjcyámé muhdú íjcyaiñe ámuha ídátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetétyúmé ídátsó kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíine mecáhcujsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhítsoíñe díbyeke mecáhcujsómé medsíjívemeke.

¹⁵ Muurá tsiíñe dibye tsáácooca téijyju íjcyame tsá pééityú medsíjívémé íhdéré díbye éllevu. Ehdu Píívyéébere nééne íñe ámúhakeyé muha méúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáalloo níjkyéji múnaá avyéjúúbeke díbye rojrócori dibye meke ípíúva díbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke. Áijyju muurá pámeere múhdumé díbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsiíñe mébóhíhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téijyju íjcyámema tsaméhíjjuco mepééiñe cáámevu Máavyéjúúbema maátyúmíjcatsíki. Aame díbyema meíjcyaa muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhijcyá.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Áronáa ihdyu tsá mewáájácútú mújyú dibye tsááiñe. ² Muurá tsúuca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa dibye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míamúnáa nehíjcyaa íñe ímíjyaú íjcyaiñe. Áhdure íjtsúcunúime mújyú íñá pájtyéityúne. Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyaiñe ícúbáhraméi éhne múúne wállehdivú peecútéré tsímáva ávyé wájtsidu. Áánetu muurá tsá múha pállójcoityúne. ⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájucu ámuha meíjcyatú éhne múu cúúvétsii meíjcyadu. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú teene éhne múúne cóóji páneere íñá maájtyumíne mewáájácúdu. Áánéllii tsáhájucu ámúhakeyé tene ábájínejcúityúne.

6 Ahdícyané metsu ímiááméré mejjcyá téíbúwaréjuco. Tsáhájuco tsaatédú wáájácúmeityúmé mejjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyadu. 7 Muurá cúwamee, lílýícyavémee, éhdume tsá wáájácúmeityú éhne múu cúúvétsii íjcyadu. 8 Áánetu ihdyu mee péététsihyi múu íjcyadu menéeme tsúuca teene mewáájacúmé metsu ímiááameréjuco mejjcyáne Píívyéébeke mecáhcújtso ímityúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájácámeídyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúráávyé íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú íivane mewágóóóvéíyónetu meke pájtyetétsoíñe. 9 Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. 10 Áánéllihyée dííbyeke wálloobe mewájyuri díbye idsíjive múijyú meke díbye újcúvácooca pámeere téijyu íjcyámema medsíjivéjúcooromé tsaméhjí dííbyema mejjcyaki. 11 Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhníñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha mejjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévetsóne

12 Ahdícyané ámuúha múúhá nahbémuj, ámuúhake muha menéé ámuha maávyeyúúlle ámuúhá túkevétsojtéke. 13 Ímiááméré mejjcyáne mewájyú díityéke. Tsá múu múnáátsójcatsíyúne.

14 Téhdure ámuúhake muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévatúré íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdú múu píáábohíjcyá pamévakéré múhdurá dítye íjcyáronéhjí íáábúcnema.

15 Aame ihdyu téíbúwá méjicyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámuúhake méénuróné píámeityúne. Ímiááméré mejjcyáne íllure mépiáábojcatsí.

16-17 Pájyuvaré Píívyéébema meihjyúváne méimíjyuhíjcyá. 18 Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dííbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté mejjcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dííbyeke metéhdujtsóné ímílleébe.

19 Áábé Apííchó ámuúhá pañe íjcyane ámuúhake tókévétsohíjcyáné tsáma méihvéjtsodíñe. 20 Áhdure íñe dííbyere tsaatédívú bóhówájtsóneri íiná pájtyeíñé dítye úúbálléneri tsá múu íícúvetúmé íjcyatúne. 21 Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú íjtsó keená ímiááné íjcyane íuráávyeki. 22 Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

23 Ahdícyané óví Píívyéébe ámuúhake píaabó íñé ímityú ámuúhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Aabe ihdyu óví ámuúhake tehme ámuúhaj pí, ámuúhá íjtsaméí, ámuúhá íbuúúné, múijyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha íínerí menéétsámeityuki. 24 Tsá muurá íínerí meke díbye báñúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke díbye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdú.

Páávoró pítyajóne

25 Ahdícyané ámuha múúhá nahbémú mejjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke píáábó pájyuvaré métáuméí múúhake díbye ípíááboki.

26 Téhdure ámuúhake muha menéé ámuha tsané nahbémú mejjcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷ Téhdure ámuhakye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámuhama o íhjuváne ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyáne cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óví dílbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí Íjcyáme éllevu Páávoroo cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múuhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Tímotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ² Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímítyúmema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múuhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsómé mewájujycatsíñéllíihye. ⁴ Mítyane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsóne meúráávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsíjtye dííbyé cahcútso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámúhake waajácútsoobe ímiáané tsúuca dííbyé avyéjújete ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráííbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúme níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj píine tsáacoóca. ⁸ Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke íéhdíiválléne dííbyedítyú íjcyáné uwááboju ímiáané íjcyáneri íícúvehíjcyátúmeke íícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóoveíñe múijyú níjkéváityúné íícúbáhrámeííhullévu. Aame tsá múijyú dííbyé avyéjú íhtsutúné íjcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénuíiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáacoóca. Ájyju dííbyeéjé meíjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téjyju tsaméhjí dííbyema meíjcyaa dííbyé uwááboju muha ámúhake meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcújtsónéllíihye.

¹¹ Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píaabó ámúhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámúhakeé díbye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcújtsómé ímiáánéré meméénúíyóneri metsúúrameíhíjcyáné ámúhama díbye ípánéévetsoki. ¹² Ehdu nénéhjiri máávyejújtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke ávyéjújtsóiibye Píívyéébé meke ídaatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

2

Naavéneéjpi méénune

¹ Ámuúha múuhá nahbému, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñé úmíwari páhduvaré néene mávaríjchojúúné íjcyááhi. ² Áánéllíi ámúhake muha menéé íñe Píívyéébé uwáábódú nénéhji tsaate naavédú néene

ííténé pañe íájtumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe ‘tsúúca Ávyéjuube tsájucóóhi’ íñehaami ámuha éllewu wállóhajchíí méíícúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeííñe. Muurá ihdyu ímiááné dibye tsááíñe ihde tsaate Píívyéébé uwááboju állíuríyéjuco díllóíñe. Téjyu muurá bóhówáávéiíbye ímítyuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráííbye. ⁴ Aabe páhduváré dáriíveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváíyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbyé duurúvájá pañévu úcáávéiíbye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaajácú íveekí icyooca dibyeyi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéevéi úújetécooca bóhówáávéiíbye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámuhákye ehdu mééma tene pájtyeíñe o néhijcyáne? ⁷ Tééné pañéjúcooro muurá mee icyoóca. Áronáa ihdyu tsáhái dibye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Dibye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiíbye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné íhnáhooríyé méénúráítýúronéhjí méénuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóíiíbye Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ímiáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áánéllii Píívyéébe díityéké íhvéjtsó ditye awáá íimíllédú teene icyáhcújtsoki. Aame tééné déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca eene ténejcúvú díityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdyu ámuhákye Píívyéébe wájýúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsóhíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke újcune Ípííchó meke ímíjpyetétsónej tééveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki. ¹⁴ Ahdújucoo muurá íñe ámuhákye muha meúwáábónej tééveri dibye ámuhákye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbémuj. Ahdícyane tsáma máábájíívedí éhnée ámuhádi muha meúlléjécooca ámuhákye muha meúwáábóhíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámuhákye muha menéhijcyáne méíhvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema ámuhákye píaabó tsáimíyé ámuha meíjcyame ímiáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meíhjýúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájýúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke újcuube mújýú níjkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meíjcyáiíñévú mecátsípáávénema.

3

Páávoró néé píááboju díityé hallúvú ditye ityáúmeíki

¹ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píaabó métáuméi dibye múúhake ipíáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsáimíyé icyáhcújtsó ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméi dibye

múuhakye ityéhme ímityúmé múuhakye imyéénútuki. Tsá muurá pamévaré dílbyé uwááboju cáhcújtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámúhakye píááboó tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámúhakye téhméiibye ímityúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaaajácú ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíñé ámúhakye díbye túkévétjsoóneri. ⁵ Aabe ihdyu óví ámúhakye píaabó ímíñeúvú ámuha mewáájácú mítyane meke díbye wáyyune. Áhdure idyé óví ámúhakye píááboobe ímityunéhjí ámuha maáábúcu muhdúhjáa Crijto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Áhdícyane ámuúha múuhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocrijto mémeri ámúhakye muha menéé íñe ámúhakye muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñe ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúuca ámuha méwaaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiyoone. Muuráhjáa elle ámúhama muha meíjcyácooca tsá wákímyeíyúmé muha meíjcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méícúbáhrámeíhijcyá wákímyeíyi cójihajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Ehdúu muha mewákímyeíhijcyá íñeri ámúhakye muha meíjyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múuhakye ámuha me píáábóiyóné íñe Píívyéébe wákímyeí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu múuhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñe ímíletúmé tsá múu májchotúne.” ¹¹ Ánácává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹² Ánéllí ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocrijto taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múuhá nahbému, méóochévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdú íñe ámúhakye muha waaajácúháamí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke mewáájaco caatyé íjcyane. Áamema ménahbévájúcohdí dítye téeneri íñucójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáráívémeíhijcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu díityéké téené hallútú múnáájtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó dítye ímíjpyeté ménahbémujuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóne

¹⁶ Aane óví Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámúhakye túkévétjso íbúwají ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámúhakye panévatúré píaabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooa ámúhakye pámeekéré o dúúruváné pañetu oore ó caatúnúhi. Ehdú muurá nihñéré ooréjuco o cáátúnuhíjcyáne páneere táwaaajácúhaamínetu. ¹⁸ Áhdícyane óví Máavyéjuube Jetsocrijto ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdujúco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o Íjcyáábekée Mepájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú Íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsíménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óví meke ídaatsóllédú Íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtooma uke píaabó íbúwájí u Íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoró teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóóniá ííñújívu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéréénéhjí íhdé múnáaúvúu Ícyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu ditye teene íuwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjíríyé meíjcyame tsá meméénúítýuró Píívyéébé tsíjtyeke ímiáájjuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo ííne íjtsaméí íbuúúneri Íjcyájúcootúmé tsaímíyé Píívyéébeke icyáhíjtsóne iwájýújcatsí muhdú ímiááné mewájýúcatsíhdyu. ⁶ Ehdú íjcyayótsihvu tsaate íínetú diityéké píáábóítýúnéhjíríyé ityáhíjcatsíñe tsá tehdu Íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllérá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácútu íínélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íévenéré iwáájácútu.

⁸ Muurá íínélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhahjíí tehdujuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaímíyé Íjcyámé wáábyuta Íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímítýunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúllétúmé dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjíma idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpímú walléémú dómácócátsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénúítýúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdiíwállehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébé oke níwaavéne.

Páávoró duurúvá Píívyéébe díbyedi idáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o néeróóbeke oke téénevu ípícyóóbeke díbye tsípátsohíjcyanélliihye. ¹³ Dííbyedí o úhívaténe dííbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíjcyaróóbeke oke téénevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó dáríívémeíhíjcyá dííbyekéikyée o wáájácútúnélliihye. Áróóbedí ihdyu Píívyéébe óhdi idáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáavéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó íjyáacunúhíjcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewájýuri tsaabe ííñújívú ímítýuné meíjcyámeke

ipájtjetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pámé ehniñnevuré ávyetá imityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsóvéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere ímityúmé íjcyarómeke iwáyyune tajtyéeveri iúújétsoki. Áánetu méwaajácu pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtóke icyáhçújtsócooca újcuíñé mújyú ídsíjívéjúcoóityúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyaaabe mújyú muhdú íjcyáityuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyá maájtyúmitúróobeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe ímíñéúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébe íhjuvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájacúújcoorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné níjcaúvú ílluréjuco tútáváávehíjcyáne. Ááne ílluréjuco Críjtodi ditye úhívatehíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejááadorómá dáríívemeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañévú dityétsí iwáájácu Píívyéébeke múhdurá idyáríívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébema meíhjuváne

¹ Aane uke o nées pámeere míamúnáa hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha metáúmeíhíjcyá panévá hallúvúré téhdújtsomé. ² Múu táúmeíhíjcyá múhdumé méiíñújí avyéjulte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej péévé ímí ditye meke ityúkévétso tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávyejúúlléjatsíki. ³ Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé Mepájtjetétsóobe Píívyéébeé. ⁴ Muurá ímíllebe pámeere míamúnáa dííbyé uwááboju icyáhçújtsóne pájtjeténe. ⁵ Muurá tsáápiye Píívyéébe íjcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaiñé téhdure tsáápiye mééma ímíbajchó Jetsocríjtó míamúnáajpidívú ípívyéévéne. ⁶ Muuráhjáa wáyyúmeityuubéré dsíjivé pámeere míamúnáa ipájtjeté Píívyéébe dííbyeke nééne éévé úújjetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíomú íjcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcyá oke díbye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhçujtsómé mepájtjeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahçújtsó múnáajpi o íjcyánéllíihye.

⁸ Áánéllii uke o nées pahúllevaré íjcyané cahçújtsó múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjácatsityúmé tsaímíyé Píívyéébema íihjuvuhíjcyá íhyójtsíne cáámevu íhíbúcúnema. ⁹ Aane walléémú waajacutábáre ímíbájkímeyíyáhi. Tsá ditye mítyane áhdóméjyahjívú iújcámeíñe páhduváre íhñíwaúúné idyáríívéne ícyáávéityuró téhdure mítyane áhdóméíñe ícyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúré íhvéjtsámeíñe díbye ímillédúré íjcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íavyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpíikye ityáhjálléne dííbyeke túkévéjtsóityuróne. Áánéllii o nées walléémú cúúvéhulléré íjcyá pihcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyéjtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpí túkévéjtsolle íjcyáityuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeityúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu

néénéllii muurá walle itsíímáváneri ícúbáhrámeihjcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dílbyeke icyáhcuýtsoóne dille ímiááálléré íjcyáhahjchíjy.

3

Muhdú cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane

¹ Áánetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí tehjújuco ímiá wákimyéí íjcyane ditye ímilléne. ² Árónáa ihdyu tééne wákimyéí méénume íínetú néétsámeityúmé panévatúré ímiááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábáváiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. ³ Aame tsá lííyícyávéityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsíityuróne. Tsá mítyane idsíídsíváiyóneri ditye íjyácunúityuróne. Ímiááméré íjcyáne píáábóiyá pamévakéré íídaatsóllénema. ⁴ Áhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímííneúvú ityúkévejtsoóne ditye ímiááméré íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki. ⁵ Muurá ítsíimeke ityúkévejtsoóne píívyetétúmé tsá Píívyéébe cahcújtso múnáake tükévejtsoóityuróne. ⁶ Áhdure botsíi béhnére cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhmérei íjcyame tsáijyu múúne íllure ímítyájkímyeíñeri tútávájtсамeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtсамeídyu. ⁷ Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé díityéké íavyejúúlleki. Áijyu tsá íínej tééveri Naavéné díityéké ícyánejcúvú lííucúityuróne.

Muhdú túkevéjtsojte íjcyane

⁸ Téhdure idyé túkevéjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame díityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíuúityuróne. Áhdure tsá ditye lííyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁹ Tsá ditye íínetú néétsámeityuróne. Aame ííne mecáhcuýtsonéjcu ímííneúvú waajácúiyáhi. ¹⁰⁻¹³ Áánéllii múu tujkénú díityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíí botsíi díityéké tééne wákimyéivu ípícyoóki. Aame tsáápíllekére táábáváiyáhi. Téhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímííneúvú ityúkévejtsoóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye díityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíuúnújcatsíityuróne. Ehdu muurá tsaímíyé tééne wákimyéi múnáa íjcyámeke pame avyējuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcuýtsoóne uwááboju éhniíñevu ííneri núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵ Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéííne. Árónáa ihdyu tsáijyu múúne íícúí o péétúnéllii ííne uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame dílbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyáííne. ¹⁶ Muurá ííne meúraávyehíjcyajjító ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé: Píívyéébéé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpídívú íípívyéévenema. Aabée ímiáábé íjcyane íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnáa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiííne peebe íavyéjuvu níjkyejívu. Ehdu muurá nééneé.

4

Píivyéébe icyáhcujsóné tsaate íhvétsoíñe

¹ Aane Píivyéébe Íapííchoj téeveri meke boohówawu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjucu cápáyóóvéíñe ihde nihñéetsihvúré tsaate dííbyeke icyáhcujsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté átéréenéhjí úwaabóneréjucu úráávyéíñe. ² Aame illuréjucu mújtaíñe eene íjtsaméiúvú wáájácúmeityúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyané icyáhcujsónema. ³ Muurá téeméjtéjucu úwáábohíjcyané metaábávájcatsíñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñe ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píivyéébe páneere majcho ípívyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame téene tájpi meíjcyané hallúvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyéjtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunúityuróne. Muurá panévaré dííbyedívú ímí néenéllii ténehji méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiááné Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyáahi. Aabe dííbyedítyú íjcyané uwááboju u cáhcujsóné ímí u úráávyéhajchíí éhniíñevu ímí u íjcyáahi.

⁷ Áánéllii éhniíñevu ténejcúrí pííñuméí ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu íicúvetú átéréenéhjí íhdityúré újycune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íinetú meke píáábóityúnéllii meíhnáho méjpi mépiiñúhi. Áané éhniíñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píivyéébé icyánéjcuri mepííñumeíñe. Muurá meke píaabóné ííñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dííbyema tsaímíyéjucu meíjcyáíñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó néé ímiááné íjcyane. Aane ihdyu óví pámeere cáhcujsóhi. ¹⁰ Muurá méwajácú íñé ímíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píivyéébema meíjcyaiñe dííbyeke mecáhcujsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnaa íhjuvahalíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeíyóné pañe téené wákimyéi méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o nehíjcyanéhjí óví u úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsíiménééllédímíyé ováhtsará u íjcyáábeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u újjetso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáabóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyané hajchótá Píivyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsóobere. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píivyéébé uke ájcúné waajácuri íñá u méénune u píivyeténe. Muuráhjáa dííbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáa túkévéjtsojte díhyallúvú íhyójtsine ípícyóone dííbyeke píáábó táumeíñe tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Áané wákimyéi ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllii uke o néé u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmeméíñe tsaímíyé ténejcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtyéteé múhdumé díuwaábó illéébone cáhcujsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama meŷjcyane

¹ Aabe múu kéemeke díícyáánidyu íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévejtsohi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevéjtsó. ² Kéémélleke díítsíjjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevéjtsó. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevéjtsó ímityúné diityédítýú íjtsámeityuubére.

³ Téhdure píibájyujtéké píáábó téene tájpi ditye íjcyáíñetu. ⁴ Áánetu íítsíímema íaachímuma íjcyámeke óví diityéré píabó cáánímutsí diityéké píívyétsóne áhdódú íivane. Ehdu néene Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímíááné iye íjcyané píibájyulle óví Píívyéébedívú icyátsípáávéne pájyuvaré píáábó táumeŷhijcyá dibye dílleke ipíááboki. ⁶ Áánetu íimíllédú íjcyané píibájyulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu píáábotúne. ⁷ Illu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye íñetú íñeétsámeityuki. ⁸ Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbėjeke ipíáábóiyóné ímíllétúmé tsá ímíá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehnííñevu.

⁹⁻¹⁰ Téénellii mépíáábohíjcyá píibájyujte walléémudítýú tsúuca 60 pijcyábájuco íjcyame ímíááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaímíyée íítsíimeke píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáátsúcuŷhíjcyámeke, cahcújtso múnáake píáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehji pájtyémeke píáábohíjcyámeke, ímíáánéré méénuhíjcyámeke. Ehdu ícyahíjcyané píibájyujtékéré múu píabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú néené píibájyujtéké mépíáábodí tsájyju múúne bañúháñé ámuha mepíáábohíjcyánáa tsiíñe ityájíváne tútávaavémé Críjtoke icyáhcuíjtsónetu. ¹² Aame téeneri ityútáváávéhájchíí íhyallúvúré ímityúné meenu téené déjúcotu iwágoóóveñé ípyéé íñehdu íjcyátúnéllíihye. ¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsíjyátúrējuco óvéhe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhyúvaméré pehíjcyá áteréénéhjí úbálléjcatsímýere. ¹⁴ Áánéllii o néé ditye ityájíváne itsíímávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítýú íná íhhyúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu néené píibájyujtdítýú tsaatésáhjí Críjtoke icyáhcuíjtsóné íhvéjtsóne Naavénekerējuco úraavyéne.

¹⁶ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ámuha hájkímú píibájyujte íjcyáhájchíí múu iye píabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu ihyájkímuma íjcyátúmeke múu páneere cahcújtso múnaa píabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsójtémá uwáábojteké avyējuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikyé tsá múu tsíeménevu íhhyu wátájcotú dibye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi iwákimyéi áhdó ujchíi.” Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámítu.

¹⁹ Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsóobe tsájyju múhdurá íjcyane tsáápiye díbyé hallúvú úbálléhájchíí tsá múu íícúvetúne. Áánetu ihdyu mítyétsúba pápíhchúúmeváuba úbálléhájchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj p̄inévú ihnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéenuhíjcyáné ihvejtsópityúmeke tsijtye téeneri iñúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píivyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjto, níjkyéji múnáa, íjcyámé húmíj p̄inévú uke o níwaavéné tsáma ímíñéúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére. ²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéké peecúteré méménutú cahcújtso múnáá túkevjtsojte ditye íjcyaki. Muurá peecúteré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíi tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllii uke o nées panévá ímityunéhjitu u téhmémeíki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o nées áyánéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ipíááboki. Tsá múu tsanééré núpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímbájchoméityúrónáaaca. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímbájchoméicyooa bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí meméenuhíjcyáné tsá téévetúne. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6

¹ Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñéúvú diityéké panévatúré avyéjuullé ímityúné Píivyéébedityú múha íihjyúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ² Ahdícyane tsaaté avyéjujte cahcújtso múnáa íjcyáhajchíi múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnáa íjcyánéllii ávyéjuúllétúmé íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñéúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnáa meíjcyame mewájujycatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píivyéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsijjitoríyéjucu tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñéubará wáájácúturómé íllure téeneri ímityájkímyeíki. Áámé íñbúwari muurá tsaanééré atérééné íjtsaméi íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áámedityú ímichi dóhéjuúvehíjcyáné ímityunéhjí íjcyane nómutááva, úhbajcátsi, áábójcátsi, tútávátsojcátsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácútmé méénúcatsíhijcyá íjtsaméi wáájácúmeityúme. Aame itsúcunúhijcyá téené hallúvú medsídsíva meúwáábohíjcyáné Píivyéébe úwááboju. Tsá múu ehdu néemedívú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeityúmé tsaímíyé Píivyéébeke meúraávyéjító meúraavyémé nihñéétsihvúré íñé imíjyaú méíjcyááhi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá ííñujívú metsíímávámeityúne. Áhdure medsíjívécooca tsá íiná metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu téene tájpijyucu memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehjújucu. ⁹ Muurá éhniíñevúré iéhnévályóneri tsúúrámehíjcyámé tsá áábúcutú panévá umúupi. Aame éhniíñevu idsíídsíva atéréenéhjí wákímyeíhijcyámé ílluréjucu tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóovéhi. ¹⁰ Muurá medsíídsíváyóneríyé meíjyacunúhíjcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píivyéébeke cáhcujtsójúcoorómé téeneríyé íjyacunúhijcyámé ílluréjucu teene ihvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóné

¹¹ Áánetu ihdyu tsúúca Píívyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu tééneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcujsójító duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévaré ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá. Tsá múu ‘mityáhmityá’ néétune. ¹² Aabe ímíchi díícyáne íínevú táhjátsámeítyuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcuki. Muuráhjáa téénelii Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujsóné tsúúca mityame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴ Ahdícyane icyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píívyéébé húmíj pñévvuu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úbállémeíbyé Jetsocríjto húmíj pñévvuu, íjcyane uke o née íñe muhdú uke o nehíjcyádú u úwáábohíjcyá íínetú néétsámeítyuubéré múijyú tsiíñe díbye tsááíñevújuco. ¹⁵ Muurá Píívyéébe páñétúejpi íhtsútujte ávyéjuchte íjcyáróméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píívyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pñíhívéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíityuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváityúne. Ehdú teéne.

¹⁷ Ahdícyane icyooca uke o née téhdure éhnéva múnáake u úwááboki. Tsá dítye ítsíméné múhajchótá íjcyáíñevújí icyátsípáávéne mityájkímyeíityuróne. Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íínetú meke pñhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo díityéké íéhnevádú íjcyame tsaate pñhtóméhjike ítsíméneri ípíáábóíyóneri íjtsámeíki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúre tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne ímíjyáú nééme újcúiyá múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóné

²⁰ Ahdícyane uke o née Timotéoke Píívyéébébe uke níwáávéné wákimyéí ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténéhji úuráávéne tsaate tsáhájucó Píívyéébeke cáhcujsotúne. Aabe ihdyu óví uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íñe tsiíñe íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsíménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe páameeke ídaatsóllédú íjcyaae píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoró úwaabóne

³ Áánéllii páijyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvuré téhdújtsobéere. Áábeke tsaimíyé ó ícúvehíjcyá íñerí íjtsámeityube méihdé múnáúvúu ícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o picyoíñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné dítyáallée Róóidámúpí dítsííju Eonítsema cáhcujsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtsicu o picyóóne díbyeke píaabó o táúmeíñe tujkéveri uke díbye píááboobe ú piivyété díbyé wákimyéi u méénune. Áánéllii uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe ípííchó mépañévu picyootú meíllityéki. Mépañévu picyoobe ténej téeveri íhtsutúme méijcyá íñevú táhjátsámeityúme ímiááméré méijcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícyane núcójpíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju. Áhdure íñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcójpívetuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéne téhdure téené déjúcotu u ícúbáhrámeiyóné daabúcu. ⁹ Muuráhjáa tsúúca meke ípájtyetétso meke ímiáámedi díbye díllome méijcyá díbyeéjte. Tsáháa idyé íná ímiááné meméénúnéllii meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñují íjcyátúné ihdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñe Críjtoj téeveri meke újcuíñe. ¹⁰ Áhdújucóo díbyeke iwállóóneri meke díbye úújetsóné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímbajchó mépée mewágóóóvėyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúíñe uwááboju.

¹¹ Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe téené déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeiyooobe tsá o núcójpívetú díbyedívú o cátsípáávénema. Muurá ó waajácú oke díbye píááboíñe tsiíñe Jetsocríjtó tsááiñevújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú díbyé uwááboju cáhcujsóné duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Áane pamévakeré wajyu Críjto meke wájyudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébe uke ityújkevéélléne níwáávéné wákimyéi ímíñeúvú ú meenú díbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píaabóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá ííñují cahcújtsó múnáadítýú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péemema téhdure Pijééromútsí Hemóójenemá

péehíi. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi. ¹⁶ Áánetúu Onetsíiporo píváijyúvá oke aahíveje 'bohíbohíúvú' cúvéhóójari o íjcyane núcojppíllétuubére. Áábedi óví Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíimema. ¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtsiibe íjcyátúsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cúvéhóójari o íjcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyané Éépetsóri meíjcyámútsikye. Ahdu óví dííbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsáímíyé dííbyeke iújcuki.

2

Muhdú uwáábojte íjcyane

¹ Aane oví Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihú Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj pínévu o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñéúvú duwáábó téhdure díityéreyuco iúwáábo tsíjtyeke.

³ Ááné wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí imíchi díícyáne daabúcuhijcyá díibyeyuco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyáabe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó íimillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújucu díbye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne íicuri ímíñéúvú íicutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmihéneri wákímyeímyé íbájtso kéémécooca ujcú téene tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyané cáhawáá ímíñéúvú díjtsó Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtsoki.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó míamúnáa icyánéjcutu Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyáabe ídsíjívétsihdyu tsííñe bóhíñe. Áábedítú íjcyané uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Ááné hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáajpikye icyúvéhoójánúdu oke míamúnáa cúvéhoójánuube ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Áronáa téené uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénuútyuróne. ¹⁰ Áánéllii o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhijcyá Píívyéébéé újcúmeke o úwáábo múijyú muhdú íjcyáítúmeréjucu Jetsocríjtoj tééveri ípájtetéki.

¹¹ Íllu muurá néene ímíáánéjucu:

Críjtoke mecáhcujtsómé medsíjívécooca íñe imíjyaú dííbyema meíjcyáahi.

¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuhihájhí dííbyema máávyéjúuteéhi. Áánetu dííbyeéjté meíjcyane metóónúmeíhájhí téhdure tóónúibye íhñéjté meíjcyaróne. ¹³ Muurá múdurá medáíívémeíyónáa íjcyadúré ímíáábé íjcyánéllii meke píáábohíjcyáabe.

Ímíá uwáábojte

¹⁴ Áánéllii ímíñéúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri dítye átéréénéhjiri ityáhjájcatsíjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímíá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímíá uwááboobe u íjcyáabe ímíñéúvú dúwáábohíjcyá ímíá uwááboju íñerí núcojpvétuubéré Píívyéébedívú u úújetéki. ¹⁶ Átéréénéhjí dítye úbállécatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Muurá ténéhjiri éhnííñevu iye tútávátssámeíhíjcyáme. ¹⁷ Ááné uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure díityéké tútávátsohíjcyá

éhne múúne cheme méjpiíyi líyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréetoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meevea medsíjivémé tsiíñe mebóhíjúcóóityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsíñejcúvuréjuco dityétsí íbúwátsohíjcyáné tsíhdyuréjuco íúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaajácu íllu tene nééneé: “Píívyéébe waajácu ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucó ímityúné méénúityuróne.” Ehdú Píívyéébé waajácu háámitu nééneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apáañéré ímiááné wáabyuta óórótuú, tsítsííné uwáñewáánetuu, méénúmeíñé líiyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyáné átéréénéhjí wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méénújúcootúmé ímiáámeréjuco íjcyámej téeveri Píívyéébe meenú íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú ííbúwatu ímityúné íjtsaméi tsíñáávehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú duráávyé u cáhcújtsojító. Ááne pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúráméihíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ²³ Tsá múu íícúvetú átéréénéhjíri míamúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácu téeménéhjí níjkevané úhbajcátsívuréjuco. ²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébé wákimyéi méénume úhbajcátsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcu híjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébé píáábori ditye ímíjpyeténe iwáájácu ímiá uwááboju. ²⁶ Ááne ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímíllédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

3

Muhdíívané míamúnaa íjcyáíñe

¹ Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvuré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé úmíwari míamúnaa ímityúné íjcyááhi. ² Imílleímyé tsaímíyé íjcyá mítyane ídsíídsíváiyóne. Mítyákímyeíhíjcyáímye. Ááne nehníwu Píívyéébedityú íihjyúváne dííbyeke meúráávyejító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánumu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. ³ Tsá muucá ditye wájyúityúne. Míamúnáadi nehníwu íhjyúvahíjcyáímye. Ímityúnéhjíri úmúúpívyehíjcyáímye. Íllure tsaríllehíjcyáímye páneere ímiááné íjcyane. ⁴ Íñáhbévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímye. ‘Meíhméí’ néeme Píívyéébedi íícúvetúmeré iíye tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúráméihíjcyááhi. ⁵ Pánehjidú dííbyeke meúráávyejító úráávyeímye. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsoítyúne. Áámedi tsá múu íícúvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhíívéne állíuré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméi íjcyame ténehjiré líííñe meke. ⁷ Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá mújyú wáájácúityú keená ímiááné íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí Jáánémutsi Jááberemá Moitsééúvú úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé tsá íícúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméi wájácúúvétsáméi ímityúné ímyéénuhíjcyanéúvú díityétsíhjáa apííchojtétsí ímyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvétsáméidyú.

Timotéoke éhniíñevu Páávoru úwaabóne

¹⁰ Áanetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyáné ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsámeíñe, muhdú Críjtoke o cáhcujtsóne, panévare oke pájtyéronéhjí o áábúcu híjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o áábúcu híjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíia múnaa, Icóónío múnaa, Ríítará múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjitú pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné ihnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé tééné déjúcotu meícuúbáhrámeíñe. ¹³ Áanetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyétá tútavááveréjuco méénume míamúnaake éhniíñevuré állihíjcyá muhdú ímityúnehjívú iállítsámeíhíjcyádu.

¹⁴ Áanetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáajacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsíiménédítyuré u wáajacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaímíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhjúu uubálle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená állíuré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbbáavyéne ímiáámé dííbyema meíjcyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4

¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaaabe tsiíñe tsaá pámeere míamúnaa dsíjivéjúcoóróméhjíma muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Áánéllíi dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o néé dííbyedítýú íjcyáné uwááboju pájtyuvaré u úwáábohíjcyá íhdícyajcóójí íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá nééronéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áanetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó dítye ímíjpyeteki. ³ Muurá íjcyaiñé míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcoíñe. ⁴ Aame úubállénéhjiríyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíñe ímiá uwááboju. ⁵ Áanetu ihdyu ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Áane dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdu ímíñeúvú méénuhíjcyá díwákímíyéjyjuco íjcyane.

⁶ Muurá íñe tsúúca tééneri o ícúbáhrámehíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotaréjuco o íjcyánetu o dsíjiveíñe. ⁷ Tsúúca íñe okée Píívyéébe níwáávéné wákímíyéí o méénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsotúne. ⁸ Áánéllíi Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiíñe itsáácooca tééne áhdó oke ávyéjújtsóóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjújtsóityúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjújtsóíbye.

Timotéoke Páávoru túkévéjtsóne

⁹ Aane óvíjyuco íícúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Dééma péjucóó Tetsaróónicávú íjienéré íímíllehíjcyánéllííhye. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tííto péjucóó Damáátsiá íiñújivu. ¹¹⁻¹² Áánetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjyuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllíí uke o néé kíá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákímyéityu ípíááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíné o pícyoíñúne. Tsáma dábájívedí ímichi tápañétúéhaamíjí íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro ímityúné oke dáriivéné éhne úwáñewáánetu panévaré méénuhíjcyaaábe. Áábema ihdyu óvíí Píívyéébe ímíbajchó teéne. ¹⁵ Áábeke téñbúwá díícyaco. Uke mújtátsódííbye. Muurá íñe meúwáábohíjcyáné ehdííwállehíjcyaaábe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééné boone ímityúnéhjí ímíbajchojté úmíwávú o íhgyúwáábeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá ñná pájtyéityú tééné hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri pájtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómédívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímyé oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévatúré téhmeé tsaimíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjútso múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávaro pítyajcóne

¹⁹ Aane óóma duuballé Píríícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onetsííporóké pámeere íítsíímema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. ²¹ Áánéllíí uke o néé íícúí úúníjyabái íjcyátúné íhde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke dítye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódíaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjí ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óvíí Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré amúhakeye píaabóhi. Áyu tehdújyuco.

TÍTOÓ

Títo élleu Páávoru caátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Píívyéébé ícúve múnáajpi o íjcyabe íñe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá dibyée tsúúca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píívyéébé álliutúne. Aabée téénevu meke íajcuíñe née tsúúcajátújuco íñujíikyée ípívyéévéttúné ihdejuco. ³ Ááné uwáábojúu mewáájácúíñe ééve úújetétsihvújuco muurá íñe meke dibye wáájacutsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mepájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Títo élleu táuwáaborí Píívyéébeke u cáhcújtsónéllí tájtsíménédú uke o íjtsúcunúúbe élleu. Aane ihdyu óví pámeeke ídaatsóllédú íjcyamútsí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtsu múnáake Títo píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke ‘Créetaá’ némeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtsu múnáake panévaturé u píaaboki. Áhdurée uke o née diityémá túkevétsootéké u méménuki. ⁶ Aame diitye túkevétsojte íjcyáiyá panévaturé ímiááméré íñetú néetsámeityúme. Tsáápíllekére táábaváiyóme. Áamej tsíímé cahcújtsu múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéetsótuki. ⁷ Muurá túkevétsoobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllí téené wákimyéí méénume panévaturé ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñe lííñéityuróne. Tsá ditye cááyóbáityuróne. Tsá ditye lííyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné íñevú táhjátsámeityúme. Aame tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsaímíyé ímiá uwááboju tsúúca iwáájacúné úráávyéiyóme. Áane úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhjuúvahíjcyámeke ímí diityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állihíjcyáme. ¹¹ Áánéllí múu diityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé téené hallúvú ídsíídsívakíye. Muurá pívájává múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráávyénetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe néehíí: “Créeta múnáa ávyetá állíujte iyámédú nééme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi.” ¹³ Ímiáánéjucóhjáa dibye nééneé. Áánéllí uke o née íhnáhóónécoba tétsii múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴ Aame tsá ícúvéjúcóóityú átéréénéhjí íjtsaméityuré íujcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye ícúvéityú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé diityéké tsíñejcúvúré túkévéjtsóneri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnaa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áanetu cáhcújtsotúmé tsá mújyú ímiááné íjtsámeítyuró ímityúnéré diityé íbúwari íjcyánéllíihye. ¹⁶ Tehdu nééme muurá bañúháñé nehíjcyá Píívyéébeke iwáájacúne. Árónáa múhdurá ditye ícyahíjcyánetu méwaajácú illure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá mújyú ímiááné méénúityuróne.

2

Imiá uwááboju

¹ Áanetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohíjcyá kéémemújuco íjcyané nahbémuke ditye tsaííbuwáre íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcújtsoki, ímityunéhjí íjcyaróné íáábúcúne ditye pamévamáyé iwájyújcatsíki. ³ Áhdure kéémemújuco íjcyané naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjí ditye íhgyúvátuki. Áhdure tsá ditye lílyícyávéityuróne. Ímiááneturé bóhówaúcunúiyóme. ⁴ Aame úwáábóiyá bád síjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíñe tsaímíyé ítsíimeke téhmene. ⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ípiááboki, ájyumu túkévejsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdú íjcyáiyómé Píívyéébé uwáábójutu múha ímityúné íhgyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké iúwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhgyúváneri díccúvedí ditye téeneri íñúccójpívéne tsiíñe íhgyúvájúccótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o néé tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjute táuhbáné imyéénuki. Tsá tene ímityú lííñeturé diityéké ditye áñújcúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévatúré ímiááméré íjcyáiyá Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju dítyédítýú íbóhówaúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajácútssoobe muhdú mepájtyetéíñe. ¹² Áánéllíi tsúúca méwaajácú páneere íjí ímityuháñé meíhvéjtsóne tsaímíyéjuco dííbyeke meuráávyéiyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúúca méwaajácú ípyéé íñéhdú íhtsútuube Mépiivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó íñé ímíjyaú tsááíñe metéhmehíjcyáne. ¹⁴ Dííbyéé muurá dsíjívé mewájyuri mepée mewágóóóvéiyónetu meke ípájtyetétsooki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe dííbyééjté meíjcyame ímiááné meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

3

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere ííñújí avyéjuktéké iávyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyane ímiááneréjuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímeyétyúmé míamúnáake íídaatsólléne ipiáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhgyúváityúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllii tsá Píívyéébeke melléébohíjcyatúne. Idátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduvaré nénehji pánehjídú imíwu meíjtsúcunúné méuráávyehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhjí pañe meíjcyame tsíñéhjiri ménomíutáávahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mépájtjetétsoobe ímiááne pámeekéré míamúnáake iwájyune úújtsó meke ipájtjetétsoñeri. ⁵ Tsáháa íiná ímiááne meméénúnéllii meke díbye pájtjetétsoótu. Mekée íídaatsóllénéllii pájtjetétsoobe Ípííchoj tééveri meke díbye ímíbajchómé béhné íjtsaméimáyéjuco meíjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Ípííchó mépañévu pícyoobe Mépájtjetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámeréjuco meíjcyame mújyjú medsíjívéjúcúóóityúne bóhí meítsóhíjcyáné meújcyaki.

⁸ Aane éhniíñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááne íjcyanére imyéénuíñeri itsúúrámeiki. Ehdu íñe uke o née pámeekéré piááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke piáábóityúné muhdúhjáa méihdé múnáaúvú íhdéené taúhbáju úráávvyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhji meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhji táhjácatsíhíjchíí bójcyúrá mújyúúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné díityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáriívémeímyé tsáhájucó ímíletú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúre ímityúné imyéénune.

Títóke Páávoró túkévejtsoñe

¹² Aane díéllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítýú tsáápkýe o wáloobe úújjetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técoomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óvíi muhdú u píívyetédú ú piáabó Apóóromútsikýe ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhgyúvaabe Tséénáma dítyétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíi éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke piáabó ímiáájú díityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Áhdícyane óvíi Píívyéébe pámeekéré ámúhakýe piáabóhi. Pámeere ménahbému ílle íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Crijtoko o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhtsi íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewájyuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjyávu píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke piáábohíjcyaaabe Akíípo, ménaalle Áápiaa, íjcyamútsí wáábyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíí ámúhakye Máavyéjuube Jetsocriptomútsí Méécááni Píívyéébema piáabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcujtsóne

⁴⁻⁵ Muurá pajyuvaré Píívyéébema o íhjúvácóoca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocrijtoko u cáhcújtso ne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájyuhíjcyáné uubállé o lléébónéllííhye. ⁶ Áánéllíí díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá piáábó íñe Jetsocrijtoko mecáhcújtso nej téeveríyé mééma piáábó íjcyane éhniíñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí tehdújuco ménahbémuke u wájyuúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhjuváne

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáné ñná u méénúíñevú Crijtoréé oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰ Aabe íñe idátsó keeméjuco o íjcyaaabe dííbyeke o cáhcújtsoné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaaabe úúma ó íhjúvú Onéétsimó hallúvú táuwaábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsonéllíí tájtsiménédú o íjtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllíí uke o néé oke u wájyúhahjíí dííbyeke u piááboki.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu éjyú díhyójtí pañe íjcyaaabe tsá íñetú uke piáábohíjcyatú átéréejpi íjcyánéllííhye. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi. ¹² Áábeke íñe tsiíñe diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñeúvú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. ¹³ Ó ímíllerá díbyéi óómaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke díbye ípiáábo oke u piáábóiyódu. ¹⁴ Áronáa tsá o ímíletú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu icyóeváne oke díbye piáábóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbáávyéne úúmaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíñe díhyójtí pañevú úújetéébeke éhniíñevu ú wájyuúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wájyúhi. Ááné éhniíñevu dííbyeke wajyu tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñeúvú dííbyeke waatsúcucó muhdú oke u wáátsúcúiyódú ímiááné díñahbéébé o íjcyáábeke u wájyúhahjííjyú. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáriívéhajchííjyú, díbyéé tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhahjíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoru ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o nééte téhdure

oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óví Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyabe oke ú tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévaturé ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíhye. Áánéllí ó waajácú uke o néhíjcyáné ehniíñevu panévare tsaímíyé u méénuíñe. ²² Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyáne j péévé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóne

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke iúráavyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyáabe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu éllevu cáátúnúmeiháámi

Píivyéébe Ílji téeveri míamúnáama ihjyváne

¹ Éjjuuvúhjáa Píivyéébe ihjyúvahíjcyá méihdé múnáaúvuma páhdváré nénehji ihjyú uubáalle múnáadívú íbóhówajcárónej téeveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj téeveri. Aanéhjáa dííbyej téeveri páneere múhdúné tsíeméné ípívýéjtsóne dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivyéébeke bóhówájtsóobe meke úújetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dííbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa ídsíjíveneri méimítýuháñé íimíbájchóne Cááni éllevu níjkyejívú ípyéene ílluréjuco díbye ávyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehníñevu Píivyéébé Hajchi ávyejúúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehníñevu íhtsútuube Cáániye Píivyéébe dííbyeke ávyéjútsoóbe. ⁵ Tsáháhjáa muurá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o ávyéjutsóhi.

Áhdurée tsá díbye dííbyedítýú neétune:

Dííbyéj caani o íjcyánéllii tájtsíméné dííbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáábyeré íhtsútuube íjcyáábeke íñujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe:

Óví páneere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íávyéjútsoóbeke durúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíñe Íllídityu neébe:

Uu íhtsútuube Píivyéébe u íjcyáábé avyéjú tsá mújyú níjkéváityúne.

Aabe ímiáábé u íjcyabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u

méénuíñe. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíletúne.

Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyabe uke páme ehníñevu ó piááboó íñe ímíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíñe dííbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube ávyéjuube u íjcyaabé u ípívyejtsó páneere íévéhóówari

íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhji wágóóóveé wájyamu nójcanújá

wágóoovédu. Ehdú ténehji u wágóóóné boone béhnéréjuco u

ípívýéjtsóíñe éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco

ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméi tsá mújyú

cápáyoóvéityúne. Áhdure tsá mújyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá mújyú díbye tsáápikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Íchihvúí táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píivyéébé piáábojte íjcyame tsá íjpiíma íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetéímyeke.

2

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

¹ Áánéllii metsu téibúwá meíjcyáne ímíñeúvú meúraávye íñe mepájtyetéíñe uwááboju melléébohíjcyané téénetu memújtátuki. ² Éíjyúúvúhjáa muurá díitye níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdujuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhrahíjcyaaábe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri meíícúvétúhajchíi múhdutú mepájtyetééhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Áané uwáábojúu lléébotújkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevíu Píívyéébe meke ímíñeúvú waajácutsó páhduvaré nénehji méénuráítyuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke cáhcújsómé pañéví Ípííchó ípícyóónej tééveri páhduvaré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúncunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpidyú íjcyane

⁵ Árónáacáa tsá díbye néetu béhne íiñújiri meíhjyúvahíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáá hójtsí pañéví ípícyooíñe. ⁶ Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú ívámédi míamúnáadi ú íjyácunúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ívábédi Míamúnáajpidívú ípívyéévéébedi ú íjyácunúhíjcyáhi?

⁷ Muuráhjáa dííbyeke ú picyóó wahájchotáwu díbye níjkyéji múnáa íhtsútú lliíñévréjuco íjcyaki. Áróóbekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú picyóó páné avyéjuubéré díbye íjcyaki.

⁸ Ehdú Píívyéébe waajácúháámitu néene páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Árónáa tsáhái panévaré dííbye hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu mújyú páneere dííbye hójtsiríyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dííbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliíñévréjuco míamúnáa wájyuri díbye idsíjiveki. Ároobe ícyooa ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰ Dííbyej tééveri páneere Píívyéébe ípívyéjtsó téeneri íávyéjújtsámeiki. Áánélliihyée mewájyuri dííbyeke íhvéjtsóobe Mepájtyetétsóobe íjcyaaabe ícúbáhrámeíñej tééveri meímíbaávyeki. ¹¹ Aame dííbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapíkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píívyéébe Hajchí tsáhájucó meke núcojpiiletú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke.

¹² Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsóó táñahbémudívu. Aame tsaméhjí uke muha medúúruváné mémátsívahíjcyaaáhi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyaaáhi.

Téhdure tsiíñe nééneé:

Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdú néene Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnáa meíjcyadúrée idyé Jetsocríjtó íjcyá íjpiíma, ítyujpácýoma. Ehdúu míamúnáajpidívú ípívyéévéene dsíjiveebe mépée mewágóóóvéíyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki.

¹⁵ Ehdúu dííbye hójtsí pañétú meke pájtyetétsóobe mewágóóóvéíyónetu.

¹⁶ Tsáháa Críjto tsáatu níjkyéji múnáake ípíááboki. Tsaabée Aavarááuvúj

tsiiménémúhaabe meijcyámeke ipiááboki. ¹⁷ Áánélliihyée míamúnáájpidivú ípívyééveebe ímiá lluuváábé íjcyaaabe íñe muhdú meicyahíjcyané iwáájacu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke piáábó ityáúmeiki. Aabée mewájyuri pájámeíbyedi ícúbahrámé méimítyuháñe iábájíívemeiki. ¹⁸ Téhdurée dííbyeke Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñllii waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke ténetu ipiáabóne.

3

Moitséé ehniíñevu Jetsóó ávyejúúne

¹ Ehdú teene, ámuúha táñahbémut. Áánéllii Píívyéébeéjté meijcyame metsu ímíñeúvú meúráávyé uwááboobe Jetsocriítoke, dííbyeke meúráávyehíjcyánéjcu lluuváábé páñétúejpi íjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píívyéébe dííbyeke níwáávéne wákimyéí tsaimíyé nijkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye ihñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaimíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdyu Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúúllémeíbyé páneerée díbye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa méénuube tééj á ehniíñevu ávyejúúllémeídyu. ⁴ Muurá míamúnaa jaa meenuhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii éhniíñevu diíbye avyėjúúhií. ⁵⁻⁶ Ehdú muurá Criíto Moitsééúvú ehniíñevu ávyėjújtsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dííbyé ícúve múnáajpíye. Áanetu ihdyu Ílli Criíto dííbyéjté avyėjúúbe. Áábedítýúu muurá diíbye Moitsééúvú meke úúballéhi. Aane ímiáané dííbyéjté meijcyame dííbyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvuré ímí dííbyeke meúráávyéhajchíí tsaimíyé méjicyáahi.

Píívyéébeéjté tsaimíyé íjcyane

⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu dííbyé Apííchó túkevėjtsóneri dííbyé ihjýú uubálle múnáajpi néehíi: Píívyéébe o íjcyaaabe ámuúhake o néene melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnée ámuúhá íhdé múnáaúvú íñnéubá píívyétúné íiñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénúráítýúronéhjí o méénuhíjcyané ájtyumíjúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatésoobe diityédítýú o néehíi: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíletú diityéké o túkévejtsoné illéébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímiáánetúré o néé diityékée tsaimíyé o pícyooíñé o néhíjcyátsihvu ditye úújetétyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe waajácúháámitu dííbyé ihjýú uubálle múnáajpi néé dííbyé Apííchóré túkevėjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téíbúwá méjicyaco, ámuúha táñahbémut. Ámuúhá íjtsaméí métútávaávedí diibyējuco ímiá Piivyéébe íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjuco ícyooca meijcyarááhori meijcyané hajchótá ímityúné ámuúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújuco nihñéétsihvuré tsaimíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dííbyeke meúráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Criíto ma méjicyáá íavyėjuri. ¹⁵ Áánéllii máábájíívedí Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píivýéébe o íjcyaae ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjáletú ámuhá ihdé múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píivýéébeke ímityú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáa hójtsí pañetú Moitséeúvú íjchívyetsómé Píivýéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi. ¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píivýéébe icyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchóta? Diityéree muurá ímityú níjcaúvú úújetémé ínéubará píivýétúné iínújivu dsíívehíjcyáhi. ¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaimiyé diityéké ipícyooíñé iñéerótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédityúree ehdu neebe ditye díbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu. ¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú díbyéé diityéké néhíjcyátsihvu ípyéé icyáhcújtsótúnéllíihye.

4

¹ Áhdure muurá icyooca méema ijcyájúcooróné Píivýéébe meke nehíjcyáné tsaimiyé díbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllíi téíbúwá méijcyaco téeneri mebañúmeityu dityéhjáa bañúmeídyu. ² Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré icyooca Píivýéébe méhdivu muhdú mepájtýetéíñé uwaáboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityéé íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímiáané cáhcujtsómé tsaimiyé íjcyáa Píivýéébema. Muurá cáhcújtsótúmedityú neébe: Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé múijyú ditye úújetéityúné diityékéé tsaimiyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedityú neebe ííñujíi ípíivýéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa ííne ímíjyaú díbyema íjcyaiñé iñéijyu. ⁴ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneereé Píivýéébe íwákimyéí iníjkévátsihdyu 7 coojíva úújetéjcoójí illuréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure nééne cáhcújtsótúmedityu:

Tsá múijyú ditye úújetéityú diityékéé tsaimiyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa ijcyámé tsaate pajtyeté uwaáboju icyáhcújtsóne ímí Píivýéébema íjcyame. Áánetúu tujkenú téené uwaáboju illéébójúcooróné cáhcújtsótúmé illure bañúmeíhi. ⁷ Áánéllíihyée Píivýéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabííúvuj téeveri íwaajácúháámitu néehíi:

Píivýéébe o íjcyaae ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjáletúne. Ehdúu Píivýéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méihdé múnáaúvuke tsaimiyé ipícyooíñé iñééne Jotsoéeúvuj téeveri imyéenuca tsáhájucóo Dabííúvuj téeveri méema díbye íhjuvúáityuróne. ⁹ Áánéllíi muurá ijcyánéi méumíwari tsaimiyé Píivýéébema méijcyaiñé. Tsáhái méema tene pánéévetú mekéé íajcuíñé díbye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu díbyema tsaimiyé méijcyácooca illuréjuco mewáyéééveíñé díbyéé panévaré ípíivýéjtsóné níjcautu wáyéeevédu. ¹¹ Áánéllíi metsu tsaimiyé Píivýéébeke meuráávye ímí díbyema méijcyá méihdé múnáaúvúhjáa bañúmeídyú mebañúmeityuki.

¹² Muurá díbyé íhju íhtsutúné íjcyánéllíi páneere míamúnaa ííbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne nñtsúwari tsieméné mewáhdahíroné pañe muhdíivané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Díbyerée páneere ípíivýéjtsónéllíi tsá íiná díbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácúúbe. Áábé umíwari méijcyácooca páneere méema ímíbájchóíiibe muhdú méicyahíjcyáne.

Jetsóó páñétúejpi llúúváabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocrijtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dílbyema íjcyaaabe máhallúvú piáábó táúmeihijcyáhi. Áánéllii metsu ímíñeúvú dílbyeke meúráávyeki. ¹⁵ Muurá meke ídaatsólléne piáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki. Muuráhjáa téhdure íjiri íjcyácooca ténéhjiri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñe. Áronáacáa ihdyu tsá díbye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Ahdícyane cáhawáá metsu dílbyedívú mecátsípáávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi ídáátsóvéne meke díbye ipiááboki.

5

¹ Muurá mee míamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevélélemeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú íhhyúváne dílbyeke íícúvéne iyámeke icyóvájtsó diityé imityú íábájíívemeiki. ² Áronáa llúúváabe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllii waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllii tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéetebe chooco iúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéne iyáábeke cóvajtsó ímityú íábájíívemeiki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imityú íábájíívemeiki. ⁴ Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevélélemeke téénevu picyóó Aróóuvukéhjáa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtóke Píívyéébere picyóó páñétúejpi llúúváabe díbye íjcyaki. Tsáháa iye díbye méménúmeítyúne. Áábedítyú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáabeke uke ó ávyéjutsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó picyóó níjkéváityúné íhtsútuube llúúváabe u íjcyá Mekitsedéé íjcyadu. Ehdu Píívyéébe neé íwaajácúháámitu Críjtotodyu. ⁷ Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyetá íhnáhó kímóóveebéré íhhyúvahíjcyá díbyeé dsíjvéíñetu díbye muhdú íñéhajchíí dílbyeke ipájtyetetsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú díbye ímillédú dílbyema tene ipájtyeki. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe dílbyeke piabóhi. ⁸ Aabée muurá dílbyé Hajchi íjcyaaabe páñetu ícúbáhrámeíñéllii waajácú muhdú mecáhcujtsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllii mepájtyetéíñe méénuube dílbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjucu dílbyema íjcyaki. ¹⁰ Áánélliihyéhjáa Píívyéébe dílbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváabe díbye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmíwa ápíchó nééneé

¹¹ Íjcyaróné téénetu mítyane ámúhake o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucu ámúhake o úwáábóityú téeneri ámuha meíicúvehíjcyátúnélliihye. ¹² Tsáhájucu béjte ámuha meíjcyájúcoóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjucu meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú ívane ámúhake túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíímenédú nééme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ímiájíjtó meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áánetu

ihdyu kéémejte tsanééréjucu majcho méénudu nééme tsúúca waajácú ímítýúnetu keená ímiááné íjcyane.

6

¹⁻² Áánéllii metsu ímíñeúvú Píívyéébé uwááboju meúraávye éhniíñevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááñeriyé meihjyúváityuró Píívyéébema meímíbaávye méíjtsaméi mecápáyóóveneri, díbyeke mecáhcujsómé ímítýunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvériyóneri, metsójsótsámeíñeri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójsine mepícyóóne díbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, dibye muhdú meicyahjycyané mééma ímíbájhóíñeri. Éhdúneri tsá apááñeriyé tsúúca Críjtodítýú íjcyané uwááboju mewáájacúneri meihjyúváityuróne. ³ Aane óví meke piááboobe éhniíñevu tsíñehjí mewáájacuki.

⁴ Muurá díbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávyémé pañe íjcyájucóóné díbyé Apíícho. ⁵ Aame tsúúca waajácú díbyé ihnáhoori béhjíréjucu ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Áronáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénúhajchíí tsáhájucu dítye múijyú tsiíñe ímbáávyéityúne. Ehdu dáriívemeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenú míamúnáake díbyedívú iúúhívatétsóneri. ⁷ Áánetu ihdyu ímiááné díbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri ímíwu ííñene dibye íjtsúcunúdu. ⁸ Áánetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bíva ííñedu ímítýú Píívyéébeke meúraávyéhajchíí cúújúwá pañévú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

⁹ Ehdu íñe ámuúhake ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbémut. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújucu ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. ¹⁰ Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyabe tsá ábájíívéityú tehjújucu ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá dibye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájyúne mepiáábóné raahóvú tsíñehjí ímiáánéré ámuha meméénuhijcyáne. ¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúmé meítsohíjycyané íñé imíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha tééneri mebánúmeityuki. ¹² Méóóchévedí téénetu. Ihnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éjyuuúvúhjáa tsaate ímí icyáhcujsóne dibyee díityéké nehíjcyádú tsaímíyé díibyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke páñetu iye néé ímiááné díbyeke ipiááboíñe. Tsáhájjáa tsaatéj téeveri díbyeke ipiááboíñe dibye néétune. ¹⁴ Íllúhjáa neebe díbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó piááboóhi. Áánéllii díjtsíménémúhaabe mítyane líiyááteéhi.” ¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nééne icyáhcujsóne óóchévétuube ítsohíjycyanéllii ímiááné íñéhdújucu díibyema dibye méénune. ¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécooca íehniíñevu íhtsútúúbe mémé dómajcó tsijtye icyáhcujsoki. Ehdu díbye mémé dómajcómé ‘óví oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ íñéénema. ¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé páñetu iye Píívyéébe néé dítye icyáhcujsoki. Aanéhjáa

imílleebe diityéké iwáájácutsóné ávyeta iñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuúbe. ¹⁸ Ahdícyané muurá tsúuca méwaaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú iñéhdú mééma méénuíñé. Tsá dibye meke állíityúne. Áánéllii dííbyedívu metájpimye tsaimíyé méijcyá ípyéé iñéhdú meke dibye ipájtyetétsoki. ¹⁹ Aane mewáájacúmé tsaimíyé dííbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcóótumi íjcyadu. Áánéllii tsúuca ícyooca mépiivyéte meeréjuco Píivyéébema meihjyuvané muhdú páñétúejpi llúúváábe duurúvájá pañévu páñétúétsihvu dííbyema íhjúvavahíjcyádu. ²⁰ Ehdúu meeréjuco Píivyéébema meihjúvaváíñé mééma Jetsóó ímíbajchóhi. Aabe páñétúejpi llúúváábe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáítyuúbe.

7

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

¹ Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsááre cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé llúúváábe páñétúejpihjyáa Píivyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvu íhtsútúroméhjike ávyéjuktéké ityáhjáétsihdyu méénujcatsityu oómíbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píivyéébeke piáábó táumeíbye. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvu ajcú tsánevu ípyéé ityáhjáé tsíméné itsívánetu. Áabe mémé Mekitsedéé ‘ímíá avyéjuúbe’ nééiyóne. Áánetu dibyee íjcyácóomi mémé Tsáare ‘íbúwajíí meijcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé ‘tsaimíyé meke pícyóóné avyéjuúbe’ nééiyóne. ³ Diibyéhjáa Mekitsedéé pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájacutú dibyee cááníma, tsíjjuma, íhdé múnáama, íjcyáhajchíjyu. Tsá mewáájacutú muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájacutú dibyee dsíjívéhajchíjyu. Ahdúu muurá Píivyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváábe múijyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaaajácú ímíáané Mekitsedéé íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvu íjcyároobe dííbyeke ajcú tsánevu méénujcatsiyí íhtsutúmé íjcyáromeke ityáhjáé tsíménetu. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píivyéébe néé Revíiúvúj tsíménémúháábedítýú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíménetu íacuhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe íjcyame ipiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedéé Revíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyátúróóbeke Aavaráaúvu ajcú ítsíménetu tsánevu. Áijyúu diibye Aavaráaúvu hallúvú táumeíbyé piáábó Píivyéébéé panévatúre dííbyeke ipiááaboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvu Mekitsedéé hallúvú piáábó táumeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedééré táumeí dííbyé hallúvu. Áánéllii méwaaajácú Aavaráaúvu ehniíñevu dibye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáapí hallúvú ímí dibye íjcyáíñé piáábó táumeíbyé ehniíñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíménetu maacuhíjcyarómé dsíjiveéhi. Áánetúu Mekitsedéé íhtsútuube llúúváábe íjcyáábedítýú Píivyéébé waaajacuháámí néé dibye ícyoocapí íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaaajácú Aavaráaúvúhjáa Revíj tsíménémúháábedítýú llúúvájte íjcyáímyemájucóo ítsíménetu Mekitsedééke ájcune dityéé ájcúiyodú íívane dityéí íjcyátúrónáaca. ¹⁰ Téijyúikyéhjáa tsáhái dííbyéj tsíménémúhaabe Revíj tsímávámeítyúne.

¹¹ Aanée Revíj tsiménémúhaabe Aróodítýú llúúvájte íjcyame Píivýéébé taúhbaju meuráávyeneríyé mepájtyetéíñe ímbájchoca muurá tsáhájuco Críjtoke Píivýéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúúváábedívú pícyóóityuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye Aróóuvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tshdyuréjucóhjáa néébeke díbye pícyoóne. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíiúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpíyé íjcyaróóbeke Píivýéébe llúúváábedívú pícyóónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tshdyuréjuco. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjíba múnáadítýú llúúvájte íjcyaiñe.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúúváábedívú Píivýéébe Críjtoke ípícyóónéllii tshdyuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa díbye llúúváábedívú mémévatú Revíi dohjíba múnáadítýú tsaate llúúvájte íjcyaiñe némeihíjcyádú dífbyedítýú tene némeíñéllíihye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe mújyú muhdú íjcyáityuubéréjuco íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píivýéébe dífbyedítýú íwaajácúháámitu néehíi:

Uu íhtsútuube llúúváábe ú íjcyá Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáityuúbe.

Ehdu Píivýéébe néé dífbyedítýu. ¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdééné taúhbaju Píivýéébe Móitséeúvuj tééveri méénune meuráávyerómé mepájtyetéítyurónéllii tshdyuréjuco mééma díbye teene cápáyoácóne. Áánéllíihyée Críjtoj tééveri meke éhnííñevu píááboobe ímí dífbyema meíjcyaki.

²⁰⁻²¹ Muuráhjáa tsíjtyehji llúúvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetú Críjtoke páñetu Píivýéébere meménú mújyú muhdú íjcyáityúné lluuváábe díbye íjcyaki. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe ímiááneturé néehíi: “Uke ó pícyóó Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáityuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa mújyú ehdu tsíjtyedítýú díbye néétune. ²² Aabée Jetsóó mééma béhné pítýajcoju meenú íhdééné taúhbajúu meuráávyehíjcyáné éhnííñevu tsaimíyé Píivýéébema meíjcyaki. ²³ Muuráhjáa éjyúuvú mityame llúúvájte íjcyame tsaapi dsíjívécooca tsijpi cápáyoóvehíjcyáhi. ²⁴ Áánetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó mújyú muhdú íjcyáityuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyoóvéityúne.

²⁵⁻²⁶ Aabe piivýeté meke ípájtyetétsóné ímiáábé íjcyánéllíihye. Tsá díbye ímityuube íjcyatúne. Áánéllíihyée tsá díbye mújyú ímityúné méénutúne. Aabée Cáání élleву níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dífbyedi tsúúrameímyé hallúvú Píivýéébeke píáábó táumeihíjcyá muhdú íjcyáityumeréjuco tsaimíyé dífbyema íjcyaki. ²⁷ Tsáháa míamúnaa llúúvájte méenuhíjcyádú díbye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píivýéébé úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímityú íábájíívemeiki. Ááne boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méenuhíjcyámé diityé ímityú téhdure íábájíívemeiki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iye pájámeílybé dityée iyámeke cóvátsohíjcyádú ívane pámé hallúvuréjuco. ²⁸ Muuráhjáa éjyúuvú Píivýéébe Móitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímityúmé íjcyarómedítýú mémenuhíjcyáné páñétúejte llúúvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píivýéébe ínéhdújuco Ílli íñé

imítýú méénútúubeke pícyoone pañétúejpi llúúváábe dibye ijcyá múijýú cápáyóóvéítyuubéréjuco.

8

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

¹ Aane íñe meihjýúvahíjcyánetu éhniíñevu ímí méijtsúcunú pañétúejpi Críjto mélluuváábe íjcyane. Aabe ícyooca ijcyá Cááni Píívyéébe úniuri níjkyéjiri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú pañétúétsihdy Cááníkye máhallúvú piáábó táumeihijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari dííbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítýú pañétúejte llúúvájte íjcyame Píívyéébe úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé imítýuháñé iábájíívémeíki. Ahdúu Críjto pañétúejpi llúúváábe íjcyánéllii meenu míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityéé méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdy iye pájámeíbyé pámé imítýuháñéré ímíbájchoki. ⁴ Muuráhjáa ííñúíejpíyé íjcyaca tsá dibye llúúváábe íjcyáítyuró tsúucájáa Moitsééuvuj téeveri Píívyéébe pícyóóne taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. ⁵ Muuráhjáa diitye lluvájte Píívyéébeke íícúvehíjcyá pañétúeja duurúvaja níjkyéjiri íjcyajádú imyéénújá pañevu. Píívyéébéhjáa muurá Moitsééúvuke néehíi: “Ímíñeúvú tsáma méenuco éhnee ‘Tsinaí’ némeíhbaúvú pañétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitsééúvuke. ⁶ Áronáa éhniíñevu ícyooca pañétúétsihyi Jetsóo llúúváábe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táumeihijcyáhi. Dííbyej téeveríhjáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenu tsaimíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénútyuróne. ⁸ Tujkénúéné pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllii béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaajáácúháámítu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíñé tahñéjtema íjraéemuu, jodáámuu, íjcyámema. ⁹ Tsáhájuco o méénúítýú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó íiñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu nééné pityájcoju. Dítyéé tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllii diityéké múu íhvejtsódú ó meenuhi. Ehdú o néé Píívyéébe o íjcyáábe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju o méénuíñé íjraéemuma dítye ímíñeúvú tééné uwááboju íwaajáácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Áijyu ímíááné tahñéjte íjcyámé Píívyéébe ó íjcyááhi. ¹¹ Téijyu tsáhájuco múha óhdivu waajáácútsójcatsítýú pámeere íhtsútúróméhjímáyé ícyátújtsíméné oke waajáácúíñéllíihye. ¹² Áámedi o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé imítýú o ábájííveíñe. Aane tsáhájuco múijýú o ítsáávéítýúne.

¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe meíjcyarómé mepájtyetéítyúrónéllíihye. Aane tsúuca mééma cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri pañétúeja duurúvaja

1 Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá ííñújiri íjcyáné duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke ditye íícúvehíjcyaki. 2 Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúmé míhyóocu mǐjcohoóocú ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsí méméhjáa ‘Ímiátsí’. Átsihvíhjáa imíwu nééné peetéihcyú úníuri méétsáwá hallúrí pááa dííbyé íicúve. 3 Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájýamuwávú wátájcámeítsí mémé ‘Páñétúétsí Ímiátsí’. Átsihvúhjáa apáábyéré pañétúejpi llúúváábe Píívyéébema ihjýúvahíjcyáhi. 4 Átsihvíhjáa órótu méénúmeíñé waijí téíjí hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyaijí. Áané úníuríhjáa cajóónaba imíwu téenere órótu hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwááccuu, Aróóuvú cuujúí behjívaii, ‘manáa’ némeíñé pááa óróílló pañe íjcyanee, éhdune. 5 Áhbá hallúríhjáa níjkyéjí múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihyí Píívyéébe íjcyane’ nééíyóne. Áámútsí nuwáácyúhjáa wállúríjúcunúné lliíñévú pañétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácyó pícyohíjcyá míamúnáa imítýú íábájíívémeiki. Aane óvíi éhdunéré tééneri méihjýúváhi.

6 Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú íúcaávéne Píívyéébeke íicúvehíjcyáhi. 7 Áánetúhjáa pañétúétsihvu tsané pijcyábá lliíñé tsáíjyuré pañétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácyoma ímítýuu, tsíjtyé ímítýuu, íjcyane íábájíívémeiki. 8 Ehdúu méénuhíjcyámé pamévárei Píívyéébema méihjýúvaiñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaaajácú Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori. 9 Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke íicúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéítyuróne. 10 Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téííbúwáre méénuhíjcyámé Píívyéébe díityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécooca nítyámeihíjcyámé ímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe tééné taúhbaju Críjtoj tééveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí díityéké íjtsúcunúki.

11 Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pañétúejpi llúúváábe íjcyá tsaímíyé meíjcyaiñé mééma méénuúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méénútuja tsaímíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táumeihíjcyáhi. 12 Tééjá pañévúu úcaáveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke ídsíjívétsómé tujpácyoma úcaávetú tééneri Píívyéébeke íicúveki. Muuráhjáa ihdyu pañetu ítyujpácyóre waagóoobe tsáíjyuré pámé hallúvuréjuco tééneri mepájtyeteki. 13 Muuráhjáa éíjyúvú ímítýúúvémeke ócájímúu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcuhíjcyámé ditye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájímééwáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcuhíjcyámé ditye íjpi ímíbaávyeki. Áronáacáhjáa tsá díityé ímítýú ímíbaávyehíjcyatúne. 14 Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méímítýutu. Píívyéébé Apííchóo múíjyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke piáábóneri pájámeííbyé mewájyuri íñé ímítýú méénútuúroobe. Áánéllí dííbyé tujpácyó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítýúnéhjitu tsaímíyéjuco Píívyéébeke meíicúvéébema meíjcyame mewágóóóvétuki.

15 Díibyée muurá Jetsocríjtó tsáa béhné pityájcojúrjúco mééma

imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píivýéébe méénúné pityájcójú pañe íjcyámé imítuyháñé téhdure tsúuca ímíbaavyé dibye dsíjíveneri. Áánéllii icyooca pámeere Píivýéébe tsúuca meke újcume tsaímiyējuco dílbyema meíjcyaiñé dibyée néhduú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháámi. Aane medsíjívécooca botsii újcúme teéne. ¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcóityuró tééné waajácuháámi mecáátúnúrónáaaca. ¹⁸ Ahdúhjáa íivane Jetsocríjtói dsíjívétúné hajchótá Píivýéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dílbyeke ícúvehíjcyané iyámeke illííhyánúme tujpácyori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú Píivýéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obeéjámú ihjíné tújpaíhdsiúvú nééne úmehéí njícautu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, idsíjívétsómé tujpácyó núpácyotu icyátáhbóné pañévú iééníyóneri wáchíyáhuube teene taúhbaju íjcyané waajácuháámi. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhuube. ²⁰ Áánemáhjáa neebe díityéke: “Ámúhakye íñe tújpaýori ó wáchíyahcú muhdú meíjcyaiñé pityájcoju Píivýéébe mééma méénúné uubáalle.” ²¹ Ahduréhjáa duurúvaja wáchíyáhuube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájuco. ²² Muuráhjáa teene Píivýéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpaýoriyé ímbájchoméíhíjcyaiñé. Áánéllii tsá míamúnáa imítuyháñé pevénére ímbáavyéityuróne.

Críjto mewáiyuri pájámeíñe

²³ Ehdúhjáa iyámeke idsíjívétsómé tujpácyori duurúvaja ímbáchohíjcyámé tééjá pañévú úcáavehíjcyá Jetsocríjtóo mééma ítuyjpaýori méimítuyú ímbájchómé dílbyema pañétúétsihvu meúújetéíñe nááve. ²⁴ Tsáháa dibye úcáávetú míamúnáa méénúné duurúvájá pañévú méimítuyú ímbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pañétúeja níjkyéjiri íjcyájá pañévúre úcáávebe máhallúvú Píivýéébema íhhyúvaki. ²⁵ Árónaacáa tsá dibye míamúnáajpi llúúváabe méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma pañétúétsihvu úcáavehíjcyatú míamúnáa hallúvú Píivýéébema íhhyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú imyéénuca íñujíi ípívyéévétsihdyu múhdúijyúvájúcooyó dibye méimítuyú hallúvú dsíjívéne. Árónaacáa iéévé úújetétsihvu íbóhówáávéne tsáneere pájámeíbyé pámé hallúvurējuco. ²⁷ Téhdure mee míamúnáa tsáneere medsíjívemema Píivýéébe muhdú meícyahíjcyané ímbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí pámé imítuyháñére ímbájchoki. Aabe tsiíñe itsáacooca tsáhájucó teénevu tsááityúne. Tsáiibye tsaímíyé dílbyeke téhmehíjcyámeke itsáityeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píivýéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méénúíñe náávére. Áánélliihyé ténevá pijcyábádú iyámeke illííhyánúmedi Píivýéébeke ditye ícúvehíjcyarónáa tsá ditye ímbáavyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúuca ímbáavyeca tsáhájucó tsiíñe ditye tehdu méénuhíjcyáityuróne. Áacáa díityé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyáityuróne. ³ Árónaacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke idsíjívétsóhíjcyanéllii waajácuhíjcyámé

ímityúmé ijcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, ijcyámé tujpácyó meímityú ímbájchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto ííñujívú itsáácooca née Píivýéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú iyámeke illíihyanúmedi uke íícúveróné diityéké tsá ímbáávyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáájpidívú ú ípívýééevtsó o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímbájchoki. ⁶ Muurá ímityuháñé ímbáávyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o néehíi: “Áánu oo, Tápiivýéébej. Óvíi muhdú óhđityu díwaaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó ijcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto née Píivýéébeke ííñujívú itsáácoóca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivýéébé taúhbaju néhdújúcooro iyámedi díbyeke íícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye íícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. ⁹ Áané boonétúhjáa tsiíñe neébe: “Áánu oo, Tápiivýéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó ijcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píivýéébe ímillédújuco mewájuryi tsáneere pájámeíñé pámé hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénej tééveri Píivýéébe meímityuháñé tsúúca ímbajchóné tsá máhallúrí ijcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éjjuúvú íhdéené taúhbaju néhdújuco llúúvájte pájyuvaré Píivýéébeke iyámedi íícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújyú míamúnáa imityuháñé ímbájchóityuróne. ¹² Áánélliihyéhjáa Jetsocríjtó mewájuryi tsáneere idsíjívéné boone Cááni Píivýéébé úníúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píivýéébe díbyema ímunáake táhjaiñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívéebe pámeere díbyeke mecáhcujtsómé téénej tééveri Píivýéébe meímíáávyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píivýéébe Íapííchoj tééveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíi:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pityájcoju diityémá o méénuíñé ditye ímíñeúvú tééne uwááboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe:

Diityé imityuháñé o ábájívéné tsáhájuco mújyú o itsáávéityúne.

Ehdu muurá Píivýéébe méhdivu bóhówajtsó Íapííchoj tééveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájuco díbyeke meímityú hallúvú tsíeménéhjiri meíícúvéityú tsúúcajáa mééma díbye teene ímbajchóné ábájívéjúcónélliihye.

Tsaímíyé Píivýéébema meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúúca mépiivýété pamévare Píivýéébema meíhjuvané ííneri núhnévetúme Jetsocríjtóo dsíjívénej tééveri. ²⁰ Teenée nééiyóné díbye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíi watájco wájámuwa dóchéreevé wájatahnécu. Ehdúu mééma ímbájchoobe íícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píivýéébema ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóo páñétúejpi méhlluuváábé Píivýéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú díbyeke mecáhcujtsó tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere meímityuháñé mééma ímbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímbájchoobe

Píivýéébé Apííchoj tééveri. ²³ Ahdícyane óví ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaiñé mééma dibye méenujító. Muurá Píivýéébe páneere méenuu muhdú íñéhijcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyaneréjuco meméenuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewájjycatsíñe panévatúré mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátumeréjuco meíjcyáityuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe pajjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúuca ímiájító meúraavyéjúcooromé meímillédúré ímityúné meméenuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbbáavyéityuróne. ²⁷ Tehdu néemeke Píivýéébe waagóó dííbyeke icyáhcujsóné ímillétúmeke ícúbáhráíñé cuujúwá ávyétá íhnáhó péétécunúwá pañevu. ²⁸ Muuráhjáa éíjyuúvú Moitséeúvuj tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú míityétsúba, pápíhchúúmevúba, úúbálléhajchíí tsúuca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúmére. ²⁹ Aanéjjíva awáá muurá éhnííñevu ícúbáhrámeímye Íllii mewájjyuri ítyujpácýó wáagoóné icyáhcútsótúne dííbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhíjcyáme. ³⁰ Muurá Píivýéébe néehíí: “Ooréi ó ícúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhake méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbbájchoóhi.” ³¹ Muurá ápíchó teene Píivýéébe mééma ímíbbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájjívedí muhdúhjáa Críjtoke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuhijcyáne. ³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsíjtye nehníwu iúúhívaténe míamúnááj píínévú ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyeke ditye méénúneri ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityée cuvéhoojánúmedi ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha meímíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiáatsú íñé ímíjyaú mújyú níjkéváityúné ámuha meíjcyaiñé mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllii Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe. Muurá dííbyeke ámuha mecáhcújtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévaré íáábúcuñe Píivýéébe ímillédú íjcyá meke dibye néhíjcyádú tsaímíyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. ³⁷ Muurá dííbyé waajácúháámitu Críjtodítýú nééneé: Lléváhréjuco dibye tsiíñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícyane dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsójúcooromé tsiíñe ímityúnejcúvú oómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu néene Píivýéébe waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii tsá tsiíñe ímityúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsótúmé wágóóóveímíyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dííbyeke mecáhcújtsómé mepájtyéteéhi.

11

Cahcújtso

¹ Muurá ímiááné Píivýéébeke mecáhcújtsómé méwaaajácú muhdú íñéhdu mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmitúrónáaaca. ² Tehdúhjáa méíhdé múnáaúvudítýú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³ Ahdu muurá iñe páneere múhdúné tsíménéhjáa díbye meíténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiááné díbye ípívyéjtsóné pevétsihdyuré illure íhgyúváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii iñahbe Caíí ehniñevu tsaímíyé dííbyeke ícúvehjcyáhi. Aanééhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dííbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii ícyocápí dííbyeke méítsáávehjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré díbye újcúúbeke tsáhájucó múha ájtyúmitúne. Áábédítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa díbye ícyahjcyané díbye ímillédu. ⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiááné díbye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dííbyedi metsúúrámeímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke nééne cáhcújtsóobe tsáijyúubaréi tehdiivane ájtyúmitúroobe. Áánemáhjáa míínécoba méénuube téémiri ítsíímema ípájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaae pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú díbye ímí dííbyeke cáhcújtsónélliihye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráa ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kíá dííbyé iññújí íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllii iwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke icyáhcújtsónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújucó ájcúné iññújivu. Áronáacáhhjáa ihdyu tétsii ícyahjcyaae ehne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahjcyá tééne pítyájcójú pañéré íjcyánélliihye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráa ícyahjcyaae ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíñe.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsíímavá ajchibá íjcyalle kéémelléjucó íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsíímávaíñé nééne icyáhcújtsónéllii tsíímavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucó íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsíímáváábédítýú mítyane míamúnaa lílyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eeveratu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsíjívé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéé díityéké nénehji ájtyúmitúmére. Áronáacáhhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiááné díityéké iñéhjcyádú díbye díityémá méénuíñé díbyéi méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá íññújiri ullé múnaáre íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa dítye néénetu méwaaajácú tsíjii íññúji dítye ítsohíjcyané tééjiri botsíi íñné ímíjyaú íjcyáiji. ¹⁵ Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsíiñe dítye íiññújí ítsáávéne óómíyóne. ¹⁶ Áronáacáhhjáa ihdyu ávyeta ímíllémé ehniñevu ímí dítye íjcyáíñé iññújí Píívyéébe níjkyejívú díityémá méénuji íjtyumíne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú díityé Píívyéébé íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸ Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítýú néébe: “Daachi Itsáadítýú lílyaatémé íjcyaa páñétúejte díjtsííménémúhaábe.” Ehdúhjáa

Píivyéébe iñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye idsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dííbyeke íícúveki. Áhdújucóhjáa dibye méénúúcooróné dííbyeke ímiááné icyáhcújtsónéllíhye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsoobe Píivyéébe íhtsútuube dsíjívemeke tsiíñe bóhítsóne. Áánéllíhyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca íllíkye dibye llíhyánúúbeke Píivyéébe tsiíñe bóhítsóúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú piáábó Píivyéébeke dibye táúmeídyú diityétsikyé dibye piááboíñe.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íáachimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú piáábó dibye táúmeídyú Píivyéébe piááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjívéríjyuco íjcyaa ícyuujúityu icyátóróóvéne Píivyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²² Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllí idsíjívéíñe ihde neé íhyájkímú íjraéémuke Píivyéébe diityéké íjchívyétsóíñé Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné tééné íiñújivu úújeíñútu.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píivyéébeke icyáhcújtsónéllí tsá íllityétú tééné íiñújí avyéjuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudivú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé ímíwu neébéwuúke ítsíímáváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píivyéébeke icyáhcújtsónéllí tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajoyúwá hájchidi idíllómeíñé diityémá ímí íjcyáíyónááca. ²⁵ Ímílleebéhjáa ihdyu ímúnáa íjraéémú Píivyéébeéjté íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyárómemáyé íjcyane. Tsáháhjáa dibye ímíllétú íñe íiñújiene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjííva íjcyáíyóne. ²⁶ Waajácubéhjáa ímúnáama íjcyaa ícúbáhrámeíyónáa níhñéétsihvuré Críjtooma tsaímíyéjyuco íjcyaiñé Ejíhtó íiñújí avyéjuri ímí íjcyáíyóné ehniíñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píivyéébeke íajtyúmitúróóbeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé tééné íiñújí avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéróneri íllityétuubére. ²⁸ Aanéhjáa ímiááné icyáhcújtsónéllí íhyájkímuke neebe ditye obééjámuke íllíhyánúmé tujpácyori íhjáyháñé llehówááné iwáchíyáhcú níjkyéjí múnáájpykye Píivyéébe wáloobe Ejíhto múnáaj tsíímé ámiajtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ípájtyetéki.

²⁹ Aaméhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllí tsaímíyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Áame déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa pééromé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰ Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllí Píivyéébe néhdújyuco ditye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj piínévú 7 coojívatu técoomí mijco cáhvyabáne.

³¹ Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllí tsaate diityédítýú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé íhjáývú waatsúcúpejtsóhi. Áánéllíhyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívémedítýú pájtyetéle.

³² Áánetu íjcyarómé tsíjtye téhduréhjáa ímí Píivyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsíjtye Píivyéébe íhjáývú uubálle múnáa ímí cáhcujtsóhi.

33 Ehdúhjáa ímí Píivýéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúré dibye píaabómé tsaate tsjtye múnáá iñújíné caavácuhijcyáhi. Aaméhjáa tsaímíyé tükévétsoócasihijcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímýé dóóíyómeke pájtyetétsoóbe. 34 Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévu ditye wájójcóromeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nñtsúmuri ditye líihyánúyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóóturómé ímunáake táhjahijcyá dííbyere Píivýéébe píaábóneri. 35 Áhduréhjáa tsaate walléemú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ítsime dsíjiverómé tsiíne bóhihijcyáhi. Áánetúhjáa tsjtye Píivýéébeke icyáhcujsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohijcyáme. Ehdúhjáa wájýumeityúméré dsíjivehijcyá dsíjiverómé Píivýéébema ímí íjcyaiñé icyáhcújtsónélliihye. 36 Áhduréhjáa tsjtyeke tééné hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhijcyáme. 37 Tsaatékehjáa dsíjívétsohijcyámé néwayúúnevu iáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahdúnéhjí wáchérécohijcyáme. Áánetúhjáa tsjtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóijcyúróné dsíjívétsohijcyámé nñtsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátso ínéubamá íjcyatúme úlleméré pehijcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé máihénevu íbíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. 38 Ehdúhjáa ídátso ínéubará píivýétúné iñújiri, cámehábaúneri, pevétsihíjiri, páhejújii pañe cúwaméré pehijcyá Píivýéébeke cáhcújtsótúme díityéké cáávájúcoótúnetu. 39 Ehdúhjáa mítyame ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdíjuco dibye íjtsúcunúróme tsáhái újcutú díityéké íájcuíñé dibye nééneé. 40 Muurá ímíllebe tsáijyúu meke téénevu íájcuñe tsáímíyé dííbyema meíjcyaki.

12

Jetsóope icyahijcyádú meíjcyáiyóne

1 Aane tsúuca méwajácú méíhdé múnááuvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsáímíyé Píivýéébeke úráavyehijcyáne. Ahdu metsu panéváré meke mújtátsóiyónéhjí meíhvéjtsóne tsáímíyé óóchévetúmeré dííbyeke meúráávyeki. 2 Muuráhjáa tsúuca Jetsóo mééma ímíbjachó tsáímíyé dííbyema meíjcyaiñé núcojpitso páwachékevu idsíjíveneri. Áronée muurá tsá dibye núcojpitsetú bóónetu íné ímíjyaú Píivýéébema íávyéjuuteíñe iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne dibyée icyahijcyádú meíjcyaki.

3 Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa dibye míamúnáake iwájýune ímityúme hójtsí pañévu íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbáhráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsótúme tsáímíyé dííbyeke úraavyéhi. 4 Tsáhái muurá ámuha ímityúnéhjí meícúbáhrámeíñe medsíjívétúne. 5 ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píivýéébe ítsime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o tükévejtsóne.

6 Muurá áátsime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó díityéké o wájýúnema. Ehdu muurá Píivýéébe néehíi. 7 Ahdícyane ovíi ímiááméré meíjcyáne máaabúcuhijcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke dibye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájýúnema. 8 Muurá Píivýéébe méétsíimeke

meúwaabódú meke úwáábótúhajchíí tsá dííbyej tsíímé mejjcyatúne. Aame mejjcyá ídátso cáánivatúmé ljcyadu. ⁹ Muurá tsíímene mejjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó diityétsikye mewájyúnema. Aanéjííva jíveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú mejjcyáityúmé dííbyema mejjcyáíñéllii meke dibye úwáábohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaráe ííñújí hallúrí ímí mejjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhniíñevu meke píaabó dibye ljcyadu ímiáámé mejjcyaki. ¹¹ Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téjyju méijtsúcunúhi. Árónáa téénetu meílljívýéne bóónétu tsaímíyájucó mejjcyane.

Píívyéébeke éhñivállémé hallúri apíchó nééneé

¹² Áánéllii imíchi mejjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki. ¹³ Métsúúraméí tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéíyóneri tsijtye ámúhake ííténe ímíbbáávyé ímí tsaméhjí ámuha dííbyeke meúráávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé ímiááméré mejjcyá ímityúné dáriívéjcatsityúme. Muurá ímiáámé mejjcyátúhajchíí tsá mújyú Píívyéébema mejjcyáityúne.

¹⁵ Áánéllii panévaré ímityúnéhjitu métémmeméí ámúhake dibye ipíááboki. Tsá múu tsijtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶ Ihdícyáméhjima médómácójcatsídíñe. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha mejjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó ámiaabe píáábó újcúiyóné íbonéébedivú dójtúcútsámeídyu. ¹⁷ Muurá ámuha méwaaajácú díbyéhjáa újcúiyóné píáábó íñahbe újcúné boonéréjucó téénevu cááni éllevu péeroobe ílluréjucó báñúmeíñe. Ááneríhjáa ávyetá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucó újcutúne. Ahdu ámúhake tene ípájtyétu ímíñeúvú métémmeméí.

¹⁸ Muuráhjáa méihde múnááúvuma ‘Tsinaii’ némeíhbaúvú Píívyéébe íhjuváiijyu tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetécutúhi. Áhduréhjáa apíchówu kíjyébama níjyaba ljcyané tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. ¹⁹ Ájyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhjuváné tujkéveri rojrocó íhjuváne. Ááneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu dibye íhjuvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá dibye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámehbáú túváameke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívétsoco.” Ehdúhjáa íhdétújucó Píívyéébe néene apíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téjyju diityémá dibye íhjuváne. ²¹ Dííbyéhjáa Moitséeúvú ljcyároobe téjyju muhdú tene pájtyene íajtyúmíne néehíí: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhake pájtyetúne.

²² Árónáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjyéji múnaa ámúhake náhbenúmé ámuha meúújetéjucó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóomí Jerotsarée níjyéjiri ljcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúuca mépiivyeté dííbyema meíhjuváne.

²³ Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtsó múnááúvuma téhullétú ámúha mémeháñé tsúuca cáátuvámé ímí mejjcyá Píívyéébema muhdú meicyahíjcyané pámeemáyé ímbájchóííbyema. ²⁴ Áhdure tsúuca ámuha Jetsóoma ímí mejjcyá ítyujpácýo iwáágóóneri méema béhné pityájcojúrójucó méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýo iwáágóóne dsíjívétú Abéeúvúhjáa dsíjívédu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýo wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímbájchóhi.

25 Áánéllii tsá múu táhjáletú díbye meke iwáýyúne úwaabóne. Éjyuuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj téeveri díbye úwaabóné lléébohíjcyatúmé ícúbáhrámeihjicyá téené déjúcotu. Aanéjii muurá díbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráíibye. 26 Muuráhjáa ‘Tsinaí’ némeihbaúvú díbye Moitséeúvuma díbye íhýúváiyyu ííñuji ávyetá ihnáhó vaaúmeíñetu neébe: “Tsiíñéi ávyetá ihnáhó ííñuji ó vaaúmeíchoó páneere iévéhóowari íjcyánéhjimájuco.” 27 Ehdúhjáa neebe páneere ípyée ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá mújyú muhdú íjcyáityúne. 28 Áánevuú tsúuca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúmé díbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu díbye ímillédú meíjcyáne díbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. 29 Muurá íhtsútuube Mépiivyéébe íjcyaaabe ímityúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu.

13

Píivyéébema ímí meíjcyáiyóne

1 Áhdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewáýýjcatsíñé meíhvéjtsodíñe. 2 Máábájíívedí tsaímíyé ámuhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

3 Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá díityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeihjicyámedi téhdure ámuha díityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

4 Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajyújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néémema Píivyéébe ihnáhooíñé teene ímíbjachóne.

5 Áhdure tsá múu mityane ídsíídsíváiyóneri íhýácunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjújco. Muurá Píivyéébe néehíi: “Oke cahcújtsómeke tsá o íhvéjtsótyúne. Aame tsá íínerí báñúmeítyúne.” 6 Áánéllii muurá dííbyedívú mecátsípáávéne íínerí áábímeyétyúmé ménéhíjcyáhi:

Píivyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

7 Áhdícyane tsáma máábájíívedí muhdúhjáa tujkénú Píivyéébe íhýu ámúhake úwaabómé ícúbáhrámeiyóné pañe tsaímíyé díbyeke úráávyehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé díbyeke mécahcújtso.

8 Tsá muurá Jetsocríjtó mújyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyadúré díbye paíjyuváre. 9 Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjíré úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píivyéébere meke iwáýyúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé díbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke díbye éhniíñevu píáábóityuró téene tájpijyuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íllure báñúmeíhi.

10 Áánetúu ihdyu Críjto mewáýyuri pájámeí ííne ímíjyaú Píivyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú díbyeke íícúvéneri tsúúrámeihíjcyarómé tsá ímí díbyema íjcyatúne. 11 Muuráhjáa pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácýoma tééjá pañévú pañétúétsihvu úcáávehíjcyá

ímítýuu, tsíjtyé imítýuu, íjcyane íímíbbáavyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiéllevu itsájtyéne cóvátsohjýáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóómítýu tsiéllevu itsájtyéébedi íícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácýó wágóóóveneri pámeere míamúnáa imítýuháñé íímíbbáavyeki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjijtóríyé úwáábómeíñé meuráavyehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meuráavye tsijtye meke dííbyekée itsárillehíjcyádú tsáriléróné pañe. ¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú pájyuvaré muhdú íjcyáítýúme. Píívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsíi dííbyema méíjcyaa muhdú íjcyáítýúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocríjtoj téeveri dííbyeke medúúrúváne dííbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálléneri dííbyeke meíícúveki. ¹⁶ Ahdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepíáábohíjcyáne. Ehdú meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámúhá túkevjtsojtéké íávyejúúlléne lleebó ditye ámúhakye úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúbálléimýé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévatúré ímíááméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáríívemeíhahjíí tsá íínetú ámúhakye tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre meíjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméí ehdcýárónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcóne

²⁰ Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtoj obééjámú tehmeébedú néébe dsíjívéébeke tsííñe bóhíitsoobe ámúhakye ímíbjachóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtoj ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pítyajcoju meenu múijyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej téeveri ihdyu óvíi meke túkevjtsoobe muhdú dibye ímíllédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso múijyú níjkéváityúne.

²² Ámuúhá táñahbémut, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhakye o túkévejtsóné tsáma tsáríyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhakye ó úúballé ménahbe Timotéó tsúúca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhahjíí dííbyema muhísi ámúhakye máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhakye ó úúballé Itáaría ííñúji múnaa ámúhakye dúúrúváne. Téhdure idyé ámúhá túkevjtsojtemá pámeere cahcújtso múnáake ó dúurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó pámeekére. Áyu tehjújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Tsajtiágo Avyējuube Jetsocríjtoma Píivyéebemútsi ñcúve múnáajpi o íjcyaae ámuhakye ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnáa ijraéémú meíjcyámedítýú ámuhakye ditye wáchájanúmé panéva íñújñnévú ámuha memújtámeke.

Píivyéebedítýú tsáané waajácu

² Ámuúha táñahbému, páhduvé néene evélejuúne ámuháma íjcyaróne pañe múu illure imíjuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácu Píivyéebeke mecáhcújsómema íjcyané evélejuúne meke pátsáríjcyoróne illure meke píaabóné éhniíñevu ímí dílbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímityunéhjí meke pájtyeróne maáábucúne. ⁴ Áánéllii ímíñéúvú météhmemeí ténéhji ámuha maáábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áíjyu muurá ímí ámuha meíjcyaa íñé ímityú ámuhakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáájácutúmé múu Píivyéebeke táumeí ámuhakye díbye iwáájácutúski. Díbye ihdyu ámuhakye waajácutúsoo panévavuré ñná néétuubére. ⁶ Áronáa ihdyu ámuha metáúmeícyooa tsá múu íjtsámeítýú díbye ámuhakye píáábóityúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuhakye píááboíñe. Muurá páhduvé ámuha meíjtsámeíhajchíí ámuha méijcyá éhne múúne mooa kíjyébari nóhjne íjcyadu. ⁷ Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píivyéebeke ityáúmeíñé iújcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhduvé íjtsámeímyé tsá múijyú tsajjítóré íjtsámeítyuróne.

⁹ Áánetu ihdyu idaátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyané cahcújtso múnáa imíjyúúhií. Muurá tehdu néemeke Píivyéebe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúmé ehnéva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsónúcooca. Muurá diitye tsáimíyé íjcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco íñé imíjyáú néérone wáhájchótáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutúmé ehnéva múnáa dsíjívécocooa diityé tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímityúne úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímityúneri iúmúúpívyeróne áábúcuíhíjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píivyéebe ajcú múijyú ditye dsíjívéjúcoóityúne bóhñvu dílbyekée wájyúmeke íájcuíñé íñéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímityúne imyéénúyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééityuró Píivyéebe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmúúpívyéityuró ímityúne imyéénúyóneri. Áhdure tsá díbye muucá úmúúpívyétsóityuró ditye ímityúne imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdityuré íjcyane meere ténéhjiri meíjtsámeíñéllii méúcáávehíjcyá téené pañevu. ¹⁵ Aane téenevuréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

16 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyané tsáma ténehjívú máállítsámeídíñe. 17 Muurá ímiááné íjcyane tsáa caame íjcyabe Píivyéébedítú íyévéhoowávú peetéháñé ípívýéjtsóóbedítú. Aabe muurá tsá mújyú íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóityuróne. 18 Muuráhjáa íimillénéllí meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menééromeke dílbyéjté mejcyaki.

Píivyéébe meúráávejito

19 Ahdícyané, ámuúha táñahbému, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámuúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. 20 Muurá cááyobámé tsá Píivyéébe ímillédú íjcyatúne. 21 Áánéllí ímityúné ámuha meméénuhíjcyané meíhvéjtsóne Píivyéébedívú meídátsójkímyeíñe dílbyé uwááboju ímíñeúvú méuráávyé. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéyónetu.

22 Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhachíí ámuháyé máállímyeíhi. 23 Muurá tsaate ávyétá lleebúcunúré meenu éhne múúne mícúmiri méhúmi meítémeídyu. 24 Muurá meítémeícyoocaré méwajácúmeí muhdíivamé meíjcyane. Áánetu meítémeítyúcooca tsáhájucó mewáájacutú muhdíivamé meíjcyane. Ehdu muurá díitye uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénuhíjcyáme. 25 Áánetu ihdyu Píivyéébe ímityúnéhjitu meke túkévejtsóné ábájíivétúmére tsaímíyé meúráávyémeke píááboobe panévatúré ímí meíjcyaki.

26 Áánetu ‘tsaímíyé Píivyéébeke ó úraavyéhi’ menéérome pecútéré ímityúné meíhjuvavahíjcyáhachíí meere máállímyeíhi. Aane tsá ínetú meke píáábotúne. 27 Muurá ihdyu ímiááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó píibájyujtéké panévatúré íná díityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meícúvetú múhduná íjine ímityúné íjcyánéhjiri.

2

Tsahdúré pámeekéré meícúvéyóne

1 Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá tsaatékére ímí meíjtsúcunútyuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcunúiyáhi. 2 Tsájyju muurá tsaapi ehnéva múnáajpi ímíwu néené wajyámuma óóropáájí íhyójtíwapáájí íjcyabe ámuha éllevu úúbámyénúúbé raahórí téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréjea íwajyámuma uubámyénúiyáhi. 3 Aane díibye ehnéva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcúne ‘íchihvu ímítsihvu dacúúve’ menééne díibye ídáátsóóbeke ‘étsihjívúré baavu dacúúve’ menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. 4 Aane muurá ehdu íhstútúúbekéré ímí mewáátsúcúhachíí tsúuca ímityúné mémeenúhi.

5 Aane cáhawáá íñe ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú mélleebúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píivyéébe ídáátsojtéké ujcú dílbyeke dítye icyáhcujsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dílbyeke wájyúmeke íavyéjútsoíñe íavyéjuvu. 6 Áánáa jíveekí ámuha díityéké meéhdíiválléneri

ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure íhtsutúme ámuhádi ícúbáhráne ávyéjuté éllevu ámuhákye tsátyehíjcyáne? ⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáájácútu dítye túútávátuube Mepájtyetétsoobe Crijtoke meuráávyehíjcyáábedi úúhívátéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébé taúhbaju íwaajácúháámitu ‘pamévakéré múu wajúu muhdú u wájýumeídyu’ néhdu ámuha meíjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméénune. ⁹ Árónáa tsaatékéré ámuha ímí meíjtsúcunúhajchíí ímityúne ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébé taúhbaju néhdu ámuha meíjcyátúneri. ¹⁰ Muurá tene néhdújuco meuráávyerómé tsane néhdu meíjcyátúhajchíí tsúuca íjcyáne ímityúne máhallúri. ¹¹ Muurá Píívyéébe nééhií: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítýúne.” Téhdure tsiíne neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoúne.” Aane muurá ihdícyámema medómácójcatsítýurómé tsaatéké medsíjívétsohíjchíí tsúuca ímityúne mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdu meíjcyátúnéllíihye. ¹² Áánéllíi múu ímíñeúvú íjtsámeíñe ímiáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma tenehíj ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju néhduú. ¹³ Muurá tsíjtyedi meídáátsóvétúmedi téhdure tsá díbye ídáátsóvéityúne. Áánetu tsíjtyedi meídáátsóvémedi téhdure ídáátsóvéiibye pámeere muhdú meícyahíjcyáne ímíbájchócoóca.

Píívyéébeke mecáhcujsóne

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdújuco teene ‘Píívyéébeke mecáhcujsóhi’ menéérome díbye ímillédú meíjcyatúne? ¿A ehdu meíjcyame mepájtyetéiyáhi? ¹⁵ Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó ímájchoma íjcyatúme idyé wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámuhá wajúamuunévú tsaímíyé meújcameíñe memájcho.” ¹⁶ Ehdu dítyéké íñevú ájcutúmeré ámuha menéene ¿aca íñetú dítyéké píáábóiyáhi? ¹⁷ Ehdu muurá ‘Píívyéébe ó cáhcujsó’ menééromedítýú ímiáánéré meméénune bóhówaúcunúthajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcújtsóneri tsúuca díbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure díbyeke o cáhcújtsóobe ímiááné o méénúneri díbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íñe ¿muhdú meúújétsoó Píívyéébeke mecáhcujsóné díbye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímiááné meméénúneri meúújétsó díbyeke mecáhcujsóne. ¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú díbyeéjté íjcyáturómé téhdure díbyeke íwáájácúúbeke illíhi. ²⁰ Aanéjíva ¿muhdú ámuha meíjtsúcunú pevénéré díbyeke mecáhcujsómé díbye ímillédú meíjcyáturómé díbyeéjté meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune. ²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ímiáábedi dílló díbyeé díbyeke icyáhcujsóóbeke íícúve íllí Itsáake dsíjívétsoíyónéllíihye. ²² Aane muurá méwaajácú ímiááné Píívyéébeke díbyeúvú ímí cáhcújtsóné díbyéhjáa néhdu díbye méénúnéllíihye. ²³ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllíi ímiáábedi díbyeke díllóobe.” Ehdúhjáa díbye ímí cáhcújtsónéllíi Píívyéébé nahbévaabe díbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácu Píivýéébe meke ímiáámedi díllone dílbyeke mecáhcujtsómé díbye néhdu mejcyámeke. ²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake díllloobe ímiáálledi dílléhjáa ijraéemudítýú waajá múnaa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnaa dsíjívetsóiyónetu pájtyetétsónéllíihye. ²⁶ Aane muurá Píivýéébeke mecáhcujtsorómé díbye ímillédú mejcyátúhahjíí tsá íinetú meke tene piáábotúne. Aame méjcyá ídátso wáajácúmeítýúmé éhne múúne medsíjívéné boone peveneréjucu méjpi íjcyadu.

3

Meíhjuváne

¹ Ámuúha táñahbémut, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíne peecutére tsíjtyeke ímityúné dítye íjcyane néétune. Muurá méwaajácu uwáábojte panévaré wáajácúromé ímityúné méénúhahjíí éhniíñevu íhnáhó díityémá tene ímíbájhóméíne. ² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áanetu ihdyu tsaate tsáijyúbaré ímityúné íhjuvátúhahjíí ímiáámé dítye. Aame píivýeté panévaturé ityéhmémeíne. ³ Muurá íjjúmuke métsajtyé meímléhuullévú íhjuháñetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. ⁴ Téhdure muurá cújúwamííne témíhjí túkevjtsojte kémúúturóné ítyúkevjtsojínneri íimílléhuullévú túkévejtsó íhnáhó kíjyeba íjcyárónáaaca. ⁵ Ahdu muurá méjpiítýu méhniíwa áyarówari ímityúné mémeenú meíhjuváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné líiyaaténé báju áiúcúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjuváne méttávajtsáméi teene cújúwa báju tútavajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibye Naavenedítýu. ⁷ Muurá pamévá íyamedítýú íññújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácýo pañe úllemee, íjcyamedítýú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívameímyé tsá meke tútavajtsotúne. ⁸ Áanetu tsá múijyú méhju metéhméítýuró meke dsíjívetsóné námijtyádú nééne néhni meíhjuvahíjcyaju. ⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuriyé idyé dílbyeréé ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéécú tééjuri méíhjuvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene néétyuróne, ámuúha táñahbémut. ¹¹ ¿Aca ímiá nújpácýo íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacýo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca hígyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá hígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjuturé núpáhyéjtu ímiá nújpácýoma cánáamajpácýo meújcúítýuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha mejcyáhahjíí óví ímiááméré ámuha idáátsóméhjuvú meíjcyane ámuhadítýú bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áanetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí mejcyáiyóneri met-súúráméihahjíí tsá ímiá waajácu múnaa ámuha mejcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íñnerí ámuha memítýajkímeítýuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píivýéébedítýú tsáátune. Íjienéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iye ímí íjcyáiyóneri tsúúráméihijcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévaré ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áanetu ímiá waajácu Píivýéébedítýú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí

ijcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiiváalletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakeré ídaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene nijkévaá tsaimíye.

4

Íñújiene

¹ Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámúhadítyuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllii ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtye tsieméné múhdu tú díityédítýú meújcuítýúróné nomííú téené hallútú díityémá méméénúcatsíhijcyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsíjívétsohíjcyá díityéké téené hallútú ámúhadítýú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíñeúvú metáúmeihíjcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha dííbyeke metáúmeiyónáa tsá díbye ámúhake ácu híjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeihíjcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíñeúvú úraavyépitýúné míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájacutú ímityúné íñújiene meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsóhíjcyáne? Muurá dííbyeke wájjutúmé téeneriyé tsúúrameihíjcyámé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe ípáíchó mépañévu pícyoone meke iwájjýúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájjýudu íjcyabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíñe dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjíúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmítýá’ néémedi tsá díbye íícúvetúne.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áánéllii dííbyeke maávyejúúlléne dííbyedívú méíhvéjtsaméi Naavéné ámúhadi tsúúrameiyóneri íícúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjucu ámúhadítýú díbye íhvetéíñe. ⁸ Áhdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñeúvuréjucu Píívyéébema meijcyá téhdure díbye ímí ámúhama íjcyaki. Téhdure mójjtócu ámuha meúraávyehíjcyánetu meímíbaávyéne dííbyekéréjucu meúraávyé. ⁹ Aame mékímóóveméi ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárvénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méidátsójkimyéi Píívyéébedívú díbye ámúhake ípíááboki.

Ménahbé mudítýú meihjyvúné ímityúne

¹¹ Áhdícyane, ámuúha táñahbé muj, tsá múu ímityúné íhjíúvatú íñahbé mudítýu. Téeneri muurá íllure ámuha méehdíivállehíjcyá Píívyéébe taúhbaju. Muurá meke neebe mewájjýújcatsíki. Aane mecáhcújtsóiyótsihvu ímityúné meijcyáneri dííbyé taúhbaju méehdíivállehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu apáábyéré dííbye téené taúhbajúvú meke ájcuube nééiyá muhdú meijcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjjíva ámuha ¿muhdú tsíjtye íjcyáneri méihjíúváiyáhi?

Tsá mewáájacutú méúmiwa

¹³ Cáhawáa ímíñeúvú melléébone méjtsaméi eene “técoomívú mépeé tsané pijcyábá náhjihe meméénúneri medsíúdsívaki” ámuha menéhíjcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájacutú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá

éhne cúúvénéturé ijcyáne ójtsó íicúiyé kiávú péiñúdu meé. Aame tsá mewáájacutú múhachótá ííñújiri meíjcyaiñe. ¹⁵ Áánéllii múu íllure nééhií: “Óví Píívyéébe ímílléhajchíí teene mémeenúhi.” Éhdure múu ihjyúváhi. ¹⁶ Árónaa çíveekí ímíñejíí íllure ámuha metúmeíñe ménéhíjcyá ámuháyé meimíllédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiááné íjcyane imyéénúiyóné wáájacurómé teene méénútúhajchíí tsúúca ímityúné meenúmé téeneri.

5

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

¹ Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméí ímityúné ámúhake pájtyeíñeri. ² Muurá ámúhá tsíeméné ámuha mewájuhíjcyaróné nójcánuúhi. Ámúhá wajyámúúné ímiájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámúhá dsíídsí ámúhadívú tútávaáveéhi. Aane múhdurá ámúhama níjkevámé ámuha méíjcyáá wáájacúratúmeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámúhama níjkévaíñe nihnéétsihvúré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsíídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámúhá wákimyéí múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye ihjyúvahíjcyané íhtsútuube Píívyéébe waajácúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajácúbe ííñújiri íñé imíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámúhake píhtotúmé íñé ímityú ámúhake meénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávátsoke ditye lííhyanúdu. ¡Ehdu ámúhama tene níjkévaíñévú tsúúca meúújéteéhi!

Píívyéébema meihjyuváne

⁷ Ámuúha táñahbému, óochévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhmehíjcyá mújyú tsiíñe díbye tsááíñévújuco éhne múúne úmíhé múnáajpi íbájtso téhmehíjcyádu. Muurá óochévetuubéré téhmehíjcyá níjya áálleneri kéémevéné iújcuki. ⁸ Ahdu múu ijcyáhi. Muurá Jetsóó tsááíñe tsúúca píhíjucóóhií.

⁹ Áánéllii ímityúné médáíívéjcatsídí ámúhá hallurí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbému. Muurá ténehji mééma ímíbájchóiibye tsúúca meke tehmeíhi. ¹⁰ Áánéllii múu ijcyá íhdée Píívyéébe ihjyú uubálle múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuíhíjcyáme. ¹¹ Aane méwaajácú ícyooca tsáimiyéjuco ditye íjcyane ípyée íáábúcuíhíjcyánéllíhíye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure ícúbáhrámeíyonéhjí áábúcuíhíjcyánéllii Píívyéébe dííbyeke íñé imíjyaúrjúcú pícyoóne. Muurá ímiááné mítyane meke idáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu níjkyejí, ííñují, íjcyánema tsíñéhjí mémé dómájcotú ímiááné ámuha maállityúné menéécoóca. Tsá múu óví muhdú níjkyéjima ííñují ijcyá o állíhajchííjyu néetu téené hallútú Píívyéébe ámúhake ícúbáhrátuki. Múu ímiááné tene íjcyáhajchíí ‘ééé, tehdújuco teéne’ néehíí. Áanetu ímiááné tene íjcyátúhajchíí múu ‘tsáhaá’ néehíí.

¹³ Aane ámúhadítú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píívyéébema ámúhake díbye ípiááboki. Ááne múu ímíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémécooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevétsojtéké ditye ámúhake Píívyéébe mémeri

dúúrúbájpácyori ipípájchóne ámúhá hallúvú piáábó ityáúmeí ámúhakye díbye ibóhíitsoki. ¹⁵ Ájju muurá ámúhakye bóhíitsóiibe imiáané ámuha mecáhcújtsóne díbyeke metáúmeihajchíjju. Áhdure ímityúne ámuha meméenuhíjcyané ámúhadi ídáátsóvéne ábájíivéiibe. ¹⁶ Áánellii ímityúne ámuha meméenuhíjcyané tóónutúmeré míamúnáá úmíwávú Píivyéébeke meúúballéne díbyeke piáábó metáuméí ámúhakye díbye ipiááboki. Muurá imiáané imí díbyema íjcyame tsá báníumeityú iná ityáúmeíñeri. ¹⁷ Muuráhjáa éjjuúvú méhdure nééroobe Eríauvú díbyé ihjyú uubálle múnáajpi díbyeke táúmeí tene iáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene áletú 3 pijcyábáj pínévu. ¹⁸ Áané boonéhjáa idyé tsiíñe táúmeíbyé díbye iállétsoki. Ahdújucóhjáa tsiíñe maálléneri panévare ííñene néévane.

¹⁹⁻²⁰ Aane ámuúha táñahbémut, tsaate ámúhadítyú imiáájú iúráavyénetu mújtámeke tsijtye imíjpyetétsóhajchíi muurá diityéké piabómé Píivyéébe diityedí ídáátsóvéne diityé imítyuháñe iábájíive ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiíñújitu ámúhake ditye wáchájánúme éllevu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadóótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújñneri ámuha meíjcyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámúhake íñéhdújuco újcune dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámúhake píáábohíjcyaaabe Jetsóópe mewájyuri ítyujpácýó wáágóónej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámúhake panévatu píaabó íbúwajíí ñnerí íjtsámeítýúmé ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo idsíjívéne tsiíñe bóhíínej tééveri. Áánéllii íñé imíjyaú méúmiwa íjcyane méítsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. ⁴ Muurá íjcyáné níjkyéjiri ítsñime meíjcyámé wáabyuta mújyú muhdú íjcyáityúné díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllii íhñáhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllii múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. ⁷ Muurá téeneri meke waajácúlleebe ímiááné dííbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánéllii dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé íñetú menéétsámeítýuhajchíí íñé imíjyaú ámúhake ávyéjújtsóiiibe dúúrúvaabéré tsiíñe Jetsocríjtó tsáácooca.

⁸ Muurá Jetsocríjtóke ámuha maájtyúmitúróóbeke mewájyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méimíjyúúhíí. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllii tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éjjuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke ídaatsólléne pájtyetétsóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájácutú muhdú tene íjcyáíñe. ¹¹ Áánélliihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe mújyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébé Apííchó díityéké néhijcyáne. ¹² Áánélliihyéhjáa Píívyéébe díityéké waajácutsó ditye íjcyáijyúú tene pájtyeityúne, bóónétúí tene pájtyeíñe. Ááné muurá tsúúca ámúhake tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébé Apííchó níjkyéjitu tsááne píáábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllérá páñetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéíñe.

Ímiááméré meíjcyáiyóne

13 Aane ímiááméré mejjcyáne métsúúraméi tsiíñe Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámuhákye ídaatsólléne ájcúíñeri. 14 Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha mejjcyame múu díbye ímillédú ijcyáhi. Tsá múu dííbyekée ámuha mewáájácútúcooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. 15 Muurá meke újcuube ímiááméré mejjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé ijcyá díbye íjcyadu. 16 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééeneé: “Ímiáámé mejjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

17 Aane dííbyeke ámuha mecáánívahíjcyámé múu ííñújiri ámuha mejjcyáné hajchótá díbye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahtúré mééma ímbájchóiibye muhdú meícyahíjcyáné tééne áhdovu meke iájcuiki. 18 Muurá ámuha méwaajácú mepée mepájtyetéítyúrojító méihdé múnááuvú úráávyehíjcyánetu meke díbye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke díbye pájtyetétsotú dsíídsídívú iáhdóneri. 19 Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájyuube Críjtó tujpácýó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke míamúnáá ímityuháñé hallúvú ditye dsíjívetsódu. 20 Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dííbyeke mémenúné ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye mewájyuri idsíjíveki. Ahdújucóhjáa díbye tsááne meke ipiááboki. 21 Áánéllii dííbyej tééveri Píívyéébeke mecáhcujsómé dííbyedívú mecátsípáávehíjcyá díbyéé dsíjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutétsónélliihye. Aame méwaajácú dííbyema mejjcyame ííneri mebáñúmeítyúne.

22 Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó ámuhákye píáábónej tééveri ímiáájú ámuha mecáhcujsómé óví ámuha méwajyújcatsí ámúhá ííbúuri. 23 Muurá Píívyéébeke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mejjcyane. Tsáhájucu meúráávyetú méecáánimúu meke tsíímávátsihdyu mejjcyajító íllure níjkévájító. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihjyu mecáhcujsóné tsá mújyú níjkéváityúne. 24-25 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééeneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómuji íjcyadu. Téhdure ijcyámé wahájchotaré ííne imíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá mújyú níjkéváityúne.

Ááné uwááboju ímiáájú muurá tsúúca ámuhákye úwáábómeíhi.

2

1 Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómiutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjúvatú tsíjtyedítyu. 2 Ímiá uwááboriyé métsúúraméi éhne múúne tsíímene ñohñóri íjyacunúdu. Ááne tééne uwáábó ímíñéúvú méuráávyé ámuha mepájtyeteki. 3 Aane óví ehdu méijcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wájyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

4 Aame ihdyu ímíñéúvú mejjcyá dííbyema nééwayúdu néébe meke bohíívú ájcúúbema. Muuráhjáa dííbyeke míamúnáa éhdiáválléróóbeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi díbye íjcyaki. 5 Ahdu óví meke téhdure nééwayúdu menéemeke pícyoobe íhjyádú mejjcyaki. Téhdure óví meke llúúvájtedívú pícyoobe díbye ímillédú mejjcyame dííbyeke

meícuvémé ímí dílbyema meijcya Jetsocrijtoj tééveri. ⁶ Muurá dílbyé waajácúháámitu nééené:

Tsióó cóomi múnáá pañévu ó picyoó ávyeta wájuýmeíbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áabeke cáhcujtsómé tsá íñnerí bāñúmeítyúne.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu.

⁷ Aane dílbyeke cáhcujtsómé dílbyeke wajuúhi. Áanetu dílbyeke cáhcujtsotúmé tsá wájuutú Píivyéébe waajácúháámitu illu tene néhdújuco: Tsaúpe nééwayu jááhāñé wákimyéi múnāa íñéhnílléne waagóórou pícýámeí ímichi tééutu jaa éjkeiu.

⁸ Téhdure tsiíñe nééené:

Diilbye muurá éhne múúne nééwayutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéudú néébeé.

Ahdújuco muurá dílbyé uwááboju ímí cáhcujtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píivyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere ámúhake iújcúmeke picyoó llúúvájtedívú dílbyé wákiméi ámuha ímiááméré meijcyáne meméénu dílbyeke dúúrúvamére. Aane imílleebe míamúnáake ámuha meúúballéné muhdú díbye ámúhake ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne. ¹⁰ Muuráhjáa ihde ámuha ihdícyaméréi meijcyame tsá dílbyé piáábóju pañe meijcyatúne. Áronáa ícyooca tsúúca dílbyeéjte ámuha meijcyame téené pañe meijcyáhi.

Píivyéébekéré meícúvэйyóne

¹¹ Ahdícyane tsá íññújiejte ámuha meijcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píivyéébe avyéjuejtéréjuco ámuúha. Áanéllii ámúhake o néé meke tútávajtsóiyónéhjiri ámuha meúmúpívyétuki. ¹² Ímiááméré meijcyá Píivyéébeke wáajácútsómé ímityúné ámúhadítý íhjuvárónāa ímí ámuha meijcyáne hallúvú dílbyeke dítye iávyéjútso tsiíñe Jetsóó tsáácooca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé pāñétúejpi méiíñújí avyéjúúbeke pahúllevaré dílbyé piáábo múnāa íjcyámamájuco. Muurá Píivyéébere díityéké picyoó dítye ímityúmeke iúwááboki, áanetu ímiáámeke dítye ipiááboki. ¹⁵ Muurá imílleebe ímiááméré meijcyane ténejcu wáajácútsómé ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhjuvátuki.

¹⁶ Áanéllii ímiááméré meijcyá tsúúca ímityúnetu ámuha meijchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúúca Píivyéébe hójtsí pañéréjuco ámuha meijcyame. ¹⁷ Aame múu dílbyeke íllíñe díbye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píivyéébeéjtema wajuújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhráméi maáábucúñe

¹⁸ Áhdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame díityéké iávyéjúúlléne meenu dítye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúme íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píivyéébe ímillédú meijcyáne hallútú meke dítye ícúbahráné maáábucúhachíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áanetu ímityúné meméénúné hallútú meke dítye ícúbahráné maáábucúrónāa çaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹ Muuráhjáa

Píivyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²² Tsáháa muurá dibye mújyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne. ²³ Muuráhjáa dííbyedítýú ímityúné íhgyúvárómeke tsá dibye piámeíhíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ícúbáhrárómeke tsá dibye méénüllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píivyéébedívú dibye teene diityémá íimíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjivé páwachékevu mépée medsíjívéiyóné tsúúcajáa méimítýú déjuco dsíjívemédú meíjcyarómé meimíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri dibye ícúbáhrámeíñej téeveri méimíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú ídátso méícyahíjcyá Píivyéébeke wájácútúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Arónáa icyooca tsúúca métehméébé Críjtoma meíjcyáhi.

3

Muhdú métaábama meíjcyane

¹ Ámuúha walléémuj, ámuhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé meíjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meíjcyane ííténe botsíi icyáhíjtsó ñná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha meíjcyane ííténe ímílléiyómé téhdure Píivyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta íimíbájkímeyéíyóneri íjyácunútúne. Téhdure tsá múu íjyácunútú íhñiwaco idyóihdsínúmeíñe tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mityane áhdoméíñe icyááveháñevu íicyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apááñeriyé múu íjyácunú tsaíbuwáre íjcyáíyóneri. Ehdú ihdyu íjcyámeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éjyúúvú íjcyané walléémú Píivyéébedívú íhvéjtsámeíñe dibye ímíllédú icyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehíjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyú Aavaráúvuke icyáhíjtsóne avyéjúúllehíjcyáhi. Aane díllée íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma meíjcyáhajchíí tsá ámuha íñerí meíllityéíyúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpímú ámuhá táábámuma ímíñeúvú meíjcyá. Tsá múu diityedí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké íávyejúúlléne muhdú ipíáábóíñeri ámuhá tsíjpa tujkévevu ditye íjcyátúnéllíhye. Muuráhjáa Píivyéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ipíáábójcatsíñe ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha meíjcyáhajchíí Píivyéébema ámuha meíhgyúvácooca tsá ñná ámuhákye pátsárijcyóityúne.

Ímiááné hallútú méícúbáhrámeíñe

⁸ Ahdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meíjcyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíñe méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímeyéíyúmére. ⁹ Tsá múu piámeítyú ámuhákye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámuhákye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú piáábó métaúméí Píivyéébeke. Ehdú dibye ímíllédú ámuha meíjcyáhajchíí ámuhákye piáábóíbye. ¹⁰⁻¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímíllémé tsá ímityúné íhgyúvatúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu íhveténe ímiááneréjuco ditye méénune. Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píivyéébe

ímiáámeke píaabóhi. Aabe dííbyeke ditye táúmeíñé lleebóhi. Áanetu ímityúmedi tsá dibye íícúvetúne. Ehdu nééne Píívyéébe waajácuháámitu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha meíjcyáhajchíí žaca ííne hallútú múha ámúhake ímityúne méénúiyáhi? ¹⁴ Muurá ehdu ími ámuha meíjcyáne hallútú meícúbáhrámeihajchíí maímijyu ámuha meíjcyanej. Ahdícyane tsáma íínerí maáábímeyéííne. Muurá Píívyéébe ámúhake píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíivyé ámúhake díllómeke ámuha mewáájácútso íveeki dííbyedi ámuha meíjyácunúhijcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú chooco úúballé mityájkímeytyúmé. ¹⁶ Aame téíibúwá meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúne íhjuváne íñúcójpíveki.

¹⁷ Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúne hallútú Píívyéébe ímílléhajchííjyu. Muurá tééne hallútú meícúbáhrámeíñé maáábucúhajchíí ími meke íjtsúcunúube. Áanetu ímityúne meméénúne hallútú meícúbáhrámeíñé maáábucúrónáa tsá dibye meke ími íjtsúcunútúne. ¹⁸ Muuráhjáa Críjto mújyú ímityúne méénúúroobe ícúbáhrámeí meímityú hallúvu. Aabée tsáíjyuré dsíjívé méhllíi pámeere ímityúme meíjcyáme wájyuri téénej tééveri meímíbaávyéne ími Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsíjívérónáa ííbbuu íbóhi íjcyáhi. ¹⁹ Aanéhjáa péé éjyuúvú dsíjívémé íbuúúne íjcyátsihvu díityéké íúwááboki. ²⁰ Muuráhjáa éjyuúvú Noéé míínécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnaa dííbyeke icyáhcuíjtsóne téémí pañevú íucááve ípájtyetéki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áameúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsihvu Jetsóo ííbbuu péé díityéké íúwááboki. ²¹ Aanéhjáa téjyu nújpacýotu ditye pájtyeténe naavénú íñe ícyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójtsómeítyú méjpi ííñú íñityááveki. Muurá ihdyu tééneri meúújetsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíñé dibye meke íímíbájchoki. Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjívéebe tsiíñe bóhííbej tééveri. ²² Díibye muurá ícyooca íhtsútuubéréjucó níjkyéjiri Cááni Píívyéébé únuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

4

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

¹ Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájyuri. Áánéllíi metsu meícúbáhrámeíyóné maáábucu dibyee áabucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúme tsá ímityúne meméénújúcootúne. ² Aame tsáhájucó meúmúúpívyetú ímityúne meméénúíyóneri. Píívyéébe ímíllédú meíjcyáiyóneríyájucó metsúúrameíñe. ³ Ahdícyane óvíjyacóóne Píívyéébeke wáájácútúme íjcyadu ímityúne ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahsívatehíjcyáhi, ámuháa mewáñehjívaténé pañe méllíyíicyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénútyuróne. Ánehji óvíjyacóóne. ⁴ Muurá ténehji ámuha

meihvéjtsóneri ámuhákye náhbévahjcyámé tééneriyé jcyame íllure ámuhádi uuhívatéhjcyáhi. ⁵ Árómemá Píívyéébe muhdú ditye ícyahjcyáné ímbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímbájchóibye tsúúca dsíjívécúóóróméhjimájucó. ⁶ Téénéllihyéhjáa muurá éjyú múnááuvuke téhdure úwáábómeíñé diityé íbuúúné íbóhí ímí íjcyá Píívyéébe jcyadu.

⁷ Muurá tsúúca ííñuji meéema níjkévaríjyucó. Áánéllí ímiááméré meíjcyáne páijyuvaré Píívyéébema méihjyúvahjcyá. ⁸ Aame múu wajyújcatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewáiyume ímityúné meke meénúrómeke mepíámeííyóneri tsá meíjyácunútúne. ⁹ Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooca íná íjtsámeityúmére. ¹⁰ Mepíáábojcatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé dibye meke ípíáábótuki. ¹¹ Áánéllí ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábohíjcyá dííbyé ihjyú néhdújucó ámuháj tééveri dibye íhhyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábocooca ímíñeúvú mepíáábó muhdú dibye ámuhákye túkévejtsódu. Aane páneere íná ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenu dííbyeke ámuha Jetsocríjtoj tééveri maávyéjújtsóne. Áábédívú ihdyu metsu meihvéjtsámeíñe dííbyeke maávyéjújtsó mújyú níjkeváityúne. Ehdú teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuhá táñhbémuj, tsá múu mávaríjchojúúné ámuháma jcyánetu íjtsámeityú tene ámuháma jcyáityuróne. ¹³ Íllure múu ímíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíñe íavyéjuma dibye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴ Áánéllí dííbyéjté ámuha meíjcyáné hallútú ámuhákye tsaate úhbáhajhíí múu ímíjyúú Píívyéébe Apííchó ámuhá pañe jcyánéllíhye. ¹⁵ Áronáa ihdyu núcójpátsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániñee, tsaatéké ámuha medsíjívetsónee, tsíjtyé ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyáné hallútú meícúbáhrámeíñé tsá núcojpitótúne. Íllure Píívyéébeke tééné hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dííbyéjté meíjcyánéllíhye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúúca muhdú meícyahjcyáné dibye meéema ímbájchóíñe éévé úújéteéhi. Aane méhdityu tujkénúibye íhñéjté meíjcyámedityu. Aabéjii awáá ¿muhdíívanéami íhya tsáma ímbájchooi eene dííbyé uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé jcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéííñaáca? ¹⁹ Ahdícyane dííbyedívú meihvéjtsámeíñe dibye ímíllédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. Muurá meke ípívyéjtsoobe íñéhdújucó meénune.

5

Cahcújtso múnáá túkevétsoju

¹ Téhdure ó ímíllé cahcújtso múnáá túkevétsojteké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o jcyaaabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñé o ájtyúmíibe. Aabe téhdure ó jcyaa dííbyé avyéjuri tsiíñe dibye tsáácooca. ² Áánéllí ámuhákye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjté ámuhá hójtsí pañe jcyámeke. Tsá múu dibyee ámuhákye níwáávené íijyéveriyé tééné wákimyéí meénutúne. Áhdure tsá múu tééné hallúvú ámuha

medsídsvakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. 3-4 Tsá múu tsíjpánécoba diityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó páñétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté dííbyema múijyú níjkéváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámúhá túkevjtsojtéke. Panéjcvávú máavyéjúúllejcátsí mityájkímyeityúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmityá’ néémedi tsá dibye íícúvetúne.

⁶ Áánéllii mityájkímeityúmére méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú dííbyere ámúhakye ityúkévjtsoiki. Áijyu muurá ámúhakye ávyéjújtsóiibye dibye meke ávyéjújtsóíñe éévé újjetéijyu. ⁷ Áánéllii íínerí áábímyeityúmére dííbyedívú mécátsipááve. Muurá ímíllebe meke píaabóne.

⁸ Árónáa ihdyu téíibúwá meíjcyá Naavéné ámúhakye ímújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyabe meke ímújtátsóiyóneri ijyácutú ehne múúne bájú oohííbyé iyámeke idyóóiyóneri íjyácutúdu. ⁹ Áróóbeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhjújtsónej tééveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré ííñújiri ménahbémú téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhjicyáne.

¹⁰ Árónáa ícyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñe níjcáutu Mépiivyéébé meke ávyéjuutésoó múijyú níjkéváityúné Jetsocriítojt tééveri. Aabe muurá mewájjyuri meke ímíbajchó íhtsutúmé meíjcyame íínevú metáhjátsámeityuki. ¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke maávyéjújtsó paíjjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéeneré pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámúha éllevu ó wallóó ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámúhakye ó ítsáávetsó ímíáané ímí Píívyéébe ámúhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

¹³ Ámúhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyané cahcújtsó múnaa duurúvá ámúhakyéé íújcuudu téhdure Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsíiménédú néébe Mááco ámúhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámúhakye táicyánéjcutu o néé ámuha Criítoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óví íbúwajíí ámuha meíjcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dííbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe ñne íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme éllevu. ² Aane óvíi Píívyéébe tsúuca ámuha mewáájácuube Jetsocríjtoj téeveri ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá díbye íhñáhori meke píaabómé ímiááméré meíjcyá díbye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube díbye íjcyadu meíjcyá díbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú piáábohíjcyá dílbyedu meíjcyá íñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne méwaaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne météhmemeí ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcúne ínevú táhjátsámeityúmé díbye ímillédú meíjcyaki. ⁷ Múu wajuújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájuyújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákimyéí meméénúhahjíí tsá ámuha dííbyedi mebánúmeíityúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímíletúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájíwéné muhdúhjáa Píívyéébe díityéké ímíjpyetétsóné ímityutu. ¹⁰ Áhdícyane íhdyu tsúucájáa díbye ámúhake újcume métsúúraméí ímiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámúhadítú tene íbóhówaúcunú dííbyedítú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. ¹¹ Áijyu íhdyu ámúhake waatsúcúpéjtsóiibye ímíjyuri Máavyéjuube Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri mújyú níjkéváityúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhñíñevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáa muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúuca ámuha mewáájácúne tehdújuco meíjcyárónáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámúhake téénevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúuca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjívéíñe. ¹⁵ Áánéllii ó ímíllé ímíñeúvú ámúhake o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájíwétuki.

Críjto ávyéjútámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyabe íñújiri úlléjéébedítú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meíiteneríyé Cáani Píívyéébe dííbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha melleebó díbye dííbyedítú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájuyúbedi mítyane ó ímíjyúúhi.” ¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu díbye nééne muha melleebó caméhaúvú Jetsóo múúhadívú tshídyúréevécooca dííbyema muha meíjcyame.

19 Áánéllii Píívyéébé ihjyú uubáalle múnááhjáa dííbyedítyú néhijcyáné tsá álliú ijcyatúne. Áánéllii melléébo dííbyedítyú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájácútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé dibye ijcyane éhne múúne íiné imíjyaú tsítsívé miícúruwa ájchúcunúdu. 20 Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnááhjáa dííbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju ijcyatúne. 21 Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé íiná pájtyeííne iwáájacúné ditye cáátúnutúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri caatúnuhijcyáme.

2

Állú múnáá uwááboju

1 Áronáacáhjáa téhdure ijcyámé téjyju állíu múnáa iyé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómehijcyáme. Téhdure icyooca diityédú nééme ámúháj piine ijcyáá ámúhakye állíúúné átéréénéhjí uwááboímye. Aame íllure ehdííwáalle Máavyéjuube Jetsocríjtó díibyéjuco ípájtyetétsoobe ijcyáróóbeke. Ááneri iyé íéllevu ílícýúhcoímyé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíñe. 2 Aane mityame diityéké icyáhácújtsóne ímityúné méénuúhi. Críjtoke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjyúváa dííbyé uwáábotu. 3 Aane diitye átéréénéhjí uwáábojte íllure ámúhakye állíhíjcyáá ámúha dsíídsí íújcúroki. Áróme hallúrí tsúúca ijcyáné ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méénune.

4 Muuráhjáa níjkyéji múnáa ijcyárómedítyú ímityúné méénumedi ídáátsóvétuubéré íllure diityéké waagóo ditye ícúbáhrámeíki. Aame icyooca cúúvétsii dólhínúmeímyé téhmehíjcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye íyahíjcyáné ímíbájchoíñe. 5 Téhduréhjáa muurá éjjuúwú ímityúmé ijcyámedi tsá dibye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa ííñuji dibye cáájávétsoneri májcanúmedítyú apáábyekéré pájtyetétsoobe dityéé ímíjpyetéro diityéké uwáábohíjcyaaabe Noéeke 7-meva ítsíimema. 6 Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íñe icyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

7-8 Téhduréhjáa muhdú ímiáámeke ípájtyetétsoíñe úújétsoobe ípyéé íáiúcuróoomícyutu Róóke ípájtyetétsoneri. Muuráhjáa diityéj piine ijcyároobe ímiáábé íjcyánéllii múhdurá itsúcunúhijcyá ímityúné imyéénúneri ditye ihjyúvahíjcyáne. 9 Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoné meke mújtátsóiyónetu dííbyedívú meíhvéjtsámeímyeke. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúúca ícúbáhraméí pañe ijcyá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóíñéwújuco. 10 Muurá ícúbáhraíiibe eene ímillédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhijcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyárómedi núhnévetúmére. 11 Muurá níjkyéji múnáa diityé ehnííñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá múijyú ávyéjútédítyú ímityúné ihjyúvatú Píívyéébé úmíwávu.

12 Áronáa diitye állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhijcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú nééme wáájácúmeítyúmé ímillédú dáríívémeíhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé

wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá ímillédú íjcyáne itsúcunúhíjcyámé ímí tehdujuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsíjtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpítso néeme ámúhama nahbévahíjcyá ímiáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré ítème. Aame tsá mújyú íhvetéityú ímityúné imyéenuhíjcyánetu. Muurá dúhcú íbúwámeke ténejcúvúré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévare íéhnéváyóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájíjtó úráávyérónetu ímújtáne ímityúné pañéréjuco dítye ícyahíjcyáné tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúy uubálle múnájpi Beóóúvú hajchi Baraáá íjcyadu. Díibyéhjáa ímíllera ímityunéhjí imyéénúné hallúvú idsídsívané. ¹⁶ Áronáacáhjáa íju mújyú íhjúvahíjcyátuube íñe meíhjúvájuri díbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá díitye állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure díitye éhne múúne ojtso kíjyeba íhdícýáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnaa íjcyame tsá íínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé néhullévú mújyú níjkéváyítyúne.

¹⁸ Muurá ímityunéhjí íhjúváváneri tsúúcajáa téénetu íhvetéjúcórómeke tsiíñe íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí íná íjcyájúcoótúnéllí mepiivyété meímillédú meíjcyane.”

Áronáa tsá dítye wáájácúmeítýú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñe pañe meíjcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri meímíjpyetéjúcoorómé bíwáhduré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhnííñevu ídátóréjuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímiájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéítýuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátóshreé. ²² Ehdu meíjcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tsiíñe majchóhi. Téhdure meénimu nítyááverómé bíwáhduré íñújcáámiri cávíhyíñúmeíhi.”

3

Jetsocríjtó tsiíñe tsááíñe

¹ Ahdícýane, ámuúha táñahbémut, íhyaami ámuúha éllevu o cáátúnúháámí pañe tsiíñe ámúhake o úwaabó íhdééháámí pañe ámúhake o úwaabónere.

² Aane ihdyu tsáma máábájívedí Píívyéébé íhjúy uubálle múnaáhjáa tsúúcajátújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó uwááboju dííbye uwáábojte ámúhake úwáábohíjcyáne.

³ Áánéllí wájácútsi meíjcyaco dítye néene Jetsóó tsiíñe tsááíñe íhdéwu tsaate ímillédú ímityúné imyéénúne díbyedi úúhívatéíñe. ⁴ Muurá neeímýe: “¿Mújyúami tsááíbye Críjto idyéjuváa tsááíbyej? Muurá íñe méíhdé múnaaúvúu íjcyájy ícyahíjcyádúré íñúji ícyocápívu ípyéé ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímýé Píívyéébéhjáa íñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí íhjúváváneríyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye neéjuriyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé íñúji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá íñéhdújuco díbye éjyúvúvú íñúji ícyájáávétóneri míamúnáake májcanútsóné díityé ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa

muurá Píivyéébe néé ímílléjyu ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí iwáágoóiñé cúujúwari. Ájyu muhdú meícyahíjcyané mééma díbye ímbájbhócooca dílbyeke cáhcújtsotúme ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóovéíñe.

⁸ Cáhawáá méjtsúcunu, ámuúha táñahbémuj. Muurá Píivyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá tsájcoojíuvúdúré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá íjcyaróne. ⁹ Áánéllí tsá múu néétu íveekí Jetsóó íícúí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyaaabe míamúnaa ímityúné íjcyahíjcyánetu íhveténe ímjpyeténe. Tsá díbye ímilléturó tsaatéuba wágóóovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu méjtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájinejcdú. Téjyu páneere íévéhóowari íjcyanéhjí áiivyéne íhjúvvaá ávyetá apíícho. Téhdure ííñuji cámaráúúveé páneere tééjé hallúrí íjcyanéhjimájucó.

¹¹ Ehdu páneere cúujúwari wágóóóovéhi. Áánéllí téñbúwá méjcyáne ímíñeúvú Píivyéébeke méuráávyé dílbyedívuréjuco mecátsípáávéne. ¹²⁻¹³ Ááne météhmehíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeíñé díbye nééneé. Muurévá páneere íévéhóowari íjcyanéhjí ííñújimájucó cúujúwari chócoovéné wágóóóovéne boonétú bhéjíréjuco ííñuji díbye ípívyétsoíñé páneere íévéhóowari íjcyanéhjimájucó. Áájí hallúríva páneere tsaímíyéjuco íjcyáiñe. Tsáhájucóvá íñá ímityúné íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré méjcyá íñnetú ámuha menéétsámeityúmeke Críjto íájtyúmívaki, ámuúha táñahbémuj. ¹⁵ Muurá Píivyéébe téhmehíjcyá pámeere míamúnaa ípájtyetéíñé uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllí tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájyuube Páávoró amúhake caatúnuhíjcyá Píivyéébe dílbyeke túkévéjtsóneri. ¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané cahcújtsó múnáa éllevu iwállóhaamíjí pañe tééneri íhjúvahíjcyaaabe. Áronáa tsane túhú díbye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dílbyé uwáábó wáájacurómé tsíñejcúvúré uwáábohíjcyané Píivyéébeke ímí úuráávyétúnéllííhye. Aame ehdu dílbyé íhju íúníutúré úwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbémú tsúuca ámuha íñehjí mewáájacumé ímíñeúvú météhmeméí állíu múnáa amúhake ímiáájú ámuha mecáhcújtsónetu ímújtátsótuki. ¹⁸ Áánéllí éhnííñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsípáávé amúhake díbye ípíáábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óví dílbyeke máávyéjutsó múijyú níjkéváityúne. Áyu tehjújuco.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi

Mepájtjeténé uubálleju

¹ Ámúhake ó caatúnú Críjtodítýú dílbyej tééveri Píívyéébe meke pájtyetétsóóbedítýú ljcýané uubálle. Diibýéhjáa ihdyu ijcýaduré ícyahíjcyá ipíívyema ljcýátuube ííñujíi ípívyéévéttúné ihdájucó. Áábekée muha maájtyúmííbe íhgyuváné muha melleebóhi. ² Aabée bóhówáávéébedítýú ljcýané uwááboju íñe ámúhake ó úúbállehíjcyá mújyú medsíjívéjúcúóóítýúne bóhí dílbyedítýú meújcné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu ijcýaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. ³ Aanée páneere díbye méénunéhjí muha máájtyumíhi. Áhdurée díbye íhgyuváné muha melleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, diibye ílli Jetsocríjtoó, ljcýámútsima meíjcyadu. ⁴ Aane ámúhake ó úúballé tééneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájju

⁵ Ááné uwáábojúu dílbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímiáábé ljcýáábedi íñé ímítýú ljcýatúne. ⁶ Áábeke ‘ímí ó úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhájchíi íllure máallíhi. ⁷ Áánetu ímiáábé díbye ljcýadu meíjcyáhájchíi ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áíjyu tsá íná máhallúrí ljcýájúcootú tsúúcajáa ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere meímítýú ímíbájchónéllíhýe.

⁸ Áánetu ímítýúmé meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o ljcýatúne’ menéhájchíi íllure máállímýeímýe pañe tsá ímiáájju ljcýatúne. ⁹ Árónáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé ljcyaabe íñéhdú méénúúbeke meímítýuháñé meúúbálléhájchíi méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. ¹⁰ Áánetu ‘tsá mújyú íñé ímítýú o méénutúne’ menéhájchíi Píívyéébeke állíu múnáájpidi médíllóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dílbyé uwááboju mecáhcújtsótúne.

2

Críjto mépiááboóbe

¹ Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúné meméénúhájchíi Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe ljcyaabe meke Méécááni húmíj píínévú píaabóhi. ² Muuráhjáa pájámeííbyé meímítýuháñé mééma ímíbájchoki. Árónáacáa tsá apáámyéllíhýéré méhllíi díbye dsíjívétúne. Muuráhjáa páneere míamúnaa ííñújiri ljcýáméllii dsíjívéebe.

³ Aane muurá ihdyu Píívyéébe taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaaajácú ímiááané dílbyeéjté meíjcyane. ⁴ Áánetu tsaate ‘dílbyeéjté muúha’ néérome dílbyé taúhbajúúné néhdú ljcýatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájju ljcýatúne. ⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe néhdú meíjcyame dílbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaaajácú ímiááané dílbyeéjté meíjcyane. ⁶ Áánéllii

múu tsaate 'Píivýéébeke ímí ó úraavyéhi' nééme ijcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjto ícyahíjcyádu.

Tsiíñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbémuj, íñe ámuúha éllevu o caátunúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámuúhama tene íjcyane. Áánéllii tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnéuvúdú ámuúhake ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájuudu ámuha mewájujycatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájurjúco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áánetu ihdyu ímiááné ímiáájú meúraavyémé mewajyú ménahbémuke. Aame tsáhájucó ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹ Áánetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe méjijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méjijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeityúme.

¹² Aane íñe ámuha áátsímédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píivýéébe ámuúhadi ídáátsóvéne ámuúhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyéé ípíivýéévétúné íhdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsíméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikye ámuha ímí mewáájácúnéllíihye.

¹⁴⁻¹⁵ Ahdícyane pámeere kéémejtémá ováhtsámú tsúúca Píivýéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú ííñújienéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiriyé íjcyame tsá Píivýéébeke wájuutúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújíene tsá Píivýéébedityú tsáátune. Naavénédityuré tsááne méjipíiyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, íná meíhténeri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímeyéíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áánetu ihdyu Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiáájju

¹⁸ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú téené ihde Críjtoke múnáátsohíjcyaaabe bóhówááveíñe. Muurá tehdu nééme mítyaméjuco méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji mééma níjkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyáróne méhdityu íhvetémé ímiá nahbémú íjcyátúnéllíihye. Ímiá nahbémúu íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávéíturóne. Áánetu méwaajácú ménahbémú ditye íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Píivýéébé Apííchó ámuúhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ímiáájju. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámuúhake o caátunutúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená állíuré íjcyane. Áánéllii ámuúhake ó caatúnú ámuha maállítsámeityuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóó Críjto Mepájtjetétsoobe íjcyatúné néhijcyámé muurá állíu

múnaa. Aame íllure dííbyeke ehdíívallehíjcyá Cááni Píívyéébema díityétsikye icyáhcújtsótúnéllíihye. ²³ Muurá íllíkycy cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áanetu ihdyu dííbyeke cáhcújtsómema íjcyaaábe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhahjchíí ííné imíjyaú ámuha méjicyaa Méecááni Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó néé mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhívu meke íajcune.

²⁶ Ehdu íñe ámuéhakye ó caatúnú tsaate ámuéhakye mújtátsóíyóné ihdétu.

²⁷⁻²⁸ Áronáa tsá múha ámuéhakye állíityuró Píívyéébé Apííichovu tsúúca Jetsocríjtó ámuéhakye ajcúmeke. Áánéllíi tsá múha ámuéhakye úwáábóítyuró téenere ámuéhakye úwáábohíjcyánéllíihye. Áané uwááboju muurá tsá állíu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llíhíúmuj, ímíñeúvú meíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííichó ámuéhakye túkévejsódú mújyú tsiíñe díbye tsáácooca íínerí núcójpívetúmé tsaímíyé dííbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímíáábé íjcyaaabe mújyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

3

Píívyéébej tsííme

¹ Cáhawáa méjtsúcunu muhdú Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllíi ítsíímedi díllone. Aame ímíáané dííbyej tsíímé méjicyáhi. Áanetu dííbyeke cáhcújtsótúme tsá wáájacutú dííbyeéjté meíjcyane dííbyeke iwáájacútúnéllíihye. ² Ámuúha táñahbému, ímíáané tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú meíjcyaiñe nihñévuere. Áronáa méwaajácú Críjto meke újcúvácooca dííbyeduréjuco meíjcyaiñe dííbyeke maájtyúmíñéllíihye. ³ Muurá ímíáané dííbyeke mecáhcujtsómé métsúúrámehíjcyá ímíáámeréjuco meíjcyáíyóneri díbye íjcyadu meíjcyaki.

⁴ Áanetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píívyéébé taúhbaju íllure méehdíívalléhi. Muurá tsá díbye ímíletú ímityúné meméénune. ⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaajácú Jetsocríjtó mújyú ímityúné méénútuube ííñujívú tsáane méímítyuháñe méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí dííbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dííbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llíhíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ímíáánéré méénuhíjcyámé ímíáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu. ⁸ Áanetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo díbye íjcyadu íjcyánéllíihye. Áánéllíihyee muurá Píívyéébé Hajchi tsáá ííñujívú dííbyeke ityáhjáne díbye tútávajtsonéhjí íímíbájchoki.

⁹ Aane ímíáané Píívyéébej tsíímé meíjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivuréjuco díbye meke ajcúnéllíihye. Aame tsáhájucó ímityúme meíjcyatú tsúúca ítsíímedi díbye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píívyéébej tsíímé íjcyane. Áhdure méwaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú dítye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménahbémuke mewáajyutúme tsá Píívyéébeéjté meíjcyatúne.

Mewájujcatsíñe

11 Muurá ámuha méwaajácú tujkénú meúwáábójcatsíñé muhdú mewájujcatsíyóne. 12 Aame tsá meijcyatú Caiiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyánéllii íñahbeke lliíhyánuúbe. Aanée jíveekí lliíhyánuúbe íñahbeke? Dibyéjháa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune itsáílléne dííbyeke lliíhyánuúbe.

13 Ahdícyane múhdurá méijtsúcunúdí ámúhake Píívyéébeke cáhcújtsotúme néhnílléhajchíjyu, ámuúha táñahbému. 14 Muurá méwaajácú Píívyéébeéjté meijcyame ménahbému me wájujyume múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhíima meijcyane. Áanetu íñahbému wájujútúme tsá téenema íjcyatúne. 15 Muurá dsíjívétso múnáadú néeme íñahbému nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívétsóiyóneri íjyácunúhíjcyámema múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí íjcyatúne. 16 Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájujyune úújétsóné idsíjívéneri. Ahdu téhdure ménahbému meúújétsóiyá díityéké mewájujyune. 17 Dítye píhtónetu díityedí meídáátsóvéne mepiáábótúhachíí tsá ímiááneturé Píívyéébeke mewájujútúne. 18 Ámuúha átsíímédú ámuha menéémeéj, tsá múu apááñéré íhjujri íñahbému wájujútúne. Múu ímiááne díityéké iwájujyune úújétsó díityéké ipiáábóneri.

Píívyéébema ímí meijcyane

19 Ehdu meméénune ímiáánejuco ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááne ímí Píívyéébema meijcyane. 20 Muurá ímityúne meméénune méwaajácúhi. Aane Píívyéébe iiná túhúúlléébejíí waajácú muhdú meicyahíjcyáne. 21 Ámuúha táñahbému, muurá ímityúne meméénútucooca méwaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne. 22 Aabe meke ajcú páneere dííbyeke metáúmeíñe dííbyé taúhbaajúne mecáhcújtsóne díbye ímillédú meijcyámeke. 23 Meke muurá taúhbaabe Ílli Jetsocríjtóke mecáhcújtsóne mewájujcatsí muhdú meke díbye wájujyudu. 24 Díbye meke néhdu meijcyane ímí dííbyema meijcyáhi. Aame méwaajácú mééma díbye íjcyane Ípííchó mépañévu ípícyóónej téeveri.

4*Ímiáájú Píívyéébedítýú tsááneé*

1 Ámuúha táñahbému, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámúhama Píívyéébé icyánejcuri íhjuváne. Tujkénú múu ímíñeúvú íjtsó iwáájácu ímiááne dííbyedítýú tene íjcyáhajchíjyu. Muurá mítyame állíu múnáa dííbyé íhjujyú uubálla múnáadi idíllómeíñe úwáábohíjcyáhi. 2 Aane cáhawáá ámúhake o néé muhdú mewáájacúné ímiááne Píívyéébé Apííchó túkevýtorsi úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdu Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyabe Miamúnáájpidívú ípívyéévéne íñujívú tsááne cáhcújtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébé Apííchó túkevýtsoneri. 3 Áanetu teene cáhcújtsotúme tsá téené túkevýtorsi úwáábotúne. Críjtó múnáajpi Naavéne apííchó túkevýtorsiyé úwáábohíjcyáme. Aane díityé uwaáboju tsúuca íjcyá íñújiri éhnée éjjujúco téené uubálla ámuha melléébone.

4 Ámuúha Lliíhíumuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha meijcyame tsúuca díityéké métahá díityémá íjcyáábé íhnáhó éhnííñevu ámúhama íjcyáábé

ihnáho ijcyánéllíihye. ⁵ Iji múnáaré ijcyánéllii míamúnáadítýuré tsáané ijtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnaa lleebúcunúhijcyá téhdure tééji múnáa ijcyánéllíihye. ⁶ Áánetu ihdyu Píivýéébeéjté mejcyánéllii téhdure dííbyeke wáájacúmé meke lléébohijcyáhi. Áánetu dííbyeke wáájacútúmé tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiáané Píivýéébé Apííchó túkevýtorsi úwáábohijcyáne, áánetu caatyé áliúré Naavéné apííchó túkevýtorsi úwáábohijcyáne.

Píivýéébe meke wájjyune

⁷ Áánéllii metsu Píivýéébedítýú tsáané ijtsaméima mejcyame mewájjýújcatsíki, ámuúha táñahbému. Muurá mewájjýújcatsíñeri méúújetsó ímiáané dííbyej tsíímé mejcyame dííbyeke mewáájacúne. ⁸ Áánetu tsíjtyeke wájjyútúmé tsá dííbyeke wáájacútúne. Muurá dííbyej tsíímé ijcyaca tsíjtyeke wájjýúiyá muhdú díbye meke wájjyudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewájjýútúrónáa meke mítyane iwájjyune úújétsóobe apáábyéré Ílli ijcyáábeke ííñujívú díbye wállóobe dsíjjívénej tééveri méímítýuháñé ábájjívémeímýé mújjýú medsíjjívéjúcóóityúné bóhí meújcuki.

¹¹ Áánéllii mewájjýújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému. ¹² Muurá dííbyeke mújjýú maájjýúmíturómé mewájjýújcatsíhajchíí méwaajácú Íapííchó mépañe ijcyane. ¹³ Áánevu meke díbye ájcúnéllii méwaajácú ímiáané dííbyeéjté mejcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtóke maájjýumímé íñe méúúbállehijcyá Méécáání dííbyeke ííñujívú wállóone dííbyej tééveri pámeere míamúnáake ipájjtyetétsoki. ¹⁵ Aane Jetsóo Píivýéébé Hajchi ijcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaavémé tsáimíyé Píivýéébema méjjýyámé pañe ijcyaae Íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane díbye meke wájjyune mewáájácúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaávehijcyáhi. Muurá ihdyu ijcyaduré meke wájjyúúbe. Aane pámeekéré mewájjyune ímí dííbyema mejjýámema idyé ijcyaae Íapííchoj tééveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó ííñujíri ijcyadu mejjýáneri méúújetsó ímiáané dííbyeke mewájjyune. Aabe meke wájjýúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvúré mééma díbye muhdú méicyahijcyané ímbájjchóíñeri. ¹⁸ Muurá meke wájjýúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wájjýútúmeke méillí ditye meke ímítýú dáríívéíyónéllíihye. Muurá tsaate meke wájjyune mewáájácútúnéllii diityéké méíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píivýéébe tsúúcajátújuco meke wájjyune mewáájácúnéllii dííbyeke mewájjýúhi. ²⁰ Áánetu 'Píivýéébeke ó wájjýúhi' menéérome ménahbému me néhñílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maájjýúmírómeke mewájjýúmejjíva Píivýéébeke mewájjýúú awáa maájjýúmííbekekíívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dííbyeke mewájjýúne téhdure ménahbému mewájjýuki.

5

1 Muurá Jetsóó Mápájtyetésóobeke mecáhcújtsóóbedivú mecátsípaavémé méjcyá Píivýéébej tsíime. Aane díbyeke wájurye téhdure ítsíimeke wajyúhi. 2 Aane díbyeke mewájuryéllii dibye meke néhdu méjcyame téhdure tsijtye díbyej tsíimé íjcyámeke ménahbémuke méwajyúhi. 3 Muurá dibye néhdu méjcyáneri méúújetsó díbyeke mewájurye. Aane tsáháturo túhuutúne. 4 Muurá díbyej tsíimé méjcyame ííñúji ímityuháñé métahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. 5 Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé métahjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píivýéébé Hajchi

6 Muurá méwaajácú Jetsóó Píivýéébé Hajchi íjcyane dibyée tsójtsótsámeicyooca Ílli dibye íjcyane díbyere Píivýéébe cáámetu néénéllíhye. Áhdurée dibye dsíjívécococa úújétsoobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Ípííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááné tene íjcyane. 7 Muurá íjcyámé nájkyéjiri pápíhchúúmeva Píivýéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Díbye páñetu Ílli Jetsocríjtoo, Cáání, Ípííchoo, éhdume. Aame pápíhchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. 8 Téhdure íñe ííñújiri pápíhchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Dibyée tsójtsótsámeicyooca Cááni nééneé, dibyée dsíjívécococa tsiíñe díbyere nééneé, Ípííchó meke néhíjcyánee, éhdune. Aane pápíhchúúmeva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. 9 Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjji muurá mecáhcújtsóiyá Píivýéébe meke nééneé. Muurá díbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. 10 Áánéllii pámeere díbyeke cáhcujtsómé waajácú ííñbúuri ímiááné Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane. Áánetu teene cáhcújtsotúmé állú múnáájpidi dilló díbyeke. 11 Árónáa neebe Íllij tééveri meke íájcuíñé mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhíívu. 12 Aane pámeere díbyé Hájchima íjcyame tsúuca teene ujcúhi. Áánetu díbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéeneré túkevéjtsóju

13 Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú Píivýéébé Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájácú tsúuca ámuha mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhíima méjcyane.

14 Muurá méwaajácú Píivýéébe ímíllédújuco tene néhajchíí díbyeke metáúmeíñé dibye meke lléébone. 15 Áánéllii méwaajácú dibye meke píááboíñé páneere díbyeke metáúmeíñetu.

16 Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu díbyé hallúvú píáábó táumeí Píivýéébeke dibye díbyedi ídáátsóvéne díbyé ímityú íábájíve dibye tééné déjúcotu ídsíjívétuki. Árónáa íjcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsíjívéiyóne. Aane téénéeméné dibye méénúhajchíí metáúmeídí píáábó díbyé hallúvu. 17 Muurá páneere Píivýéébe ímíllétúné meméénunéhjí ímityúne. Árónáa íjcyané tsane tééné déjúcotu medsíjívéiyóne.

18-19 Árónáa méwaajácú ímiááné Píivýéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné díbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhmehíjcyanéllíhye. Áánéllii muurá tsá dibye meke mújtátsóiyuró Píivýéébeéjté méjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa Píivýéébeke cáhcújtsotúmé díbye Naavéné hójtsí pañe.

²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíi tsááne ííñujívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dííbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooa ímí dííbyema méijcyá Ílli Jetsocríjtoma meíjcyánéllíhye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyabe meke ajcú mújyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhíívu. ²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítýú ámúhake mújtátsóíyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓÁA

Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámí

Muhdú mewáyyune

¹ Muúllej, Píivyéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyaaabe dítstíímema ámúhake o wáyyúmeke tsúuca Píivyéébe újcúme éllevu íñe ihyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámúhake o wáyyutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhake wajyúhi. ² Aane ímiááné ámúhake ó wajyú ímiáájú mújyú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíhye. ³ Ahdícyané óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámúhake wáyyumútsí ámúhadi ídáátsóvéne píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

⁴ Mítýane ó ímjyuuvé tsaate dítstíímédítýú ílle ímí tehjújucó ímiáájú úráavyémeke o íténema. Muurá Píivyéébé taúhbaju néhdújucó ditye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o neé mewáyyújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucajátújucó Píivyéébe meke taúhbáné mewáyyújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááné díbyeke mewáyyúhahjíí díbye meke néhdu meíjcyáhi.

Állú múnáa

⁷ Aane téibúwá meíjcyaco állú múnáake. Muurá mítýame íjcyá íñújiri Jetsocríjtóo íñújívú itsáane ímiááné mehdu míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsótúme. Aame íllure díbyeke ehdíívallehíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸ Ahdícyané téibúwá meíjcyaco ámuha mebáñúmeítýu ámúhá wákimyéi áhdori Píivyéébe meke ájcune ámuha meújcyaki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjítorejúco meúráavyéhahjíí tsá Píivyéébe icyánéjcuri ámuha meíjcyatúne. Áanetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráavyéhahjíí Píivyéébeé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha meíjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsótúmé ámuha éllevu ámúhake iúwáabo péhahjíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsótúne. ¹¹ Muurá díityéké ámuha mepíáábóhahjíí tsúuca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóáa pítyajcóne

¹² Aane íjcyaróné mítýane ámúhake o neéiyóne. Árónáa tsáhájucó ó ímíletú éhnííñevu ihyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjucó ámuha éllevu o pééíñéllíhye. Téjyju botsíi ámúhake ó neé éhnííñevu meímíjyúuki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píivyéébeke úráavyéllej tsíímé mítýane ámúhake duurúváhi. Áyu tehjújucó.

3 JÓÁA

Nihñéeháámiré Jóáa cáátúnuháámi

Gááyo ímiáábe

¹ Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevjtsoobe o íjcyaaabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájuube Gááyó éllevu.

² Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táumeihjycyá díhyallúvú panévatúré ímí u íjcy muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu. ³ Mítýane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálléneri.

⁴ Téhdure ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálléneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píívyéébé ihjyu úwááboméré péhíjcyámeke. ⁶ Muurá íllevu ménahbémú dóbéévemeke úúballémé muhdú diityéké u wájuúne u piaabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. ⁷ Muurá dííbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímilléturó cáhcújtsotúmé diityéké piaabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éjju waajácuháámi ó wallóo elle íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu diityéké o tükévjtsoháámi. Áronévaa tétsíi túkevjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímillénéllii tsá lléébotú táuwaábo. Imílleebévaa iye iúwaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péecooca dííbyeke ó dílloo táhallúvuvaa díbye állíne. Aabévá muurá tsá wáatsúcuhijcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetemeke. Muurévá ímí diityéké wáatsúcúmeke íbóíjcyúróné tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímityuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu íjcyáhi. Muurá ímiáánéré meénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityúné meénume tsá dííbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dííbye. Muurá uure wájácú u néene tsá mújyú álliu o íhjúvatúne.

¹³ Aane íjcyaróné mítýane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsííne botsíi ímíñéúvú meíhjúvájcatsíki.

¹⁵ Ahdícyane óví íbúwajíí ú íjcyáhi. Ílle íjcyame ménahbémú uke durúváhi. Áhdure óoma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúrúvane. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyaaabe ññe íhyaami ó caatúnú ámúhakyée Méécááni ímíbájchóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óví ámúhakyé ñdaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewáýújcatsíki.

Állú uwáábo múnaa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllerá éhnííñevu ámúhakyé o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetíñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Árónáa tsaate ámúhakyé pátsárcyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíwáalléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwáýúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóové Píívyéébe waajácuháámí pañétú tsúúcajajuco tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújucooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke méénune dííbyeke dítye cáhcújtsótúnéllíhye. Muuráhjáa Ejíhtó íiñúji múnáá hójtsí pañétú díityéké díbye íjchívyétsórónáa díityédítú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnaa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dáríívemeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áámekéjhjáa pícyoobe cúúvetsíí pañévú úwáñehííñeri íchíjchúmeke dítye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyané ímíbájchóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúniúécoomíji múnaa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhíjima dítye dómácócatsíhíjcyané déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbahránáa zíveekí dííbyé taúhbjáúúné íéhdíwáalléne ímityúné íhýúvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítú? Aame ímityúné íjcyáneri íjpiíhañe íllure tútávátsohíjcyáhi.

⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáá avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhýúvatú Naavénéítú dííbyema Moítsééúvú íteméhó hallúvú ityáhjájcatsícyoóca. Tsáháa díbye dííbyedi íúúhíváténe néétu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dííbyeke: “Óví ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehíí.” ¹⁰ Árónáa muurá díitye állú múnaa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné íhýúvahíjcyámé iwáájácútúnéhíjiri íúúhíváténema. Aame iyámédú dáríívemeíhíjcyáhi. Ehdú ímíllédú íjcyáneri íiye íhyallúvú lílcyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

¹¹ ¡Máídaátsoju ihdyu díityéké tene pájtyeíñe! Éhnéhjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó díívane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnéhjáa Baraáá

ímtiyúné méénu díivane idsídsíváiyóneri ijjáacunúhijcyáme. Aame muurá múhdurá idyáíívémeihijcyáné níjcaúvú wágóóové éhnéhjáa Coréé illeebótú níjcaúvú dsíííveebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñé wañéhjinévú nucójpitsówu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyéjүүлletúmé ipyééne majchóháñé iye óróhcohijcyá tsíjtyéjtane díityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléityúcooca ojtso kíjyeba pevénére tsájtyedu. Áhdure díitye éhne úmehééne íñééváiyótsihvu néévátúnéllii ílluréjuco meíllone tébajkyéjímájucó mewáágoódu. ¹³ Áhdure díitye éhne nohji páné ihdéene móóá úníúvú íjchívetsódu. Áhdure díitye éhne mícúru wáájácúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóové cúúvétsíí pañévú múijyú níjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsíménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dííbyeúvudítýú dítye lílyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe tükévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyéjuube tsájucóó mítyame ihñéjtema pámeere míamúnáama muhdú dítye ícyahíjcyáné íimbájchoki. Muurá pámeere ímtiyúné méénuhijcyámema ímtiyúné dííbyedítýú íhnyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií. ¹⁶ Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tsíméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Áane ímillédú ímtiyúné íjcyáne mítyákímyeíhijcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé íhnyúvahíjcyá díityé tsíméné díityédítýú íjccúroki.

Cáhcújtso múnáa túkevéjtsoku

¹⁷ Ámuúha táñahbémut, cáhawáa méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjtó mamýmú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsííñe tsááíñe pííhicooca íjcyáímyé tsaate ímillédú ímtiyúné íjcyame íllure dííbyedi úúhívatéimye.”

¹⁹ Aaméjuco muurá eene míamúnáake páhduvaré íjtsámeíchóne ímtiyúneríyé tsúúrámehíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihjyúvahíjcyá dííbyé Apííchó píáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémut. ²¹ Áhdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámúhake iwájyúne ipíááboki. Óóchévetúmeré metéhmehíjcyá Jetsocríjtó meke ídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsíjvéjucóóítyúne bóhívu íajcuki.

²² Múu tsaate páhduvaré íjtsámeímyeke úwaabó dítye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétsó cúújwá pañévú dítye wágóóóvéiyónetu. Áronáa ihdyu múu téííbúwá íjcyá dítye ímtiyúné méénúnetu ámuha meíívatuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óví Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhake tehme ámuha dííbyedítýú memújtátuki. Áhdure óví ámúhake tükévéjtsóobe íínetú ámuha menéétsámeítyu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllii metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávyéjútso panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe múijyú níjkéváityúúbeke. Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

¹ Oo Jóáa Jetsocríjtó ñícúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé dibye ñícúve múnáadívú teene íbóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééne pañe níjkyéji múnáájpij tééveri. ² Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ímiáané Píívyéébé íhjuy Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoóné o ájtyumíne.

³ Aane íhdyu maímijyu teene éévevej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnaa íjcyáme éllevu Jóáa cáatunúne

⁴ Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óví Píívyéébe ípíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óví téhdure ámúhake píaabóhi. ⁵ Téhdure óví Jetsocríjtó páñétúejpi dsijívetúu bóhítujkénuube ámúhake píaabó pámeere íñújiri íjcyané avyéjute avyéjuube íjcyaaabe. Dílbye ímiáábé íjcyaaabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácýo waagóoobe téénej tééveri méímítýú méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjute meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvajte meíjcyame dílbyeke meíícúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyáabeke íhdyu metsu maávýéjútsohíjcyapaíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdú teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dílbyekée cáváájcómema maájtyúmíí ójtsó pañe tsáabeke. Aane dílbyeke cáhcújtsotúmé íájtyúmíne taáhi. Ehdú pajtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévaturé íhtsútuube tapiívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye.” Ehdú muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹ Aane íñe ámúhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhijcyá téhdure dílbyé avyéjutejpi o íjcyaaabe. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcu híjcyá Jetsocríjtó oke píáábóneri. Okée muurá waagóómé móóáj píñetéú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé íhjuy Jetsocríjtdítýú íjcyane o úwáábóhíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyaaabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcójí dílbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óoma íhjuvává éhne múúne rojrocó mellíjchune íhjuvává. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu

u caátunúne ú walloó Áátsiá iĩñũjiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíinaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáadíi, Piradéépiaa, Raoditséaa, éhdú coomívári ĩjcyáné cahcũjtso múnáa éllevu.

¹² Ehdúu oke dibye néénéllii ó révoové múha óoma ĩhjuváné o wáájácuki.

¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeĩñé peetéihcyúnéj pĩne tsaapi míamúnáajpídyú néébe ĩjtyúháacyú hallúvú ĩwajyámú ĩjcyaaabe ĩjyócunúúbeke. Áábéj pĩnétúu óoro mĩhéhé chiúcunú ĩjpiújívũjuco ĩjcyamĩñe.

¹⁴ Áábé níwacóo ávyéta tsĩtsĩ obééjá ĩhjinédu. Áánetúu ĩhyálluúúcu éhne múu cúújuwa péetéecunúdu.

¹⁵ Téhdurée ĩjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújuwari úwááñewa péetéecunúdu. Áánetúu dibye ĩhjuváné keeváwu téhiñe níwácunúne ĩhjuvádu. ¹⁶ Aabée ĩmiánéjcuéhójsiri ejécunú 7-meváké mĩcúruke. Áánetúu ĩhjuútu niĩtsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ néewa panéjcvaré tsúhĩvawa. Áábé húmí ámĩtsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyúmĩne díbyé lliĩñévú ó áákityeĩñú múu dsĩjívédu. Árónáacáa ĩhyójsi ĩmiánéjcuéhójsi táhallúvú ipícyóóne oke neébe:

—Dĩhllityedĩñe. Muurá ĩmichi téhijpi oo páneeré o ipívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóĩlbye. ¹⁸ Muuráhjáa o dsĩjívéebe tsiiñe ó bohíi. Aabe tsáhájucó mújyú o dsĩjívétyúne. Aabe míamúnáake cúújuwá pañévú ó waagóóhi. ¹⁹ Ahdícyané páneere ĩñe ícyooca tsúúca ĩjcyánema bóónétu pájtyeĩñé u ájtyumíné caatúnú waajácúháámitu. ²⁰ Muurá táimiánéjcuéhójsiri 7-meva mĩcúruke u ájtyumíné 7-hava cahcũjtso múnáa uwáábojte ĩjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíné diitye 7-hava cahcũjtso múnáa ĩjcyane nééiyóne.

2

Éépetsóri ĩjcyáné cahcũjtso múnáa éllevu caátúnúmeĩñe

¹ Ahdícyané Éépetsóri ĩjcyáné cahcũjtso múnáa uwáábóobe éllevu ĩllu caatúnu: “7-meva mĩcúruke ĩmiánéjcuéhójsiri ejécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeĩñé peetéihcyúnéj pĩne úllehĩjcyaaabe ámuñakye néehii: ² Ó waajácú muhdú ámuha meĩjcyame ĩmí táwákimyéi meméénuhĩjcyáné panévaré ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ĩmí tehđújuco ámuha meúwáábohĩjcyáné ĩmityúmeke. Muurá Pívyéébé uwáábo múnáadi iye díllómeiyómeke ámuha méwaajácuhĩjcyá állíu múnáaré ditye ĩjcyane. ³ Aane ĩmiááné ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeĩhĩjcyáné oke ĩhvéjtsotúmère. ⁴ Árónáa ĩjcyáné tsane ĩmityúné ámuhá hallúri: ĩĩveeki tsáhájucó oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcũjtsóĩjyú mewájyudu? ⁵ Aane meĩtsáávène meĩhvété ĩmityúné ámuha meméénuhĩjcyánetu. Ááne méimibáávye éjyúu ámuha meĩcyahĩjcyádu. Muurá ámuha meimĩjpyetétúhajchíi ĩlluréjuco ámuñakye o ĩhvéjtsóĩñé wáájácúratúmeréjuco ámuha meĩjcyaki. ⁶ Árónáa tehđújuco ámuha metsárillehĩjcyáné nicoraitámú ĩmityúné méénuhĩjcyanéhĩj téhdure idyé o tsárilłene. ⁷ Aane ihdyu óvíi ĩmiááné lléébome cáhcũjtsó Pívyéébé Apíichó cahcũjtso múnáake nehĩjcyáne. Muurá ĩĩneri táhjátsámeityúme ĩmí ícyahĩjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú mújyú ditye dsĩjívéjúcúóóityúne bóhĩvu Pívyéébé avyéjuri tsáimiyé ditye ĩjcyaki.”

Ejmúnari Ijcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁸ Téhdure Ejmúnari Ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneerée ípívyéjtsoobe téhdure níjke Ijcyaaabe páneere níjkévátsóibye éhnée dsíjívéebe tsiíñe bóhiibe ámuhákye néehíi: ⁹ Ó waajácú ídátsó ámuha meícúbáhrámeihijcyané oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. Muurá tsaate illure iállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehníwu ámuháditýú ihjýuvahíjcyá Naavéneéjteré íjcyánéllíñe. Ehdú ídátsó ámuha ííñújiri meíjcyárónáa ámuhá avyéjú níjkyéjiri ijcyáhi. ¹⁰ Áhdícyane mááábimeídi éhniíñevu ámuha meícúbáhrámeíñeri. Muurá ámuháditýú tsaatéke Píívyéébere wáajácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha meícúbáhráméii pahójtscúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsótúme tsaimíyé oke meúraávyeco ámuha medsíjívétsihvújuco ámuhákye o ávyéjujtsómé ámuha meíjcyá mújýú dsíjívétyúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúme tsá nihñéétsihvúre wágóóóvéityúne.”

Péégamóri Ijcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹² Téhdure Péégamóri Ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Níitsúwá ‘pajtyo’ néewa panéjcuvaré tsúhjívawama Ijcyaaabe ámuhákye néehíi: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéné ávyéjúkímyeíñe ííñújiri. Árome ímí tehjújuco oke ámuha meúraávyehijcyané oke ámuha mecáhcujtsonema. Muuráhjáa táubállé méénuhíjcyaaabe Atíipake dítye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsótúne. ¹⁴ Áronáa ijcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj píine ijcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa díibye Baráake úwááboobe íjraéémuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée íhdícyámema dómácócatsíhijcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé ijcyámé tsaate ámuháj píine nicoraítámú uwáábó o tsáílléné cáhcujtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyané ihdyu meíhvéjtsóne méímibáávyé. Muurá ámuha meímibáávyétúhájíí lléváhréjuco ámuhá éllevu o pééíñe ílluréjuco ámuhádi ó ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáajácúratúné majchódú néénevu. Áhdure díityéké ó ájcuú tsítsíj nééné neewáyuvu wáajácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teú újcume waajácúú mumémé Ijcyane.”

Tiatíirari Ijcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹⁸ Téhdure Tiatíirari Ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu illu caatúnu: “Píívyéébé Hajchi cúujuva péétecunúdu íhyálluúúcu néébéj tuháacyú ávyeta ‘rutúrútu’ éhne múúne cújúwari úwááñewa péétecunúdu néébe ámuhákye néehíi: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehjújuco mewájýucatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsoné, ímí táwákimyéi ámuha meméénúne déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné mááábucuhíjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéi ímí tehjújuco ámuha meméénuhíjcyané tujkénúu ámuha meméénuhíjcyané éhniíñevu. ²⁰ Áronáa ijcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj píine Jetsabée

ĩjcyalle Píivyeébé ihjyú uubáalle múnáálledi díllómeílleke ñná ámuha menéetulle táicúve múnáake íuwáábori állihĩjcyáhi. Muurá nehĩjcyalle ihdícyámehĩjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné ĩjcyatúne. Áhdure nehĩjcyalle ditye nĩjcyotájté ĩcúvé mājchoróné ímityúné ĩjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmeĩjcyará dille múhdurá ĩcyahĩjcyáné ĩhvéjtsóné ĩmiáállerejuco ĩjcyaki. Áronáa tsá dille ímilletú ímĩjpyeténe. ²²⁻²³ Áánellii ó ĩhvéjtsóo díllleke dille chemerí ávyetá ĩhnáho ĩcúbáhrámeiki. Téhdure dílllej tsíime dsíjiveéhi. Áhdure dílllema ímityúné meénuhĩjcyámé ĩcúbáhráméii teene ĩhvéjtsótúhahchĩjju. Áánetu pámeere cahcújtso múnáa waajácuú ĩmiáané míamúnáa íbuúúné ĩjtsaméi o wáájacúne. Aabe amúhake ó ájcuú muhdú ámuha meĩcyahĩjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa ĩjcyámé tsaate amúhadítú Tiatíirari dílle Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú álliuré ĩjcyane Naavenedítúuré tsáane ĩhtsútúneri idíllone ditye úráávyehĩjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri amúhama ó ihjyúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímĩneúvú météhmemeĩcyó tsiĩne o tsááĩnevújuco. ²⁶ Muurá ĩneri táhjátsámeityúmé o ímillédú nihñéetsihvúré ĩcyahĩjcyámeke ó pícyoó ĩñujĩné avyéjajte ditye ĩjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake ĩhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu meénúmeĩñé lliyíhllóné uméhéiyi mewápújuhcodu. Ehdu ávyéjuutéimye Llihíyóo oke ávyéjujtsódu. ²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsítsívé mĩcúruwa ímíwu ájchúcunúdú néébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óví ĩmiáané lléébome cáhcujtsó Píivyeébé Apíichó cahcújtso múnáake nehĩjcyáne.”

3

Tsáadíyi ĩjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáatúnúmeĩñe

¹ Téhdure Tsáadíyi ĩjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píivyeébé Apíichó 7-nevadú nééne dílbyedi ĩjcyaaabe 7-meváké mĩcúruke éjécunúhĩjcyaaabe amúhake néehíi: Ó waajácú muhdú ámuha meĩcyahĩjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhĩjcyará Píivyeébeke ámuha meúraávyénetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne. ² Áánellii téibúwá meĩjcyáne métsúúraméi ímí dílbyeke ámuha meúraávyéiyóneri dílbyedítú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha meĩjcyatúne. ³ Méitsááv éjyúu amúhake ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóné. Áane meímibáavyéne tsiĩne ímĩneúvú dílbyeke meúraávyé. Muurá ámuha meímibáavyétúhahchĩ éhne múúne naní múnáajpi wáájacúratúné tsáhdu o tsáabe amúhake ó tuvááovaáhi. ⁴ Áronáa ĩjcyámé tsaate amúhadítú ímityúné meénutúme. Aame ĩmiáámé ĩjcyánellii óoma ĩjcyáa tsaimíyé tsítsij nééne wajyámuunévú iújcámeĩñema. ⁵ ĩneri táhjátsámeityúmé ehdu ĩjcyááhi. Ááme mémeháñé tsá o páacyúityú wágóóóvéityúme mémeháñé cáatúvane waajacúháamitu ĩjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure nĩjkyeji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óví ĩmiáané lléébome cáhcujtsó Píivyeébé Apíichó cahcújtso múnáake nehĩjcyáne.”

Piradéepiári ĩjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáatúnúmeĩñe

⁷ Téhdure Piradéepiári ĩjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “ĩmiáábé állíútuube Dabíiúvú avyéjú dílbyedi ĩjcyaaabe pááyucúné tsá múha wátajcótúrone. Áhdure díbye wátajcóné tsá

múha pááyúcuityuróne. Aabe ámuhakye néehii: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meicyahĩjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó meúraávyehĩjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwáábóíñé uwááboju ámuháma o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa ijcyámé tsaate jodiómú ĩjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé illure iállíñe tahñéjtedi díllómeĩmye. Árome ĩcúbáhrámeĩñetu ámuhá lliiñévu imĩhmóúbáne ámuhakye ávyéjũtsoó ámuhakye o wájyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá ĩhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámuhakye ó téhmeé ĩñũjiri ícúbáhrameĩ ĩjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááíñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meicyahĩjcyádú tsaímíyé ijcyá ámuhá wáábyutájucó ĩjcyáneri ámuha mebánũmeĩtyuki. ¹² Muurá ĩñnerí táhjátsámeĩtyúmeke ó pícyoó Tápiivyéébé duurúwájá apĩhajcúnédú néeme ditye ĩjcyaki. Aame tsá mújyú díbyedítýú ĩñétyúne. Áámedítýú ó caatúnuú díbye mémema ĩhcyóómi béhné Jerotsarée níjkyéjiri ĩjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé diityédítýu. ¹³ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apíichó cahcújtsó múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari ĩjcyáne cahcújtsó múnáa éllevu cáátúnúmeĩñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari ĩjcyáne cahcújtsó múnáa uwáábóóbe éllevu ĩllu caatúnu: “Píivyéébe páneeréé ípívyéjtsóobe ĩjcyaduré icyahĩjcyaaabe allíútuube ámuhakye néehii: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meicyahĩjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúraávyéturómé tsá oke meĩhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllérá tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíí óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medáñívenéllii ĩlluréjuco ámuhakye o wáágóoíñe. ¹⁷ Muurá ámuha ménehĩjcyá ĩhtsutúme ámuha tsaímíyé meĩjcyame ĩñnetú mepĩhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeĩtyú nucójpĩtsówu lévejte múúne ĩjcyadu ámuha meĩjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeĩtyú hállúvatúme múúne ĩjcyadu ámuha meĩjcyane. ¹⁸ Áánéllii oke métáuméi ámuhakye o ímíbájcho nucójpĩtsó nénéhĩjtu ámuha mebohówaucunújucóótuki. Muurá ámuhakye o piáábóneri botsíi ámuha mewájácúúveé ímiánejcúvú éhne múúne ĩhyálluúúné ímityúme ityáábótsámeĩñe botsíi ímíñeúvú ĩñtedu. Óhdi ímiá uwááboju ĩjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne meímĩjpyeté éhne múúne óóro cúújúwari chócóóvenetu ĩñéhní wágóóóvené boone ĩñé imĩjyaú tene ĩjcyadu ámuha meĩjcyaki. ¹⁹ Muurá o wájyúmeke ó úwaabó ditye óóma íimíbáavyeki. Áhdícyane ímiááméré meĩjcyáne meímíbáavyé múhdurá ámuha meicyahĩjcyánetu. ²⁰ Ámuhakye ó píúvahĩjcyá éhne múúne llééhówatu mepíuvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámuhakye o ímíbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹ Muurá ĩñnerí táhjátsámeĩtyúme ímí icyahĩjcyámeke ó pícyoó táúniúvú muhdú llihíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apíichó cahcújtsó múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

4

Píivyéébe ávyéjũtsámeĩñe

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa pááyúacunúne. Ááne pañétúu oke tsiíne éhnée ihde rojrócó mellíjchúnej kéevádú ihjyúvaabe néehíi:

—Cáhawáa taéllevu dichá muhdú pájtyéíñehjívú uke o úújétsoki.

² Áijyúu Píivyéébé Apííchó piáábori ó ájtyumí teene níjkyéji pañe ávyéjú iyyáwá hallúrí tsaapi ácuúacunúube. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáne neewáyúucú ‘rutúrútú’ néené ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmeráada’ némeíñe neewáyú áchaúacunúdu. ⁴ Ááwá úniúúcuríi tsíwahji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhji hallúríi téhduméré 24-meva túkevjtsojte óóro चाहिवाánema íjcyame ácuúcatyéme wajyámúné tsítsíjáhjúvu. ⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáhó ihjyúvá éhne múúne chijchi ihjyuvádu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñé 7-nevádú néene Píivyéébé Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée tééwá úmíwari nújpcyodú ‘rauráú’ nééneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcvátú íjcyame tééwá hallúrí panéjcvári. ⁷ Áámedítýúu tsaapi bájú oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééu ocájídyu. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpi humídu. Ááne tsijpi méwáájicobádú néébe wállúríjjiúacunúhi. ⁸ Áámedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúúné patsíhjavátúre. Aamée ‘dáj’ néétune cójijahjchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúre íhtsútuube Píivyéébe ímiáábé u íjcyabe íjcyaduré ú íjcyá dipíivyema íjcyátuube.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúacunúúbé múijyú dsíjívéitýúúbeke duurúvahjcyá téhdújtsomére. ¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevjtsojte díbyé úmíwávú ímíhmóúbáne díbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné díbyé lliíñévú iwájójcóne néehíi:

¹¹ Píivyéébe múuhá avyējuube u íjcyabe ihdyu tehdújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyabe u ávyejúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjí dityájpjyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

5

Obééjáwuúdu néébeé

¹ Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúacunúúbé panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjcuéhójtsiri. Áhaamíi 7-neva wáúmíñúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ípááyútki. ² Áijyúu níjkyéji múnáajpi íhtsútuube kéevánécoba néehíi:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcuíyóme? ³ Tsá muurá tsáápíuba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ípááyúúne éevéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjívemedítýú tsá tsáápíubaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵ Ehdúu díbye néeneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevjtsojtédítýú oke néehíi:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyaaabe tsaapi Jodáá dohjíba múnáajpi Dabííúvúj tsíménémúhaabe bájú oohííbyédú íhtsútuube íjcyaaabe. Aabe ihdyu óví téhaami paayúcu ímiáábée íjcyane úújétsoóbe.

⁶ Ehdúu oke díbye néérónáa teene ávyéjú iyyáwá úníuri díitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine ó ájtyumí obééjáuúúdu néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dítyée idsíjívétso dííbyeke méénunéhji. Áábejtóónée 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne páneere ííñujívú wállómeííñe náávé íjcyane. ⁷ Aabée díibye obééjáuúúdu néébe íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyééne ujcú téhaami dííbyé ímiánéjcuéhójtisiri íjcyaháami. ⁸ Aabée téhaami újcúúbé lliiñévu díitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme míhmóubáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbaánema íjcyámedi téhdure óóróihllóne. Áihllóji pañe tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyeéjté meihjyuváné dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰ Aamée dííbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú májtsívaju íllu néehí:

Apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe ihdyu ú piivyété téhaami u pááyucúne.

Úpée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeíñe ú dsíjívéhi. Aabée dítyujpácýó u wáágóonej tééveri múúhakye panévá íñújñe múnáa páhduvaré íhjuvámema ú ímíbajchó ímí Píívyéébema muha mejjcyaki. Áánemáa múúhakye ú picyóó dííbyé avyéjújte muha mejjcyaki. Áhdurée múúhakye ú picyóó llúúvájte muha mejjcyame dííbyeke meíícúveki. Aame muha méjicyáa ávyéjujte ííñújiri.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹¹⁻¹² Áamekéé o íítehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéji múnáa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsíváhi:

Obééjáuúúdu néébéé ícúbáhrámeííbyé ihdyu tehjújuco panévaturé íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehjújuco díbye ávyéjúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtso dúúruvámere.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹³ Téhdurée idyé ó lleebó páábé íhdéejpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpacýó pañe, íjcyame íllu nééju májtsíváne:

Eene ávyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáuúúdu néébéé, íjcyamútsí panévaturé íhtsútujtétsí íjcyámútsikye ihdyu tehjújuco metsu maávyéjújtso dúúruváméré múijyú níjkéváityúne.

¹⁴ Ehdúu nééju dítye májtsíváné boone díitye 4-meva iyámédú nééme néehí:

—Ehdu teene tehjújuco. Áánetúu díitye túkevjtsojte ímíhmóubáne díityétsikye duurúváhi.

6

Waajácuháami páyuuvéne

¹ Átsihdyúu o íiténáa tsúúca díibye Obééjáuúúdu néébe teene waajácuháami éjketa tujkénúene idyóváajcárone paayúcúhi. Áánáacáa ó lleebó chijhí múu íhjuvádú oke tsaapi díitye 4-meva iyámédú néémedítyú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ² Ahdújucóo o íitécunúné dibye pááyúcúháámí pañe tsítsíibeúvú íñjú hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénucátsityu íjcyáábeke cháhiiwávú ditye ávohjácoobe péé méénucátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééhií:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁴ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi ñju tújpaábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere íñjújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illíihyánújcatsíki. Áábedí ávyetá íhtsútú néené cávaájco.

⁵ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsijpi oke nééhií:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi ñju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaaabe eevéjí éjécunúúbeke. ⁶ Áanáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj pñnétú tsaate nééené:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áamuréjuco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tsebáadá 3 áamuréjuco újcúmeíñe. Áánélli tsáhájuco múu íjyácunújúcootú bínójpácyoma dúúrúbajpácýó iújcúíyóneri.

⁷ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nihñéejpýé oke nééhií:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁸ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi ñju llíjcyáábeúvú néébé hallúrí Dsijívé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa íñjújiri íjcyámeke dityétsí idsíjívétso méénucátsii, áyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí idsíjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébe ñcúvé waijí lliiñe dílbyé ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsíjívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúúné tsítsijáhjí íjcyame wáníjcyámeí kéévánécoba illuú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé žmúijyú íñjújiri íjcyame míamúnaa múúhakyée dsíjívétsómeke téené hallútú u ícúbáhraiñe? Áánéllihyée diityéké némeíñé diityékée idsíjívetsódú téhdure íñahbémú Críjtó ñcúve múnáake dityéi dsíjívetsóné ditye ityéhmeki.

¹² Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáhó íñjújiri váúmeíñé tujkéveri cóójiejpi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcoejpi tújpacýóduréjuco íjcyane. ¹³ Áanáacáa míicuru dojcó íñjújívú éhne múúne higyééráhe néévá tsíjpané kiijyébari dójcodu. ¹⁴ Áijyúu caame íévehóowá pevétsíyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée cáme wajúnema móóáj pñne íjcyáhbaújí ñné tsiéllévuréjuco. ¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa íñjújiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume

páátánúmeí nēwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶ Aamée teene nēwáyúcobáneke, cāmewajúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múúhake íájtýmítuki, áhdure Obééjáuúúú néébe múúhadi ícúbáhráiyóné ihdétu. ¹⁷ Muurá tsúuca múúhadívú ícúbáhráméí wajtsí múhá áábúúútyuróne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o íteme.

7

Ijraéemudítýú tsaate Píívyéébeéjte

¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtýmí 4-meva níjkyéji múnaa íñújiri patsíhjívári íyóújcatyémeke. Téhmehíjcyámée íñújii, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ivááútuki. Áamekéé némeíñe íñújima nújpacyo ditye ityútávájtso. ² Áronáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáabe néé kéévánécoba: ³ —Métútávájtso díñeí íñújii, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébe ícúve múnáá úmicóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajhóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraéémú íjcyámédítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúuca pícyámeíñe: Jodáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu 12,000-mevaa, Itsacáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróó dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjíma íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtýmí tétsihyi diíbye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúúú néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyétá mityáné míamúnaa eevératu panévá íñújiiñe múnaa íjcyame páhduvéé íhjíyúvameke. Áámé wáyámúúnée tsítsíjáhjíúvú néeme wáyjuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúúú néébeé, íjcyámútsídítýu.

¹¹⁻¹² Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piíne pámeere níjkyéji múnaa íjcyame imáhmóúbáné Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé mújyú níjkéváítyuube panéváturé íhtsútuube ávyéjuube íjcyaa pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére. Ehdu teéne.

Ehdúu néeme níjkyéji múnaa.

¹³ Áánáacáa tsaapi túkevjtsojtédítýú oke nééhií:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhjíma íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé?

¹⁴ Áánéllihyéé o nééhií:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyéé oke neébe:

—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáuúdu néébe tujpácýó wágóóóvénej tééveri. Aamée ávyetá íhnáhó nééne ícúbáhraméí ííñújiri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵ Áánéllii icyooca Píívyéébema íjcyame dííbyeke íícúvehíjcyámeke ííne ímíjyaú pícyoóbe. ¹⁶ Aame tsáhájucó mújyú ájyabáavatéityúne. Téhdure tsáhájucó dítye adópívyenúityúne. Tsáhájucó mújyú nuhba díityéké añúityúne. ¹⁷ Muurá ávyéjú íjyáwá únuri íjcyaaabe díityé tehmeébe Obééjáuúdu néébe tsaimíyé díityéké túkévajtómé ííne ímíjyaú íjcyáhi. Áamedítýú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íínerí kímooovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevajtójtédítýú tsaapi néé naavédú nééne o ííténé pañe.

8

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

¹ Ájyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcáróne díibye Obééjáuúdu néébe pááyúcuháámí pañe ó íité níjkyeji dáíhañéréjucó íjcyane wahájchotáwu. ² Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkévevu rojrócóónema íjcyame Píívyéébe úmíwari íjcyámeke. ³ Áánetúu tsaapi dííbye íicúvé waíjí úníúvú íjyócuuvéna dííbyejéte dííbyema íhjúvahíjcyáne náávé mítyane pácúúcu óoróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke íícúveki. ⁴ Aanée teene pácúúcu díibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵ Átsihdyúu dííbyeke íícúvéjítu teene líyíhlló pañévu cújúwayúúhá íjycune díibye ííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhrórí’ dóvájaavéhi.

Rojrócóóné líjchúmeñe

⁶ Áánáacáa díitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúuca ímíbájkímyeí írojrócóóné illíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojrócó líjchúné tujkéveri cúújúwama tújpacyo úmeváné páwahji nééne dójcéneri tsahtúnéécuéllé ííñúji áiivyé bájúnemájucó.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri caméhbáucobádú nééne péétécunúné móóá pañévu áákityéné nújpacyo tsahtúnéécuéllé píívyetétsó tújpacyóvuréjucó. ⁹ Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyó pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyorí úllénéj cújúwamííne wágóoovéhi.

¹⁰⁻¹¹ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri níjkyéjitu ‘Paapáwa’ némeíñe mícúruwácoba áákityé péétécunúúbére páneere téhíñe pañévu. Ááneríi tsahtúnéécuéllé nújpacyo páápañújpácýó mítyame míamúnáa iádóne dsíjivéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri nuhba cóójíejpii, péjcéjpii, mícúruu, íjcyame tsahtúnéécuéllé áábatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Ájyúu méwajídú néébe íévéhóowari wáhpeebe kéévánécoba nééhií:

—íMáidáátsoju ihdyu ííñújí hallurí íjcyané míamúnáake tene pájtyeíñe nihñéejtéré 3-meva níjkyéji múnaa írojrócóóné líjchúcoóca!

9

¹ Ároné illúhwuúree tsúuca tsijpi írojróco lljchúné tujkéveri mícúruwa níjkyéjitu íññujívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú watájco ipááyúcuki. ² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso íjchívyé éhne múúne wájcyoha péétene ójtsodu. Aanée cóójíejpi núhbake wátajco cúúvéncóbaúvuréjuco. ³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere íññujiri óóvumu núúodu míamúnáake íñúúoki. ⁴⁻⁵ Áámekée némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé úmicóónetu íjcyátúmeke ditye ícúbáhra ⁵ nuhbává hajchótá diityéké dsíjívétsotúme. Téhdurée diityéké némeíñé íññujiri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca míamúnaa idsíjívéiyóneri íjyácunúróme tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjuco míamúnáá humínédú íhyúmine néeme óoró chahíwaanédú néenema íjcyame tsúuca íjcyátsíivvyé éhne múúne méénujcátsíllí íjjuumu íjcyátsíivvyédu. ⁸ Áámé níwacóóné walléemú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé íhwájííné bájú oohíbyécóbá íhwájíínédu. ⁹ Ááméj píujíínéé úwáñé miihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene íhjuvává apííchówu éhne múúne méénujcátsívu íjchíemííné íjjuumu líicyuhcóné íhjuvávádu. ¹⁰ Áámé nuówáánéé óóvímú nuówaanédú tééneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñé. ¹¹ Áámé avyéjuube íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú avyéjuube íjcyáábe mémé heberéómú íhjuví Abadóo. Áánetúu gríéégómú íhjuví Aporío ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhráméí pájtyene. Áronáacáa némeíñé tsiíñéí míñéécú íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihyúu idyé tsiíñé téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítú írojróco lljchúné tujkéveri Píívyéébé ícúvé waijí óorótu méénúmeíjí hallúri ócájij tóónédú néénéj píínétú tsaapi díbyeke néehíi:

—Tsiñáacó aatyé 4-meva naavémuke eene Eoparáatej tééhí únútu dóhjívámeke. ¹⁵ Ahdújucóo díbye tsiñáacómé tsahdúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi íhdyu téijyú wáábyutájucu pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñé diityé tsodáhómú íjjuumudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píujíínetúu ímyéénujcátsí miihóné chíajcatyé páhduvaré némiíhójí tújpámíhójíúvuu, lljcyámíhójíúvuu, ajtyúvámíhójíúvuu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diityé íjjuumú níwauúné bájú oohímyé níwauúnédú néémé íhjuháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiíñé mítyane míamúnaa dsíjívé tsahdúnéécuélle. ¹⁹ Muhdú íhjuvává íhjuháñema íbówaañé íñímyémú níwauúnédú nééneri míamúnáake llíhyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsíjívétumé tsá ímityúné ímyéénuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánívahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óorotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánívahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú idsíjívétsócátsíhíjcyáne, iwáábyénúcatsíhíjcyáne, íhdícyámema ídyómácócátsíhíjcyáne, íhánícyatsíhíjcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

10

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé tsiíne naavédú nééné pañe ó ájtyumí tsijpi ihtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu níityéébeke. Áábe húmíi ajchúcunú cóójíejpi nuhba ájchúcunúdu. Áánétúu íjcyúbaacu peetécnú cúújuwa péetécnúdu. ² Aabée waajácúháámíwu wájihútúnúháámí éjécunúúbé ímiánéjécúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjécúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújitu. ³ Aabée éhne múúne bajú oohííyécoba íhjuvádú ávyétá íhnáho íhjuváné tujkéveri 7-meve chíjchimu íhjuvává ávyétá íhnáho. ⁴ Aanée dítye muhdú nééne o cáátúnúíyónáa tsaapi oke cáámetu nééhií:

—Caatúnudí dítye íhjuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Ááné boonétúu díibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbé ímiánéjécúehójtí cáámevu íhbúcuhi. ⁶ Áánemáa mújyú dsíjívéityuube páneere ívéhóówari íjcyánéhjima ííñúji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyanéjji ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiáané tsúuca páneere níjkéváiíne éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meve níjkyéji múnaa íjcyámedítú níñéejpíyé írojrcó llijchúcúcooca páneere ílluréjuco níjkéváiíne Píivyéébé múha wáájácutúné íhjuvú uubálla múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbé.

⁸ Áánétúu cáámetu óoma íhjuvvaabe tsiíne oke nééhií:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbedítú éhaami waajácúháámíwu duúcu. ⁹ Ahdújucóo o pééne o táúmeííne téhaamíwu dííbyeke. Áánéllíihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone iimúwu néérone díhbáú pañévú páápáñuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcúháámíwu o májchone ímiáané iimúwu néérone táhbáú pañévú páápáñuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúrí tsiíne pámeere míamúnáake u úúbállaííne íná díityéké pájtyeííne panévá íñújine múnaa páhdúvaré íhjuvámeke pámeere íavyéjútémájjuco.

11

Míityétsi uubálla múnáajtétsi

¹ Ehdúu oke ínééné boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píivyéébé duurúvájama dííbyé ícúvé wáji. Áhdure ú éévé múhdúmevá tééjari dííbyeke dúúrúvahíjcyámeke. ² Áánetu ihdyu tééjá llahájtí tsúuca tsiííne ííñúji múnáa hójtí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píivyéébé cóómíyi íjcyame técoomi tútávájtsoóhi. ³ Ájyju ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsí táuubállé méénúmútsikye dítyétsí tamyémeri 1,260 coojívá hajchótá íúúbálla íná pájtyeííne. Ehdúu oke neebe cáámetu óoma íhjuvvaábe.

⁴ Aane díityétsí íjcyane nééiyóné eene páné ííñújí avyéjuubéré Píivyéébe íjcyáábé úmíwari orívohéécuma míñéécú peete íjcyane. ⁵ Áámútsikye múnáájtsoóromeke dsíjívétsóimútsí cúújuwa díityé hallúvú írípiácóneri.

⁶ Ehdu ñná pájtyeíñé iúúbálléné hajchótá nééimútsí tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyoóvuréjucó dityétsí píivyétetsoíñé íñújiri íjcyámeke páhduvaré néene chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyáné dityétsí níjkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíivyeebe diityétsima imyéénújcátsímútsikye dsíjívétsoóhi. ⁸ Áamútsí ítemehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaa íhtsútu cóómí Máavyéjuubée wátyétyécúmeicyóómí uulléjijtónéj piine técoomíyé Tsodóóma, Ejíhtó, némeicóómí pañe. ⁹ Áhóocuúvuke pápilhchúúj coojíváj piínévújucó panévá íñújine múnáa íitehjcyáhóócuke tsá múha ímíllétyú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta tééneri íimíjyúúvéne iwáñnehívaténé pañe tsíeménehíjívú bohbanújcátsííhi. Ehdu ímíjyúúvéimey éjyévéhreváa dityétsí diityéké Píivyéébe íhjuu iúwáábóneri pátsáricyohíjcyanéllíiye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj piínévú Píivyéébe tsiíñe diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyéehi.

¹² Áamútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújucó diityétsí pééíñe cáámevu ojsó pañévú ímunáa diityétsikye íiténáaaca. ¹³ Áijyu ávyetá íhnáhó íñújui vaaúmeíñeri técoomítyú tsátsii jáahañe cáhvyaábáneri 7,000-meva míamúnáa dsíjiveéhi. Ááneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyéne Píivyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsóóhi.

¹⁴ Ehdu míjyúújucó ícúbáhraméí pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéí tsiíñe ícúiyé tééne boonétú pájtyeíñe.

Níhñéjpyé írojróco líjchune

¹⁵ Aanée níhñéjpyé níjkyéjii múnáajpi írojróco líjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba neéhií:

Naavéné avyéjú íñújiri íjcyaróné Mépiivyééberéjucó cáavacúné iyéjucó Críjtoma íavyéjuutéki. Ááberéjucó tééjii avyéjuube íjcyaiñé múijyú níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áanáacáa 24-meva túkevétsojte Píivyéébe úmíwari íavyéjú íjyáwáané hallúri ácújcatyéme dííbyé líiñévé ímíhmoúbáne dííbyeke dúúruvámé neéhií:

Téhdújucó Ávyéjuube Píivyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyaaabe dííhñáhorí u ávyéjuuténe. Aabe íñújiri íjcyáné míamúnáa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúúca dsíjívéjúcóórómema muhdúhjáa dítye ícyahíjcyáné u ímíbájhóíñe éévé úújetéhi. Aabe dííccúve múnáa íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke íavyéjúúlléne ímí díwákimyéí méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure íñújiri míamúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ícúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdúu Píivyéébeke dítye dúúrúvánáa níjkyéjiri íjcyaja dííbyé duurúvaja páyúcuúvéne pañe ó ájtyumí dííbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyáné cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dóvajaavéné ávyeta ‘roríhrórí’ néénáa íñújii vaaúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpácyoáané dojcóhi.

12

Wálleemútsí ápíchó nééne iyáábema

1-2 Áané boonétúu idyé tsiine muhdú tene pájtyéíñé uubállé ó ájtyumíhi: Tsáapíllé ééválle íévéhoováú óhdivu bóhówaavé cóójíejpi núhba ájchúdú íwajyámú nééllé. Aallé péjcóejpi núhbá hallúrí íjyócunúllé चाहिीवा 12-meva mīcūru. Aallé ihjyócunúhijcyá íavyéneri. ³ Áanáacáa idyé apííchówu níhbácobádú néébe tújpaábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúné 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabé íbówari tsahdúnéécuéllé mīcūruke wájojcó ííñújí hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébé díille eenéé ítsīmáváiñeri íjcyállé úniúvú dílle tsīmávátsike idyóókií. ⁵ Áanáacáa tsúuca tsīmáváalle wájpíwúuke páné íñújíñé avyéjuube íhtsútuube íjcyáíbyeke. Áábekéé Píívyéébe íavyéjuvu ujcú díbye dííbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonéé tsíju úmívá íñéubará píívyétúné íñújívu tsátsii Píívyéébe dííllema íhdénútsihvu. Átsihyí íjcyálleke dííbyere tehmé 1,260 coojíva hajchóta.

⁷ Áané boonéé níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré íhyájkímuma díibye apííchówu níhbácobádú néébe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. ⁸⁻⁹ Aabé Migyééré dííbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu ííñújí hallúvú pámeere íhyájkímumájucó éhnéhjáa éjyúúvú ííñimyédí miamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Tsúuca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsoíñé éévé úújetéhi. Muuráhjáa ílli Críjtoke pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. Aane tsúuca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáa hallúvú pájyuváre cójáhajchótá pécójahjótá állíúúnuhíjcyaaabe wágóoovéjucóó níjkyéjitu. ¹¹ Dííbyéé tsúuca táhjátsámeí Obéjáuúúdí néébe tújpacó wágóóóveneri. Aanéé díibye Obéjáuúúdí néébe uwááboju cahcujtsómé téhdure tsúuca dííbyeke tahjáhi. Áanéllíihyéé tsá ditye íllityétú ídsíjívéíñeri. ¹² Ahdícyane méimíjyúú pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu íhdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ííñújíri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéne wahájchotáréjuco íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyétá íhnáhó icyáyobáávaténe níñééréjuco miamúnáadi ícúbáhraíñé. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³ Aabé díibye níhbácobádú néébe tsúuca ííñújívú iwágóóóveíñé iwáájácúne imíllérá eenéé wájpíwúuke tsīmáváalleke ídsíjívetsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdú nééne dííllédítýú íjcyáneri wááménelle ípyéé ícyahíjcyáhullévú íñéubará píívyétúné íñújívu tsíine ííñimyédíjyúco díbye díílleke ípátsárijcyótuki. Aallé 3 píjcyábáj píinévú téhulle íjcyálleke dííbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áanéllíihyéé idyé díibye níhbácobádú néébe dííbyere ííñimye íjcyaaabe íllímútuahjácó nújpacó páneere icyáájávétsoñeri díílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa ííñújí wácaavéne nújpacó adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáá éhnííñevu dííllédívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíñé Jetsocríjtó uwááboju tsáimíyé úraavyémé Píívyéébé taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyámema.

13

Ápíchó néené iyáábemútsícyobácu

¹ Átsihdyúu móóá úniúvú díbye íjyócuúvetenáa téémó pañétú apííchówu nééne iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyáúhjitú nehníwu Píívyéébedítýú íhjuváné caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. ² Aabée bájú oohíbyécobádú néébéj tuhááñé báju íjújú tuhááñédú néébé íhju apííchówu. Áábekée dílbye níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwaúúnétúu tsau tsaate cáváájcou dsíjivérou tsiíñe bóhíñeri panéva íñújíñe múnaa mítyane iúllévénúne dílbyeke ávyéjutsóhi. ⁴ Áhdurée dílbye níhbácobádú néébeke ávyéjutsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutétsónéllíihye. Áánemáa dílbye iyáábécóbádítýú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaae tsaapi áádidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dílbyeke táhjáiýome.

⁵⁻⁷ Áábekée dílbye níhbácobádú néébe picyóó díbye íñújí ávyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táuhbaabe díbye ímityúné Píívyéébedítýú íhjuvákí. Áhdújucóo ávyéta néhí díbye íhjuváné dílbyedítýuu, dílbyé duurúvátuu, níjkyéjiri íjcyámedítýuu, íjcyane. Áánemáa dílbyééjtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújíñe múnaa páhduváré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dílbyeke ávyéjutsó dúúrúvamé. Áánetúu apáámyéré tsá dílbyeke ávyéjutsotú íñújíikyéé ípívyéévétúné íhdéjuco idsíjiveíñé pítyájcámeíbye Obééjáuúúú néébedi íjcyáháámitu imyémeháñé íjcyame. ⁹ Aane íhdyu óví ímiááne llééboome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsómye. Áhdícyane tsúuca Píívyéébeéjité íjcyame múu ímiñeúvú dílbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcuhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba íñújí pañétú íjchívyéné obééjáuúúj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée íhjuvává ávyetá apííchó níhbácobádúu néébe íhjuváu. ¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcámeíú tsiíñe bóhíñe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée dílbye obééjáuúúj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnaa íñújiri íjcyámeke dítye dílbye eenée íhñíwau tsau cáváájcámeíú tsiíñe bóhíñe idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áánemáa dílbyé úmíwávú méénúráityuróné méénuhíjcyaaábe. Aabée míamúnaa íténeryé cáámetu níityétsó cúújuwa íñújívú. Áánerí míamúnáake íállíñe táuhbaabe dítye dílbye íhñíwáu cáváájcámeíú tsiíñe bóhíñuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Áhdújucóo dítye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuváhi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé dílbye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsíjívétsóñe. ¹⁶ Téhdurée táuhbaabe pámeere idáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúmé éhnéva múnaa, íjcyámeke íumicóónetu ímíánéjucúéhojtsíjúbatu dílbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Ájyúu teene dílbye mémema íjcyatúmé tsá pívyetétú íná íñáhíñenúne. Apáámyéree dílbye mémema, dílbyé nóómerómá, íjcyame píivyété tsíméné íñáhíñenúne.

¹⁸ Aanée dílbyé nóómero 666 íjcyane íhdyu óví wájacúnejcúmé waajacú ímichi cáabyé nóómeró teene íjcyane, íná nééiyóne.

14

144,000-meva májtsiváne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáwuúdú néébe Tsióó caméwájú hallúrí ìjyóconúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa ìjcyámé úmicóónetu díbye mémema Cááni mémé caatúváhi. ² Áánaacáa níjkyéjitu tsane ihjyúvá éhne múu teehe níwácunúné ìhjuváu. Áhdurée ó lleebó chijchi ìhjuváu. Áronáacáa botsíi ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cúmubááné ditye áamune ìhjuváu tene ìhjuváne. ³⁻⁴ Áánaacáa Píívyéébe ìavyéjú ìjyáwá hallúrí ìjcyáábé únúri 4-meva iyámédú néemema túkevétsojte ìjcyámé úmíwari díitye 144,000-meva ìjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsíjtye píivyetétú imájtsiváne. Apáámyéree tsúuca Píívyéébe újcume tsaimíyé Obééjáwuúdú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúmé piivyeté teeju imájtsiváne. Muuráhjáa díbyej téeveri íññújiri ìjcyáné míamúnáadítýú tsúuca pájtyetémeke Cááni Píívyéébema ímí ìjtsúcunúmútsí tehjújuco ímiá ìcúvúdu. ⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye ìinerí néétsámeítýúne.

Níjkyéji múnaa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íññújine múnaa páhduvaré ìhjuvámeke ímiáájú pajtyéteju mújyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píívyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyéjújtsó. Muurá tsúuca míamúnaa muhdú ìcyahíjcyáné díityémá díbye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Áhdícyane díbyeke méduurúvá páneeree íévéhóowari ìjcyánéhjima íññuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúuca Babiróonia ìhtsútu cóomí ìjcyárocoómí wágóoové panévá íññújine múnáake técoomí múnaa ímityúnejcúvúré íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari ìjcyánéhjima íññuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé díbye iyáábécóbama íññjcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu, ìhyójtsínéúbatu, díbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Píívyéébe ávyétá íhnáhó ìcyáyobáávaténe cúújuwa atsóoperémá péétécunúwá pañévú díityéké waagóóhi. Aame ícúbáhrámeíi mújyú níjkéváityúné Obééjáwuúdú néébema níjkyéji múnaa ìjcyámé úmíwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhrámeíñe ójtsó tsá mújyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúuca Píívyéébeéjé ìjcyame díbye taúhbaju néhdu ìcyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panévare mávaríjchojúúné íáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu díitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjivémé ìjcyanej. Muurá Píívyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí díityémá níjkéváhi.”

Íññújiri ìjcyame újcúmeíñe

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí iévéhóowari tsitsíwu nééne ójtsó hallúri tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóro चाहíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa niitsúwa. ¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píivýéébe dúúrúvájá pañétú íjchíivyebe kéévánécoba dííbyeke néehíi:

—Tsúúca ííñújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóro चाहíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúúca teene u ááhívetsóíñe éévé úújetéhi. ¹⁶ Ahdújucóo díbye iwáhdáhinúné ááhívetsóne.

¹⁷ Áané boonée idyé tsijpi Píivýéébe duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchíivýe téhdure tsuhjíváwu nééwa niitsúwá ejécunu. ¹⁸ Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébe Píivýéébe íicúvé waijí íjcyátsihdyu tsáabe kéévánécoba néehíi:

—Tsúúca óóva néévá naamé ííñújiri. Aane ílluréjuco pééne daahívetsóte. ¹⁹ Ahdújucóo díbye ipyééne iújcune wájojcné tééne dotsúhcúihcyú pañévu muhdú Píivýéébe ímityúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíñe nááve. ²⁰ Ahdújucóo díbye míamúnáake Jerotsaréé tsiéllévuré ícúbáhrámé tujpácyó caajávé tésii íijumu íjcyámé ihjyúháñe tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñújí hallúri.

15

Nihñéenére 7-neva ícúbáhráméi íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apííchówu nééne iévéhóowari. 7-meváa níjkyéji múnáa bóhówaavé Píivýéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhduvaré ícúbáhráíñéhjima tsáameé.

² Áhduréé ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané úníurí diitye iyáábécobá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúme téhdure dííbye mémema íjcyatúme. ³⁻⁴ Aamée Píivýéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dííbye íicúve múnáajpi Moitséeúvú majtsíjyú Obééjáwuúdu néébedítýú íllu nééjuú:

Panévatúre íhtsútuube Píivýéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe u állíútuube páné avyējuuberé u íjcyáhi. Áábeke uke panévá íñújíne múnáa íavyejuúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵ Áané boonée idyé ó ájtyumí Píivýéébe duurúvájá pañétú pañétúeho míjcoho páyúcuuvéné dííbyé taúhbajúúné cáátuváné tééhó pañe íjcyaho. ⁶ Téhdurée tééj pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnáa íjchíivýe Píivýéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúúnée ávyéta ‘namínámí’ néémé ocájímíhéné óóromíhéné diityéké íjpiújínevújuco íjcyane. ⁷ Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórotu méénúmeíihllójuvu. Áihllóji pañe teene Píivýéébe mújyú muhdú íjcyáityuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. ⁸ Áanáacáa dííbye íhtsútú ojtsódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééj pañévu úcáávetú diitye níjkyéji múnáa míamúnáadi ícúbáhráné níjkévátúné hajchóta.

16

Icubáhraméúihllóne

¹ Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake néehíi:

—Íiñjívú mepéene eene éihllóji pañe íjcyane Píivyéébe míamúnáa wáábyuta méénune mécahpiñú ditye ñcúbáhrámeíki.

² Ahdújucóo tsaapi ipyéene ihñéihlló pañe íjcyane cáhpióneri pámeere iyáábécobá níjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dííbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane móóacóbá pañévu cáhpióneri éhne múúne dsíjívémé tujpácýodú nújpacýo íjcyáneri pámeere téjpacýo pañe íjcyame dsíjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévu cáhpióneri nújpacýo píivyeté tujpácýovuréjucó. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújucó ihdyu Píivyéébe ímiáábé íjcyaduré u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýo waagóome. Áánéllii tehdújucó diityéké tujpácýovú u íjchone.

⁷ Áané boonéé tsijpi Píivyéébé ñcúvé waijí íjcyátsihdyu néehíi:

—Tehdújucó ihdyu Píivyéébe panévaturé íhtsútuube ávyéjuube u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane cóójieipi núhbá hallúvu cáhpióneri nuhba éhniñévu állóocoténé míamúnáake áiúcúhi. ⁹ Ááne j tsárii nehníwu Píivyéébedítýú íhjúvávane ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyejúúlletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eené móóá pañétú íjchíivyéébé avyéjú íjyáwá hallúvu cáhpióneri dííbyé avyéjú tútávaavéhi. Áijjúu míamúnáa ávyeta ñcúbáhrámeíñe ávyeri íhñijwááñé íhdóhi. ¹¹ Aamée éhniñévúré nehníwu íhjúvává níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébedítýú ahlháháñema tsíñéhjiri ñcúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane Eoparááté pañévu cáhpióneri teehi áraavé ávyéjute nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsáame tsíñejcúehívú ipájtyeki.

¹³ Áanáacáa diibye níhbácobádú néébeé, tsijpi iyáábécobádú néébeé, Píivyéébé íhjúu uubálle múnáajpídi díllómeííbye, éhdúme íhjúháhñetu naavémú ahcómúdú némeheji cájtume méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi.

¹⁴ Aamée panévá íñújine múnáake íavyéjútémá pihjúvúcú íhtsútuube Píivyéébe muhdú ditye ícyahíjcyané diityémá ímibájchócooca dííbyema imyéénújcátsíki.

¹⁵ Áanáacáa Jetsóo oke néehíi:

—Peecútétsihdyuré muurá ó bóhdíi múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íñerí núcójpívéityú éhne múúne íévejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúuca pihjúvúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájucó tsátsihvu heeberóomú íhjúvúri ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

17 Átsihdyúu idyé nihñéejpíyé ihñéihlló pañe íjcyane íévéhoováú cáhpióné tujkéveri Píívyéébe níjkyéjitu idyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehíí:

—Áyu icyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. ¹⁸ Áánáacáa ávyétá ihnáhó chjchímuba dóvájaaavéné ‘roríh̄rorí’ nééné tujkéveri ávyétá ihnáhó ííñuji váúmeí ihdée ivááúmeihjcyáné ehniíñevu. ¹⁹ Áánerí Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcvávu. Ehdúu técoomí múnaa ímityúné méénuh̄jcyáné déjúcotu Píívyéébe icyáyobáávaténe ávyétá ihnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj p̄ine íjcyáhbaújima íjchí ííñújí caméwajúné tsáhájucó íjcyatúne. ²¹ Áíjyúu Píívyéébedítúu nehniwu míamúnaa uhbá díbye diityé hallúvú núpácýówácobáné dójcoťsóneri ícúbáhrámeíñé déjúcotu.

17

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíñe

¹ Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéjí múnaa 7-meva íjcyámedítúu oke néehíí:

—Dícha uke o úújétso aalle eene núpácýó hallurí íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. ² Muurá panévá íñújíne múnaa íavyéjútémáyé ímityúné dííllema imyéénuneri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o ííténé pañe oke íñéene tsajtyéébe íñéubará píívyétúné ííñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpáábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítúu mítyane meméháñé caatúvá nehniwu Píívyéébedítúu íh̄jyuváne. ⁴ Áábé hallurí díille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujínuúdú nééja tsániíñe tújpájavu. Aallée ícyaavé tsaimíyé óórótu, péérátu, páhduváré ímíwu nééné newáyúúnetu, méénúmeíñeh̄jivu. Aallée ejécunú óóróihlló pañe páhduváré nééné ímityuháñé imyéénuh̄jcyanéh̄jí wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íínáhjáubáhh̄jáa nééiyóné íllú: “Íhtsútu cóómí Babiróonia pámeere nahtsíwamééwámúj tsíjju; téhdure páneere ímityunéh̄jí ííñújiri íjcyánéj tsíjju técoómí.” ⁶ Áállékée o ííténe ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke íúráávyéné déjúcotu dsíjívéh̄jcyámé tujpácýori dílle lílyíicyavéne. ⁷ Áánerí mítyane o úllévenúbeke oke níjkyéjí múnáajpi néehíí:

—¿Íveekí ayájú ihnáhórá u úllévenúne? Cáhawáá eene dílbyé hallurí dílle íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítúu uke o úúbálleki. ⁸ Muurá díbye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíñe íbóh̄íñe wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyéé mújyú tsiíñe íbóh̄júcóóítúh̄hullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévenú ííñújí ípívyéévíjyújuco pájtyetéme mémeháñé caatúváné waajácúháámítu imyémeháñé íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú íínerí tene íh̄jyuváne. Muurá eene 7-baúvá caméh̄baúné hallurí díille walle ácuúcunúh̄baújí nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúné. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjulte íjcyane nééiyóne. Áámedítúu icyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéejpíyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítúu díbye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjívéroobe tsiíñe bóh̄ibe

cámááveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíñe. Ároobe bóónétu ávyetá wágoóoveréjucó méénúíñe.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuuteíñe nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³ Aame ipityácójcatsíñe dífbyeke píááboó díbye éhniíñevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáwuúdú néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiibe pámeere ávyéjuté ehniíñevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevéllemeke díbye újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyámé dífbyema íjcyááhi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíñe oke neébe:

—Muurá eene nahtsíwamééwá nújpácýó hallúrí ácuúcunújpácýó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panévá íñújíñe múnáa páhdváré íhjuvámé dóbééveíñe nééiyóne. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjute íjcyame diille nahtsíwamééwake nehnílleéhi. Aame díílleke ityútávájtsoné íhvéjtsolle íjcyáá ícúvérátulléréjucó. Áálleke bóónétu ílluréjucó ditye cóvájtsóíñe. ¹⁷ Píívyéébere diityéké tééné íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújucó tene ipájtyeki. Áánéllii diitye ávyéjute 10-meva iyáábeke íhtsútúúvétsoó dífbyere Píívyéébe néhdújucó. ¹⁸ Áánetu diille wálleke u ájtyumíné panévá íñújíñe avyéjú comíñe nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

18

Babiróonia wágóoovéne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyáabe cáámetu níityéébé ámítsaráhcó íñúji ájchúccunúúbeke. ² Aabée kéévánécoba nééhií:

—Tsuúca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóóóvéne boone téápajyúrí naavémuréjucó nehníwu néené wahpéjtema. Aane ihdyu óvi tehdújucó técoomi wágóoovéne. ³ ¿íveekí panévá íñújíñe múnáake ímityunévú íbúwátsohíjcyacóomí? Téhdure ¿íveekí técoomíyí álliuré úwááboméíñe íñújíñe avyéjute icyáhcújtsóne ávyetá imityúne méénuhíjcyáhi? Áhdure técoómi múnáa mítyane íéhnévályóneri újyácunúne panévá íñújíñe nahjíhe múnáake mítyane dsíidsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu díbye néénáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu nééhií:

—Méijchívyé écoomítyú múhdumé tahñéjté íjcyame técoomí múnáa imityúne méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure tééné hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa imityúcoba éhniíñevuré líiyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúcunúnéllii tééné déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi. ⁶ Áhdícyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbáhra múhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ⁷⁻⁸ Muurá íbúwá pañe imityájkímeyeíñe nehíjcyámé íhtsutúmé íjcyámeke mújyú kímóóve pájtyeityúne. Áhdure nehíjcyámé mújyú muhdú íhcyóomi íjcyáityúne. Áámeke ihdyu tééne áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjiveri. Muurá panévatúré íhtsútuube Píívyéébe o íjcyáabe diitye imityú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóomí áíívyeéhi.

⁹ Aane muurá panévá iñújíiné avyéjajte técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsaimíyé ímjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné íájtýmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri iíllityéne tsíhyulléturé ííteme neéhi:

—¡Máidaátsoju muhdú íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia iná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúuca wágóóovecóomi! Ehdú neeímye.

¹¹ Áaneri panévá iñújíiné nahjíhe múnáa mítyane kímóóveé ihñénéhjí kiá iñáhjíhenújúcóóityúneri. ¹² Muurá técoomi nahjíhénuhíjcyámé óoroó, páráataá, bóróótseé, iéeroó, péeraá, tsíñehji panévare mítyane áhdómeíñé néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé ímíá wajyámúúné ríinoó, tséedaá, íjcyane tújpájáhjíúvú néénema duujínuúdúnéjahji. Áhdure nahjíhénuhíjcyámé páhduvaré nénehji imyéwu cúváané uméhéénema imíwu néené néwáyúúnetu méénúmeíñéhji. ¹³ Áhdure páhduvaré néené pacúúcuháñé imyéwu cúvanéhjí mííraá, ijtsiéetsoo, íjcyane nahjíhénuhíjcyáme. Majchóháñé nahjíhénuhíjcyámé bíinoó, dúúrubaa, haríinaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjíhénuhíjcyámé canéerama tsíñehji. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé jéemú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchiémíínee, míamúnaa, íjcyane. Ánehji kiá iñáhjíhenújúcóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco ícyooca técoomíúvú íhtsútuj? Tsúuca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá mújyú maájtyumíjúcóóityúne.

¹⁵⁻¹⁶ Aame téeneri iíllityéne técoomíúvú íjcyátsíí kémuélléturé ííteme ikímóóvéne neéhi:

—¡Máidaátsoju íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia muhdú íjcyá ehne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsaimíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúuca wágóóovecóomi! Ehdú neeímye. ¹⁷ Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjjetmá íwákimyéi múnáa ájtýmííhi. ¹⁸ Aame técoomi áiivyéne ámópácyoúcunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóomí tsícyoomi écoomíúvúvú nécoómij? ¹⁹ Aame ikímóóvéne íhñíwaúúné íbállííñúmeíñé neéhi:

—¡Máidaátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóomijíí iná pajtye técoomíúvújuco múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtyené hallúvú medsídsívahíjcyacóomí! Ácoomi ¿íveekí peecútéré tsúuca wágóoovéhi? ²⁰ Ehdú ditye kímóóvénaa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwáábohíjcyámé ímjyuúhi. Áanetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúné dáríívehíjcyané déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe neéhií.

²¹ Átsihdyúu idyé o ííténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi neéwáyúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú neéwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróónia wágóóovecóomí tsáhájucu mújyú maájtyumítyúne. ²² Tsáhájucu mújyú técoomí múnáa iwáñehjívaténe cúmubáánema chíiyóro líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucu técoomíyí ípyé

imyéénuhĩjcyádú panévá wákimyéí ditye méénune maájtyúmĩityúne. ²³ Tsáhájucó mújyú técoomi tsáimíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívú ditye ityáábávájcatsĩné wañéhjíné méénúityúne. Páneere técoomí iħtsútú nĩjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjĩhe múnáa iħtsutúmé tsĩjtyé nahjĩhe múnáa ehniĩñevu ĩjcyame panévá iñújĩine múnáake mútátsohĩjcyá waabyénujúúneri.

²⁴ Áhdurée técoomívú Píivýéébé ihjyú uubáalle múnáama pámeere díbyeéjteke dsĩjívetsóme. Ehdúu nĩjkyéji múnájpi néé naavédú nééne o ĩténé pañe.

19

¹ Átsihdyúu idyé tééné pañéré ó lleebó cáámetu mĩtyame mĩamúnáa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivýéébé iħtsútuube ávyéjuube ĩjcyáábedityú pajtyéteju tsáábeke maávyéjújtsoki. ² Muurá muhdú tene ĩjcyádújucó díbye muhdú mĩamúnáa ĩcyahĩjcyané ímĩbajchóne. Muuráhjáa naħtsiwamééwá panévá iñújĩine múnáake ímĩtyúneri ityútávájtsóne díbyé ĩcúve múnáake dsĩjívetsóné déjúcotu díílledi ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiĩne néémeé:

—ĭMétsu maávyéjújtsó Píivýéébeke! Muurá técoomi iħtsútu cóomí áíivýéne ójtsó tsá mújyú ihvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevėjtsójtémá 4-meva iyámédú nééme Píivýéébe íavyéjú ĩjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé lliiñévú imĩhmóúbáné nééhií:

—ĭMétsu maávyéjújtsó Píivýéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyí ĩjcyaae nééhií:

Métsu pámeere ídáátsojtémá iħtsútujte múhđumé Mépiivýéébé ĩcúve múnáa meĩjcyame díbye ímillédú meĩjcyame díbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáuúúú néébe wáñehjíváténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiĩne ó lleebó éhne múúne teehi níivácunúné tujkéveri mĩtyane chĩjchimu ihjyuvádú mĩamúnáa ihjyuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré iħtsútuube Ávyéjuube Píivýéébe ĩjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meimĩjyúúki. Muurá Obééjáuúúú néébe tsúúca ihñéjtema wáñehjívátéé éhne múúne tsaapi ityáábáváné wañéhjĩ méénudu. Áánéllii tsúúca ĩjcyátsíivýémé ímiá wajyámúúné tsítsĩjahjívú ĩjycámeĩñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsítsĩjahjĩ Píivýéébeéjté ímiáámé meĩjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi nĩjkyéji múnájpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: “ĭMaĩmĩjyú ihdyu Obééjáuúúú néébe méwadyu nééme ihñéjteke imĩñútsómema wáñehjíváténej!”

Átsihdyúu oke néébe:

—Ehdu ímiááné Píivýéébere nééhií.

¹⁰ Áánéllihýe díbyé lliiñévú o mĩmóúúvéne díbyeke o dúúrúváiýónáa oke néébe:

—jOke duurúvadiñe! Muurá ámuhadúré oo Píivýeébé ñcúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé mejcyadu. Áánéllii ihdyu díbyekéré Píivýeébeke duurúvá díbyé uwááboju Jetsóodi jcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsíibeúvú nééne íjju hallúri jcyáabe

11-13 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íju tsítsíibeúvú néébeke. Áábé hallúri ácuúcunúúbe mémé ímiáábé Állíúútuúbe. Tsiiñéé díbye mémé Píivýeébé Ihjyu. Aabe muurá míamúnaa muhdú meicyahíjcyáné mémé ímbájchoó muhdú meicyahíjcyádújuco. Aabéé íchahíwáánema jcyáábé hálluúúcu cújúwayúdu peetécutúhi. Áánetúu imyémé díbyedítú cáátúnúmeíñé íná nééiyóné tsá múha wáájacutúne. Apáábýéé díbye waajácúhi. ¹⁴ Áábekéé mítyame míamúnaa tsítsijte íjímudi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsijáánema jcyame. ¹⁵⁻¹⁶ Aabéé tsuhjíváwu nééwa nátsúwá díbeucunú tééwari panévá íñújñe múnáake ícúbáhráíwa. Áábedítúu íwajyámutuu, jcyúbatuu, caatúváné íllu nééneé: “Páne avyéjúté éhníñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá díbyé hójtsí pañe panévá íñújñe múnáa jcyááhi. Áhdure díbye tééveri íhtsútuube Píivýeébe icyáyobáavaténe míamúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óóva íjtyúhari ditye dótshucúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójiejpi núhbá hallúri jjócutunúúbeke. Aabéé wahpéjteke kéévánécoba nééhií:

—Píivýeébe néé pámeekéré ídáátsojtékee, íhtsútuújtékee, íjímuke diityédi méénújcatsímýéhjimáyé ámuha medóókií. Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí díbye iyáábécóbama ihyájkímú panévá íñújñé avyéjute píhcyaavéné díbye íjju hallúri jcyáabe téhdure ihyájkímuma jcyáábema imyéénújcatsíki. ²⁰ Áronáacáa díbye iyáábécóbama Píivýeébé ihjúu uubálle múnáajpidí díllómeíbyé méénúráítyuróné méénúúbema tsúuca diityétsikye ékeevéme. Díbyéé eene Píivýeébé ihjúu uubálle múnáajpidí díllómeíbyé íllure állihíjcyá míamúnáake díbye iyáábécóba mémema jcyame díbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsí bóhímútsíyé wágoóové ávyetá íhnáhó atsóoperemá péetécutunú cuujúwá pañévu. ²¹ Áánetúu tsijtye ímunáajtéké díbye íjju hallúri ácuúcunúúbe íñútsúwari dsíjívétsómeke diitye wahpéjté dóóhií.

20

Jetsóo ávyéjuube íñújñi jcyane

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáámetu íñújívú nítyene ápíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, jcyánema. ² Aabéé níhbácobádú néébeke díbyere íñimye jcyáabe Naavéneke tééhiyi idyóhínúúbeke waaó teene wáhyéjúcóba pañévu. ³ Áábé hallúvúu cóhpéj wátájcoobe díbye míamúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íállíjyúcoótuki. Ááne boonétúu tsiiñe ácádsííveebe wahájchotáwuúrújuco.

⁴ Áhduréé ó ájtyumí muhdú míamúnaa icyahíjcyáné ditye ímbájchóíñévu Píivýeébe níwaavémé íavyéjú íjyáwááné hallúri ácuújcatyémeke. Téhduréé

idyé ó ájtyumí Píivýeébé ihjyu Jetsóodi Íjcyane úwáábohíjcyámeke téené hallútúu ditye íhñíwaúúné kípyúúculhíjcyámeke. Diityé muurá tsá mújyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne. Áanélliihyéé díibye mémé tsá diityéké íumicóónetu íhyójtínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíñe bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵ Aane cahcújtso múnaa dsíjivémé bóhítujkénúíñé nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturájucó bóhíine. ⁶ Maímijyu ihdyu tsaímíyé Píivýeébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíicunúíñej. Áámeke tsáhájucó bóónétu íjcyané ícúbáhrameí dómájcóityúne. Aame Píivýeébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluvájté íjcyame ávyéjúúteé íñíjírí téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷ Áané boone tsiíñe Naavéné ácádsíjcaáyóméíhi. ⁸ Aabe ípyéé imyéenuhíjcyádú tsiíñe pané íñíjíine múnáakéré iállíñe mújtátsoóhi. Ááne Góoo, Magóoo, íjcyané íñíjícú múnaa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhníllehíjcyámema úcújcatsíñe díibyema méénújcatsímey.

⁹ Aanée naavédú néene o íténáa pahúllevátú tsáame Píivýeébe íhcyóomi wájyú nécoomi tsúuca mícaavévá pámeere díibyeéjteke ípírújtsóroki. Áronáacáa Píivýeébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áiucú tsáápíúbá coéváratu. ¹⁰ Áánetúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóoperémá péétécunúwá pañévu tééwá pañe tsúuca iyáábécobaa, iye Píivýeébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeíhíjcyáabee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúuca tééwá pañe ícúbáhrameí mújyú níjkéváityúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsíj néené avyéjú iyáwá hallurí tsaapi ácuucunúubeke. Áábedityúu íñíjima íévéhóowari íjcyanéhíj peíñú pevetsíyéjucó. ¹² Áijyúu díibye úmíwari íhtsútúmehíjmáyé idáátsojte dsíjivehíjcyámé tsiíñe bóhíimedívú páayuube muhdú ditye ícyahíjcyané cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyeteme mémeháñe íjcyaháami. Áánemáa diityémá ímibájchoobe téhaamíj pañétú muhdú ditye ícyahíjcyané cáátúnúmeidyújucó. ¹³ Téijyúu pámeere dsíjivémé íjchívyécunú móañe pañétuu, íñíjí pañétuu, íjcyane. Áámemáa ímibájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyanéhíj. ¹⁴ Áijyúu tsáhájucó dsíjivé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjivémé úújetéhíjcyatsíí tsúuca wágóoové cúújúwá pañévu ditye wágóoóvéíwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévu wágóoovéme íñe múhdumé pájtyeteme mémeháñe íjcyáháamitu imyéme íjcyatúme.

21

Béhné íñíjima níjkyeji

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné íñíjí íévéhóowari íjcyanéhíjima bóhówaavéné íhdéenéhíj tsúuca wágóoóvéne boóne. Áronáacáa tsáhájucó móañe íjcyatúne. ² Áijyúu o íténáa béhné Jerotsarée níityé níjkyéjitu Píivýeébedityu. Ácoomí tsaímíyé íñe imíjyaú éhne múúne walle ityájiváne wañéhíj pañe ímibájkímyeídyu. ³ Áanáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíi:

—Ícyooca Píivyéébe ihñéjtéj pñe íjcyaabéréjuco diityéké tükévjtsoíñe. Áábema íjcyalmýe tsaímíyéjuco. ⁴ Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjívé, panévá ícúbáhraméí, íjcyájucóóityú tsúúca díbye páneere tsihdyuréjuco cápáyoácónéllíhye.

⁵ Ehdúu díbye néené boone íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé néehíí:

—Panévare béhneréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úuma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímíáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiíñe oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévaturé íhtsútuube tapíivýema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaae ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíbye. Aabe áátsímédú néeme ímityunévú táhjátsámeityúmé tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúráméimeye ó ájcuú ímíá bóhíivu áhdóratúne. Áámé Píivyéébé ó íjcyaaíhi. ⁸ Áánetu oke íuráávyéné déjúcotu ícúbáhráméíyóneri íllityéne cáhcújtsotúmee, dsíjívétso múnaa, íhdícýámema dómácócatsíhijyámee, níjcyotájteke dúúrúvahíjyámee, waabyénu múnaa, állíu múnaa, éhdume wágóóóve cúújuwa atsoóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdú botsíí ávyetá wágóóóveréjuco dítye méénuíñe. Ehdúu oke Píivyéébe néehíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevádítýú nihñéeneré ícúbáhraméí íjcyáíhlloma íjcyaae oke néehíí:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáuúdu néébé uráávye múnaa éhne múune tsáápi taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o ííténé pañe oke tsajtyéébé cámeháú níjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píivyéébe cóómí Jerotsarée ímíwu nécoomi níjkyéjitu íñíujívú níityécoomívu. ¹¹ Ácoomítýúu ávyeta Píivyéébé ámítsaráhcó cádiúcunú éhne ‘jájpeé’ némeíñe neewáyú ‘rauráú’ nééu ímíwu ‘rutúrútu’ néhduú. ¹²⁻¹³ Ácoomí míjcóo cáámé míjcócoba ávyeta píímí némíjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcvátúu 3-wavátsá 4-tsihjívatu. Áwáhjitúu íjraéémú dohjíbá 12-neva íjcyáne mémeháñe caatúvá téwavádu. Áwahjíí níjkyéji múnaa tsáápiitsa tehméhi. ¹⁴ Áhdurée idyé témíjcótú 12-uva néwáyúcobané ímichi témíjco éjkeúhji. Áuhjíttúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúdu néébé mamýemu mémeháñe caatúváhi.

¹⁵ Áijyúu dílbye níjkyéji múnáajpi óóma íhjuvávábedi óórówa eevéwá díbye téewari técoomi íééve páneere témíjco ílleshówáanemájucó. ¹⁶⁻¹⁷ Ácoomíí ávyeta tsahdú cóómíyé páhijyáwá nécoomi muhdú míamúnaa meévehíjcyádú panéjcvaré icyáámema íwatyúúve éhnejcú ééveebe tsahájchotará 2,200 kíróómetro. Áánetúu técoomí míjcój píímí ééveebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámíjcóo méénúmeí tsanééré ‘jájpeé’ némeíñe newáyúúnetu. Áánetúu ípácóómí tsanééré óórótu méénúmeícyóómí mícúmíjídú íñé ímíjyáú ‘rutúrútu’. ¹⁹⁻²⁰ Ácoomí míjcóo ímichi éjkéné newáyúcobané ícyáávétsámeí ‘jájpeé, tsapíúroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonaríinaa, critsóóritoo, beríúroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsíjtoó, amatíjtaa’,

némeíñe newáyúúne imíwu páhduvaré néuhjítu. ²¹ Áánetúu técoomí mįjco llehówááne 12-wava méénúmei téhdunéré 12-uva péerá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejjító técoomí ulléjjító téenere óórótu méénúmeíjjító mńcúmįjídú imíwu ‘rutúrútu’.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévatúré íhtsútumútsí Obééjáwuúdú néébema Píivyéébemútsí tééjadu néémutsi įjcyánéllíhye. ²³ Ácoomi muurá tsáhájucó núhbamútsí ajchúnej tééveri įjcyáityúne. Muurá ihdyu Píivyéébé ámįtsaráhcoréjucó Obééjáwuúdú néébedítýú ajchúacunúnej tééveri técoomi įjcyáíñe. ²⁴ Áábej tééveri pámeere mįmúnaa panévá iñńjįíne avyéjújtemá tsaimíyé įjcyame técoomi avyéjújtsóohi. ²⁵ Ácoomí llehówááne tsá wátáhájcatyéityú tene múįjýú įjyunúityúnéllíhye. ²⁶ Muurá técoomívú panévá iñńjįíne avyéjú dóbééveéhi. ²⁷ Ácoomíyí tsá iñńá imityúné įjcyáityúne. Tsá núcójpįtsó nénehįi méénúmema álliúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyeteme mémeháñe Obééjáwuúdú néébedi įjcyáháámįtu cáátuváme técoomívú úújeteéhi.

22

¹ Átsihdyúu diibye nįjkyéji múnáajpi oke úújetsó téehivu Obééjáwuúdú néébema Píivyéébemútsí avyéjú įjcyátsihdyu íñńecunúhí pañétúejjító técoomí ulléjjítóį pñńétú níivahívu. Aahí nujpácyóo avyéta imí ‘rauráú’ néjpacyo meke bohívú ajcúhi. ² Ááhí únįurí tsanéjćucuri úmehééne meke medsjįjvéjúcóóityúne bóhįvu ajcuhéhįi ténuhbávádú néévahįjcyahéhįi. Áhéhįhaaminéne panévá iñńjįíne múnáake bohívú ajcúhi. ³ Aane Obééjáwuúdú néébema Píivyéébemútsí avyéjú técoomí pañe įjcyánéllii tsá íñńe imityú įjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píivyéébé ĩcúve múnáa įjcyame díłbyeke duurúváahi. ⁴ Aame díłbyeke ájtyúmńi múhdumé díłbye mémé úmicóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé díłbyema múįjýú nįjkéváityúne. ⁵ Tsáhájucó múįjýú téhulle įjyunúityúne. Áánéllii tsáhájucó peetéháñe įjcyáityúne. Áhdure tsáhájucó nuhba įjcyáityúne. Píivyéébe íhtsútuube įjcyaabéréjucó peete įjcyáíñe.

Jetsocrįtó tsááíñe pńńhįjucóóne

⁶ Átsihdyúu diibye nįjkyéji múnáajpi oke nééhií:

—Íñe uke o néene muurá avyeta imiááne. Tsá álliu tene įjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píivyéébe İpíıchoj tééveri ihjýú uubálle múnáake iñńá pájtyeíñe íhdétújucó wájácútsohįjcyabe oke wallóo téhdure díłbye ĩcúve múnáake o úúbálle muhdú lléváhréjucó tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo nééhií: “İLléváhréjucó o tsááíñe! Ahdýcane ihdyu maímįjyu ditye įjcyáíñe íñe ihyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñe cáátuváne cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe nįjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñe oke úúbállémeíñéhįi. Áánélliihyée diibye nįjkyéji múnáajpi oke tenehįjívú úújétsóóbé lliñńévú o mįmóúúvéne díłbyeke o dúúrúváyónáa oke neébe:

—İOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduré oo Píivyéébé ĩcúve múnáajpi ámuha díñahbémuma díłbye ihjýú uubálle múnáa meįjcyame ihyaamí pañe

ĩjcyané uwááboju ímí ámuha mecáhcuĩtsómé mejjcyadu. Áánéllii ihdyu díĩbyekéré Píĩvyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu ìñe u cáátúnuháámí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjuco pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óví Píĩvyéébema ímí ĩjcyáĩyóneri tsúúráméimye ímíñeúvú ĩjcyá díĩbyema. Áánetu ihdyu óví ĩmityúmé ĩmillédú ĩjcyáhi. Ehdúu nĩjkyéji múnáajpi oke néehíi.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke néehíi:

—ĭMuurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ĩcyahĩjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévatúré ĩhtsútuube o ĩjcyaaabe tapíĩvyema o ĩjcyátuube ĩmichi téhijpi oo páneeré o ĩpĩvyéjtsóobe. Áhdure nĩjke oo páneere o nĩjkévátsóĩbye.

¹⁴ Ahdícyane maĩmijyu ditye ĩjcyáiñé tsaimíyé ĩcyahĩjcyáme. Muurá béhné Jerotsaréevu iúújetécooca bohíivú ájcúné uméhe néevá lléeneimye. ¹⁵ Áánetu ĩmityúmé waabyénu múnaa, ĩhdícyámema dómácócatsihjcyámee, dsĩjivétso múnaa, nĩjcyotájteke dúúrúvahĩjcyámee, állíu múnaa, ĩjcyame tsá técoomívú úújetétyúne.

¹⁶ Aane ìñe nĩjkyéji múnáajpikye diéllevu ó wallóo díbye úhdivu ĩbohówájtso páneere muhdú pájtyeíñéhji uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ĩpĩvyéétsóroobe Dabíiúvúj tsiménémúhaabe o ĩjcyá tsítsívé mĩcúruwádú o néébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehíi.

¹⁷ Ahdícyane Píĩvyéébé Apíichó ĩhgyú uubálle múnáaj téeveri mĩamúnáake píuváhi. Áhdure Obéejáwuúdú néébé cahcújtso múnaa éhne múúne tsáapí taaba ĩjcyadu néeme mĩamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óví lléébome ĩtsáane adóva bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane ìñe tsúuca ĩhyaamí pañe cáátúvané uwááboju lléébómeke o néé ditye éhniñevu ĩyéjuco tsíñehji íaméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píĩvyéébe ávyétá ĩhnáhó ĩcúbáhraa muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páacyúĩbye tsúuca pájtyeteme mémeháñe cáátúváháamitu. Aame tsá díĩbyé cóomivu úújetétyú ìñe ĩhyaamí pañétú úúbállémeicyoomívu.

²⁰ Aanée díĩbye ĩhyaamí pañe díĩbyé uwááboju ĩjcyaaabe néehíi:

—ĭmíáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánélliihyéé díĩbye o néehíi:

—ĭJuúuj, tehjújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa ĩícúu tsaácoj.

²¹ Aabe ihdyu óví ámúhake píaabó páijyuváre. Áyu tehjújuco.